le Carré

BİZİM OYUN

REMZİ KİTABEVİ RK BESTSELLER

BİZİM OYUN

Sonuçları düşünen kişi,
cesur biri olamaz.
İNGUŞ ATASÖZÜ

Bilgi toplayan, acı toplar.
VAİZLER

Eğer Kafkasya'da yaşıyor olsaydım,
orada peri masalları yazardım.
ÇEHOV, 1888

:::::::::

Teşekkür

Bu kitapta öğretim üyeleri oldukça zor zamanlar yaşıyor, ama bu Larry'nin hatası. Bana gelince, ben onlara çok şeyler borçluyum: School of Oriental & African Studies'ten ve aynı zamanda Abhazya Fahri Başkonsolosu Dr. George Hewitt'e; *Central Asian Survey*'in editörü Marie Benningsen Broxup'a; Oxford'daki St. Antony's College'den Robert Chenciner'e ve yine Oxford' daki Naffield College'den Federico Varese'ye. Somerset'teki Wootton bağlarının sahibi Binbaşı Colin Gillespie ve eşi Sue, Tim Cranmer'den çok daha iyi şarap yapıyorlar. John Goldsmith, Winchester College'in koridorlarında bana yol gösterdi; Wells'den usta kuyumcu ve antikacı Edward Nowell, hazinelerinin kapısını bana açtı. Bu kitabın yazılması sırasında seçtiğim dostlar ve yabancılar konusunda çok şanslıydım.

John le Carré
Cornwall, Aralık 1994

0 20 40 60 80 mil
N
HAZAR DENİZİ
RUSYA FEDERASYONU
Terek Irmağı
Grozni
İNGUŞ ÖZERK CUM.
ÇEÇENİSTAN
Nazran
DAĞISTAN
KABARTAY BALKAR ÖZERK CUM.
PRİGORODNİY ÖZERK BÖLGESİ
Vladikafkas
KUZEY OSETYA
KAFKAS DAĞLARI
GÜNEY OSETYA
ABHAZYA
Tiflis
GÜRCİSTAN
AZERBAYCAN
KARADENİZ
DAĞLIK KARABAĞ
ERMENİSTAN
AZERBAYCAN
TÜRKİYE
İRAN

BİRİNCİ BÖLÜM

Larry'nin ortadan kaybolduğu, Ekim ayının ikinci pazartesi günü on biri on geçe, dönemin ilk dersine gelmeyince anlaşıldı.

O günü kafamda rahatça canlandırabilmemin nedeni, Larry'yi Bath'a özgü o iç karartıcı havada, o lanet olası yeri görmesi için üniversiteye sürüklediğim günden bu yana fazla zaman geçmemiş olmasıdır. O kaba saba yapının, onun üzerine bir hapishane gibi kapandığını, bugün bile büyük bir suçluluk duygusuyla hatırlarım. Hele beton binalardan ibaret bir vadiyi andıran kampüste, cezasını çekmek için ceza tanrıçası Nemesis'e giden bir adam gibi, o genç bir delikanlının sırtına benzeyen sırtını dönüp de benden uzaklaşmasını hiç unutamam. Arkasından bakarken, bir oğlum olmuş olsaydı onu ilk kez yatılı okuluna gönderirken de aynı duygulara kapılacağımı düşünüyordum.

Ancak Larry dönüp, karşısındakine her zaman kilometrelerce öteden duyulabilecekmiş izlenimi veren güçlü sesiyle bana, "Hey, Timbo," diye fısıldıyor.

"Efendim, Larry."

"Artık oraya geldik, öyle değil mi?"

"Nereye geldik Larry."

"Geleceğe. Bugüne kadar var olan her şeyin sona erdiği yere. Yaşamın geriye kalan kısmına."

Ben sadakatle, "Yeni bir başlangıç," diyorum.

Ama kime sadakatle? Ona mı? Kendime mi? Büro'ya mı?

"İkimizin de biraz kaybolması gerek," diyorum.

Larry'nin ortadan yok olduğu gün de her açıdan iç karartıcı bir gündü: Çirkin, gri üniversite kampüsüne bunaltıcı bir sis çöküyor ve Larry'nin sınıfının alüminyum çerçeveli pencerelerine yapışkan bir karanlığın soluğu ulaşıyor. Çamdan yapılmış sarı renkli, çirkin ve çizik içindeki kürsüye bakan sıralarda yirmi öğrenci oturuyor.

Dersin konusu, muhtemelen kendisini seven bir öğrenciye ait olan, esrarengiz bir el tarafından karatahtaya yazılmış: "Süpermarkette Karl Marx: Devrim ve Modern Materyalizm." Sınıfta gülüşmeler var. Öğrenciler her yerde aynıdır. Dönemin ilk günü, olur olmaz her şeye gülüp dururlar. Ama günler geçtikçe o heyecan azalır, birbirlerine sırıtarak kapıya bakıp, Larry'nin ayak seslerini beklemek onlara yeter. Ona tanıdıkları on dakikalık gecikme süresi dolunca, kalem ve defterlerini toplayıp, ayak sesleri beton zeminde yankılanarak kantine indiler.

Kahvelerini içerlerken, üniversiteye yeni başlayanlar Larry'nin bu beklenmedik davranışı karşısında şaşkındı. Üniversitede daha önce böyle bir şey *hiç* olmamıştı. Ders konularını *nasıl* tamamlayacaklardı? Acaba *dersin notları* verilecek miydi? *Aman Tanrım!* Larry'nin hayranı olan eski öğrenciler ise bu duruma sadece gülüp geçiyorlardı. "Larry böyle bir adamdır işte," diye keyifle anlatıyorlardı. "Bir sonraki dersi üç saat yapar ve kendinizi öyle kaptırırsınız ki, öğle yemeğini bile unutursunuz." Neden derse gelmediği konusunda da tahminler yürütüyorlardı. Ya gece içkiyi fazla kaçırmıştır ya da kendisine atfedilen sayısız aşk maceralarından birini yaşamıştır. Yaklaşık kırk-kırk beş yaşlarında ve kadınların peşinde koştuğu bir adam olan Larry, hiç büyümemiş bir şairin çocuksu çekiciliğine sahipti.

Üniversite yetkilileri de Larry'nin derse gelmemiş olmasını, eski öğrencileri kadar sakin karşılamışlardı. Öğretmen arkadaşları hiç de dostluk kaygısı taşımaksızın, Larry'nin derse gelmediğini okul müdürüne bildirmişlerdi. Yine de okul yönetimi bir hafta daha bekledikten sonra, ikinci pazartesi de Larry ortalıkta gözükmeyince, kaldığı pansiyonun sahibi olan kadına telefon etmeye cesaret etmişlerdi. Kadından da makul bir cevap alamayınca Bath polisini aramışlardı. Polisin benim izimi bulması altı gün sürmüştü ve geldiklerinde, ister inanın ister inanmayın, pazar gecesi saat ondu. Köyün yaşlılarını bir arabaya doldurup Longleat'e götürdüğüm sıkıcı bir öğleden sonra; akşam da şaraphanede Bob amcamın Huysuz Barbar adını taktığı Alman yapımı üzüm presiyle boğuşarak sıkıcı saatler geçirmiştim. Yine de kapının çalındığını duyunca eşikte Larry'le karşılaşacağını düşünmüştüm ve heyecandan kalbim duracak gibi olmuştu. Kahverengi gözlerindeki suçlayan bakışlar ve

sadık gülümsemesiyle, bana, "Haydi Timbo, şöyle bir kadeh viski ver bakalım, kadınlar kimin umurunda sanki?" diyen Larry.

* * *

İki adam.

Benim kapıyı açmamı beklerken, sağanak halinde yağmur yağdığı için verandaya sığınmışlardı. Polis olduklarını herkesin anlayabileceği türden giyinmiş iki sivil. Arabalarını da evimin önünde park etmişlerdi. Yağmur altında bir Peugeot 360 dizel; üzerinde çok parlak bir şekilde POLİS yazılı; polis arabalarında rastlanan türden aynalar ve antenlerle donanmış. Kapının gözetleme deliğinden baktığımda, şapkasız yüzleri, şişmiş ceset yüzleri gibi bana bakıyordu: Daha yaşlı olanı kaba saba ve bıyıklı, genç olanı ise tabut gibi uzun kafası ve gözleri kurşun deliklerine benzeyen, keçi suratlı biri.

"Dur bakalım, sakin ol," dedim kendi kendime. "Hele rahat bir nefes al. Telaş edecek bir şey yok. Hem burası senin evin, hem de saat hayli geç." Bunları düşünüp biraz toparlandıktan sonra, on yedinci yüzyıldan kalma, bir ton ağırlığındaki kapının kilidini yavaşça açtım. Gecenin karanlığında gökyüzünde uğursuz bir hava vardı. Kargalar karanlığa rağmen, huzursuz ve şikâyetçiydiler. Gündüz epeyce kar yağdığından, hayalet gibi gri çizgiler hâlâ sokaklardaydı.

"Merhaba," dedim. "Orada soğukta donmayın. İçeri buyrun."

Evimin girişindeki hol, büyükbabamın asıl binaya sonradan eklediği, büyük bir asansörü andıran camdan ve maundan yapılmış bir kutu gibidir. Bir an orada pirinç fenerin altında karşılıklı durup, birbirimizi süzdük.

Bıyıklı polis gülümseyerek, "Burası Honeybrook Malikânesi, değil mi, efendim?" dedi. "Yolda gelirken bir işaret görmedik de."

"Artık 'bağ' demeyi tercih ediyoruz," dedim. "Size nasıl yardımcı olabilirim?" Konuşurken kullandığım sözcükler kibardı ama, sesimin tonu hiç de öyle değildi. Onlarla malikâne sınırlarını ihlal edenlere hitap ettiğim gibi konuşuyordum: "Özür dilerim. Size nasıl yardımcı olabilirim?"

Bıyıklı polis gülümsemesini yüzünden eksik etmeden, "O zaman siz de Bay Cranmer olacaksınız, öyle değil mi, efendim?" dedi. Neden gülümseme dediğimi bilemiyorum çünkü yüz ifadesi görü-

nürde yumuşaksa da, neşeden ya da iyi niyet belirtisinden iyice yoksundu.

"Evet, Cranmer benim," dedim sesimin sorgulayan tonunu kaybetmeden.

"Bay Timothy Cranmer, değil mi? Kusura bakmayın, efendim. Sıradan bir iş için sizi rahatsız ettik." Bıyığı dudağının üstündeki dikine, beyaz bir yara izini gizliyordu. Tavşandudağına karşı bir estetik ameliyat izine benziyordu. Ya da yaranın dikilişine bakılırsa, biri kırık bir şişe sokmuştu suratına.

"Sıradan bir iş mi?" diye, inanmadığımı açıkça belli eden bir ifadeyle, onun sözünü yineledim. "Gecenin *bu saatinde* mi? Sakın araba ruhsatımın süresinin sona erdiğini söylemeyin."

"Hayır, efendim, araba ruhsatınız hakkında değil. Bath Üniversite'sinden Dr. Lawrence Pettifer hakkında bir araştırma için sizi rahatsız ettik."

Onlara hadlerini bildirecek bir duraklamadan sonra muziplik ve kızgınlık arası bir ifadeyle kaşlarımı çatarak, "Larry'den mi söz ediyorsunuz?" dedim. "Aman Tanrım, yine ne yaptı!" Bu soruma sabit bakışlarından başka bir yanıt alamayınca, "Umarım başına *kötü* bir şey gelmemiştir," dedim.

"Sizin Doktor'u tanıdığınızı, hatta yakın dostu olduğunuzu öğrendik. Bu doğru değil mi?"

Fazlasıyla doğru, diye düşündüm.

"*Yakın* dost mu?" diye yineledim, sanki yakınlık kavramı benim için yeni bir şeymiş gibi. "O kadar da yakın *değildik*."

İkisi de sanki tek kişiymişler gibi, aynı anda paltolarını çıkardılar. Ben paltoları asar ve aynı anda iç kapıyı açarken beni seyrettiler. Honeybrook'a ilk kez gelenlerin çoğu bu noktada durup, tabloların asılı olduğu koridora, büyük şömineye, portrelerle ve silahlarla kaplı duvarlara bakarlar. Ama polislerden bıyıklı olanı öyle yapmadı. O ana kadar yaşlı meslektaşıyla konuşmamızı sıkıntıyla geriden izleyen tabut-kafalı da. Tabut-kafa şimdi aksi bir monotonlukla konuşmaya karar vermişti.

"Pettifer'la çok yakın arkadaş olduğunuzu öğrendik," diye itiraz etti. "Winchester Koleji'nde birlikte okumuşsunuz."

"Aramızda üç sınıf vardı. Bir öğrenci için bu bir yaşam süresidir."

"Yine de, *duyduğumuza* göre, bu tür özel okul çevrelerinde böyle arkadaşlıklar büyük bir bağ oluştururmuş. Ayrıca, Oxford'da da birlikteymişsiniz." İtham eden bir tavırla konuşuyordu.

"Larry'ye ne oldu?" diye sordum.

Sorumun karşılığı küstahça bir sessizlik oldu. Sanki bir yanıt vermeye değip değmediğimi düşünüyor gibiydiler. Yanıt vermek, bu ikilinin resmi sözcüsü olarak yaşlı polise düştü. Bu adamın tarzının, kendisinin bir karikatürünü oynamak olduğuna karar verdim. Hem de ağır çekimde.

"Eh, doğrusunu isterseniz, doktor arkadaşınız biraz *kaybolmuş*, Bay Cranmer," dedi isteksizce konuşan bir Müfettiş Plod edasıyla. "Şu aşamada başına kötü bir şey gelmiş olmasından kuşkulanılmıyor. Ancak ne evinde, ne de çalıştığı yerde yok. Bildiğimiz kadarıyla – kaşlarını çatması bu kelimeyi ne kadar sevdiğini gösteriyordu – kimseye bir veda notu falan da bırakmamış. Eğer size yazmadıysa tabii. *Tesadüfen* burada da değildir, değil mi, efendim? Örneğin içkiyi fazla kaçırmış da yukarda uyuyor falan olabilir mi?"

"Tabii ki, hayır. Gülünç olmayın."

Yaralı üst dudağı öfkesini gösteren bir şekilde aralanarak çirkin dişlerini ortaya çıkardı. "Ya? Acaba neden gülünç oluyormuşum, Bay Cranmer?"

"Burada olsaydı, bunu size ilk sorduğunuzda söylerdim. Larry yukarda uyuyor olsa, burada değilmiş gibi davranarak neden hem sizin hem de kendi zamanımı boşa harcayayım ki?"

Yine yanıt vermedi. Soru-cevap yöntemi açısından oldukça zekiydi. Başka yönlerden de zeki olduğundan kuşkulanmaya başlamıştım. Polisler hakkındaki önyargılı görüşümü unutmaya çalışırken, karşımdaki adam sanki bunu bana hatırlatmak için bu görüşe uygun bir rol oynamaktaydı. Bu önyargı kısmen sınıf olayından, kısmen de onları yoksul akrabalar gibi gören eski mesleğimden kaynaklanıyordu. Ve kısmen de içimdeki Larry'den. Çünkü Büro'da dediğimiz gibi Larry'nin bir polisle aynı mahallede bile olması, polisin yasal görevlerini yerine getirmesini engellemek suçundan tutuklanması için yeterdi.

Bıyıklı, "Doktor'un karısı, birlikte yaşadığı birisi ya da yakından tanıdığı birisi yok, efendim," diye söyleniyordu. "Öğrencileri kendisini değerli biri olarak görüyorlar, ama onu meslektaşlarına sora-

cak olursanız belki kıskançlıktan, belki de onu küçümsedikleri için, boş bir duvarla karşılaşıyorsunuz."

"Kendi bildiğini okuyan bir insandır," dedim. "Akademisyenler böyle şeylere alışkın değillerdir."

"Nasıl yani efendim?"

"Düşüncelerini serbestçe söylemeye alışkındır. Özellikle de akademisyenler hakkındaki düşüncelerini."

"Ama Doktor da o çevrenin bir üyesi," dedi bıyıklı polis, sol kaşını anlamlı bir şekilde kaldırarak.

Hiç düşünmeden, "Babası rahipti," dedim.

"Rahip miydi? Peki ya şimdi?"

"Öldü."

"Yine de babasının oğlu, efendim," dedi bıyıklı beni paylarmış gibi.

Konuşmasındaki sahte yumuşaklık bana bir hakaret gibi gelmeye başlamıştı. Bana, "siz, bizim gibi cahil aynasızların nasıl olmamız gerektiğini düşünüyorsanız, ben de aynen öyleyim işte," diyordu sanki.

Salona duvarlarında on dokuzuncu yüzyıl suluboya tablolarının sıralandığı uzun bir koridordan geçerek girilirdi. Ben önden yürüdüm. Diğer ikisi de, ayak sesleri beton zeminde çınlayarak beni izlediler. Kapı çalındığında pikapta Şostakoviç çalıyordu, ama kendimi müziğe vermiş değildim. Pikabı kapatıp büyük bir konukseverlik gösterisiyle '93 Honeybrook Kırmızısı'ndan üç kadeh doldurdum. Bıyıklı, "Sağlığınıza!" diye mırıldanıp şarabı içti ve "Doğrusu bunun burada yetiştirilmiş olduğunu düşünmek insanı şaşırtıyor, efendim," dedi. Ancak suratı bir deri bir kemik arkadaşı, şarabın rengini iyice görmek için kadehi şömineye tutup baktı. Sonra uzun burnunu kadehin içine sokup şarabı kokladı. Ardından bir uzman edasıyla bir yudum alıp, bir çılgınlık anında Emma'ya almış olduğum o küçük ve zarif Bechstein piyanoya bakarak, ağzında dolaştırdı.

"Bu şarapta pek hafif bir Pino tadı sezer gibiyim," dedi. "İçinde epey tanen olduğu belli oluyor."

Dişlerimi gıcırdatarak, "*Pinot*," dedim.

"Pinot'nun İngiltere'de olgunlaştırılabildiğini bilmiyordum."

"Arazide çok özel bir yeriniz olmadıkça yetiştirilemez."

"Sizin arazinizdeki yeriniz çok mu özel?"

"Hayır."

"Nasıl yetiştiriyorsunuz o halde?"

"Ben yetiştirmedim. Büyük amcam dikmiş. Kendisi iflah olmaz bir iyimsermiş."

"Neden öyle diyorsunuz?"

Kendime hâkim olmaya çalışarak, güçlükle "Birden fazla nedeni var. Toprak çok zengin ve deniz seviyesinden çok yüksekte. Amcam bu sorunları görmezlikten gelmeye kararlıymış. Öteki yerel bağlar çok iş yapıp da kendisi yapamayınca talihini suçlar ve ertesi yıl bir daha denermiş," dedim. Bıyıklı olana döndüm. "Adlarınızı öğrenmeme izin verir misiniz acaba?"

Tam kıvamında bir mahçubiyetle kimliklerini çıkarıp uzattılar, ama ben kimlikleri önemsemediğimi göstermek için elimi salladım. Bir zamanlar ben de, çoğu sahte olan pek çok kimliği böyle göstermiştim. Bıyıklı polis bana, gelmeden önce telefon etmek istediklerini, ama numaramı telefon kayıtlarından sildirdiğimi öğrendiklerini söyledi. Başka bir iş için buraya yolları düştüğünden affıma sığınarak evime kadar uzanmaya karar vermişlerdi. Anlattıklarına pek inanmadım. Çünkü arabalarında Londra plakası vardı. Ayaklarında da şehirde giyilen türden ayakkabılar. Yüzlerinde de kırsal kesimde yaşayanların yüzündeki parıltı yoktu. Adlarının Oliver Luck ve Percy Bryant olduğunu söylediler. Tabut kafalı olan çavuş Luck, bıyıklı olan ise müfettiş Bryant'tı.

Luck dikkatle salonumu inceliyordu; aile minyatürlerini, on sekizinci yüzyıldan kalma Gotik mobilyaları, kitaplarımı – Herzen'in anıları, Clausewitz'in savaş eserleri.

"Okumaya meraklısınız demek," dedi.

"Fırsat buldukça."

"Yabancı dil sizin için bir engel oluşturmuyor mu?"

"Bazı diller için, hayır."

"Hangi dilleri biliyorsunuz?"

"Almanca ve Rusça bilirim."

"Ya Fransızca?"

"Ancak okuduğumu anlayacak kadar."

İki çift göz üzerimden ayrılmıyordu. Bir polis, yalnızca bakışlarıyla inceleyerek bizim kim olduğumuzu anlayabilir mi? Bizde de

kendilerinden bir şeyler mi görürler? Emekliye ayrılalı aylar oluyordu ama yine de bir ajandım ve bunun belli olup olmadığını, Büro'nun bu işin içinde parmağı olup olmadığını düşünüyordum. Emma seni buldular mı, diye düşünüyordum. Sorguya mı çektiler? Yoksa seni konuşturdular mı?

Bir keresinde, saat sabahın dördüydü. Emma tavanarasındaki odasında, kendisine armağan ettiğim o pahalı gül ağacı masasının başında çalışıyordu. Daktiloda bir şeyler yazıyordu. Daktiloya bağımlılık kazanmış bir piyanist. Bütün gece boyunca çalışmıştı.

Kapının eşiğinde durup, "Emma, bütün bunlar neden?" diye yalvarıyorum. Yanıt yok. "Kendini harap ediyorsun. *Lütfen* git de uyu biraz."

Müfettiş Bryant buğdayı başağından ayırır gibi ellerini bacakları arasında ovuşturuyordu. Saldırıya geçmeye hazırlanıyormuş gibi bir gülümsemeyle, "Bay Cranmer, doktor dostumuzu en son ne zaman gördük ya da bir haber aldık, sorabilir miyim efendim?" dedi.

Bu da son beş haftadır gece gündüz demeden, kendimi hazırlamakta olduğum bir soruydu.

* * *

Ama hemen cevap vermedim. Henüz değil. Ona sorguya çekme temposuna girme fırsatını vermemeye kararlıydım. Bu yüzden, üçümüzü de saran o ocakbaşı sohbeti havasını sürdürmek için, rahat tavrımı bozmadım.

"Yaşamında biri *olmadığı* konusunda yanıldınız..." diye itiraz ettim.

"Öyle mi, efendim?"

"Tanrı aşkına..." Güldüm. "Larry için her zaman biri vardır."

Luck kaba bir şekilde araya girdi. Ya duran ya koşan bir adamdı, arada başka vitesi yoktu. "Yani bir *kadın* mı demek istiyorsunuz?" diye patavatsızca atıldı.

"Onu tanıdığımdan beri kadınlar çevresinden hiç eksik olmazdı. Yoksa, şimdi yaşlanınca cinsel perhize girdiğini mi söylemek istiyorsunuz?"

Bryant sözlerimi tartarak dinledi.

"Bay Cranmer, Bath'a doktorun kendisinden önce bu konudaki ünü gelmişti, efendim," dedi. "Ama araştırmamız sırasında gerçe-

ğin farklı olduğunu öğrendik. Öyle değil mi, Oliver?" Luck ateşe bakarak, Bryant'ın kaldığı yerden devam etti. "Kaldığı pansiyonun sahibine sorduk, öğretmen meslektaşlarıyla konuştuk. Gizlice elbette. Soruşturmanın daha bu aşamasında ortalığı karıştırmak istemedik tabii." Derin bir nefes aldı. Bu sıkıntılı tavrının ne kadarının, televizyon dizilerindeki o saçma sapan başarılı polis tiplerinden alındığını düşündüm. "Bath'taki görevinden önce dediğiniz gibi biriymiş. İçkiye ve güzel öğrenci kızlara düşkünmüş ve birçoğunu da elde etmiş. Ama yaşama tarzında zamanla bir değişim görülmeye başlamış. *Partilere* gitmeyen, daha az içki içen ciddi biri olmuş. Gecelerinin çoğunu dışarda geçiriyormuş. Bazı geceler ise pansiyondaki odasına hiç gelmiyormuş. Doktor hakkında görüştüğümüz kişilerden sık sık duyduğumuz bir şey de, sakinleşmiş olması. Bir diğeri 'amaçlı' Doktorun son zamanlardaki davranışlarında bir gizlilik var ve bizim çözemediğimiz de bu zaten."

Buna meslek ahlakı denir, diye düşündüm. "Belki de sonunda büyüdü artık," dedim neşeli bir sesle. Ama sesimin tonuna istediğimden daha fazla duygusallık katmış olmalıyım ki, Luck dönüp bana baktı. Şöminenin alevleri, boynunda kızıl ve turuncu hareler oluşturuyordu.

Bryant, "Son bir yıl içinde gelip giden tek konuğu 'Profesör' dediği bir yabancıymış," diye devam etti. "Ama bu adamın nerede, ne profesörü olduğunu bilen yok. Profesör hiçbir gelişinde uzun süre kalmazmış, önceden haber vermeden gelirmiş ve Doktor onu gördüğüne çok memnun olurmuş. Dışardan yiyecek bir şeyler ve birkaç kutu bira alırlarmış, zaman zaman viski içip sohbet ederlerken, kahkahaları duyulurmuş. Bize anlatıldığı kadarıyla Profesör hoş sohbet biriymiş. Gece doktorun dairesindeki salonda, kanepede yatar ve geldiğinin ertesi günü gidermiş. Her seferinde elinde sadece küçük bir çanta olurmuş. Pansiyoncu kadın, 'kendi halinde bir adam' dedi onun için. Kadın Profesörün adının sanının belli olmadığını, Doktorun ona yalnızca 'Profesör' dediğini söyledi. Doktor'la Profesör çoğu zaman sabahın erken saatlerine kadar aralarında yabancı, garip bir dilde konuşurlarmış."

Bu araştırmanın bende uyandırdığı hayranlığı belli etmemek için, sadece kibar bir tavırla başımı salladım.

"Konuştukları dil Rusça değilmiş, Rusça olsa kadın anlarmış.

Ölen kocası Rusça kursuna gitmiş bir deniz subayı olduğundan kadın, Rusçaya aşina olduğunu söyledi. Üniversite'ye gittik. Resmi konuklarından hiçbiri adamın tanımına uymuyor. Profesör özel bir misafir olarak gelip gidermiş."

Beş yıl öncesi, yanımda Larry'le Hampstead Heath'te yürüyorum. Londra parklarında, Norfolk'ta Büro'nun güvenli evinde kaldığımız hafta sonlarında, beraberken hep yaptığımız gibi, dinlenme anlarında bile yarışan iki atlet gibi hızlı hızlı yürüyoruz.

"Çeçeyev köri sosuna bayıldı," diyor Larry. "Lanet olası, bir aydan beri kuzu etinin bir başka olduğunu ve artık sosların modasının geçtiğini söyleyip başımın etini yiyordu. Dün gece yemek için Viceroy of India'ya gittik, bir piliç yedi ve âdeta Tanrı'yı keşfetmiş gibi oldu."

Bryant, "Ufak tefek, ama güçlü bir yapısı olduğu anlaşılıyor," diyordu. "Kadına göre ellisine yakın. Arkaya doğru taranmış siyah saçları, favorileri ve uçları sarkık bir bıyığı varmış. Genelde bir pilot ceketi ile koşu ayakkabıları giyermiş. Teni biraz esmere çalıyormuş, ama daha çok beyaz tenli sayılabilirmiş Yüzü, sanki çocukluğunda çiçek geçirmiş gibi, çopurmuş. Kuru bir mizah anlayışı varmış, durmadan gülümsüyormuş. Kadının tanıdığı profesörlere hiç benzemiyormuş. Bütün bunlar size bir şey anımsatıyor mu?"

"Korkarım ki hayır," dedim anlattıklarının, gerçekten de bir şeyler anımsatmasına izin vermeyerek.

"Kadın, hatta '*çekici*' dedi, değil mi, Oliver? Onun adama tutulmuş olacağını bile düşündük."

Luck yanıt verecek yerde sertçe bana döndü. "Pettifer Rusçadan başka hangi dilleri bilir?"

"Kesin bir şey söyleyemem" – bundan hoşlanmamıştı – "Slav dillerini iyi bilirdi. Yabancı diller uzmanıydı, özellikle azınlık dillerini bilirdi. Bunları kulaktan duyarak öğrendiği izlenimine kapılmıştım. Biraz da filologdu sanırım."

"Bu onun doğuştan gelen bir yeteneği miydi yani?"

"Bu konuda bir fikrim yok. Özel bir yeteneği var."

"Sizin gibi mi?."

"Ben bunun eğitimini gördüm."

"Pettifer görmedi mi?"

"Onun buna gereksinimi yoktu; dedim ya, yeteneği vardır."

"En son ne zaman yurtdışına ya da yolculuğa çıktığını biliyor musunuz?"

"Yolculuğa çıkmak mı? Tanrım, o hep gezerdi. Bu onun tutkusuydu. Hatta bir yer ne kadar kötüyse, oradan o kadar hoşlanırdı."

"*En son* ne zaman yurtdışına çıkmıştı?"

18 Eylül, diye düşündüm. *Son işi, son gizli buluşması, son gerçek gülüşü.* "*Yolculuğa* ne zaman mı çıktı? Korkarım bu konuda hiçbir bilgim yok. Eğer bir tahminde bulunmaya kalkışırsam sizi yanıltabilirim. Uçuş yolcu listelerini falan kontrol edemez misiniz? Bu tür bilgilerin artık bilgisayara geçtiğini sanıyordum."

Luck Bryant'a baktı. Bryant da bana. Gülümsemesi sabrının sınırlarına geldiği gösteriyordu.

"Bay Cranmer, eğer izin verirseniz, yeniden soruma döneceğim, efendim," dedi kibarca "Esas sorum '*ne zaman*'dı. Artık sırrınızı açıklar ve kayıp kişiyle en son *ne zaman* görüştüğünüzü söylerseniz çok iyi olur."

Az daha gerçek ikinci kez araya girivericyordu. *Görüşmek mi?* demek isterdim. *Görüşmek mi Bay Bryant? Beş hafta önce 18 eylülde Priddy Pool'da Bay Bryant! Ve hiç hayal edemeyeceğiniz boyutta bir görüşme!*

"Üniversitenin kendisine sürekli bir iş önermesinden bir süre sonraydı sanırım," diye karşılık verdim. "Çok keyifliydi. Kısa süreli konferanslar vermekten ve geçimini gazetecilikle sağlamaktan bıkmıştı. Bath kendisine aradığı güvenliği sunuyordu. Dört elle sarılmıştı yeni işine."

"Eee?" diye sordu zarafet yoksunluğunu kendisi için bir erdem sayan Luck.

"Ve bana bir mektup yazdı. Zorla bir-iki satır karalayan biridir. Son ilişkimiz böyle olmuştu."

"Bu mektupta ne yazıyordu?" diye sordu Luck.

Gerçek kafamın içinde sesini yükseltirken, "Bath Üniversitesi'nin, kendisini oraya götürdüğüm gün – gri binalar, uğursuz bir soğuk, kedi çişi kokan duvarlarıyla – nasılsa, hâlâ öyle olduğunu yazıyordu" diye içimden yanıt verdim. İnançsız ya da inanç aleyhtarı bir dünyada çürüdüğünü söylüyordu. Bath Üniversitesi'nin gülüşten

yoksun bir Lubyanka olduğunu ve bundan dolayı da, her zaman olduğu gibi yine beni suçladığını yazıyordu. İmza Larry.

"Resmi atama mektubunu aldığını, çok sevindiğini ve hepimizin onun mutluluğunu paylaşmamız gerektiğini yazmıştı," dedim.

"Bu tam olarak ne zamandı?"

"Korkarım tarihleri hatırlama konusunda pek iyi değilim. Şarapların yıllarını hatırlamak dışında. Bütün hatırlayabildiğim size söylediklerim."

"Mektup duruyor mu?"

"Eski mektupları saklama alışkanlığım yoktur."

"Ama ona bir yanıt vermişsinizdir."

"Tabii, hemen. Özel bir mektup aldığımda karşılığını hemen yazarım. Çekmecemde cevap bekleyen mektupların durmasından hoşlanmam."

"Memuriyet hayatının verdiği bir alışkanlık herhalde."

"Sanırım," dedim.

"Ama artık emeklisiniz."

"Buna hiç de emeklilik denemez Bay Luck. Yaşamımda hiç bu kadar çok çalışmamıştım."

Bryant o gülümsemesi ve yara izini örten bıyığıyla yeniden araya girdi. "Sanırım burada yaptığınız hayır işlerinden söz ediyorsunuz. Bize bu yöredeki gerçek bir aziz olduğunuzu söylemişlerdi."

"Yörenin değil, köyün," dedim sakin bir sesle.

"Kilisemizi kurtaralım, yaşlılara yardım, kentlerdeki özürlü çocuklara köylerde tatiller, köşkün ve bahçelerin yerel hastane yararına açılması... Çok etkilenmiştim, değil mi Oliver?"

"Çok," dedi Luck.

"Zorunlu olarak yazdığımız cevap mektubunu bir kenara bırakırsak Doktor'la en son *ne zaman* yüz yüze görüşmüştük efendim?" diye Bryant sorularını sürdürdü.

Duraksadım. Ama bilerek. "Üç ay, belki dört, hatta beş." Seçimi ona bırakıyordum.

"Burada, Honeybrook'ta mı efendim?"

"Evet, buraya gelmişti."

"Ne sıklıkta gelirdi?"

"Larry söz konusu olunca hesabını tutmak olanaksızdır, gelir,

mutfakta bir yumurta yer, çeker gider. Son bir iki yılda, beş altı kere diyebilirim. En fazla sekiz kere diyelim."

"*En son* ne zamandı, efendim?"

"Hatırlamaya çalışıyorum. Temmuz ayındaydı sanırım. Şarap fıçılarını bu kez erkenden temizlemeye başlamıştık. Larry'den kurtulmanın en iyi yolu onu çalıştırmaktır. Bir saat kadar fıçıların diplerini kazıdı, biraz peynir ekmek atıştırdı, dört cin tonik içti ve çekip gitti."

"Temmuzdu demek," dedi Bryant.

"Temmuzdu."

"Peki, Temmuzun kaçıydı? Hafta içinde miydi? Hafta sonu muydu?"

"Hafta sonuydu sanırım."

"Neden?"

"İşçiler yoktu."

"Ama az önce 'biz' demiştiniz."

"Bu civardan birkaç çocuk, saati bir sterline yardıma gelmişti." Yine Emma'dan söz etmemeye dikkat etmiştim.

"Temmuzun ortaları mı, yoksa başı ya da sonu mu?"

"Ortası. Öyle olmalı." Belki de ne kadar sakin olduğumu göstermek için ayağa kalktım, Emma'nın telefonun yanına astığı şişe üreticisinin takvimine baktım. "İşte. On ikisinden on dokuzuna kadar Madeline Teyze. O sıralar yaşlı teyzem burada kalıyordu. Larry o hafta sonu uğramış olmalı. Konuşmasıyla kadıncağızı bile susturmuştu."

Madeline Teyze'yi yirmi yıldır gördüğüm yoktu ama tanık arayacaklarsa Emma'yı değil de onu aramaları çok daha iyi olurdu.

Bryant, "Bay Cranmer, Dr. Pettifer'ın pek çok telefon konuşması yaptığını *söylüyorlar*."

Neşeyle güldüm. Yine müphem bir bölgeye giriyorduk ve burada kendime olan güvenimi toplamaya çok ihtiyacım vardı. "Tahmin ederim," dedim. "Hakları da var."

"Bir şey mi anımsadınız efendim?"

"Doğrusunu isterseniz, evet. Larry kimi zaman telefon başına geçti mi, insanı deli edene kadar konuşurdu. Gece gündüz demez, her saat ararda. Üstelik bunu bir kişiye değil, herkese yapardı, telefon rehberindeki herkesi sıradan geçirirdi."

Ben yine gülerken, bu sefer Bryant da benimle güldü; Luck ise kaşlarını çatarak, ciddiyetle alevlere bakmayı sürdürdü.

"Hepimizin tanıdıkları arasında böyle biri vardır, değil mi efendim?" dedi Bryant. "Ben onlara dram tacirleri derim. Kendilerine bir sorun ararlar ya sevgilileriyle kavga etmişlerdir ya da otobüsün üst katından gördükleri o inanılmaz güzellikteki evi alsalar mı almasalar mı acaba diye ve sizi de dertlerinin içine çekmeden rahat edemezler. Bizim evde onlara katlanma işini bizim hanım üstlenir. Ben pek sabırlı biri değilimdir. Dr. Pettifer böyle bir bahaneyle size en son ne zaman telefon etmişti, efendim?"

"Nasıl bir bahaneyle?"

"Böyle bir sorunla."

"Çok oldu."

"Aylar önce mi?"

Yine belleğimi araştırma numarasına yattım. Sorguya çekilen birinin dikkat etmesi gereken iki altın kural vardır ve ben daha şimdiden ikisini de çiğnemiştim. Birincisi, gönüllü olarak kendiliğinden ayrıntıya girmemektir. İkincisi ise sonuna kadar sürdürülemeyecek bir yalanı asla söylememektir.

"Belki de o gün telefon ettiğinde anlattığı derdinin ne olduğunu hatırlayabilirseniz, konuşmayı bir tarih içine oturtabiliriz, değil mi?" dedi Bryant, aile içinde oynanan bir oyunu yöneten birinin sesiyle.

İçinde bulunduğum ikilem had safhadaydı. Daha önceki mesleki yaşamımda, polisin bizim aksimize mikrofon ve telefon dinleme gibi işlerle pek uğraşmadığına inanılırdı. Onların sözde gizli olan soruşturmaları komşuları, esnafı ve banka müdürlerini rahatsız etmekten ibaretti; ancak onlar için iş asla bizim özel alanımız olan elektronik dinleme aşamasına gelmezdi. Ya da biz öyle düşünürdük. Ben de geçmişten kalan bu yargıya sığınmaya karar verdim.

"Hatırladığım kadarıyla Larry'nin sosyalist sol kanattan ayrıldığı ve dostlarının da bu süreçte bir taraf olmasını istediği bir dönemdi. Bununla ilgili olarak aramıştı sanırım."

Hâlâ şöminenin önünde oturan Luck sanki şiddetli bir ağrıya tutulmuş gibi, bir eliyle yanağına bastırıyordu. Aksi bir sesle, "*Rus* sosyalizminden mi söz ediyoruz?" dedi.

"Hangi tür sosyalizm derseniz deyin kendi tanımıyla – radikalli-

ği bırakıyordu. Bunu yaparken ona yardımcı olacak dostlara ihtiyacı vardı."

Öteki yanımdaki Bryant, "Bu ne zamandı Bay Cranmer?" diye sordu.

"Bir iki yıl önce. Daha fazla hatta. Üniversitedeki işe başvurmadan önce."

"1992 Kasımı," dedi Luck.

"Efendim?"

"Doktor'un radikal sosyalizmi resmen inkâr edişinden söz ediyorsak, 1992 Kasımında *Socialist Review*'da yayımlanan "Bir Deneyin Başarısızlığı" başlıklı yazısından söz ediyoruz demektir. Doktor kararını ister Çarlık, ister Komünist ya da şimdiki federalist bayrak altında olsun, kendisinin Rus yayılmacılığının yer altındaki devamlılığı diye tanımladığı bir analizle ilişkilendirmişti. Batı'nın yeni keşfettiği ahlak sofuluğunu da, komünist sosyal dogmasının yanında temel idealizminin olmadığı erken dönemine benzetiyordu. Solcu akademisyen meslektaşlarından birkaçı yazıyı esaslı bir ihanet eylemi olarak görmüşlerdi. Sizce de öyle miydi?"

"Hiçbir fikrim yok."

"Bunu onunla tartıştınız mı?"

"Hayır, kendisini kutladım."

"Neden?"

"İstediği şeyi yaptı diye."

"İnsanlara her zaman istedikleri şeyleri mi söylersiniz?"

"Bay Luck, can sıkıcı biriyle konuşuyorsam ve canım başka bir iş yapmak istiyorsa, evet." Cam fanusun altındaki Fransız çalar saatime baktım. Ama Luck o kadar kolaylıkla şaşırtılacak bir insan değildi.

"Pettifer'ın bu ünlü yazısını yazdığı 1992 Kasımında siz de Londra'da çalıştığınız işten emekliye ayrılmak üzereydiniz sanırım."

Luck'ın yaşamlarımız arasında paralellik kurmasından hoşlanmamıştım. Ve o üstünlük taslayan sesinden nefret ediyordum.

"Herhalde."

"Onun sosyalizmi reddetmesini onayladınız mı?"

"Bana politik görüşümün ne olduğunu mu soruyorsunuz Bay Luck?"

"Onunla Soğuk Savaş döneminde tanışıklığınız olmasının sizin için biraz riskli olduğunu düşünüyordum. Siz devlet memuruydunuz, o da sizin daha şimdi söylediğiniz gibi devrimci bir sosyalistti."

"Ben Dr. Pettifer ile tanışıklığımı hiç saklamadım. Siz her ne kadar başka türlü düşünüyor gibi görünüyorsanız da, aynı okula ve üniversiteye gitmiş olmamız bir suç değildi. Memur olduğum dönemde benim bölümümde bu konu hiç ortaya atılmamıştır."

"Onun Sovyet blokundaki dostlarıyla hiç tanışmış mıydınız? Her zaman birlikte olduğu Ruslar, Polonyalılar, Çekler ve diğerleriyle?"

Shepherd Market'teki güvenli evimizin üst kattaki odasında, aslında Londra'daki Rus istihbarat servisinin başı olan Ekonomi Danışmanı Volodya Zorin'le bir veda içkisi içiyorum. Aramızdaki yarı resmi görüşmelerin sonuncusu bu. Üç haftaya kadar gizli dünyamı da, içindeki her şeyi de bırakıyorum artık. Zorin gizli rütbesi albay olan bir Soğuk Savaş emektarı. Ona veda etmek kendi geçmişime veda etmekten farksız.

"Dostum Timothy, bundan sonraki yaşamında ne yapacaksın?" diye soruyor.

"Dünyadan elimi eteğimi çekeceğim," diyorum. "Rousseau gibi yapacağım. Gösterişli kavramlara sırt çevirip, üzüm yetiştireceğim ve küçük çaplı iyilikler yapacağım."

"Çevrene bir Berlin Duvarı mı öreceksin?"

"Volodya, ne yazık ki bunu zaten örmüş bulunuyorum. Amcam Bob bağlarını on sekizinci yüzyıldan kalma duvarların içindeki bahçeye kurdu."

Luck'ın sorusunu, "Hayır, Dr. Pettifer beni öyle insanlarla hiç tanıştırmadı," diye yanıtladım.

"Size onlardan söz eder miydi? Kim olduklarını, onlarla ne yaptığını falan. Birlikte yaptıkları işler, ortak yaptıkları hizmetler . . ."

"İşler mi? Elbette ki hayır."

Luck tehdit edici bir vurgulamayla, "Anlaşmalar. Karşılıklı hizmetler. Alışveriş," dedi.

"Neden söz ettiğinizi anlamıyorum. Hayır, benimle böyle şeyler konuşmazdı. Birlikte ne yaptıklarını bilmiyorum. Palavra sıkarlardı herhalde. Üç şişede dünya sorunlarını çözerlerdi."

"Pettifer'dan hoşlanmıyorsunuz, değil mi?"

"Ondan hoşlanmıyorum diye bir şey yok Bay Luck. Ben sizin gibi hüküm verme meraklısı değilim. Eski bir arkadaştı. Küçük dozlarda alınırsa eğlenceli olurdu. Ben kendisine hep bu gözle bakmışımdır."

"Onunla hiç ciddi bir tartışmanız oldu mu?"

"Ne ciddi bir tartışmam, ne de ciddi bir dostluğum oldu."

"Pettifer hiç size rüşvet teklif etti mi? Yani siz bir devlet memuruydunuz. Kendisi için bir güçlüğü temizlemeniz ya da onu bir yere tavsiye etmenizin karşılığı olarak?"

Eğer Luck beni sinirlendirmeye çalışıyorsa, bunu gerçekten başarmak üzereydi. "Bu çok uygunsuz bir ima," dedim. "Ben de size hiç rüşvet alıp almadığınızı sorayım bari."

Bryant yine beni çileden çıkartmayı amaçlamış bir gayretkeşlikle yardıma koştu. "Onu bağışlayın Bay Cranmer. Oliver henüz çok genç." Ellerini dua edermiş gibi birleştirdi. "Bay Cranmer, *lütfen*, eğer izin verirseniz..."

"Evet Bay Bryant?"

"Yine konuyu dağıttık sanırım, efendim. Bu konuda gayet başarılı olduğumuzu görüyorum. Tam telefondan söz ediyorduk ki, birden iki yıl öncesine ait bir olaya takılıp kaldık. Ben *günümüzden* söz ediyorum efendim. Dr. Pettifer'la telefonda *en son* ne zaman konuşmuştunuz? Konusunu istemiyorum, yalnızca tarihini söyleyin yeter. Ben sadece bunu öğrenmek istiyorum ve sizin de her nedense, bana açık bir yanıt vermekten kaçındığınızı düşünmeye başladım. Genç Oliver'in sabırsızlığı da bundan. Evet efendim?"

"Düşünüyorum, hatırlamaya çalışıyorum."

"İstediğiniz kadar düşünün efendim."

"Larry'nin telefonları da ziyaretleri gibidir. Onları hemen unutursunuz. Tam bir işin ortasındayken, bir bakarsınız yine telefon etmiş." Örneğin, Emma ile aramızdaki ilişkinin aşk ilişkisi olduğu günlerde tam sevişirken. "Yok gazetede şu haberi okumuş muyum, yok televizyondaki ahmağın birinin desteksiz attığını görmüş müyüm? Okul arkadaşlıkları böyledir işte. Yirmi beş yıl öncesinin hoş bir dostluğu, yıllar sonra başınızı ağrıtan bir sıkıntıya dönüşür. Siz büyürsünüz ama arkadaşlarınız büyümezler. Siz uyum sağlarsınız. Onlar değişmezler. Yaşlı bir çocuk, sonra da can sıkıntısı oluverirler. O zaman da kesersiniz."

Bryant'ın bıyığının altından sırıtışı kadar Luck'ın öfkeli bakışından da hoşlanmadım.

"*Kesmekle* neyi kastediyoruz efendim? Telefonlaşmayı kesmek mi? Yoksa hattı kapattırmak mı? Çünkü geçen yılın Ağustosunun birinde bunu yapmışsınız ve ondan sonra üç hafta dünya ile temasınızı kesmişsiniz. Üç hafta sonunda da yeni numara almışsınız."

Buna hazırlıklı olmalıydım ki, yanıtımı saniye sektirmeden verdim. İkisine de.

"Müfettiş Bryant. Çavuş Luck. Bu kadarı da fazla. Kayıp birisini soruşturduğunuzu söylüyorsunuz, sonra da benim memurluğum sırasında görevimi istismar eden gayri ahlaki davranışlarım, politik görüşüm, ulusal güvenlik açısından tehlikeli biri olup olmadığım ve telefonumu neden kapattırdığım gibi gereksiz saçmalıklarla uğraşıyorsunuz."

"Neden kapattırmıştınız?" dedi Luck.

"Rahatsız ediliyordum."

"Kimin tarafından?"

"Bu sizi hiç mi hiç ilgilendirmez."

Sıra Bryant'taydı. "Eğer öyle ise neden polise başvurmadınız? Biz tehditle ya da müstehcenlikle insanları taciz eden telefon sapıklarına karşı yardıma hazırız. İngiliz Telefon İdaresi'yle işbirliği yaparak elbette. Üç hafta için kendinizi dünyadan koparmanıza hiç gerek yoktu."

"Benim rahatsız edici bulduğum konuşmalar tehditkâr ya da müstehcen değildi."

"Öyle mi? Eğer bir sakıncası yoksa, ne tür telefonlardı efendim?"

"Bu sizi hiç ilgilendirmeyen özel bir konuydu. Şimdi de öyle." Bir mazeret yeterli olduğu halde, ardından bir ikincisini de ekledim. "Ayrıca, üç hafta telefon çalmayınca insanın kafası da dinlenmiş oluyor."

Bryant elini cebine sokmuştu. Kara kaplı bir not defteri çıkartıp çevresindeki lastiği çekti, defterin kapağını yukarı doğru kaldırarak açtı.

"Oliver'la ben Doktor'un Bath'da bulunduğu sürece yaptığı telefon konuşmalarını araştırdık. Doktor'un ev sahibesinin tam bir İskoçyalı olması ve telefonu ortak kullanmaları bizim için bir şans

oldu. Dışarıya edilen her telefonun numarası ve saati yazılıydı. Bu, kadının deniz subayı olan kocasının başlattığı bir davranışmış. Bayan Macarthur de bu alışkanlığı devam ettirmiş."

Bryant parmağını yalayıp ıslatarak defterden bir sayfa çevirdi.

"Doktor'a pek çok telefon gelirmiş ve kadının telefondaki sesten anladığına göre, bunların çoğu uzak yerlerdenmiş. Çoğu zaman konuşmanın ortasında hat kesilirmiş. Doktor sık sık kadının anlamadığı bir dilde konuşuyormuş. Oysa kendisinin açtığı telefonlarda durum hiç de öyle değil. Bayan Macarthur'a göre bu yılın Ağustosuna kadar doktorun en çok telefon ettiği kişi sizmişsiniz. Doktor sadece Mayıs ve Haziran aylarında sizinle altı saat yirmi dakika konuşmuş."

Bryant durakladı ama ben hâlâ sözünü kesmiyordum. Çok güç bir eli oynamış ve kaybetmiştim. Âdeta sinmiştim. Onları yarım yamalak bilgilerle tatmin edeceğimi sanmıştım. Ama böylesine iyi planlanmış bir saldırıya karşı savunmam yoktu. Kendi kendime bir günah keçisi arayarak suçu Büro'ya yükledim. Büro'daki budalalar Larry'nin kaybolduğunu biliyorlarsa neden beni erkenden uyarmamışlardı? Polisin onu aradığını bilmeleri *gerekirdi.* O zaman niye polisin bana gelmesine engel olmamışlardı ki? Ve eğer engel olamadılarsa bile, niçin polisin neyi bilip bilmediğinden habersiz bir halde beni onların karşısında tek başına bırakmışlardı?

* * *

Personel Müdürü Jake Merriman'la son toplantımdayım. O Berkeley Meydanı'na bakan halı kaplı odasında oturmuş bir yandan bisküvisini ağzında ikiye bölerken Tarihin İlerleyişi konusunda konuşup duruyor. Merriman o kadar uzun süre aptal İngiliz rolünü oynamıştır ki, artık ne kendisi ne de bir başkası onun gerçekten aptal olup olmadığını bilebilir.

O donuk sesiyle, "Görevini yaptın, Tim dostum," diyor. "Sen kendi zamanının ıstırabını yaşadın. Kim bundan daha fazlasını yapabilir ki?"

Gerçekten kim, diyorum. Ama Merriman kendi yaptığı şakalar dışındaki şakalara kulak bile asmaz.

"O şeytan zararlıydı ve sen de casusluğunla onun canına okudun ve şimdi de yok olup gitti. Demek istediğim, biz kazandık diye

onlarla savaşmanın bir anlamı yoktu diyemeyiz, değil mi? Onların canına okuduk, Komünist köpek öldü ve gömüldü, sıra da bir sonraki partiye geldi demek çok daha iyi, değil mi?" Güçbela keyifli bir ses çıkarıyor. "Büyük harfle yazılan Parti'yi kastetmiyorum." Bisküvisinden bir parça daha kopartıp kahvesine batırıyor.

"Ama ben bir sonraki partiye davetli değilim, değil mi?" diyorum.

Merriman kötü haberi asla kendisi vermez. Bunu sizin kendi kendinize anlamanızı yeğler.

"Eh, sanmıyorum Tim," diyor o tombul başını sallayarak. "Yani, yirmi beş yıl insanın zihnini biçimlendiriyor, değil mi? Bence, görevini yaptığını ve kendine yeni sahalar bulma zamanının geldiğini kabul etmen senin için *çok* daha iyi olur. Ne de olsa, yoksul değilsin. Taşrada güzel bir arazin, biraz da paran var. Sevgili Robert amcan ölme inceliğini göstermiş ki, bunu pek çok zengin amca için söyleyemeyiz. Bundan iyisi can sağlığı."

Büro'da bir söz vardır: Merriman karşısında dikkatli olmalısın, yoksa seni kovmasını bekleyemeden yanlışlıkla istifanı basarsın.

"Ben yeni görevleri göze alamayacak kadar yaşlı olduğumu sanmıyorum," dedim.

"Kırk yedi yaşındaki Soğuk Savaşçılar mücadeleye yeniden başlayamazlar Tim. Sizler fazla iyisiniz. Sizin kendinize özgü çalışma anlayışınız ve kendi kurallarınız vardır. Pettifer'a sen söyleyeceksin, değil mi? Senden duyması daha iyi olur."

"Ona tam olarak ne söyleyeyim?"

"Benim sana söylediklerimi. *Onu* terörist hedeflere yönelteceğimizi sanmıyorsundur herhalde. Onun bana kaça patladığını *biliyor musun?* Yalnız aylığı? O başlıbaşına bir oyundan ibaret olan masrafları hariç."

"Ona maaşını veren benim bölümüm olduğu için, biliyorum."

"Eh, bundan sonra ne diye buna devam edelim, değil mi? Şimdi kalkıp da bizim çocukları, Bağdat Kardeşliği falan gibi yerlere katılmaya zorlarken, sen ya da bir başkası için her kuruşa gereksinim olacak. Bu dünyanın Pettifer'ları tükendi artık. Bunu kabul edersin sanırım."

Artık çok geç, her zamanki gibi kontrolümü kaybetmeye başlıyorum. "Onun durumu son kez görüşüldüğünde Üst Birim'in ka-

rarı bu değildi ama. Moskova'nın ona yeni bir rol vermesini bekleyip sonucu görecektik."

"Bekledik ve beklemekten canımız sıkıldı." *Guardian* gazetesinde çıkan bir yazının kupürünü bana uzatıyor. "Pettifer'a bir yer bulmalı, yoksa başa bela olacak. Yerleştirme birimleriyle bir konuş. Bath Üniversitesi küresel güvenlik konularını da bilen bir dilci arıyor, bu küresel güvenlik lafı bence gelmiş geçmiş en büyük kelime oyunu ya, neyse. Geçici bir iş, ama sürekli de olabilir. Okulun yöneticisi eski bir Büro'ludur ve Pettifer rahat durduğu sürece kendisine iyi davranılacaktır. Bath'ta üniversite *olduğunu* bile bilmiyordum," diye söyleniyor sanki kimsenin kendisine bir şey anlatmadığından yakınır gibi. "Statü değiştirmiş o teknik okullardan biri olmalı."

* * *

Yirmi küsur yıllık ortak çalışma yaşamımızın en kötü anı. Kader bize, hep tenha tepelerde park edilmiş arabalarda oturmayı uygun görmüş sanki. Bu sefer de Bath dışında bir tepede yol kenarındayız. Larry yanımda, başını ellerinin arasına almış. Ağaçların üzerinden az önce gezdiğimiz üniversitenin gri gölgesi ve onun uğursuz simgesi olan bir çift madeni, yuvarlak baca görünüyor.

"Şimdi neye inanacağız artık Timbo? Dekan'ın davetinde ikram edilecek şeriye ve çam ağacından mobilyalara mı?"ö

"Uğrunda savaştığın barışa diyebilirsin."

Her zamanki gibi, sessizliği sövüp saymasından da kötü. Ellerini havaya kaldırıyor ama eli arabanın tavanına çarpıyor.

"Burası güvenli bir sığınak," diyorum. "Yılın yarısında sıkılacaksın, ama öteki yarısında da canının istediğini yapmakta serbestsin. Dünyadaki insanların çoğununkinden çok daha iyi bir durum."

"Ben evcilleşemem Timbo."

"Bunu senden isteyen yok ki."

"Ben güvenli bir sığınak istemiyorum. Hiç de istemedim. Güvenli sığınakların canı cehenneme. Sakinliğin de. Üniversite hocalığının, maaş ayarlaması yapılmış bir emekliliğin ve pazarları araba temizlemenin de canı cehenneme. Senin de canın cehenneme!"

Onun başlattığı bu mantığın kapsamını genişletiyorum. "Tarihin canı cehenneme, Büro'nun da, yaşamın ve yaşlanmanın da canı cehenneme."

Ama boğazımda bir düğüm var, bunu inkâr edemem. Konuşurken birbirimize dokunma alışkanlığımız olmadığı halde, titreyen ve ateş gibi yanan, ter içinde kalmış omzuna elimi koymak isterdim.

"Bak," diyorum. "Beni dinle. Honeybrook'tan yalnızca otuz mil uzaktasın. Her pazar öğle yemeğine ve çaya gelip her şeyin ne kadar boktan olduğunu anlatırsın bana."

Ömrümce, herhangi birine yaptığım en kötü davet bu.

* * *

Bryant elinde, suratının hizasında tuttuğu not defteriyle konuşurken hâlâ Larry'nin telefonlarının peşinde.

"Bay Cranmer, Doktor'a gelen başka telefonlarda da var gördüğüm kadarıyla. *Hepsi* de o komik yabancılar değilmiş. Kültürlü bir beyefendi, her zaman çok kibar, sanki BBC spikeri gibi birisi ... ev sahibi kadın sizi böyle tanımlıyor. Eh, doğrusu ben de olsam aynı şeyleri söylerdim." Parmağını ıslatıp bir sayfa daha çevirdi. "Sonra birden Doktor'la ilişkiyi kesiveriyorsunuz. Ne telefon ediyorsunuz ne de size ediliyor. Tam üç hafta. Çıt yok. Bay Cranmer, ona kapınızı kapattınız; ben ve Oliver bunun nedenini merak ediyoruz. Bu olaydan *önce* ne oldu ve sonra aranızdaki ilişkiyi *bitiren* neydi diye merak ettik. Öyle değil mi Oliver?"

Adam hâlâ gülümsüyordu. Darağacına doğru yürüyor olsaydım bile gülümsemeye devam edecekti. Merriman'a duyduğum öfke neyse ki Bryant'a yöneliyordu artık.

"Müfettiş," dedim. "Siz kendinize kamu hizmeti gören biri dersiniz. Ama yine de pazar gecesi saat onda elinizde bir arama emri olmadan ya da randevu almadan evime giriyorsunuz ve ..."

Bryant ayağa fırlamıştı bile. Şakacı tavrı bir pelerin gibi sıyrıldı üzerinden. "Çok yardımcı oldunuz ve biz de konukseverliğinizi istismar ettik. Konuşmaya daldık sanırım." Sehpanın üzerine bir kart bıraktı. "Bizi arayın, olur mu efendim? Ne olursa olsun. Doktor telefon eder, mektup yazar ya da onun hakkında üçüncü bir kişiden duyacağınız bir şey olursa ... yani kendisini bulmamıza yarayacak bir ipucu ..." O imalı gülümsemesini suratına gömmek isterdim. "Ha, Doktor'un ortaya çıkması *olasılığına* karşı, acaba bize yeni telefon numaranızı verir miydiniz? Teşekkür ederim."

Söylediğim numarayı Luck'ın bakışları altında yazdı.

"Güzel piyano," dedi Luck. Birden yakınımda biterek; çok uzun boyluydu.

Yanıt vermedim.

"Çalıyorsunuz değil mi?"

"Evet, iyi çaldığım söylenir."

"Karınız evde değil mi?"

"Evli değilim."

"Pettifer gibi. Memurlukta hangi bölümdeydiniz demiştiniz? Unuttum da."

"Herhangi bir bölümden söz etmemiştim."

"Neydiniz peki?"

"Maliye'ye bağlıydım."

"Dil uzmanı olarak mı?"

"Pek sayılmaz."

"Maliye'yi sıkıcı bulmadınız mı? Kamu harcamalarını kısmak, hastane bütçelerini daraltmak falan? Ben olsam çok içerlerdim." Yine yanıt vermedim. "Bir köpek beslemelisiniz Bay Cranmer. Böyle bir yerde mutlaka köpek olmalı. Böyle bir yerde tek başına yaşamak...?"

Rüzgâr kesilmişti. Yağmur da durmuş, yerini alan sis, Peugeot'nun farlarını, sonbaharda yakılan şenlik ateşlerine döndürmüştü.

İKİNCİ BÖLÜM

Ben kolay paniğe kapılan bir insan değilimdir ama bu gece bu duyguya ilk kez çok yaklaştım diyebilirim. Hangimizin peşindeydiler – Larry'nin mi, benim mi? Yoksa her ikimizin de mi? Emma hakkında ne biliyorlardı? Çeçeyev Larry'yi Bath'da neden ziyaret etmişti; ne zaman? Ne zaman? O polisler birkaç günlüğüne izini kaybettirmiş uçuk bir akademisyeni aramıyorlardı. Onlar bir iz peşindeydiler, kan kokusu almışlardı, en saldırgan içgüdülerine hedef olacak birini arıyorlardı.

Onu kim sanıyorlardı? Larry, *benim* Larry'm, *bizim* Larry'miz? Ne *yapmıştı?* Bu paradan, Ruslardan, anlaşmalardan, Çeçeyev' den, benden, sosyalizmden, sonra yine benden söz etmeleri ne anlama geliyordu? Larry, *bizim* kendisini soktuğumuz kalıptan başka ne olabilirdi? Belli bir yönü olmayan bir İngiliz orta sınıf devrimcisi, sürekli muhalif, aklı işin eğlencesinde olan bir hayalci, doğuştan redde hazır; acımasız, sebatsız, sefahata düşkün, biraz yaratıcı bir başarısız, bir tartışmada karşısındakinin iddialarını çürütecek kadar kurnaz, kendi hatasını kabul etmeyecek kadar inatçı.

Peki *beni* kim sanıyorlardı? Kendi keyfi için bir sürü yabancı dil öğrenen, şarap üreten ve güzelim Somerset bağında hayırseverlik oynayan emekli bir devlet memuru? *Bir köpek beslemelisiniz.* Benim yalnız olduğum için eksiğim olacağını nereden çıkarmışlardı? Neden *benim* peşime düşmüşlerdi? Larry'yi ya da Çeçeyev'i ele geçiremedikleri için mi? Ya Emma – benim Honeybrook'taki, evinden uzaktaki, hassas ya da benim hassas olduğunu vehmettiğim – Emma'ma ne zaman göz dikeceklerdi? Yukarı çıktım. Ne çıkması, yukarı doğru âdeta koştum. Telefon yatağımın yanındaydı, ama ahizeyi kaldırırken çevireceğim numarayı unutarak kendime karşı küçük düştüm. Bu tüm gizli servis yaşamım boyunca en sıkışık operasyonlarda bile bir kere olsun başıma gelmiş bir şey değildi.

İyi ama neden yukarı çıkmıştım? Aşağı salonda da telefon vardı, çalışma odasında da. Neden yukarı koşmuştum? Mesleki eğitimim sırasında, bir öğretmenin kuşatma tekniğini anlatmasını anımsıyordum. İnsanlar paniğe kapılınca yukarı doğru çıkarlar demişti. Asansörlere, merdivenlere koşarlar ama aşağı inmek için değil, yukarı çıkmak için. İçeri girdiğinizde, panikten hareket edemeyecek kadar taş kesilmiş halde olanların dışında herkes tavanarasına sığınmıştır.

Yatağa oturdum. Omuzlarımı gevşetmek için serbest bıraktım. Kendi kendine masaj konusunda okuduğum bir yazıdan aldığım öğüde uyarak başımı boynumun çevresinde döndürdüm. Ama bir rahatlama hissetmemiştim. Koridoru geçip evin Emma'ya ait olan tarafına yürüdüm, kapısının önünde durup içeriyi dinledim. Ama neyi dinledim acaba? Her seferinde yeni bir Umutsuz Dava'yı kucaklayan o daktilosunun tıkırtısını mı? Ben müdahale edene kadar susmayan telefondaki o mırıldanmalarını mı? Dinlediği, Afrika'nın uzak köşelerinden, Gine'den, Timbuktu'dan gelen aşiret müziğini mi? Kapı kolunu çevirdim. Kilitliydi. Ben kilitlemiştim. Bir daha kulak verdim, ama içeri girmedim. Onun hayaletinden mi korkuyordum? Yaklaşma, ben tehlikeliyim, kendimi bile ürkütüp korkuttum ve şimdi de seni ürkütüyorum, diyen o dik, itham eden ve aşırı masum bakışı. Kendi odama dönerken sahanlıktaki geniş pencerenin önünde durdum, seraların soluk yeşil ışığında parıldayan duvarlarıyla bahçeye baktım.

* * *

Honeybrook'ta sıcak bir yaz sonu pazarı. Altı aydır birlikteyiz. Bu sabah ilk iş, şişeleme odasında. Bendeniz, büyük şarap uzmanı Cranmer, nefesini tutarak Bob Amca'nın tuhaf seçimlerinden bir başkası olan Madeleine Angevine üzümlerimizdeki şeker miktarını ölçerken yan yana durduk. Bir seferinde Honeybrook'a ziyarete gelen bir Fransız uzmanın, muzip bir tavırla başını sallayarak dediği gibi, Madeleine türü bir kadın kadar kaprislidir; bir gün olgun ve hazır, ertesi gün ise artık zamanı geçmiş bir haldedir. Neyse ki tedbirli davranarak bu cinsel benzetmeden Emma'ya söz etmiyorum. Üzümde şeker oranının yüzde on yedi olması için dua ediyorum ama yüzde on altı da iyi bir ürün demektir. En büyük ürününün alındığı efsanevi *1976* yılında Bob Amca, önce eşek arıları bağın canına

okuyup, ardından da İngiltere'nin yağmurları geriye kalanı mahvetmeden önce, sürpriz bir yüzde yirmi elde etmişti. Ölçüm aletini heyecanla ışığa tutarken Emma beni seyrediyor. Daha çok bir savaş arifesindeki büyük bir general edasıyla, "Yüzde on sekize yaklaşıyor," diyorum. "İki haftaya kadar toplayacağız."

Şimdi de bağlarımızın arasındaki duvarla çevrili bahçede oturmuş birbirimize, varlığımızla, olgunlaşmalarının bu son aşamasında üzümleri beslediğimizi söylüyoruz. Emma sallanan sandalyeye oturmuş. Üzerinde, giymesi için ısrar ettiğim o Watteau havası veren giysileri var: Geniş kenarlı şapka, uzun etek ve bluzunun düğmeleri çözülmüş. Pimms yudumlarken nota okuyor. Ben de onu seyrediyorum; ve bundan sonraki yaşamımda başka bir şey istemiyorum. Dün gece seviştik. Bu sabah şeker ölçme törenimizden sonra yine seviştik; kendi kendime bunu onun teninin parlaklığında ve gözlerindeki tembelce neşede okuyabildiğimi söylüyorum.

"Aklı başında bir ekip kurarsak ürünü bir günde kaldırabiliriz sanıyorum," diyorum.

Gülümseyerek bir sayfa çeviriyor.

"Bob Amca arkadaşlarını çağırmak gibi bir hata yapmıştı. Umutsuz bir çaba. Boşuna zaman kaybı. Bu işi bilen köylüler bir günde altı ton toplarlar. En az beş ton. Bizde ise en fazla üç ton var."

Başını kaldırıyor, gülümsüyor ama bir şey söylemiyor. Köylülük hayallerim yüzünden benimle alay ettiğini düşünüyorum.

"Ted Lanxon ve Toller'lerin iki kızını alabilirsek, Mike Ambry tarlasını sürmüyorsa, boşsalar Taplow'un Koro'daki iki oğlu kiliseden sonra gelirlerse – Hasat Şenliği'nde bizim desteğimize karşılık elbette..."

Emma'nın genç yüzünden bir dalgınlık ifadesi geçiyor ve onu sıkmış olmaktan korkuyorum. Kaşı çatılıyor, ellerini bluzunun düğmelerine götürüp iliklemeye başlıyor. O zaman bunu bir ses duyduğu için yaptığını düşünerek rahatlıyorum; onun o hassas müzisyen kulakları her şeyi benden önce duyar. Sonra ben de, dönemeci alan bir arabanın homurtusunu duyuyorum. Onun kimin arabası olduğunu çok iyi biliyorum. Çok yüksek olmasa bile işitilmeyecek kadar da alçak olmayan o tanıdık sesi duymama gerek yok gelenin kim olduğunu anlamak için.

"Timbo. Cranmer, Tanrı aşkına, hangi cehennemde saklanıyorsun be adam? Tim?"

Nerede olursanız olun, Larry gelip sizi bulur, nitekim duvarla çevrili bahçenin kapısı açılıyor ve Larry çok da beyaz olmayan gömleği ve bol siyah pantolonu, çirkin ayakkabıları ve sağ gözünün üstüne düşmüş Pettifer perçemiyle sırım gibi duruyor karşımda. Ve ben, tam artık onu bir daha görmeyeceğimi ummaya başladığım bir sırada, benim davetimden aylar sonra ona vaat ettiğim pazar yemeklerinden ilki için geldiğini anlıyorum.

"Larry! Tanrı aşkına bu ne sürpriz böyle!" diye bağırıyorum. El sıkışıyoruz; sonra beni şaşkına çeviren bir hareketle kucaklıyor ve modaya uygun sakalı benim yeni tıraşlı yüzümü dalıyor. Bunca yıllık arkadaşlığımız boyunca beni bir kere bile kucaklamış değildi. "Çok güzel. Başardın işte sonunda. Emma, seni Larry ile tanıştırayım," diyorum onun kolundan tutup. Birbirimize dokunma alışkanlığımız olmadığı için, onun kolundan tutmak benim için yeni ve alışılmadık bir davranış. "Tanrı ikimizi de Winchester'e, sonra da Oxford'a gönderdi ve o günden sonra bir daha ondan kurtulamadım. Öyle değil mi Larry?"

İlk anda Emma'nın yüzüne bakamıyor gibi. Yüzü bir bıçağın parıltısı gibi. Donuk ve biraz da vahşi: Lubyanka parıltısı. Nefesinin alkol kokusuna bakılırsa üniversitedekilerle bütün gece içtikten sonra hâlâ sarhoş. Ama her zaman olduğu gibi bakışlarından bunu anlamak olanaksız. Bakışlarında genç yaşta ölecek kadar atak, duygusal ve mücadeleci bir kişiliğin izleri var. Emma'yı incelemek için başını geriye atmış, karşısında duruyor. Elinin tersiyle çenesini okşuyor. Yüzünde o çapkın gülümsemesi var. Şapkasının gölgesi yüzünün üst kısmına esrarengiz bir hava veren Emma da, çok iyi bildiğim çapkın bir gülümsemeyle ona karşılık veriyor.

"Vay vay vay," diye mutlulukla konuşuyor Larry. "Dön bakalım, güzel. Kim bu Timbo? Onu nereden buldun?"

"Bir mantarın altında," diyorum gururla. Larry için pek tatmin edici bir yanıt olmasa da, kulağa "Yağmurlu bir cuma akşamı Hampstead'de bir fizyoterapistin bekleme odasında"dan çok daha iyi geliyor.

Sonra karşılıklı iki gülümseme birbirlerinin yüzlerini aydınlatıyor – Emma'nınki sorgu dolu. Larry'ninki ise – belki de karşısında-

ki kadının güzelliğinden – bir an için nasıl karşılanacağından pek emin değil gibi. Ama yine de, aslında neyle tanıştıklarını bilmiyor olsalar da, karşılıklı bir tanışma gülümsemesi.

Ama *ben* biliyorum.

Ben onların aracısıyım. Larry'nin yirmi yıldan fazla süren kendisini arama sürecini ben yönlendirdim. Şimdi Emma'nınkini yönlendiriyorum, onu geçmişinde çok sık karşılaştığı ve bir daha karşılaşmak istemediği şeyden koruyorum. Ama iki kader yolcusunun birbirlerini tartmalarını izlerken bir an beni unutmalarını sağlamak için bir adım gerilememin yeterli olduğunu anlıyorum.

Larry'yi mutfakta yalnız kıstırınca, "O hiçbir şey bilmiyor," diyorum. "Ben Maliye'den emekliyim. Sen de sensin. Hepsi *bu* kadar. Tamam mı?"

"Hâlâ o eski yalanı yaşıyorsun ha?"

"Ya sen?"

"Elbette. Her zaman. Kim bu?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Burada ne işi var? Senin yarı yaşında."

"Senin de. Üç yıl eksiğiyle. O bana ait. Burada ne işi var sanıyorsun?"

Larry cevap verecek yerde, çoktan kafasını buzdolabının içine sokmuş, peynir aramakla meşgul. Larry hep açtır. Zaman zaman, eğer benim yanımda çalışmasaydı bunca yıl ne yerdi acaba, diye düşünmüşümdür. Dolapta bulduğu, bu yörede yapılan bir çedar peyniri hoşuna gidiyor.

"Lanet olası, ekmek nerede? Sonra bir sakıncası yoksa bir bira. Önce bira, sonra alkol."

Emma'nın kokusunu aldı, diye düşünüyorum o lanet olası ekmeğini ararken. *İçinden bir ses benim bir kızla yaşadığımı söyledi, o da kontrola geldi.*

"Geçen gün Diana'yı gördüm," diyor, eski karımdan söz ettiğinde bilerek kullandığı o umursamaz sesle. "On yıl gençleşmiş sanki. Sana sevgilerini gönderdi."

"Hayret," diyorum.

"Eh, tam olarak o sözcüklerle değil. Ama *ima* etti, bütün büyük aşklarda olduğu gibi. Adından söz edildiğinde gözlerinde yine o baygın bakış vardı."

Diana şimdiye kadar onun bana karşı kullandığı gizli silahıydı. Ben Diana ile evliyken onunla sürekli alay ederdi, şimdi kardeşçe bir sevgi beslediğini söylemeye başlamıştı ve beni rahatsız edeceğini bildiği zamanlar hep bunu söylerdi.

"Onun adını duymuş muydun?" diye, sormama alınarak sitem etti Emma. "Sevgilim ben *çocukluğumdan* beri Lawrence Pettifer'ın dizinin dibinden ayrılmadım. Gerçek anlamda değil kuşkusuz, ama bir benzetme yapacak olursak, o bir *ilahtır*."

Her zaman olduğu gibi yine Emma hakkında yeni bir şey öğreniyorum. Emma birkaç yıl önce müziğin kendisine yeterli olmadığına, bu nedenle de kendini eğitmeye karar vermişti. Bu nedenle Devon'da Alternatif Müzik Festivali'ne katılacağı yerde – ki, beni hiç de inandırmayan bir tavırla, "ama Tim, festival artık günümüzde Tai Chi ve uyuşturucu neyse, öyle bir şey oldu" diye açıklıyor – Cambridge'de yaz döneminde bir temel politika ve felsefe kursuna katılmış. "Radikal şeylerden söz ediyorum Tim. Benim aradığım da böyle bir şeydi. Bu yüzden Pettifer'ın derslerini izlemek de mutlak bir *zorunluktu*..." Elleri ile biraz fazla oynuyor. "Demek istediğim onun 'İsyancı Sanatçılar' *ve* 'Materyalist Çöl' gibi makaleleri..." Ama birden sözü tükenmiş gibi; makalelerin adlarını doğru söylese de daha öteye gidemiyor. Doğrusu, Pettifer'ı okuduğundan kuşkulanıyorum, belki sadece adını duymuştur.

Bundan sonra aramızda sessiz bir anlaşmayla Larry konusu rafa kaldırılıyor. Ertesi pazar Huysuz Barbar'ı temizleyip savaşa hazırlıyoruz. Bu işi yaparken bir yandan da kulağım Larry'nin arabası için kirişte, ama boşuna. Ancak bundan sonraki pazar yine önceden haber vermeyerek, Larry bu sefer bir Fransız köylü gömleği, başında hasır şapkası ve boynuna uçları kanat gibi ardında havalanan puanlı kırmızı bir eşarp takmış olarak çıkageliyor.

Her zamanki kadar nazik olmayan bir tavırla, "Tamam, çok iyi. Çok da komik," diyorum. "Üzüm toplamaya bu kadar hevesliysen, üzüm toplayacaksın."

Ve yine ancak Larry'nin yapabileceği gibi kendini tüm kalbiyle işe vererek üzüm topluyor. Larry'ye "şu işi yap," dedin mi, gider başka bir şey yapar ya da gider sevgilinizi büyüler. Fermentasyonu üç hafta sonra tamamlamıştık ve şarabı süzme hazırlıklarına başlıyoruz. Artık sofraya üç tabak koyuyorum; biri kendime, biri Em-

ma'ya, üçüncüsü de Emma'nın çocukluğundan beri dizinin dibinde oturduğu ilaha.

* * *

Hemen çalışma odama koşup adres defterimi buluyorum. Merriman diye biri yok ama ben zaten onu aramıyorum. Mary'yi arıyorum; Mary benim Merriman için kullandığım kod adı. Emma'nın adres defterini karıştırmayı aklına bile getirmediğine eminim. Ama karıştırsaydı Mary'nin Chiswick'te oturan ve Londra'da bürosu olan bir kadın olduğunu sanacaktı. Diğer yandan Larry benim de başkasının da özel mektuplarını hiç sıkılmadan okur. Onu kim suçlayabilir ki? Bir adamı ikiyüzlü davranmaya ve kalp çalmaya teşvik edersen, onun dönüp de senin sırlarını ve sahip olduğun her şeyi çalmasının suçlusu da sen olursun.

"Alo?" Bir kadın sesi.

"Ben Arthur. Orası altı altı dokuz altı mı?"

Söylediğim numara kadının telefon numarası değil, benim özel şifre numaram. Bir zamanlar böyle şeylerden çok etkilenirdim.

"Evet Arthur, ne istiyorsun?" dedi, kelimeleri uzatarak ve pek de kibar olmayan bir biçimde.

Şifre numaram benim emekli bir üye olduğumu açıklıyor diye düşünüyorum. Eski üyeler genelde başbelası olduklarından sesinde sert bir ton var. Onu Sheena gibi bir adı olan, uzun boylu, at suratlı, otuz küsur yaşında bir kadın olarak hayal ediyorum. Bir zamanlar Sheena'ların İngiltere'nin belkemiği olduklarını düşünürdüm oysa.

"Sidney'le konuşmak istiyorum, lütfen," diyorum. "Mümkünse çok acele."

Jake Merriman için Sidney. Namı diğer Timbo olan Tim Cranmer için Arthur. Kimse kendi adını kullanmıyor. Bu gizlilik saçmalılığının bize ne yararı oldu ki? Ya da tam tersi bu gizli kapaklılığın ve kimliklerimizi saklamanın bize ne zararı oldu? Hiç. Telefondan cızırtılı bir ses geliyor, sonra da bir merminin havada çıkardığı ıslığı andıran bir ses. İki bilgisayar arasındaki iletişimin çıkardığı esrarengiz bir titreşim, bilgisayarlardan sonra sıra Tanrı'ya, yani Merriman'a gelecek. Sonra banyo küvetinden akıp giden suyun sesine benzer bir ses duyuluyor.

"Sidney seni iki dakika sonra arayacak. Olduğun yerde kal Arthur."

Ve bir çıt sesiyle hat kapandı.

Ama ben neredeyim? Sidney beni nerede bulacağını nasıl bilecek? Sonra telefonumu bulmak için iz sürme işinin de, tıpkı çalıştığımız eski bina gibi devrinin kapandığını hatırlıyorum. Herhalde artık kullanılan yeni yöntemle ben aradığım anda kadın daha telefonu açmadan numaram önündeki ekranda belirmişti bile. Hatta benim evdeki hangi telefondan konuştuğumu bile bilebilirdi: *Cranmer çalışma odasında... Cranmer kıçını kaşıyor... Cranmer aşk yapmak istiyor... Cranmer ebediyet karşısında yaşamın bir an olduğunu düşünüyor ve bunu nerede okuduğunu merak ediyor... Cranmer yine telefonu açıyor...*

Telefon çalıyor, hattın öbür ucunda bir boşluk, ardından elektronik gürültüler. Konuşacağım şeyi hazırlamıştım. İlgisiz bir şekilde konuşacaktım. Merriman'ın nefret ettiği o çirkin duygusallıktan eser yok. Eski üyelerin sık sık yaptıkları gibi, yeniden sürüye alınmayı isteyen imadan eser yok. Merriman'ın sesini duyunca pazar gecesinin bu geç saatinde rahatsız ettiğim için özür dilemeye başlıyorum ama o bununla ilgilenmeden "Telefonunla aptalca oyunlar mı yapmaya başladın?" diye soruyor.

"Hayır. Neden?"

"Cuma akşamından beri seni bulmaya çalışıyorum. Numaranı değiştirmişsin. Neden bize haber vermedin?"

"Bunu bulmanın yollarını bilirsiniz diye düşünmüştüm."

"Hafta sonunda mı? Şaka ediyorsun."

Birden kafama dank ediyor, gözlerimi kapatıyorum. İngiliz istihbaratı rehberde olmayan bir numarayı bulmak için pazartesi sabahına kadar beklemek zorunda. Gel de bunu, bizi etkin, her şeyin hesabını verebilir ve şeffaf – ki bu bir gizli servis için ancak bir *şaka* olabilir – kılmakla görevlendirilmiş, o hiçbir işe yaramayan İzleme Komitesine anlatmaya çalış bakalım.

Merriman bana polisin beni ziyarete gelip gelmediğini soruyordu.

"Müfettiş Percy Bryant ile Çavuş Oliver Luck," dedim. "Bath'tan geldiklerini söylediler. Bense Londra Polis Merkezi'nden geldiklerini tahmin ediyorum."

Ajandasına baktığını veya bir meslektaşına, hatta ne bileyim, belki de annesine danıştığını düşündüren bir sessizlik. Büro'da mıydı? Yoksa Thames'tan bir taş atımlık mesafedeki Chiswick erkekler tuvaletinde mi? Dişçimin sıradan bir diş ağrısını bol paralı randevuları arasına sokuşturması gerektiğinde, "*Gerçekten ağrıyor mu?*" diye sorduğu o sesle, "En erken yarın saat üçte olabilir," diyor. "Bugünlerde nerede olduğumuzu biliyorsun sanırım. Burayı bulabilir misin?"

"Gerekirse polise sorarım," dedim.

Bunu hiç de komik bulmadı. "Ana kapıya gel ve pasaportunu da getir," dedi.

"*Neyimi?*"

Ama telefonu kapatmıştı bile. Kendime hâkim olup sakinleşmeye çalıştım. Konuşan Zeus değil, Büro'nun Üst Birim ağır sikletlerinden en hafifi olan Jake Merriman'dı. Daha hafif olsaydı tavandan uçup giderdi herhalde derdik. Jake için sek martinisindeki çürük bir zeytin bile bir krizdi. Ayrıca, Larry'nin kaybolması neden bu kadar sansasyonel oluyordu? Belki polisin işe karışması yüzünden. Peki, daha önce ortadan kaybolduğu başka zamanlar unutulmuş muydu? Örneğin Oxford'da sınavlara gireceği yerde bisikletle Delphi'ye gitmeye karar vermesi gibi. Ya da Brighton'da bir Rus kuryesiyle ilk gizli buluşmasına gideceği gün Metropole'ün barında tanıştığı bir sürü sarhoşla içmeyi yeğlediği zaman olduğu gibi.

* * *

Sabahın saat üçü. Larry ajanım olarak daha emekleme devresini geçiriyor. Sussex'te o her yerden uzak tepelerimizden birinde arabayı park etmişiz. Altımızda Brighton ışıkları. Daha ötede de deniz. Yıldızlar ve hilal şeklindeki ay gökyüzünü bir çocuk odası penceresinden görülen manzaraya dönüştürmüş.

Larry miyop gözleriyle ön camdan dışarı bakarken, "Ama Timbo, *hedefi* göremiyorum," diye itiraz ediyor. Hâlâ bir çocuk, uzun kirpikleri ve dolgun dudaklarıyla silueti âdeta doğa tanrısı Pan'ın çocuk görüntüsüne sahip. O umursamazlıktan kaynaklanan cesaret havası ve o yüksek amacıyla Komünist dava arkadaşlarına kendini sevdirmiş. Davaya yeni kazandırdıkları bu insanın sürekli eylem içinde olmaya duyduğu açlık tatmin edilmediği takdirde yüz seksen

derece dönüş yapabileceğini bilmiyorlar. Nasıl bilsinler ki? Larry Pettifer kıpırtısız durmak yerine dünyanın bir felakete sürüklendiğini görmeyi yeğler. "Yanlış adama geldin Timbo. Sana daha az yetenekli ve daha berbat bir herif gerek."

Ona bir parça kek vererek, "ye biraz Larry," diyorum. "Biraz da portakal suyu iç." Çözülmeye başladığı her sefer işlediğim suç bu benim: İçindeki direnişi kırana kadar konuşmak. O korkunç görev bayrağının gölgesine sığınıyorum. Birlikte okuduğumuz dönemde, benim öğrenci başmümessili olarak ondan birkaç dönem büyük bir Babil Kralı, onun da bir rahibin asi oğlu olduğu okul günlerinde konuştuğum gibi konuşuyorum kendisiyle.

"Beni dinliyor musun?"

"Dinliyorum."

"Buna görev derler, tamam mı? Politik lağımları temizliyorsun. Demokrasinin verebileceği en pis iştir. Bunu bir başkasına bırakmak istiyorsan, onu da anlayışla karşılarız."

Uzun bir sessizlik. Larry sarhoşken asla aptal değildir. Kimi zaman ayık olduğundan bile daha kıvrak bir zekâsı vardır. Ve ben ona yaltaklandım. Ona zor ve yüce olan yolu sundum.

"Timbo, demokrasi açısından pis lağımlarımızın da olması bizim için *daha iyi* değil mi?" diye soruyor şimdi özgürlükçü demokrasimizin koruyucusu rolüne girerek.

"Hayır, ama senin görüşün buysa, açıkça düşünceni söyle ve çek git."

Belki biraz ağır konuşmuştum, ama Larry konusunda hâlâ o açgözlü aşamadayım: O benim eserim ve onu avcumun içinde tutmak için ne yapılması gerekiyorsa yapmalıyım. Londra'daki Sovyet Büyükelçiliği baş ajanı olan Brod adında biri, uzun uğraşlardan sonra Larry'yi casusu olarak görevlendirdi. Şimdi Larry ne zaman Brod'un yanına gitse, ben karın ağrılarından ölüyorum. Onun o etki altında kalan doğasını nasıl haince fikirlerin saptırdığını, sürekli cansıkıntısının yarattığı boşluğu nasıl doldurduğunu düşünmek bile istemiyorum. Onu dış dünyaya her salıverişimde, benden ayrıldığından daha fazla bana ait bir halde geri dönmesini istiyorum. Bu hastalık düzeyinde bir sahiplenmecilik duygusu gibi görünse de, biz genç kuklaları ajan olarak çalıştırırken, onları bu şekilde işe koşmayı öğrenmişizdir: Onları himayemizdeki kişiler olarak, ikinci aile-

miz olarak, kendilerini yönlendireceğimiz, öğüt verebileceğimiz, hizmet edeceğimiz, besleyeceğimiz, harekete geçireceğimiz, eksikleri tamamlayıp sahip olacağımız kadın ve erkekler olarak görürüz.

Böylece Larry beni, ben de kendimi dinliyorum. Gerçekten de mümkün olduğu kadar ikna edici ve güven telkin eden bir şekilde konuşuyorum. Belki de bu nedenle Larry bir an uyukluyor, çünkü terli ve dâhi çocuk kafası, sanki birden uyanmış gibi sertçe dikiliyor.

Cesur bir sesle sır verircesine, "Ciddi bir sorun var Timbo," diyor. "Çok ciddi hatta. Son derece ciddi."

"Söyle bakalım," diyorum hoşgörüyle.

Ama kalbim duracak gibi. Yine bir kadın, diye düşünüyorum. Bir başkası daha. Ya hamile, ya bileklerini kesmiş ya da evden kaçmış ve kocası elinde sopayla Larry'yi kovalıyor. Ya da bir araba daha, diye düşünüyorum. O güne kadar bir arabayı parçaladı, bir tane çaldı, bir diğerini nereye park ettiğini unuttu. Birlikte çalıştığımız dönemde yaşamımızda bütün bu sorunlar en az bir kere karşıma çıkmıştı. Artık sıkıntılı olduğum anlarda, Larry üzerinde çalışmaya değip değmediğini düşünmeye başlamıştım. Zaten Üst Birim de hemen hemen birlikte çalışmaya başladığımızdan beri sürekli olarak bana bunu soruyor.

"Masumluğum," diyor.

"*Neyin?*"

"Timbo, sorunumuz benim o körü körüne, iflah olmaz ve doymak bilmeyen masumluğum. Yaşamı kendi haline bırakamıyorum. Yaşamı seviyorum. Gerçekliğini de sahteliğini de. Her zaman herkesi seviyorum. En son konuştuğum insan kim olursa olsun, en çok da onu seviyorum."

"Bu ne demek oluyor?"

"Bu şu demek oluyor ki benden bir şey isterken çok dikkatli olman gerekiyor. Çünkü istediğin şeyi yapacağım. O kadar dilbaz bir domuzsun ki. *Mertsin.* Ama temkinli ol, beni anlıyor musun? Bana tümüyle sahip olmaya çalışma."

Sonra dönüp bana bakıyor ve sarhoş gözlerinden yaşların sel gibi aktığını görüyorum. Ama bu her zamanki o utangaç yumuşak sesini değiştirmiyor. "Yani *senin* için ruhunu satmak kolay, çünkü senin ruhun yok," diyor. "Ama ya benimki ne olacak?"

Yalvarmasını duymazdan geliyorum. O çok nefret ettiği düz

mantık sesiyle, "Senin Ruslar sağcı, solcu, ılımlı demeden herkesi işe alıyorlar," diyorum. "Tümüyle vicdansızlar ve bu işte çok başarılılar. Soğuk Savaş sıcağa dönse bile, onları bu oyunda kendi silahlarıyla vuramazsak canımıza okurlar."

Ve taktiğim işe yarıyor; Larry ertesi gün herkesin beklentisini boşa çıkararak temas halinde olduğu casus ile randevusuna gidiyor ve bir kere daha bir melek edasıyla, Dürüstlerin Gizli Koruyucusu rolünü üstleniyor. Çünkü sonuçta – o günlerde benim gençliğimin inancıydı bu – rahibin oğlu doğru yönlendirildiği takdirde o körü körüne masumluğuna karşın her zaman hizaya gelir.

* * *

Pasaportum masamın sağ üst çekmecesinde. Mesleği belirtilmemiş, çocuksuz Timothy d'Abell Cranmer adında bir adama verilmiş ve geçerlilik süresinin sona ermesine – ki bunun sahibinden önce olacağını umarım – daha yedi yıl olan mavili altın yaldızlı doksan dört sayfalık bir pasaport.

Merriman, pasaportunu getir, demişti.

Neden? Benim nereye gitmemi istiyor? Yoksa eski günlerin anısına hürmeten, canını kurtarmak için yarın saat üçe kadar vaktin var demek mi istedi?

Kulaklarım çınlıyor. Çığlıklar, hıçkırma sesleri, sonra da rüzgârın uğultusunu duyuyorum. Fırtına çıkacaktı. Tanrı'nın öfkesi. Dün o çılgın sonbahar karı, bu gece de gerçek bir deniz fırtınası. Pancurlara çarpıp saçaklarda ıslıklar çalarak evi çatırdatıyor. Çalışma odamın penceresinin önünde durup cama vuran yağmur damlalarını seyrettim. Karanlığa bakarken Larry'nin alayla gülen soluk yüzünü gördüm, sanki Larry'nin biçimli beyaz eli penceremin camını tıklatıyordu.

* * *

Yılbaşı akşamı, ama Emma'nın sırtı ağrıdığından bir kutlama yapacak havası yok. Kendi odasına çekilip, yatağına uzanmış. Bizim yatma düzenimiz o alışıldık âşıklar yuvasını arayan birini şaşkına çevirir. Evin bir yanı ona aittir, bir yanı da bana. Bana ilk geldiği gün bunun böyle olmasına karar verdik: Herkes kendi egemenliğine, mekânına ve yalnız kalma hakkına sahip olacaktı. Bunu Emma istemiş, ben de onun beni verdiğim sözü tutmaya zorlamayacağına

inanarak, isteğini kabul etmiştim. Ama Emma gayet ciddi. Ona çayını, çorbasını ya da hoşuna gideceğini düşündüğüm bir şeyi götürdüğümde kapısını vururum ve bana gir diyene kadar beklerim. Ve bu gece birlikte geçirdiğimiz ilk yılbaşı olduğundan, bütün İngiltere eğlenirken onun yanında yerde yatmama, tavana bakıp konuşurken ve pikabında çalan müziği dinlerken, el ele tutuşmamıza izin var.

Düşkırıklığını örtmeye yetmeyen bir tür mizah duygusuyla, "Bu kadarı da olmaz," diye yakınıyor. "Demek istediğim, artık *Larry* bile Noel olduğunu bilir. Hiç olmazsa bir *telefon* eder insan."

Ona, Noel'in Larry için sevinilecek bir şey olmadığını, kendisini tanıdığımdan beri her Noel Müslüman olacağı tehdidini savurduğunu ve yine her Noel'de İngiliz Hıristiyanlık eğlencesinin berbatlığından kaçmak için çılgın bir yolculuğa çıktığını bir kez daha anlattım. Onun bir Bedevi Arap kafilesiyle, korunaksız bir çölde yol alırkenki halini anlatan, mizahi bir portresini çizdim. Ama Emma'nın anlattıklarımı dinlemediğini hissettim.

"Bu günlerde nerede olursan ol, *telefon* edemeyeceğin bir yer yoktur," dedi sert bir sesle.

İşin aslını isterseniz, Larry bizim serüven düşkünü dâhimiz ve kaygımız haline geldi artık. Yaşamımızda hiçbir şey ondan söz edilmeden yapılmaz oldu. Ancak bir yıl sonra içilecek son şarap ürününe bile kendi aramızda Chateau Larry diyorduk.

"Biz *ona* sık sık telefon ediyoruz," diye yakınmayı sürdürüyor Emma. "Demek istediğim, hiç olmazsa *iyi* olduğunu bildirebilirdi."

Aslında Larry'yi arayan hep Emma ama bunu açıklamak onun hükümranlık duygularını rencide etmek olur. Emma onun eve sağ salim gidip gitmediğini öğrenmek için, bugünlerde Güney Afrika üzümü almanın doğru olup olmadığını sormak için, Dekan'la yemeğe gideceğini ya da Öğretmenler Toplantısına ayık gitmesini hatırlatmak için habire telefon eder durur.

Ben Emma'nın hayal bile edemeyeceği bir umutla, "Belki de kendine güzel bir kız bulmuştur," diyorum.

"O zaman neden bize söylemiyor? İsterse onu buraya da getirebilir. Bundan rahatsız olacak değiliz ya."

"Ne münasebet."

"Onun yalnız olduğunu düşünmekten nefret ediyorum."

"Noel'de mi?"

"Her zaman. Buradan çıktığı zaman bir daha dönmeyecekmiş gibi bir duyguya kapılıyorum. Larry... bilmem ki nasıl söylesem, sanki hep onu bekleyen bir tehlike varmış gibi geliyor bana."

Ben de tavana bakarak, "Bir gün, onun sandığın kadar hassas biri olmadığını öğrenebilirsin," diyorum.

Son günlerde gözgöze gelmediğimiz takdirde daha rahat konuştuğumuzu fark ettim. Belki de ancak böyle konuşabiliyoruz. "Larry'nin derdi erkenden inişe geçmesi. Üniversitede çok başarılı biriydi, ama gerçek yaşamda öyle olmadı. Benim yaşıtların arasında onun gibi bir-iki kişi vardı. Ama kazazedeler gibi, yalnızca yaşıyorlar. Ömür tüketiyorlar demek daha doğru olur."

İster bir kılıf uydurma deyin, ister daha beter bir şey deyin, yeryüzünün en berbat iyilikseveri olsam da, bu son haftalarda kalbimin gizli bir köşesinde tahammüllü iyiliksever insan rolünü oynadığını fark ediyorum.

Ama bu gece Tanrı bu ikiyüzlülüğümden artık bıkmış olmalı. Daha sözümü bitirmeden, alt kattaki camın tıklatıldığını duyuyorum. Ancak vuruş müziğin temposuna öyle uygun ki, bir an bu sesi kafamda uydurup uydurmadığımı düşünürken sanki eline bir şey batırmışım gibi Emma'nın eli elimden kurtuluyor, Emma yatakta dönüp kalkıyor. Larry gibi, o da sesini yükseltmeden konuşuyor onunla. Sanki yanıbaşında yatan ben değilmişim de Larry imiş gibi, "Larry? Sen misin, Larry?" diyor.

Ve aşağıdan cama vurma sesinin ardından, nerede olursanız olun, insana gizlendiği her yerde erişebilme niteliği olan ve yerçekimine de, doksan santim kalınlığındaki taş duvarlara da meydan okuyan o yumuşak sesi duyuyorum. Larry Emma'yı duymuş olamaz kuşkusuz. Bizim nerede olduğumuzu, hatta evde olup olmadığımızı bile bilmesi olanaksız. Evet, aşağıda bir iki ışık yanıyor ama onları hırsızlara karşı her zaman açık bırakırım zaten. Ve Sunbeam arabam da gözden uzakta, garajda kilitli.

"Hey, Timbo? Emm? *Canlarım.* İndirin merdiveni haydi. Eve döndüm. Büyük eğitimci Larry Pettifer'i hatırlıyor musunuz? Mutlu – mutlu da ne demekse – Yıllar."

Emma'ya Emm der. Emma da buna itiraz etmiyor. Aksine, bu onun kendisine yaptığı bir iyilikmiş gibi memnun kaldığını düşünüyorum.

* * *

Ya ben? Bu kabarede benim repliğim yok mu? Larry'yi mutlu etmek benim rolüm, benim görevim değil mi? Yatak odamın penceresine koşmak, camı açıp dışarı eğilerek, "Larry, sen misin? Gelebildin ha? Yalnız mısın? Dinle, Emma'nın sırtı ağrıyor. Aşağı geliyorum!" demek ve sevinmek, yılbaşı gecesi tek başına olan en eski arkadaşımı karşılamak benim rolüm değil mi? Aşağı koşmak, dışarısının ışıklarını yakmak, bir yandan kilidi açarken, bir yandan da kapının dikiz deliğinden bakarak onun karanlıkta sallanırken Byron'ı andıran görüntüsünü seyretmek. Yeni kucaklaşma âdetimize uygun olarak, iliklerine kadar ıslanmış bile olsa, kendisinin köstebek derisi dediği, çok sevdiği Avusturya malı yeşil yağmurluğuyla onu kucaklamak benim görevim değil mi? Londra' dan arabayla gelmiş ama yolun ortasında araba bir hendeğe yuvarlanınca otostop yapıp bir grup sarhoş evde kalmış kızın arabasına binmiş. Şimdi altı günlük bir sakalı ve aynı zamanda sarhoşluktan öte bir parıltı var yüzünde, uzak yerlerin parıltısı. Haklı olduğumu düşünüyorum: O kahramanca yolculuklarından birinden dönüyor ve şimdi bununla şişinip duracak.

"*Sırtı mı* ağrıyor?" diyor. "Emm'in mi? Saçma. *Bu gece Emm'in sırtı falan ağrıyamaz.*"

Haklı.

Larry'nin gelişiyle Emma'da mucizevi bir iyileşme olmuş. Geceyarısında sanki yaşamı boyunca hiç sırtı ağrımamış gibi geceye başlamaya hazır yeniden. Ben Larry'ye banyoyu doldurup, ona temiz çorap, gömlek, pantolon ve bir çift terlik çıkartırken onun da odasında neşeli bir kararsızlıkla oradan oraya koşuşturduğunu duyuyorum. Blucinimi mi giyeyim yoksa Tim'in doğum gününde aldığı uzun eteği mi? Dolabının kapısı gıcırdıyor, etek kazandı. Beyaz yüksek yakalı bluzumu mu, yoksa dekolte siyahımı mı? Beyazı. Tim beni öyle görmekten hoşlanmaz. Ve beyaz bluzla Tim'in bana Noel'de armağan ettiği *kakmalı* gerdanlığı takabilirim.

Dans ediyoruz.

Larry benim dans etmeyi beceremediğimi biliyor; o ise doğuştan yeteneklidir; o anda içinden ne geliyorsa, kâh Sömürge İngiliz fokstrotu, kâh çılgın Kazak, elleri belinde Emma'nın çevresinde dönerken ayağındaki bana ait terliklerle cilalı döşemenin üstünde te-

piniyor. Ben şarkı söyleyemediğim ve çok uzun zaman kilisede ilahi okumak yerine ağzımı açıp kapamayı öğrenmiş olduğum halde, hep birlikte şarkı söylüyoruz. Önce saatin on ikiyi çalmasını üçümüz bir arada durup dinliyoruz. Sonra kol kola giriyoruz, "Eski Günlerin Anısına" şarkısını söylüyoruz. Emma'nın bakışları ve gülümsemeleri banaysa da, esmer başını arkaya atışından eteğinin bacaklarını saran biçimine kadar vücudunun bütün hatlarının ona hitap ettiğini anlamak için aşk okulundan ders almama hiç gerek yok. Saat üç buçukta o gece ikinci kez yatma saatimiz geldiğinde, Larry sıkıntıdan patlayarak yığılıp kaldığı büyük koltuktan bize bakarken, ben de Emma'nın arkasına geçip omuzlarına masaj yapıyorum. Emma'nın, vücudunda benim değil, onun ellerini hissettiğini biliyorum.

Ertesi sabah onu benden önce kalkmış kendisine kahvaltı hazırlarken bulduğumda, "Yine yoldan geliyorsun demek?" diyorum. Gece hiç uyumadı. Sabahın erken saatlerine kadar onun çalışma odamda dolaştığını, kitaplarımı karıştırdığını, çekmecelerimi açıp kapadığını, biraz uzanıp yine kalktığını duydum. Bütün gece boyunca o berbat Rus sigaralarının kötü kokusuna dayandım; kendini kasketli bir entelektüel gibi hissetmek istediğinde Prima marka,– kendi deyimiyle – biraz rahatlatıcı bir ciğer kanserine ihtiyacı olduğunu düşündüğü zamanlarda da Belomorkanal.

Sonunda, "Evet," diyor. Bunca zaman ortadan kaybolması konusunda kendisine hiç uymayan bu ağzı sıkılığıyla, bende kendine bir kadın bulduğu umudunu uyandırıyor.

"Ortadoğu mu?" diyorum.

"Pek sayılmaz."

"Asya?"

"Değil. Aslında Avrupa. Avrupa uygarlığının kalesi."

Beni susturmaya mı yoksa onu konuşturmak için daha çok çaba göstermeye mi uğraştığını anlayamadım, ama bu iki zevki de kendisine tattıracak değildim. Artık onun koruyucusu değildim. Yerleştirme biriminin – Larry'ye de işi bitince en iyi derecede bir görev bulduğu gibi – yeni bir yere atadığı eski ajanlar, eğer yazılı başka bir düzenleme yapılmamışsa, Yardım biriminin sorumluğundaydılar.

Başka konulara dönmek üzere, "Her neyse, güzel ve dinsiz bir yerdi herhalde," dedim.

"Haklısın, güzel ve dinsizdi," dedi. "Gerçek bir Noel geçirmek istersen Aralık ayında Grozni'yi bir dene. Zifiri karanlık, petrol kokusu, köpeklerin hepsi sarhoş ve yeniyetmelerin altın kolyeleri ve Kalaşnikovları var."

Yüzüne baktım. "Rusya'daki Grozni mi?"

"Çeçenistan'da aslında. Kuzey Kafkasya'da. Tek taraflı bağımsızlık ilan etmiş. Moskova da buna biraz içerlemiş."

"Oraya nasıl gittin?"

"Aktarmalı olarak. Uçakla Ankara'ya, oradan yine uçakla Bakü'ye. Kıyı yolunda bir süre gittikten sonra soldan içeri doğru ilerliyorsun. Çok kolaydı."

"Orada ne işin vardı?"

"Eski dostları görmeye gittim. Dostlarının dostlarını."

"Çeçenler mi?"

"Bir iki tane. Ve onların komşularından bazılarını."

"Büro'ya söyledin mi?"

"Zahmete değmez diye düşündüm. Bir Noel yolculuğu. Güzel dağlar. Temiz hava. Bundan onlara ne? Emm çayına şeker koyar mı?"

Elinde bir fincan çayla mutfak kapısına yürüdü.

"Ver onu bana," deyip fincanı elinden aldım. "Ben zaten yukarı çıkıyordum."

Grozni, diye kendi kendime yineledim birkaç kere. Bölgeden gelen son haberlere bakılırsa Grozni şu anda Noel tatilinin geçirilebileceği dünyadaki son yer. Larry'nin bile İngiliz Noel'i yerine kana susamış Çeçenler tarafından öldürülmeyi göze alamayacağına bahse girerim. Şu halde yalan mı söylüyordu? Ya da beni şaşırtmaya mı çalışıyordu? Eski dostlar, dostlarının dostları ve komşular ne demekti? Grozni'den *sonra* nereye gitmişti? Büro bana söylemeden onu yeniden işe mi almıştı? Ama beni bu konuya çekmesine izin vermiyordum. Aramızda böyle bir konuşma geçmemiş gibi davrandım. – O lanet gülümsemesi ve üzerindeki, uzak kentlerin o olağanüstü parıltısını saymazsak – tıpkı Larry'nin de yaptığı gibi.

* * *

"Emm bana biraz yardımı kabul etti," diyor Larry güneşli bir pazar akşamı bahçede dolaşırken. "Benim Umutsuz Davaları'mın bir ikisinde bana yardımcı olacak. Sence de uygun mu?"

Artık sadece pazar öğle yemeği yok. Kimi zaman üçümüz o kadar mutlu oluyoruz ki, Larry akşam yemeğine kalmak zorunluğunu da hissediyor. Bize gelmeye başladığı sekiz haftadan beri ziyaretlerinin havası da değişti artık. O akademik yaşantının iç kapayıcı hikâyeleri yok artık. Onun yerine dünyanın düzenini sağlayacak görüşleri olan, dünyanın geleceğine ilişkin hayaller kuran ve kilisedeki bir pazar vaizini andıran bir Larry var; bir an Batı'nın utanç verici pasifliğini öfkeyle eleştirirken, birden Birleşmiş Milletlerin kahraman askeri rolüne soyunarak, zorbalığa, salgın hastalıklara ve açlığa karşı gönderilen vurucu gücün sürdürdüğü fedakâr savaşımın görüntüsünü resmediyor. Bu tür hayalleri tehlikeli palavralar olarak gördüğümden, talihsiz bir biçimde ailenin kuşkucusunu oynamak da bana düşüyor.

"Emma kimi kurtaracak?" diye aşırı bir alaycılıkla soruyorum. "Bataklık Araplarını mı? Ozon tabakasını mı? Yoksa sevgili yaşlı balinayı mı?"

Larry bir kahkaha atarak benim hemen gardımı almama neden olan bir tavırla, elini omzuma koyuyor. "Hepsini, Timbo," diyor. "Sana inat hepsini. Hem de tek başına."

Ama elini omzumda tutmaya devam edince, ona aynı aşırı sevimli gülümsemeyle karşılık verirken, Emma'ya taktığı addan daha elle tutulur bir şeyin rahatsızlığını hissediyorum. Onun gülümsemesinde görünüşte yaramaz ama zararsız bir rekabet iması görüyorum. Ama onun hemen ardında, bir hesaplaşmanın uyarısını okumaktayım. "Beni bu işe sen başlattın Timbo, unuttun mu?" diyor o alaycı gözleriyle. "Ama bu, istediğin zaman beni durdurabileceğin anlamına gelmez."

Ama bir ikilem içindeyim ve bunu yaratan da vicdanım ya da Larry'nin deyimiyle, suçluluğum. Ben Larry'yi yaratan kişi olduğum kadar onun dostuyum da. Ve dostu olarak Bath'ın o pis kokulu havasını dağıtmaya çalıştığı – Ruanda'daki Vahşete Son, Bosna Ölmesin, Molucca için Eylem gibi – Umutsuz Davalar'ın sadece, Büro'nun kendisini yarı yolda bırakmasının yarattığı boşluğu doldurma çabaları olduğunu biliyorum.

"Eh, umarım Emma sana yardımcı olabilir. Daha geniş bir çalışma yerine ihtiyacın olursa ahırı kullanabilirsin," diyorum.

Yüzünde ikinci kez yakaladığım ifadeden, ilkinden daha fazla

rahatsız oluyorum. Bir iki gün sonra Larry'nin Emma'ya ne yaptırdığını öğrenmeye kalkınca, hiç beklemediğim bir gizlilik duvarına çarpıyorum.

Emma daktilodan başını kaldırmadan, "Af Örgütü'nün yaptığı işler türünden bir şey," diyor.

"Çok güzel. Siyasi nedenlerle hapse giren insanları serbest bıraktırmak ya da bunun gibi bir şey mi?"

"Öyle bir şeyler işte." Yazmaya devam ediyor.

"İyi bir iş öyleyse," diyorum beceriksizce. Bu konuşmayı, bir de bana kapalı olan ve Emma'yla benim aramıza giren, kendi çalışma odasında sürdürmek gerçekten güç.

* * *

Pek çok pazar günü geçti, ama artık bütün pazarlar aynı. Larry günü, sonra da Larry ve Emma günü, ondan sonra da tüm farklılıklarına karşın aynı boğucu benzerlikle hepsi de lanet olası pazar günleri. Daha doğrusu pazartesi sabahı çok erken saatler, Mendips üzerinde günün ilk ışıkları görülmeye başladı bile. Larry yarım saat önce gittiği halde o korkunç arabasının giderken çıkardığı gürültü hâlâ kulağımda çınlıyor ve "İyi uykular canlarım" sözleri içimde boyun eğmeyi reddettiğim bir emir ve sanki sırf bu yüzden uyku tutmuyor. Emma da benim gibi olmalı ki, yatak odamın penceresi önünde çıplak, bir nöbetçi gibi duruyor. Kara bulutların ateşten şafak karşısında nasıl parçalanıp tekrar birleştiklerini seyrediyor. Uzun saçları sırtına dökülmüş bir halde şafağı seyreden çıplak Emma kadar güzel ya da erişilmez bir şey görmüş değilim yaşamım boyunca.

Kendisinden kuşkulanmama neden olan aşırı hevesli bir sesle, "İşte benim istediğim de *tam olarak* bu," diyor. "Parçalanmak ve yeniden birleştirilmek istiyorum."

"Buraya onun için geldin, sevgilim," diye hatırlatıyorum.

Ama artık hayallerini benimle paylaşmaktan hoşlanmıyor.

"Sizin ikinizin de *neyiniz var?*" diye soruyor.

"Hangi ikimizin?"

Bunu duymazlıktan geliyor. Yaşamımızda sadece bir kişinin söz konusu olduğunu o da biliyor, ben de biliyorum.

"Sizinki *ne tür* bir arkadaşlıktı?" diye soruyor.

"Birbirimizin sevgilisi değildik, eğer düşündüğün oysa."

"Belki de olsanız daha iyi olurdu."

Kimi zaman o hoşgörüsüne katlanamayacak gibi oluyorum.

"Neden?"

"O zaman birbirinizi içinizden söküp atardınız. *Benim* tanıdığım özel okullarda okumuş İngiliz erkeklerinden çoğu okulda başka oğlanlarla aşk ilişkisine girmişlerdir. Ona âşık olmadın mı hiç?"

"Korkarım ki, hayır," diyorum.

"Belki de o sana âşıktı. Parıltılı şövalye ağabey. Kendine örnek aldığı kişi."

"Alay mı ediyorsun?"

"Senin kendisi üzerinde büyük bir etkin olduğunu söylüyor. Okuldan sonra bile seni örnek alırmış."

Buna meslek ahlakı deyin, ya da aşkın çılgınlığı deyin; birden buz gibi oldum. Gerçekten, kelimenin tam anlamıyla bütün vücudum buz kesildi. Larry yirmi yıl önce gizli servise girerken ettiği *yemini* bozdu mu? Benim sevgilime günah çıkartan bir dindar gibi itirafta mı bulundu? Bir zamanlar yaptığı gibi, onca kahrını çeken amirinin yüzüne haykırdığı o sahte suçlamalara mı başvurdu? *Cranmer benim içimdeki insanlığı saptırdı Emma. Cranmer benliğimi iğfal etti, benim o körü körüne masumluğumdan yararlandı, beni yalancı ve ikiyüzlü yaptı.*

Gülümseyerek, "Sana başka neler anlattı?" diye soruyorum.

"Neden sordun? Dahası mı var?" Hâlâ çıplak, ama şimdi çıplaklığından rahatsız oluyor, bir örtüye sarındıktan sonra pencerenin önündeki nöbetine dönüyor.

"Kötü etkimin daha hangi biçimlere girdiğini merak ediyorum."

"O kötü bir etkiden söz etmedi. Sen dedin." Şimdi zorlama bir kahkaha atma sırası onda. "İkinizin arasına girip girmediğimi merak ediyorum. Bir bit yeniği var bu işte. Siz herhalde birlikte hapis yatmışsınızdır. Maliye'nin kırk yedi yaşında sizi işten çıkarmasının açıklaması da bu olabilir."

Bunu bir şaka olarak söylediğine onun hatırı için inanmam gerek; çığırından çıkmaya hazır bir konudan kaçış olarak. Herhalde benim de gülmemi bekliyor. Ama aramızdaki uzaklık birden aşılmaz hale geliyor ve ikimiz de korkuyoruz. Şimdiye kadar hiç bu ka-

dar uzaklaşmamıştık birbirimizden, ya da açılmaması gereken bir konunun karşısında hiç bu kadar bilinçli bir şekilde kalmamıştık.

Konuyu boşuna değiştirmeye çalışarak, "Konferansına gidecek misin?" diye soruyor.

"Ne konferansı? Her pazar günü bir konferans dinlemek yeter sanırdım."

Ne konferansı olduğunu çok iyi biliyordum. "Boşa Giden Bir Zafer: 1988 Sonrası Batı Dış Politikası"; Pettifer'ın Batı dış politikasının ahlaken iflasını yerden yere vuran bir başka eleştirisi.

"Larry bizi üniversitede konferansına davet etti," diyor, bana büyük sabır gösterdiğini bildiren bir ses tonuyla. "İki bilet verdi ve konferanstan sonra bizi körili tavuk yemeye götürmek istiyor."

Ama ben hiçbir şeye razı olamayacak kadar ürkmüş, kızgın ve gergin bir haldeyim. "Bugünlerde canım köri çekmiyor, teşekkür ederim," diyorum. "Ama aramıza girmiş olman konusuna gelince..."

"Evet?"

Tam zamanında susuyorum. Larry gibi çok konuşmayı sevmem ben; yaşam bana söylenmesi sakıncalı şeyleri söylenmeden bırakmayı öğretmiştir. Emma'ya bizim aramıza girmediğini, gerçekte Cranmer'in kendi yarattığı iki insan arasında kaldığını söylemenin ne yararı olabilir? Ona olumsuz bir etki örneği arıyorsa Larry'nin kendisini nasıl kukla gibi oynattığına, onun o sınırsız derecedeki vicdanına önce haftada bir ve şimdi de her gün, hatta her an hitap ederek kendisini acımasızca yoğurup benliğini iğfal etmesine, benimsediği sözde Umutsuz Davalar maskesi altında kendisini nasıl yardımcı ve hizmetçi olarak vicdansızca çalıştırdığına bakmasının yeterli olacağını haykırmak istiyorum. Eğer Emma'nın düşmanı birinin onu kandırmasıysa, bu düşmanı yeni bulduğu dostlukta arasın.

Ama bunların hiçbirini söylemiyorum. Larry'nin aksine ben didişmekten hoşlanan biri değilim. Henüz değilim.

"...Ben sadece senin özgür olmanı istiyorum," diyorum. "Kimse tarafından köşeye kıstırılmanı istemiyorum."

Ama kafamın içinde bir şerit testere sesi gibi çaresiz bir çığlık dönüp duruyor: *Emma, Larry seninle oyun oynuyor! Bütün yaptığı bu işte! Neden burnunun ucunu göremiyorsun? Seni yüceltecek yüceltecek ve bir gün bıkıp orada uçurumun eşiğinde tek başına bırakacak.*

O senin geçmişinde yaşadığın ve kaçıp kurtulmak istediğin her şeyi barındıran ve bütün bunların benim tarafımdan tek bir insanda toplanmış halidir.

* * *

Benim Karanlık Çağlar dönemim, Emma'dan önceki tüm yaşam sürem. Larry'nin, yaptığı fetihleri bana kasıla kasıla anlatmasını dinliyorum. Cranmer'in Brighton tepelerinde, gözü yaşlı çaylak ajanına yaptığı cesaret verici konuşmadan bu yana on yedi yıl geçmiş. Larry bugün Büro'nun gelmiş geçmiş ajanlarının en iyisi olarak değerlendiriliyor. Neredeyiz? Paris'te mi? Stockholm'de mi? Arka arkaya iki kere asla gitmediğimiz Londra meyhanelerinden birinde miyiz? Yerine modern bir bina dikmek için yıkılmasından önce Tottenham Court Road'daki güvenli dairelerden birindeyiz; Larry viskisini içerek odayı arşınlarken kaşlarını çatmış Büyük Yönlendiricisini süzüyor ve ben de kendisini seyrediyorum.

Pantolonunun beli dar kalçalarına kadar sarkmış. Lanet sigarasının külü son günlerde kendi simgesi olmasına karar verdiği, düğmeleri açık yeleğine dökülüyor. Tavana kaldırdığı ince parmakları, yarı bilge sözlerinin ritmine uygun bir şekilde, boşlukta süt sağıyor gibi. Şimdi kırlaşmış olan o ünlü Pettifer perçemi çocuksu bir isyanla hâlâ kaşı üzerinde sallanıyor. Yarın yeniden Rusya'ya gidiyor, resmi görevi Moskova Devlet Üniversitesi'ndeki bir aylık akademik bir toplantıya katılmak; ama aslında, Kültür Ataşesi Yardımcısı, ama aslında Larry'nin son KGB denetmeni olan Konstantin Abramoviç Çeçeyev'in yanında yıllık tatilini yapıp dinlenmeye gidiyor.

Son günlerde Moskova'nın Larry'ye davranışında görkemli bir tavır var: Şeremetyevo havaalanında VIP karşılaması, evine gitmesi için füme rengi camları olan bir Zil araba, lokantalarda en iyi masalar, gösterilerde en iyi yerler ve her zaman en iyi kadınlar. Ve Çeçeyev Londra'dan özel olarak geri planda kâhyalık yapmak için geliyor. Baktığınızda, ona eski bir ajanın İngiliz Gizli Servisi'nden ayrılıp Rusların tarafına geçişinin onuruna bir karşılama yapılıyor sanabilirsiniz.

Larry pas kaplı dilini çıkartıp aynadaki aksini inceliyor. "Kadınlara sadakat palavradır," diyor. "Ben kendi duygularımdan sorumlu değilken, bir kadına duygularımdan nasıl sorumlu olabilirim?"

Bir koltuğa çöküyor. En hantal hareketi bile nasıl da böyle umursamaz bir zarafetle yapabiliyor? "Kadınlar karşısında neyin yeterli olduğunu öğrenmenin yolu yaptığında aşırıya kaçmaktır," diyor.

Bu gibi zamanlarda Larry'yi eleştirerek düşünmek istemiyorum. Benim işim onu rahat ettirmek, kaprislerine boyun eğmek, cesaretini dimdik ayakta tutmak, hakaretlerine katlanmak ve her seferinde ona gülümsemektir.

* * *

"Tim?"

"Efendim, Emma."

"Bilmem gerekiyor."

"Her ne istersen," diyorum anlayışla ve elimdeki kitabı kapatıyorum. Elimdeki, onun okuduğu kadın romanlarından biri ve okurken güçlük çekiyorum.

Kalıvaltı odasındayız, Bob Amca'nın evin güneydoğu köşesine inşa ettirdiği daire biçimli, saksı gibi bir oda. Sabah güneşinde orada oturmak keyifli oluyor. Emma kapının eşiğinde ayakta duruyor. Larry'nin konferansına tek başına gittiğinden bu yana onu pek seyrek görüyorum.

"Yalan, değil mi?" diyor.

Kolundan tutup hafifçe içeri çekerek Bayan Benbow'un konuştuklarımızı duymaması için kapıyı kapatıyorum. "Yalan olan nedir?"

"Sensin. Sen aslında yoksun. Sen, beni olmayan biriyle yatağa girmeye zorladın."

"Larry'den mi söz ediyorsun?"

"*Senden* söz ediyorum! Larry'den değil. *Senden!* Larry ile yattığımı nereden çıkarıyorsun?"

Yattın da ondan, diye düşünüyorum. Ama şimdi yüzünü benden saklamak için bana sarılıyor. Sağ elimin kendiliğinden harekete geçip onu okşadığını fark edip şaşırıyorum. Onun bir şeyi gizlemek için aslında kılıfına uydurmaya çalıştığı bir hikâyeyi, sözde ben yanlış anladığım için onu sakinleştirmeye çalışıyorum. Tanrı'nın bu dünyasında yapacak daha yararlı bir işi kalmayan birinin, hiç değilse bir başkasının sırtını okşaması, kalan zamanını iyi geçirmekten başka bir şey değildir. Emma göğsümde hıçkırıyor, Larry, Tim söz-

cüklerini ağzından kaçırıyor, kendini suçlamak yerine beni suçluyor ama neyse ki, söylediklerinin çoğu gömleğimde kaybolup gidiyor. *Görünüş* sözcüğünü yakalıyorum, ama belki de *sessiz bir oyunun görünüşü* demiştir. Ve *sahtelik* sözcüğünü, oysa *ihtilaf* olmalıydı.

Bu arada hem bu sahne için hem buna benzeyen diğer sahneler için suçlunun kim olduğunu düşünüyorum. Larry ile birlikte büyüdüğümüz ikiyüzlü yaşamda, insanın sağ elinin bir teselli ihsan ettiği sırada, sol elinin kendi başına hareket edemeyeceğini düşünmek çok yanlış olurdu.

* * *

Ama Emma yine de beni terk edemiyor. Kimi zaman gecenin bir vaktinde bir hırsız gibi odama süzülüp tek kelime etmeden benimle sevişiyor. Sonra gözyaşlarını yastığımda bırakarak günışığı kendisini aydınlatmadan çekip gidiyor. Herbirimiz kendi odalarımızda otururken sadece başımızla birbirimizi selamlamamız arasından bile belki de bir hafta geçiyor. Evin ona ait tarafından yalnızca yazı makinesinin tıkırtısı geliyor: Sevgili Dost, Sevgili Yoldaş, Sevgili Tanrı, beni buradan kurtar, ama nasıl? Telefon ediyor ve ben kime telefon ettiğini bilmiyorum ama tahmin edebiliyorum. Arada sırada Larry telefon ediyor, eğer telefonu ben açmışsam, benim de, onun da dilimizden bal damlıyor, tıpkı savaş halinde olan iki casusa yakışan bir şekilde.

"Selam Timbo? İşler nasıl?"

Benim bildiğim bir tek iş var, onun da yaptığı o. Ama bu kadar yakın arkadaşken bu kimin umurunda ki?

"Çok iyi, teşekkür ederim. Her şey gayet iyi." Sonra hattı Emma'ya bağlıyorum. "Seni arıyorlar sevgilim. Görev Kontrol'dan."

Ertesi gün telefon idaresine gidip telefonumu kapattırıyorum ama Emma yine de ne gidiyor ne de kalıyor.

Bir gece evin ikimize ait taraflarının tam ortasındaki sahanlıkta iki hayalet gibi karşılaştığımızda, "Yalnızca öğrenmek istiyorum," diyorum. "Beni terk ettiğini nasıl anlayacağım?"

"Piyano taburemi de götüreceğim," diyor.

Evime taşındığı gün sırtının rahat etmesi için getirdiği açılıp kapanır tabureden söz ediyor. İsveçli bir kemik uzmanı arkadaşı yaptırtmış; ne kadar iyi arkadaş olduklarını ancak tahmin edebiliyorum.

"Ve bana verdiğin mücevherleri de geri vereceğim," diyor.

Yüzünde öfkeli bir paniğin yansımasını görüyorum, yanlış bir şey söylemiş olmanın paniği. Birden farkına varıp kendine lanet okuyor.

İlişkimizdeki bir türlü doldurulamayan boşluğu doldurma çabasıyla Wells'de Appelby'den kendisine satın aldığım pahalı takılardan söz ediyor.

Ertesi gün pazar; ben her zamanki gibi kiliseye gidiyorum. Döndüğümde Bechstein'ın önündeki tabure yok, taburenin ayaklarının halı üzerinde bıraktığı iz öyle duruyor. Ama mücevherleri bırakmamış. Ve mücevherleri bırakmamış olması, aldatılmış bir âşığın çılgınlığıyla bana boş bir ümit veriyor ama sol elimin kararlılığını değiştirecek kadar değil.

* * *

Pijamalarımı giymiş yatağımın üzerine uzanmışım, okuma lambam yanıyor. Yatağın benim olan tarafında yatıyorum – benim yastığım, bana ait bölüm. İçimdeki kışkırtıcı ses, *ara onu,* diyor. Ama sağduyunun sesi galip geliyor ve telefonu açacağıma uzanıp duvardan fişi çekiyor ve bir düşük çeneliden diğerine aktarılmak onursuzluğundan kurtuluyorum:

"Emma *burada* değil, Tim, hayır... Lucy'yi bir dene... Bekle Tim, Lucy Paris'te. Bir de Sarah'a sor... Hey, Deb ben Tim, Sarah'ın telefon numarasını verir misin?" Ama eğer bulunabilirse Sarah da Emma'nın nerede olduğunu bilemez. "Belki John ve Gerry'dedir Tim, ama onlar da yolculuğa çıktılar. Pat'ı arasana, o mutlaka bilir." Ama Pat'ın telefonu yalnızca uzun uzun çalıyor, belki o da yolculuğa çıkmıştır.

* * *

Köy saati altıyı çaldı. Ancak dikiz deliğinin balıkgözü merceğinden gördüğüm, kapımda dikilen iki polisin pörtlek bakışları gözümün önünden gitmiyordu. Ve onların ardında Priddy Gölü'nde boğulmuş olan Larry'nin şişmiş suratı, aynı pörtlek bakışlarla, ayın aydınlattığı sulardan bana bakıyordu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Nehrin güney kıyısında şemsiyemin altında durmuş, benim eski Büro'mun yeni merkezine bakarken, insanı sinir eden bir öğle sonrası yağmuru Thames'in üzerine puslu bir perde gibi iniyordu. Öğle trenine yetişmiş ve öğle yemeğini kulübemde, taşra üyelerine ayrılmış yemek asansörü yanındaki tek kişilik bir masada yemiştim. Sonra Jermyn Sokağı'ndan iki gömlek almıştım ve biri o sırada sırtımdaydı. Ancak hiçbir şey beni karşımda yükselen bina konusunda teselli edemezdi. Larry, eğer Bath Üniversitesi'ne "gülüşten yoksun Lubyanka" derse, bu soğuk binaya ne demeli acaba? diye düşündüm.

Berkeley Meydanı'ndaki binada Bolşevik dünyayla boğuşurken eğlenirdim. Masamda oturup büyük proleter devriminin durdurulmaz ilerleyişini izlemek, sonra da akşamları kaldırımlarında güzel kokularıyla gece kadınlarının, sokaklarında sessizce geçen Rolls Royce'ların dolaştığı kapitalist Mayfair'in altın sokaklarına çıkmak her zaman bir ironiye neden olmuş ve beni yolumdan çevirecek bir sapmadan korumuştu. Ama bu – bu aksi yüzlü, çok katlı, önünden yırtıcı seslerle geçen trafiğin, sabaha kadar açık kafelerin ve ucuz elbisecilerin arasındaki bina – kimi, hangi düşmanı ürküttüğünü ya da neyi koruduğunu sanıyordu?

Şemsiyemi sıkı sıkı tutarak karşı kaldırıma geçtim. Büro'nun tül perdeli camlarında ilk iç kapayıcı ışıklar belirmişti bile; üst katlarda krom avizeler ve ucuz masa lambaları, alt katlardaki ayaktakımı için ise floresan ışıklar. Can sıkıcı ilk sürpriz daha giriş kapısında insanın karşısına çıkıyor. Kontrplaktan yapılma geçici bir resepsiyon masası önünde şoför giysili asık yüzlü gençler. Şemsiyemle kâğıt torbası içindeki gömlek kutusunu uzatırken, adımı verip, beni beklediklerini söylüyorum. Ancak metal dedektöründen geçebilmem için ceplerimdeki bozuk paralarla anahtarları da boşaltmak zorunda kalıyorum.

"Tim! Görüşmeyeli ne kadar oldu! Dışardaki dünya sana nasıl davranıyor ha? Eh, gördüğüm kadarıyla *iyi!* Çok iyi hem de! Hey, pasaportunu getirmeyi unutmadın ya?"

Andreas Munslow bir yandan elimi sıkıp omzumu sıvazlarken, bir yandan da kapıcının uzattığı pembe kâğıt parçasını benim için imzalayarak geri verirken bunları sıralıyor.

"Merhaba Andy," dedim.

Munslow deneme devresindeyken, ben onu başka bir bölüme sepetleyene kadar benim bölümümde çalışmıştı. Yeniden bir araya gelmiş iki eski dost gibi sohbet ederek yürürken, elimde olsa seni yine kovardım, diye içimden geçiriyorum.

Kapının üstünde Ş/İB yazıyordu. Berkeley Meydanı'ndayken böyle bir birim yoktu. Giriş holü gülağacı taklidi kaplamayla döşenmiş. Berkeley Meydanı'nda ikinci derece malzemeyi yeğlerdik. Bir plaka üzerinde ZİLİ ÇALIN. YEŞİLİ BEKLEYİN yazıyor. Munslow kolundaki dalgıç saatine bakarak, "Biraz erken," diyor. Zile basmadan önce biraz oturuyoruz.

"Merriman'ın kendisine yukarda bir yer ayarlamış olduğunu sanıyordum," dedim.

"Jake seni önce, doğrudan bu işle ilgilenen kişilerle görüştürüp daha sonra seninle konuşmayı düşünmüştü Tim," dedi.

"Ne işi?"

"Anlarsın ya. Sovyetler sonrası. Yeni Dönem."

Eski bir ajanın ortadan kaybolmasında yeni dönemle ilgili ne olabileceğini düşündüm.

"İG ne demek oluyor?"

"Onu Marjorie'ye sorman daha iyi olur Tim."

"Marjorie mi?"

"Ben konuyla ilgili ayrıntılı bilgiye sahip değilim, bilmem anlatabildim mi?" Birden neşelenmiş gibi yapıyor. "Seni gördüğüme çok sevindim. Hiç yaşlanmamışsın."

"Sen de öyle Andy. Hiç değişmemişsin."

"Pasaportunu alabilir miyim Tim."

Veriyorum. Biraz zaman geçiyor.

"Büro'da bugünlerde yaşam nasıl?" diye sordum.

"Genel olarak çok iyi Tim. Esaslı yer. Gerçekten umut verici."

"Çok memnun oldum."

"Sen şarap üretimi yapıyorsun değil mi Tim?"

"Eh, biraz."

"Çok güzel. Mükemmel. İngiliz şaraplarının kalitesinin arttığı söyleniyor."

"Ya? Öyle mi? Aman ne iyi. Ama ne yazık ki ortada böyle bir şey yok. İngiliz şarabı var. Galler şarabı var. Benimki ikinci kalite İngiliz, ama kalitesini artırmaya çalışıyoruz."

Hiç etkilenmemiş gibi görününce onu altında gizleyen at gibi kalın bir derisi olduğunu hatırlıyorum.

"Diana nasıl?" diye soruyor. "Eski günlerde ona soruşturma kraliçesi derlerdi. Hâlâ da öyle diyorlar. Esaslı iltifat aslında."

"Umarım iyidir Andy. Ama biz yedi yıl önce boşandık."

"Yaa! Çok üzüldüm."

"Üzülme. Ben üzülmüyorum. Diana da."

Zile basıyor ve ikimiz de yeşilin yanmasını beklerken yine oturuyor.

Birden yeni bir ilham geliyor. "Hey, sırtın nasıl?"

"Hatırladığın için teşekkür ederim Andy. Gururla söylüyorum, Servis'ten ayrıldığımdan beri çok iyi."

Yalandı bu, ancak Munslow gerçeğin paylaşılacağı insanlardan değildi, zaten o nedenle onu bölümümde tutmamıştım.

* * *

"Pew," dedi sanki kilisede tanışıyormuşuz gibi Marjorie Pew.

Kendinden emin bir el sıkışı, dümdüz bakan gri-yeşil ve hafifçe hayalci gözleri vardı. Yüzüne şeffaf soluk bir pudra sürmüştü. Bana kadın avukatları hatırlatan, geniş omuzlu beyaz yakalı lacivert bir elbise giymiş, boynuna muhtemelen babasına ait olan altın bir saat zinciri takmıştı. Genç bir vücudu ve tam İngilizvari jestleri vardı. Öne doğru eğilerek elini bana uzatırken dirseğini yana doğru kaldırması kırsal kesimden ve özel okuldan geldiğini gösteriyordu. Kumral saçları bir erkek çocuğunkiler gibi kısa kesilmişti.

"Tim," dedi. "Herkes sana Tim dediği için ben de öyle diyeceğim. Benim adım Marjorie. Ve *kimse* bana Marge demez."

Otururken, bunu bir kere deneyenin, ikinci kez yeltenebileceğini hiç sanmam, diye düşündüm.

Parmaklarında yüzük yoktu. Kocasının, köpeğinin kulaklarını okşarken çekilmiş çerçeveli bir fotoğrafı da. Toskana'da tatil kam-

pında çekilmiş, diş değiştirirken ağzının ön kısmı dişsiz kalmış on yaş civarında çocukların fotoğrafları da. Çay mı isterdim, kahve mi? Kahve lütfen Marjorie. Telefonu açıp kahveyi söyledi. Emir vermeye alışkındı. Masanın üstünde kâğıt, kalem, herhangi ıvır zıvır ya da ses alma makinesi yoktu. Ya da görünürde yoktu.

"En baştan başlayalım mı?" dedi.

"Neden olmasın?" dedim aynı yumuşaklıkla.

Beni kâh gülümseyerek, kâh kaşlarını çatarak, ama hiçbirini beklediğim yerde yapmayarak, Emma'nın müzik dinleyişi gibi dinledi. Bir ruh doktorunun o sağduyulu üstünlüğüne sahipti. Not almadı ve ilk sorusunu sormak için benim sözümü bitirmemi bekledi. Ben çok rahat konuşuyordum. Kişiliğimin bir yanı bütün gün ve belki de bütün gece nasıl davranacağımı prova etmişti. Kahve siparişimi tamamen unuttuğum için, bir görevlinin içeri girişi dikkatimi fazla dağıtmadı. Benim girdiğim kapı değil, başka bir kapı açıldı; iyi giyimli bir erkek ikimizin arasına kahve tepsisini bıraktı, bana göz kırparak Jake'in hemen geleceğini söyledi. Birden eşikte bir görevli daha belirdi. Büro'nun polis bağlantı ekibinin kralı Barney Waldon'u tanıyarak sevindim. Eğer görev gereği küçük bir hırsızlık yapmanız gerekiyor veya bir adam kaçırma planlıyorsanız ya da kızınız sabahın üçünde zil zurna sarhoş, kendini dağıtmış halde Mini arabasını M25'in çevresinde çılgınlar gibi sürerken yakalanmışsa Yasaların Gücü'nün sizden yana olmasını sağlayan adamdı Barney. Onun varlığıyla içim biraz daha rahat etti.

Marjorie ellerini çenesinin altına yerleştirmişti. Ben konuşurken, beni, dikkatli olmaya yönelten bir azize kaygısıyla gözlemliyordu. Emma'dan hiç söz etmedim, telefon numaramı değiştirme konusunu bir şakayla geçiştirdim – bilgisayarların otomatik numara aramaları insanın yaşamını cehenneme çeviriyordu – ve doğrusu Larry'nin gecenin geç saatlerindeki sarhoşça konuşmalarından bir süre için olsun kurtulmanın hiç de fena olmadığını itiraf ettim. O konuda da bir şaka yaptım: Larry'nin arkadaşlığının yükünü sırtlayan birinin aynı zamanda kendini koruma sanatlarında usta olması gerektiğiyle ilgili bir şeyler söyledim. Bu sözüm, kadından hafif bir gülümseme aldı. Polise karşı belki daha dürüst olmam gerekirdi, dedim, ama yanlış – ya da doğru – bir sonuca varmaları olasılığına karşı Larry ile birbirimize fazla yakın görünmek istemiyordum.

Sonra kendisine tüm gerçekleri anlattığımı göstermek için arkama yaslandım. Barney ile dostça bakıştık.

"Güç iş," dedi.

"Beklenmedik bir şey," dedim. "Ama tipik bir Larry vakası işte."

"Hem de nasıl."

Sonra ikimiz birden hiç ağzını açmamış olan Marjorie'ye baktık. Kadın sanki okuyacak bir şey varmış gibi masasının üzerindeki sabit bir noktaya bakıyordu. Ama öyle bir şey yoktu. Arkasında, iki yanında iki kapı olduğu dikkatimi çekti. Burasının onun odası olmadığını, bir hol olduğunu ve gerçek yaşamın başka yerde yaşandığını düşündüm. Sanki birilerinin bizi dinlediği gibi bir duygu vardı içimde. Ama Büro'da bu duygu her zaman yaşanır.

"Beni bağışla Tim," dedi bakışlarını masanın üzerinden ayırmayan Marjorie. "Polise kapını ardına kadar açacak yerde, daha sonra gelmelerini söyleyip hemen bize telefon etmek aklına gelmedi mi?"

"Herhangi bir operasyon durumunda olduğu gibi, bir seçeneğim vardı elbette," diye belki de biraz üstünlük taslayarak açıkladım. "Onları gönderip sizi arayabilirdim ve bu kuşkulanmalarına yol açardı. Ya da durumu olduğu gibi kabul ederdim. Normal bir kayıp arkadaş hakkında normal bir polis soruşturması gibi. Ben de bu yolu seçtim."

Benimle aynı kanıda olmaktan memnun görünüyordu. "Ve zaten durum herhalde bütünüyle *normaldi*, değil mi? Hâlâ da öyle olabilir. Dediğin gibi Larry'nin yaptığı tek şey ortadan kaybolmaktı."

"Çeçeyev var," diye hatırlattım. "Pansiyoncu kadının Larry'nin yabancı ziyaretçisiyle ilgili tanımı tıpatıp Çeçeyev'e uyuyor."

ÇÇ'den söz edince gri-yeşil bakışları düşmanca üzerime dikildi.

"Öyle mi?" dedi daha çok kendi kendine konuşur gibi. "Bana ondan söz et."

"Çeçeyev'den mi?"

"Gürcü ya da öyle bir şey değil mi?"

Ah, Larry şimdi yanımızda olmalıydın, diye düşündüm.

"Hayır, korkarım o başka bir kökenden geliyordu. Ama Kuzey Kafkasyalıydı."

Artık beni şaşırtmayan o garip kesinliğiyle, "Demek Çeçendi," dedi.

"Eh, yakın ama sayılmaz," dedim. Yumuşak bir sesle konuşuyordum ama doğrusu gidip haritaya bakmasını söylemek geliyordu içimden. "İnguş'tur. İnguşyalı. Çeçenistan'a komşu ama daha küçük bir cumhuriyet. Bir yanında Çeçenistan, diğer yanında Kuzey Osetya yer alır. İnguşya ortada kalır."

"Anlıyorum," dedi önceki gibi boş bakışlarla.

"KGB bakımından Çeçeyev kural dışıydı. Müslüman azınlıklarından gelen Sovyet vatandaşları, kural olarak KGB'nin yabancı bölümüne pek alınmazlar. Aslında hiçbir yere alınmazlar ya. Onları kontrol altında tutmak için özel yasalar vardır, bu insanlar kara şalvarlılar olarak bilinir ve hep taşrada tutulurlar. ÇÇ bu kalıbı kırmıştır."

"Anlıyorum."

"Larry ona ÇÇ derdi."

"Anlıyorum."

İkide bir bunu söylemekten vazgeçmesini isterdim, hele gerçek olmadığı bu kadar belliyken.

"Kara şalvarlı Rusçada İngilizcede olduğundan çok daha kötü bir sözcüktür. Yalnızca Orta Asya Müslümanları için kullanılırdı. Yeni açıklık ruhuyla Kuzey Kafkasyalıları da içine alacak kadar genişletilmiştir."

"Anlıyorum."

"ÇÇ en azından Larry'nin gözünde bir kahramandı. Yakışıklı, kültürlü, *gorets* ve hatta yaratıcı denebilecek kadar zeki. Larry'nin son on altı yıldır dayanmak zorunda olduğu insanlardan sonra ÇÇ bir nefes, bir temiz havaydı."

"*Gorets* nedir?"

"Dağlı. Çoğulu *gortsy*. Larry'nin üstü olarak iyi bir denetmendi de aynı zamanda."

"Öyle mi." Kadın ellerine baktı.

"Larry insanları idealize etmekten hoşlanır," diye anlattım. "Sınırsız çocuksuluğunun bir parçasıdır bu. Kendisini düşkırıklığına uğrattılar mı, onun için hiçbir şey bundan daha kötü olamazdı. Ama ÇÇ ile böyle bir şey olmamıştı."

Anlattıklarım ona bir şey hatırlatmıştı.

"Larry'nin Kafkasya'da bir *görevi* yok muydu?" diye hoşnutsuz-

lukla sordu. "Rusların *onu haberalmada* kullanmaları için Dışişleri Bakanlığı'nda işe sokmak zorunda kaldığımızı hatırlıyorum."

"Sovyet iktidarının can çekiştiği günlerde bölgeye daha fazla ilgi göstermemiz gerektiğini düşünüyordu."

"*Nasıl* daha fazla ilgi?"

"Larry Kuzey Kafkasya'yı bundan sonraki barut fıçısı olarak görüyordu. İkinci bir Afganistan. Sırasını bekleyen bir dizi Bosna. Bölgede Ruslara güvenilmemesi gerektiğine inanıyordu. Müdahale ettikleri için onlardan nefret ediyordu. Böl ve yönet politikalarından da. Eski anti-komünist suçlamasının yerine, bugün islamiyetin kara listeye alınmış olmasından nefret ediyordu."

"Peki bu durumda biz ne yapmalıydık?"

"Efendim?"

"Ne yapmalıydık? Biz Batılılar Pettifer'e göre günahlarımızı bağışlatmak için ne yapmalıydık?"

Belki de biraz kabaca omuz silktim. "Rus dinozorlarının tarafını tutmaktan vazgeçmek . . . küçük devletlerin varlığına saygı göstermek . . . büyük politik gruplaşmalara olan aşkımızı bir kenara bırakıp azınlıklara daha çok değer vermek . . ." Larry'nin Pazar Vaazlarını kelimesi kelimesine tekrarlıyordum. Larry gibi ben de bütün gün aynı şekilde konuşmaya devam edebilirdim. "Ayrıntılara önem vermek. Soğuk Savaş'ta, uğruna mücadele ettiğimiz insanlığa."

"Öyle mi yaptık?"

"O öyle yaptı."

"Ve bunda da kendisini Çeçeyev etkiledi herhalde."

"Herhalde."

Bu arada gözlerini gözlerimden ayırmamıştı. "Ve sen de bu görüşü paylaşıyor muydun?"

"ÇÇ'nin görüşünü mü?"

"Biz Batılıların görevi hakkındaki bu görüşü."

Hayır, elbette ki paylaşmıyordum, diye düşündüm. Larry emeklilikten sıkıldığı için bir bardak suda fırtına koparıyordu. Ama ona bunu söylemedim. "Ben bir profesyoneldim Marjorie. Görüşleri paylaşacak ya da reddedecek zamanım yoktu. O anda işi yapmak için gerekli olan neyse onu yerine getirmek zorunda olduğuma inanırdım."

Ancak kadın gözünü ayırmadan beni süzmeye devam ettikçe

onun benim söylediklerimi dinlemek yerine, söylemediğim şeyleri dinlediği duygusuna kapıldım.

"Neyse, hem zaten onun bu konudaki görüşlerini dinledik," dedi sanki bu Batılıların suçunu bağışlatırmış gibi.

"Dinledik elbette. Analizcilerimiz onu dinledi. Dışişleri Bakanlığı'nın Güney Rusya uzmanı görüştü. Ama başarılı olmadı."

"Neden?"

"Ona İngiltere'nin bölgeyle ilgilenmediğini söylediler. Biz de aşağı yukarı aynı şeyleri söylemiştik ama bir de onun ağzından duyunca tepesi attı. Onlara bir Migrel atasözünü söyledi: Körseniz neden ışık istiyorsunuz ki?"

"Peki Çeçeyev'in iki yıl önce şeref madalyasıyla bağlı olduğu Teşkilat'tan emekliye ayrıldığını biliyor muydun?"

"Elbette."

"Neden elbette?"

"Larry'ye işten el çektirilirken onun emekli olması konusu da gündemdeydi. ÇÇ'nin ayrılışı Üst Birim'in Pettifer'ın görevini iptal etme kararında etkili olmuştu."

"Çeçeyev'e başka bir görev verilmiş miydi?"

"Kendisine göre, hayır. İstifa ediyordu."

"Nereye gidiyordu? Kendi dediğine göre yani."

"Yurduna. Dağlarına dönmek istiyordu. Bir entelektüel olarak yaşamaktan bıkmıştı ve aşiret köklerine geri dönmek istiyordu."

"Ya da kendisi öyle söylüyordu."

"Larry'ye öyle söylemişti ki, bu da oldukça anlamlı bir şeydi."

"Neden?"

"Aralarında bir güven ilişkisi olduğunu düşünmekten hoşlanırlardı. ÇÇ ona hiç yalan söylememişti. Ya da söylemediğini söylerdi, Larry de ona inanırdı."

"Ya sen?"

"Larry'ye yalan söyleyip söylemediğimi mi soruyorsun?"

"Çeçeyev'in doğru söylediğine inanır mıydın?"

"Yalanını hiç yakalamamıştık."

Marjorie Pew sanki şeklini düzeltirmiş gibi sağ elinin başparmağı ile işaretparmağını burnunun kemerine yerleştirdi.

"Ama Çeçeyev buradaki şef değildi, öyle değil mi?" dedi, beni bir jüri önünde yönlendirir gibi.

Onun bildiklerimin ne kadarından haberdar olduğunu ve ne kadarını da benim yanıtlarımdan öğrenmeye çalıştığını bir kere daha merak ettim. Soruşturma tekniğinin bilgisizlik ve kurnazlık karışımı olduğu apaçıktı; âdeta bildiği şeylerde beni deniyor, bilmediklerini de saklıyor gibiydi.

"Hayır, değildi. Şef Zorin adında biriydi. Bir kara şalvarlı Batı'da önemli bir görevde en üst noktaya gelemezdi. ÇÇ bile."

"Senin Zorin'le işin olmuş muydu?"

"Olduğunu biliyorsun."

"Bize onlardan söz et."

"İlişkim Üst Birim'in emriyle oldu. İki ayda bir güvenli bir evde buluşurduk."

"Hangisinde?"

"Trafalgar'da. Shepherd Market'te."

"Bu ne kadar sürdü?"

"On-on iki kere buluştuk sanırım. Tabii görüşmeler kaydedildi ve tutanaklara geçti."

"Zorin'le tutanaklara geçmeyen görüşmelerin oldu mu?"

"Hayır, hem o işi sağlama bağlamak için kendi ses kayıt cihazını da getirirdi."

"Bu görüşmelerin amacı neydi?"

Ona bana verilen görevi tanımlayan metni kelimesi kelimesine aktardım: "İki servis arasında muhtemel ikili menfaat alanlarında işbirliği anlayışına göre yapılacak gayri resmi bilgi alışverişi."

"Kısaca?"

"Ortak başağrıları. Uyuşturucu trafiği. Silah tüccarları. Radikal bombalama eylemleri. Rus çıkarlarını ilgilendiren uluslararası büyük sahtekârlıklar. Görüşmeler başladığında Amerikalılara fazla bir şey söylemiyorduk. Ama ben görevden ayrıldığım sırada her şey epey resmileşmişti."

"Onunla bir temas kurdun mu?"

"Zorin'le mi? Elbette. İşim buydu."

"Bu devam etti mi?"

"Yani hâlâ temasımız olup olmadığını mı soruyorsun? Zorin'le ondan sonra ilişkim olsaydı Büro'ya rapor ederdim."

"Ondan en son ne zaman haber aldın?"

"Çok geçmeden o da Londra'dan ayrılmıştı. Moskova'da sıkıcı

bir masabaşı görevine gittiğini söyledi. Ona inanmadım. İnanmamı beklemiyordu zaten. Son bir içki içtik, bana KGB arınalı cep matarasını armağan etti. Usulen duygulanmış gibi davrandım. Onlardan herhalde yirmi tane daha vardı kendisinde."

Marjorie usulen de olsa duygulanmış görünmemden hoşlanmamıştı. "Onunla hiç Çeçeyev hakkında konuştun mu?"

Marjorie'ye artık şaşkınlığımı belirtmeye kalkışmaktan vazgeçmiştim. "Elbette ki hayır. ÇÇ resmi olarak kültür ataşesiydi ve asıl görevi gizliydi, oysa Zorin bize istihbarat sorumluluğu olan diplomat olarak tanıtılmıştı. Zorin'e Çeçeyev'den söz etmek, yapmak isteyeceğim en son şeydi. Larry'yi güç durumda bırakabilirdim."

"Ne tür uluslararası sahtekârlıklardan söz etmiştiniz?"

"Belirli bir olay yoktu. Konumuz bizim ve onların araştırmacıları arasında geleceğe yönelik bağları kurmaktı. Buna, namuslu insanları bir araya getirmek diyorduk. Zorin eski ekoldendi. Ekim Devrimi geçit töreninden çıkıp gelmiş biri gibiydi."

"Anlıyorum."

Bekledim. O da. Ama o daha çok bekledi. Aklım başka bir yerde. Shepherd Market'te Zorin'le son içkimizi içtiğimiz günü hatırladım. Şimdiye kadar hep Büro'nun viskisini içmiştik. Bugün Zorin'in votkasını içiyoruz. Masanın üstünde ikimizin arasında onun Servisi'nin kızıl amblemli gümüş cep matarası var.

"Dostum Timothy, şu anda nasıl bir geleceğe içeceğimizden pek emin değilim," diyor hiç de alışıldık olmayan bir alçakgönüllülük gösterisiyle. "Belki de sen şerefine içeceğimiz bir şey söyleyebilirsin."

Ben de Rusça düzen sözcüğünü öneriyorum; bu eski komünist askerin en çok sevdiği şeyin ilerleme değil, düzen olduğunu bilerek. Tül perdeli birinci kattaki odamızda, pencerenin altından alışveriş edenler geçerken, fahişeler kapı aralarında müşteri kollarken ve bir müzik dükkânından gelen gürültülü ses ortalığı yıkarken, ikimiz düzene içiyoruz.

"Larry'nin işleri hakkında polisin sana sordukları," diyordu Marjorie Pew.

"Evet, Marjorie."

"Bunlar belleğinde hiçbir şey uyandırmadı mı?"

"Polisin her zamanki gibi yanlış kişinin peşine düştüğünü düşündüm. Larry iş konusunda bebekten farksızdır. Onun vergi be-

yannamelerini, harcamalarını, ödenmemiş elektrik faturalarını hep benim bölümüm düzene sokardı."

"Bunun savurganlık izlenimi yaratmak için bir aldatmaca olabileceğini hiç düşünmedin mi?"

"Neyi gizlemek için peki?"

Kadının omuz silkmesinden hiç hoşlanmadım. "Eline geçen ve kimsenin bilmesini istemediği gizli paraları örtbas etmek için," dedi. "İşe yatkın bir kafayı gizleyebilmek için."

"Kesinlikle hayır."

"Senin kuramına göre Çeçeyev'in Larry'nin kayboluşu ile bir ilişkisi var mı?"

"Bu benim kuramım değil, polisin ima ettiği şey."

"Çeçeyev'in Bath'a gidip gelmesinin bir anlamı olabilir mi sence?"

"Bu konuda hiçbir fikrim yok Marjorie. Nasıl olabilir ki? Larry ile ÇÇ birbirlerine yakındılar. Bunu biliyorum. Birbirlerine dostluk anlamında hayrandılar. Bunu da biliyorum. Ama hâlâ böyle bir şey olup olmadığı bambaşka bir şeydir." Önüme gelen fırsatı kaçırmadım. "ÇÇ'nin Bath'a ne zamanlar gidip geldiğini bile bilmiyorum."

Ama yemi yutmadı. "Larry ile Çeçeyev'in birlikte bir işe girmelerini olası görmüyor muydun? Ne işi olursa olsun, orası önemli değil."

Sinirimi paylaşacak birini arayarak yine Barney'e baktım, ama o ölü taklidi yapıyordu.

"Hayır. Kesinlikle hayır,"dedim. "Polise de söylediğim gibi. Söz konusu değil."

"Neden?"

Sözlerimi tekrarlamak durumunda kalmaktan hoşlanmazdım. "Larry paraya aldırış etmezdi ve bir tüccar kafasına sahip değildi. Büro aylığına Hain parası derdi. Almaktan rahatsız olurdu. Kendini . . ."

"Ya Çeçeyev?"

Sözümü kesmesinden de bıkmaya başlamıştım. "Çeçeyev'e *ne* olmuş?"

"Onda tüccar kafası var mıydı?"

"Kesinlikle hayır. Bunu reddederdi. Kapitalizm, kâr . . . hepsinden nefret ederdi."

"Yani bunların üstünde miydi demek istiyorsun?"

"Ya da altında. Her neyse."

"Çok mu namusluydu? Çok mu alçakgönüllüydü? Larry'nin onun hakkındaki görüşünü kabul ediyor musun?"

"*Goretsler* dağlarda parayla hiçbir şeyin satın alınamamasıyla gurur duyarlar. Onlar açgözlülüğün insanı aptallaştırdığını söylerler," Larry'nin sözlerini tekrarlıyordum. "Önemli olan erkeklik ve şereftir. Bu herhalde romantik bir saçmalıktır ama Larry'ye söylediği bunlardı ve Larry de bundan etkilenmişti." Bu kadarı yeterdi artık. "Ben bu işe karışmadım Marjorie. Larry emekli, ÇÇ de, ben de. Ben senin ÇÇ'nin Larry'yi Bath'ta ziyaret ettiğini ve Larry'nin de kaybolduğunu bilmen iyi olur diye anlattım. Eğer bilmiyorduysan tabii. Ve bunu neden anlattığımı da herhangi biri bile anlayabilir."

"Ama sen herhangi biri değilsin. Sen emekli olsan da, olmasan da, Larry-Çeçeyev ilişkisinin uzmanısın."

"O ilişkide uzman olanlar sadece ÇÇ ve Larry'dir."

"Ama o ilişkiyi sen yaratmadın mı? Sen kontrol etmedin mi? Bunca yıldır yaptığın iş bu değil miydi?"

"Yirmi küsur yıl önce Larry ile dönemin Londra KGB şefi arasında bir ilişki ayarladım. Larry benim yönlendirmemle ona önce, güç elde edilebilir bir adam numarası yaptı ve sonunda, 'evet, Moskova için casusluk yaparım,' dedi."

"Devam et."

Zaten devam edecektim. Beni neden böyle dürtüklediğini bilmiyordum, bunu yaptığından da emin değildim. Ama Larry'nin tarihçesini istiyorsa, başından sonuna kadar alacaktı. "Önce Brod, ondan sonra Miklov, onun ardından Kransky, sonra Sherpov, ondan sonra da Mislanski ve son olarak da Çeçeyev, patron olarak Zorin ama Larry'nin denetleyicisi olarak ÇÇ. Larry bunlardan her birine erişme yolunu buldu. İkili ajanlar bukalemun gibidirler. İyi ikili ajanlar rollerini oynamaz onu âdeta yaşarlar. Oynadıkları rolün ta kendisidirler. Larry Tim ile iken Tim ileydi. Sovyet denetmeniyle birlikteyken ben hoşlansam da hoşlanmasam da, Sovyet denetimindeydi. Benim görevim bizim bu işten en iyi şekilde yararlandığımızdan emin olmaktı."

"Ve sen de bundan emindin."

"Larry olayında, evet."

"Ve hâlâ da eminsin."

"Emekliliğimde, olayları sakin kafayla gözden geçirdiğimde, evet, hâlâ eminim. İkili ajanlarda belirli bir sadakat kaybı olacağını kabul edersiniz. Rakip taraf onlara kendi taraflarından daha çekici gelir. Bu ikili ajanlığın doğasında vardır. Bunlar sürekli isyancıdırlar. Larry de isyancıydı. Ama bizim isyancımızdı."

"Şu halde Larry'ye Rus denetmenleri istedikleri şeyi yaptırabilirlerdi ve bu da senin bilgin dışında olabilirdi."

"Öyle değil."

"Neden?"

"Tamamlayıcı bilgiler de vardı."

"Kimden?"

"Başka canlı kaynaklardan. Telefon izlemesi. Bir aracının evi. Dinlemekte olduğumuz bir restoran. Mikrofon yerleştirdiğimiz bir araba. Bu yolla aldığımız her şey Larry'nin anlattıklarıyla kelimesi kelimesine aynı çıkmıştı. Onda bir kusur bulamamıştık. Bunların hepsi dosyadadır."

Marjorie bana hafifçe gülümseyerek ellerini incelemeye devam etti. Canlılığı yok olmuş gibiydi. Yorgun olabileceği; bir hafta sonu yirmi yıllık dosyaları okumak zorunda kaldığı aklıma geldi ve ona haksızlık ettiğimi düşündüm. Derin bir nefes aldı.

"Son raporlarından birinde Larry'nin 'Çeçeyev'le belirgin bir yakınlığı olduğundan' söz ediyorsun. Bu ikisinin ilişkisi kapsamında bilemeyeceğin alanlar olabilir mi?"

"Eğer bilmiyorsam bu soruya nasıl yanıt verebilirim ki?"

"Bunun içinde neler vardı?"

"Bunu daha önce de söyledim. Larry kafasında ÇÇ'yi kendisinin Kuzey Kafkasya Üniversitesi yapmıştı. Larry böyledir. İnsanları diri diri yutar. ÇÇ buraya geldiğinde Larry de bölge hakkında bizlerden daha fazla bilgiye sahip değildi. Genel olarak Rusya'yı bilirdi, ancak Kafkas halkları başlı başına bir uzmanlık alanıdır. Aradan birkaç ay geçtiğinde Çeçenler, Osetyalılar, Dağıstanlılar, İnguşlar, Çerkesler, Abhazlar ve daha sayabileceğimiz bir sürü halkla ilgili bilgiye sahipti. ÇÇ onu çok iyi yönetiyordu. Larry'de bir şartlı refleks yaratmıştı. Kamçıyı şaklattı mı Larry'yi ağaçtan indirebilirdi. Komikti. Bir kara mizah anlayışı vardı . . . Ve Larry'nin kafasına girerek onu etkile-

meyi sürdürdü. Larry daima birileri tarafından bilincinin yönlendirilmesi ve etki altında tutulması gereken bir insandı."

Yine sözümü kesti. "Yani sen, senin Larry ile yakınlığının daha belirleyici olduğunu mu söylemek istiyorsun?"

Hayır Marjorie hayatım, öyle bir şey söylüyor değilim. Larry'nin tahtıravalli üstünde bir aşk hırsızı olduğunu ve ÇÇ'yi büyülemesini bitirip, hemen bana koşup gönlümü almaya çalıştığını söylüyorum; çünkü o yalnızca bir casus değil, aynı zamanda yüreğinde biraz sorumluluk duygusu da olan bir rahip oğluydu ve herkese ihanet ettiği için herkes tarafından bağışlanmaya ihtiyacı vardı. Bütün vicdan azabıyla yüreğindeki bir ağırlığın dışavurumu olan o ahlaki söylevlerine ve sözde entelüktüel derinliğine karşın casusluğa bağımlı olduğunu söylüyorum. Ve aynı zamanda piç kurusunun teki olduğunu söylüyorum; kurnazdı ve intikamcıydı ve senin gözünün içine baka baka sevgilini elinden alırdı; bu mesleğe ve göz boyamaya doğuştan yetenekliydi ve benim günahım, onun içindeki sahtekârı hayalperestliğin önüne geçirmekti ki, bu yüzden kimi zaman benden hak ettiğimden daha çok nefret ederdi.

Bıkkın bir ses tonuyla, "Larry özgün kişilik özelliklerini sever, Marjorie," dedim. "Eğer bunlar yoksa, o yaratır. Bugünün diliyle söylersek, eylem sapığıdır. Denge oyunlarından hoşlanır. ÇÇ de bunları sağlıyordu ona."

"Ya sen?"

Hoşgörüyle güldüm. Benimle ne alıp veremediği vardı bu kadının? "Ben onun anavatanıydım, Marjorie. Bütün kusurlarıyla onun İngiltere'siydim. ÇÇ egzotik yerlerdi. Larry'nin Hıristiyanlığın lağım faresi olması gibi, ÇÇ de Müslümanlığın lağım faresiydi. Larry ÇÇ ile iken tatildeydi. Benim yanımda olduğunda da okulda."

"Ve bu böylece sürdü," dedi Marjorie. Duraksayarak beni bir an ne yapacağını bilmez halde bıraktı. "Senin sayende." Yine ellerine baktı. "Diğer Soğuk Savaş ajanlarının hepsinin Moskova'da merkeze çekilmesinden sonra Larry'nin meslek yaşamı devam etti. Çeçeyev'in Londra'daki görev süresi Larry'yi denetlemeye devam edebilmesi için uzatıldı. Şimdi dönüp geriye baktığında, bu sana garip gelmiyor mu?"

"Neden gelsin ki?"

"Diğer bütün Soğuk Savaş kadrosu safdışı edildiği halde?"

"Larry'nin Moskova ile ilişkisi eşsizdi. Bu ilişkinin Komünist dönem sonrasında da devam edeceğine inanmak için her türlü nedenimiz vardı. Rus denetleyiciler de öyle düşünüyorlardı."

"Senin bırakmak istediğin izlenim de buydu."

"Elbette!" O günlerdeki inancımın gücünü unutmuştum. "Pekâlâ, bir değişiklik vardı. Larry'nin hayranlık duyacağı bir komünist deneyim kalmamıştı, ama Larry zaten hiç o türden bir ajan olmamıştı, ne onların gözünde, ne de kendisinin. O Batı materyalizminin amansız düşmanı, iyi ya da kötü de olsa Rusya'nın savunucusuydu. Onu hayallerinde de, gerçek dünyada da harekete geçiren şey romantizmi, ezilenlere olan sevgisi, İngiliz Bürokrasisine ve onun Amerika'ya yaltaklanmasına duyduğu nefretti. Komünizm çökünce Larry'nin nefretleri değişmedi. Sevgileri de. Daha iyi ve daha adil bir dünya hayali, kolektivizmden ziyade birey sevgisi, farklılık ve egzantriklik sevgisi de değişmedi. Bizim toplumumuzdaki çarpıklıklar da değişmedi. Soğuk Savaş'tan sonra daha da kötü oldu. Atlantiğin iki yakasında da. Daha yozlaşmış, içedönük, konformist, hoşgörüsüz, yalıtıcı, daha açıkça taraf tutan. Ben Larry'nin konuştuğu gibi konuşuyorum, Marjorie. Dünyayı kurtarmak isteyen kaçak bir hümanist gibi konuşuyorum. Larry'nin onca yıldır hayalinde sabote etmeye çalıştığı İngiltere bugün dipdiri ve sağlamdır. En kötü hükümet, en köhne liderlik, en boynu bükük ve en çok aldatılan seçmen burada. Larry neden bize ihanete devam etmesin ki?"

Demecim sona erince Marjorie'nin yüzünün kızardığını görerek sevindim. Kabine'deki göbekli amcaları ve Tory sağcılarının belkemiği olan, çivit rengi tayyörler giyen teyzeleri gözümün önünde canlandırdım. "Larry'yi olduğu yerde bırakın. Benim iddiam buydu. Yeni Rus istihbarat servisinin onunla ne yapmayı planladığını görelim. Onlar farklı şapkalar giyen aynı adamlardır. Arkalarına yaslanıp bir tek yozlaşmış süper devletin dünyayı çekip çevirmesine razı gelecek halleri yok. Onu rayından çıkarıp sonra hep yaptığımız gibi iş işten geçtikten sonra peşinde koşacağınıza bundan sonraki oyunu bekleyin."

Marjorie altın zinciriyle oynayarak, "Ancak ne yazık ki, güzel sözlerin yaşama geçirilmedi," dedi.

"Ne yazık ki öyle. İçinde biraz olsun tarih bilinci olan herkes bir iki yıla kalmadan her şeyin eski haline dönüşeceğini görebilirdi.

Ama bu görüşü savunanların arasında Üst Birim yer almadı. Larry'yi bir kenara fırlatıp atan Ruslar değildi, bizdik."

Marjorie'nin elleri zinciri bıraktı, yine çenesinin altında birleşti. Kıpırtısızlığında bir felaket uyarısı seziliyordu. Odanın öteki yanında Barney Waldon boşlukta sabit bir noktaya bakıyordu. Birden onların alışık oldukları ama benim olmadığım bir sesi fark ettim: Öteki odadan gelen elektronik bir bip sesi. Emma'nın, Larry'nin ilk geldiği gün, arabasının sesini benden önce fark ettiğini hatırladım.

Marjorie Pew hiçbir açıklama yapmadan kalktı ve sanki emir almış gibi içeriye açılan kapılardan birine doğru yürüdü. Kapıdan bir hayalet gibi sessizce süzülerek, arkasından yine sıkıca kapattı.

Yalnız kalır kalmaz, "Barney, neler oluyor kuzum?" diye fısıldadım. İkimiz de kulaklarımızı dikmiştik ancak akustik kusursuzdu ve ben kendi hesabıma hiçbir şey duymadım.

Barney, içeriyi dinlemeyi sürdürerek, "Dükkânda bugünlerde bir sürü akıllı kadın var Tim," dedi. Bunu hayra mı yoksa şerre mi yormak gerektiğini kestirememiştim. "Kılı kırk yarmak onlara pek uyuyor, tam da onların yapacağı iş."

"Peki, ama benden ne *istiyor*?" diye ısrar ettim. "Barney, Tanrı aşkına, ben emekliyim. Unumu eledim, eleğimi astım. Neden benim gözümü korkutmaya çalışıyor ki?"

Marjorie ona yanıt fırsatı vermeden döndü. Yüzü taş gibi beyaz ve eskisinden de soluktu. Oturup parmak uçlarını birleştirdi. Parmaklarının titrediğini gördüm. İçerde fazla alkış alamamışsın, diye düşündüm. Dinleyen her kimse, sana ya düşmanlığını takınmanı ya da çekip gitmeni söylemiş olmalı. Nabız atışlarımın hızlandığını hissettim. Kalkıp biraz yürümek isterdim. Çok gevezelik ettim ve şimdi de bunun bedelini ödeyeceğim, diye düşündüm.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

"Tim."

"Evet, Marjorie."

"Larry'nin emekli olduğu sıralarda artık bizim saflarımızda olmadığını söylersem yanlış mı olur?" Daha sert ve pürüzlü bir ses. Bakışlar da daha atak.

"O hiçbir zaman tamamen bizimle aynı saflarda değildi Marjorie."

"Ama son zamanda bu çok daha belirgindi anladığım kadarıyla."

"Tarihin, şansı bizim lehimize çevirmiş olmasına layık olmadığımızı düşünüyordu."

"Ne şansıymış bu?"

"Soğuk Savaş'ın galipleri olma şansı. Her şeyin gerçekdışılığından pişmanlık duyuyordu."

"Hangi her şeyin?" Sesi zehir gibiydi.

"Soğuk Savaş'ın. İpliği pazara çıkmış iki ideolojinin işlemeyen silahlarla ikisinin de istemediği bir barış için dövüşmesini. Bu da Larry'nin bir sözüdür."

"Onunla aynı fikirde miydin?"

"Bir yere kadar."

"Ona bir şeyler borçlu olduğumuzu düşünüyor muydu sence? Bizim, Büro'nun. Örneğin onun hakkı olduğuna inandığı bir şeyi?"

"O yaşamını geri istiyordu. Bu da bizim gücümüzün dışında bir şeydi."

"Peki, sence Rusların kendisine bir şey borçlu olduğunu düşünüyor muydu?"

"Tam tersi. Larry'nin onlara borcu vardı. Suçluluk duymayı da çok iyi bilir."

Marjorie sanki suçluluk kavramı kendi alanına girmezmiş gibi

sabırsızlıkla başını geriye attı. "Yani sen bizimle çalıştığı son dört yıl boyunca Konstantin Abramoviç Çeçeyev'le parasal bir iş yapmadığını mı söylüyorsun? Ya da yaptığını ama senin rapor etmediğini mi?"

"Eğer yapmışsa bunun farkında olmadığımı ve bunun için rapor etmediğimi söylüyorum."

"Ya *sen?*"

"Efendim?"

"Senin Çeçeyev'le rapor etmediğin parasal bir ilişkin oldu mu?"

"Hayır Marjorie. Ne Çeçeyev'le ne de Rus istihbaratından herhangi biriyle geçmişte de bir parasal ilişkim olmadı, şimdi de yok."

"Volodya Zorin'le de mi?"

"Zorin'le de."

"Pettifer'la da mı?"

"Onu borçlarından kurtarmak dışında, hayır."

"Ama özel gelirin var, değil mi?"

"Ben maddi yönden talihliydim Marjorie. Annem ve babam ben küçükken öldüklerinden, sevgi yerine param oldu."

"Bize, son bir yıl içinde yaptığın kişisel harcamalar hakkında bilgi verebilir misin?"

* * *

Merriman'ın da bize katıldığını söylemiş miydim? Sanırım söylemedim. Nedeni odaya ne zaman girdiğinden emin olmamam, ama odaya girişi Marjorie'den hemen sonra olmuş olmalıydı. İriyarı bir adamdı ve iriyarı adamların çoğu gibi, çok hafif bir yürüyüşü vardı. Girdiği kapı da herhalde Marjorie tarafından aralık bırakılmıştı. Bu meslekteki birçok insan için olduğu gibi, benim için de kapının aralık bırakıldığını fark etmemiş olmak, hiç de hoş bir durum değildi doğrusu. Marjorie Pew'nun saldırısı karşısında içimde duyduğum kargaşa nedeniyle Merriman sessizce içeri girip de koca kıçını Barney'in rahat koltuğunun koluna yerleştirirken odadaki havanın değiştiğine ve ışığın gölgelendiğine dikkat edemedim sanırım. Tam Barney'e dönüp Marjorie'nin acayip sorusuna duyduğum tepkiyi onunla paylaşmak üzereydim ki, birden onun yanı başında duran Merriman'ı görüverdim. Kolalı bir yakası, gümüş rengi bir kravatı ve kırmızı bir karanfili vardı. Merriman her zaman birinin düğününe gidecekmiş gibi giyinir.

"Tim. Nasılsın?"

"Merhaba Jake. Tam zamanında geldin. Bu yıl kaç para harcadığımı söylemem isteniyor."

"Evet, ne kadar harcadın bakalım? Bir kere o Bechstein piyano var. Ona epey para vermiş olmalısın. Sonra Wells'de Appleby'nin hiç de ucuz eşya satılmayan kuyumcu mağazasına yaptığın küçük haçlı seferleri var. Kadına aldığın bütün o süslü püslü giyecekler dışında oraya da otuz bin sterlin bırakmışsın. Çok esaslı bir kadın olmalı. İyi ki arabalardan pek hoşlanmıyor, yoksa vizon koltuklu bir Bentley'i gözümün önüne getirebiliyorum. Ailenden sana para kaldığını biliyorum, Bob Amcan da malikâne ile içindekileri bıraktı ama ya gerisi? Yoksa hepsi birkaç yıl önce Portekiz'de tam da zamanında ölen yaramaz Cecily Teyze'nden mi kaldı? Parayı hiç önemsemeyen sen doğrusu akrabalarını seçmeyi iyi biliyorsun."

"Bana inanmıyorsan avukatlarıma sor."

"Onlar da tümüyle seni doğruluyorlar sevgili dostum. Elindekiler dışında bir Manş Adası yatırım fonundan iki taksitte yarım milyon sterlin. Ama şunu unutma, avukatlar teyzeni hiç *görmemişler*. Lisbon'daki bir şirket ilişkiye geçmiş kendileriyle. Lisbon'daki şirket de teyzeni hiç görmemiş. Onlara bu görevi teyzenin işlerini yürüten Parisli bir avukat vermiş. Tim, doğrusu *para aklanmasını* daha önce de görmüştüm ama avukatların da işe karıştığını ilk kez görüyorum doğrusu." Merriman Marjorie'ye dönüp sanki ben odada yokmuşum gibi, "İncelememiz hâlâ bitmediğine göre, kendini temize çıkmış sanmasın," dedi. "Eğer Cecily Teyze bir yoksul mezarında çıkarsa Cranmer'in başına gelecekler vardır."

"Tim?"

Yine Marjorie. Benim dün geceki davranışımın mantığına geri dönmek istiyormuş. Acaba doğru anlayıp anlamadığından emin olmak için bir kere de kendisi yineleyebilir miydi?

"Buyrun bakalım," dedim, hayatımda şimdiye kadar hiç kullanmadığım bir ifadeyle.

"Tim, bize neden evinden telefon ettin? Polisin yasal olmasa da telefonu dinliyor olabileceğini düşünemedin mi? Larry'nin İskoç ev sahibesini paravan olarak kullanıp senin ağzından laf almaya çalışmış olabileceklerini söyledin. Senin telefonunu da dinliyor olamazlar mıydı? Senin gibi birinin, aldığı eğitim ve deneyimiyle

köye gidip oradaki telefon kulübesinden bizi araması gerekmez miydi?"

"Ben kurallara uygun davrandım."

"Hiç sanmıyorum. Birinci Kural görüşmenin güvenli olduğundan emin olmaktır."

Merriman'a baktıysam da, o sanki suçlu iskemlesindeymişim gibi bana bakıyor ve düşman bir izleyici havasına girmiş bulunuyordu.

"Polis köy telefonunu da dinliyor olabilirdi," dedim. "Hoş, bundan pek zevk alamazlardı ya. Telefon genellikle bozuktur."

"Anlıyorum," dedi, bir kere daha anlamadığını ima ederek.

"Gecenin on birinde köye inip telefon etmem biraz garip kaçardı," dedim. "Hele polis evimi gözetliyorsa."

Marjorie bakımlı parmaklarının uçlarına ve sonra bana baktıktan sonra kendisini rahatsız eden noktaları tek tek sıralamaya başladı. Merriman tavana bakmayı yeğlemişti. Waldon ise yere.

"Kendini Pettifer'dan uzaklaştırdın. Onun kayboluşunun tümüyle normal olabileceğini düşünüyorsun. Ama yine de bu seni o kadar az kaygılandırıyor ki, bize bildirmek ihtiyacını duymuyorsun. Çeçeyev'in de Pettifer'ın da emekli olduklarını biliyorsun. Ama ne ya da neden olduğunu bilmeden onların bir şeye kalkıştıklarından kuşkulanıyorsun. Polisin telefonunu dinleyebileceğini düşünüyorsun. Ama o telefonla bizi arıyorsun. Cesaretini toplayıp içeri girene kadar bu binayı yirmi dakika seyrediyorsun. Bu durumda senin dün gece polisin gelmesinden sonra sadece Pettifer'ın kayboluşu ile açıklanamayacak bir stres içinde olduğunu düşünmek mümkündür. Hatta insan, ruhunda bir yükün ağırlığını taşıdığını bile düşünebilir. O kadar ağır bir yük ki, senin gibi aşırı kontrollü bir adam bile aldığı eğitimle hiç uyuşmayan mesleki hatalar yapabiliyor."

Korkularım yerini artık neşeye bırakıyor. Marjorie'nin yaptığı her şeyi bağışlıyorum: O mahkeme salonu gösterişi, gizlenmiş vahşiliği, beni aşırı kontrollü olarak nitelemesi. Kulaklarımda binlerce meleğin oluşturduğu bir koronun sesi çınlıyordu ve hatta benim için Marjorie Pew da meleklerden biriydi. Ona hiçbir şey söylememiştim. ÇÇ'nin son ziyaretinin tarihini bilmemesi ya da bana söylememesi önemli değildi: *Emma ile Larry arasındaki ilişkiyi bilmiyorlardı.*

Emma ile beni biliyorlardı, çünkü Büro kurallarına göre bunu onlara söylemek zorunda kalmıştım. Ama üçgenin üçüncü kenarını çizememişlerdi. Ve üstelik bu da, bizim kullandığımız deyimle, sözde üç yıldızlık bir istihbarattı; sonuç, bana reva görülen her şeye değmişti.

Duygulu ve kırılmış bir ses tonuyla, "Larry benim *ajanım* olmaktan öteydi Marjorie," dedim. "Çeyrek yüzyıllık arkadaşımdı. Bunun dışında Servis için sahip olduğumuz en iyi canlı kaynaktı. Kendi talihini kendisi yaratan o casuslardan biriydi. KGB ilk başta kendisini denemek için işe almıştı. Etkili bir ajan olacak kadar büyük değildi, KGB'nin bünyesinde erişebildiği ajanlar ise değersizdi. Ona küçük bir aylık verip, elinde Moskova Merkezi'nin yazdığı bir avuç talimatla uluslararası konferanslar ağına soktular; zamanla önemli biri haline geleceğini düşünüyorlardı. Gerçekten de öyle oldu. Onların adamı oldu, sol eğilimli öğrenciler arasında yetenek avcılığına çıktı, Kremlin'e geleceğin dostlarını buldu. Birkaç yıl sonra, Larry sayesinde, bizim Büro kimi İngiliz kimi yabancı kendi denetiminde olan komünist ajanlar grubunu kurmuştur. Tümüyle Büro'ya bağlı olan bu insanlar Moskova'ya Soğuk Savaş'ın en hassas yanlış bilgilerini verdiler ve KGB bunu bir an olsun anlayamadı. Larry hainleri, bal çanağına üşüşen sinekler gibi kendisine çekiyordu. İşi bitip de safdışı edilene kadar Üçüncü Dünya ile aramızdaki çiti oluşturdu. Çoğumuzun sahip olmak için katil olabileceğimiz bir belleği vardı. Westminster'deki satılık bütün milletvekillerini, Londra'da Moskova Merkezi'nden para alan her İngiliz gazetecisini, lobiciyi, onların denetiminde olan her ajanı bilirdi. KGB'de de, Büro'da da geçimlerini ve terfilerini ona borçlu olan insanlar vardı. Ben de onlardan biriydim. Evet, kaygılanmıştım ve hâlâ da kaygılıyım."

* * *

Bu monologu izleyen saygılı sessizlikte Ş/İG'nin ne anlama geldiğini fark ettim. Jake Merriman Personel Şefi ve Barney Waldon Scotland Yard'la Büro'nun bağlantı memuruysa, Marjorie Pew da Servis'in nefret edilen çakalıydı; eskiden daha alt düzeyde olan ve Politik Komiser diye bilinen, şimdi ise İç Güvenlik Şefi olarak daha saygınlaşan bir sıfat. Görevi, boşaltılmamış çöp sepetlerinden şim-

diki ve eski memurların aşk yaşamlarına ve kuşkularını Jake Merriman'a rapor etmeye kadar her şeyi kapsardı. Aksi takdirde Merriman ile Waldon'un onun önünde böyle ikinci planda kalmaları mümkün değildi. Yoksa benim Larry'yi Büro'ya almamı – başkası nasıl anlatabilirse öyle anlattığım halde – neden bir de benim ağzımdan dinlemeyi istesindi ki? Marjorie, Larry ile benim ta başından beri suç ortağı olduğumuz hakkındaki saçma bir kuramı sınamak istiyordu. Sanki ben Larry'yi işe almamışım da, Larry kendisini benim aracılığımla Büro'ya sokmuş, ya da Larry ile ÇÇ bir olup beni kendi çıkarları için kullanmışlar gibi.

Ben yine de adımlarımı çok dikkatli attım. Bizim meslekte onunki gibi aslı astarı olmayan kimi kuramlar bir süre sonra geçerliliğini yitirip de bir kenara atılmadan önce peşin hükümler yüzünden Atlantik'in her iki yakasında da birçok insanın yaşamını berbat etmiştir. Ona dikkatle doğru yanıtlar verdim ve sanki gönül rahatlığımı göstermek istermişim gibi zaman zaman da şakaya kaçtım.

"Onunla ilk karşılaştığımda tam bir bohemdi," dedim.

"Bu Oxford'da mıydı?"

"Hayır, Winchester'da. Benim sınıf mümessili olduğum dönemde Larry okula yeni girmişti. Eğitim masraflarının yarısını okul öderdi. Yoksul olduğu için öteki yarısını da Anglikan Kilisesi'nin bir bursu karşılardı. Okul hâlâ Ortaçağ yöntemlerinin geçerli olduğu bir yerdi. Dövmek, kırbaçlamak gibi çağdışı cezalandırma yöntemlerine başvurulurdu. Larry hiçbir kurala uymuyordu ve uymak da istemezdi. Sarsak ve kurnazdı, derslerini öğrenmek istemez, üstelik dilini tutmayı da bilmezdi. Bu da bazılarının gözünde onu kahraman yaparken bazılarının da gözünden düşmesine yol açardı. Ölesiye dayak yerdi. Ben de onu korumaya çalışırdım."

Marjorie ortada homoseksüel bir ilişki olduğunu anladığını ama bunu dile getirmeyecek kadar kurnaz olduğunu belirterek hoşgörüyle gülümsedi. "Onu tam olarak *nasıl* korurdun Tim?"

"Dilini tutmasını sağlamaya çalışarak. Kendisini bu kadar sevilmez yapmasını önlemeye çalışarak. Bir iki dönem böyle geçti, ama sonra sigara içerken yakalandı, ardında da içki içerken. Sonra St. Swithin Kızlar Okulunda da çapkınlık yaparken yakalandı ki, bu onun kadar cesur olmayanların kıskançlığına neden olmuş . . ."

"Senin gibilerde mi?"

" . . . ve kendisini homoseksüel sürünün arasından çıkarmıştı," diye Merriman'a gülümseyerek devam ettim. "Kırbaçlama istenen sonucu yaratamayınca okuldan kovuldu. Büyük bir katedralde rahip olan babası kendisiyle ilişkisini kesti, annesi de zaten ölmüştü. Uzak bir akrabası onu İsviçre'de bir okula gönderecek parayı verdi ama İsviçreliler de bir dönem sonunda yüklü okul ücretini gözden çıkarıp Larry'yi İngiltere'ye postaladılar. Oxford'a girmek için nasıl burs bulduğu bir sırsa da bunu başardı, Oxford da zamanla ondan hoşlandı. Yakışıklıydı, kızlar peşinden koşarlardı. Güzel, kural tanımaz – bu sözcük yüzünden kendimi kötü hissetmiştim – ve son derece dışadönüktü." Marjorie'nin hoşuna gideceğini umarak kullanmıştım bu sözcüğü.

Jake Merriman, "Ve de Marksistti," diye atıldı.

"Ve Troçkistti, bir ateistti, barışseverdi ve anarşistti, yani zenginleri korkutacak her şeydi o," dedim. "Bir süre Marx ile İsa'yı uzlaştırmaya çalıştıysa da, İsa'ya inanamayacağını anladığından bunu bıraktı. Zaten şehvet düşkünüydü." Bunu umursamazca söyleyivermiş ve Marjorie'nin boyanmamış dudaklarının gerildiğini görerek sevinmiştim. "İkinci yılın sonunda Üniversite onu kovmak ya da All Souls bursu vermek arasında bir seçim yapmak zorundaydı. Kovdular."

Marjorie konuyu fazla dağıtmamı engellemek isteyerek, "*Tam olarak* neden?" dedi.

"Her şeyde aşırı olmasından. Aşırı içki, aşırı politika, az çalışma, çok sayıda gönül macerası. Çok serbestti. Çok aşırıydı. Gitmeliydi. Ondan sonra Venedik'te karşılaşana kadar onu bir daha görmedim."

"O sırada sen artık evliydin," dedi Marjorie. Benim evliliğimin Larry ile dostluğuma – her nasılsa – ihanet olduğunu ima etmeye çalışıyordu. Merriman'ın başını yine arkaya atıp tavana baktığını gördüm.

"Evet. Ve Büro'da çalışıyordum. Diana da Büro'daydı. Balayındaydık. Birden İngiliz bayrağı desenli bir tişört giymiş olan Larry'yi Venedik'te St. Mark Meydanı'nda kapalı şemsiyesinin ucuna hasır şapkasını takıp havaya kaldırmış halde gördüm. Benim dışımda kimse buna gülümsemedi bile. Bir grup Amerikalı kadına tur rehberliği yapıyordu ve her zaman olduğu gibi hepsi kendisine âşıktı.

Olmalıydılar da. Venedik hakkında her şeyi biliyordu, tükenmez bir heyecanı vardı, iyi İtalyanca biliyor ve İngilizceyi bir lord aksanıyla konuşuyor, Katolik mi olsun, yoksa Vatikan'ın altına bir bomba mı yerleştirsin karar veremiyordu. Ben, 'Larry!' diye bağırdım. Beni gördü, şapkasıyla şemsiyesini havaya fırlattı ve beni kucakladı. Sonra onu Diana ile tanıştırdım."

Bunları söylüyordum ama aklım başka yerdeydi; o sırada ikinci haftasında olan balayımızın sıkıcı monotonluğu ve mutsuz seviş-memiz, yaşamımıza Larry gibi çılgın bir üçüncü kişinin girmesinin verdiği rahatlık. Daha sonra söylediğine göre – kendisinin gelenekçi alışkanlığıyla alay etse bile – aynı rahatlığı Diana da hissetmişti. Kırmızı, beyaz ve mavi tişörtü içinde Larry'nin bir eli kalbinde, öteki elinde hasır *şapkasını* tutarak, Diana'nın ayakları dibinde diz çöktüğünü görüyorum. Geçen yıl Honeybrook'a üzüm toplamaya geldiğinde nasıl olduysa hâlâ kafasında olan ve o günlerin anısını taşıyan şapkası. Gözlerini örten, onu güzelleştiren ve içyüzünü gizleyen, ömrü boyunca kafasından çıkarmadığı bir Winchester hasır şapkasıydı bu. Bir taç gibi taşıdığı bu hasırın çevresini, sanki bir başarı nişanı kurdelesiymiş gibi eski püskü bir şerit çevreliyordu. Venedik güneşi altında o yapmacık İtalyan aksanlı yumuşak sesiyle bizi selamladığını duyuyorum: *Timbo geldi işte! İşte Piskopos! Ve sen de onun güzel gelinisin!*

"Onu lokantalara götürdük, yaşadığı o berbat yere gittik – orada Pomeranyalı bir kontesle oturuyordu – ve bir sabah uyandığımda aklıma bir şey geldi: Larry cuma seminerlerinde konuştuğumuz kişiydi, aradığımız adamdı. Onu işe alır ve sonuna kadar giderdik."

"Onun senin arkadaşın olması seni rahatsız etmedi mi?" diye sordu Marjorie.

Arkadaş sözcüğü üzerine bambaşka bir acı hissettim. Arkadaş mı? Ona hiç yakın olmadım, diye düşündüm. Tanıdık belki, ama asla arkadaş değil. Onun gibi biriyle arkadaş olma riskine asla giremezdim.

Yumuşacık bir sesle, "Düşmanım olsaydı daha çok rahatsız olurdum Marjorie," dediğimi duydum. "Biz Soğuk Savaş'ın derinliklerinden söz ediyoruz. Ayakta kalma mücadelesi veriyorduk. Yaptığımız şeye inanıyorduk." Onu iğnelemekten kendimi alamadım. "Ama bugünlerde bunun biraz daha güç olduğunu tahmin ederim."

Sonra Yeni Dönem'in önceki yıllara ait anıları bulandırmış olması tehlikesine karşılık sonuna kadar gitmekle ne demek istediğimi açıkladım: O günlerde ajan servisinin genç bir erkek elemana ihtiyacı vardı – o günlerde bu işlerle erkekler uğraşırdı. Onun, Kensington Palace Gardens'deki Sovyet Büyükelçiliği'nde, Oxford Cambridge çevresinden kendi hesaplarına casusluk yapmasını isteyecekleri ve Ruslar'ın gözüne girecek biri olması gerekiyordu. Ve Larry bizim bulmayı hayal ettiğimiz kişiye her bakımdan benziyordu – hatta onu son ders yılını tamamlayıp sınavlara girmek üzere Oxford'a bile gönderebilirdik.

"Hatta benim güçbela İkinci olmama karşılık o Birinci olmuştu," diyerek, kimsenin paylaşmadığı bir kahkaha attım. Merriman hâlâ tavanı inceliyordu; Waldon ise sanki bir daha hiç açmamak üzere, çenesini sımsıkı kapatmıştı.

"Kendilerine ajan arayan Ruslara tam da istedikleri kişiyi verebilirdik," diye devam ettim. "Geçmişte böyle birini çok zor bulabilmişlerdi. Klas bir İngiliz, entelektüel bir kâşif, Yanlış Yola Sapmış bir Altın Çocuk, Parti sempatizanı ama resmen kaydolmadığı için de sicili lekelenmemiş, herhangi bir bağı olmayan, olgunlaşmamış, istikrarsız,politik açıdan obur, kendine göre kurnaz, gerektiğinde üçkâğıtçı . . ."

"Demek ona teklif yaptın," diye Marjorie Pew sanki Larry'yi bir umumi helada tavlamışım imasıyla sözümü kesti.

Güldüm. Gülüşüm onu rahatsız ettiği için sık sık gülüyordum.

"Ne münasebet Marjorie. Bu aylar sonraydı. Önce işi sistemin içinde çözümlemek gerekiyordu. Üst Birim'dekilerin çoğu onun asla disiplin altına giremeyeceğini söylüyorlardı. Okul sicili berbattı, üniversite sicili de öyle. Herkes onun parlak biri olduğunu söylüyordu, ama bu neye yarardı ki? Bu noktada bir şey belirtebilir miyim?"

"Lütfen."

"Larry'nin işe alınışı, bir grup operasyonuydu. Boyunduruk altına girmeye karar verdiğinde, benim kısım şefim, onunla benim ilgilenmeme karar verdi. Ama bunun için bir koşulu vardı: Larry ile konuşmadan önce ve konuştuktan sonra kendisine rapor verecektim."

"Peki, *neden* – senin deyiminle – boyunduruk altına girmeyi kabul etti?"

Marjorie'nin sorusu içimde büyük bir bezginlik duymama neden olmuştu. Eğer bunu şimdi bilmiyorsan asla bilemeyeceksin, demek isterdim. Çünkü başıboş biriydi. Çünkü o bir neferdi. Çünkü Tanrı öyle yapmasını söylemişti ve o Tanrı'ya inanmıyordu. Çünkü gece içkiyi fazla kaçırmıştı. Ya da kaçırmamıştı. Çünkü kişiliğinin karanlık tarafı da havayla temastan hoşlanırdı. Çünkü o Larry'ydi ve ben Tim'dim.

"İşin heyecanından hoşlanmıştı herhalde," dedim. "Özgür bir uşak olmak fikrinden hoşlanıyordu. Bu, onun sorumluluk anlayışına uyuyordu."

"Ne?"

"Ailesindeki Alman kökeninden gelen bir şey. *Frei sein ist Knecht sein.* Özgür olmak uşak olmaktır."

"Hepsi bu mu?"

"Neyin hepsi?"

"Onun nedenlerinin tümü bu muydu, yoksa başka pratik düşünceleri var mıydı?"

"İşin çekiciliğine kapılmıştı. Ona çekicilik falan olmadığını söylemiştik ama bu sadece onun iştahını kabartmıştı. Kendini dine karşı borçlu olduğu görevi yerine getiren ama dinsiz bir şövalye gibi görüyordu. Her ne kadar dile getirmediyse de, iki babası olmasından hoşlanıyordu – biri KGB biri de biz. Eğer her şeyi kelimesi kelimesine sıralamamı istersen ortaya bir çelişkiler dizisi çıkacaktır. Larry böyle bir şeydir işte. Ajan dediğin böyle olur. Genel olarak onun için bir neden söz konusu olmaz. İnsanların kim oldukları değil, ne yaptıkları önemlidir."

"Anlıyorum. Açıkladığın için sağ ol."

"Bir şey değil."

"Ya para?"

"Özür dilerim, anlamadım."

"Kendisine ödediğimiz para. O vergiden muaf olan yüksek maaş. Sence kararını vermesinde bu para ne kadar rol oynamıştır?"

"Tanrı aşkına Marjorie, o günlerde kimse para için çalışmazdı ve Larry yaşamı boyunca para için çalışmamıştır. Söyledim ya. O aldığı paraya 'ihanet parası' derdi. Paradan hiç anlamazdı. Neanderthal insanı uygarlıktan ne kadar habersizse, o da paradan o kadar habersizdi."

"Ama yine de epey para harcamayı başardı."

"Parayı umursamazdı. Eline geçeni harcardı. Kendisine dokunaklı bir hikâye anlatan herkese kesenin ağzını açardı. Ruslar züppe olduklarından, gözlerini boyamak için, bir iki pahalı alışkanlığını teşvik etmiştik, ama çoğunlukla maddeci bir insan değildi."

"Ne gibi alışkanlıklar?"

"Şarabını Berry'den almak, ısmarlama ayakkabı giymek gibi."

"Ben buna maddecilikten uzaklık demem, savurganlık derim."

"Öyle ya da böyle, bu bir yorum meselesi," dedim.

Bir süre kimsenin konuşmamasını iyiye işaret olarak kabul ettim. Marjorie cilalı olmayan tırnaklarını bir kere daha kontrolden geçiriyordu. Barney kendi polis kadrosu arasında güvencede olmayı istermiş gibi görünüyordu. Sonunda Jake Merriman hiç de doğal olmayan dalgınlığından sıyrılarak doğruldu. elleriyle yeleğini düzeltti, sonra kolalı beyaz yakasını kat kat gerdanından kurtarmak için bir parmağını yakanın içine soktu.

"Senin Konstantin Abramoviç Çeçeyev Rus devletinden şimdilik bilindiği kadarıyla otuz yedi milyon sterlin sızdırdı ve rakam yeni bulgularla sürekli artıyor," dedi. "Sayım hâlâ devam ediyor. Geçen cuma Rus Büyükelçisi İngiltere Dışişleri Bakanı'ndan bir randevu istedi ve kendisine bu olayla ilgili kanıtları içeren bir dosya sundu. Neden bakanın yazlık evine gitmek üzere olduğu cuma gününü seçtiğini Tanrı bilir. Ama öyle yaptı ve bu dosyada Larry'nin suç ortaklığını kanıtlayan çok fazla ipucu var. Tim Cranmer, senin eski ajanın ve onun eski KGB denetleyicisi açıkça ve önceden tasarlayarak soygun yapmışlar. Tahmin edilen şey, işin açığa çıkacağını haber alınca Çeçeyev'in hemen Bath'a koşup, Larry'ye Büyükelçi kendisini açığa çıkarmadan önce kaçıp kurtulmasını söylediği. Bir şey söylemeye mi çalışıyorsun? Zahmet etme."

Ben böyle bir şeye yeltenmediğim için hayır anlamında başımı iki yana salladım ama o konuşmasını sürdürüyordu zaten.

"Düzenleri pek basitti aslında, fakat karşı taraf çabuk uyandı. Pek az Rus bankasının dışarı para transferine hakkı vardır. Bu işi yapanlar da eski KGB ile ilişkisi olanlardır. İngiltere'de bir suç ortağı, sahte bir İngiliz şirketi kurar – ihracat ithalat falan – ve sonra Moskova'daki arkadaşlarına sahte faturalar gönderir. Mafya ilişkili düzenbaz memurlar faturaların geçerliliğini kabul ederler. Ve sonra

da bedelleri ödenir. İşin özellikle çok hoşuma giden bir yanı var. Rus ceza yasasında sahtekârlık gibi modern dünyaya ait kavramlarla ilgili maddeler bulunmadığından iş ortaya çıksa bile kimsenin canı yanmaz ve gürültü koparabilecek herkes hissesine düşeni alır. Rus bankaları henüz buzul çağında olduğundan, kâr kimsenin ciddiye almadığı soyut bir şeydir; kısacası her yerde 'üzümünü ye, bağını sorma' anlayışı hâkimdir."

Merriman benden bir cevap beklercesine bana doğru bakarak kaşlarını kaldırdığında bir suskunluk daha yaşanıyor ama ben yine de sesimi çıkarmıyorum.

"Çeçeyev parayı ele geçirince hepimizin yapacağı şeyi yaptı. Parayı İngiltere'de ve yurt dışında bir sürü karmakarışık hesaba gömdü. Bu girişimlerden çoğunda da senin eski dostun Larry onun suç ortaklığını üstlenerek şirketler kurdu, hesaplar açtı, faturaları ibraz etti ve parayı gizledi. Biliyorum, az sonra bütün bunların Çeçeyev'in kafasından çıktığını, Larry'nin imzasını taklit ettiğini söyleyeceksin. Ama böyle düşünüyorsan yanılırsın. Larry o kahrolası gırtlağına kadar bu işe batmış. Ve belki, sen de. Doğru mu bu?"

"Hayır."

Merriman Barney'e döndü. "Bu işin ne kadarı polisin bilgisi dahilinde?"

"Özel Bölüm Komutanı bu akşam saat beşte Kabine Sekreteri'ne raporunu verecek," dedi Barney boğazını temizledikten sonra.

"Bryant ve Luck o bölümden miydiler?" diye sordum.

Barney Waldon bunu doğrulayacaktı ki, Merriman kaba bir şekilde araya girdi. "Bunu biz bilelim, tahmini de o yapsın Barney."

Ama ben yanıtımı almıştım: Evet, o bölümdendiler.

"Söylentilere göre araştırmaları çok yavaş ilerliyormuş ama bu blöf olabilir," dedi Barney. "Gereksiz bir ilgi göstermek yapabileceğim en son şeydir. Özel Bölüm'e bunun bizim sorunumuz olmadığını söyledim. Sağ elimi kalbimin üstüne koyarak yemin ettim. Bunu Met'e de, Somerset polisine de söyledim. Onlara 'Doğrudan Doğruya Yalan' kuralını uyguladım." Bunu yapmak kendisini rahatsız etmiş gibiydi.

Sözü yine Merriman aldı. "Tim Cranmer, oyunumuzu bozmaya kalkışma, anlaşıldı mı? Eğer Larry'yi yakalarlarsa ve o da bizim he-

sabımıza çalıştığını iddia ederse biz bunu inkâr edeceğiz. Dava açılana kadar, hatta bittikten sonra da inkâr etmeye devam edeceğiz. Eğer senin emrinde çalıştığını söylerse, o zaman emekli Maliye memuru Bay Timothy Cranmer büyük bir belanın içine düşecektir. Ve bu yeni şeffaflık ruhuyla ağzını açacak olursan Tanrı yardımcın olsun derim."

"Rus Büyükelçisi, ÇÇ'yi gerçek bir diplomat olarak mı tanımlıyor?" diye sordum.

"Evet eski bir diplomat olarak. Aynen öyle. Ve biz Londra'da bulunduğu dört yıl içinde Çeçeyev'e bir kere bile itiraz etmediğimizden – ki, bunun nedeni bilgi akışını sağlamaktı – biz de Büyükelçiyi onaylıyoruz. Eğer biri casusluk lafını ağzından kaçıracak olursa Dışişleri kıyameti koparır."

"Peki, ya ÇÇ'nin Larry ile ilişkisi nasıl açıklanıyor bu durumda?"

"Ne olacakmış yani? Yasaldı. Çeçeyev popüler ve etkin bir kültür ataşesiydi. Larry Rusya'ya, Küba'ya ve dünyanın diğer sorunlu bölgelerine beleş yolculukları kabul eden kızılımsı bir entelektüeldi. Şimdi ise Bath'ta sessiz sakin bir yaşam sürdürüyor. İlişkileri doğal ve uygundu, eğer öyle değilse bile şimdilik kimse bundan söz etmiyor." Merriman gözlerini benden ayırmamıştı. "Ruslar Larry Pettifer'ın bu Servis için – hele senin sözlerinle 'en sadık hizmetkârımız olarak' son yirmi yıldır – çalıştığını bir an için bile düşünecek olurlarsa bir deprem olur, bilmem anlatabildim mi? O kibar dostun Zorin zaten hapı yuttu – yok ayyaşlık, yok pasif komploculuk – şimdi evinde göz hapsinde ve duyduklarımıza bakılırsa bugün yarın kurşuna dizilecekmiş. Aynı şeyin senin de başına gelmemiş olması doğrusu sana karşı had safhada iyiniyetli olduğumuzu gösterir. Eğer polis ya da Ruslar – ki bu durumda bizim gizliliğimiz açısından her ikisi de karşı saf sayılır – o kuş beyinli kafalarıyla, Rus ekonomisinin can çekiştiği sırada, bu Servis'in Rus mafyalarından biriyle otuz yedi milyon sterlinlik bir dolandırıcılıkta işbirliği yaptığını düşünürse . . .." Birden sustu. "Cümleyi kendin tamamlayabilirsin. Evet, ne var?"

Başından beri kafamın içinde çınlayan bir soruydu bu. O sıkıntılı anımda bile bunu içimde tutamazdım. "Larry en son ne zaman görüldü?" diye sordum.

"Buna ancak polis cevap verebilir, ama onlara sormamanı tavsiye ederim."

"ÇÇ İngiltere'ye en son ne zaman geldi?"

"Son altı aydır İngiltere'ye Çeçeyev diye biri girmedi. Ancak adamın asıl adının zaten Çeçeyev olmadığını da öğrenmiş bulunduğumuza göre bu kimlikle gelmesi çok şaşırtıcı olurdu doğrusu."

"Takma adlarını araştırdınız mı?"

"Sana emekliye ayrılmış olduğunu hatırlatabilir miyim?" Bu boş konuşmalar artık canına tak etmişti. "Tim Cranmer, hiçbir şey yapmayacaksın, anladın mı? Şatonda oturacak, hayır işlerine devam edecek, şarabını üretecek, her zamanki gibi hareket edip masum görüneceksin. Bizim iznimiz olmadan yurt dışına çıkman yasak ve pasaportun bizde zaten. Hoş, bugünlerde sahte pasaport sahibi olmak bu kadar kolayken bu bir garanti değil ya, neyse. Larry'yle sözle, telefonla ya da fiilen en küçük bir temas bile kurmayacaksın. Ne ajanların ya da başka aracılarla, ne sen ne de güzel Emma'n. Larry'yi ya da ortadan kayboluşunu veya buradaki konuşmaları kimseye anlatmayacaksın. Buna meslektaşların ve bağlantıda olduğun diğer kişiler de dahildir. Larry hâlâ Diana ile flört ediyor mu?"

"Hiç etmedi ki. Benim canımı sıkmak için öyle davranıyordu. Ayrıca ikisi birden Büro'dan nefret ettikleri için."

"Hiçbir şey olmadı. Kaybolan kimse yok. Sen sinirli genç bir besteciyle ya da her neyse onunla yaşayan eski bir Maliye memuru ve berbat bir şarap üreticisisin. Hepsi bu kadar işte. Eğer bizi arayacak olursan güvenli bir telefon bulacaksın. Sana vereceğimiz numaranın son rakamı her gün sırayla değişiyor. Pazar bir, pazartesi iki. Bunu aklında tutabilir misin?"

"Bu yöntemi icat eden ben olduğuma göre, elbette ki tutarım."

Marjorie Pew bana üzerinde 071 yazan bir kâğıt parçası uzattı. Merriman ise konuşmaya devam ediyordu.

"Eğer polisler seninle bir daha konuşmak isterlerse yalan söylemeye devam edeceksin. Maliye'de ne iş yaptığını öğrenmeye çalışıyorlar, ancak Maliye de her zaman olduğu gibi sır saklamayı çok iyi bildiğinden hiçbir yere varamayacaklar. Bizim için sen yoksun, hiç olmadın. Servis'te hiç çalışmadın. Tim Cranmer mi dediniz? Hayır, tanımıyoruz, bu adı hiç duymadık."

* * *

Merriman'la yalnız kaldığımızda her zaman olduğu gibi can ciğer iki dostuz yine. Merriman kolumdan tutmuştu. Veda ederken hep insanı kolundan tutardı.

"Onun için yaptığımız her şeyden sonra," dedi. "İyi bir emekli aylığı, yeni bir başlangıç, İngiltere'de hemen hemen her üniversite tarafından reddedildikten sonra ona bulduğumuz iyi bir iş. Karşılığında onun bize yaptığına bak."

"Çok kötü," dedim. Zaten söyleyecek başka şey de yok gibiydi.

Merriman hınzırca güldü. "Tim, Larry'yi temizlemedin ya?"

"Bunu neden yapayım ki?"

O an az daha Marjorie Pew'nun 'aşırı kontrol' diye tanımladığı şeyi kaybedecektim.

"Neden *yapmayasın* ki?" diye karşılık verdi muzip bir edayla. "Ganimeti paylaşmayanlara haydutların yaptıkları bu değil midir?" Neşesiz bir kahkaha. "O olağanüstü Emma'yla her şey yolunda mı? Hâlâ deliler gibi âşık mısın ona?"

"Evet, ama şu anda yanımda değil."

"Olamaz. Nerede?"

"Midlands'de bir iki konseri vardı."

"Senin de ona eşlik etmen gerekmez mi?"

"Böyle şeyleri tek başına yapmayı yeğler."

"Elbette. Bağımsızlığına düşkünlük huyu. Senin için çok genç değil mi dersin?"

"Öyle bir şey düşünürse bana söyleyeceğinden hiç kuşkum yok."

"Aferin sana Tim. Yaman adamsın. Ben hep süvarinizi savaştan çekmeyin demişimdir. Emma gibi kadınlar sürekli ilgi isterler. Onunla ilgili raporlara bir baksana."

"Teşekkür ederim, istemem."

Ama Merriman'la tartışırken onu susturmak olanaksızdır. "Ne? İstemez misin? Bakmadın mı yani?"

"Hayır bakmadım ve bakmaya da niyetim yok."

"Ama bakmalısın sevgili dostum. Öyle kabarık bir dosya ki. Ne cesaretli kızmış ama. Üşenmeyip dosyadaki adları değiştirerek bu yaşlı halinde bir best-seller kitap yazabilirsin. Bob Amca'nın o boktan şarabından çok daha fazla kâr getirir. Tim?"

"Ne var?"

Parmaklarıyla kolumu iyice sıkarak "Senin Larry ile bu uzun, çok uzun ilişkin. Winchester, Oxford, Büro – o zamanki yaşamının bir parçası olarak yadırganmayabilirdi. Ama bugün yasak artık dostum."

"Sen neden söz ediyorsun kuzum?"

"Toplumun değer yargılarından sevgili Tim. Mükemmel bir sicil, harika bir geçmiş. Gazete manşetlerinde bomba gibi bir haber. Üniversitedeki casusluk ağından ve ağza alınamayacak bir aşk skandalından söz edeceklerdir. Sen öyle biri değildin, değil mi?"

"Ne değildim?" Yatak odamın penceresi önünde çırılçıplak durduğu yerde aynı soruyu soran Emma'nın görüntüsünü aklımdan çıkarmaya çalışıyorum.

"Ne dediğimi anladın. Sen ve Larry. Aranızda bu tür bir ilişki var mıydı?"

"Eğer eşcinsel ve hain olup olmadığımızı soruyorsan, ikisi de değildik. Larry o özel okullarda pek seyrek rastlanan kadın düşkünü bir tipti."

Merriman kolumu bir kere daha uzun uzun sıktı. "Sana yazık olmuş. Sapına kadar erkek bir delikanlı için bu iftira ne büyük düşkırıklığı. Eh, kaderin cilvesi işte, değil mi? Hiç işlemediğimiz suçların bedelini öderiz ve öte yanda büyük bir soygun yaparız da kimsenin haberi olmaz. Çok ama çok dikkatli olmamız gerekir. En kötüsü de skandaldır. İstediğin kadar yalan söyle ama başına bir skandal çıkarmaktan kaçın. Doğrusu Büro'nun bugünlerde sakin bir konumda kalması çok önemli. Bal çanağının etrafında çok fazla sinek var. Bir şey için arayacak olursan, ben hep buradayım dostum. Hangi saat olursa."

Beni bekleyen Munslow antrede dolanıp duruyordu. Odadan çıktığımı görünce yanımda bitiverdi. Elleri iki yanına huzursuzca sarkmıştı ve içeri girmeden önce elinde tuttuğu pasaportum, artık yoktu.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Castle Cary'ye son trene daha iki saat olduğu için ben de sokaklarda dolaşmış olmalıyım. Nefret etmeme karşın bir yerden bir akşam gazetesi almışım. Gazete ertesi sabah yağmurluğumun cebinde okunmamış halde katlanmış olarak duruyordu ve bulmacası pek de benimkine benzemeyen iri harflerle çözülmüştü. Yolda bir iki kadeh de içmiş olmalıyım ki, yol boyunca trenin karanlık camına yansıyan hayal dışında başka bir şey hatırlamıyorum; bu kimi zaman benim, kimi zaman Larry'nin, bazen de Honeybrook'a piyano taburesini getirdiği gün kendisine armağan ettiğim on sekizinci yüzyıldan kalma inci gerdanlığı takmış ve saçlarını tepesinde toplamış olan Emma'nın yüzü oluyordu. Kafamın içinde zonklayan o kadar çok şey vardı ki, sanki beynim boşalmış gibiydi. Larry otuz yedi milyon çalmıştı; ÇÇ suç ortağıydı; benim de bir diğer suç ortağı olduğuma inanılıyordu. Ganimetle birlikte kaçmış, Emma da onunla birlikte gitmişti. Eğer kaçıp saklanması gerekirse diye kendisine hırsızlığı, kilitli çekmeceleri açıp içini boşaltmayı, belgelerin fotoğrafını çekmeyi, ezberlemeyi ve bunları yaparken zamanı iyi ayarlamayı öğrettiğim Larry, kaçmıştı. Bir zamanlar Moskova'nın İngiltere Masası'nın gurur kaynağı olan Albay Volodya Zorin evinde göz hapsindeydi. Castle Cary İstasyonu'ndaki yaya köprüsünden geçerken, köprünün demir zemininde çocukların ayak seslerinin çınlaması beni bir an şaşırttı ve çocukluğumun trenlerinin yanık kömür ve buhar kokusunu aldığımı sandım. Sanki yine çocuktum da, elimde koca bavulumla Bob Amca ile bir tatil geçirmeye gidiyordum.

Muhteşem, eski model Sunbeam arabam istasyon otoparkında bıraktığım yerdeydi. Acaba arabaya dinleme aygıtları yerleştirmiş ve bıraktıkları izleri gizlemek için en son moda örtücü sprey boya ile boyamışlar mıydı? Modern teknolojiye akıl erdiremiyordum

doğrusu. Bu her zaman da böyle olmuştu. Arabayı sürerken arkamda beni çok yakından izleyen bir arabanın farlarından rahatsız olduysam da, o dönemeçli yolda ancak sarhoşlar ya da budalalar öndeki arabayı geçmeye kalkışırlardı. Tepeyi aşıp köyün içinden geçtim. Bazı geceler kilise projektörlerle aydınlatılırdı ama bu gece ışıklar sönüktü. Evlerin pencerelerinde televizyon ekranları sönmek üzere olan korlar gibi parıldıyordu. Arkamdaki farlar birden sönüp yandı, ardından da korna sesi duydum. Arabanın geçmesi için yol verdiğimde Land Rover'ın içindeki Celia Hodgson'un neşeyle el salladığını gördüm. Ben de ona neşeyle el salladım. Celia, Emma' dan önceki günlerimde, ben henüz tamirat yüzünden malikâneme tam olarak yerleşmediğim ve köyün en cazip bekârı olduğum sıralarda, köydeki çapkınlıklarımdan biriydi. Sparkford yakınlarındaki büyük malikânesinde yokluk içinde yaşar, atının üstünde tazıyla ava gider ve yardım komitesinde çocukların tatil programlarını düzenlerdi. Bir Pazar günü kendisini öğle yemeğine davet etmiş ve sonra daha avokadolarımızı yemeden önce kendimi onunla yatakta bulunca pek şaşırmıştım. Ben hâlâ onun komitesinin başkanıydım ve hâlâ bakkalda karşılaştığımızda konuşurduk. Onunla bir daha yatmamıştım ve Emma yüzünden bana kin besler bir tavrını da görmemiştim. Kimi zaman aramızda geçen o macerayı hatırlayıp hatırlamadığını bile merak ederdim.

Honeybrook'un bahçe kapısının taş sütunlarını ansızın önümde bulunca frene bastım, sis farlarımı yakıp yoldaki tekerlek izlerini görmeye çalıştım. Önce John Guppy'nin posta arabasının izlerini gördüm. Başka bir sürücü yoldaki üç büyük çukurdan kaçınmak için direksiyonu sola çevirirse de, John benim bütün ısrarıma karşın kırk yıldır yaptığı şeyi yaparak sağa kırar ve kenardaki çimenlerle nergisleri ezerdi.

John Guppy'nin yanında Ted Lanxon'un bisikletinin ince tekerlek izi görülüyordu. Ted, Bob Amca'nın vasiyeti uyarınca, ölene kadar yanımda çalışacak olan bahçıvanımdı; ve adam ölmeyi reddederek amcamın pek çok yanlışının aynısını taklit etmekte kararlıydı. Ve hepsinin ortasında da Toller kız kardeşlerin Subaru'sunun izleri görünüyordu. Toller'ler bizim gündeliğe gelen yardımcılarımız ve Ted'in de gönül eğlenceleriydiler. Toller'lerin izlerinin üstünde de ağır bir kamyonun izleri vardı. Eve bir şey getirilmiş ol-

malıydı. Ama ne? Ismarladığımız gübre mi? Ama o cuma günü getirilmişti. Yoksa yeni şişeler mi? Onlar da geçen ay teslim edilmişti.

Evin önündeki taşlı yolda garip bir şey görmediysem de bu hiçbir şey görmemek beni rahatsız etmeye başlamıştı. Taşlı yolun üstünde neden tekerlek izi yoktu? Toller kardeşler duvarla çevrili bahçeye giderken buradan geçmemişler miydi? John Guppy postayı teslim ederken bisikletini buraya bırakmamış mıydı? Ya buraya kadar gelen esrarengiz kamyon? Burada birden havaya mı uçmuştu?

Arabanın farlarını söndürmeden inip çakıl taşlarının üzerinde tekerlek veya ayak izleri araştırdım. Biri taşları düzeltmişti. Farları söndürüp merdivenleri çıkmaya başladım. Trende sırtım ağrımıştı. Ama eve girer girmez ağrı kayboldu. Paspasın üstünde çoğu kahverengi olan on-on beş tane zarf vardı. Emma'dan ya da Larry'den bir şey yoktu. Zarfların damgalarına baktım. Hepsi de bir gün geç gelmişlerdi. Yapıştırılma yerlerini inceledim. Hepsi de çok iyi yapıştırılmıştı. Büro bu işi hiç öğrenemeyecek miydi? Zarfları mermer masanın üzerine bırakıp ışığı yakmadan girişteki altı basamağı çıkıp büyük hole girdim ve hiç kıpırdamadan durdum.

Önce dinledim ve kokladım. Durgun havada sıcak bir vücut kokusu sezdim. Ter mi? Deodoran mı? Erkek briyantini mi? Ne olduğunu anlamasam bile, bir şey olduğu kesindi. Koridordan ağır adımlarla geçerek çalışma odama doğru yürüdüm. Yarı yolda aynı kokuyu bir kere daha yakaladım: Aynı deodoran ve çok hafif bir sigara kokusu. Ama evde içilmemiş – bu akıl almaz bir tedbirsizlik olurdu. Bir meyhanede ya da gelirken arabada içilmiş belki; hatta elbisesi sigara kokan kişi tarafından içilmemiş de olabilir, ama yine de evin havasına aykırı bir sigara kokusu.

Bu sabah Londra'ya giderken ustaca tuzaklar hazırlamamıştım, ne anahtar deliklerinin üzerine saç telleri falan yapıştırmış, ne menteşelere pamuk iplikleri germiş, ne de etrafın Polaroid fotoğraflarını çekmiştim. Buna gerek yoktu. Masaların üzerindeki tozlarım bana yeterdi. Pazartesi Bayan Benbow'un izin günüydü. Arkadaşı Bayan Cooke da sadece Bayan Benbow'un geldiği günler gelirdi. Bu, onun Emma'nın bu evdeki varlığını tasvip etmediğini gösterme şekliydi. Bu nedenle cuma gecesiyle salı sabahı arasında ben toz almadıkça evde toz alınmazdı. Ve bu günlerde toz alma işini genellikle ben yapardım. Hatta ev işi yapmak hoşuma gittiği için pazar-

tesileri on sekizinci yüz yıl barometre koleksiyonumu ve yine on sekizinci yüzyıl Çin chippendale taburesi gibi Bayan Benbow'un o ciddi temizlik çalışmasından hissesine düşeni pek almayan bir iki eşyayı da parlatırdım.

Ama o sabah erkenden kalkmış ve Servis'teki acemilik yıllarımdan bu yana edindiğim meslek ustalığıyla tozlara el sürmemiştim. Büyük salonda ve oturma odasındaki iki şömine yandığı için pazartesi sabahına kadar eşyaların üzerinde iyi bir toz örtüsü oluşacak ve akşama kadar örtü daha da kalınlaşacaktı. Odama girer girmez ceviz masamın üstünde hiç toz olmadığını gördüm. Koskoca masanın üstünde bir tek toz zerresi bile yoktu. Çekmecelerin pirinç tutamakları tertemizdi. Cilanın kokusunu duyabilirdim.

Hiç heyecana kapılmadan, geldiler demek, diye düşündüm. Bu apaçık belliydi: Gelmişlerdi. Merriman, beni Londra'ya çağırıyor ve bugünün bu iş için en uygun gün olduğunu bilerek ben onun yanındayken bir mobilyacı ya da elektrikçi ya da bugünlerde ne kullanıyorlarsa onun kamyonetiyle sansarlarını evime gönderiyordu. Lanxon ve Toller kız kardeşlerin evden beş yüz metre ilerde, duvarla çevrili ve gökyüzünden başka bir şey görmeyen bahçede çalıştıklarını da biliyordu. Ve Merriman hazır eli değmişken postayı da kontrole başlamıştı ve hiç kuşkusuz şu anda telefonlarım da dinleniyordu.

Yukarı çıktım. Yine sigara kokusu. Bayan Benbow sigara içmez. Kocası da. Ben de içmem ve hem sigara alışkanlığından hem de kokusundan nefret ederim. Eğer bir yerden döndüğümde üzerime sinmiş sigara kokusu varsa üstümü değiştirir, tepeden tırnağa yıkanırım. Larry geldiğinde hava güzelse bütün kapı ve pencereleri açardım. Merdiven sahanlığında o sinmiş sigara dumanı kokusunu duydum yine. Yatak odamda da. Koridordan Emma'nın tarafına geçtim; evin ona ait tarafıyla benim tarafım arasında keskin bir kılıç gibi duran koridor. Larry'nin kılıcı.

Anahtar elimde olduğu halde dün akşamki gibi girip girmemekte duraksayarak kapının önünde durup bekledim. Emma'nın odasının kapısı, her nasılsa evin iç bölümünde, üst kata monte edilmiş, kalın meşeden, üzeri çivili bir sokak kapısıydı. Anahtarla açıp içeri girdim. Sonra kapıyı hemen arkamdan kapatıp kilitledim. Bunu kime karşı yaptığımı bilemiyordum doğrusu. Emma'nın gidişinden

sonra odayı toplamış ve bir daha içeri girmemiştim. Ağır ağır soluğumu içime çektim. Odada kullanılmarnışlık kokusuyla birlikte çok hafif parfümlü pudra. Demek bir de kadın gönderdiler, diye düşündüm. Pudralı bir kadın. Ya da iki. Ya da daha fazla. Ama kesinlikle kadın: Büro'nun aptalca mahremiyet anlayışındaki ısrarı. Evli erkeklerin genç kadınların giysilerini karıştırmasına izin vermezler. Emma'nın yatak odasında durdum. Solumda banyosu. İlerde çalışma odası. Yatağın yanındaki komodinin üzerinde de toz yok. Yastığını kaldırdım. Yastığın altında Bond Caddesi'nde White House'dan alıp Noel çorabına koyduğum ama giydiğini hiç görmediğim zarif ipekli bir gecelik. Beni terk ettiği gün geceliği ambalajından çıkarılmamış bir halde çekmecelerinden birinde bulmuştum. Ben evde çalışanlara karşı mesleki rolümü oynayarak geceliği alıp açmış ve yastığın altına yerleştirmiştim. *Emma bestelediği müziğin çalındığı konseri dinlemek için kuzeye gitti Bayan Benbow... Emma, birkaç güne kadar gelecek Bayan Benbow... Emma'nın annesi ağır hasta Bayan Benbow... Emma'nın dayanılmaz sırt ağrıları hâlâ sürüyor Bayan Benbow...*

Emma'nın dolabını açtım. Kendisine aldığım bütün giysiler ortadan kaybolduğu gün de olduğu gibi hâlâ askılara düzenli bir şekilde asılı; uzun etekli jarseler, tayyörler, denemeyi bile reddettiği samur kürk, pahalı bir mağazadan alınmış ayakkabılar, daha pahalı birinden alınmış kemer ve el çantaları. Onlara bakarken, bütün bunları aldığım sırada nasıl bir adam olduğumu ve ne tür bir kadını giydirmeye çalıştığımı merak ettim.

Bir düştü bu, diye düşündüm. Ancak Emma gibi bir kadının gerçeğine sahip olan bir erkek neden düş görmeye gereksinim duysun ki? Karanlıkta onun sesini duydum: *Ben kötü değilim Tim. Sürekli olarak kılık değiştirmeye ve saklanmaya ihtiyacım yok. Olduğum gibi iyiyim. Doğru söylüyorum.* Sonra Mendip gecesinin karanlığında Larry'nin benimle alay eden sesini duydum. *Sen insanları sevmiyorsun Timbo. Onları yeniden yaratıyorsun. Bu Tanrı'nın işidir, senin değil.* Ve yine Emma: *Değişmeye ihtiyacı olan ben değilim sensin Tim. Larry'nin bahçede ilk göründüğü andan beri saklanan bir kaçak gibi davranıyorsun.*Ve yine Larry'nin sesi: *Sen benim yaşamımı çaldın, ben de senin sevgilini.*

Dolabı kapatıp çalışma odasına girdim. Işıkları yakıp, karşılaştı-

ğımda beni ürkütecek bir şeyi gördüğüm anda onu görmezlikten gelmeye hazır biri gibi, odaya şöyle bir göz attım. Ama gözlerimi kaçırmam gereken bir şeyle karşılaşmadım. Her şey onun gidişinden sonra benim yeniden yaratıp bıraktığım gibiydi. Doğum gününde aldığım Queen Anne yazı masası benim bu düzenlememin bir örneğiydi. Düzenlenmiş çekmecelerine temiz kâğıtlar yerleştirilmişti. Şimdi pırıl pırıl olan şömineye tutuşturmak için gazete kağıdı ve odunlar yerleştirilmişti. Emma ateşi çok severdi. Bir kedi gibi şöminenin önüne kıvrılır, bir kalçası havada, başı kıvrılmış kolu üzerinde, öylece yatardı.

Araştırmalarım bir anda sırtımdan bir yük kaldırmış gibiydi. Bütün ekip fotoğraf makineleri, lastik eldivenleri ve kulaklıklarıyla buraya doluşmuşsa, görmeleri için hazırladığım şeylerin dışında ne görebilirlerdi ki? *Cranmer'in sevgilisinin bu işle bir ilgisi yok. Piyano çalıyor, uzun ipekli giysiler giyiyor ve bir hanımefendiye yakışır küçük yazı masasında kırsal konulara ilişkin şeyler yazıyor.* Yazışma dosyalarına, tüm dünyadaki dertlere derman olacakmış gibi tutkulu kararlılığına, günler ve geceler boyu süren elektronik daktilosunun tıkırtısına dair hiçbir şey bilmiyorlar.

* * *

Birden karnım zil çalmaya başladı. Larry gibi buzdolabına bir baskın düzenleyip köyün ekâbiri için verdiğim sıkıcı yemekten artan sülünü bir güzel yalayıp yuttum. Aslında yarım şişe Pauillac da bitirilmeyi bekliyordu ama benim de yapacak işim vardı. Televizyonda haberleri açtıysam da, ne kayıp profesörlerden ve kadın bestecilerden, ne de sallantıdaki beraberliklerden ve sonsuz ayrılıklardan söz eden oldu. Geceyarısı olunca yukarı çıktım, soyunma odamın ışığını yaktım, perdelerin ardında önü fermuarlı koyu renk kazağımı, kurşuni pantolonumu ve siyah lastik tabanlı ayakkabılarımı giydim. Banyonun ışığını dışardan görülecek şekilde yaktım ve on dakika sonra söndürdüm. Aynı şeyi yatak odamda da yineledikten sonra, karanlıkta sessizce aşağı indim, başıma bir kasket geçirdim ve yüzüme de siyah bir eşarp sardım. Sonra yine ayaklarımın ucuna basarak hizmetçi merdiveninden mutfağa girdim ve gaz ocağının sürekli yanan tek göz ışığında kilerde çengeline asılı olan eski yirmi santimlik anahtarı alıp pantolonumun cebine soktum.

Arka kapıyı açıp dışarı çıktıktan sonra ardımdan kapattım ve bir süre dondurucu soğukta gözlerimin karanlığa alışmasını bekledim. Zifiri karanlık gecede, gökte tek bir yıldız olmadığından, ilk başta gözlerim karanlığa hiç alışmayacak gibi geldi. Soğuk, titreyen gövdemin çevresinde buzdan bir pelerindi sanki. Gece kuşlarının seslerini ve küçük bir hayvanın iniltisini duydum.

Biraz sonra taş döşeli yolu seçmeye başlamıştım. Yol dört taş basamaktan sonra eve adını veren dereye doğru uzanıyordu. Derenin üzerinde bir köprü ve ötesinde de bir kapı vardı. Çıplak tepenin üzerinde küçük kilisenin karanlığa bir taşbaskı gibi işlenmiş, göğe dimdik uzanan her zamanki siluetini ancak seçebiliyordum.

Ağır ağır ilerledim. Kiliseye gidiyordum. Ama dua etmek için değil.

* * *

Ben Tanrı'yla ilişkisi olan biri değilim ama, toplumun onun varlığıyla, onsuzken olabileceğinden daha iyi olduğuna inanırım. Larry gibi önce onu reddedip, sonra pişman olup ardından özür dilemek için koşmuyorum. Ama onu kabul de etmiyorum.

Eğer içimde, Larry'nin tanımıyla, inanmaya zorlayıcı ruhani bir duygu varsa bile bu bir dindarınkinden farklı ve estetiğin daha ağır bastığı bir duygudur – Mendips'in sonbahardaki solgun güzelliği ya da Emma'nın benim için Liszt çalması gibi.

Ancak alınyazım bana kaderin koruyuculuğu görevini vermişti; Bob Amcam'dan Honeybrook'u miras alıp da evi Soğuk Savaşçı eski askerin emekliliğinde dinlenme yeri yapmaya karar vermiştim ama evle birlikte şövalye unvanı ve arazimin doğu sınırındaki erken Gotik katedral minyatürü olan St. James the Less Kilisesi'nin koruyuculuğunu da üstlenmiştim. Gerek dine olan ilginin azalması gerekse uzaklığı nedeniyle kiliseye gelen giden yoktu.

Ben Londra'dan yeni geldiğim ve taşra yaşamına işbilir bir hevesle sarıldığım için dini yetkililerin de onaylarıyla kilisemi canlandırmaya karar vermiş, ancak bunu yaparken bir mil ötedeki köy kilisesinin zaten azalan cemaatini bölme tehlikesi yaratacağını Piskopos da ben de düşünmemiştik. Masraflarını üstlenerek çatıyı ve küçük verandanın üzerindeki muhteşem ahşap tavanı onartmıştım. Piskoposun karısının teşvikiyle mihrap örtüsünü de onartmış, gö-

nüllü köylülerden bir ekip kurup kiliseyi temizletmiş ve bütün bunlar bittikten sonra Wells'ten solgun yüzlü bir de rahip bulmuştum. Bu adamcağız çiftçilere, hafta sonu için köye gelenlere ve biz emeklilere görev kapsamı dışında da ekmek ve şarap ikram eder, biz de onun hatırına dindar görünmeye çalışırdık.

Ancak bir ay kadar sonra hem cemaat, hem de ben bu çabalarımın boşuna olduğunu kabul etmek zorunda kaldık. Bir kere, benim o gönüllü dindarlarım, Emma'yla ilişkim yüzünden pek o kadar gönüllü olmamaya başlamışlardı. Land Roverlarına yükledikleri süpürge ve kovalarıyla temizliğe geldiklerinde Emma'nın orgun başına geçmiş, bendenizden ibaret tek kişilik cemaatına Peter Maxwell Davies'ten parçalar çalmasından hoşlanmadıklarını söylediler. Londralı sübyancı ile sevgilisinin, kiliseyi özel konser salonları olarak kullanmak istiyorlarsa temizliğini de kendilerinin yapması gerektiğini ima eden konuşmalar yaptılar. Bunun ardından Larry'nin giydiği gibi deri çizmeler ve ceket giymiş gösterişsiz bir adam adını bile duymadığım bir dini kurum tarafından gönderildiğini söyleyerek benden cemaatımızın sayısını, alınan bağışların miktarlarını, nerelere harcandığını ve konuk vaizlerin adlarını öğrenmek istedi. Adam aynı zamanda bana mason olup olmadığımı da sorduğundan, başka biri olsaydım kimliğini görmek isterdim. Ancak adam gittiğinde ben artık St. James the Less Kilisesi koruyuculuğumun sona erdiğine karar vermiştim. Piskopos da beni seve seve onayladı.

Ama kiliseyi yüzüstü bırakmamıştım. Kişiliğimin bir yerinde doğuştan bir uşaklık olduğundan çok geçmeden yedi yüz yıllık özel kilisemin taş zeminini silmenin, sıralarının tozunu alıp pirinç şamdanlarını parlatmanın insanı huzura kavuşturucu bir tatmin duygusu verdiğini fark etmiştim. Ancak bu işe devam etmek için başka nedenlerim de vardı: Saint James ruh huzurunun yanı sıra bana bulmayı umabileceğim en güvenli ortamı da sağlamaktaydı.

Ben, kurt yeniği tahtalarının ardına kimsenin göremeyeceği şekilde bir arşiv yerleştirilebilecek zarif kiliselerden ya da geniş bodrumlarındaki yıkılmaya yüz tutmuş çiftçi-rahiplerin mezarlarının mektup yeri olduğu geniş tonozlu kiliselerden de söz etmiyorum. Ben kuleden söz ediyorum; kilisenin içindeki dolap şeklindeki bir kapıdan girilen, gizli ve penceresiz sekiz köşeli bölmeden ve oradan da dönen bir merdivenle ikinci bir kapıya varılan yerden söz ediyo-

rum. Kulenin iç ve dış ölçülerindeki ayarsızlığı uzun uzun incelerken bir rastlantı sonucu bulduğum bu yere yüzyıllardır hiçbir canlının girmediğine eminim.

Penceresiz diyorum ama, gizli odamı ister sığınak, ister av yeri olarak hangi dâhi tasarlamışsa, ana kirişlerin kulenin dışındaki ahşap kubbeyi tutmak için uzandığı yerlerde birer yatay mazgal deliği bırakacak ustalığı da göstermişti. Böylece ayakta durup bir mazgal deliğinden diğerine geçerek düşmanın gelişini mükemmel bir açıyla görme olanağına sahiptim.

Işık konusuna gelince, denemeyi on-on beş kere yapmıştım. Kurduğum kaba bir elektrik sistemini açtıktan sonra kilisenin çevresinde uzaktan yakından sayısız kere dolanmıştım. Ancak kuleye yüzümü yaslayıp da başımı kaldırdığım takdirde, ahşap kubbenin iç tarafında pek soluk bir parıltı görebiliyordum.

İç dünyamda çok önemli bir yeri olduğu için bu gizli barınağımı böyle ayrıntılarıyla anlatıyorum. Gizlilik içinde yaşamayan biri onun insanı böyle bağımlı kılan gücünü bilemez. Gizli dünyayı reddeden ya da onun tarafından reddedilmiş bir kişi de içinde duyduğu yoksunluğu asla gideremez. İster dini, ister casusluk türünden olsun insanın içsel yaşama duyduğu özlem, kimi zaman dayanılmaz bir hal alır. Böyle bir insan her an, kendisini kucaklayacak gizli bir sessizliğin hayalini kurar.

Ben de bu gizli rahip odasına girip de orada sakladığım gizli hazinelerimi ziyaret ettiğimde, aynı duygular içinde olurdum. Burada neler yoktu ki – saklamamam gereken, ama sakladığım günlükler; Servis'in eski hesap kâğıtları, tamamlanmamış operasyonların notları, komploların telaşı içinde alınmış notlar, sansürden geçmemiş raporların ses bantları, Üst Birim'in yok edilmesini emrettiği dosyalar. Hepsi de özel arşivime ait, kısmen gelecek kuşakların aydınlatılması için, ama kısmen de her zaman başıma gelmesinden korktuğum ve şimdi de gelmiş olan dar günlerime karşı kişisel sigortalarım; amirlerimin bir yanlış anlaması ya da benim saçma bir hareketim sonunda içine düştüğüm güç bir durumda geçmişte yapmaktan şeref duyduğum işlere bir ışık tutacak şeyler.

Ve son olarak beni hiçbir şeyin, hatta sicilimin bile koruyamayacağı bir an için sakladığım şahsi kaçış takımım: Bairstow adına bir kimlik ve bir pasaport, kredi kartı ve ehliyet. Hepsi de yarıda bı-

rakılmış bir operasyon için Büro'dayken yasal olarak hazırlanmış ve sonra tarafımdan saklanmış, Büro levazımcısının onların varlığını tamamen unutup unutmadığını defalarca denedikten sonra unutulduğuna emin olduğum belgeler. Ve her zaman için işe yarayacak şeyler. Burada Büro'nun kendi bünyesindeki çalışmalarında kullandığı sahte kimlik evrakından söz ediyorum, ucuz bir sahtekârın bir kerelik bir riske girişinden değil. Bunların her biri herhangi bir soruşturmaya karşı korunmuşlardı ve nerede olursa olsun bir bilgisayara bu kartları girdiğinizde kullanımı konusunda bir sorunla karşılaşmazdınız. Bu kartlara sahip olan insan işini iyi bilirse – ki, ben biliyordum – ve parası varsa – ki, o da vardı – yaşantısını, kendi yaşantısında sürdürebileceğinden çok daha güvenli bir biçimde sürdürebilirdi.

* * *

Köprüden geçerken dereden kalkan dondurucu bir sis bulutu çevremi sardı. Bahçe kapısına varınca kilidin mandalını kaldırıp kapıyı açtım, öte tarafa geçince de mandalı indirdikten sonra kapıyı olabildiğince çabuk kapatarak gecenin seslerine bir an için keskin bir çığlık da ben ekledim. Bob Amca'nın yattığı eski mezarlıktan geçip el yordamıyla kilise kapısının anahtar deliğini buldum. Zifiri karanlıkta anahtarı kilide sokup sert bir hareketle çevirdim ve kapıyı açıp içeri girdim.

Kilisenin havası hiçbir yerinkine benzemez. Bu sanki ölülerin soludukları rutubetli, bayat ve ürkütücü bir havadır. Hiç ses yokken bile, içerde bir yankı vardır. Aceleyle rahibin giyinme odasına girdim, sonra gizli dolabı bulup içine girdim, ellerimi eski taşlara dayayarak sığınağıma çıktım ve ışığı yaktım.

Artık güvenlikteydim. Dışarda düşünülemeyecek şeyleri düşünebilirdim şimdi. Kutsal sığınağının güvenliğine girmedikçe değil keşfetmek, varlığını kabul bile edemeyeceğim bütün iç dünyam şimdi bir kez daha gözden geçirmeme açıktı.

Timothy d'Abell Cranmer. Anlat bakalım. On sekiz Eylül gecesi Somerset kasabasında Priddy Gölü'nde eski dostun ve gizli ajanın olan Lawrence Pettifer adındaki şahsı dövüp, sonra da boğarak öldürdün mü?

* * *

Sadece iki kardeşin arasında olabilecek şiddetli bir kavgayla dövüşüyoruz. İlk karım Diana hakkında imalı sözlerle başlayan ve benim duygusal yetersizliğime bağladığı, hastalık derecesindeki sorumluluk anlayışım, onun deyimiyle saçma ve iğreti gülüşüm hakkındaki aşağılamalarıyla devam eden ve Emma'yı benden çalmasıyla sonuçlanan, yirmi yıldır sürdürdüğü hakaretleri yutuşum, kendisini sürekli kollayıp şımartmam ve insanı kanser eden tahammülüm artık şiddetli bir patlamayla dışarı vurmuş.

Suratına, deli gibi, yumruk üstüne yumruk indiriyorum. Herhalde o da bana vuruyor olmalı ama ben hiçbir acı hissetmiyorum. Hissettiğim tek şey, onunla aramıza giren kararlılığım, çünkü buraya onu öldürmeye kararlı olarak geldim. Buraya gelirkenki amacım artık gerçekleşmek üzere. Tıpkı çocukken yaptığımız gibi ona düşüncesiz darbeler indiriyorum, askeri eğitim kampında yapmamızı öğrettikleri her şeyi yapıyorum. Yumruklarım yeterince güçlü olmasaydı onu dişlerimle paramparça ederdim. *Demek ben duygudan yoksun bir hastayım, ha? Öyle mi?* diye öfkeden kudurmuş bağırıyorum. *Al sana! Lanet olası duygulara da, hastalığa da!* Ve yumruklar arasında bir cevap alma umudu olmadığı halde, Emma gittikten sonra ruhumu kavuran kuşkuları kusuyorum: *Ona ne yaptın? Ona bizim hakkımızda ne yalanlar uydurdun?* – yani hangi gerçekleri demek istiyorum – *Benden alamayacağı neler vaat ettin ona?*

Gökte dolunay parlıyor. Ayaklarımızın altındaki uzun otlar sert Mendip rüzgârlarıyla birbirlerine dolanmışlar. Onun üstüne yürürken, ayağıma dizboyu otlar takılıyor. Ay tepemden aştığına göre yere düşüyor olmalıyım ama tekrar doğrulduğumda, ayı da görüyorum, açık maden ocaklarından dolayı sivri kenarlı dikey gökyüzünü de. Eldivenli ellerimle hâlâ yumruk yağdırıyorum ve avazım çıktığı kadar bağırarak ona hesap soruyorum. Suratı ıslak ve sıcak, kan içinde olmalı diye düşünüyorum, ama ayın gölgeli ışığına güvenilmez; tere, çamura bulanmış bir surat da, dağıtılmış bir suratı andırabilir. Bu yüzden hiçbir şeye inanmayarak ona vurmaya ve bağırmaya devam ediyorum: *Nerede o? Onu bana geri ver! Onu rahat bırak!* Darbelerim suratına indikçe, o meydan okuyan tavrı, kendine acıyan birinin hıçkırıklarına dönüşmüş.

Kendine 'Bağımsız Timbo' diyen – benim gerçek bir kopyam olan Larry'nin sonunda hakkından geldim. Hayatımda hiç kimse-

nin karşısında öfkemin sınırını bu kadar aşmamıştım. *Öl artık!* diye bağırıyorum ona bir dirsek atarken. Artık yorgunluktan ben de bittim, ama aklıma bir iki oyun geliyor. Az sonra soluk borusuna bir yumruk indireceğim, ya da o şehvet dolu gözlerini eldivenli elimin parmaklarıyla oyacağım. *Öl, öl de benim yaşamımı yaşayacak yalnız bir kişi kalsın. Çünkü Larry dostum, aynı yaşamı iki kişi birden yaşıyoruz ve bu da fazla kalabalık oluyor.*

Aramızda, göreve bağlılık *yemininin* çiğnenmesi, kimin yaşamının kime ait olduğu, kimin hangimizin sevgilisi olduğu, Emma'nın nerede ve neden saklandığı hakkında uzun bir konuşma geçmişti. Ve bu konuşma uzak ve karanlık geçmişlerimize kadar uzanmıştı. Yine de konuşma sadece konuşmadır ve ben buraya onu öldürmeye geldim. Belimde 38'liğim var ve tam zamanı geldiğinde bu silahla öldürmeye niyetliyim onu. Numarasız ve kaydı olmayan bir silahtır. Ne İngiliz polisinin, ne de Büro'nun haberi var o silahtan. Ben buraya, benimle hiçbir ilgisi olmayan bir arabayla, bir daha giymeyeceğim giysilerle geldim. Artık, yıllardır hiç farkında olmadan Larry'yi öldürmeyi planlamış olduğumu anladım. Belki de St. Mark Meydanı'ndaki o ilk kucaklaştığımız günden beri. Hatta belki de Oxford'da beni insanların içinde küçük düşürmekten müthiş zevk aldığı günlerden beri: *Orta yaşlı olmaya can atan Timbo; kolej bekârımız, burjuva özentimiz, piskopos çocuğumuz Timbo.* Hatta belki de, ona o kadar yakınlık göstermeme karşın benim amirlik konumuma yeterince saygı duymadığı Winchester'dan beri.

Ama ben de kurnaz davrandım. Eski günlerde olduğu gibi her şey gizli. Bu, her hafta sonu kibar nutuklar atmak ve Emma ile romantik bir gezintiye çıkmak için atlayıp geldiği Timbo'nun Pazar yemeklerinden biri değil. Yerden çok göğe yakın olan bu ay ışığı manzarasına, ağaçların beyaz ışıklı yola ölü insan gölgeleri gibi yansıdığı ve hiçbir arabanın geçmediği Mendip tepelerindeki bu gizli randevuya onu ben davet ettim. Kuşkulanmaması için, tam olarak ne olduğunu belirtmediğim acil bir görev olduğunu söyledim. Ve Larry, bütün o bohem tavırlarına karşın, kendisi üzerinde yirmi yıllık sabırlı çabamın sonucunda tepeden tırnağa kadar işinin ehli bir adam olduğundan, randevuya erken bile geldi.

Ve ben? Bağırıyor muyum? Hayır hayır, sanmıyorum. Ay ışığında karşı karşıya geldiğimizde, "Aslında Emma hakkında, Larry," di-

ye söze başlıyorum. Ona herhalde o hep alay ettiği iğreti gülümsemenle bakıyor olmalıyım. Sınırsız Timbo artık özgürlüğüne kavuşmak üzere. "İlişkimiz hakkında."

Bizim ilişkimiz mi? *Kimin* ilişkisi? Emma ile benim mi? Larry ile benim mi? *Onlarınkiyle* benimki mi? *Beni ona sen ittin,* diyor Emma gözyaşları arasında. *Farkına varmadan beni ona sen sundun.*

Ama Larry'nin ay ışığında benim kasılmış ve bir tehlike sinyali verecek kadar çılgın yüzümü gördüğünden eminim. Ve korkacağı yerde öylesine küstah ve otuz yıldır kendisinden nefret etmeme yetecek kadar öğrendiklerimle öylesine uyumlu bir karşılık veriyor ki, böylelikle farkında olmadan kendi ölüm fermanını imzalamış oluyor. O andan beri kafamın içinde çınlayıp duran bir karşılık bu. Karanlıkta bulup söndürmem gereken bir ışık gibi hep önümde. Gündüzün aydınlığında bile kulaklarımda çınlıyor.

"*O senin sorunun Timbo. Sen benim yaşamımı çaldın. Ben de senin sevgilini çaldım. Bu kadar basit işte.*"

İçmiş olduğunu fark ediyorum. Mendip rüzgârında sonbahar kadar viski kokusu da var. O noktasına virgülüne varana kadar kusursuz monologlarından birine başlayacağı zaman sesine yerleşen o küstah tınıyı duyuyorum. Ayık olmadığını düşünüp sinirleniyorum. Onun ayık ve aklı başında olmasını istiyorum.

"O sana borcunu ödemiş bir kadındır, aptal!" diyor. "Sonradan görmüşlerin yatak oyuncağı değil!"

Öfkeden çılgına dönüp 38'liğimi çekiyorum – bize öğrettikleri gibi belimden – ve burnunun dibine dayıyorum.

"Böyle bir silah hiç görmüş müydün, Larry?" diye soruyorum.

Ama tabancayı ona doğrultmak onu sadece şaşırtıyor gibi. Şaşı gözlerle önce silaha, sonra kaşlarını kaldırıp hayranlık dolu bir gülümsemeyle bana bakıyor.

"Eh, epey büyük bir silahmış," diyor.

O an kendimi kaybediyorum ve her iki elimle tuttuğum kabzayı yüzünün yan tarafına indiriyorum.

Ya da öyle yaptığımı sanıyorum.

Ve belki de onu o zaman öldürdüm.

Ya da belki olanı değil, görüneni hatırlıyorum.

Belki de ardından gelen yumrukların hepsini, ölmüş ya da ölmek üzere olan birine boşuna indirmiştim. Bunu, olanları ne dü-

şümde gördüğümde ne de uyanıkken düşündüğümde bilemiyordum artık. Aradan geçen gün ve geceler bana herhangi bir bilinmezliğe ışık tutmak yerine, sadece aynı sahnenin birbirinden korkunç türlerini getirmişti. Onu göle doğru yuvarlıyorum. Bedeni suya girerken hafif bir şapırtı sesi duyuluyor, sanki hemen aşağıya çekilmiş gibi bir emilme sesi var. Bu son hareketi yaparken içimde baskın olan duygunun panik mi, yoksa vicdan azabı mı olduğunu bilemiyorum. Belki de kendini koruma güdüsüdür – çünkü onu ayaklarından tutup otlar üzerinde çekerken, o ay beyazı başının bana sırıtarak bakıp sallanışını ve sonra da suyun altında kayboluşunu seyrederken – aynı anda hem onun beynine bir kurşun sıkmayı hem de son hızla Bristol Hastanesi'ne götürmeyi ciddi olarak düşünüyorum.

Ama bunlardan hiçbirini yapmıyorum. Ne gerçekte ne de daha sonra gördüğüm düşlerde. Larry'nin bedeni başı önde olmak üzere suya kayıyor, en iyi arkadaşı ise, yolda üstünü ve arabasını değiştirmek için bir kere durduktan sonra evine yalnız dönüyor. Mutlu muyum? Umutsuzluk içinde miyim? Her ikisi de; kâh yüreğim yıllardır olmadığı kadar hafif, kâh bir katilin vicdan azabını yaşıyorum.

Ama onu öldürdüm mü?

Ateş etmedim. Tabancamda eksik mermi yok.

Kabzasında kan yok.

Soluk alıyordu. Suya gömülürken çıkan hava kabarcıklarını gördüm. Ve Larry ile sarhoşlar dışındaki ölüler, sırıtsalar bile soluk alamazlar.

Belki de sadece kendimi öldürdüm.

Larry benim gölgem diye düşünüyorum, zihnimin derinliklerinden gelen bir duyguyla Honeybrook'un düşle gerçek arası taş sütunları arasından geçerken. Onu yakalamanın tek yolu üzerine düşmektir. Sonra bana bir zamanlar söylediği o süslü laflarından birini hatırlıyorum: "İnsanın içinde bir şeyler ölmeden, öldürmek bir hayaldir."

Sağ salim dönebildiğim çalışma odamın güvenliğinde, ellerim titreyerek koca bir kadeh viski doldurup bir yudumda yuvarlıyorum. Ardından bir ikincisini, sonra bir tane daha ve bu sürüp gidiyor. Oxford'da bir Guy Fawkes gecesinde Larry ile içki yarışına gi-

rip neredeyse ayakta duramayacak hale geldiğimizden beri böyle içmemiştim. Boş şişeyi itip inatla ayık olarak ikincisine başlarken bu kara ışık, diye düşünüyorum; boksörün nakavtla devrildiği zaman gördüğü kara ışık; iyi insanları bellerinde tabancalarıyla en iyi arkadaşlarını öldürmeye kandıran kara ışık; bu geceden sonra kafamın içinde, Priddy Gölü'nde olan ve artık bir daha hiç olmayacak şeylerin ve her şeyin üstünde hep parlayacak olan kara ışık.

* * *

Uyanıyorum. Kilisedeki sığınağımda başım ellerimin arasında, dosyalarım ve anılarım çevremde yığılı olduğu halde masanın başında oturuyorum.

Ama benim İntikam Tanrısı Nemesis olduğum kadar, Larry de bir *hırsız* mı yoksa? diye sordum kendi kendime. Bir sahtekâr, bir komplocu, kadınları olduğu kadar gizli servetleri de seven biri?

Larry ile kendim hakkında bildiğim her şey bu fikre isyan ediyor. *O paraya önem vermezdi.* Biri bana inanana kadar bunu kaç kere haykıracağım boşluğa. *Açgözlülük insanı aptallaştırır.*

Ajanlık yaşamında onu bir o tarafa bir bu tarafa sürüklediğimizde bana bir kere bile, kaç para vereceksin? diye sormamıştı.

Bir kere olsun 'ihanet parası' dediği maaşının artırılmasını istememiş, masraflarına pintice yaklaşımlarımızdan şikâyet etmemiş, daha fazlası verilmediği takdirde casusluktan vazgeçeceğini söylememişti.

Sovyet kontrolöründen her ay sözde ajanlarının ücretleri olan çanta dolusu parayı aldığı zaman – ki, burada on binlerce sterlinden söz ediyorum – Büro kurallarına uyarak paranın tümünü bana teslim ederken, bir kere olsun itiraz etmiş değildi.

Ve şimdi birdenbire hırsız olmuştu, öyle mi? Çeçeyev'in suç ortağı? Otuz yedi milyon sterlin ve daha da fazlası Larry tarafından yabancı banka hesaplarına aktarılmıştı ha? Ya Çeçeyev? Zorin'in de bilgisi dahilinde? Üçü de adi dolandırıcılardı, öyle mi?

* * *

"Hey, Timbo!"

İkimizin de evi o civarda olmadığı için kimsenin bizi tanımayacağı ve orada güvenlikte olacağımız için gittiğimiz Twickenham'da bir gece. Lahana Tarlası ya da Suyun Altındaki Ay gibi egzantrik bir

adı olan bir meyhanede oturuyoruz. Larry gittiği meyhaneleri adlarına göre seçer.

"Hey, Timbo! ÇÇ bana ne dedi biliyor musun? Çalıyorlarmış. *Gorest*'ler. Kazaklardan çaldıkları sürece çalmak şerefli bir şeymiş. Tüfeğini alıp gidiyorsun, bir Kazak öldürüyorsun, atını alıp döndüğünde kahraman olarak karşılanıyorsun. Eski günlerde çocukların oynamaları için dönüşte kurbanlarının kellelerini de getirirlermiş. Şerefe!"

"Şerefe," diyerek Larry'nin en etkileyici haline hazırlıyorum kendimi.

"Öldürmeye engel bir yasa da yokmuş. Bir kan davasına karışırsan çevrendeki herkesi altetmen gerekirmiş. Ha, bir şey daha var, İnguşlar komşularına gösteriş yapıp ne kadar dindar olduklarını kanıtlamak için Ramazan'a bir ay önceden başlamak isterlermiş."

"Ne yapacaksın öyleyse?" diye hoşgörüyle soruyorum. "Şu senin İnguş için hırsızlık mı yapacaksın, adam mı öldüreceksin yoksa dua ını edeceksin?"

Gülüyor ama doğrudan doğruya bir yanıt vermiyor. Onun yerine *Gorets*'ler arasında uygulanan sufilik ve etnik birliği korumak için gizli cemiyetlerin güçlü etkisi hakkında bir konferans dinliyorum. Kafkasya'nın yeryüzünün en can alıcı noktası olduğu, Asya'ya geçişin önünde en büyük engel, küçük milletlerin ve etnik bireyciliğin de son kalesi olduğu hatırlatılıyor. "*İskoçya kadar bir bölgede tam kırk dil, Timbo!*" Lermontov'u, Tolstoy'un *Kazaklar*'ını yeniden okumam ve Alexander Dumas'yı romantik bir budala olarak bir kenara fırlatmam isteniyor.

Bir yandan Larry mutluysa ben de mutluyum. ÇÇ'nin Londra'ya gelmesinden önce bu operasyonun geleceğine metelik vermezdim. Oysa şimdi üçümüz de iç içe geçmiş bir halde bu işin zevkini çıkarıyoruz. Aslına bakarsanız ÇÇ'nin asık yüzlü patronu, yüce Volodya Zorin'in de çevresi bulutlarla örtülü gizliliği içinde keyfi yerinde. Ama öte yandan Larry'nin ÇÇ ile ilişkisinden bütün eski denetmenleriyle olduğundan daha fazla kuşkulanıyorum.

Neden?

Çünkü ÇÇ Larry'nin üzerinde kendisinden öncekilerin sahip; olamadığı bir etkiye sahip olmayı başarıyor. Bunu ben bile yapamamıştım.

* * *

Randevu raporumda kendi el yazımla yazılı bir notu okuyorum: *Larry gereğinden fazla kusursuz. ÇÇ ile bir iş planladıklarına eminim...* Evet, ama ne? Zevkine soygun mu? Bu çok saçma olurdu. Güçlü bir insanın etkisi altındaki bir Larry çok şey yapabilir. Ama belgelerde sahtecilik? Yabancı bankalarda hesaplar açmak? Otuz yedi milyon sterlin gibi büyük bir ustalık isteyen uzun süreli ve nazik bir dolandırıcılıkta yer almak? Bu Larry, hiç tanımadığım bir Larry idi. Ama aslına bakılırsa, ben hangi Larry'yi tanıyordum ki?

* * *

Çeçeyev hakkındaki Londra'ya geldiği gün başlayan ve Larry'nin Rusya'ya son resmi gidişinde sona eren özel belgelerimi içeren şişman mavi dosyanın üzerinde benim kalın büyük harflerimle ÇÇ ÖZEL yazıyor.

"ÇÇ bir yıldız, Timbo... yarı soylu, yarı vahşi, tam bir *Menşevik*, yani Bolşevizm aleyhtarı Rus sosyal demokratı ve çok komik..." diye Larry anlatıyor. "Stalin'in halkına yaptıklarından dolayı Rus olan her şeyden nefret ediyor. Ama Kruşçev sahneye çıkınca o da 20. Komünist Parti Kongresi'ne inanan bir adam olmuş. Sarhoş olunca hep, '*Ben 20. Komünist Parti Kongresi'ne inanırım,' diyor...*"

"Kendisine, 'ÇÇ, bu casusluk işine nasıl girdin?' diye soruyorum. Grozni'de okurken girdiğini söylüyor. Bürokratik engellere karşın, mücadele ederek üniversiteye girmiş. Anlaşıldığı kadarıyla İnguşlar komşu Çeçenistan'ın tek üniversitesinde pek hoş karşılanmıyorlar. Ateşli bir grup kendisini İnguşlara yapılan muameleyi protesto etmek için Parti merkezini havaya uçurmaya ikna etmeye çalışmış. ÇÇ onlara akıllarını kaçırdıklarını söylemiş ama sözünü dinletememiş. Onlara da 20. Komünist Parti Kongresi'ne inandığını söylemiş ama ona da kulak asmamışlar. O da hepsini bir temiz dövmüş, dağlara kaçmalarını beklemiş, sonra da gidip KGB'ye ihbar etmiş...

KGB bundan o kadar etkilenmiş ki, mezun olunca onu kaptıkları gibi Moskova taraflarında bir okula gönderip İngilizce, Arapça ve casusluk öğretmişler. Hey, bir de şunu dinle: *İdeal Koca* oyununda Lord Goring'i bile oynamış. Müthiş başarılı olduğunu söylüyor. Lord Goring'i oynayan bir İnguş! Bayılıyorum bu adama!"

Bir banka memuru elyazısıyla kâğıdın kenarına, '*Gizli mikrofonla dinlenerek doğrulanmıştır*' diye yazmıştım.

* * *

Kendi sesimi duyuyorum; *Rusya'daki Grozni mi?* diye soruyor.

— *Çeçenistan'da aslında. Kuzey Kafkasya. Bağımsızlık ilan etti.*

— *Oraya nasıl gittin?*

— *Aktarmalı olarak. Ankara'ya gittim. Uçakla Bakü'ye. Kıyı yolunda bir süre gittikten sonra soldan içeri doğru ilerliyorsun. İşten bile değil.*

* * *

Önümdeki taş duvara görmeden bakarak, zaman, diye düşündüm.

Zamana sıkı sıkı sarıl.

Zaman bütün yaraları sarar. Beş haftadır ona sarılmıştım, ama şimdi artık hayatta kalmak için sarılıyordum zamana.

1 Ağustosta telefonumu kestim.

Birkaç pazar sonra – pazar sanki bizim kaderimizi belirleyen gündü – Emma piyano taburesini ve antika mücevherlerini alıp, hiçbir iz bırakmadan gidiyor.

18 Eylülde Larry Pettifer'ı Priddy Gölü'nde öldürüyorum – belki de öldürmemişimdir. Emma gidene kadar, Gizli Servis'in verdiği en iyi şey olan mesleki alışkanlıkla, bazı adımların atılmış olması gerektiğini biliyordum. Zaman kara ışıkla aydınlatılmış boş bir mekân oluyor.

Larry'nin Bath Üniversitesi'ndeki dersinin ilk günü olan 10 Ekimde zaman, yine zaman oluyor ve Priddy'den yirmi iki gün sonra Dr. Lawrence Pettifer'ın kaybolduğu resmiyet kazanıyor.

Soru: *Larry resmen kayıp ilan edildiğinde aslında kaç günden beri kayıptı?*

Soru: *Ben Larry'yi öldürürken ya da öldürdüğümü sanırken Emma neredeydi?*

Soru: *Emma şimdi nerede?*

Ve bilen biri varsa bile bana yanıtını vermeyeceği en önemli soru ise: *Çeçeyev Larry'yi ne zaman ziyaret etti?* Eğer ÇÇ'nin Bath'a son ziyareti 18 Eylülden sonra olmuşsa Larry ölmemiş demektir. Daha önce ise, o zaman ben Larry'nin gözünde olmasa bile, kendi

gözümde bir katil olarak kara ışıkta dolanmaya devam etmeliydim.

Ardından, sorun: *Larry'nin cesedi nerede?*

Priddy'de iki küçük göl vardı: Mineries ve Waldegrave. Biz o yörede oturanlar Mineries'e Priddy Gölü derdik ve yazları kıyıda bütün gün çocuklar oynaşırlardı. Hafta sonları orta sınıf aileleri Volvo'larını bir kenara park eder, çimenler üzerinde piknik yaparlardı. Bunun için, Larry'ninki kadar büyük bir ceset – ya da herhangi bir ceset – otuz altı gün ve gece fark edilmeden orada nasıl yüzer, kokar ve çürürdü?

Sorun üzerine birinci teori: *Polis Larry'nin cesedini buldu ve yalan söylüyor.*

Sorun üzerine ikinci teori: *Polis beni uyutarak ellerinde olmayan kanıtı sağlamamı bekliyor.*

Sorun üzerine üçüncü teori: *Ben polisi olduğundan daha fazla akıllı sanıyorum.*

Ve Büro, onlar ne yapıyorlar peki? *Her zaman yaptığımızı! Yarışta bütün atlara birden oynayarak hiçbir şey kazanamıyoruz.*

Sorun üzerine dördüncü teori: *Kara ışık, beyaz ışık oluyor ve Larry ölmemiş.*

* * *

Priddy'ye gidip bakmaya kaç kere yeltendim? Kimbilir? Arabayı çıkarttım, sırtıma eski bir spor ceket geçirdim, yola çıktım ve son anda – Castle Cary'ye gitmek, alışveriş yapmak gibi – başka bir amaç uydurup geri döndüm.

Bir yerde kadınların ölüsünün sırt üstü yüzdüğünü duymuştum. Erkeklerin ölüsünün ise yüzü suya dönük olurmuş. Yoksa tam tersi miydi? Beni suçlayacak olan Larry'nin – hâlâ orada duran – dik dik bakan ve beni gözleyen o sırıtışı mı olacaktı? Yoksa gözleri öteki dünyanın çamurlu sularına sonsuza kadar bakarken, yarılmış kafasının arkası mı?

* * *

Resmi biyografisine ve Larry'nin eklediklerine göre Çeçeyev'in görevlerinin yazılı olduğu kâğıdı bulmuştum:

1970. İran, Grubaev adıyla. Yerel (yasak) Komünist Partiyle

ilişki kurarak ünlenmiş. KGB başkanının üyesi olduğu Merkez Komite'nin övgüsü. Terfi ediyor.

1974. Konsolos vekilinin altında Klimov adıyla Güney Yemen'de. Gözüpek çöl çatışmaları, adam boğazlamalar. (Larry'nin hoş olmayan tanımı: O Rusların Lawrence'ıydı, deve idrarı içerek, kızarmış kum yiyerek yaşardı.)

1980-82. Uygunsuz davranışları yüzünden merkeze alınan, KGB'nin bölgede ikinci derecedeki adamının yerine Çeçeyev adıyla Stockholm'e atanma. Çok sıkılıyor. İçkisi ve kadınları dışında İskandinavya'dan nefret ediyor. (Larry'nin, ÇÇ'nin içki ve kadın tüketimi hakkındaki notu: Haftada üç şişe ve üç kadın.)

1982-86. Moskova Merkezi İngiliz Masası. Küstahlığı için azarlanıyor ve çok üzgün.

1986-90. Zorin'in altında ikinci adam olarak Londra'da. Çeçeyev adıyla. (İkinci adam, çünkü sevgili Marjorie'ye de söylediğim gibi büyük bir Batı temsilciliğinde hiçbir *kara şalvarlı* üst makama gelemez.)

Dosyanın iç tarafına iğnelenmiş bir zarftan çoğu Larry tarafından çekilmiş bir tomar fotoğraf çıkartıyorum: ÇÇ, Larry'nin bazı hafta sonları davet edildiği Hastings'deki Sovyet Elçiliği daçası önünde; ÇÇ Edinburgh Festivalinde "Kafkas Dans ve Müzik Gösterisi" afişi önünde.

Geçmişte sık sık yaptığım gibi dikkatle baktım Çeçeyev'in yüzüne: Keskin ama hoş ifadeli, iğneleyici bir mizah ve bilmişlik havası olan bir yüz. Otuz yedi milyon sterlin değerinde sakin gözler.

* * *

Ve bu yüze bakmaya devam ettim. Bob Amca'nın muhteşem eski büyütecini alıp eskisinden daha dikkatle baktım. Bir yerde büyük generallerin düşmanlarının fotoğraflarını yanlarında taşıdıklarını, onları çadırlarına astıklarını, Savaş Tanrısı'na dua etmeden önce onlara uzun uzun baktıklarını okumuştum. Ama benim ÇÇ'ye olan duygularımda düşmanlıktan eser yoktu. Larry'nin bu öteki manevi babasını nasıl kandırabildiğini oldum olası merak etmiştim. Ama dünyanın her yerindeki ikili ajanlar böyledir işte. Eğer doğru olan taraftaysan, yanlış taraf hep saçma görünür. Ve

eğer yanlış taraftaysan, iş işten geçene kadar insanları doğu tarafta olduğuna inandırmaya çalışırsın. Halkı üç yüzyıl Rus Sömürge yönetimi altında ezilen bir insanın, halkına zulüm edenleri, onlara hizmet edebileceğine nasıl inandırdığını gerçekten çok merak etmiştim.

Larry, "O bir Kafkasyalı kurt adam Timbo," diye heyecanla anlatıyor. "Gündüzleri normal casus, geceleri ise *gorets*. Akşam saat altıda sivri dişlerinin uzamaya başladığını görebilirsin . . ."

Bu heyecanının yatışmasını bekliyorum. Ama bu sefer yatışmıyor. Böylece Larry'nin aracılığıyla ben de ÇÇ'den hoşlanmaya başlıyorum. Onun profesyonelliğine güveniyorum. Larry'nin saygısını kazanma yeteneğine şaşıyorum. Ve Larry'nin onun hangi yanına kurt dediğini anlamıyorsam da, dolaylı yoldan da olsa, onun hizmet ettiği karanlık sisteme karşı isyanının çekiciliğini hissetmeye başlıyorum.

* * *

Lambeth'teki gözetleme evinde baş gözetleyicimiz Jack Andover'in yanında oturmuş onun gösterdiği bir video filmini seyrediyorum. Filmde ÇÇ Kew Gardens'da gizli posta kutusundan Larry'nin bir saat önce bıraktığı mesajı alıyor. Önce mesaj olduğunu belirten uyarı işaretinin yanından geçiyor; kamera bize Larry'nin çocuklarınki gibi, tuğla duvara yaptığı tebeşir işaretini gösteriyor. ÇÇ işareti gözucuyla görüyor ve yürümeye devam ediyor. Yürüyüşü neşeli ve hatta sanki filme çekildiğini biliyormuş gibi biraz küstahça. Bir gül tarhının yanında durup botanik özelliklerini belirten yaftayı okumak için eğiliyor. Ve aynı anda ani bir hareketle elini uzatıp paketi saklandığı yerden kapıp ceketinin içine sokuyor. Son derece becerikli bir şekilde, fark edilmeden. Bob Amca'nın çocukluğumda bana aldığı bir oyuncağı hatırladım. Bir Kazak süvarisi selam durarak, dörtnala giden atının eyersiz sırtından birden atın karnına kayıyor, sonra tekrar doğruluyordu.

ÇÇ yeniden masum bir şekilde gülleri incelerken Jack, "Bu herifte Galli kanı var mı?" diye soruyor.

Jack haklı. ÇÇ'de Galli bir madenci titizliği ve bir madencinin hareketleri var.

Ben evden çıkarken Jack, "Bizim çocuklar heriften çok hoşlan-

dılar," diyor. "Tek kelimeyle tam bir hilekâr. Onu izlemenin gerçek bir ayrıcalık olduğunu söylüyorlar Bay Cranmer." Sonra çekinerek soruyor: "Diana'dan bir haber var mı Bay Cranmer?"

"İyidir, teşekkür ederim. Yeniden evlendi ve hâlâ çok iyi arkadaşız."

Eski karım Diana aklı başına gelip de Büro'dan ayrılmadan önce Jack'ın bölümünde çalışırdı.

* * *

Yine para.

Konstantin Çeçeyev'den sonra parayı düşün. Benim yıllık masrafımı, ya da Bob Amca ile Cecily Teyze'den ne kadar miras kaldığını veya Emma'ya istemediği Bechstein piyanoyu nasıl aldığımı değil. Gerçek para, Rus devletinden sızdırılan otuz yedi milyon, bir devlet memurunun planlı soygunu, dosyanın her sayfası Larry'nin parmak izleriyle dolu.

Masanın başından kalkıp odamda dolaşırken sırayla bütün mazgal deliklerinden baktım. Üzerlerine gittikçe hemen parmaklarının ucundan kaçıveren anıları hatırlamaya çalışıyordum.

Para.

Larry'nin vergi, borç, Batı maddiyatçılığının pislikleri dediği ödenmemiş faturaları ve karşılığını yatırmadığı çekler dışında paradan nasıl söz ettiğini hatırla.

Masaya dönerek dosyaları bir daha karıştırıp ne aradığımı bilemeden ararken, başlangıç noktasını oluşturan ipucunu buldum: Sarı bir dosya kâğıdı üzerinde benim mavi tükenmezimle düştüğüm notlar. Ve tam tepede benim kendi kendime yüksek sesle konuştuğum zaman sorduğum bir soru: *Larry bana Hull'daki zengin arkadaşı hakkında neden yalan söyledi?*

* * *

Sorunun üzerine tıpkı Larry gibi, ağır ağır yaklaşıyorum. Ben bir istihbarat yetkilisiyim. Hiçbir şey bağlamı dışında var olamaz.

Larry Moskova'dan henüz dönmüş. Artık işteki son yılına giriyoruz. Güvenli evimiz bu kere Tottenham Court Road'da değil de, Viyana'nın Hohe Warte'sinde; yıkılması kararlaştırılmış yeşil çatılı bir konak, Biedermeier üslubunda yapılmış mobilyalar Bayındırlık Bakanlığı'nın mülkü. Şafak sökmüş ama hâlâ yatmamışız. Larry dün

gece geç saatlerde gelince hemen rapor vermeye girişti. Birkaç saat sonra Uluslararası Gazeteciler Konferansı'nda önemli bir konuşma yapacak. Yeniden kendi benliklerine kavuşturacağı bir grup Ayı. Kanepeye uzanmış, elinin birini bir Sickert tablosundaki gibi aşağı sarkıtmış, öteki eliyle karnının üstünde bir viski kadehi tutuyor. Orta yaşlı bir Rus analizci grubunun – Moskova gözlemcisi teriminin modası geçmiş artık – kendisiyle uluorta temasa geçmiş olmasından hayretle söz ediyor. Ardından dünyadan söz ediyor, bizim dünyamızdan. Para konusuna girmek için bile önce dünyadan söz eder.

"Batı'nın işi bitti artık Timbo," diyor tavana doğru; esnemesini bastırmaya çalışmıyor bile. "Pili bitmiş artık."

Kendisini seyrederken, sen hâlâ Moskova'dasın, diye düşünüyorum. Yaşın ilerleyip de kırkına varınca kamplar arasında gidip gelmen güçleşiyor ve yuvana dönmek için daha uzun zaman gerekiyor. Tavana baktığın zaman Moskova'nın göğünü gördüğünü biliyorum. Bana baktığın zaman da, benim suratımın besili çizgilerini arkanda bıraktığın bakımsız, cılız yüzlerle karşılaştırıyorsun. Ve şimdi yaptığın gibi küfürler savurduğunda senin artık tükendiğini biliyorum.

"Yeni Rus demokrasisine inan," diye devam ediyor. "Musevi karşıtı, İslam karşıtı, Batı karşıtı ve yolsuzluğun karşıtı, uğrunda ölmeye değer. Hey, Timbers . . ."

Ancak Larry paradan söz etmenin eşiğine geldiği zaman bile önce yemelidir. Yumurta, sucuk ve kızarmış ekmek en sevdiği şeylerdir. Hiç şişmanlamaz. Yumurtalar rafadan. Çay Fortnum & Mason marka. Yağlı süt ve pudra şekeri. Kepekli ekmek. Tuzlu tereyağı. Güvenli evin kâhyası Bayan Bathurst Larry'nin alışkanlıklarını iyi biliyor. Tıpkı benim gibi. Yemek onu yatıştırdı. Hep öyle yapar. Her yere götürdüğü o uzun, kahverengi güve yeniği robdöşambrıyla yine benim dostum Larry oluyor.

"Ne var?" diyorum.

Ağzı dolu olarak, "Parayla uğraşan kimi tanıyoruz?" diye soruyor. Konuşmanın hedefine vardık artık. Ama ben bunu bilmediğim için sabrım tükenmiş. Belki de Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle beni, kabullenmeye hazır olduğumdan daha fazla yoruyor.

"Tamam Larry, bu kere nasıl bir belaya battın? Seni çıkaralı daha ancak birkaç hafta oldu."

Kanımı donduracak kadar aykırı bir neşeyle gülüyor. "Haydi oradan sen de, eşek herif," diyor. "*Benim* için değil. Bir dostum için. Şöyle acımasız faşist bir bankacıya ihtiyacım var. Öyle biri var mı?"

Böylece para konusuna giriyoruz. Marmeladını sürerken, Hull Üniversitesi'ndeki bir dostum, diyor. Daha ben adını sormaya fırsat bulamadan, senin tanımadığın biri, diyor. Zavallı adamcağız epey servete kondu. Büyük bir servet. Hiç beklemediği bir anda. Tıpkı teyzen öldüğünde sana olduğu gibi Timbo. Şimdi elini tutacak birine ihtiyacı var. Muhasebeci, avukat, yatırım şirketi falan gerekli işte. Büyük çaplı, İngiltere dışında ve işini iyi bilen biri. Tanıdığımız böyle biri var mı? Haydi Timbo, sen herkesi tanırsın.

Ben aslında Hull'daki arkadaşının mali sıkıntıları gibi önemsiz bir konuyu neden görevle ilgili bu kadar özel bir anda açtığını anlamaya çalışırken bir yandan da onun doğru söyleyip söylemediğini yokluyorum.

Ve her nasılsa daha iki gün önce Charles Lavender Galler Kent ve Taşra Yatırım Şirketi adındaki özel bir hayırsever kuruluşunun şeref üyesi kimliğimle böyle bir bankacıyla yan yana oturmuşluğum vardı.

"Jamie Pringle vardır," diyorum. "Kimse onu büyük bir yatırımcı yerine koymaz ama sana da daha lafın başında söyleyeceği gibi büyük çaplıdır."

Pringle, Oxford'dan Larry'nin devre arkadaşlarından biriydi. Okulun ünlü Yenilmez Sınıfının rugby takımında oynardı.

Larry çayını yudumlayarak, "Jamie aptalın biridir," diyor. "Yeri nerede peki? Eğer arkadaşım ilgilenirse yani?"

Ama Larry yalan söylüyor.

Nasıl mı biliyorum? Biliyorum işte. Onun kurnazlığının ardında bir şeyler olduğunu görmek için Soğuk Savaş sonrası depresyonunun keskin sezgileri gerekmez. Eğer bir insanı yirmi yıl kullanmışsanız, ona sahtekârlığı öğretmişseniz, gırtlağına kadar sahtekârlığın içine sokmuşsanız, onu düşmanın koynuna sokmuş ve sonra tırnaklarınızı kemirerek dönüşünü beklemişseniz; onu aşkları ve nefretlerinde, umutsuz ve bezgin anlarında teselli etmiş; abartılı rolleriyle gerçek hali arasındaki farkı görmek için bütün yüreğinizle çırpınmışsanız, o zaman onun ya gerçek yüzünü bilirsiniz ya da onun

hakkında hiçbir şey bilmezsiniz. Ve ben Larry'nin gerçek yüzünü kendi ruhumun bütün çizgilerini bildiğim kadar iyi bilirdim. Bir ressam olsaydım onu çizebilirdim; yüz ifadelerinin her vurgusunu, kendisini ele veren bütün çizgileri, boşlukları ve yalan söylediğinde yüzünde beliren o azizvari sükûneti. Ve yalanlarını; ister kadınlar, ister kendisi, ister para hakkında olsun.

* * *

Benim el yazımla, tarihsiz bir not: *Jamie Pringle'a LP'nin ondan tam olarak ne istediğini sor.*

Ama Merriman'ın baltası bu sefer kimbilir hangi nedenle başımıza inmek üzereyken ve Larry her zamanki gibi sinirlerimi bozmaya devam ederken benim de herhalde yapacak daha önemli başka işlerim vardı.

* * *

Bundan aylar sonra, ikimiz de artık Büro'dan ayrılıp, özgür iki adam olduğumuz günlerde ve artık hayatımda Emma varken, Honeybrook'ta Pazar öğle yemeklerimizden birinde, ben sofradan kalktıktan sonra, Bosnalılardan, Abhazların etnik temizliğinden ve Molukalıların ezilmesinden ve o sıralarda gündemde olan konulardan söz ederken ben nedense lafı Jamie Pringle'a getiriyorum. Belki de artık biraz umursamaz olduğumdan şeytan dürtüyor.

"Sahi, o Jamie işi ne oldu?" diye soruyorum Larry'ye, biz casusların sıradan bir ölürnlünün yanında gizli bir konuyu kılıfından çıkarırken kullandığımız o aşırı önemsemezlikle.

"Jamie, Hull'daki arkadaşına yardımcı olabildi mi? Ne oldu?"

Larry önce Emma'ya, sonra bana bakıyor, ama ben artık onun önce Emma'ya bakmasına şaşırmıyorum; çünkü üçümüz arasında geçen her şey onların arasında sessiz bir anlaşma konusu artık.

"Pringle itin teki," diye kestirip atıyor Larry. "Eskiden de öyleydi, şimdi de öyle. Ve sonsuza dek öyle kalacak. Amin," diyor, sanki vaazında Tanrı'dan söz eden bir rahip gibi.

Sonra, Emma mahçup bir tavırla başını önündeki tabağa eğerken Larry bizim kuşağın Oxford mezunlarının işe yaramazlığından söz edip Jamie Pringle konusunu Batı'nın merhamet yoksunluğu aleyhinde bir söyleve dönüştürüyor.

Ben bizim mesleğin diliyle, Emma'yı kendi safına çekmiş, diye

düşünüyorum. Gitti artık. Karşı tarafa kaçtı. Sınırı geçti. Ve o daha bunun farkında bile değil.

* * *

Mazgal deliklerinin arasından tepelerin ardındaki sabahın ilk solgun ışıkları görülmeye başlamıştı. Hantal bir peçeli baykuş çimenler düzeyinden uçarak kahvaltı aramaya çıkmıştı. Paylaştığımız onca şafaklar, diye düşündüm. Onca zaman bir insana harcanan bir yaşam. Ben öldürmüş olsam da olmasam da, daha o zaman bile Larry benim için ölmüştü ve ben de onun gözünde ölmüştüm. Geriye bir tek soru kalmıştı: Emma'nın gözünde ölmüş olan kimdi?

Masama döndüm, başımı bir kere daha kâğıtların arasına gömdüm ve yüzüme dokunduğumda elime otuz altı saatlik sakalım gelince şaşırdım. Gözlerimi kırpıştırarak gizli sığınağıma bakınıp içtiğim kahvelerin fincanlarını saydım. Saatime bakınca öğleden sonra üç olduğuna inanamadım. Ama saatim doğruydu ve güneş güneybatı mazgal deliğinden içeri giriyordu. Helsinki'deki gibi geceyarısında bile bir gündüz aydınlığında geceyi yaşamıyor ya da oteldeki odamda volta atarak Larry'nin Moskova'dan, Havana'dan ve hatta Grozni'den sağ salim dönmesini beklemiyordum. Ben burada kendi sığınağımdayım ve bir ipucu yakalamış ama daha parçaları birleştirememiş haldeyim.

Çevreme bakınırken gözüm küçük krallığımın kendi fermanımla bana yasaklanmış olan köşesine ilişti. Burası bir bölmeydi ve önüne tavanarasında bulduğum bir karartma perdesini çivilemiştim. Buraya Emma'nın arşivi adını vermiştim.

* * *

Onunla birlikte yaşamaya karar verdiğimde, bunu kendisine bildirmek zorunda olduğum Merriman, iki haftalık bir araştırmadan sonra, "Güzel Emma'n esaslı kızmış," diyor. "Belki de senin dışında kimse için bir risk taşımadığını öğrenmekten memnun olursun sanırım. Bu işe iyice bulaşmadan önce onun biyografisine şöyle bir göz atmak ister miydin? İstersen eve götürebileceğin küçük bir dosya hazırladım senin için."

"İstemem."

"Ya o ilginç ailesini öğrenmek istemez misin?"

"Hayır."

Küçük dosya dediği şey masanın üstünde, aramızda duruyor: Kahverengi bir dosya ve arasından görünen beş altı beyaz kâğıt.

"Ya kızın kayıp yılları? Egzotik ülkelere yolculukları? Zevksiz aşk yaşantısı, benimsediği saçma davalar, çıplak ayaklı protesto yürüyüşleri, hep kanayan yüreği? Günümüzün genç bestecilerinin kendi müzik kariyerleri için zaman bulabilmelerine insan şaşırıyor doğrusu."

"Hayır, görmek istemiyorum."

Emma'nın, benim kendi iç güvenliğimin riski, benim yeni şeffaflığım, benim tek-kişilik glastnost'um olduğunu nasıl anlayabilir Merriman? Onun hakkında çalınmış bir bilgi, kendi isteğiyle bana anlatmayacağı hiçbir şey istemiyorum. Ama yine de ayıp olmasın diye ve Merriman'ın da yapacağımdan emin olduğu gibi, dosyayı alıyorum ve öfkeyle kolumun altına sıkıştırıyorum. Eski mesleğimin, beni gizli bir şeyi öğrenmeye çeken dürtüsü, karşı koyamayacağım kadar güçlü. Yirmi yıldır beni dinleyen herkese sürekli söylediğim bir şey var: Bilgi asla öldürmez ama bilgisizlik öldürebilir.

* * *

Her şeyi bir sonraki ziyaretime göre düzenleyip yorgun bedenimi merdivenlerden aşağı sürüklüyorum. Rahip odasında üzerime bir tulum geçirip, bir süpürge ve yer cilası alıyorum. Böylece temizlik aletlerini kuşanmış olarak kilisenin içine giriyor, mihrabın önünde biz agnostiklerin, bir türlü inanmayı başaramadığı o Yaratan'ın karşısında kaçamak bir saygı hareketiyle haç çıkardıktan sonra temizlik görevime başlıyorum.

Önce ortaçağdan kalma sıra başlıklarının tozunu aldım, sonra da yerleri batıran yarasalara sinirlenerek çini döşeli yerleri silip hamarat bir şekilde cilaladım. Yarım saat sonra tek tanıklarım olan temizlik önlüğüm ve süpürgem elimde, gün ışığına çıktım. Güneş mavi-siyah bir yağmur bulutunun arkasında kaybolmuştu. Çıplak tepelere puslu bir yağmur yağıyordu. Kalbim birden duracak gibi oldu. Beacon adını verdiğimiz tepeye bakıyordum. Bu altı tepenin en yükseğidir. Tepenin çevresindeki yontulmuş taşların eski çağlara ait bir mezarlığın kalıntısı olduğu söylenir. Bu taşlar arasında uzun pardesülü bir adamın silueti görülmekteydi. Adamın elleri ceplerinde olduğu halde pardesüsünün düğmeleri iliklenmemiş olmalıydı ki, rüzgârda dalgalanıp kabarıyordu.

Sanki hemen o an 38'lik bir tabancayla onu vurmuşum gibi başını öteki yana çevirmişti. Sol ayağını Larry'nin pek sevdiği o Napolyon pozuyla biraz ileri uzatmıştı. Başında bir kasket vardı; Larry'yi kasketli görmemiş olmamın önemi yoktu, çünkü şapkalarını gittiği insanların evlerinde bırakır, bir başka yerden de hoşuna giden bir şey alıp kafasına geçirirdi. Seslenmeye çalıştım ama ağzımdan ses çıkmadı. "Larry!" diye bağırmak için ağzımı açtım, ama dilimi ağzımda döndürmeyi başaramadım. Dön geri, diye sessizce seslendim ona, in aşağı. Yeniden başlayalım, dost olalım, rakip değil.

Bir adım attım, sonra bir daha. Sanırım Priddy'de olduğu gibi ona saldıracak, taş duvarların üstünden sıçrayacak, "Larry! Larry! İyi misin Larry?" diye bağıracaktım. Ama Larry'nin her zaman söylediği gibi ben ani hareketlerde pek başarılı değilimdir. O nedenle süpürgemi yere bıraktım, ellerimi ağzıma boru gibi götürüp, "Hey, kim o, sen misin?" diye çekinerek bağırdım.

Belki de o anda bir zamanlar benim bölümümden olan ve şimdi pasaportumu elinde bulunduran o sevimsiz Andreas Munslow'la iki günde ikinci kez karşılaştığımı anlamıştım artık.

"Burada ne işin var, lanet olası?" diye seslendim. "Ne cesaretle gelip beni gözetliyorsun? Çek git buradan."

Andreas örümcek gibi, uzun adımlarla uçar gibi hızla yamaçtan aşağı iniyordu. O güne kadar onun böyle çevik olabileceği aklıma bile gelmemişti doğrusu.

"İyi günler Tim," dedi bir gün önceki saygısından eser bile olmadan. "Kilisede Tanrı için temizlik mi yapıyordun?" Önce süpürgeme, sonra yüzüme baktı. "Sen bugünlerde hiç traş olmuyor musun?"

"Burada ne işin var?"

"Sana göz kulak oluyorum Tim. Senin güvenliğin için. Üst Birim'in emirleri."

"Benim korunmaya ihtiyacım yok. Ben kendimi korumasını bilirim. Çek git buradan."

"Ama Jake Merriman aynı fikirde değil. Bir haltlar karıştırıp başını derde soktuğunu düşünüyor. Seni izlememi o emretti. Onun deyimiyle, kıçına bir çıngırak takmanı istemiyor. Burada kraliçeyi temsil ederek, gece gündüz senin başında bekliyorum." Bir kâğıt

parçası uzattı. "İşte cep telefonum. Daniel Moore'dayım, oda numarası 3." Parmağını göğsüme bastırdı. "İşin bitti Cranmer, gerçekten defterin dürüldü. Bir zamanlar sen de benim defterimi dürmüştün, hatırladın mı? Bunu unutmadım. Ve bu bir uyarıdır."

* * *

Emma'nın hayaleti beni oturma odasında bekliyordu. Bechstein'ın önünde özel taburesine oturmuş, mırıldanarak notalarını düşünüyordu. Beni memnun etmek için bütün antika mücevherlerini takmıştı.

Müziğini bastıran bir sesle, "Yine Larry ile mi flört ediyordun?" diye sordu.

Ama ben hiç de şaka kaldıracak halde değildim, hele de onun şakasını.

* * *

Akşam olmuştu ama ben zaten çoktan kendi ruhumun karanlık ışığına girmiştim. Gün ortasındaki aydınlık bile kurtaramazdı beni. Evin içinde dolaştım, eşyalara dokundum, kitapların kapaklarını açıp kapattım. Kendime yemek hazırladım ama yemedim. Müzik açtım ama dinlemedim. Uyudum ve uykumu berbat eden o aynı rüyayı görerek uyandım. Yine rahip sığınağına döndüm. Neyin izini arıyordum, hangi ipucunun peşindeydim? Geçmişimin harabeleri arasında, bu geçmişi yok eden bombanın parçalarını arıyordum. Birkaç kere masadan umutsuzlukla kalkıp, ne zaman önüne gelsem, içimdeki meraka karşı kendi kendimle savaştığım perdenin önünde durdum. Her seferinde Emma'ya ait evrakın önüne koyduğum engeli parçalamak için elimi uzattım. Ama her seferinde de kendimi tuttum.

ALTINCI BÖLÜM

"Her zamanki gibi mi Bay Cranmer?"

"Lütfen, Tom."

"Sanırım yaşlılık indirimi alma zamanınız geldi artık."

"Teşekkür ederim Tom, daha birkaç yılım var ve olduğuna da memnunum doğrusu."

On beş günde bir cumaları Paddington'a gitmek üzere bilet alıp da perondaki Londralı takım elbiseliler arasına karıştığımda aramızdaki bu kötü şakaya ben de katılıp gülüyorum. Bugün sıradan bir cuma olsaydı sanırım yine biraz hayale kapılıp hâlâ çalışıyor olduğumu düşüneceğimden eminim. Ve aramızın iyi olduğu o güzel günlerde Emma kravatımı sıkar, ceketimin yakalarını düzeltir ve beni son bir kere edepsiz derecede imalı bir öpücükle uğurlarken iyi bir çalışma günü dilerdi. Aramızın artık kötü olduğu günlerde ise, kendisini Sunbeam'ımın yan aynasından seyrettiğimin farkında olmadan, gidişimi yukarı kattaki odasının penceresinin gölgeleri arasından izler, kendisini bütün gün yazı makinesi ve telefonu başında yalnız bırakacağımı ve Larry'nin de otuz mil uzakta olduğunu düşünürdü.

Ama bu sabah Emma'nın amatör gözü yerine profesyonel bir gözetleyicinin varlığını ensemde hissediyordum. Kasabada Zavallı Percy dediğimiz ve kendisine miras kalan esaslı bir mühendislik şirketini batırıp şimdi yaşam sigortası satarak, aldığı primle geçinen bir kimsesiz baronla havadan sudan sohbet ettiğim sırada, bilet memuru Tom'un, odasının penceresinden, sırtı bana dönük olduğu halde telefonla birini aradığını görmüştüm. Tren istasyondan çıkarken otoparkta duran kasketli ve yağmurluklu bir adamın birkaç sıra önümdeki bir kadına heyecanla el salladığını, oysa kadının kendisinden tarafa hiç bakmadığını da gördüm. Bu, Bedford kamyonetiyle beni evimin önündeki kavşaktan buraya kadar izlemiş olan adamdı.

Kendi kendime Tom'un polise, kasketli yağmurluğun da Munslow'a bilgi verdiklerini tahmin ettim. Şansları açık olsun, diye düşündüm. Görev başında olan bütün izleyiciler bu cuma günü Tim Cranmer'in bir kere daha her zamanki günlük işleriyle uğraştığını not etsinler bakalım.

Üzerimde lacivert çizgili takımım vardı. Elimde değil, gittiğim yere göre giyinen biriyim ben. Rahibi ziyaret ediyorsam tüvit giyerim, bir kriket maçı seyrediyorsam bleyzer ceket giyer ve spor bir kravat takarım. Kafamın içindeki dört günün karabasanından sonra Charles Lavender Şirketi'nin, Threadneedle Sokağı'nda Pringle Kardeşler'in başkanlığında iki ayda bir yapılan yönetim kurulu toplantısına gideceksem banker gibi giyinmekten kendimi alamam. Trende gazetemin ekonomi sayfalarını okurum, trenden inince beni bekleyen özel şoförlü arabaya binerim, Pringle'ın üniformalı kapıcısını selamlarım ve binanın maun kapısının camında Praed Sokağı'ndan beri beni izleyen boş taksinin yansımasını görürüm.

* * *

Edward dönemi tarzında döşenmiş odasına girdiğimde Jamie'nin miskin sekreteri Pandora, "İyi günler Bay Cranmer, sizi görmek ne güzel," diye mırıldandı Londralılara özgü aksanıyla.

"Vay Tim!" dedi yüz yirmi kiloluk gövdesini çizgili gömleğiyle koyu renk pantolon askıları arasına sıkıştırmış olan Jamie Pringle elimi sanki parçalayacakmış gibi sıkarken. "Yoksa bugün uğurlu cuma mı, ha?"

Larry'nin kulağıma, *Pringle itin tekidir. Eskiden de öyleydi, şimdi de öyle. Ve sonsuza dek öyle kalacak. Amin,* diye fısıldayan sesini duydum.

Monty bir gölge gibi süzülerek odaya girdi. Üzerinde siyah bir yelek vardı ve şirketin ortaklara açık katında içilmesi yasak olduğu halde, sigara kokuyordu. Monty hesapları tutar ve üç aylık masraflarımızı Jamie'nin imzaladığı çeklerle öder.

Onun ardından Mount Sokağındaki evinden buraya kadar Rolls-Royce'u ile yaptığı yolculuk yüzünden hâlâ titreyen Paul Lavender geldi. Kibar fakat sinsi olan Paul yetmiş yaşındaydı ve püsküllü mokasenleri içinde çok ağır yürürdü. Bizim kurucumuz olan

babası, bir oteller zinciri kurup sonunda yüz milyon sterline satmadan önce Llandudno'da öğretmenlik yapmıştı.

Paul'ün ardından evlenmemiş iki kız kardeşi Dolly ve Eunice geldiler. Dolly'nin yakasında yarış atı figürlü bir elmas broş vardı. Dolly'nin atı yıllar önce Derby yarışını kazanmıştı ya da o öyle söylerdi; oysa Eunice yemin ederek, Dolly'nin aşırı besili chihuahua cinsi bir köpekten daha iri bir şeye asla sahip olmadığını söylerdi.

Onların ardından da Lavender'ların aile avukatı Henry geldi. Bu kadar sık toplanmamız Henry'nin sayesinde oluyordu. Eh, saatte dört yüz sterlin aldığı için kendisini kim suçlayabilirdi ki?

El sıkışırken, "Şarap işine devam mı?" diye sordu kuşkuyla.

"Sanırım. Gayet iyi gidiyoruz."

"Ucuz Fransız şarabı seni pazar dışı bırakmıyor ya? Ben galiba yanlış gazeteleri okuyorum."

"Korkarım öyle Henry," dedim.

* * *

Ünlü Pringle yönetim kurulu masası başında oturuyorduk. Her birimizin önünde bir önceki toplantının tutanağı, çeşitli hesapları gösteren bir kâğıt ve tabağının kenarında şekerli bir bisküvi ile Wedgwood porseleninden birer çay fincanı vardı. Çay servisini Pandora yapmıştı. Paul başını kanı çekilmiş ellerinden birine dayayıp gözlerini kapattı.

Yönetim kurulu başkanımız Jamie konuşacaktı. Otuz yıl önce Oxford'da rugby maçlarında herkesin arasından çamurlu topları kapan usta elleriyle şimdi altın çerçeveli okuma gözlüğünü taktı. Jamie piyasanın berbat olduğunu söyledi. Ve bundan yabancıları sorumlu tuttu.

"Faiz oranlarını indirmeyi reddeden Almanlar, yeni sürekli yukarı çeken Japonlar ve borsa kazançlarını düşüren Amerikalılar ne yapmaya çalışıyorlar?" – sanki nerede olduğunu unutmuş da hatırlamaya çalışıyormuş gibi gülümseyerek çevresine bakındı – "korkarım sağlam İngiliz hisse senetleri de *uçurumun* dibine sürükleniyor." Sonra Henry'ye bakıp başıyla işaret etti, Henry de evrak çantasından çıkardığı uzun bir raporu okumaya başladı.

Kent içinde spor tesisleri yapılması konusunda yerel yetkililerle

yapılan görüşmeler devlet memurlarının rehaveti yüzünden ağır ilerlemektedir Jamie . . .

Şirketin Lavender Anneler Hastanesi'nde ek bir çocuk koğuşu yapma önerisi şirketten kadro için tahsisat ayrılmadıkça yapılamaz. Şu anda böyle bir şey olası değildir Jamie . . .

Okuyan çocukların az olduğu bölgelerde gezici bir kitaplık kurma önerimiz yerel Belediye Meclisi'nin politik itirazlarıyla karşılanmıştır – bir bölümü bedava kitaplıkların zamanının çoktan geçtiğini savunurken, diğer bir bölümü de kitapların seçimini ilçenin eğitim yetkililerinin yapmasını savunmaktadır Jamie . . .

"Lanet olası sersemler!"

Patlayan Eunice'ti. Genelde konuşmanın bu aşamasında hep patlardı.

"Babamızın kemikleri sızlayacak," diye gürledi o boğuk Galli aksanıyla. "Cahiller için bedava kitap mı? Bu komünizmin ta kendisidir!"

Aynı derecede öfkelenen Dolly ona karşı çıktı. Zaten genelde hep böyle olurdu.

"Bu sunturlu yalan Eunice Lavender. Babamız sağ olsaydı bizi ayakta alkışlardı. Son nefesine kadar çocuk sözünü ağzından düşürmemişti. Bizi severdi. Öyle değil mi Paulie?"

Ama Paul, Gallerin bir köşesinde bir yerlere dalıp gitmişti. Gözleri hâlâ kapalıydı ve yüzünde bulanık bir gülümseme vardı.

Jamie Pringle usta bir hareketle topu bana attı. "Bugün pek sesin çıkmıyor Tim. Sen bu konuda ne düşünüyorsun?"

Bir kerelik olsun diplomatça becerilerimi unutmuş gibiydim. Başka bir gün olsaydı ortaya konuyu dağıtacak başka bir şey atabilirdim: Henry'ye kent yetkilileriyle ilişkilerini sıklaştırmasını söyler, şirketin sadece masraflarda artış gösteren hesaplarına kaşımı kaldırırdım. Ama o sabah kafam Larry'yle meşguldü. Nereye baksam, onu bana iade etmediği gri elbisemin içinde, karşımdaki boş koltuklardan birine kurulmuş Hull'daki arkadaşı hakkında bir masal uydururken görüyordum.

"Monty. Sıra sende," dedi Jamie.

Monty boğazını temizledi, önündeki kâğıt tomarından bir sayfa aldı ve bize dağıtılabilir gelirimizden söz etmeye başladı. Ancak ne yazık ki masraflar ve diğer gerekli giderleri düştükten sonra bu

onuncu toplantıdır ki, dağıtılacak bir gelir yoktu. Pringle Şirketi bile bir zamanlar Galler Projesi denen, Gallerin Yoksul ve Muhtaç İnsanları'na aslında hiç olmayan bir gelirin yüzde bilmem kaçının dağıtılması projesini henüz uygulamaya koymamıştı.

* * *

Öğle yemeği yedik. O yemekten hatırladığım tek şey de bu zaten. Her zaman yediğimiz lambri kaplı salonda. Bayan Peters beyaz eldivenleriyle servis yaptı ve Şirketin yirmi yıl önce çok yoğun çalışan yöneticilerini teşvik etmek için düşünceli davranıp bir kenara ayırdığı 1955 Cheval Blanc şarabını içtik. Ancak Tanrı'ya şükürler olsun ki, o sıkıcı konuşmanın hemen hemen tümünü unutmuş bulunuyorum. Dolly Siyahlardan nefret ediyordu: Bunu hatırlıyordum. Eunice ise onları hoş insanlar olarak görüyordu. Monty Afrika'da kaldıkları sürece kimseye bir zararları olmadığı kanısındaydı. Paul, üst düzey bürokratlara özgü gülümsemesini yüzünden hiç eksik etmemişti. Pringle Şirketi'nin bir simgesi olan mükemmel bir gemi saati, gürültüyle, zamanın ilerlediğini gösteriyordu. Dolly ile Eunice saat iki buçukta kıpkırmızı yüzlerle toplantıdan çıkıp gitmişlerdi. Saat üçte Paul ya bir işi ya da biriyle randevusu olduğunu hatırlamıştı. Berberiyle randevusu vardı galiba. Henry ile Monty de onunla çıktılar. Henry, Monty'nin kulağına saati dört yüz sterlinlik şeyler mırıldanıyor, Monty ise sıkkın bir tavırla, peş peşe yakacağı sigaralardan ilkine uzanıyordu.

* * *

Jamie ile düşünceli tavırlarla ortaklar toplantısı için açılan şişenin başında oturduk.

"Eh," dedi Jamie. "Pekâlâ öyleyse. Şerefe."

Eğer ona engel olamazsam bir-iki dakikaya kadar günümüzün büyük sorunları üzerinde konuşmaya başlayacaktı: Kadınların küstahlığı, Kuzey Denizi'ndeki petrolün kârının nereye gittiğinin esrarı – kendisi bunun işsizlere gitmekte olmasından korkardı – ya da bilgisayarların dürüst bankacılığı nasıl berbat ettiği gibi. Ve tam yarım saat sonra Pandora o aptal suratını kapıdan uzatıp Bay Jamie'ye gün sona ermeden bir toplantısı daha olduğunu hatırlatacaktı, ki bu da Pringle Kardeşler'in "St. Andrews'da golf oynamanız için şoför havaalanına götürmek üzere sizi bekliyor," ya da, "Hafta so-

nunda beni Deauville'e götürmeye söz vermiştin," demek yerine kendi aralarında kullandıkları parolaydı.

Ben Jamie'nin karısı Henrietta'nın sağlığını sordum. Bunu hep sorar ve bu alışkanlığımı değiştirmeye kalkışmazdım.

"Teşekkür ederim Henrietta çok iyi," diye hemen karşılık verdi Jamie. "Hunt biraz daha kalması için ısrar ediyor ama bizim Hen kalıp kalmamakta kararsız. Doğrusunu istersen Antillilerin her şeyi berbat etmesinden biraz sıkılmış olmalı."

Çocuklarını sordum.

"Çok teşekkür ederim Tim, çocuklar da iyiler. Marcus Beşler'in kaptanı oldu, Penny de gelecek bahara sosyeteye girecek. *Bizim* zamanımızdaki kızların sosyeteye girme töreni gibi, *gerçek* bir tören olmayacak. Ama hiç yoktan iyidir." Gözlerini duvardaki İki Dünya Savaşı'nda Can Vermiş Olan Pringle'ların listesine çevirdi.

Bizim eski Oxford çevresinden kimseyi görüp görmediğini sordum. Boodle'daki son toplantıdan sonra kimseyi görmedim, dedi. Orada kimlerin olduğunu sordum. Larry hakkında konuşması için bir-iki hamle daha yapmam gerekiyordu. Aslında bunun için fazla uğraşmaya gerek yoktu, çünkü laf eski arkadaşlardan açıldığında, söz dönüp dolaşıp mutlaka Larry'ye gelirdi

Jamie kendi türüne pek uygun düşen mutlak bir güvenle, "Olağanüstü bir adam," dedi. "Becerikli, yetenekli, kibar. İyi bir Hıristiyan geçmişi var, babası Kilise'de falan. Ama istikrarsız. İnsanın yaşamında istikrar yoksa, her şey boş demektir. Bir hafta solcuymuş gibi davranıyor, ertesi hafta bakıyorsun hepsini bir yana fırlatmış. Ama bu sefer bir daha kaybetmeye niyeti yok gibi. Bütün komünistler kapitalist oldu artık. Lanet olası Amerikalılardan bile beter." Sonra beni fazla uğraştırmadan, sanki benim koruyucu meleğim onun kulağına fısıldamış gibi: "Bir süre önce beni görmeye gelmişti. Biraz *keyifsiz* gibi göründü bana. Yanlış tarafı desteklemiş olduğunun farkına varmış gibiydi. Ama aslında bu doğal bir şey."

Ben pek hoşuma gitmiş gibi güldüm. "Jamie! Bana Larry'nin kapitalist bir girişimci olduğunu söylemeye çalışmıyorsun herhalde. Bu kadar da olmaz yani."

Ama Jamie, hiç uyarıda bulunmadan manyaklar gibi – ve genelde nedensiz – gülebilmesine karşın sadece bir kadeh şarap daha doldurmakla yetindi. "*Ne* olduğunu bilmiyorum doğrusunu istersen.

Zaten beni ilgilendirmez de. Ama sıradan bir girişimciden fazla olduğu kesin. Sanki o anda vaaz veren bir rahip gibiydi. Anlıyor musun?" Bir daha görmek istemezmiş gibi, içki şişesini bana doğru itiyor. "Yine açık konuşmak gerekirse, saygı diye de fazla bir şey yok."

"Vay vay," dedim.

"Kendini epey büyük görüyor." Şarabını yudumladı. "Hâlâ o eski iç hesaplaşması sürüyor gibi. Dünyanın lafını dinletti bana. Özgürlüğüne yeni kavuşan ülkelerin ayakta durabilmeleri için yardım görevimiz, eski siyasi hataların giderilmesi, sosyal adalet ölçülerinin uygulanması hakkında bir sürü palavra. Benim düşman safına geçip geçmeyeceğimi sordu. 'Dur bakalım, yavaş ol evlat,' dedim. 'Sen Sovyetlere yardıma kalkışanlardan biri değil miydin, ha? Kusura bakma ama bana yutturamazsın. Beni başkasıyla karıştırdın galiba.'"

Kendisini dikkatle dinlediğimi göstermek için şaşırmış gibi yaparak öne eğildim. Yüzüme meraklı bir hayret ifadesi yerleştirdim. Beden dilinin tüm numaralarını kullanarak o küçük kafasının sisleri arasındaki lanet hikâyeyi dilinin altından çıkarmasını bekledim. "Devam et Jamie. Çok ilginç doğrusu. Sonra?"

"Kendimi sadece bu şirkete karşı sorumlu hissettiğimi söyledim. Ama beni dinlemedi bile. Onu entelektüel biri sanırdım. Hem entelektüel olup hem de karşısındakini dinlememek olur mu hiç? Beni dinlemeden konuştu durdu. Benim etrafını görmek istemeyen bir devekuşu olduğumu söyledi. Ben devekuşu değilim. Ben bir aile babasıyım. Zavallı."

"İyi ama, senden *ne* yapmanı istedi Jamie? Pringle Şirketi'ni Oxford Açlara Yardım Komitesi'ne devretmeni mi?" Bunu söylerken hiç de kötü bir fikir olmadığını düşündüm. Ama yüzüm, eğer takındığı ifadede başarılıysa, Jamie'nin böyle uygunsuz bir önerinin hedefi olmasına duyduğum içten üzüntüyü yansıtıyor olmalıydı.

Birkaç saniyelik bir sessizlik içinde kafasındakileri toparladı. "Sovyet Komünist Partisi özelleşiyormuş. Doğru mu bu?"

"Doğru."

"Anlattığı masal buydu işte. Parti mallarını satışa çıkaracaklarmış. Binalar, sayfiye evleri, bürolar, ulaşım araçları, spor tesisleri, okullar, hastaneler, yabancı ülkelerdeki elçilikler, büyük araziler, paha biçilmez tablolar, kimbilir daha neler. Milyarlarca dolarlık mülk. Bunların senin için bir anlamı var mı?"

"Var doğrusu. Rusya Limited Şirketi. Gizli olarak Gorbaçov'la başladı, sonra da iş iyice ayyuka çıktı."

"Larry'nin bu işe nasıl bulaştığını bilemiyorum doğrusu. Ancak Pringle Kardeşler'in onunki gibi karanlık ilişkiler içinde olmadığını söylemekle gurur duyarım." İri bir yudum daha aldı. "Olmak istemem de. Asla."

"Ama Jamie . . ." İlgilenmiş gibi görünmeye çalışıyordum ama zamanım da tükeniyordu. Oxford'da takımdaki lakabını kullanarak, "Ama Jimminy," dedim. "Senden ne istiyordu ki? Kremlin'i satın almanı mı? Çok merak ettim doğrusu."

Jamie'nin kızarmış gözleri bir kere daha şirketin Şeref Listesi'ne takıldı. "Sen hâlâ o eski işinde mi çalışıyorsun?"

Duraksadım. Jamie bir zamanlar bizim Servis'e katılmak için başvurmuş, ama kabul edilmemişti. O günden sonra da bana zaman zaman bir iki bilgi kırıntısı vermişse de, biz genelde onun anlattıklarını başka kaynaklardan çok daha iyi bir şekilde ve daha önce elde etmiş olurduk. Bizim bu gizliliğimizden hoşlanıyor muydu, yoksa bize kızıyor muydu? Eğer olumlu yanıt verirsem daha çok şey anlatır mıydı? Orta yolu seçtim.

"Eh, şöyle böyle işte Jamie. Tam sayılmaz. Ama beni meraktan öldüreceksin. Larry neyin peşindeydi?"

Şarabı doldurmak ve yüzünü buruşturmak için bir ara daha.

"Söylesene!"

"Bana iki kez kazık attı. Bir-iki yıl önce telefon edip birkaç milyonluk esaslı bir iş vermek istediğini, kente geldiğinde benimle görüşmek istediğini falan söyledi. Ama sonra bir ses çıkmadı."

"Ya ikincisi? O ne zamandı?"

Hangisini daha fazla üstelemem gerektiğini bilemiyordum; nedenini mi, zamanını mı? Neyse ki, bu kararı benim yerime Jamie verdi.

"Larry Pettifer eski bir Sovyet devlet kurumu tarafından bu Şirket'te bir hesap açma olasılığını araştırma yetkisinin kendisine verildiğini söyledi. Sözünü ettiği kurumun ve bu kurumdaki, işe dahil olacak insanların adını vermedi. Hesap yurt dışında açılacak ve Şirket'e açıkça belirtilmeyen kaynaklardan büyük paralar gelecekti. Şirket de elinde bir referans mektubu olan ya da belirli bir şifreyi bilen bir kişi tarafından zaman zaman verilecek talimata göre para-

yı çeşitli yerlere dağıtacaktı. Ve bizden asla kredi talep etmeyeceklerdi."

Jamie'nin konuşma hızı gittikçe yavaşlamış ve sanki dakikada on beş devire düşmüştü. Ve gemi saatine göre sadece dokuz dakikamız kalmıştı.

"Bunlar büyük paralar mıydı? Yani bankacılık alanında? Larry ne kadar paradan söz ediyordu?"

Jamie yine arkamdaki şeref listesine baktı. "Eğer bu sabah yönetim kurulunda konuşulana yakın bir rakam düşünürsen fazla yanılmazsın diyebilirim."

"Otuz milyon sterlin mi? Bu kadar parayla ne satın alacaklarmış peki? Parayı nereden bulmuşlar? Demek istediğim, bu epey büyük bir miktar, değil mi? Senin için bile? Benim için kesin öyle ya. Çok şaşırdım doğrusu!"

"Doğrusunu istersen bu bir para aklama işine benziyordu. Benim anladığım kadarıyla aldığı talimata göre hareket ediyordu ve aslında işin ne olduğunu kendisi de pek bilmiyordu. Kuzeyde birlikte iş yapacağımız bir ortağı daha varmış. Belirli bir miktara kadar onun da imza yetkisi olacakmış. Çok pis bir iş senin anlayacağın."

Zamanımız tükeniyordu. Jamie de.

"Ortağının kuzeyde nerede olduğunu söyledi mi?"

"Ne?"

"Kuzeyde bir arkadaşı varmış dedin ya."

"Macclesfield. Macclesfield'de bir arkadaş. Manchester de olabilir. Hayır hayır, Manchester değildi, Macclesfield'di. Bir zamanlar orada bir kızı becerirdim. Cindy. İpekli işinde çalışırdı. İpek gibi bir kızdı Cindy."

"İyi ama Larry Pettifer otuz milyon sterlini nereden buluyor ki? Tamam, para kendisinin değil, ama yine de *birinin* olmalı."

Bekle. İçinden sayı say. Dua et. Bir yandan da gülümse.

"*Mafya*," diye homurdandı Jamie. "Onların orada bu tür işlere öyle demezler mi? Rakip mafyalar? Gazetelerde bunlardan başka şey yok zaten." Başını sıkıntıyla iki yana sallayıp 'kendi bileceği şey' gibi bir şeyler mırıldandı.

Ben o meraklı pozumu korumaya çalışarak, keyifli bir tavırla "Sen ne yaptın?" diye sordum. "Ortaklarını mı çağırdın? Larry'yi mi kovaladın?"

Gemi saatinin çıkardığı ses sanki bir saatli bombanın tıkırtısını andırıyordu. Zaman ilerliyordu ama hâlâ Jamie'nin ağzından bir laf alamamıştım. Birden sanki konuşmasını engelleyen benmişim gibi silkiniverdi.

"Bu durumlarda insan kovalanmaz," dedi. "Ona yemek ısmarlarsın. Eski günlerden söz edersin. Düşüneceğini, Yönetim Kurulu ile görüşeceğini söylersin. Ona bazı sorunlar olduğunu söyledim; hem uygulamada hem de iş ahlakı açısından. Bana müşterisinin adını, adamın amacının ne tür bir ticaret yapmak olduğunu ve vergi durumunun ne olacağını söylemesi iyi olurdu. Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla – yüksek düzeyde – bir temas ayarlamalarını salık verdim. Londra'daki Rus elçiliğinin bir mektubu vardı ellerinde. Ama imza büyükelçinin değil, başka bir yetkilinindi. Sahte olabilirdi. Olmayabilirdi de. İnsan böyle şeyleri bilemez ki."

O sırada yanındaki kahve fincanına gözü takıldı. Fincanın kaşığının arkasındaki ayar damgasını inceleyip, onu yanındaki boş koltuğun önünde duran fincanın kaşığı ile karşılaştırdı. "Eksik takım," diye söylendi. "Garip şey." Sıkılmış gibiydi. "Nasıl oldu acaba? Peters Ana'ya bir soralım bakalım. Dikkatsizlik doğrusu."

"*Ellerinde* bir mektup vardı dedin. Larry sana geldiğinde yanında biri daha mı vardı?"

"Ne dedin?"

Elimi koluna dayadım. "Özür dilerim Jamie, yanlış duymuş olabilirim, ama bana '*ellerinde* bir mektup vardı' dedin gibi geldi. Yani Larry yalnız gelmemiş miydi? Orasını pek anlamadım doğrusu."

"Haklısın, iki kişiydiler." Hâlâ kaşıkları inceliyordu.

Kafamda düşünceler birbirini kovalıyordu sanki. Çeçeyev mi? Macclesfield'deki ortağı mı? Yoksa Larry'nin sözde Hull Üniversitesi'ndeki arkadaşı mı?

"Yanında kim vardı?" diye sordum.

Jamie'nin yüzündeki o üstünlük taslayan ve pek de müstehcen gülümsemeyi görünce şaşırdım. "Pettifer yanında yardımcısını getirmişti. Bana sorarsan sevgilisiydi. Bu işte aracılık edecek kişi, bu yardımcısı olacakmış. İşi yürütecek olan oymuş. Larry matematikten pek anlamaz ama kız esaslıydı. İş rakamlara geldiğinde Larry'den kat kat üstündü."

Bundan çok hoşlanmış gibi yaptım. Öyle hoşlanmış görünmeliydim ki, aniden buz kestiğim halde gevrek bir kahkaha attım. "Tamam Jamie. Saklamana gerek yok. Kız Rustu. Çizmeleri karlı bir Rus kızı."

O üstünlük taslayan gülümsemesi hâlâ yüzünündeydi. Kendisini rahatsız eden kaşıkları bıraktı. "Yanlış. Göründüğü kadarıyla derli toplu bir İngiliz kızı. İyi giyimli. Kraliçenin İngilizcesini senin benim kadar iyi konuşuyordu. Planların onun kafasından çıktığını duysam hiç şaşmam doğrusu. Burada kendisine rahat rahat bir iş verebilirdim."

"Hoş bir kız mı?"

"Hayır, sadece hoş değil. Oldukça *güzel*. Bu sözcüğü pek az kullanırım aslında. Pettifer gibi boktan bir herifin yanında ne işi olduğunu Tanrı bilir." Jamie en çok sevdiği konuya girmişti artık. "Çok esaslı bir vücut. Şahane kalçalar. Sütun gibi bacaklar. Tam önümde oturup bacak bacak üstüne attı." Birden felsefeye daldı. "Tim, yaşamda garip şeyler vardır ve böyle şeylere çok sık rastlamışımdır. İstediği her şeye sahip olabilecek güzel kızlar hep boktan heriflere giderler. Pettifer'ın kızı dövdüğüne bahse girerim. Kız da bundan hoşlanıyordur herhalde. Mazoşist. Baldızım Angie gibi. Dünya kadar parası var, müthiş güzel, ama sinek gibi bir boktan kalkıp ötekine konuyor. Bu yaptıklarına bakılırsa ağzında sağlam diş kaldığı için talihlidir yani."

"Bu kızın bir adı var mıydı?" diye sordum.

"Sally. Sally bilmem ne." Ağzı yeni bir gülümsemeyle çarpıldı. "Kapkara saçlar, başının üstünde toplanmış, elini uzatıp indirmeni bekliyor sanki. En büyük zaafımdır benim. O siyah kıl tutamlarına bayılırım. Kadının bütün dişiliği oradadır. Müthiş bir şey."

Hiçbir şey duymuyor, hiçbir şey görmüyor ve hissetmiyordum. Yalnızca bilgi topluyor ve kaydediyordum. Jamie karşımda oturup kederli ve yaşlı haliyle kafasını iki yana sallayıp şarabını içerken bütün yaptığım buydu.

"O günden sonra ondan haber aldın mı?"

"Hayır. İkisinden de almadım. Sanırım verdiğim mesajı anlamışlardı. Eh, sahtekârın birine ya da yanındaki sürtüğe ilk kez kapıyı gösteriyor değildik ya."

Gemi saatine göre beş dakikam kalmıştı.

"Onu başkasına havale ettin mi? Gidebileceği bir yer gösterdin mi?"

"Pringle Kardeşler'de biz böyle işleri pek bilmeyiz. Bir zamanlar BCCI bankası vardı bu işlerle uğraşan. Onların da karanlık işleri yüzünden epey kuşku bulutları altında olduklarını duyuyoruz."

Son bir sorum daha vardı. "Jamie, onlar gittikten sonra telefonu açıp – ben artık çalışmadığıma göre – benim eskiden yanlarında çalıştığım kişilere, Larry ile sevgilisi hakkında bir şeyler söylemek hiç aklına gelmedi mi, ha?"

Jamie kızgın bir boğa gibi baktı bana.

"Larry'yi ihbar etmek mi? Sen ne söylediğinin farkında mısın? Ben bankacıyım. Eğer sevgili anneciğini boğup asit fıçısına atmış olsaydı herhalde birine telefon etmeyi düşünebilirdim. Ama Oxford'daki devre arkadaşlarımdan biri gelip de bankacılık hakkında akıl danıştığında, ben ağzımı açmamaya yeminliyimdir. Onlara söylemek istersen bu senin işin. İstediğini yapabilirsin."

Başarmıştım işte. Geriye aşılması gereken son bir engel kalmıştı. Belki bu soruyu en sona saklamaya karar vermemin nedeni, benim – kendime bile – eziyet etmeyi seven, kişiliğimin o işkenceci yanıydı. Tıpkı eve gelen polislere, Marjorie'ye, Merriman'a yaptığım gibi, ağzımdan tek bir laf alabilmek için insanı çileden çıkaran bir eziyet çektiren o işkenceci yanım. Ya da tacın mücevherlerinden önce diğer şeyleri toplamamı söyleyen, içimdeki o emektar ajan.

"Ee, ne zaman Jamie?"

"Ne dedin ahbap?"

Uyukluyordu.

"Ne zaman? Sana ne zaman geldiler? Larry ile sevgilisi? Randevuyla gelmiş olmalılar, yoksa yemeğe alıkoyup bir şeyler ikram etmezdin." Böyle diyerek onun randevu defterine bakmasını ya da telefonu açıp Pandora'ya sormasını sağlayabileceğimi umuyordum.

"Sülün," dedi yakınır gibi alçak bir sesle. Kendinden ya da Larry'den – hatta Emma'dan bile – yakınıyor sandım. "Sülün ikram etmiştim. Peters Ana pişirmişti. Oxford'dan arkadaş. Eski günler. Larry'yi yirmi beş yıldır görmemiştim. Yere kırmızı halıyı serdim. Meslek ahlakı. Eylülün son haftası, mevsimin son sülünüydü. En azından bizim Banka için. Lanet Araplar avlayarak soylarını tükettiler. İtalyanlardan bile beterler. Eylül ortası geldiğinde tek bir

sülün bile kalmıyor. Kendimizi toparlamamız lazım. Av sahalarımıza bizim yerimize yabancılar üşüşüyor. Hele bugünlerde lanet olası Ortadoğulular."

Ağzım uyuşmuştu. Sanki dişçi iğne yapmıştı. Sanki üst dişetlerim donmuş, dilim boğazımdan aşağı kayıp gitmişti.

Çok yaşlı ya da çok sağır biriyle konuşuyormuşum gibi ağır ağır, "Eylül sonu demek," dedim. "Öyle mi Jamie? Sana eylülün son haftasında geldiler, öyle mi? Doğrusu onlara sülün vermekle büyük bir ikramda bulunmuşsun. Oysa onları kapı dışarı da edebilirdin. Umarım sana minnettar kalmışlardır. Onların yerinde olsam, sana büyük bir minnet duyardım. Kim olsa aynı şeyi hissederdi. Demek eylül sonu ha? Öyle mi?"

Daha konuşmaya devam ettim ama Jamie'nin omzunu silkmek, yüzünü buruşturmak ve "Yaa . . .", "Hımm . . .", "Aslında, eee . . ." gibi lafları geveleyerek garip sesler çıkarmak dışında bir yanıt verip vermediğini bilemiyorum. Pandora'nın kapının arasından kafasını uzatıp, Sinderella'nın arabasının gelip, vaktinin dolduğunu haber vermesini hayal meyal hatırlıyorum. Kafamın içinde binlerce melekten oluşan bir koronun, eğer kara ışıktan kurtulmasını kutluyorsan işte sana bir şişe '55 Cheval Blanc' ve '27 Graham kadehi' diye haykırdığını hatırlıyorum.

Jamie Pringle güçlükle doğrulmuş, rugby sahası dışında hiç göstermediği gerçek bir ilgi göstererek "Pandora. İyi ki geldin. Buraya bak. Rezalet bu. Bayan Peters'e *hemen* söyle, olur mu canım? Kaşıklar ayrı takımlardan. Servisi berbat edebilir. Bu işi *kimin* yaptığını ve takımların *neden* karıştığını bul, öğren."

Ama asıl aradığını bulan bendim ve sorumun cevabını bulup, öğrenmiştim.

* * *

Sevincim yüreğimin kıyısında bir yerde sürdüyse de, aslında çok da uzun ömürlü olmadı. Artık kavuştuğum beyaz ışık onların ortak ihanetlerinin büyüklüğünü her zamankinden daha açıkça görmemi sağlamıştı. Pekâlâ, bir tabanca almıştım. Bir komplo kurmuş, bir araba kiralamış ve yıllar boyu dostum ve ajanım olan insanı öldürmeyi kararlaştırmıştım. Ama o bunu hak etmişti! Emma da!

* * *

Yürüdüm.

Emma.

Sarhoştum. Ama içtiğim şaraptan değil. Büro'da geçirdiğim yirmi beş yıldan sonra içkiye dayanıklıydım. Ama yine de sarhoştum: Körkütük ve rezilcesine sarhoş.

Emma.

Saçlarını tepende toplamış, bacaklarını Jamie Pringle'ın burnuna dayarken kimdin, ya da kim olarak görünmek istiyordun? Benim, geç de olsa gülmeyi öğrenen yaşlı ve soğuk Timbo'nun arkasından yılışık yılışık gülerken başka hangi yalanları yaşadınız?

Emma melek rolünde. Gece geç saatlere kadar Umutsuz Davalar için çalışırken. Telefon ederken, daktiloda yazarken, ciddi, yüce gönüllü, meşgul ve her şeyden uzak görünürken, postaneye, istasyona, Bristol'e gitmek için Sunbeam'i ödünç alırken. Yeryüzünün ezilmişleri için. Larry için.

* * *

Yürüyordum. Öfkeleniyordum. Bir an seviniyordum. Tekrar öfkeleniyordum.

Ancak tüm öfkeme karşın karşı kaldırımdaki çiftin vitrinlere bakarken birden vazgeçip benim gittiğim yönde ve benimle aynı hızda yürümeye başladıklarını görüyordum. Ve arkamda bir üçüncüsünün ve onlara refakat eden bir araba ya da taksinin olduğunu biliyordum. Ve bu nedenle de tüm öfkeme, tüm sevincime, yeni amacıma, karanlıkta yaşayan bir gece hayvanı olmaktan çıkmış ve artık gündüz ışığına kavuşmuş olmama karşın, peşimde olan herkese verdiğim görüntüye dikkat etmem gerektiğini biliyordum. İyi bir öğle yemeği yemiş, bir vakfın yönetim kurulu üyesi ve kendi işleriyle meşgul eski bir casustan başka bir şey olmadığımı gösterecek şekilde davranmalı, görünüşte bunun dışına çıkmamalıydım. Ve bana bu sorumluluğu yükledikleri için Larry' ye, Emma'ya ve beni gözetleyenlere şükran borçluydum. Görüntü her zaman kuralına uygun hareket etmeyi gerektirir, yaşamdaki her tür kargaşayı gözden uzak tutabilir oysa içimdeki kargaşa o sırada avazı çıktığı kadar bağırıyordu:

Emma! Tanrı aşkına o adam seni buralara kadar nasıl getirebildi?

Larry! Seni intikamcı, hırsız, orospu çocuğu.

İkiniz de! Ne halt karıştırıyorsunuz ve neden?

Cranmer! Sen katil değilsin! Dimdik yürüyebilirsin! Temizsin!

* * *

Aptaldım ben.

Ruhu özgürlüğe kavuşmuş bir aptal olsam da, öfkeli, aşırı kontrollü bir aptaldım. Kendimi delicesine âşık sanmış ve koynuma bir yılan sokmuştum.

Onu benimsemiş, şımartmış, ona hizmet etmiş, kaprislerini sevmiştim. Ona mücevherler ve özgürlük vermiştim, onu benim yeni kafesim, aşkımın nesnesi, tüm kadınların üstündeki kadınım, tanrıçam, kızım ve Larry'nin diyebileceği gibi, bana tapacak olan kölem yapmıştım. Beni sevmesi için; ciddi ve neşeli anları için; benim onu koruyacağıma güvenmesi için sevmiştim. Ve bütün bunları *neye* dayanarak yapmıştım? Geç gelişmiş bir insanın buğulu özlemlerinden başka hangi içgüdüye dayanmıştım?

Şimdi yeni ve gemlenmez öfkem içinde gerçek bir mantıksızlık kasırgasına kapılmıştım: O bir tuzaktı, kurt kapanı, düşmanlarımın komplolarıyla karşıma çıkarılmış biri! Ben, Cranmer, modası geçmiş bir romantik, bir sürü boş aşk ilişkisinin emektarı, kitaptaki en eski hileyi yutuvermiştim!

Emma daha başından beri bir tuzaktı! Larry'nin tuzağı. Çeçeyev'in. Zorin'in. İkisi, üçü, hatta dördü bir olup kurmuşlardı tuzağı!

Ama *neden?* Ne amaçla? Beni paravan olarak kullanmak için mi? Honeybrook'u paravan olarak kullanmak için mi? Çok saçmaydı bu.

Böylesine profesyonellikten uzak, saçma sapan kuşkuların pençesine düşmüş olmaktan utanarak, onların gerisinde kalan ve bir gidip bir gelerek sürekli artan paranoyamı destekleyecek başka yollar aradım.

Emma hakkında ne biliyordum? Kendi çabamla öğrendiğim hiçbir şey. Onun bana, ya da pazar günleri benim önümde Larry'ye söyledikleri dışında hiçbir şey. Merriman'ın verdiği dosya hâlâ rahip sığınağında, bir perdenin ardında okunmadan, toz içinde, benim dürüst âşık rolümün bir sembolü olarak duruyordu.

Bir İtalyan adı.

Ölü bir baba.

Sanata meraklı İrlandalı bir anne.

Oradan oraya sürüklenerek geçirilmiş bir çocukluk.

Bir İngiliz yatılı okulu.

Viyana'da müzik eğitimi.

Doğuya gitmiş, mistisizme merak sarmış, hippilerin bütün kafadan kontak davalarını benimsemiş ve başını hep derde sokmuş.

Eve dönmüş, yeniden yollara düşmüş, biraz daha müzik çalışmış, beste yapmış, Alternatif Oda Orkestrası diye bir şey kurmuş, günümüzün geleneksel müzik araçlarını eski çağların klasik müziğine uygulamıştı – yoksa yaptığı bunun tam tersi miydi?

Sıkılmış, Cambridge'de bir yaz kursuna devam etmiş, Lawrence Pettifer'ın Batı'nın yozlaşması hakkındaki harika yazılarını okumuş ya da okuyor gibi yapmış. Londra'ya dönmüş, kibarca isteyen herkese bedenini cömertçe sunmuş. Korkmuş, Cranmer'la tanışmış ve onu kendisinin gönüllü ve gözü kapalı koruyuculuğuna atamış.

Ve Larry ile tanışmış. Ortadan yok olmuş, kendini Sally diye tanıtıp Jamie Pringle'ın karşısında bacak bacak üstüne atarak tekrar ortaya çıkmış.

Emma'm benim. Sahte şafağım.

* * *

Çıplağız, oynaşıyoruz. Emma siyah saçlarını benim omuzlarıma dökmüş.

"Sana Timbo diyeyim mi?"

"Hayır."

"Larry öyle dediği için mi?"

"Evet."

"Seni seviyorum. O nedenle sana istediğim adı takabilirim. İstersen sana Hey Sen derim. Ben esnek bir insanım."

"Tim yeter. Sadece Tim. Ve evet, sen fazlasıyla esneksin."

* * *

Yatak odasındaki şöminenin önüne uzanmışız. Başını boynuma gömmüş.

"Sen casussun, değil mi?"

"Elbette. Nereden anladın?"

"Bu sabah mektuplarını okurken seni *seyrettim.*"

"Yani gizli mürekkebi gördüğünü mü söylemek istiyorsun?"

"Hiçbir şeyi çöp sepetine atmıyorsun. Atılacak her şeyi plastik bir torbaya koyup yakıyorsun."

"Ben işe yeni başlamış bir bağcıyım. Altı ay önce seninle tanıştığım sırada doğmuştum."

Ama yüreğine bir kuşku tohumu ekilmişti artık. Beni neden gözetliyordu? Beni neden öyle düşünüyordu? Larry onun kafasına koruyucusunu yakın izlemeye almasına neden olacak neler doldurmuştu?

* * *

Kulübüme varmıştım. Salonda yaşlı adamlar gazetede hisse fiyatlarıyla ilgili haberleri okuyorlardı. Biri beni selamladı, Gordon bilmem ne – Gordon, bu ne hoş sürpriz, Prinella nasıl? Sigara salonunda meşin koltuğa gömülerek okunamayacak kadar sıkıcı bir gazeteyi elime alıp, mırıl mırıl sohbet etmenin önemli olduğunu sanan insanların seslerini dinliyorum. Mevsimin sisi yüksek pencerelere yapışmış. Nijeryalı hademe Charlie okuma lambalarını yakmaya geliyor. Eskiden benim servisimde çalışan ve şimdi emekli olmuş harika ajan grubum, kapının yakınında bir yere oturmuş, sabah akşam işe gidip gelen insanları kıskançlıkla seyrediyor. Onlara arkam dönük oturmama rağmen hallerini gözümün önündelermiş gibi görebiliyorum. Akşama kadar sigara salonunda oturuyorum, okumuyorum ama okur gibi yapıyorum. Arkamdaki büyük saat altıyı çalıyor. Emekli askerlerin bir teki bile kıpırdamıyor.

* * *

"Larry gerçekten inanıyor, değil mi?" diyor Emma.

Bir Pazar akşamı. Oturma odasındayız. Larry on dakika önce gitmiş. Kendime büyük bir kadeh viski doldurmuşum ve iki raund arasındaki boksörler gibi koltuğuma yığılmışım.

"Neye?" diye soruyorum.

Yanıt yok.

"Ben Tanrı'ya gerçekten inanan bir İngilize hiç rastlamamışımdır. Çoğu 'bir yandan şöyle, öteki yandan böyle' derler ve hiçbir şey yapmazlar. Sanki içlerinden vicdanları sökülüp alınmıştır."

"Ben yine de anlamıyorum. Larry *neye* inanır?"

Söylediklerim canını sıktı.

"Boş ver. Dinlemediğin anlaşılıyor."

İçkimden bir yudum daha alıyorum. "Belki de farklı şeyler hissediyoruzdur," diyorum.

Bununla ne demek istedim ki? Sigara salonunun tül perdeli pencerelerinden aydınlık geceye bakıyorum. Larry ona numaralarını gösterirken, politik aryalarını okurken, onu heyecanlandırıp kendi benliğinin dışına çıkarırken, mahçup ederken ve ardından da bağışlarken, kendisi hakkında daha samimi konuşmasını sağlarken Emma'nın duymadığı ne duydum ben? Büyük zampara Larry'nin benim soruma verdiği yanıtı dinlediğim kararına vardım sonunda. Ben önyargılarımın beni yoldan çıkardığını ve Larry'nin kalp çalmada benden çok usta olduğunu düşünüyordum. Ve yirmi yıl boyunca o büyük Cranmer-Pettifer çekişmesinde aslında kimin kimi yönettiğinde tek taraflı olarak yanıldığımı.

Bir süre sonra, kulübün şöminesindeki kömür ateşi tembel tembel yanarken Larry'nin, henüz bilemediğim gizemli bir yolla kendisini öldürmemi neredeyse bizzat planlamış olup olmadığını düşündüm. Ve, eğer duracak yerde öldürücü darbeyi indirmiş olsaydım, ona bir iyilik yapıp yapmamış olacağımı.

* * *

Kulübümün pencerelerinden gördüğüm pembe sis, taksi Haverstock Tepesi'ne tırmanmaya başladığında iyice yoğunlaşmıştı. Burası Emma'nın yaşadığı yerlerdi. Anlayabildiğim kadarıyla burası Belsize Köyü'nde başlayıp, kuzeyde Whitestone Pond'a, doğuda Kentish Town'a ve batıda Finchley Road'a kadar uzanmaktaydı. Bunların arasında kalan yerler, düşman toprağıydı.

Emma bana Hampstead'in kendisine ne yaptığını asla söylemedi ve ben de, her ikimiz için çok önemli olan mahremiyete saygıdan asla sormadım. Onun arada sırada ağzından kaçırdığı şeylerden kendisinden daha yaşlı entelektüel prensler arasında elden ele geçtiği izlenimini edinmiştim. Listesinde ünlü gazeteciler fazla yer tutuyordu. İnişli çıkışlı bir cinsel yaşam yüzünden ruh doktorlarına taşınmış, bir süre sonra onların da dahil olduğu bir aşk yaşamı sürdürmüştü. Zaman zaman zavallı güzelimin kendi sınırlarından faz-

la açıldığını ve sonra kıyıya dönerken sık sık boğulmasına ramak kaldığını düşünürdüm.

Klinik eski bir Baptist kilisesiydi. Kapıdaki pirinç levhada Arthur Medawi Dass ve bilimsel nitelikleri yazılıydı. Bekleme odasındaki bir ilan tahtasında koku alerjisi tedavisi yapıldığı, tam pansiyon Zen ve vejetaryen yemekleri ile kahvaltı sunulduğu belirtilmekteydi. Resepsiyon memuru evine gitmişti. Emma'nın oturduğu koltukta, yanında, yeşil elbiseli ablak suratlı bir kadın oturuyordu. Kadının yüzünün kızarmasına bakılırsa kendisine çok dikkatli bakmıştım. Ama benim asıl dikkatimi çeken şey yeşilli kadın değil, tanıştığımız ilk akşamki trajik oyunun kahramanı kılığındaki Emma'ydı.

* * *

Avlamak için giyinmiş. Pringle'ın bankasına gittiği zamanki gibi, karşısındakini oyuna getirecek şekilde *kibar* giyimli değil. Karşımda bacak bacak üstüne atmış değil ama, o sancıdan kıvranır haliyle bile onun uzun boylu, çok güzel bir kız olduğunu ve bacaklarının oldukça güzel olduğunu fark ediyorum. Basit bir bere, siyah perçemlerinin alnına düşmesini önlüyor. Çektiği ağrıya karşı gösterdiği metanet bakışlarını gölgelemiş. Giysileri kısmen dini bir yardım kuruluşu üyesinin, kısmen de Edit Piaf'ın giysilerini andırıyor. Uzun bir siyah etek, siyah botlar, el işi desenli, yünlü bir yelek. Ve piyanist ellerini korumak için siyah ve hafifçe yıpranmış eldivenler.

Sırtım berbat. Vücudumda tepeden tırnağa kadar sıcak yılanlar dolanıyor. Ama onu gizlice incelerken onun ağrısı benimkinden daha fazlaymış gibi geliyor bana. Çektiği acı, ondan çok daha yaşlı ve çirkin birine yakışacak bir acı. Ona en iyi doktorları, en sıcak yatakları bulmak istiyorum. Yine gözgöze geliyoruz. Acısı onunla yakınlaşmamızı kolaylaştırıyor; normalde genç güzel bir kadına olabileceğinden daha güçlü bir bağ bu. İçimdeki yaşlı çapkın taktik seçeneklerini düşünüyor. Anlayış mı sunmalı? Ama ikimiz de acı çektiğimize göre bu zaten varolan bir şey. Görmüş geçirmiş biri rolünü mü oynamalı? Ona buraya ilk gelişi olup olmadığını sormalı mıyım? Ama en iyisi üstünlük taslamamak olacak. Bugünün kızları daha yirmisindeyken senin kırk yedi yaşında olabileceğinden daha fazla görmüş geçirmiş olabilir. Soğuk şakada karar kılıyorum.

"Gerçekten *harika* görünüyorsunuz," diyorum.

Bakışları hâlâ uzaklarda. Eldivenli eller metanetle birleşmiş.

Ama aniden gülüyor işte!

Odanın öte tarafından bana doğru pırıl pırıl yirmi iki kıratlık elmas gibi bir gülümseme, vinleks kaplı koltukları, floresan lambaları ve iki hastayı aşarak gelmekte. Ve gözlerinin puslu bir mavi olduğunu görüyorum.

Modern gençlerin âdeti olduğu üzere, aksanını kaybetmiş İngilizcesiyle, "Çok teşekkür ederim," diyor. "Tam da bunu duymaya ihtiyacım vardı."

Aramızda daha sekiz on sözcük geçmeden Londra'nın en cesur gülümsemesiyle karşı karşıya olduğumu anlıyorum. Düşünün bir kere: O gece ıstırabından kurtulmak için beklerken müzik kariyerinin ilk profesyonel gösterisini kaçırıyor! Sırt ağrıları olmasaydı şimdi Wimbledon'da bir konser salonunda oturmuş, dünyanın dört bir yanından derlediği kabile ve halk müziklerini dinliyor olacaktı!

"Bu sürekli bir şey mi, yoksa bir şey yaparken sırtınızı mı incittiniz?" diye soruyorum. "*Sizin* gibi genç biri için, *benim* yaşımdakilerin sırt ağrılarına neden olan şeyler söz konusu olamaz çünkü."

"Polis yaptı."

"Ne polisi? Aman Tanrım!"

"Bazı arkadaşlar işgal ettikleri bir evden çıkartılacaklardı. Biz de binanın önünde gösteri yaptık. İri yarı bir polis beni yakalayıp kamyonete sokarken birden sırtım incindi, ağrı *başladı* işte."

Otoriteye duyduğum saygı birden uçup gidiyor. "Korkunç bir şey bu. Ona dava açmalısınız."

"Aslında onun bana dava açması gerek. Çünkü önce ben onu ısırmıştım."

Ve gözlerim kör durumda düşüveriyorum tuzağa. Onu tuzağa düşürecek büyüleyici bütün sözlerimi yutuyorum. Onu dünyanın pek az rastlanılan temiz ruhlarından biri olarak görüyorum. Beş yıldızlı bir enayiden beklenen her şeyi yapıyorum. Tedavisi yapılır yapılmaz başına gelen talihsizliği unutturmak için Londra'nın en iyi yerinde esaslı bir yemek yedirmeye söz verecek kadar ileri gidiyorum.

"Bir porsiyon daha alabilir miyim?" diye soruyor.

"İstediğin kadar."

Onun vejetaryen bile olmadığını görerek şaşıyorum.

* * *

Bizimkisi o başdöndüren aşklardan biri değil; zaten neden olsun ki? Onu ilk gördüğüm anda benim alışılmış çapkınlık alanımdaki kadın meslektaş ya da orta yaşlı sekreter kategorisinden ve her yerde rastlayabiyeceğim türden bir kadın olmadığını biliyorum. Genç. Zeki. Benim için yabancı, tehlikeli bir alan. Bir risk o. Ve Cranmer kendi kendine koyduğu kuralların dışına çıkmayalı, yürek isteyen oyunlar oynamayalı, bir aşk gecesini sabırsızlıkla bekleyip sabaha kadar uyumayalı uzun yıllar olmuş.

Benim gibilerden çok var mıdır acaba? diye düşünüyorum. Onu evinden arabasıyla alan, Londra'nın dışında uydurma bir konser salonuna – bir gece Finchley'de konser verilen kullanılmayan bir tiyatro binasına, ertesi hafta Ruislip'de bir spor salonu ya da Ladbroke Grove'da birinin özel salonuna – götüren, onun o garip müziğini huşu içinde dinleyip daha sonra onunla birlikte yemeğe çıkan kendisinden yaşlı erkeklerin sayısı çok mudur acaba? Ve yemekte eğer canı sıkılmışsa onu canlandıran, fazla coşkuluysa onu sakinleştiren ve gecenin sonunda sadece yanağına ağabeyce bir öpücük kondurup ertesi hafta da aynı şeyi yapmaya söz veren yaşlı erkekler?

Wilton'daki mükellef yemeğimizi yerken, "Ben fahişe ruhluyum Tim," diyor. "Kalabalık bir odaya girdiğimde insanlar bana dönüp bakarlar ve ben de hemen herkesle, gözlerimle flört ederim. Ondan sonra da görünüşüne kapılıp, birinin peşinden gidiverirm işte."

Beni özellikle mi kışkırtmaya çalışıyor? Şansımı denememi mi söylüyor? Herhalde altında Porche'si olan bir Hampstead bankacısından daha kötü olamam ya? Ama bunun blöf olmadığını nereden bilebilirim? Ya kartlarımı ortaya koyar da reddedilirsem ilişkimiz ne olacak? O bir çılgın mı? Gerçi onun yaşamı içindeki zikzaklı yolda bir çılgınlık tadı yok değil – hatta bu benim gıpta ettiğim bir şey: Bir kere Camden Lock'ta otuz saniye kadar konuştuğu İtalyana rastlama umuduyla Londra'dan Hartum'a gidiş; Hindistan'da bir *tapınakta* budist rahiplerle birlikte altı ay çile çekmek; bilmemkimlerin müziğini ararken Panama'dan Kolombiya'ya bir yolu katetmek; bir polisi ısırmak – ısırdığı herif hayranlarından biri olmadığı sürece tabii.

O benimsediği davalar ise, kitlelerle ilgili bilinci yansıttığını ileri

süren pazar köşe yazarlarının karikatürleri. Ama Kürtlere yapılanlar nedeniyle Türk inciri yemeyi reddetmesiyle *niye* alay edeyim ki? Ya da balinalara yaptıkları yüzünden Japon balığı yememesiyle? Yaşamını ilkelere göre yürütmesinde – bu ilkeler bizim toplumumuza aykırı olsalar bile – gülünç olan ne vardı?

Bu arada onun tavırlarını izliyor, yapacaklarını önceden tahmin etmeye çalışıyor ve ağabey-kız kardeş gibi geçirdiğimiz gecelerin birinde elini uzatıp yanağıma dokunduğunda ya da yumruklarıyla sancıyan sırtımı ovuşturduğunda uçuşan o kıvılcımları saymazsak, bana cesaret verecek bir şeyler yapmasını bekliyordum. Sadece bir kere sordu geçimimi neyle sağladığımı. Ben Maliye'de çalıştığımı söyleyince de, "Öyleyse kimden yanasın?" diye sordu gamzeli çenesini meydan okurcasına hafifçe kaldırarak.

"Hiç kimseden. Ben bir devlet memuruyum."

Ama bunu kabul edemezdi.

"*Tarafsız* olamazsın Tim. Tarafsız olmak, varolmamak demektir. Bizi yaşama bağlayan, inanacak bir şeylerimizin olması gerekir. Aksi halde yaşamda kendimizi tanımlamış sayılmayız."

Bir gün Diana'yı sordu: Evliliğimizde kötü giden neydi?

"Hiçbir şey. Evlenmemiz bir hataydı ve bu hata evlendikten sonra da devam etti."

"Neden evlendin öyleyse?"

Öfkemi bastırmaya çalışıyorum. Ona geçmişteki aşk hatalarının bir açıklaması olmadığını ve bunların düzeltilemeyeceğini söylemek istiyorum. Ama o çok genç ve insan üzerine kafa yorduğu takdirde, her şeyin bir açıklamasının bulunacağına inanacak yaşta henüz.

Hoşuna gideceğini umduğum bir dürüstlükle, "Sadece aptaldım," diyorum. "Haydi, Emma. Sakın *senin de* birkaç kez olsun aptallık yapmadığını söyleme. Habire bunu yaptığını *söyleyip* duruyorsun ya."

Ama o buna üstünlük taslarcasına gülümsüyor sadece ve ben gizli bir öfke anında, elimde olmadan onu Larry ile kıyasladığımı fark ediyorum. Siz güzel olan insanlar, yaşamın güç sınavlarından muaf tutulursunuz, değil mi? demek istiyorum. Yaşamda o kadar çok çaba harcamanız gerekmez, değil mi? Birilerinin sizi yargılaması yerine, size sadece öylece oturup yaşamı yargılamak düşer.

Ama içimdeki acılık mı her neyse, ona kadar erişmiş. Gözlerini benden ayırmadan elimi iki eli arasına alıp dudaklarına götürüyor. Çok mu akıllı? Yoksa çok mu aptal? Ama Emma bütün bu kategorilere meydan okuyor. Larry'ninki gibi, onun da güzelliği, kendi erdemi.

Ertesi hafta yine eskisi gibi iki dostuz ve Merriman beni bürosuna çağırıp Soğuk Savaşçıların yeni bir göreve yerleştirilemeyeceğini söyleyene kadar bu böyle devam ediyor. Ben hemen Honeybrook'a yerleşiyorum. Ancak Büro'nun bana biçtiği emekli rolünü duyduğumda hissetmem gereken o derin umutsuzluk yerine umursamaz bir canlılığım var şimdi. Merriman, kırk yılda bir doğru bir iş yaptın! Cranmer özgür artık! Cranmer yaşamının bedelini ödedi! Cranmer bugünden itibaren bütün eski ilkelerini bir yana atıp, yaşamının sonuna kadar Larry'nin öğüdünü tutacak. Dereyi gördükten sonra paçaları sıvayacak. Kendinden vermek yerine almasını bilecek artık.

YEDİNCİ BÖLÜM

Ama Cranmer almaktan çok daha fazlasını yapacak. Sıradan biri olacak, bir taşra kasabasına gidecek, özgür olacak. Soğuk Savaş artık kazanılıp sona erdiğine göre büyük dünyanın karmaşık dertlerinden uzaklaşacak. Zaferin kazanılmasına katkıda bulunmuş biri olarak Merriman'ın hararetle övdüğü yeni kuşağa şerefle teslim edecek bayrağı. Katkıda bulunduğu barışın harmanını tarlalarda, toprakta, köylü sadeliğiyle kaldıracak. Temiz ve açık insan ilişkilerinde, bu yirmi küsur yıldır savunduğu özgürlüğün keyfini çıkaracak. Ama bencilcesine ve her ne pahasına olursa olsun değil. Aksine şimdi toplum için hayırlı işlerle uğraşacak; ama daha küçük ölçekli bir yaşam için, küçük toplumlar için, bu günlerde etrafı kollamak için en iyi mevkilerde bulunanlar için bile bir sır olan sözde milli çıkarlar için değil.

Ve bana hiç beklenmedik bir yerden gelen bu şaşırtıcı fırsat beni görkemli bir savurganlığa itiyor. Çapkınlıklarımda, büyük fırsatlar için biçilmiş kaftan olduğunu düşündüğüm Connaught Oteli'nin Yemek Salonu'nu seçiyorum. Daha düşünceli olabilseydim daha alçakgönüllü bir yer seçerdim; Emma'nın yaşam standartı anlayışının çok üstüne çıktığını çok geç fark ediyorum. Ama zarar yok. Bu kadar alçakgönüllülük yeter. Eğer bana gelirse, onu altınlara boğacağım!

Beni dikkatle dinliyor, ama ben konuşurken onun kadar dikkatli değilim, kendimden geçmiş gibi konuşuyorum. Ancak sadece gizli geçmişim hakkında dudaklarım mühürlü.

Ona kendisini sevdiğimi ve gecemi gündüzümü onun için yürek çarpıntıları içinde geçirdiğimi söylüyorum. Yeteneği, zekâsı, yürekliliği ve özellikle narinliğiyle ve hatta – kendisinin söz ettiği gibi – başkalarının da onun cazibesinin farkına varması tehlikesinin tüylerimi ürperttiğini söylüyorum.

Daha önce hiç başıma gelmeyen bir şekilde gerçekler dökülüyor ağzımdan. Bir yaşam boyu süren gizlilikten sonra yüz seksen derece dönüş yapmış olmanın sevinci içinde kendimden geçerek, belki de gerçeklerden daha fazlası, belki gerçeğin hayalleri boşanıyor. Sonunda hissedebilme özgürlüğüm var. Onun sayesinde. Ona bir erkeğin olabileceği her şey olmak istediğimi söylüyorum: Önce onu korumak ve sakınmak, sonra sanatını ilerletmek, onun arkadaşı, dostu, sevgilisi ve müridi olmak, ona çeşitli uyumsuz parçalarının bir uyum içinde bağdaşabileceği bir yuva sağlamak istiyorum. Bunun için de, işte hemen orada ona benim köy yaşantıma katılmasını öneriyorum. Somerset'in en ıssız bölgesi olan Honeybrook'ta tepelerde gezinmeyi, üzüm yetiştirmeyi, müzik yapmayı ve sevişmeyi, daha neşeli bir Rousseau-benzeri ideal dünya geliştirmeyi, hep okumayı düşlediğimiz kitapları okumayı öneriyorum.

Bu yürekliliğime ve güzel sözlerime – ama son yirmi beş yılımı nasıl geçirdiğim hariç – ben de şaşarak, tüm cephaneliğimi bir tek salvo halinde savurduğumu duyuyorum. Aşk yaşantım o akşama dek bir yanlış birleşmeler komedisi olmuş ve kalbimin kapılarının hiç kimseye aralanmaması sonucunu doğurmuştu.

Yine Larry'nin sözleri mi bunlar? Kimi zaman ağzımdan çıkan en iyi şeylerin ondan alıntı olduğunu çok geç fark ediyorum.

Ama o akşam kalbimi dışarı salıverdiğimi ve geçmişin yanlışlıklarına utançla baktığımı söylüyorum. Ve bu da – eğer kendisini yanlış anlamadıysam – aramızdaki yaş farkına karşın ikimizde de ortak olan bir şey; o da bana sürekli olarak sıradan aşklardan, kuşbeyinli kafalardan ve boş konuşmalardan sıkıldığını itiraf etmiyor mu? Mesleğine gelince, bir ayağı Londra'da olacak. Arkadaşları olacak, sevdiği hiçbir şeyi bırakmasına gerek kalmayacak, özgür bir insan olacak, benim kulemde sakladığım tutsağım değil. Ve bir yere kadar da olsa söylediğim her şeye, içimden taşan coşkuyla söylediklerimin her kelimesine ben de inanıyorum. Eğer ömür boyu sürdürdüğüm gizlilik, bir yaşamı bırakıp bir başka yaşam kurmamıza imkân verecek şey değilse, nedir ki?

Emma uzun bir süre, bir daha hiç konuşmayacakmış gibi duruyor. Belki de emekliliği için kendisine bir dost seçen ciddi bir bürokrattan beklenecek bir tekliften daha ani bir saldırı yönelttim ona. Gerçekten de, onun tepkisini beklerken kendi kendime gerçeği

söyleyip söylemediğimi merak ediyorum. Söylediklerim kendi kulaklarımda inanılmaz sözler gibi çınlıyordu; sanki, bir zamanlar kendisini tutsak eden denizkızlarının büyüleyici sesinin, bir denizcinin kulaklarında hâlâ çınlaması gibi.

Ben konuşurken Emma bana bakıyor. Beni inceliyor demek daha doğru olur. Dudaklarımı, yüzümdeki korku ifadesini, ona olan hayranlığımı, dürüstlüğümü, tutkumu, kendimi ona açarken yüzümde beliren her şeyi okuyor. Gözleri kıpırtısız ama heyecanlı. Fırtına öncesindeki deniz gibi. Sonunda, tam konuşmam bittiği anda, söyleyeceklerimin bittiğini fark etmeden, parmağını dudaklarıma dayayarak susmamı emrediyor.

"Pekâlâ, Tim," diyor. "Sen iyi bir insansın. Kendi sandığından da iyi. Şimdi yapman gereken tek şey beni öpmek."

Connaught'ta mı? Yüzümdeki şaşkınlığı görmüş olmalı, birden kahkahalarla gülmeye başlıyor, kalkıyor, yanıma geliyor ve hiç utanmadan dudaklarımdan uzun uzun öpüyor. Emma beni bıraktığı sırada istemeyerek gözgöze geldiğim yaşlı garson, bakışlarıyla onun bu davranışını onaylıyor.

Emma yerine dönünce, "Bir koşulla," diyor.

"Söyle."

"Piyanom."

"Ne olmuş piyanona?"

"Onu da getirebilir miyim? Piyano olmadan düzenlemelerimi yapamam. Ben işimi onunla yapıyorum."

"İşini nasıl yaptığını biliyorum. Bak, istersen altı tane getir, daha fazla getir, dünyanın bütün piyanolarını getir."

Aynı gece sevişiyoruz. Ertesi sabah kanatlanmış gibi uçarcasına Honeybrook'a koşup dekoratörleri çağırıyorum. Bir kere olsun dönüp de geriye bakıyor muyum? Doğru olanı yaptığımdan emin olmak için bir an durup düşünüyor muyum? Daha kolay elde edebileceğim bir şeye çok yüksek bir bedel mi ödedim? Hayır. Bütün yaşamım boyunca hep saklandım, hep köşelerin ardında bir şeyleri gözetledim. Bundan sonra, himayemde eşsiz Emma olduğu halde, eylemlerimle düşüncelerim çelişkisiz olacak. Hemen o gün Wellsdeki antika mücevher ve mobilya satan Bay Appleby'yı aceleyle arıyorum. Ve ona her tarafta şimdiye kadar yapılmış en küçük, en güzel kuyruklu piyanoyu aramasını istiyorum, parası

önemli değil, gerçekten çok eski ve kaliteli olmalı, ahşabı en iyi cinsten, hintağacı olabilir; Bay Appleby, bu arada, bir ay kadar önce vitrininizde gördüğüm, o tokası işlemeli üç sıra incili gerdanlık hâlâ duruyor mu?

* * *

Bay Dass soyunmanızı söyleyemeyecek kadar utangaçtı. Erkek olsanız bile, karşısında çoraplarınızla, belinize kadar soyunuk, askılarınız iki yanınıza sarkarken elinizle pantolonunuzu tutarak durdurdunuz. Sizi yüzükoyun yatırıp belkemiğinizin altına masaj yaparken bile yaptığı iş için kendisine yeterli olacak en küçük et parçasını açmaya dikkat gösterirdi.

Ve Bay Dass işini yaparken bir yandan da o okşar gibi doğulu aksanıyla konuşur durur. Güven yaratmak ve olası bir yakınlığı önlemek için. Kimi zaman da, uyuklamanızı engellemek için sorular sorardı; ancak bugün asıl zihnim içinde bulunduğu uykudan uyanmışken ben kendim isterdim soruları sormayı: Onları gördünüz mü? Emma buraya geldi mi? Larry mi getirdi onu? Ne zaman?

"Sana verdiğim beden hareketlerini yaptın mı Timothy?"

"Evet, hiç kuşkun olmasın," diye uykulu bir sesle yalan söyledim.

"Somerset'teki hanımefendi nasıl?"

Görünürdeki o uykulu halime karşın kafam çok hızlı çalışıyordu. Onun ben Honeybrook'a taşındığımda bana tavsiye ettiği Frome'daki bir meslektaşından söz ettiğini biliyordum. Ama buna başka bir yorum getirmeyi yeğlemekteydim.

"Teşekkür ederim, iyi. Çok çalışıyor. Turnelere çıkıyor. Ama iyi. Siz kendisini herhalde son zamanlarda benden çok görmüşsünüzdür. Size en son ne zaman gelmişti?"

Bay Dass hâlâ gülüyordu yanlış anlaşılmayı açıklarken. Ben de kendisiyle birlikte güldüm. Emma ile ilişkim ne Bay Dass'tan ne de başkasından gizliydi. Yeni yaşamımın ilk aylarında beni dinleyecek herkese anlatmaya hazırdım: Emma, benim sevgilim, büyük tutkum, benim korumam altında, gizli saklı bir şey yok.

"O arkadaşınız hiç de sizin kadar iyi değil Bay Dass, bakın *bunu* söyleyebilirim," dedim sorusunu biraz geç olsa da yanıtlayarak. Ve adamcağızı hemen ikinci bir şaşkınlığa itiverdim.

"Hiç de öyle değil Timothy," dedi sert avuçlarını omuzlarıma bastırırken. "Ona düzenli olarak gidiyor musun? Bir iki tedavi yaptırıp sonra altı ay uğramazsan hiçbir yararı olmaz."

"Bunu bir de Emma'ya söyleyin bakalım," dedim. "Bana, size geçen hafta geleceğine söz vermişti. Herhalde uğramamıştır bile."

Ama bütün çabama karşın Bay Dass sessizliğini koruyordu. Ben ise çok heyecanlı olduğumdan sanırım biraz da beceriksizlikle ağzından bir şey kapmaya kararlıydım. Emma dün gelmiş miydi? Ya bugün? Kendisine tedaviye Larry ile geldiği için sıkıldığından mı bana yanıt vermek istemiyordu? Ama nedeni ne olursa olsun, konuşmadı. Belki de sesimdeki gerilimi fark etmiş ya da vücudumdaki gerginliği hissetmişti. Bay Dass kör olduğu için diğer duyuları çok gelişmişti, onun çok hassas kulakları veya yumuşak araştırıcı parmaklarıyla, bedenimdeki titreşimlerden ne mesajlar aldığını bilmenin yolu yoktu.

"Bir daha geldiğinde bana konsantrasyon için daha çok zaman tanıyacağını umarım," dedi aksi bir sesle, kendisine yirmi sterlini uzatırken.

Para kutusunun kilidini açınca telefonun yanında duran randevu defterine gözüm ilişti. Yürüt onu, diye düşündüm. Al ve çık git. O zaman Emma'nın gelip gelmediğini, geldiğinde yalnız olup olmadığını öğrenirsin. Ama evrenin sırlarını çözmek demek olsa bile, Emma'yı izlemek için gözleri görmeyen Bay Dass'ı soyamazdım.

* * *

Kliniğin kapısında durup derin bir nefes alırken yoğun sis gözlerimi ve burnumu yakıyordu. On metre ilerde bir sokak lambasının ışığı altında park etmiş bir araba vardı. Gözetleyicilerim mi? Arabaya doğru yürüdüm, elimle üstüne vurarak, "Kimse var mı?" diye seslendim. Sesimin yankısı sis içinde kayboldu gitti. Yirmi adım yürüdükten sonra aniden geriye döndüm. Ne arkamda herhangi bir gölge vardı, ne de gri sis duvarının berisinden bir ses geliyordu.

Artık izini sürdüğüm şey değişti, diye düşündüm. Larry'nin yaşamı ya da ölümünden bir iz arıyor değilim artık. Larry ile Emma'yı arıyorum. Bana komplo kurdukları için.

Sokak lambalarının ışığının oluşturduğu koninin içine girdim çıktım, yan sokaklara saptım, ağaçların altından geçtim. Yağmurlu-

ğumu giydim. Cebimde bulduğum bir kasketi de başıma geçirdim. Görüntümü değiştirdim. Artık görünmez oldum. Birkaç köpek sırayla, acı acı uluyordu. Bir daha durup boşluğu dinledim. Sonra geri dönüp yürüdüm. Gözetleyicilerim gitmişlerdi.

* * *

On yıl sonra bile eski evim beni hâlâ korkutuyordu. Ondan kaçmış olduğum halde o beni izlemeye devam ediyordu. Mor renkli sarmaşıklı binanın gri duvarları ardında benim Diana ile ömür boyu mutluluk hayallerimin kalıntıları yatmaktaydı. Oradan kent dışında daha küçük bir eve taşındığımda Büro'ya giderken önünden geçmemek için yolumu uzatırdım. Eğer önünden geçmek zorunda kalırsam da, bir kere daha cezamı çekmek üzere yeniden içeri atıldığımı düşünürdüm.

Ancak bir süre sonra bu kaçışım gizli bir meraka dönüşmüş ve bütün irademe karşın ev beni çekmeye başlamıştı. Metrodan bir durak önce iner, ışıklı pencerelerine bir bakmak için Heath'in öte yanına geçerdim. Nasıl yaşıyorlar? Benim dışımda nelerden söz ediyorlar? Ben orada yaşarken kimdim? Diana'nın Büro'dan ayrıldığını çok iyi biliyordum, çünkü Merriman'a bir mektup yazmıştı.

Merriman öfkeden köpürerek, "Sevgili eski karın bizim Gestapo olduğumuza karar vermiş," demişti."Ve bunu belirtirken çok da kaba davranmış. Anayasaya aykırı, beceriksiz ve sorumsuz: Biz buymuşuz işte. Sen koynunda bir yılan beslediğini *biliyor muydun?*"

"Diana böyledir işte. Ağzını bir kere açmaya görsün."

"Eh, ne yapacak şimdi? Vicdanını kamuoyu karşısında mı temizleyecek? *Guardian*'a mı yazacak bizi? Onun üzerinde *hiç* etkin var mı?"

"Ya senin var mı?"

Diana'nın psikoterapist olmak için okuduğunu duydum. Evlilik danışmanı olmuş. Zayıflamış. Kenttish Town'da yoga derslerine devam ediyormuş. Edgar bir eğitim kitapları yayıncısıymış.

Zili çaldım. Diana kapıyı hemen açtı.

"Seni Sebastian sandım," dedi.

Yanlış insan olduğum için az daha özür dileyecektim.

* * *

Misafir odasına geçtik. Tavanın ne kadar alçak olduğunu unutmuşum. Belki Honeybrook gibi bir yerde yaşamak beni şımartmıştı. Kot pantolon ve Padstow'daki tatilimizden kalma gelincik desenli bir bluz giymişti. Yüzü aklımda kaldığından daha aydınlık ve genişti. Teni bembeyaz, gözleri daha az gölgeli. Her yer tıka basa Edgar'ın kitaplarıyla doluydu. Çoğu da hemen hiç duymadığım konular hakkındaydı.

"Bir seminer için Ravenna'da," dedi Diana.

"Öyle mi?" Onunla konuşurken sesimin tonunda doğallıktan iz yoktu. Zaten hiç olmamıştı. "Öyle mi?" diye tekrarladım.

"Birazdan bir hastam gelecek ve hastalarımı bekletmekten hoşlanmam. Ne istiyorsun?"

"Larry kayboldu. Onu arıyorlar."

"Arayan kim?"

"Herkes. Büro, polis. Polise, Larry'nin Büro'yla bağlantısından söz edilmemesi gerekiyor."

Yüzündeki ifade sertleşti ve ağzını açıp hepimizi yerden yere vuran uzun eleştirilerine başlayacağından ve gizliliğin sadece bir rahatsızlık belirtisi değil, aynı zamanda ciddi bir hastalığın ta kendisi olduğunu söyleyeceğinden korktum.

"Neden peki?"

"Neden polise bir şey söylenmemesi gerektiğini mi, yoksa neden kaybolduğunu mu soruyorsun?"

"Her ikisini de."

Neden bu kadının benim üzerimde böyle güçlü bir etkisi var acaba? Neden onun karşısında heyecanla bekleyip, onu sakinleştirmeye çalışıyorum? Beni çok iyi tanıdığı için mi? Yoksa benim hakkımda hiçbir şey bilmediği için mi?

"Büyük bir miktar para çalmakla suçlanıyor," dedim. "Başı dertte. Polis onun suç ortağı olarak benden kuşkulanıyor. Büro da öyle."

"Ama sen değilsin, öyle mi?"

"Tabii ki değilim."

"Peki benden ne istiyorsun?"

Büyük, arkalıklı bir koltukta oturmuş, bir eli dizinin üstünde, beni dinliyordu. Yüzünde, profesyonel bir dinleyici edasıyla, neşeden yoksun bir gülümseme vardı. Arkasındaki sehpada içki şişeleri duruyordu ama bana bir şey içip içmeyeceğimi sormamıştı.

"Çünkü sana çok düşkündü. Hayranlık duyduğu halde yatağa atmadığı ender kadınlardan birisin..."

"Bunu sana o mu söyledi?"

"Hayır, bu benim tahminim. Sık sık senden söz ettiği için."

Yüzünde üstünlük taslayan bir gülümsemeyle "Ve bu doğru mu diye merak ediyorsun. Ağzımdan laf almaya çalışıyorsun. Çok safsın Tim. Bana, yaşlandıkça daha duygusal olmaya başladığını söylemeyeceksin umarım."

Az daha kendimi kaybedecektim. Ona, eskiden beri saf olduğumu ve bunu fark etmeyen tek kadın olduğunu söyleyecektim. Eğer Larry'yle ya da beş para etmez bir başkasıyla yattıysa bunun beni hiç ilgilendirmediğini ve Larry kazara onunla birlikte olmuşsa bile bunun tek nedeninin benimle hesaplaşmaktan başka bir şey olmadığını da ekleyecektim. Neyse ki, daha benim ağzımı açmama fırsat kalmadan, iğnelemelerinden birini daha sokuşturuverdi.

"Seni bana kim gönderdi Tim?"

"Hiç kimse. Ben kendim geldim."

"Buraya nasıl geldin?"

"Yürüdüm. Tek başıma."

"Yolun ilerisinde bir yerde, Jake Merriman'ın seni arabada beklediğini görür gibiyim."

"Hayır, beni bekleyen falan yok. Burada olduğumu bilseydi köpeklerini üstüme salardı. Gerçekten tek başıma geldim. Onun hakkında herhangi bir şey biliyorsan, seninle telefonla, mektupla ya da her neyle olursa olsun bir temas kurduysa, ona nasıl ulaşabileceğimi biliyorsan, lütfen söyle bana. Çok zor bir durumdayım."

"Gelen Sebastian olmalı," diyerek kapıya yöneldi.

Konuşmalarını duydum, ardından genç birinin merdivendeki ayak seslerini. Birden buraya gelmekle hata ettiğimi fark ettim. Onun Büro'yla arasının açık olduğunu ve benim de eski eşim olarak onun ağzını aramak için geldiğimi sanabileceğini düşünmem gerekirdi.

Diana geri döndü ve az önceki şekilde, koltuğa oturdu. Suratındaki ifadeye bakılırsa, bana çekip gitmemi söyleyecekti. Fakat birden kararını değiştirerek benimle konuşmaya karar verdiğini fark ettim.

"Larry bana aradığı şeyi bulduğunu söyledi. Bütün bildiğim bundan ibaret."

"Aradığı şey neymiş?"

"Bunu söylemedi. Söylemiş olsaydı bile, bunu sana anlatmazdım. Beni sorguya çekme Tim, başka bir şey söylemeyeceğim. Beni Büro'da yedi yıl boyunca süründürdün ve bu yeterince kötüydü. Bunu meslek ahlakı olarak kabul edemem ve birinin bana emirler yağdırmasını reddediyorum!"

"Seni sorguya çekmiyorum Diana. Sana bir tek şey soruyorum: Aradığı neydi?"

"Mükemmel bir nota. Onun yaşamı boyunca düşlediği şey olduğunu söyledi. Mükemmel notayı çalacak olan birini. Hep kendine özgü tanımları vardı, bu onun doğasıydı. Telefon etti ve onu bulduğunu söyledi, mükemmel notayı."

"Ne zaman aradı?"

"Bir ay oluyor. Bana, sanki bir yere gidiyormuş ve vedalaşmak için arıyormuş gibi geldi."

"Nereye olduğunu söyledi mi?"

"Hayır."

"Ya da bir yerden söz etti, böyle bir şey ima etti mi?"

"Hayır."

"Gideceği yer yurt dışı olabilir mi? Rusya mesela? İlginç bir yer adı geçti mi?"

"Hiçbir ipucu vermedi. Çok coşkuluydu."

"Yani sarhoştu mu demek istiyorsun?"

"Hayır, coşkulu demek istiyorum Tim. Larry'yi ortaya senin çıkarmış olman onunla ilgili her ithamda bulunabileceğin anlamına gelmez. Coşkuluydu. Çok geç bir saatti ve Edgar yanımdaydı. 'Diana seni seviyorum. Onu buldum. Mükemmel notayı,' dedi. Onun için her şey yolundaydı. Biriyle birlikteydi. Bunu bilmemi istedi. Onu kutladım."

"Adını söyledi mi?"

"Hayır Tim, bir kadından söz etmedi. Larry bizim her şeyin cevabını bulacağımızı bilecek kadar olgundur. Her kimse, kendi başına keşfettiği birinden söz ediyordu. Artık onsuz yaşamayı öğrenmenin zamanı geldi."

Diana'ya bağırmaya kalkışacağımı düşünemezdim, ama son ana

kadar bunu yapmamak için kendimi zor tuttum. Ama karşımda kendine güvenin en üst mertebesindeki hali, kendimi tutmak için bir gerekçe olduğunu gösteriyordu. "Onsuz yaşamaya bayılabilirdim Diana! Hayatımın geri kalan kısmında varımı yoğumu Larry'den ve yaptığı işlerden kurtulmak için feda edebilirim. Ne yazık ki, her ikimiz de öylesine iç içe geçmişiz ki, onu kendi selametim için bulmam gerekiyor, tabii onunki için de!"

Gülümseyerek yere baktı. Aşırı şefkatli bir ses tonuyla, ama hastaları yüksekten atıp tutmaya başladığı zaman takındığını sandığım bir ifadeyle, "Emma nasıl?" diye sordu. "Hâlâ eskisi gibi genç ve güzel mi?"

"Teşekkür ederim, iyi. Larry ondan da mı söz etti?"

"Hayır. Fakat sen de söz etmedin. Neden sormayayım ki?"

* * *

Yokuş yukarı tırmanıyordum. Hampstead'de bir yokuşu çıkıyorsanız, bir kâşif gibi tırmanmanız gerekir ve iniyorsanız o daha da beterdir. Keskin bir hava, ince bir sis, büyük taş bloklarıyla Georgian dönemi ev cepheleri. Bir bara girip büyük bir kadeh viski içtim, ardından bir tane daha, sonra bir tane daha. Honeybrook'a kafamın içinde parlayan bir kara ışıkla döndüğüm geceyi hatırlayarak. Barda başkaları var mıydı bilmiyorum. Varsa bile ben onları görmedim. Çıkıp yeniden yürümeye başladım, içimdeki duygu aynıydı.

Küçük bir sokağa girdim. Bir tarafta tuğladan yapılmış yüksek bir duvar vardı. Diğer tarafta ise mızrak gibi demir parmaklıklar. Sokağın sonunda beyaz ahşaptan bir kilise görünüyordu, çan kulesinin tepesi sisin içinde yarı yarıya kaybolmuştu.

Lanet ettim. Beni avcunun içine alan ve ömür boyu dürtükleyen kurallara bağlılığıma lanet ettim. Bütün masumiyetimi çaldığı ve bunu yaparken de beni hor gördüğü için Diana'ya lanet ettim.

Biriyle ilişki kurmak için can attığım zamanları ve çektiğim sıkıntıları, yanlış beraberlikleri, her seferinde kendi inime tek başıma dönüşümü ve çilemi çekmeye devam edişimi hatırladım.

İngiltere'ye lanet ediyordum, beni ben yapan nitelikleri verdiği için, beni gizli bir müridi yaptığı için Büro'ya lanet ediyordum ve beni cazibesiyle etkileyerek benim rahat tutsaklığımı sona erdirdiği için Emma'ya da lanet ediyordum.

Ve Larry'ye lanet ediyordum, kendi deyimiyle düz, incelmemiş mantığının derin boşluğunu ortaya çıkaran bir bomba gibi ışıldadığı, kendi gözümdeki bütün üstünlüğümü yok ettiği için.

Sonunda kendime lanet ettim.

Uykusuzluktan ölüyordum. Kafam omuzlarımın taşıyamayacağı kadar ağırlaşmıştı. Bacaklarım pes etmiş, beni taşıyamıyordu. Hemen oracıkta bir yere uzanıp uyumayı düşünüyordum ki, şansıma bir taksi belirdi, arabaya atlayıp kulübüme geldiğimde beni kötü bir sürpriz bekliyordu. Kapıcı Porter telefonla bana bırakılmış bir mesajı iletti. Mesaj Müfettiş Bryant'tandı ve en kısa zamanda bıraktığı numaradan kendisini aramamı istiyordu.

* * *

Kulüpte genellikle kimse uyumaz. Bir erkekler topluluğu içinde, en fazla biraz kestirirsiniz, alçak sesle sohbet eden akranlarınızın mırıldanmalarını dinler ve yatılı okul günlerini hatırlarsınız.

Winchester Futbol Turnuvası'nda, Altıncı Sınıfların maçından sonraydı. Maçta okul geleneğine göre oyunun kuralları gizli tutulurdu, takımda oynayan deneyimli oyuncular bile tüm kuralları bilmezdi. Ev sahibi takım maçı kazandı. Aslında biraz böbürlenerek ben kazandım da diyebilirim. Cranmer, takımın kaptanı ve arkadaşlarının eşsiz bir mücadele sergilemesini sağladığı için, maçın kahramanı. Okuldaki geleneğe göre, Altılar'ın zaferini kütüphane binasında kutlarken, daha küçük sınıflar da masaya oturabilir, söylenen şarkılara ve eğlenceye katılabilirlerdi. Küçük sınıflardan bazıları kötü şarkı söyledikleri için kafalarına kitap atılır, seslerini düzeltmeleri sağlanırdı. İyi söyleyenler yelken bezleriyle altı okka atılıp tutulurdu. Fakat küçük sınıflardan bir çocuk şarkı söylemiyor ve okul kuralına göre, eğlenceyi bozduğu için dayak yemeyi hak ediyordu; bu çocuk Pettifer'dı.

"Neden şarkı söylemiyorsun?" diye sordum, gece geç saatlerde bizimle aynı masaya oturmaya ikna olduğunda.

"Dinime aykırı da ondan. Ben Museviyim."

"Hayır, değilsin. Babanın kilise rahibi olduğunu biliyorum."

"Ben din değiştirdim."

"Sana bir şans veriyorum," dedim coşkulu bir sesle. "Winchester futbolunda en önemli şey nedir?" Bu, okulda öğrenciler arasın-

da sözlü geleneğe dayanan dilde, ona sorabileceğim en kolay soruydu. Bu soruyu bilirse şarkı söylemediği için yiyeceği dayaktan kurtulacaktı.

"Yahudileri dövmek," dedi.

Artık onu dövmekten başka çarem yoktu, oysa bütün okulun da bildiği gibi, Winchester Futbolunda en önemli şeyin, onun "Bizim Oyunumuz" olduğunu söylemesi yeterliydi.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Pencere, aşağı atlayamayacağım kadar küçük ve turuncu vinç başlıklarıyla yağmur yüklü Bristol bulutlarına özel bir düşkünlüğünüz yoksa, hiçbir şey görmeyecek kadar yüksekti. Üç iskemle vardı ve üçü de tıpkı masa gibi yere vidalanmışlardı. Duvara vidalı bir de ayna vardı. Bunun arkadan gözetlenen bir ayna olduğunu tahmin ettim. İçerde pis, bayat ve bira kokan bir hava vardı. Bana haklarımı bildiren kâğıdın ucu, beş kat aşağıdan geçen trafiğin titreşimiyle hafifçe sallanıyordu.

Masanın bir ucunda Bryant, diğer ucunda ben, ortamızda da ceketini çıkarmış olan Luck oturuyordu. Ceketinin nerede olduğunu merak ettim. Luck'ın sağında yerde suni deriden kahverengi, ağzı açık bir çanta vardı. Çantanın bölmelerinde çeşitli boylarda, her biri siyah naylona sarılmış etiketli dört tane paket gördüm. Etiketlerin üzerinde kırmızı keçe uçlu kalemle "LP Knt 27" gibi şeyler yazıyordu ki, bunun Lawrence Pettifer davasında 27 sayılı kanıt olduğunu çıkarabiliyordum. Bana 27 sayılı kanıtın ne olduğunu merak etmek yerine diğer yirmi altısını düşünmek daha normal geliyordu. Eğer kanıtlar yirmi yedi taneyse çantada neden sadece dördü vardı?

Herhangi bir giriş konuşması falan yapılmamıştı. Kimse beni bir cumartesi öğleden sonrasında Bristol'e getirmiş olmaktan dolayı özür dilemiş değildi. Bryant bir dirseğini masaya, çenesini de, sakalını tutan bir adam gibi yumruğuna dayamıştı. Luck çantadan siyah bir teyp çıkartıp masanın üstüne bıraktı.

"Buna bir itirazınız var mı?"

İtirazım olup olmadığını dinlemeden kayıt düğmesine basıp ardından parmaklarını üç kez şaklattı, sonra bandı geri sardı. Böylece banttan Luck'ın üç kez parmak şaklatmasını duyduk. Onu son gördüğümden bu yana yüzünde kırmızı isilik lekeleri, gözlerinin altında da torbalar oluşmuştu.

"Arkadaşınız Dr. Pettifer'ın *arabası* var mı Bay Cranmer?" diye sordu aksi bir sesle. Ve uzun kafasını kasetçalardan yana salladı; ona doğru konuş, bana değil dercesine.

"Londra'da pek çok arabası vardı," dedim. "Hepsi de başkalarına aitti."

"Kimlerin arabalarıydı?"

"Bunu hiç sormadım. Onun çevresini tanımam."

"Ya Bath'da?"

"Bath'da ulaşım için ne gibi bir düzenleme yaptığını bilemeyeceğim."

Sıkıcı ve gerçekçi bir sesle konuşuyordum. Bir hafta öncesinden çok yaşlıydım artık.

"Onu bir arabada en son ne zaman gördünüz?" diye sordu Luck.

"Bunu hatırlamam biraz güç olur sanırım."

Bryant'ın yüzünde de yeni bir gülümseme vardı. Zafer belirtisi olan bir gülümseme. "Eğer hatırlamanız için size baskı yapılmasını istiyorsanız Bay Cranmer, bunu yaparız. Öyle değil mi Oliver?"

"Beni buraya bazı şeyleri teşhiş etmem için çağırdığınızı sanıyordum."

"Öyle," dedi Bryant.

"Eğer arabasından söz edecekseniz, size yardımcı olabileceğimi sanmıyorum."

"Onu yaklaşık 1990 model, yeşil ya da siyah bir Toyota'da gördünüz mü?" diye Luck sordu.

"Ben Japon arabaları konusunda bilgi sahibi değilim."

"Bay Cranmer hiçbir konuda bilgi sahibi değil," diye Bryant Luck'a açıkladı. "O hiçbir şey bilmiyor memur bey. Köşkündeki büyük, yabancı dildeki kitaplardan da belli oluyor zaten."

Luck çantadan araba markalarını gösteren bir polis katalogu çıkardı. Sayfalarını çevirirken gözüm mavi bir 1989 Toyota Carina'ya ilişti. Tıpkı Larry'nin Honeybrook'a geldiği son pazar altında olan araba gibi. Luck da görmüştü resmi.

Kemikli parmağını sayfaya bastırarak, "Buna ne dersiniz?" diye sordu.

"Hiçbir şey çağrıştırmıyor."

"Peki öyleyse neden postacınız Bay Guppy Temmuzda çok sıcak

bir pazar günü kendisi *kiliseden* çıkarken sizin evinizin kapısına doğru böyle bir siyah veya yeşil Toyota'nın girdiğini ve arabada da tanımı Pettifer'a uyan birinin olduğunu *hatırlıyor*, ha?"

John Guppy'yi sorguya çekmiş olmaları canımı sıkmıştı. "Böyle bir şeyi neden hatırlayıp hatırlamadığını hiç bilemem," dedim. "Ve benim evimin önü kiliseden görülmediği için, bana gelen birini görüp görmediğinden de kuşku duyarım doğrusu."

"Toyota kilisenin önünden *sizin* eve doğru gidiyormuş," dedi Luck. "Kilise avlusunun duvarı ardında kaybolmuş ve öteki yandan *çıkmamış*. Bu durumda gidebileceği tek yer *sizin* evinizin yoluna girmekti."

"Araba Bay Guppy'nin dikkat etmediği bir anda geçip gitmiş olabilir," dedim. "Tam köşede durmuş da olabilir."

Bryant bakarken Luck yine çantasını karıştırdı, paketlerden birini çıkartıp açtı, içinden Larry'nin Londra'daki bankasının plastik kaplı bir hesap defterini çıkardı. Bu defter bana o kadar aşinaydı ki, neredeyse eski bir dostu görmüş gibi gülümseyecektim. Bunların yüzlercesi elimden geçmişti ve hep Larry'nin parasına ne olduğunu, kime para verdiğini, hangi çeki ödemediğini hesaplamaya çalışırdım.

"Pettifer size bir *para* armağanı vermiş miydi?" diye sordu Luck.

"Hayır Bay Luck, Dr. Pettifer bana hiç para vermedi."

"Ya siz ona verdiniz mi?"

"Zaman zaman küçük borçlar vermiştim."

"Ne kadar küçük."

"Yirmi sterlin, elli sterlin. O miktarda bir şeyler işte."

"Buna küçük diyorsunuz demek?"

"Bunun pek çok aç çocuğu doyuracak bir para olduğuna eminim, ama Larry'ye fazla dayanmazdı."

"Pettifer'la hiçbir iş ilişkisinde bulunmadığınız hakkında verdiğiniz ifadenizi değiştirmek ister misiniz?"

"Gerçek bu. O yüzden değiştirmek istemem."

"Sayfa sekiz," diyerek banka defterini bana attı.

Sekizinci sayfayı açtım. Büro'nun Larry'ye kıdem tazminatını verdiği 1993'ün Eylül ayı: Jersey'de St. Helier'de Mills ve Highborn Trustees hesabından gelen yüz elli bin sterlin. Böylece Pettifer'ın 3.728 sterlin açık veren hesabı tekrar artı bakiye veriyordu.

Luck, "Dr. Pettifer'ın 1983 Eylülünde yüz elli bin sterlini nereden, nasıl ve niçin elde ettiği hakkında *hiçbir fikriniz* yok mu?" diye sordu.

"Yok. Bunu neden ödemeyi yapanlara sormuyorsunuz?"

Bu önerim adamı rahatsız etmişti. "Öneriniz için teşekkür ederim Bay Cranmer. Mills ve Highborn Manş Adalar'nın, babadan oğula kalan hukuk firmalarının en eskilerinden biridir. Ortaklar polise bilgi vermekten *hoşlanmazlar* ve Adalar'da geçerli bir mahkeme emri olmadan müşterileri hakkında *bilgi* vermezler. *Ancak*..."

Bryant repliği Luck'dan alıp savaşa hazırlanıyormuş gibi kollarını masaya dayadı.

"*Ancak*," diye Luck yineledi. "Benim araştırmalarıma göre aynı şirket Pettifer'a bir yıllık *maaş* da ödüyormuş, anlaşıldığı kadarıyla İsviçre gibi komik yerlerde kurulu olan yabancı *yayıncılık* ve *film* şirketleri adına. Bu sizi şaşırttı mı?"

"Neden şaşırtsın ki?"

"Çünkü bu sözde aylık ödemeleri sahteymiş. Pettifer hiç çalışmamış. *Yazmadığı* kitaplar için yabancı *telif* hakları. Bütün bunlar baştan sona kadar uydurmaymış. Ve pek de ustaca değil eğer fikrimi sorarsanız. Eğer bu konuda bir görüşünüz varsa, ki olduğunu hiç sanmam, Doktor Pettifer'ın adına bu kadar zahmete girmeye kimin gerek duyduğunu söyleyebilir misiniz Bay Cranmer?"

Böyle bir görüşüm yoktu ve bunu söylemekte de gecikmedim. Üst Birim'in Larry'ye ihanet parasını ödemede kullandığı yöntemin, ta baştan beri kuşkulandığım gibi, elinde bir tek masaüstü bilgisayarı olan fanatik bir polisin çalışmasıyla böyle iki günde açığa çıkması karşısında şaşkına dönmüştüm.

Luck giderek azalan bir alaycılıkla, "Bu Mills ve Highborn firması hakkında sizinle paylaşabileceğim çok komik bir durum var," diye devam etti. "Bazı kaynaklardan öğrenebildiğimiz kadarıyla, şirketin yan *işlerinden* biri de, Majesteleri Kraliçe'nin Hükümeti adına resmi olmayan ödemeleri yapmakmış." Dünyam altüst olmuştu. "Yani demek istediğim, *Maliye*'den büyük paralar alıp bunları yabancılara rüşvetler, savunma ihaleleri için rüşvetler falan gibi hükümet harcamalarının gizli alanlarına dağıtmakmış. İşin bu yanı hakkında bir şey bilmiyorsunuz herhalde Bay Cranmer? Sizin de Maliye'de olmanız ve İngiliz hükümetinin fonlarının da Pettifer'ın

Manş Adaları'ndaki hesabına gönderilmesi doğrusu beni ve Bay Bryant'ı çok ilgilendirdi."

Larry'nin Ödemeler ve Tahsisat Bölümü'nü, para aklama sistemi ve onunla ilgili gizli operasyonlar için kullanacağı en çılgın karabasanlarımda bile aklıma gelmezdi. Böylece hem Larry'nin hem de aylık alan diğerlerinin açığa çıkmaları riski çok artardı.

"Korkarım bütün bunlar benim çok dışımda şeyler," dedim.

"Eh, belki de *neyin* sizin dışınızda olmadığını söylersiniz," dedi Bryant kaba bir tavırla. "Siz Maliye'nin *yüksek* düzey bir elemanısınız ve hakkınızda bundan fazlasını öğrenmemize izin yok."

"Ne demek istediğinizi anlamadım."

"Hiçbir şey Bay Cranmer, hiçbir şey. Bu benim haddimi aşmam olur. Baş döndürücü şeyler bunlar, Maliye rüşvet fonu diyorlar. Eh, bunu anlayabilirim. Bir Arap sahtekârına modası geçmiş uçakları kakalamak için birkaç milyon veriyorsanız, bir İngiliz centilmeni olduğunuz için birkaç kuruş da kendi cebinize atmanızda ne sakınca olabilir ki? Ya da daha iyisi, suç ortağınızın cebine atmanızda."

"Bu tümüyle yalan ve korkunç bir suçlama."

"On üçüncü sayfa," dedi Luck.

* * *

"Gözünüze çarpan bir şey oldu mu?" diye sordu Luck.

Çarpmaması pek mümkün değildi. Larry'nin banka hesap defterinin on üçüncü sayfası 1994 Temmuz'unu kapsıyordu. O ayın yirmi birine kadar Larry'nin hesabı yüz kırk bin sterlinin üstündeydi. Yirmi ikisinde yüz otuz sekiz bin sterlin çekmiş, geriye 2.176 sterlin kalmıştı.

"Buna ne dersiniz?"

"Hiçbir şey. Belki de bir ev satın almıştır."

"Doğru değil bu."

"Belki bir yatırım yapmıştır. Bana ne zaten?"

"Dr. Pettifer 22 Temmuz'da, iki gün önce telefonla banka müdürüne *haber vererek*, yüz otuz sekiz bin sterlinin *tamamını* yirmi sterlinlik banknotlar halinde ve kahverengi zarflar içinde çekmiş. Ellilik banknot kabul etmemiş. Yanında bir *çanta* getirmediği için bankada çalışan kızlardan biri, bir alışveriş poşeti bulmuş ve zarflar bunun içine yerleştirilmiş. Pettifer ertesi gün ev sahibine bin sterlin

vermiş, şarap faturası dahil dört büyük faturasını ödemiş. Tam yüz otuz bin sterlin tutan paranın ne olduğu şu ana kadar *bilinmiyor*."

Neden? diye aptalca soruyordum kendi kendime. Nasıl bir mantık bu? Bir insan Rus Büyükelçiliğini otuz yedi milyon sterlin dolandırmışsa, kendi banka hesabından neden yüz otuz bin sterlin çeker? Kimin için? Ne için?

Bryant masanın başından, "Tabii, eğer parayı size vermemişse," dedi.

"Ya da para zaten sizinse," dedi Luck.

"Yasal olarak değil kuşkusuz," dedi Bryant. "Ama biz yasal olan şeylerden söz etmiyoruz, değil mi? Daha çok hırsızların ahlak kuralları. Parayı siz yürüttünüz, Pettifer da bankaya yatırdı. O sizin suç ortağınızdı. Değil mi?"

Sorusunu yanıtlamaya tenezzül etmediğim için, o bilmiş tavrıyla devam etti.

"Siz para düşkünüsünüz, değil mi Bay Cranmer? Ben o tür insanlara saksağan derim. Paranız çoktur ama daha fazlasını istersiniz. Dünyanın gidişatı böyledir, değil mi? Bütün gün Maliye'de oturuyorsunuz ya da eskiden oturuyordunuz. Önünüzden tonla para geçiyor ve çoğu bir işe yaramıyordu. Siz de kendi kendinize, 'Haydi Timothy, bunun bir kısmı senin cebine girse daha iyi olmaz mı?' diye düşündünüz. Ve bir iki oyun çevirdiniz. Kimse fark etmedi. Biraz daha aldınız. Daha fazlasını. Yine fark eden olmadı. Eh, siz de işinizi bilen biri olarak, bu işi büyüttünüz. Eh, bu çağda hareketsiz duramayız, değil mi? Kimse duramaz. İnsan doğasında durmak yoktur zaten. Hele Bayan Thatcher'den sonra. Ve bir gün belirli bir yabancı pazara girme fırsatı çıkıyor. Dilini konuştuğunuz ve uzmanlık alanınıza giren bir pazar. Örneğin, Rusya. O zaman büyük bir voli vuruyorsunuz. Siz, Doktor ve onun kendine Profesör diyen yabancı bir dostu. Hepiniz kendi işinizde uzmansınız. Ama planları yapan sizsiniz. Büyük Beyin. O klas, o serinkanlılık, o makam sizde var. Olup biteni iyi anlamış mıyım efendim? Bunu bize ancak siz söyleyebilirsiniz. Bizler küçük insanlarız, değil mi Oliver?"

Korkunç şeylerle suçlandığınız zaman kulağa gerçeğin kendisi kadar zayıf gelen bir şey olamaz. Ben ülkemi, onu parçalamak isteyenlerden korumaya çalışarak geçirmiştim ömrümü. Şimdi ise o yırtıcı canavarlardan biri olarak gösteriliyordum. Bana emanet edi-

len bir tek kuruşu bile almış değildim. Şimdi ise devletin parasını zimmetime geçirmek ve onu eski ajanım aracılığıyla Manş Adaları'na aktarmakla suçlanıyordum. Ama masum olduğumu iddia ederken bile adi bir suçludan farksız görünüyordum. Sesim hafifliyor, çatallaşıyor, akıcı konuşmam kayboluyordu; artık suçlayıcılarıma olduğu kadar kendime de inandırıcı gelmiyordum. Merriman'ın sözleri kulaklarımdaydı: *Bu işler böyledir. Bir yerde yaptığımız büyük hırsızlık yanımıza kâr kalırken öte yanda işlemediğimiz suçlar için cezalandırılırız.*

Sözlerim bittikten sonra Bryant, ancak bir filin zarafetini andıran bir tatlılıkla, "Biz sadece yüksek sesle düşünüyoruz Bay Cranmer," diye açıkladı. "Herhangi bir *suçlama* yapılmıyor, en azından şu aşamada. *Biz* suçlu değil, doğrulama peşindeyiz. Siz bize aradığımızı nerede bulacağımızı söyleyin, *biz* de onu alındığı yere koyalım; ondan sonra da evimize gider ve bir kadeh Honeybrook şarabı içeriz. Bilmem anlatabildim mi?"

"Hayır."

Luck birincisinden pek farklı olmayan eski banka defterlerini çıkarırken bir an bir sessizlik oluyor. Yöntem hep aynı Larry'nin hesabında büyük para olduğu zaman hemen nakit olarak çekiyor. Bu paralarla ne yaptığı ise tam bir sır. Ellerinde bir de Bath ile Bristol arasında hâlâ süresi sona ermemiş yetmiş bir sterlinlik bir aylık paso var. Bunu sınıftaki masasının çekmecesinde bulduklarını söylüyorlar. Hayır, diyorum ben, Larry'nin Bristol'da ne işi olduğu konusunda hiçbir fikrim yok. Belki de tiyatroya, kütüphanelere ya da bir kadına gitmiştir. Luck bir an için sakinleşmiş görünüyor. Ağzı açık, soluğu tükenmiş gibi, terli gömleği içinde omuzları kalkıp iniyor.

Kendisini son derece sevimsiz yapan sesinin o inatçı ekşiliğiyle, "Dr. Pettifer sizden hiç para çaldı mı?" diye sordu.

"Hayır."

"Çok garip. Oysa kendisi hakkında diğer bakımlardan pek iyi bir fikre sahip değilsiniz. Sizden çalmayacağından nasıl bu kadar emin olabilirsiniz?"

Soru bir numara, yeni bir saldırının ilk hamlesi. Ama ne tür bir numara olduğunu bilmediğimden kendisine doğru yanıtı vermekten başka seçeneğim yok.

"Dr. Pettifer pek çok şey olabilir ama onu hırsız olarak göre-

mem," dedim. Ve daha sözümü henüz tamamlamıştım ki, Bryant bana bağırmaya başlamıştı. Önce, bunun beni dalgınlığımdan uyandırmak için bir taktik olduğunu düşündüm. Sonra kalınca bir zarfı başının üstünde sallarken gördüm.

"*O zaman buna ne diyeceksiniz Bay Cranmer?*"

Daha hepsini tek tek görmeden, ne olup bittiğini anlamıştım: Emma'nın antika mücevherleri masanın üzerinden bana doğru kayıyor. Kendisine aldıklarımın hepsi: Çekinerek verdiğim o ilk Victoria dönemi küpelerden üç sıralı, üzerindeki altın işleme Emma'nın ta kendisi olan o inci gerdanlığa, zümrüt yüzüğe, lal broşa, taşlı gerdanlığa, akik pandantife kadar. Hepsi de Detektif Müfettişi Bryant'ın beceriksiz eliyle sanki bir süprüntüymüş gibi önüme doğru itiliyor.

* * *

Ayakta duruyordum. Mücevherler her biri peş peşe bir iz gibi uzanıyor ve iz benim önümde son buluyordu. Aniden kalkmış olmalıyım ki, Luck da kalkıp kapı ile arama girmişti. Kakmalı gerdanlığı elime alıp bir zarar gelmediğinden emin olmak istercesine parmaklarımla yokladım. Ama zihnimde asıl dokunduğum Emma'ydı. Sonra diğerlerini tek tek elledim. Kafamın içinden Büro terimleri geçiyordu: Bağlantı... itiraf... bilinçlilik. Kendi kendime, *Onu Larry'den uzak tut. Ne yaparlarsa yapsınlar, ne tehdit savururlarsa savursunlar, sorguda Emma Larry'den ayrı kalacak*, diyordum.

Oturdum.

"Bay Cranmer, bunların bazılarını tanıyor muyuz acaba?" diye usta bir numara yapmış sihirbaz havasıyla soruyordu.

"Elbette. Hepsini ben satın almıştım."

"Kimden, efendim?"

"Wells'de Appleby'dan. Bunları nereden buldunuz?"

"Eğer sizce bir sakıncası yoksa bunları aldığınız *tarihi* kesin olarak söyler miydiniz? Genelde tarihler konusunda epey zayıf olduğunuzu biliyoruz, ama..."

Daha fazla bir şey söyleyemedi. Yumruğumu masaya öyle bir güçle indirmiştim ki, mücevherler de, ses kayıt cihazı da havaya fırladı.

"O mücevherler Emma'nındır. Onları nereden bulduğunuzu söyleyin bana. Benimle dalga geçmeyi bırakın!"

Duygu ile operasyon gerekliliğinin rastlaşmaları pek seyrektir

ama şimdi bu olmuştu işte. Bryant'ın gülümsemesi yüzünden silinmiş, hesapçı bir bakışla beni süzüyordu. Belki de Emma'ya karşılık kendisine itirafta bulunacağımı sanmıştı. Luck dimdik oturup uzun kafasını benden yana çevirdi.

"*Emma* mı?" diye Bryant düşünceli bir tavırla yineledi. "*Emma* diye birini tanıdığımızı sanmıyorum. Öyle değil mi Oliver? Emma da kim efendim? Belki de bizi aydınlatabilirsiniz."

"Kim olduğunu çok iyi biliyorsunuz. Bütün köy biliyor. Emma Manzini benim kız arkadaşımdır. Müzisyendir. Mücevherler onundur. Onları onun için satın alıp kendisine verdim."

"Ne zaman?"

"Ne zaman olduğu önemli mi? Geçen yıl. Özel günlerde."

"Kız yabancı, değil mi?"

"Ölmüş babası İtalyanmış. İngiltere doğumlu ve burada yetişmiş. Onları nerede buldunuz?" Özlemle bir hayale döndüm. "O benim birlikte yaşadığım kadın, Müfettiş! Bana neler olup bittiğini anlatır mısınız?"

Bryant bağa çerçeveli gözlüğünü takmıştı. Söyleyeceklerinin beni neden şoka uğratacağını çıkaramıyorsam da, birazdan öyle bir şey olacağını tahmin ediyordum. Gözlerinden insani sevecenliğin son kırıntıları da silinmiş gibiydi. Güve yeniği bıyıkları öfkeli bir alayla aşağı kıvrılmıştı.

"Bu Bayan Manzini Dr. Pettifer'ımızla da dost mu acaba Bay Cranmer?"

"Tanışırlardı. Bunun ne önemi var? Bana mücevherleri nerede bulduğunuzu söyleyin!"

"Bir şoka hazır olun Bay Cranmer. Emma'nızın mücevherlerini Wells'de Market Place'de Bay Edward Appleby'dan aldık. Söz konusu değerli eşyaları size satan bey. Sizi aramaya çalışmış, ama telefonunuzu kapattırdığınız için olmalı, size ulaşamamış. O nedenle konunun acil olacağını düşünerek durumu Bath polisine bildirmiş. Bath polisi de o sırada eleman sıkıntısı çektiğinden olay üzerinde durmamış. Bay Appleby Hatton Garden'da âdeti olduğu üzere kuyumcu dostlarını ziyaret ediyormuş. Biri kendisinin antika mücevherlerle ilgilendiğini bildiğinden Bayan Manzini'nin gerdanlığını göstermiş. O İtalyan malını, adı neydi onun? Hani şu sol elinizin yanında duran?"

"Kakmalı gerdanlık."

"Teşekkür ederim. Sonra da arkadaşı Bay Appelby'ya hepsini satmak istemiş. Önünüzde gördüklerinizi. Bunların hepsi de Bayan Manzini için aldıklarınız mı efendim?"

"Evet."

"Bütün kuyumcular birbirlerini tanıdıklarından Bay Appleby arkadaşına malı nereden aldığını sormuş. Yanıt: Bath'ta Dr. Pettifer'dan. Doktor mücevherleri yirmi iki bin sterline satmış. Söylediğine göre ailesinden miras kalan parçalarmış. Şimdi ölmüş olan yaşlı annesinden. Bu fiyat bunlar için iyi midir?"

"Fena değil," dediğimi duydum kendi kendime konuşur gibi. "Otuz beş bin sterline sigortalıydılar."

"Siz mi sigortalatmıştınız?"

"Mücevherler Bayan Manzini'nin olarak kaydedilmişti. Primlerini ben ödüyordum."

"Bu mücevherlerin kaybolduğu gerekçesiyle herhangi bir sigorta şirketine başvuru yapıldı mı?"

"Kayıp olduğunu bilen yoktu."

"Yani siz başvurmadınız demek istiyorsunuz. Doktor Pettifer ya da Bayan Manzini sizin adınıza başvurmuş olabilirler mi?"

"Bunu mümkün görmüyorum. Sigorta şirketine sorun."

"Teşekkür ederim, soracağım." Bryant sigorta şirketinin adını adresini yazdı. "Doktor annesinin mirası için nakit istemiş, ama Hatton Garden'daki mağaza bunu yapamamış." Müfettiş o sahte dost sesine dönmüştü. "Kurallar, efendim. Pettifer barıkada hesabı olmadığını söyleyince bir çek yazmışlar. Doktor onun üzerine karşı kaldırımdaki bankaya gitmiş, parasını almış ve kuyumcu kendisini bir daha görmemiş. Ama zorunlu olduğu için adını vermiş. Kimliğini sürücü belgesiyle kanıtlamış. Adres olarak da Bath Üniversitesi'ni göstermiş. Kuyumcu doğrulamak için Üniversite İdaresi'ni aramış. Ve bir Dr. Pettifer olduğunu öğrenmiş."

"Bütün bunlar ne zaman olmuş?" diye sordum.

O bilmiş gülümsemeleriyle bana işkence yapmayı nasıl da seviyordu. "Bu sizi bayağı rahatsız ediyor, değil mi? Ne zaman? Tarihleri hatırlamıyorsunuz ama hep ne zaman diye soruyorsunuz." İnsafa gelmiş olma gösterisi yaptı. "Doktor hanımınızın mücevherlerini 29 Temmuz Cuma günü satmış."

Bu da aşağı yukarı Emma'nın mücevherleri takmayı bıraktığı zamana denk düşüyordu. Yani Larry'nin konferansına, sonra da onunla köri, ya da her ne haltsa, yemeğe gittiği zaman.

"Bayan Manzini nerelerde şimdi?" diye sordu Bryant.

Yanıt kafamda hazırdı. "Son haber aldığımda bir konser turnesiyle Londra ile Newcastle arasında bir yerdeydi. Bestelediği müziği çalan grupla turneye çıkar. Grubun yönlendirici ruhudur. Şu anda kesin olarak nerede olduğunu bilemeyeceğim. Ayrı olduğumuz zamanlar sürekli temas halinde olmayız. Ama bu yakınlarda telefon edeceğini tahmin ediyorum."

* * *

Şimdi benimle eğlenme sırası Luck'a gelmişti. Onun açtığı pakette almış olduğu bazı notlar vardı. Onun evli olup olmadığını, nerede oturduğunu merak ettim. Eğer mesleğinin o parlak ve dezenfektan kokan koridorlarından başka bir yerde yaşıyorsa.

"Emma size mücevherlerinin kaybolduğunu *bildirmiş miydi?*"

"Hayır Bay Luck. Bayan Manzini böyle bir şey bildirmedi."

"Neden? Yani şimdi siz Emma'nın iki aydır otuz beş bin sterlinlik mücevherini kaybettiğini ve bunu size bildirmediğini mi söylüyorsunuz?"

"Bayan Manzini'nin elmasların kaybolduğunu bilmeyebileceğini söylüyorum."

"Bu son birkaç aydır herhalde *yanınızdaydı* ama, değil mi? Bu kadar süre turnede olamazdı herhalde?"

"Bayan Manzini bütün yaz boyunca Honeybrook'taydı."

"Ama Bayan Emma'nın bir gün öncesinde mücevherleri *olduğunu* ve bir gün sonra *olmadığını* hiç fark etmediniz, öyle mi?"

"Öyle."

"Mücevherleri *takmadığına* dikkat etmediniz mi peki? Bu bir ipucu olabilirdi sanırım."

"Onun ne zaman ne yapacağı pek belli olmaz."

"Neden?"

"Bayan Manzini pek çok sanatçı gibi kaprislidir. Bir gün bütün süsleriyle ortaya çıkar, sonra haftalarca doğru düzgün bir şey giymekten kaçınabilir. Bunun pek çok nedeni olabilir. Çalışması, herhangi bir şeye canının sıkılmış olması, sırtının ağrıması..."

Emma'nın sırtından söz etmem bir sessizlik yaratmıştı.

"Sırt ağrısı çekiyordu demek?" diye sordu Bryant, Emma'nın sağlığını merak etmiş gibi.

"Ne yazık ki öyle."

"Vah vah. Ne olmuş?"

"Barışçı bir gösteri sırasında kaba davranışlarla karşılaşmış sanırım."

"Bu konuda farklı bir görüş de olabilir, değil mi?"

"Tahmin ederim."

"Son zamanlarda da polis ısırmış mıydı?"

Buna yanıt vermedim.

"Ona, 'Emma neden yüzüğünü takmadın?' diye sormadınız mı?" diye Luck devam etti. *Ya da* gerdanlığını? *Veya* broşunu?"

"Hayır Bay Luck. Bayan Manzini ile o tarz şeyler konuşmayız."

"Pekâlâ. Demek birbirinizle konuşmuyorsunuz. Tıpkı onun nerede olduğunu bilmediğiniz gibi." Sinirlenmeye başlıyor gibiydi. "Peki. Gayet ayrıcalıklı bir Maliyeci olarak, sizin kişisel görüşünüze göre arkadaşınız Dr. Pettifer bu yılın temmuz ayında Emma'nızın mücevherlerini, Hatton Garden'da bir kuyumcuya *sizden* ya da *Emma*'dan aldığı mücevherlerin annesinden kendisine miras kaldığını söyleyerek neredeyse yarı fiyatına nasıl satmış olabilir?"

"Mücevherler Bayan Manzini'nindi ve istediğini yapabilirdi. Eğer sütçüye vermiş olsaydı bile kılımı kıpırdatmazdım." Ona bir darbe indirme fırsatını ele geçirince hiç kaçırmadım. "Ama Bay Guppy'niz size çözümü herhalde sağlamıştır Bay Luck."

"Bu da ne demek oluyor?"

"Guppy Pettifer'ı benim evime giderken gördüğünde temmuz değil miydi? Bir pazar günü? İşte hırsızınız. Pettifer eve varınca boş olduğunu görüyor. Pazarları evde çalışan yoktur. Bayan Manzini ile ben yemeğe çıkmışız. Pencereyi zorlayıp eve giriyor, Bayan Manzini'nin dairesine girip mücevherleri alıyor."

Kendisiyle alay ettiğimi anlamış olmalı ki, yüzü kızarmıştı. "Pettifer'ın hırsızlık yapmadığını söylediğinizi sanıyordum," dedi.

"Bana bu fikrimi değiştirmem için bir neden verdiğinizi varsayalım." Ses alma cihazı boğulur gibi bir ses çıkartıp duruyordu.

Luck kaseti değiştirmek için uzandı. Ama Bryant, "Biraz öyle kalsın Oliver," deyince elini geri çekti.

"Bay Cranmer."

Bryant yanıbaşımda duruyordu. Polislerin alışılmış tutuklama jestiyle elini omzuma koymuştu. Eğilmişti ve nefesi kulağımın bir santim ötesindeydi. O ana kadar fiziki korkuyu unutmuştum ama Bryant şimdi bunu hatırlatıyordu.

Omzumu acıtana kadar sıkarak, "Bunun ne demek olduğunu biliyor musunuz efendim?" diye sordu.

"Elbette biliyorum. Elinizi omzumdan çekin."

Ama el kıpırdamadı. Adam konuşmaya devam ederken baskısı biraz daha arttı.

"Bay Cranmer, eğer biraz daha fazla işbirliğine yanaşmazsanız, sizi tutuklayacağım. Eğer istediğimi yapmazsanız bir yolunu bulup yaşamınızın en iyi yıllarını Bayan Manzini'yle değil de, dört duvar arasında geçirmenizi sağlayacağım. Bunu anladınız mı efendim?"

"Sizi gayet iyi anladım," diyerek eli omzumdan atmak için boşuna çırpındım. "Bırakın beni." Ama eli biraz daha ağırlaştı.

"Para nerede?"

"Ne parası?"

"Bana 'ne parası' deyip durmayın Bay Cranmer. Pettifer'la yabancı bankalara aktardığınız para nerede? Milyonlarca sterlin. Londra'daki Rus Büyükelçiliği'nin parası."

"Neden söz ettiğinizi bilmiyorum. Ben hiçbir şey çalmadım ve ne Pettifer'la ne de başka biriyle bir suç ortaklığım yok."

"AM kimdir?"

"Kim?"

"Pettifer'ın evindeki günlüğünün her sayfasında yer alan AM. AM'ye telefon et. AM'yi ziyarete git. AM'ye bilgi ver."

"En ufak bir fikrim yok. Belki *Ante Meridiem* yani öğleden öncesi anlamında kullanmıştır." Başka bir yerde olsaydık bana vuracağından emindim; şimdi bile izin almak istercesine aynaya bakmıştı.

"Dostunuz Çeçeyev nerede peki?"

"Kim?"

"Yine 'Kim'lere başlamayalım. Konstantin Çeçeyev eskiden Sovyet, şimdi de Rus Büyükelçiliği'nde kültür ataşesi olan beydir."

"Bu adı hiç duymuş değilim."

"Eminim duymamışsınızdır. Çünkü Bay Cranmer, siz bu soruş-

turmada *bana* yardım edeceğiniz yerde sürekli olarak yalan söylüyorsunuz." Omzumu bir daha sıktı ve bastırdığı yerden tüm sırtıma çizgi çizgi sancı yayıldı. "Sizi ne sandığımı biliyor musunuz Bay Cranmer?"

"Ne sandığınız umurumda bile değil."

"Sizin çok küstah zevkleri olan çok açgözlü bir centilmen olduğunuzu düşünüyorum. Larry adında bir arkadaşınız olduğunu düşünüyorum. Ve Konstantin adında bir diğeri daha olduğunu. Ve kendisini şımarttığınız, yasaları aptalca bulan ve polislerin ısırılması gerektiğine inanan Emma diye bir altın avcısı dostunuz olduğunu düşünüyorum. Ve sizin Kibar Beyefendi rolünü oynadığınızı ve bu oyunda Larry'nin sizin kuzunuz rolünü üstlendiğini ve Konstantin'in Moskova korosunda çok yaramaz bazı meleklerle şarkı söylediğini ve bu arada fonda Emma'nın piyanosuyla size eşlik ettiğini düşünüyorum. Bir şey mi dediniz?"

"Ağzımı bile açmadım. Bırak beni."

"Bana hakaret ettiğinizi duydum. Bay Luck bu centilmenin bir polis memuruna hakaret ettiğini duydunuz mu?"

"Evet," dedi Luck.

Bryant beni sertçe sarsarak kulağımın içine, "*Nerede o?*" diye bağırdı.

"Bilmiyorum!"

Elinin baskısı azalmamıştı. Sesi hafifledi, bir sır verircesine yumuşadı. Sıcak nefesini kulağımın içinde hissediyordum.

"Yaşamınızın dönüm noktasındasınız Bay Cranmer. Ya Müfettiş Bryant'ın istediğini yaparsınız ve biz de hepsini olmamakla birlikte, işlediğiniz pek çok suçu görmezlikten geliriz, ya da bize yalan söylemeye devam edersiniz ki, o zaman soruşturmalarımıza çok genç ve bir müzisyen bile olsa, sizin için değerli birini katarız. Yine küfür mü ediyordunuz bana Bay Cranmer?"

"Hiçbir şey söylemedim."

"Güzel. Çünkü kayıtlarımıza göre hanımınız bunu biraz fazlaca yapıyor. Yakın bir gelecekte kendisiyle biraz çene çalacağız ve ben terbiyesizliğe hiç gelemem, öyle değil mi Oliver?"

"Hayır," dedi Luck.

Bryant omzumu son bir kere daha sıktıktan sonra bıraktı.

"Bristol'a geldiğiniz için teşekkür ederiz Bay Cranmer. İstediği-

niz takdirde aşağıdan, gelirken yaptığınız yol masraflarını alabilirsiniz. Nakit olarak."

Luck'ın çıkınam için açık tuttuğu kapıyı yüzüme çarpmayı yeğleyeceğini biliyordum, ama İngiliz centilmenlik duygusu bunu yapmasını önledi.

* * *

Bryant'ın elinin omzumdaki o aşağılayıcı iziyle akşam yağmuruna çıktım ve yokuşu tutarak Clifton'a doğru yürüdüm. İki otelde yer ayırtmıştım. Biri dört yıldızlı Eden'di. Orada otoparkın gururu olan eski Sunbeam arabamla, Bob Amca'nın mirasçısı Bay Timothy Cranmer'dim. İkincisi kentin öteki yanında Starcrest adında külüstür bir moteldi. Orada da arabasız, bir şirketin temsilcisi, gezici satıcı Bay Colin Bairstow'dum.

Şimdi Eden'in ilk katındaki Gorge'a bakan odamda oturup bir biftekle yarım şişe Burgundy ısmarladıktan sonra resepsiyona sabaha kadar telefon bağlamamalarını söyledim. Bifteği penceremin altındaki çimenlerin arasına attım, şarabı – içtiğim yarım kadeh dışında – musluğa boşalttım ve yemek tepsisiyle bir çift ayakkabımı kapının dışına bıraktım, kapıya "Rahatsız Etmeyin" notunu astım. Sonra da yangın merdiveninden inip yan kapıdan çıkarak yürümeye başladım.

Bir telefon kulübesinden Büro'nun her gün bir numarası değişen telefonunu çevirdim. Az sonra Marjorie Pew'nun o şekere bulanmış sesini duydum.

"Evet Arthur. Sana nasıl yardım edebiliriz?"

"Polis bu öğleden sonra beni yine sorguya çekti."

"Ya, öyle mi?" dedi.

Ya öyle, diye düşündüm. Sana göre hava hoş tabii.

"Manş Adaları'ndaki dostlarımız aracılığıyla Absalom'a yapılan ödemeleri bulmuşlar." Absalom, Larry'nin bir sürü takma adından biri. Onu bilgisayarında Absalom adını girmeye çalışırken görür gibi oluyordum. "Bir Maliye bağlantısı bulmuşlar, benim devletin parasını çalıp suç ortağım olarak Absalom adına bir hesaba yatırdığımı düşünüyorlar. Bu izin kendilerini Rus altınlarına götüreceğinden emin görünüyorlar."

"Hepsi bu kadar mı?"

"Hayır. Ödeme ve Tahsisat bölümünde biri bir halt işlemiş. Absalom adına olan hesap kanalıyla, bölümü başka dostlara para ödemek için kullanmışlar."

Ya o etkileyici sessizlik taktiğini deniyordu ya da söyleyecek bir şey bulamamıştı.

"Bu gece Bristol'da kalıyorum," dedim. "Polis yarın sabah beni yeniden sorgulamak isteyebilir."

Görevimi tamamlamış olarak telefonu kapattım. Onu diğer kaynakların da tehlikede olabilecekleri konusunda uyarmıştım. Honeybrook'a dönmemek için mazeretimi de söylemiştim. Şimdi yapmayacağı tek şey hikâyemi doğrulamak için polise gitmekti.

* * *

Starcrest Moteli'nde Colin Bairstow adına ayrılan odanın yatağı parlak turuncu başlıklı, yamru yumru bir divandı. Başucunda telefon bulunan yatağa uzanıp bundan sonra atacağım adımı düşündüm. Bryant'ın kulübüme telefon ettiği haberini aldıktan sonra harekete geçmiştim. Castle Cary istasyonundan Honeybrook'a gitmiş, Bairstow adındaki bir gezgin satıcı adına düzenlenmiş kaçış evrakımı almıştım: Kredi kartları, sürücü ehliyeti, nakit para ve pasaport. Hepsi de, bir gezici satıcının meslek yaşantısının izleri olan, üzerine yolculuklarında gidip geldiği yerlerin etiketleri yapıştırılmış, eski bir çantanın içindeydi. Bristol'a gelince şarap üreticisi Timothy Cranmer'e ait olan Sunbeam arabayı Eden moteline, gezgin satıcı Bairstow'a ait olan çantayı da motelin kasasına bırakmıştım.

Şimdi aynı çantadan adres defterini çıkardım. Büro nehrin kıyısındaki yeni yerine, Embankment'e taşındıktan sonra düzen ne kadar değişmişti acaba? Merriman değişmemişti. Barney Waldon da değişmemişti. Ve eğer polis teşkilatını tanıyorsam, yirmi beş yıldır yürürlükte olan herhangi bir süreç, yüz yıl daha böyle devam ederdi.

Yüreğim ağzımda, Büro'nun otomatik santralinin numarasını çevirdim ve adres defterimdeki numaralarla hükümet görevlilerine ait özel telefon hattı Whitehall'un iç ağına girdim. Beş tuşa daha basınca Scotland Yard'ın istihbarat bağlantı birimine ulaştım. Bir erkek sesi karşılık verdi. Benim eski bölümümün kod adı olan North House'u verdim. Karşımdaki ses hiç şaşkınlık göstermedi.

Referansın bölüm şefinin kod adı olan Bunbury olduğunu söyledim. Karşımdaki ses, "Kiminle konuşmak istiyorsun Bunbury?" diye sordu. Bay Hatt'ın bölümünü istedim. Aslında Bay Hatt adında biri yoktu, şimdiye kadar kimse bu adda biriyle gerçekten görüşmüş değildi. Ama eğer böyle biri varsa bile, bu, o kod adını taşıyan ve bilgi akışını sağlayan kişiydi. Telefonun bağlanmasını beklerken, hattan rock müziği geliyordu. Sonra bir kız sesi duyuldu.

"North House'dan Bunbury, Bay Hatt'la sıkıcı bir şeyle ilgili olarak konuşmak istiyor," dedim.

"Tamam Bunbury. Bay Hatt sıkıcı konularda konuşmayı çok sever. Ben Alice. Senin için ne yapabiliriz?"

Yirmi yıldır Larry'nin arabalarının listesini tutardım. Bindiği her arabanın rengini, hangi yıla ait olduğunu, plakasını ve o arabanın sözde sahibini ezberden söyleyebilirdim. Alice'e mavi Toyota'nın numarasını verdim. Daha sözümü bitirir bitirmez, bilgisayar çıktısını okuyordu.

"Anderson, Sally. Bristol'da Cambridge Sokağı, Bellevue Caddesi, 9A. Diğer bilgileri de ister misin?"

"Lütfen."

Kız bana sigorta numarasını, sahibinin telefonunu, arabanın göze çarpan karakteristiklerini, kayıt tarihini, dış görünümüne ait özellikleri, kaydının yapıldığı tarihi söyledi ve aynı ada kayıtlı başka araba bulunmadığını da belirtti.

Motelden çıkarken resepsiyondaki kırmızı ceketli bir gençten Bristol City'nin epey yıpranmış bir yol haritasını aldım.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Bristol Temple Meads İstasyonu'na kadar taksiyle gidip oradan sonrasını yürüdüm. Gecenin görkemli bir görüntüye kavuşturduğu bir sanayi mahallesindeydim. Yanımdan geçen ağır kamyonlar üzerime yağlı çamur sıçratarak yağmurluğumun eteklerini dalgalandırıyorlardı. İnce bir sis tabakası kasabayı kaplamıştı, gökyüzünü nemli yıldızlar doldurmuştu ve ruhsuz, donuk bir dolunay beni kendine doğru çekiyordu. Önümde turuncu ışıklarla aydınlatılmış demiryolu uzanırken Larry'nin trende yolculuk için üç aylık pasosunu hatırladım. Bath'la Bristol arasında, ayda yetmiş bir sterline aldığı bileti. Onu trenle gidip gelirken hayal etmeye çalıştım. İş neredeydi? Evi nerede? Sally Anderson. Cambridge Sokağı, 9A. Kamyonların gürültüsü kulaklarımı sağır etmişti. Kendi ayak seslerimi bile duyamıyordum.

Bir viyadük olarak başlayan yol tepeyle birleşmişti. Tepenin doruğu sağımda kalıyordu. Başımın hemen üzerinde bir dizi ev vardı. Evlerin çevresine kırmızı tuğladan bir duvar çekilmişti. Haritayı hatırlayarak, *orada yukarda*, diye düşündüm. Larry'nin terk edilmiş yerlere düşkünlüğünü hatırladım. Bir trafik ışığına geldim, yaya geçişi düğmesine basıp İngiltere'nin motorize süvarisinin gacırdayarak durmasını bekledim. Karşı kaldırıma geçince üzerinden elektrik telleri geçen bir ara sokağa girdim. Altı yaşlarında ciddi yüzlü bir siyah oğlan Çin Okyanus Balık Barı ve Lokantası'nın eşiğinde oturuyordu.

"Burası Cambridge Sokağı mı?" diye sordum.

Ben gülümsemiştim, ama çocuk gülümsememişti. Robbins Off Licence meyhanesinden İrlanda kasketli sakallı biri adımlarını dikkatle atarak çıktı. Elinde kahverengi bir kesekâğıdı vardı.

"Tam üstüne bastın bayım," dedi adam.

"Neden?"

"Cambridge Sokağı'nı soruyordun, değil mi?"

"Evet."

"Neredeyse üstünde duruyorsun işte."

Adamın tarifi üzerine elli metre yürüyüp sağa saptım. Yolun bir tarafında evler vardı. Diğer yanda ise çimenlik uzanıyordu. Onun çevresinde de de aşağıdan gördüğüm tuğla duvar vardı. Ben bir turist rolü oynayarak duvarın önünde durdum. Aşağıda imparatorluğun istasyondan yayılan ve artık yapımına devam edilmeyen demiryolları karanlığa uzanıyordu.

Dönüp evlere baktım. Her birinin üst katta iki penceresi, düz bir çatısı, bir bacası ve bir televizyon anteni vardı. Her biri farklı bir pastel renge boyalıydı. Şöyle bir bakınca çoğunda bir odanın ışığının yandığını, ya da bir televizyonun açık olduğunu gördüm. Perdeler ardında yaşamın canlılığı hissediliyordu. Sadece sonuncu ev karanlıktı ve o da aldığım adresteki 9A numaralı evdi. Orada oturanlar kaçmışlar mıydı? İki sevgili birbirlerinin kolları arasında uykuya mı dalmışlardı?

Gizli saklı hiçbir şeyi olmayan insanlar gibi ellerimi arkamda bağlayarak evleri incelemeye başladım. Belki bir mimardım, belki kadastrocuydum ya da oralarda ev almayı düşünen biriydim. Belirli bir sınıftan bir İngiliz bağcısıydım. Kaldırımlarda park edilmiş arabalar vardı. Ben yolun ortasından yürüyordum. Mavi Toyota yoktu. Hiç Toyota yoktu. Ağır ağır, evlerin numaralarına bakar gibi yaparak yürüdüm. Bunu mu alayım yoksa şunu mu? Yoksa hepsini birden mi?

Sırtımdan aşağı terler boşanıyordu. Hazır değilim, diye düşündüm. Ne talim yapmışlığım var, ne silahım ne de cesaretim. Çok uzun zamandır masabaşında oturuyorum. İçimdeki korkunun yanı sıra, bir de suçluluk duygusuna kapıldım. O burada. Ölü. Güçbela buraya kadar geldi ve öldü. Katil cesedi bulmak üzere. Bir suçlu yaptığı hatanın bedelini ödemeye geldi. Sonra Larry'nin hayatta olduğunu düşündüm; Jamie Pringle mevsimin son sülününü hatırladığından beri yaşıyordu o. Suçluluk duygum yine inine çekildi.

Sokağın sonuna varmıştım. 9A her güvenli evin olması gerektiği gibi köşedeydi. Üst kattaki çekilmiş perdeler düz ve turuncuydu. Sokak lambasının cılız ışığı ucuz perde kumaşını aydınlatıyordu. Evin içinde ışık yoktu.

İncelemeye devam ederek yan sokağa girdim. Üst katta ışığı yanmayan bir pencere daha. Badanalanmış bir duvar. Bir yan kapı. Karşı kaldırıma geçerek sokağa göz gezdirdim. Bir pencerede tül perdenin ardından sarı bir kedi bana bakıyordu. Sokağın iki yanına park etmiş arabalardan biri nemden korunmak için plastik bir örtü altındaydı.

Kapılara, kaldırımlara, evlerin pancurlarına, park etmiş arabalara bir kez daha göz attım. Gölgeleri seçmek kolay değilse de, aralarında herhangi bir insan silueti görünmüyordu. Sağ ayakkabımın burnuyla arabanın üzerindeki plastik örtüyü kaldırınca Larry'nin mavi Toyota'sının arka tamponunu ve plakasını gördüm. Bu, eğitim kurslarında gerçek dünyaya dönen casuslara öğrettiğimiz numaralardan biriydi: Herhangi bir nedenle arabanın tanınmasından kaygılanıyorsan üzerine bir kılıf geçir.

Evin yan kapısının ne kolu ne de anahtar deliği vardı. Dönüşte önünden geçerken hafifçe ittim, ama kilitli veya içerden sürgülüydü. Orta tahtasının üzerinde tebeşirle çizilmiş bir L harfi vardı. L'nin alt kuyruğu aşağı doğru sarkmıştı. Harfe dokundum. Yağmura dayanıklı balmumuyla karıştırılmış bir tebeşir boyayla çizilmişti. Köşeyi dönüp yine Cambridge Sokağı'na çıktım, kendinden emin adımlarla kapıya yürüyüp zili çaldım. Ama ses çıkmadı. Elektrik kesilmişti. Larry'nin faturalara karşı her zamanki tutumu. Bunun üzerine kapıyı vurdum. Sesin içerde yankılandığını duyarken Honeybrook'taki yılbaşı gecesini düşündüm. Mutlu âşıkları yataktan kaldırma sırası bana gelmişti. O tebeşirle yazılı işarete gerçekten kafam takılmıştı.

Mektup kutusu kapağını açıp gürültüyle kapattım. Pencereyi tıklatıp, "Hey, ben geldim!" diye seslendim. Bütün bunlar o sırada kaldırımda yanımdan gelip geçenler içindi. Alt kat penceresini oynatmaya çalıştım ama o da kilitliydi. Elimde, tıpkı Priddy'de olduğu gibi eldivenler vardı. Cama yüzümü yapıştırıp sokak lambasının ışığında içeri baktım. Evin giriş holü yoktu. Sokak kapısı doğruca oturma odasına açılıyordu. Bir masa üzerinde portatif bir yazı makinesini, sol tarafımda yerde bir mektup ve broşür yığınını seçebildim. Larry onları fark etmeden haftalarca üzerlerinden atlayabilirdi. Bir daha bakınca ilk bakışta şöyle bir gözüme çarpan şeyi daha iyi görebildim: Emma'nın piyano taburesi yazı makinesinin önün-

deydi. Sonra, komşuların ilgisini uyandırmış olduğumu tahmin ederek bu gibi durumlarda normal insanların yaptıkları şeyi yaptım: Not defterimi çıkartıp bir şeyler yazdım, sonra sayfayı kopartıp mektup deliğinden attım. Ardından da komşuların gördüklerini unutmalarına fırsat vermek için yürüyüp oradan uzaklaştım.

Blokun çevresinde hızlı adımlarla yürürken gölgelerden hoşlanmadığım için sokağın ortasından gidiyordum. Sokağa bu kere ters yönden girdim. Yan kapıya ikinci kez bakarken bu kere L'nin kuyruğunun işaret ettiği yöne dikkat ettim. L Larry demekti. Çeçeyev'le gizli belgeleri birbirlerine aktarmak için kullandıkları bir yöntem. Parklarda. Meyhane tuvaletlerinde. Otoparklarda. Kew Gardens'de. Dik bir L, "Mektup kutusunu doldurdum" anlamına geliyordu. C'ye benzeterek yapılmış bir L ise Çeçeyev'in "Boşalttım" mesajıydı. Dört yıllık beraberliklerinde belki elli kere: Sana mikrofilm; bana para ve talimat; sana para ve talimat; bana mikrofilm.

L'nin kuyruğu kalın çizilmişti ve aşağıya doğru uzanıyordu. Belirgin bir kuyruk. L'nin kuyruğu sağ ayağıma doğru uzanıyordu ve sağ ayağımın ucunda kapının altına sıkışmış bir izmarit vardı. Çok meraklı biri izmaritin üzerine basıldıktan sonra nasıl oraya sıkıştırıldığını kendi kendine sorabilirdi. Bu ancak birinin onu kasten oraya sokuşturmuş olmasıyla mümkündü. Yine aynı meraklı kişi köşedeki sokak lambasının kapının alt kısmını neden çok iyi aydınlattığına da dikkat edebilirdi ki, bütün bunlar L harfi ve izmaritle birlikte ele alındığında, neden kendisi gibi meraklı bir kalabalığın buraya toplanmış olmadığına şaşardı.

Bende ne Çeçeyev'in el çabukluğu vardı, ne de gözlem şefimiz Jack Andover'in bütün Galliler gibi vücudunun üst kısmını yıldırım hızıyla eğip kaldırabilme becerisi. Ben de dünyadaki bütün orta yaşlı casuslarının yaptıkları gibi eğilip ayakkabımı bağlarken izmaritin ucunu ve ona bağlı olan ipi yakaladım ve çektim. Bunun ödülünü de aldım. İpi biraz daha çekince öteki ucundaki Yale anahtarını alıvermiştim. Sonra anahtar elimde olduğu halde doğrulup güvenli adımlarla köşeyi dönerek ön kapıya vardım.

Yanı başımdan bir ses, "Onlar tatildeler," dedi.

Dönüp baktığımda komşunun açık kapısı önünde iriyarı sarışın bir kadın gördüm. Kadının üzerinde beyaz, sabahlığa benzer bir şey ve elinde de bir kadeh vardı.

"Biliyorum," dedim.

"Bana *Feebs* der. Aslında adım Phoebe. Siz az önce de gelmiştiniz, değil mi?"

"Evet. Anahtarı unuttuğum için gidip aldım. Sanırım yakında adımı da unutmaya başlayacağım. Evet, esaslı bir tatile ihtiyaçları vardı, değil mi?"

"*Adamın* vardı."

Kafam saat gibi çalışıyor olmalıydı ki, kadının ne demek istediğini anında anladım. "Tabii! Zavallı adamcağız!" dedim. "Nasıldı bari? Biraz daha iyi miydi? Düzelmeye başladı mı? Yoksa yüzündeki gökkuşağı renkleri hâlâ geçmemiş miydi?"

Ama kadının içindeki merakı hâlâ yenememiş olması, daha fazla açık vermesini önledi. "Siz ne istiyordunuz?" diye sordu aksi bir sesle.

"Benim değil, *onların* istedikleri bir-iki parça eşya var. Sally'nin daktilosu. Birkaç kat elbise. Ufak tefek şeyler daha doğrusu."

"İcra memuru değilsin ya?"

"Ne münasebet!" Gülerek benim ne kadar güvenilir biri olduğumu anlaması için iki adım yaklaştım. "Ben onun ağabeyiyim. Richard. Dick. Yabancı sayılmam. Bana telefon ettiler. Bir iki parça alıp Londra'ya götürebilir miyim diye. Bir kaza geçirmişti. Merdivenden yuvarlandığını söyledi. Zavallıcık, başı dertten kurtulmaz ki. Birlikte gidebildiler mi bari? Çok aceleye gelmiş diye duydum da."

"Burada kaza falan olmaz, canım. Her şey bilerek olur." Kendi şakasına kendisi güldü. Onun üzerine ben de güldüm. "Önce adam gitti, kadın da onu izledi. Neden bilemem ama," kadehinden bir yudum aldı ama gözlerini benden ayırmamıştı, "Senin içeri girmenden pek hoşlandığımı söyleyemem. Hele onlar Fransa'dayken. Doğrusu bu hiç hoşuma gitmiyor," dedi.

Kadın evine girip kapıyı çarptı. Az sonra bir eğitim el bombası gibi, ıslak bir cayırtı sesiyle havayı yararak evin üst kat penceresi açıldı ve koca kafalı, kıllı ve fanilalı bir adam dışarı sarktı.

"Hey sen! Buraya gel. Terry'nin kardeşi misin sen?"

"Evet."

"Adın Dick, öyle mi?"

"Evet."

"Onu iyi tanır mısın?"

"Eh, herhalde."

"Öyleyse tuttuğu futbol takımını söyle."

Futbol Larry'nin saplantılarından biri olduğu için hiç düşünmeden, "Dinamo Moskova," dedim. "Ve Lev Yaşin tüm zamanların en iyi kalecisiydi. Ve takımın en esaslı golü de 1960 yılında Rus takımından Ponidelnik'in Yugoslavya'ya attığı goldü."

"Vay canına!"

Adam içeri girdi, herhalde Phoebe ile konuştuktan sonra yine başını uzatarak gülümsedi.

"Ben Arsenal'i tutarım. Ama o aldırış etmezdi. Gözü nasıl morarmıştı öyle. Ben çok morarmış göz gördüm ama onunki tam bir klasikti doğrusu. 'Ne oldu?' diye sordum ona. 'Kadın bacaklarını beklemediğin bir anda mı kapattı?' 'Kapıya çarptım,' dedi. Sonra Sally araba kazası geçirdiklerini söyledi. Bugünlerde insan kime inanacağını bilemiyor doğrusu. Yardım ister misin?"

"Belki daha sonra. Gerekirse çağırırım."

"Adım Wilf. Delinin tekidir ama ondan hoşlanırım."

Pencere kapandı.

* * *

İçeri girip kapıyı arkamdan kapattıktan sonra yerdeki posta yığınının üstünden atladım. Boşuna bir umutla elektrik düğmesini çevirdimse de, ışık yanmadı. Aptallık etmiş, yanımda el feneri de getirmemiştim. Nefes almaya korkarak o yarı karanlıkta durdum. Sessizlik beni ürkütüyordu. Sanki Bristol boşaltılmıştı. Ve sanki acele etmezsem ben de öldürülecektim. İçeride, Merriman'ın yanından Honeybrook'a döndüğüm zamanki gibi, eve sinmiş bir ter kokusu, ama bu sefer yağlı ve soğuk bir koku. Derin bir soluk alıp verdim, sonra ölümüne yaklaşmış bir ihtiyarı andıran evin kokusunu içime çektim. Gözlerime daha çok ışık girmesi için çevreme bakındım. Tek ışık sokaktan geliyordu. Ancak o da pencereyi yalayarak geçiyor, içeri girmiyordu. Evin içini görebilmek için sanki ışığı gözlerimle pencereden alıp odanın öteki tarafına taşımam gerekiyordu, tıpkı insanın iki avucuyla su taşıması gibi.

Piyano taburesi. Elimi hafifçe üzerinde dolaştırdım: Hafif alaşım borular, bir okuma lambası gibi kıvrıldıktan yaptıktan sonra

dönüp insanın beline gelen küçük yastığı tutuyor. Emma'nın elektrikli daktilosu. Bir masa üzerinde duruyordu ama masa kâğıtlardan ve kâğıtların üzerindeki kalın toz tabakasından görünmüyordu. Sonra ikinci bir masa daha gördüm, ama bu masa değil tekerlekli bir servis tepsisiydi; onun üzerinde de dijital bir telefon ve bir telesekreter duruyordu. Bol miktarda selobant kullanımı, telleri ve antenleriyle tipik bir Pettifer işi. Ancak evde elektrik olmadığı için telesekreterin lambası da yanmıyordu.

Oda giderek küçüldü ve duvarlar üzerime geldi sanki. Gözlerim karanlığa alışmaya başlamıştı. Yazı makinesinin duvara kadar uzanan kordonunu izleyebiliyordum. Evden aceleyle çıkılmış olduğunun belirtilerini görmeye başlamıştım: Çekilmiş ve yarı yarıya boşaltılmış çekmeceler, yerlere saçılmış belgeler, şöminede yanmış kâğıtlar, devrilmiş çöp sepeti. Yine Larry'ye özgü şeyler de görüyordum: Bir duvar dibine yığılmış dergilerin belirli sayfaları kâğıt parçalarıyla işaretlenmişti; Josef Stalin'in bahçesinde gül keserken bir posteri. Larry Stalin'in başına bir kral tacı çizmiş, göğsüne de "Biz Asla Yıkılmayız" diye yazmıştı. Şöminenin üstündeki Notre Dame fotoğrafının kenarlarına yapıştırılmış bir ucu zamklı küçük kare kâğıtlarda mesajlar. Eldivenli elimle bir ikisini alıp pencerenin önüne götürdümse de, okuyamadım ama birinin Emma'nın, diğerinin Larry'nin el yazısıyla yazıldığını seçebildim. Diğerlerini de sırasıyla çıkartıp bir tomar halinde cebime soktum.

Kapıya gidip yerdeki yığından bir avuç zarf aldım. Bayan Sally Anderson, Özgür Prometheus Derneği, 9A Cambridge Sokağı. Damga Macclesfield değil, Zürih. Terry Altman, Özgür Prometheus Derneği. Terry Altman Larry'nin takma adıydı. Prometheus da Larry ile Emma kendisini kurtarana kadar tanrılara karşı geldiği için Kafkaslar'da bir dağa zincirlenmişti. Broşürler. Rus imalatı, koyu renk kâğıda basılmış broşürler. Caversham'daki BBC Güney Rusya dinleme servisinin broşürleri. Özgür Prometheus Derneği Başkanı'na, Sally'ye ait banka dekontları. Emma'ya Larry'nin el yazısı mektuplarıyla dolu bir dosya. Larry için bir mektup, bir bira altlığından tutun da bir kâğıt peçeteye, Islington'da bir gecekondu anarşistinin bastığı radikal bir kitabın baş sayfasına kadar her şey olabilirdi. Sevgilim'e, Sevgilim Emm'e başlıklı ve Tanrım! Sana söylemeyi unuttum, diye devam eden mektuplar. "Yönlendirilen Med-

ya" başlıklı bir broşür, hemen altında ikinci bir manşet daha var: "Batı basını Moskova'nın Oyununa Nasıl Geliyor". Hepsini aldığım yere bırakırken, sakin ol, dedim kendi kendime. Yöntemleri hatırla Cranmer. Sen Büro'dan aldığın sayısız talimatla, bazılarında yanında Larry olduğu halde o kadar eve gizlice girmiş bir insansın. Acele etme. Her şey sırasıyla. Rusça kırmızı ve beyaz bir broşürün üstünde *Kafkasya'da Soykırım* yazıyordu. 1950'lerin Sovyet "ajitprop" işine benziyorsa da 1993 Şubat tarihliydi ve "Geçen Ekim Ayının Soykırımı"ndan söz ediyordu. Bir iki sayfa açınca küçük çocukların süngülenmiş ve şişmiş cesetleriyle karşılaştım. *Kafkasya Dergisi II* (Münih '56) sayfa 134-156. *Kafkasya Dergisi V* (Münih '56) sayfa 41-46. Yazının kenarına notlar alınmıştı. O ışıkta okunmayan öfkeli karalamalar.

İçerdeki bir kapı evin ara sokağa bakan tarafına açılıyordu. Kolu çevirdim. Hiç kıpırdamadı. Omuzlayarak itince açıldı ve yer muşambasına sürtünerek gıcırdadı. Ekşimiş tereyağ, toz ve Lifebuoy sabunu kokusu aldım. Evyenin üzerindeki pencereden yerdeki taş döşemeye biraz daha fazla ışık düşüyordu. Musluğun kenarında bir dizi tabak kurumaya bırakılmıştı. O kadar uzun süredir duruyorlardı ki, üstlerine biriken tozdan tekrar kirlenmişlerdi. Raflarda Larry'nin hiç de demokratça olmayan zevkleri: Jermyn Sokağı'ndaki büyük marketten biberli sardalye balıkları, Oxford Marmeladı ve Fortnum'un İngiliz Kalıvaltı Çayı. Buzdolabında ekşimiş yoğurt, ekşimiş süt. Buzdolabının yanında üstten ve alttan sürgülü tahta bir kapı. Kaldırımdan gördüğüm o yan kapı. Oturma odasına döndüğümde saatime baktım. İçeri gireli üç dakika olmuştu, oysa bu üç dakika bana sonsuzluk kadar uzun gelmişti.

Merdiven karanlıktı, halısız döşeme sallanıyordu. Zeminden itibaren on dört basamak saydım. Bir sahanlığa geldim, el yordamıyla bir kapı, sonra bir kapı kolu buldum. Kapıyı itip içeri girdim. Bir tuvaletteydim. Dışarı çıktım, kapıyı kapattım, sırtımı yaslayıp iki yanımı yoklayarak başka bir kapı bulup açtım. Şimdi Emma'nın aydınlık odasındaydım. Dışardaki sokak lambasının halojen ışığı eskimiş perdelerin arasından süzülüp, olduğu gibi içeri doluyordu. Çıplak döşemeye, çatlak leğene, bir tutkal kabına yerleştirilmiş ölü çiçeklere, kırık okuma lambasına, dökülen kahverengi çiçekli duvar kâğıtlarına bakarak, ben ona her şeyi vermiştim, diye düşündüm.

Ve o hiçbirini istemedi. Onu bütün bunlardan kurtardım. Ve o yine bunu yeğledi.

Yerde bir yatak vardı ve sevişeceğimiz zaman yaptığı gibi yanlamasına şöminenin yanına yerleştirmiş, üzerine bir sürü yastık ve beyaz bir örtü sermişti. Örtünün üstünde benimle yaşamaya geldiğinde yanında getirdiği, Mark & Spencer mağazasından alınmış gecelik vardı. Geceliğin kolları sanki birini kucaklamak için açılmış gibiydi. Onu yüzükoyun, çırılçıplak uzanmış, çenesi iki elinin arasında görüyordum. İçeri girdiğimi duyunca başını çevirip omzu üzerinden bana bakıyor. Ve şöminedeki ateşin gölgeleri kalçalarında dolaşan parmakların gölgeleri sanki, dağınık saçları kara alevler gibi omuzlarına dökülmüş.

İki kitap, biri yatağın Larry'ye ait olan tarafında, diğeri Emma'nın. Larry'ninki 1920'lerden kalma W.E.D.Allen'in yazdığı *Béled-es-Siba* adlı bir kitap. Rasgele bir sayfa açınca, şair Aubrey Herbert'a ithafen yazılmış bir şiire rastlıyorum. Şu satırların altı çizili: dâhilerin kaba sabalığı yoktu onda. Herbert'ın Arnavutluk'u, kendilerine Balkanların Kurtarıcıları adını verenlerin elinden kurtarmak için savaştığını ve Larry'nin kahramanlarından biri olduğunu hayal meyal hatırlıyorum. Emma'nınki ise Fitzroy Maclean'in *Kafkasya'ya* adlı eseri. Kitabın alt başlığı *Bütün Dünyanın Sonu.*

Sepya bir poster. Bu seferki ne Josef Stalin'in ne de tanıdığım birinin. Ama sakallı, güçlü, küt çeneli, kara gözlü modern peygamberin üzerinde Kafkas dağlılarının geleneksel giyeceği var: Kürklü kalpak, fişek yerleştirecek gözleri olan bir deri ceket. Daha yakından bakınca alt köşede kiril harfleriyle Beşir Hacı adını güçlükle okuyabiliyorum, üstünde de "Büyük savaşçı dostum Mişa'ya" yazıyor. Bir aşk yuvasına asmak için garip bir şey diye düşünüyorum. Resmi çıkartıp Emma'nın geceliğinin yanına bırakıyorum. Elbise, diye düşünüyorum; daha çok elbiseye ihtiyacım var. Aceleyle giden kimse bütün elbiselerini almaz. Şömine bacasının yaptığı çıkıntının yanında bir perde asılı; Bob Amca'nın karartma perdesini benim rahip sığınağıma astığımı hatırlıyorum. Perdeyi çekince bir adım geriliyorum.

Yine Priddy'deyim ve Larry ile boğuşuyorum. Onu, kendisinin köstebek derisi dediği, yeşil Avusturya malı pardesüsünün yakalarından yakalamışım. Uzun etekli, zeytin rengi bir kumaş, el sürünce ipeksi bir duygu veriyor. Yumuşaklığı beni kızdırıyor. Larry'yi

yakasından tutup kendime doğru çekerken kumaşın yırtıldığını duyunca gülüyorum. Boğuşurken onun parçalandığını görür gibiyim. Larry'yi ayaklarından tutup göle doğru sürüklerken pardesünün ayışığında bir dilencinin kefeni gibi arkasından sürüklendiğini görüyorum.

Ve şimdi kuru temizlemeye verilmiş, onarılmış, tel askılıkta temizleyicinin etiketi hâlâ üstünde olduğu halde asılı görünce düğmelerini kontrol ettim. Hepsi tamamdı. Düğmeleri kopartmış mıydım? Bunu yapıp yapmadığımı hatırlamıyorum. Peki yırtık nerede? Kumaşın yırtıldığını çok iyi hatırlıyorum. Ama ne yırtık buluyorum ne de onarılmış bir yer. Ne kumaşında, ne astarında ne de ilmiklerin çevresinde. Onu tutup sarstığım yakalarda da yok.

Kemeri inceledim. Düğüm atarak bağlamıştı. Aslında gayet iyi bir tokası vardı ama bu, kemerini bir jigolo gibi düğümleyen Larry için yeterince iyi bir kemer tokası değildi. Bu yüzden onu ayışığında, kafasını sağa sola çarpa çarpa sürüklediğim sırada, eldivenli ellerimi onun o kahrolası tokasına geçirmiş olmak, bana büyük bir zevk vermişti.

Bu başka bir pardesü, diye düşündüm, ötekinin bir eşi. Zaten Larry hayatta, kadınlar dışında, her şeyin çiftine sahip olmuştu.

* * *

Mutfak evyesinin altında birkaç tane siyah plastik çöp torbası buldum. Birini alıp, ayrım yapmadan bütün broşür ve mektupları oraya doldurdum. Bunu yaparken yine süngülenmiş çocukları gördüm ve Diana'ya sözünü ettiği kusursuz notayı hatırladım. Ölmek üzere olan çocukların çığlıklarında mükemmel olan ne var acaba, diye merak ettim. Şömine önünde dizlerimin üstüne çöküp yanık kâğıtları ikinci bir torbaya doldurdum. Üçüncü ve dördüncü torbalar da masanın çevresine saçılmış dosya ve kâğıtlarla doldu. Bir Esso ajandasını ve birinin yakmaya çalıştığı ama başaramadığı bir banka cüzdanını ve ne Larry ne de Emma ile ilişkilendiremediğim kırklı yıllardan kalma, kabı bakalitten bir adres defterini de torbaya attım. Defterin Rus malı olduğunu anlamıştım. Daktilonun şeridini çıkarttım, fişini prizden çektikten sonra mutfak masasının üzerine bıraktım. Bunu Phoebe'ye Sally'nin daktilosunu almaya geldiğimi söylediğimden, daha sonra birisinin dışardan bakması ihtimaline

karşı, makinenin fişten çekildiğini görmesi için yapmıştım. Şeridi de üçüncü torbaya attım.

Sonra salona döndüm; telesekreterin fişini çekecekken durakladım, ahizeyi kaldırıp telefonun üzerindeki tekrar arama düğmesine bastım. Bir numara düştü. Bay Dass'ınki gibi yumuşak ve yabancı bir erkek sesi duyuldu: "Uluslararası Hardwear Halı şirketini aradığınız için teşekkür ederiz. Eğer bir mesaj bırakmak istiyorsanız lütfen sinyal sesinden sonra konuşun..." Mesajı bir kere daha dinledikten sonra yazı makinesinin yanına bıraktım. Gözüme bir çiviye asılı araba anahtarları ilişmişti. Toyota'nın anahtarları. Bir cumartesi gecesi karanlık bir ara sokakta bir arabaya düz kontak yapmak zorunda kalmayacağıma sevinerek onları da cebime attım. Sonra yukarı koştum. Aceleye hiç gerek yoktu aslında, ama koşmasaydım yürüyecek cesareti belki de bulamayacaktım.

Yatak odasının penceresi önünde durdum. Cambridge Sokağı ıssızdı. Düşünmeye çalışarak çimenliğin ötesindeki demiryollarının oluşturduğu nehirlere baktım. Gece daha da karanlıktı şimdi. Bristol uykuya hazırlanıyordu. Onun gelmesini beklerken Emma işte burada dururdu, diye düşündüm. Sevişmek istediği zaman beni beklediği gibi çırılçıplak. Şilteye baktım. Yastıklar bir tek kişi için yatağın bir tarafında toplanmıştı. Burada yalnız yatarken Emma ne düşünmüştü? *Önce adam gitti, kız da onu izledi,* demişti Phoebe. Ve Emma gitmeden önce burada tek başına yatmıştı. Yerdeki imzalı posteri almak için eğilirken çarşaflardan, belki gerçekten, belki de bir hayal ürünü olarak, onun teninin kokusu yükseldi. Posteri cebime sığacak biçimde katladım. Larry'nin yeşil pardesüsünü askıdan alıp koluma attım. Sonra ağır ağır merdivenden aşağı inip mutfağa girdim. Kapının sürgülerini çektim, mandalını kaldırıp düşmemesi için arasına bir iğne soktum. Ağır ağır. Acele bir şey yapmamam benim için çok önemliydi.

Kapıyı aralık bırakıp kaldırım kenarındaki arabaya gidip örtüsünü çıkardım. Larry'nin çizmeleri arka koltuktaydı. Çizmelerin üzerinde durmamaya karar verdim. Larry'nin çizmeleriydi ve Larry yaşıyordu. Larry'nin Büro'da kendisine olan sabrımızı sınamak istediği için St. James'de Lobb mağazına ısmarlama olarak yaptırılan ve parası ödenirken Üst Birim'in kıyameti kopardığı lanet çizmelerinin ne önemi vardı ki?

Herkesin yapabileceği gibi ben de çizmelerdeki kurumuş çamura dikkat ettim: eh, daha sonra tel fırçayla temizlenebilirdi. İçimdeki o nefret yine alazlanmıştı. Her şeye yeniden başlayıp yine Priddy'ye gidip onun işini bitirmeyi isterdim.

Mutfağa gidip telesekreter ve yazı makinesiyle dönerken motorun çalışıp çalışmayacağını düşündüm. Arabayı tepeye kadar itmenin ve oradan istasyona kadar yokuş aşağı inmenin alacağı zamanı hesapladım. Ya da motor çalışmadığı takdirde bu eşyaları bir taksiye taşımamın ne kadar süreceğini düşündüm.

Cesaretim hemen hemen tükenmiş olarak yükümün geri kalanını almaya gittim: Larry'nin yaşadığının bir kanıtına ihtiyacım varmış gibi, pardesüsünü de aldım ve taşıdığım dört çöp torbasını yazı makinesinin çevresine yerleştirdim, ama içindekilerin nazikliği nedeniyle yanık kâğıtların bulunduğu torbayı ön koltuğun üzerine bıraktım. Şimdi tek istediğim arabaya girmek, ardından kendimi ve hazinelerimi güvenli bir yere atmaktı. Ama Phoebe ve Wilf aklıma geldi. Eve girişte ikisi de oynadığım senaryonun baş rol oyuncuları olmuşlardı. Beni kabul ettikleri için onlara minnettardım, ancak ikisinin de ve özellikle benden kuşkulanmış olan Phoebe'nin benimle ilgili iyi izlenimlerini korumak için gerekli olan her şeyi yapıp yapmadığımdan emin olmak istiyordum. Onların arkamdan polise telefon etmelerini istemezdim. Onların benimle ilgili olarak içlerinin rahat etmesini istiyordum.

Eve döndüm, yan kapının sürgülerini sürdüm, kilidin mandalını yerine soktum, sonra yine Emma'nın piyano taburesinin yanından geçerek oturma odasına girdim. Ön kapıdan çıktım ve tıpkı bulduğum gibi anahtarı iki kere çevirerek kilitledim. Sonra kaldırımın kenarında durup yukarı pencereye seslendim.

"Teşekkürler, Wilf. Görev tamam."

Yanıt yoktu. Hayatımda, evin kapısından mavi Toyota'ya varana dek katettiğim o yirmi metre kadar uzun bir mesafe yürüdüğümü hiç hatırlamıyorum. Yarı yolday'ken izlendiğimi fark ettim. Arkamdakini önce Larry veya Munslow sandım; çünkü adam o kadar sessizdi ki, onun orada olduğunu kulaklarımdan çok diğer profesyonel duyularımla almıştım: Sırtımdaki bir ürperti, önümdeki havada tam arkamdan gelen birinin yaptığı yansıma, bir mağaza vitrinine bakıp da hiçbir şey görmediğiniz zaman hissettiğiniz o varlık.

Arabanın kapısını açmak için eğildim. Yan gözle baktıysam da, yine bir şey göremedim. Doğrulup arkamdakine kolumla vuracak pozisyonda döndüğümde, Okyanus Balık Barı'ndaki, benimle konuşmayacak kadar ciddi olan o küçük siyah çocuğu gördüm.

"Sen bu saatte hâlâ yatmadın mı bakayım?" dedim.

Çocuk olumsuz anlamda başını salladı.

"Yorgun değil misin?"

Yine başını salladı. Ne yorgundu ne de yatmak istiyordu.

Arabaya bindim ve çocuğun bakışları altında kontak anahtarını çevirdim. Motor hemen çalıştı. Çocuk tamam dercesine başparmağını havaya kaldırdı, ben de ne yaptığımın bilincinde olmadan ceketimin terli derinliklerinden Colin Bairstow'un cüzdanını çıkarıp bir on sterlinlik verdim. Sonra kendime küfürler yağdırarak yola koyuldum. Hayalimde Müfettiş Bryant'ın o en ukala sesiyle çocuğu sorguya çektiğini ve 'mavi Toyota'lı beyaz ve orta yaşlı beyefendinin sana sus payı olarak verdiği on sterlini neden aldın?' diye sorduğunu duyar gibi oluyordum.

* * *

Mendips'in Bristol tarafında İngiltere'nin en geniş ve en güzel manzaralarından birinin göründüğü bir tepe vardır. Manzara iki tepe arasında küçük tarlalar ve bozulmamış köylerin üzerinden kente doğru uzanır. Güneşli yaz akşamları arabaya atlayıp da günün keyfini çıkarmak istediğimizde Emma'yı buraya getirirdim. Balıarda ve yazın orada genç çiftler bulunur. Yakınlardaki çayırlarda babalar oğullarıyla futbol oynarlar. Ama Ekim sonlarında, aynı yerde, sabahın biriyle yedisi arasında orada tek başınıza kalacağınızdan da emin olabilirsiniz.

Toyota'nın direksiyonuna dayanıp çenemi ellerimin arasına alarak geceye baktım. Başımın üstünde ay ve yıldızlar asılıydı. Arabanın içini çiy ve yakılan ateşlerin kokusu dolduruyordu.

Arabanın ışığında sevgililerin birbirlerine bıraktığı mesajları okudukça, sarı kâğıtları birer birer evdeki çerçeveden aldığım sırayla yan yana panelin üzerine diziyordum.

Emma: AM bugün 5.30'da telefonunu bekliyor.

Bryant'ın sesini duyuyorum: *AM kim oluyor? Pettifer'ın günlüğünde hep AM var.*

Larry: Beni seviyor musun?

Emma: ÇÇ telefon etti. Ama nereden aradığını söylemedi. Halılar hâlâ gelmedi.

Larry: Lanet Bovril nerede be kadın?

(Larry kahveden nefret ederdi ama bir esrarkeş gibi ona bağımlıydı. Bu uyuşturucusuna Bovril derdi.)

Larry: Ben sana kafayı takmış DEĞİLİM. Ama seni aptal kafamdan çıkartıp atamıyorum. Neden benimle sevişmiyorsun?

Emma: AM telefon etti. Halılar gelmiş. Söz verildiği gibi. Ben oyunda yokum. Perşembeye kadar bekle.

Larry: Bekleyemem.

* * *

Saatler geçmişti. Arabalarda, sokak köşelerinde, tren istasyonlarında ve berbat kafe köşelerinde casuslarının gelip gitmelerini beklediğim o bir işe yaramayan saatlerin geçip gittiği gibi şimdi de saatler geçip gitmişti. İki otelde iki yatağım vardı ama ikisinde de yatamamıştım. Yepyeni ısıtma tertibatıyla meşin koltuklu rahat bir Sunbeam'im vardı ama ben külüstür bir Toyota'da donmak zorundaydım. Larry'nin pardesüsünü bir pelerin gibi omuzlarıma atıp uyumaya çalıştım, ama boşuna. Saat yedide dışarda dolaşıyor ve sis yüzünden kaygılanıyordum. Burada kaldım! Tepeden aşağı asla inemeyeceğim! Saat sekiz buçukta sis açılıp da yeni alışveriş merkezinin kapalı otoparkının kapısına vardığımda merkezin pazar günleri dokuzda açıldığını öğrendim. Bir mezarlığa gidip yarım saat mezartaşları arasında dolaştıktan sonra bu casusluk seferimin ikinci bölümüne başladım. Arabayı otoparkta bırakabilmek için göstermelik olarak marketten traş sabunu ve jilet aldım, sonra bir taksi çağırıp Eden Moteli'ne gittim ve Sunbeam'imi alıp alışveriş merkezine getirdim, Toyota'nın mümkün olduğu kadar yakınına park ettim. Bir alışveriş arabası kapıp dört çöp torbasını, çizmeleri, yazı makinesini, telesekreteri ve yeşil pardesüyü içine yerleştirip hepsini Sunbeam'e taşıdım.

Bütün bunları hiç duraksamadan yapmıştım. Büro'da söylediğimiz bir şey vardı: Tanrı süpermarketi icat ettiğinde biz casuslara o güne kadar ancak hayal edebileceğimiz bir olanak sağlamıştı. Her-

hangi bir budalanın başka bir budalanın dikkatini çekmeden bir arabadan diğerine istediğini nakledebileceği bir yerdi süpermarket.

Sonra dikkati Cambridge Sokağı'ndan Bayan Sally Anderson'a – ya da Özgür Prometheus Şirketi'ne veya saygıdeğer Terry Altman'a – çekmek istemediğimden Toyota'yı kentin park bölgesi dışında sefil bir sanayi mahallesine çektim, plastik örtüsünü üzerine geçirdim ve bir daha onunla karşılaşmamayı umarak, Toyota'ya veda ettim.

Sonra süpermarketin otoparkına dönüp oradan Sunbeam'le Eden Oteli'ne gittim. Orada arabayı park ettim, Cranmer adına kredi kartlarından biriyle hesabı ödedim, taksiyle Starcrest Moteli'ne gidip oradaki hesabımı da Bairstow adına alınmış kredi kartıyla kapattım.

Sonra Eden'a dönüp arabamı aldım, uyumayı ve talihim varsa rüya bile görmeyi umarak Honeybrook'a gittim.

* * *

Ama bunların hiçbirini yapamadım tabii. Larry olsaydı, "tam tersi oldu," derdi.

Bahçe kapısının karşısında iki bisikletli tekerlekle uğraşıyor gibi görünüyordu, ama aslında hiçbir şey yapmamakla meşguldüler. Holde Bayan Benbow'un bir notu vardı: "kocasının kalp rahatsızlığı ve polisin soruları" nedeniyle bundan sonra gelemeyeceğini bildiriyordu. Postanın geri kalanı da daha keyifli değildi: Bristol polisi işlemediğim iki park hatası suçunun cezasını istiyordu; Katma Değer Vergisi müfettişliği, alınan ihbarlar nedeniyle son iki yıla ait bütün hesaplarımı incelemeye alacağını bildirmekteydi. Ve üzüm toplayıcıları onu tehdit etmediği sürece o güne kadar kimseye fatura gönderdiği görülmemiş olan taşımacım Bay Rose'un zamanından önce gelen bir faturası. Bunlar arasında farklılık gösteren tek şey, Büro emektarı olan ve yeni yaşamına geçmekten büyük mutluluk duyan arkadaşım David Beringer'dan gelen bir nottu:

Sevgili Tim,

Gelecek Çarşamba öğle üzeri sana sürpriz bir ziyarette bulunmak istiyorum. Yiyecek bir şeyler bulur muyum dersin?

Selamlar,
David.

Son bir zarf daha vardı. Kahverengi. Ucuz. Eski bir portatif daktiloda yazılmış. Helsinki damgalı. Zarf iyice kapatılmış. Ya da, kuşkulandığım gibi, birileri tarafından açılıp kapatılmış. İçinde çizgili bir kâğıt. Mürekkepli kalemle yazılmış. Bir erkeğin el yazısı. Moskova başlıklı ve altı gün öncesinin tarihi.

Dostum Timothy,

Hak etmediğim bir belaya mahkûm ettiler beni. Kendi evimde tutsağım ve bir hiç uğruna rezil oldum. Eğer Moskova'ya gelirsen ya da eski patronlarınla ilişkin varsa lütfen beni ezen bu insanlara mantık yolunu göstererek bana yardımcı ol. Bu mektubu benim için postalayan Sergey ile bağlantı kurabilirsin. Kendisi bildiğin numarada. Aradığında sadece İngilizce konuş ve sadece eski dostunun adını ver.

Peter.

Mektuba uzun uzun baktım. Peter, yani Volodya Zorin. Telefonda konuşmak ve Shepherd Market'te buluşmayı ayarlamak için Peter. Bütün inkâr edilebilir arkadaşlık girişimleri için Peter. Haksız bir belanın kurbanı, ev hapsinde olan ve bir şafak vakti kurşuna dizilmeyi bekleyen Peter, başı belada olanlar kulübüne hoş geldin.

Günlerden pazardı ve pazar günleri kendisine yemek hazırlanacak Larry olmasa bile yapılacak çok şey vardı. Saat on birde kilisede Bob Amca'mın işlemeli minderi üstüne dizlerimi dayamış nefret ettiğim bir ilahiyi okuyordum. Bay Guppy bağış topladı ve zavallı adamcağız torbayı bana uzatırken gözlerimin içine bakmaya cesaret edemedi. Kiliseden sonra sıra Dower Köşkünde Bethel kız kardeşlerin kötü şerisini içmek ve köyün son dedikodularını dinlemek zamanıydı. Ama o gün köyden söz etmeyip havadan sudan söz ederken benim kendilerine bakmadığım zamanlar kaçamak bakışlarla beni süzdüler. Karanlığın perdesi içinde rahip sığınağıma süzülmek üzere ganimetimi Ted Lanxon'un el arabasına yüklerken kendimi Honeybrook'un sahibi değil de, eve giren bir hırsız gibi hissetmeye başlamıştım.

* * *

Bölmenin önüne çektiğim eski karartma perdesinin yanında

durdum. Emma'nın yaşamının mahremiyeti benim için şu an, her zaman olduğundan daha değerliydi. Ona karşı casusluk, ona rastlayıncaya kadar hiç sahip olmadığım bütün inançlara ihanet etmek demekti. Eğer gelen telefon onaysa, telefonu hiçbir soru sormayıp yorum yapmadan ona uzatırdım. Bir mektup gelmişse, o okumaya karar verene kadar *el şürülmeden* holdeki masanın üzerinde dururdu. Damgaya bakmaz, elyazısından yazan kişinin cinsiyetini anlamaya kalkışmaz, zarfın kalitesine dikkat etmezdim. Eğer dayanamayacak durumdaysam – Larry'nin yazısını tanımışsam, ya da sık sık yazan bir başka erkek yazısını tanımışsam – o zaman neşeyle yukarı çıkar, mektubu elimde sallayarak, "Emma'ya mektup! Emma'ya mektup! Emma, sana mektup var!" diye bağırır ve sonra bir dindar gönül rahatlığıyla mektubu kapısının altından atar ve bu işi orada kapatırdım.

Şimdiye kadar.

Ama şimdi zafer duygusundan çok uzak bir duyguyla, perdeyi çektim ve beni terk ettiği o pazar günü masasını boşaltarak doldurduğum sekiz şarap şişesi kolisine baktım. En üstte de Merriman'ın bana verdiği o adsız dosya vardı.

Hep, o dosyayı açtıktan sonra zehir içeceğimi sanırdım. Oysa o gece dosyayı alelacele açtım. Başlıksız beş A4 kâğıdı. Kendime bir yere oturacak zaman bile tanımadan hepsini bir nefeste okudum, ondan sonra ağır ağır bir daha okuyarak, bir şeyin beni boğazımdan yakalayarak "Cranmer, Cranmer, nasıl bu kadar kör olabilirsin?" demesini bekledim.

Ama böyle bir şey olmadı.

Emma'nın yaşamının esrarına ucuz bir roman çözümü getirecek bulgular yerine o güne kadar bildiğim ya da tahmin ettiğim şeylerin doğrulaması dışında bir şeyle karşılaşmadım: Geçici âşıklar, tekrarlanan ilişkiler, bir yalan dünyasında mutlak doğruların aranması. Onun ilke ararken ilkesizliğe hazır oluşunu ve yaşamının hedefi olarak gördüğü şeyle çatıştığında sorumluluklarından ne kadar kolaylıkla sıyrıldığını gördüm. Ana babası beni inandırmaya çalıştığı kadar kötü değilse de, yine de epey talihsizdi. Annesinin onu, büyük bir müzisyenle olan aşkı sonucu doğduğuna inandırarak büyütmesine rağmen, yıllar sonra babasının Sardinya'daki memleketini ziyaret etmiş ve onun bir duvarcı olduğunu öğrenmişti. Müzik

yeteneğini aslında annesinden almıştı. Emma annesinden nefret ederdi ve ben de dosyayı okurken aynı nefreti duydum.

Dosyayı bir kenara bırakıp, Merriman'ın bunu bana vererek ne elde etmeyi umduğunu düşündüm. Bütün yaptığı Emma için duyduğum korkuyu ve Larry'nin onu sürüklediği çılgınlık her neyse, onun sonuçlarından kurtarma yolundaki kararlılığımı alevlendirmekti.

En yakınımdaki koliden başlayarak birer birer hepsini yere boca ettim. Cambridge Sokağı'ndan gelen dört çöp torbası, maskeli engizitörler gibi bana bakıyorlardı. Onların da boyunlarını saran ilmekleri çözüp yere boşalttım. Sadece yanık kâğıt torbası kalmıştı. Onu da dikkatle boşaltarak tam yanmamış kâğıtları parmak uçlarımla ayrı öbekler halinde topladım. Sonra Emma'nın bir iz bırakmadan kayboluşunun bu kalıntıları önünde çömelerek sevgilimle onun âşığının gizli dünyasına girmek için kolları sıvadım.

ONUNCU BÖLÜM

Okuyordum. Daha önce hiç okumadığım gibi yutarcasına okuyordum. Gözümden kaçanı ellerim buluyor ve kafam onları birleştiriyordu. Kâğıt parçalarını düzeltiyor, umursamazca yırtılmışları bir araya getiriyor, bunları yığınlar halinde toplarken aynı zamanda kafamın içinde dosyalıyordum. Bir zamanlar haftalarca sürecek işi birkaç saat içinde yapıyordum; çünkü eğer yanılmıyorsam, sadece birkaç saatim vardı. Bu çılgınlığımın kör bir mantığı varsa, çılgın bir rahatlamanın şafağı da vardı. İşte açıklama buradaydı! Eğer bu bulmacayı çözebilirsem ne, nasıl, neden, ne zaman, nerede sorularının cevabı buradaydı! Beni haftalardır gece gündüz düşündüren soruların yanıtları, Cranmer'in geniş hayal gücünün paranoyak bir köşesinde değil, bu kâğıtlar arasındaydı: Ben şeytanca bir komplonun kurbanı mıydım? Yoksa sadece bir aşk budalası, kendi yaşlılık çağı hayallerimin budalası mıydım?

Larry ile Emma'nın ne kadar gerisinde ya da ne kadar ilerisinde olduğum, ölçemeyeceğim bir şeydi. Biliyordum, ama yarım biliyordum. Sonra yine hiçbir şey bilmez hale geliyordum. Yoksa onların hareketlerini keşfetmiş ama amaçlarını mı anlamamıştım? Yoksa amaçlarını biliyordum da, onları bu işe iten şeyi, inanılmayacak kadar çılgınca, çok uzak, çok aykırı bularak kabul etmek mi istemiyordum? Ya da, birden kendimi koltuğumda arkama yaslanmış kendimden geçmiş bir halde tavana bakarken buluyordum: Hedef ben değildim, onların kandırmacasının yöneldiği kişi ben değildim; onlar benden daha büyük avların peşindeydiler; Cranmer sadece pek de masum olmayan bir seyirciydi.

Sayfalar dolusu rakamlar, iş mektupları, bankalardan mektuplar, bankalara yazılan cevap mektuplarının kopyaları. Kabile Halklarını Yaşatma Derneği broşürleri; Münih'ten gelen broşürler; Islington'da P. Wook adında birinden *Ayrıntı Olarak Tanrı* diye bir broşür. Bir Esso ajandası, üzeri işaretli bir takvim, Rusça bir adres

defteri, Larry'nin çılgın karalamaları, telefon, elektrik, su, kira, yiyecek ve Larry'nin viskisinin faturaları. Titizlikle saklanmış, bedelleri ödenmiş, makbuzları alınmış faturalar. Cambridge Sokağı'nda S. Anderson veya T. Altman ya da Özgür Prometheus Ltd.'e gönderilmiş faturalar. Çocukların kullandığı türden bir okul defteri, ama bu çocuk Emma. Defter dosyalar arasına sıkışmıştı ve hepsini karıştırırken birden ortaya çıktı. Defteri önce açtım, sonra içten gelen bir oto-sansürle kapattım, sonra bir daha dikkatle açtım. Ev notları ve müzik notaları arasında eski sevgilisi Cranmer'e yazdığı rasgele mesajlar buldum:

Tim, sana açıklayabilmek için bize ne olduğunu anlamaya çalışıyorum, ama sonra sana neden bir şey açıklamam gerektiğini düşünüyorum. Ve bir dakika sonra da, açık açık konuşayım diyorum ki, ben de şimdi tam buna karar verdim...

Ama bu iyi karar uygulamaya konamamış ki, not orada sona eriyordu. Vericideki piller rutubetli mi? Kapıyı gizli polis mi yumrukluyor? Bir iki sayfa daha çevirdim.

Emma'dan Emma'ya notlar: *Yaşamımda her şey beni buna hazırladı... Her yanlış sevgili, her yanlış adım, iyi yanım ve kötü yanım, bütün bu yanlarım hep aynı doğrultuda gidiyor, Larry ile birlikte yürüdüğüm sürece... Larry sözcüklere inanmadığını söylediğinde, ben de onlara inanmıyorum. Larry eylem demek. Eylem karakterdir. Müzikte, aşkta, yaşamda...*

Ama Emma'dan Emma'ya sadece Larry'nin gülünç bir taklidi gibi.

Emma'dan Tim'e: *...bende bıraktığın tek şey sadece büyük bir boşluk, senin orada olmadığını anlayana kadar sana olan sevgimi sakladığım yer. Senin hakkında neleri ben tahmin ettim, neleri sen ya da Larry söylediniz, önemli değil, önemli olan Larry sana hiç senin sandığın şekilde ihanet etmedi ve asla senin...*

Elbette etmez, niye etsin ki diye düşünüyorum. En iyi arkadaşının sevgilisini çalmak ihanet değildir, otuz yedi milyon sterlin çalıp da seni suç ortağı yapmasının ihanet olmadığı gibi. O hayırseverliktir. O soyluluktur. O fedakârlıktır!

Larry'den esinlenilmiş altı sayfa iç hesaplaşmadan sonra bir daha bana hitap etmeye cesaret ediyor, ama bu kez üstünlük taslayan bir ifadeyle.

Tim, Larry devam eden yaşamdır. O beni hiç düşkırıklığına uğratmayacaktır. O yeniden gerçekleşen yaşamdır ve onunla olmak yaşamda yol almaktır, rol almaktır, çünkü Tim'in kaçındığı yere Larry girer. Ve Tim'in . . .

Not yine yarım. Ve Tim'in *ne?* Onun kendisinin yok etmediği ne kalmıştı benden yok edilmemiş? Larry devam eden yaşamsa, bize müridi Emma aracılığıyla ulaşan Aziz Larry'ye göre aslında Tim neydi? Devam etmeyen yaşam herhalde. Daha iyi bilinen adıyla, ölüm. Ve Emma kendisini ölümle birlikte yaşıyor bulduğunda, ölüm biraz bulaşıcı olmalı ki, ancak benim kilisede olduğum o pazar sabahı kaçacak cesareti bulabilmişti.

Ama ben suçlu değilim, diye düşündüm. *Ben aldatılanım, aldatan değilim.*

* * *

Honeybrook'ta ilk gecemizde Emma bana, "Beni bir tek kişi yap, Tim," diye yalvarıyor. "Çok uzun zamandır çeşitli kişileri yaşayıp durdum Tim. Benim tek kişilik manastırım ol, benim ruhumu selamete eriştir. Beni asla düş kırıklığına uğratma."

Larry seni asla düş kırıklığına uğratmayacak, öyle mi, budala? Larry seni, yaşamında gördüğün en derin çukura atacak! Onun yaptığı budur işte! *Bana* ona olan aşkın hakkında nutuk çekme! *Yaşam* olarak Larry, ha? Kutsal duyguların? Duygularına kaç kere sadık olabilirsin ve geriye sadık olacak hangi duygun kalır? Kendini sonsuzluğun tatlı mavi göklerine bırakıp da kaç kere sabahın erken saatlerinde elbisen yırtılmış ve iki dişin kırık olarak evine dönebilirsin?

Ama içimdeki koruyucu, suçluluk ve bilgisizlik bağları birer birer koptukça canlanmaktaydı. Okuduğum her sayfa ve her sözcük bana bir telaş duygusu veriyor, Emma'yı en son ve en büyük aptallığından kurtarma isteğimi körüklüyordu.

* * *

Sanatçı olarak Emma. Freudça karalamaların sahibi olarak Emma. Larry'nin ne katılabildiği ne de yok edebildiği bir dünyaya sonsuz çağrısının yankısı olarak Emma. "*Bizim için*" diye yazmıştı kâğıda çizdiği şeyin altına. Bu en iyi tahminle bir deniz feneri olarak tanımlanabilirdi. Sayfanın ortasından gururla yükseliyordu. Yukarı

doğru gittikçe daralan dört duvarı ve benim sığınağımın mazgal deliklerini andıran yarıkları vardı. Koni biçimindeki başlığı bir miğfer gibiydi. Zemin kata kederli bakışlı bir inek çizmişti. Birinci katta Larry ile Emma çanaklar içinden bir şeyler yiyorlar, ikinci katta sevişiyorlardı. En üst katta cennetteymiş gibi çırılçıplak, karşılıklı pencerelerden dışarsını gözetlemekteydiler.

Ama ne zaman? Neyi? Şimdi onun ardından *dur, bekle ve geri dön* diye bağırıyordu *onun kurtarıcısı Cranmer.*

* * *

Öfkeli bir Larry, Emma için İnguş sözcüğünün kökenini araştırıyor: İnguş Rus istilacılar tarafından verilmiş bir Rusça bir admış. İnguşça'da İnguş halk demekmiş, tıpkı Çeçencede Çeçen'in halk demek olduğu gibi (örneğin Boer sömürgecileri Afrika'nın siyah halkları için Bantu sözcüğünü kullanırlar). İnguşlar kendilerine Galgay derler. Larry, Rusların bu duygusuzluklarına öfkelenmiş ve doğal olarak öfkesini Emma ile paylaşmak istiyor . . .

* * *

Yanık kâğıtları okuyordum.

Kâğıtları kimi zaman ışığa tutuyor, kimi zaman Bob Amca'nın muhteşem büyütecini kullanıyor, bazen de karmaşık bir cümleyi kendim tamamlıyordum. Her casusun çok iyi bildiği gibi kâğıt iyi yanmaz. Harfler siyah üstünde beyaz olarak kalırlar. Ama Emma casus değildi ve aldığı güvenlik önlemleri her neyse, bunlar Marjorie Pew gibilerinin benzerlerinin salık verecekleri şeyler değildi. Harfleri ve sayıları okuyordum. Alevlere karşın yana doğru yatık yazısı belirgindi.

25 × MKZ22 . . . ortalama . . . 200
500 × ML7 900
1 × MQ18 50

Ve her girişin yanında bir çarpı işareti. Ve sayfanın sonunda şu sözcükler: Sipariş *AM tarafından onaylandı, 14 Eylül, saat 10:30, telefonla.*

Jamie Pringle'ın sesini duyuyordum: *Larry'nin matematiğe aklı*

ermez... Kadın rakamlar konusunda ondan çok daha iyi. Emma'yı Cambridge Sokağı'ndaki masanın başında görebiliyorum: Siyah saçlarını kulaklarının arkasına atmış ve dik yakalı bluzunun içine sokmuş, müzisyen kafasının erebildiği hesaplarla meşgul ve Larry'nin, gülüşten yoksun Lubyanka'sında, yani Bath'ta yorucu bir gün daha geçirdikten sonra Bristol'un Temple Meads İstasyonu'nda inip yokuşu tırmanarak gelmesini bekliyor.

Yaklaşık toplam dört buçuk... diye okuyorum bir sonraki sayfanın sonunda. Sayıları da yatık bir yazı ile.

Dört buçuk *ne,* lanet olsun? diye soruyorum sonunda kızarak. Bin mi? Milyon mu? Otuz yedi milyonun bir kısmı mı? Öyleyse Larry senin mücevherlerini neden sattı?

Diana'nın sesini duydum yine ve tüylerim diken diken oldu: Mükemmel nota.

Kafamda yavaş yavaş bir resim beliriyordu. Belki parçalar tamamlanmıştı bile. Belki de *ne* sorusunun cevabı oradaydı da, geriye sadece *niçin* kalmıştı. Ama Cranmer bu havaya girdikten sonra artık tam bir profesyoneldi. Ve eğer tahmin yürütürse, bunu, araştırmalarından önce veya araştırma sırasında değil, daha sonra yapardı.

* * *

Dinliyordum.

Gülmek, el sallamak ve "Emma! Benim! Seni seviyorum. Hâlâ seviyorum! İnanılmaz bir şekilde, mantıksızca seviyorum seni, yaşam veya ölüm ya da can sıkıcı yaşlı Cranmer olsam da seviyorum!" diye bağırasım geldi.

Mazgal deliklerinin dışında dünyada kıyamet kopuyordu. Kule homurdanıyor, pancurlar çarpıyor, gök gürlemeleriyle kurşun su boruları duvarlara çarpıyordu. Yağmur olukları bu sağanağı boşaltmaya yetmiyordu. Sonra yağmur birden durdu ve bir taşra gecesinin huzursuz ateşkesi başladı. Ama ben sadece, "Emma, bu senin sesin," diye düşünerek, yalnızca Emma'nın Cambridge Sokağı'nın telesekreterindeki konuşmasını dinliyordum. Sesi o kadar tatlıydı ki, cihazı yüzüme dayamak geliyordu içimden. Müzikal olduğu kadar sıcak ve sabırlı bir ses, belki de sevişme yorgunluğundan biraz tembelce ve belki de İngilizceyi pek iyi konuşamayan ve

Batı'nın telesekreter gibi acayipliklerine aşina olmayan birilerine hitap ediyor.

"Burası Bristol Özgür Prometheus ve ben, Sally. Aradığınız için teşekkür ederim. Dışarı çıkmak zorunda olduğumuz için sizinle konuşamıyoruz. Eğer bir mesaj bırakmak isterseniz kısa bir düdük sesi bekleyin, sonra hemen konuşmaya başlayın. Hazır mısınız . . .?"

Emma'dan sonra aynı mesajı Larry, Rusça olarak yineliyor. Larry, Rusça konuşurken başka bir kişiliğe bürünürdü, çünkü Rus dili kendisinin zorbalıktan kaçtığında saklandığı sığınağıydı. Kendisine din dersleri veren babasından, onu konformist yapmak isteyen okullardan ve bunu daha güçlü bir etkiyle anlatmak için kendisini kırbaçlayan sınıf mümessillerinden kaçıp sığındığı yerdi orası.

Larry Rusçadan sonra bir Kafkas dilinde konuştu. Tek bir kelimesini bile anlamamıştım ama bu kadar kısa, ciddi bir mesaja sığdırabildiği o dram havasını, o fesâtlığın titreyişini seçebilmiştim. Sonra onu Rusça konuşurken bir daha dinledim. Ve yeniden o bilmediğim dilde. O kadar heyecanla, kahramanca, o anı yaşayarak konuşuyordu ki. Bana neyi hatırlatmıştı? Cambridge Sokağı'ndaki evde yatağının yanındaki kitabı mı? Arnavutluğu kurtarmak için çarpışan, Larry'nin kahramanı Audrey Herbert'in anılarını mı?

Birden buldum: Canning!

Oxford'dayız, kar yağıyor ve gece. Trinity'de yurtta birinin odasında sekiz, on kişiyiz ve şarap içiyoruz. Larry, bize ilginç gelen, önemli bir konuda hazırladığı makalesini okuyor. Canning, Oxford tartışma gruplarında öğrencilerin hakkında araştırma yaptığı yazarlardan biri, ama daha eski ve köklü yazarlar da var. Larry, Byron'ı seçmiş ve amacı bizi sarsmak. Byron' ın en büyük aşklarının kadınlar değil erkekler olduğunda ısrar ederek bunu yapıyor; şairin Cambridge'deyken kilise korosundan bir oğlana, Yunanistan' dayken de yanında çalışan Lukas'a olan tutkunluğunu anlatıyor.

Ama benim, belleğimi zorladığımda o geceden hatırladığım asıl şey Byron'un cinsel serüvenleri değil de, Yunanlıların kurtarıcısı olması, Yunan gemilerinin savaş hazırlığı için *bizzat* para göndermesi, İnebahtı'da Türklere karşı saldırının başına geçmek için asker toplayıp, paralarını kendisinin ödemesi.

Larry'yi şöminenin önünde, sıcak şarap kadehini göğsüne bastırarak ve kendi hayalinde bir Byron olmuş görüyorum: Alnına dü-

şen perçemi, kızarmış yanakları, şaraptan ve anlattıklarından gelen bir canlılıkla parlayan gözleri. Byron da sevgilisinin antika mücevherlerini umutsuz bir davayı desteklemek için satmış mıydı? Emeklilik ikramiyesini bu dava uğruna harcamış mıydı?

Ve sonra Larry'yi Honeybrook'ta bize çektiği konferanslardan birinde, Byron'ın Ermenice bir gramer kitabı hazırladığı için Kafkas düşkünü olduğunu söylediğini hatırlıyorum.

Gelen mesajlara dönüyorum. Esrarlı sigarayı paylaşan ikinci bir uyuşturucu bağımlısı gibi, dumanı içime çekiyor, kendimi tehlikeli bir ışıltı içine bırakıyorum.

* * *

"Sally?" Genizden gelen yabancı bir ses. Erkek, telaşlı, İngilizce konuşuyor. "Ben İsa. Başbuğumuz yarın Nazran'a gidecek. Konsey'de gizlice konuşacak. Bunu Mişa'ya söyle lütfen."

Çıt.

Mişa, diye düşündüm. Çeçeyev'in Larry'ye verdiği takma adlardan biri. Nazran da Kuzey Kafkasya'da İnguşya'nın geçici başkenti.

Farklı bir ses, erkek ve çok yorgun, gırtlaktan gelen Rusça bir mırıltı. "Mişa, haberlerim var. Halılar dağa vardı. Çocuklar mutlu. Başbuğumuzdan selamlar."

Yine bir çıt.

Bir adam hafif doğulu aksanıyla İngilizce konuşuyor. Cambridge Sokağı'nda telefonun tekrar arama düğmesine bastığımda düşen numarada duyduğum, Bay Dass'ın sesini andıran Doğu aksanlı bir ses.

"Merhaba Sally, Hardwear *arabadan* arıyor," diyor gururlu bir sesle, sanki araç telefonunu henüz yeni almış gibi. "Bayilerden mesaj geldi haftaya hazır olun diyorlar. Parayı konuşma zamanı geldi sanırım. (Gülme) Hoşçakal."

Bir çıt daha.

Ondan sonra telefonlardan ve dinleme aygıtlarından sayısız kere duyduğum Çeçeyev'in sesi. İngilizce konuşuyor ama sesinde ateş altında olan insanlara özgü, o doğal olmayan nezaket var.

"Günaydın Sally. Ben ÇÇ. Mişa'ya acil bir mesajım var. Kuzeye gitmesin. Yola çıkmışsa geri dönsün. Bu Başbuğumuzun emridir. Lütfen Sally."

Çıt.

Yine Çeçeyev, bu sefer daha sakin, ağır ağır konuşuyor:

"ÇÇ'den Mişa'ya. Mişa, lütfen dikkat et. Orman bizi gözetliyor. Beni duyuyor musun Mişa? İhanete uğradık. Orman kuzeye doğru yola çıktı ve Moskova her şeyi biliyor. Kuzeye gitme Mişa. Çılgınlığa gerek yok. Bizim için önemli olan güvenlik ve mücadeleyi ileri bir tarihe bırakmalıyız. Bize gel, biz seni kollarız. Sally, lütfen bunu Mişa'ya hemen söyle. Ona daha önce aldığımız önlemlere başvurmasını söyle."

Çıt. Mesaj burada sona eriyor. Telesekreterdeki son mesaj bu. Orman kuzeye ilerliyor ve Larry mesajı belki aldı, belki de almadı. Peki Emma? diye düşünüyorum. O doğru mesajı aldı mı?

* * *

Hesapları karıştırıyordum: Nakit, mektup, çek karneleri. Bankalardan gelen yakılmış mektupları okuyordum.

"Sayın Bayan Stoner" – sayfanın üst sağ köşesi yanmış, yazarın adresinin olduğu bölüm okunmuyor, sadece . . .SBANK harfleri ve "des Pays, Cenevre" sözcükleri seçilebiliyor. Bayan Stoner'in adresi: Cambridge Sokağı 9A, Bristol. "Önem . . . hesabını . . . Eğer . . . hemen . . . arayabilir . . . onları aktarmaya . . ."

Mektubun sol yanı ve alt kısmı yanmış, Bayan Stoner'in yanıtı bilinmiyor. Ama Bayan Stoner artık bana yabancı değil. Ya da Emma'ya.

"Sayın Bayan Roylott."

Doğru: Bayan Roylott da doğal olarak Bayan Stoner'in arkadaşı. Honeybrook'ta salondaki büyük şöminenin önünde Noel gecesi. Emma uzun bir etek giymiş, kakmalı gerdanlığını takmış, koltukta oturuyor, ben de yüksek sesle Conan Doyle'un *The Speckled Band*'ını okuyorum. Kitapta Şerlok Holmes güzel Bayan Stoner'i hain planları olan Dr. Grimes Roylott'un elinden kurtarıyor. Ben mutluluktan sarhoş olmuş bir halde sanki kitaptan okuyormuşum gibi kendi aklımdan uydurduklarımı da ekliyorum:

En Holmesvari sesimle, "Ve hanımefendi eğer izin verirseniz sizin o temiz varlığınıza karşı alçakgönüllü bir ilgi duyduğumu itiraf etmek isterim. Sizin karşınızda duyduğum isteğin bütün bedenimi saran sabırsızlığıyla size yukarı çıkmayı teklif etmek istiyorum . . ."

Emma'nın parmakları dudaklarımı kapatarak beni susturuyor, kendi dudaklarını benimkilerin üzerine bastırabilmek için . . .

"Sayın Bayan Watson."

Mektup Edinburgh'dan gönderilmiş ve "Denizaşırı Portföyler Müd . . ." diye imzalanmış. Aslında Watson, Bristol'de Cambridge Sokağı'nda Sally adında bir kadın rolüne girmek yerine elinde Eley 2 beylik hizmet tabancasıyla Dr. Grimesby Roylott'un özel hayvanat bahçesindeki vahşi hayvanların karşısında olmalıydı.

"Büyük gelir . . . denizaşırı . . . parayı çekme koşulları . . . ile . . . kısa vade . . . büyük zevk duyarız."

Kim olsa büyük bir zevk duyardı hiç kuşkusuz, diye düşündüm. Otuz yedi milyonluk bir işten kim zevk duymaz ki?

"Sayın Bayan Holmes."

Ve bankerden buna benzer yağ çekmeler.

* * *

Halı topluyordum.

Kilim, Hemeden, Beluci, Azerbaycan, Gebbeh, Bahtiyari, Basmacı ve Döşemealtı kilimleri ve boydan boya büyük halılar. Halılar hakkında notlar, halılar hakkında telefon mesajları, Stokholm'e gitmekte olan falanca arkadaşımız tarafından postalanmış, gri dalgalı desenli kâğıda yazılmış mektuplar: Kilimler geldi mi? Yoldalar mı? Geçen hafta, bu hafta içinde elimizde olacağını söylemiştiniz. Büyük Başbuğ kaygılı. İsa da kaygılı çünkü Muhammed'in üzerinde oturacak halısı yok.

ÇÇ telefon etti. Bir ay sonra burada olacağını umuyor. Nereden geleceğini söylemedi. Hâlâ halılardan haber yok . . .

ÇÇ telefon etti. BB çok sevinçli. Halılar şu an boşaltılıyor. Çok iyi ambalajlanmış, her şey tamam. Daha ne isteyebilir ki?

AM'den halılar. Büyük Başbuğumuza ya da kod adıyla BB'ye.

"Sayın Prometheus." Düz beyaz kâğıda elektronik yazı makinesiyle yazılmış ve büyük bir kısmı yanmış bir mektup. "Biz . . . şu an . . . konuş . . . 300 Kaşkayı . . . tesl . . . malı . . . anlaşılan bir sonraki aşamaya . . . makbuzunuz . . ." İmza yan yana üç piramiti andıran üç harfli bir karalama. Gönderenin adresi: Hardwear Şirketi, posta kutusunun numarası okunmuyor, . . .sfield.

Petersfield mi?

Mansfield mi?

İngiltere'de field'le biten başka bir yer mi?

Jamie Pringle'ın o şaraba doymuş sesini duyuyorum: *Macclesfield'di. Bir zamanlar orada bir kızı becerirdim.*

Ve imzanın altında özel bir not, Larry'nin o sabırsız el yazısıyla Emma'ya:

Emm! Çok önemli! ÇÇ'nin yumurtlamasını beklerken bu işi birlikte halledebilir miyiz? L.

Böylece mücevherler gitti, diye düşündüm. Emeklilik ikramiyesi de. Ve sonunda Larry'nin el yazısıyla önemli bir tarih: 18/7 –18 Temmuz, Larry'nin ihanet parasını çekmesinden birkaç gün önce.

Evet, işi birlikte hallettiler; işte Emma'nın yatık el yazısıyla çok iyi korunmuş bir kâğıt üzerinde halı alışları:

Kilimler..... 60.000
Döşemealtılar..... 10.000
Hemedanlar..... 1.500
Kolyalar.....10 × 1.000

Ve sayfanın sonunda yine onun el yazısıyla:

Macclesfield'e toplam ödenen.....14.976.000 pound.

Lubyanka,
Ders arası

* * *

Emm, dinle!

Dün gece başımı karnına dayadım ve denizin sesini duydum. İçkili miydim? Sen içkili miydin? Hayır. Sadece yalnız döşeğimde, gözlerim açık rüya görüyordum. İnsanın kulağını dost bir göbeğe dayamasının ve aynı zamanda uzaklardan gelen su sesinin ne kadar sakinleştirici bir etkisi olduğunu bilemezsin. Emın'in su katılmamış aşkı için iliklerime kadar bütün benliğimin hazır olması ne demektir bilir misin, ya da bunu hayal edebilir misin? Herhalde edemezsin. Ama bu konu üzerine düşün ve ben bu gece yanında olacağım, ve ben oraya vardıktan on iki saat sonra bu mektup eline geçecek, ama bu da sana olan *ilahi* ve *çılgın* aşkımın bir başka gülünç belirtisi.

Senin Larry'ni sevmek ve ona tapmak için lütfen *daha fazla* çaba göster ve yerine başka bir aşkı kabul etme.

Not: Yarım saat sonra seminer var. Marcia kendisine hakaret edersem ağlayacak, zaten etmesem de ağlıyor. Talbot – bu saçma sapan adları bu çocuklara kim takıyor Tanrı aşkına? – o bebek tahtına oturacak ve ben kusacağım.

Ek not: Sıkıcı bir iş günü ne yazık ki. Talbot'u az daha boğacaktım. Kimi zaman İngiliz orta sınıf bilincine sahip Thatcher çocuklarıyla savaştığımı düşünüyorum .

Son ek not:... Marcia bana bir *pasta* getirdi!

Mektup Larry'den geldiğine göre, tarih de yok tabii ki.

Emm! Timbo hakkında.

Timbo, benim içinde dünyaya geldiğim bir kutudur. Timbo kusursuz bir sigortadır. Hem karşısındakinin üstüne gidebilen, hem de aynı anda geri adım atabilen bir adamdır. Ve bunu öyle bir şekilde yapar ki, hangisiyle karşı karşıya olduğunu tamamen senin hayal gücüne bırakır. O anda sen hangi tavırla karşılaşmak istiyorsan, yaptığını o şekilde algılayabilirsin.

Timbo sanki kurşun işlemez biri gibidir. Hiçbir şeye inanmadığı ve bu nedenle kafasında her şeye derli toplu bir yer verdiğinden bizden çok fazla bir avantaja sahiptir. Onun hoşgörüsü olarak gördüğün şey aslında dünyanın en kötü suçlarının alçakça bir kabulüdür. Hareketsizliktir, duygusuzluktur ve en kötüsü militan pasifizmin ta kendisidir. Ve kuşkusuz tatlı ve sevimli bir adamdır. Ne yazık ki, dünyayı berbat edenler de o tatlı ve sevimli adamlardır. Timbo bir seyircidir. Bizler yapanlarız. *Nasıl* da yapıyoruz ama!

L.

Not: Ben senin içindeyim ve tekrar görüşünceye kadar orada kalacağım ve görüştüğümüzde de senin içinde olacağım...

* * *

Emm,

Nietzsche mizahın ciddi düşünceden kaçış olduğu hakkında son derece önemli bir şey söylemiştir ve ben de onun bu görü-

şünü paylaşarak seni ciddi olarak düşüneceğim. Seni seviyorum. Kalp, gülüş, omuz omuza duruş, sessizlikler, her gamze ve ben, saçının her teli, yüzündeki her çil, göğüslerinin ucu, ve o eşsiz vücut. Senin gözümün görebildiği her yerini seviyorum. Ağaçlarda, gökyüzünde, çimenlerde, Kafkasya'nın bizi bağrına basıp Moskova'nın ve Hıristiyanların pençesinden koruduğu ya da o lanet Osetyalılar orada olmasaydı bunu yapacağı o Vladikafkas'ta Terek ırmağı kıyısında, her yerde seviyorum seni.

Bir gün bu duyguyu sen de tadacak ve sen de anlayacaksın. Bunları yazarken Negley Ferguson'un kitabı dizlerimin üstünde. Onun şu huzur veren sözlerini dinle: "Yeryüzünün en vahşi dağlarından biri olduğu için, ne kadar garip görünse de, Kafkasya'nın ıssız yerlerinde bile hissedeceğiniz tek şey derin bir öznel yumuşaklık, bir kardeşlik duygusudur. Her ne kadar boşuna olduğunu bilseniz de, içinizde onların bu eşine az rastlanır güzelliklerini koruma isteği uyandırır. Bu duygu sizi avcunun içine alır. Kafkasya'nın büyüsünü bir kere tattınız mı, bir daha ondan kurtulamazsınız." Son Noel'deki yolculuğumda buna bir kez daha tanık oldum. Tanrım, seni seviyorum. Sanat Alt Komisyonu bir saate kadar toplanacak. Sanatla ilgili bir işin bile alt komisyonlara ayrılmış olması tam da o gülünç Lubyanka'ya göre bir şey. Sen benin Kafkasyamsın. *Ich bin ein Ingush.*

Allah birliği içinde senin,

L.

* * *

Emm,

Sakal bırakmaya karar veren Thatcher çocuğu Talbot'tan bir soru: Kuzum Larry, Batı Şevardnadze'ye neden aldandı?

Yanıt: Sevgili Talbot, çünkü Şevardnadze'nin kederli ve fıçı tıpası gibi bir yüzü var ve herkesin babasına benziyor. Oysa CIA ile işbirliği içinde bir geçmişe ve muhaliflerini ezmek için yaptıklarıyla utanç verici bir sicile sahip, bir KGB dinozorudur.

Thatcher çocuğu Marcia'dan bir soru: Büyük çoğunluğu elde ederek bir seçim kazandığı halde Batı Gamsahurdia'yı resmen tanımayı neden reddetti? Ve sonra da, Şevardnadze Moskova'nın kuklası olarak başa geçince, Batı onu resmi başkan ola-

rak hemen tanıdı ve Abhazlara, Migrellere ve daha bir sürü halka soykırım uygulamasını görmezden geldi. Neden?

Yanıt, sevgili Thatcher çocuğu Marcia, pasta için teşekkür ederim ve lütfen yatağıma gel: Atlantik'in iki yakasında Eski Dostlar bir araya geldiler ve azınlık halklarının dünya geneli için ciddi bir tehdit oluşturacağına karar verdiler...

Seni umutsuzlukla tekrar tekrar seviyorum. Eve gelirken yokuşu tırmandığımı duyunca lütfen çırılçıplak, bir dirseğinin üzerine yaslanarak uzanmış ve tepeleri düşlüyor ol.

L.

* * *

Yanık kâğıtlardan parmaklarım kapkara oldu.

Ayak bileklerime yılanlar dolanmış sanki.

Kollarım çarmıha gerilmiş gibi iki yana açılmış, daktilo şeridini kasetinden çıkartıp ışığa doğru tutuyor, sonra ayaklarımın dibine bırakıp, yeni bir bölümü çıkarıp elime alıyordum. Önceleri hiçbir şey anlamadım. Sonra yine mektupçu Larry ile karşı karşıya olduğumu fark ettim. Bu sefer daha alışkın olduğumuz akademik terörist rolündeydi:

"Kafkasya'da Mantığı Zorlamak" başlıklı makaleniz iğrenç. En kötü yanı da gururlu ve bağımsızlığına son derece düşkün halkların uzun süredir ezilmesini haklı göstermek isteme amacını taşımasıdır. Önce Çarlar, ardından da Sovyetler, üç yüzyıl boyunca onların kültürlerini, dinlerini ve yaşam biçimlerini yok etmek amacıyla yağmaladılar, onları öldürdüler ve topraklarından sürdüler. Mülklerine el koyma, kölelik, zorla din değiştirtme ve özellikle bölücü sınırların yaratılması işe yaramayınca Rus zulmü topyekün sürgüne, işkenceye ve soykırıma başvurdu. Eğer Batı dünyası – yazarınızın da açık bir örneği olduğu – o çıkar sahiplerini ağzı açık dinlemek yerine; Sovyet devletinin son günlerinde, Kafkasya'da olup bitenleri anlamak için en ufak bir çaba gösterseydi, bölgeyi harap eden bu son korkunç çatışmaların hiçbiri yaşanmazdı. Ve yakında bizi de saracak olan çatışmalar da önlenirdi.

L. Pettifer

* * *

Larry'nin başka birine açtığı bir diğer akademik yaylım ateşinin ise ancak bir parçası vardı:

> . . . Osetyalılar işte bunun için, daha önce Komünistlerin ve onlardan önce de Çarların sadık hizmetkârları oldukları gibi, bugün de Moskova'nın güvenilir yardakçılarıdırlar. Osetyalıların güneyde, Gürcülerin etnik temizliğinin kurbanı olduğu doğrudur. Fakat kuzeyde İnguşlara karşı yıpratma savaşında utanmadan Rus askeri birliklerinden yardım alarak savaşın galibi . . .

Yazarını öldürmeme ramak kalmasından üç gün önce Emma tarafından daktilo edilmişti bu mektup. Bu yazının muhatabı olan her kimse, bu işi başarsaydım ne kadar sevinirdi kimbilir.

* * *

Sevgilim,

Larry'nin düzgün el yazısıyla yazılmış. Bana Evrenin Durumu hakkındaki mektuplarını yazdığı el yazısıyla. Onun o bencil ve yüksekten atan üslubundan daha okumaya başlamadan nefret etmiştim.

İkimizin arasındaki bu ilişki iyice ilerlemeden sana söylemem gereken bir şey var; senin anlayacağın bu mektupta, sana bir dönüm noktasında olduğumuzu anlatmak istiyorum ve sana geri dönmek için son bir fırsat daha tanıyorum.

Bunlar İnguşlardır ve benim dünyada sesi olmayan, medya pazarına tapmayan ve onun nasıl işletileceğini asla bilmeyen insanlara nasıl bir ilgi duyduğumu sana tekrar etmemin gereği yok... İnguşların yaşam hakkı *benim* yaşam hakkımdır, *senin* yaşam hakkındır ve ister bu Komünistler, ister Pazar Domuzları, isterse siyasi istikrar lafını geveleyip duran Parti sözcüleri tarafından getirilmiş olsun, tekdüzeliğin aşağılık güçlerine boyun eğmeyecek her iyi ve özgür insanın yaşam hakkıdır.

Bunlar İnguşlardır, çünkü onların özgürlüklerini seviyorum, çünkü onlarda hiç feodal sistem ya da aristokrasi, köle, serf, sosyal üst ya da alt tabakalar olmamıştır; çünkü onlar ormanları severler ve dağlara tırmanırlar ve yaşamlarında, bizlerin Küresel Güvenlik araştırmalarımız ve Pettifer'ın yavan nutuklarını dinlemek yerine, onların hayatta yapacak daha önemli işleri vardır.

Bunlar İnguşlardır, çünkü İnguşlara ve Çeçenlere karşı işlenen suçlar ve yapılan haksızlıklar öylesine korkunçtur ki, dünyada bundan daha büyük bir haksızlık aramaya gerek yoktur. Böyle bir örnek aramak sadece, yerde kanlar içinde yatmakta olan zavallıya sırtınızı dönmek olur . . .

Şimdi korkmuştum işte. Ama kendim için değil, Emma için. Midem kasılıyordu, mektubu tutan elim ter içinde kalmıştı.

Bunlar İnguşlardır, ve (Tim'in söylediği gibi Araplar ya da Zavallı Balina değildir) çünkü ben onları vadilerdeki küçük kentlerinde ve dağlarında gördüm ve Negley Farson'un dediği gibi bir tür cennet gördüm ve ben bu cenneti korumalıyım. İkimizin de bildiği gibi yaşamda kiminle ne zaman karşılaşacağını, elinde insanlara verecek ne kaldığını anlamak, 'benden buraya kadar, bundan sonra her şeyin canı cehenneme, ben burada kalıyorum' deme noktasına gelmek bir rastlantı işidir. O büyük dağlı kalpakları, yamçıları içinde o yaşlı adamların fotoğraflarını gördün, değil mi? İşte tarafların birbirine denk olmadığı bir mücadelede Kuzey Kafkasyalı bir savaşçı yamçısını yere atıp üstüne basar ve yamçının durduğu yerden geriye tek bir adım bile atmayacağını gösterir. Ben de, riski ve bedeli ne olursa olsun, senin yanı başında, tüm dünyanın beni geri dönmeye çağırdığı soğuk bir kış gününde, Vladikafkas yolu üzerinde yamçımı attım işte yere!

Kilisenin çan kulesi dışında yarasalar haykırıyor, baykuşlar ötüyordu. Ama benim duyduğum sesler kafamın içindeydi: Savaş davulları, başkaldırının sesleri, silaha çağrı.

Bunlar İnguşlardır, çünkü onlar Soğuk Savaş sonrasının en büyük sefaletini temsil etmektedirler. Soğuk Savaş sırasında biz Batıda ezilmişi zorbaya karşı savunmakla övünürdük. Bu övünme bir yalandan başka bir şey değildi. Soğuk Savaş sırasında da, ondan sonra da Batı, istikrar dediğimiz şey uğruna defalarca zorba ile ortaklık yapmış ve savunduğumuzu iddia ettiğimiz insanları umutsuzluğa sürüklemiştir.

İşte şimdi bunun sonuçlarıyla karşı karşıyayız.

Bu tumturaklı açıklamaları kaç kereler dinlemek zorunda kal-

mıştım? Ve kulaklarımı onlara tıkamıştım? Ve zihnimi? O kadar çok dinlemiştim ki, bu süslü sözlerin, Emma gibi zihni her şeye açık birinin üzerindeki etkisini unutmuştum.

İnguşlar varlıklarının yok edilmesini redetmektedir, göz ardı edilmeyi, hor görülmeyi ve baştan savılmayı reddetmektedir. Ve bilseler de bilmeseler de, onların mücadele ettikleri şey, eski temellerini sürdüren çürümüş Rus İmparatorluğu, dünyanın kendileri dışında kalan kısmıyla ilişkilerinde ahlaki kayıtsızlık göstermenin bir Hıristiyanlık mirası olduğunu ilan eden bir Batı liderliği ile, bir orospu ittifakına girmiştir.

Ben de buna karşı savaşacağım.

Bu öğleden sonra ders sırasında, daldığım üç yüzyıllık uykudan uyandım. Helmut Kohl bütün Rusların Şansölyesiydi, Brejnev, Bosnalı Sırpların başında Berlin'e giriyordu ve Margaret Thatcher kasanın başında oturmuş parsayı topluyordu.

Bu da şu demektir: seni seviyorum, ama dikkatli ol, çünkü benim gittiğim yerden geriye dönüş olmaz. Amin.

L.

Ayağa kalkarak duvardaki tahta bir çengele astığım Larry'nin yeşil pardesüsü önünde durdum. Pardesünün altında yerde çamurlu çizmeler duruyordu. Larry hayalimde Byronvari gülümsemesiyle bana bakmaktaydı.

"Seni gidi çılgın Fareli Köyün Kavalcısı," diye fısıldadım. "Tanrı aşkına söyle, nereye götürdün onu?"

Onu Kafkasya'da bir dağın içine kilitledim, dedi. Kâfir Tim Cranmer'e karşı güttüğüm kan davası yüzünden onu ayarttım. Onu safsatalarının beyaz atına attığım gibi kaçırdım.

* * *

Hatırlıyordum. Yeşil pardesüye bakıyor ve hatırlıyordum.

"Hey, Timbo!"

Bu ad bile sinirlerimi törpülemeye yetiyor.

"Evet Larry."

Yine lanet bir pazar ve hatırladığım kadarıyla, son pazarımız. Larry, Emma'yı Londra'dan henüz getirmiş. Bir rastlantıyla kentteymiş ve yine bir raslantıyla altında bir araba varmış. Onun için

tek başına Bath'a gideceği yerde Emma'yı alıp bana getirmiş. Onu Londra'da nasıl bulduğu hakkında hiçbir fikrim yok. Ne kadar zamandır birlikte oldukları hakkında da.

"Esaslı haberler var," diyor Larry.

"Sahi mi? Çok iyi."

"Emma'yı İngiltere Büyükelçiliğimize atadım. Amerikalar, Avrupa, Afrika ve Asya'nın büyük bölümü yetki alanına giriyor. Değil mi Emm?"

"Çok iyi," diyorum.

"Ona bir teksir makinesi de buldum. Şimdi bir de antetli mektup kâğıdı bulursak Birleşmiş Milletler'e katılabiliriz. Değil mi, Emm?"

"Mükemmel," diyorum.

Ama bütün söylediğim bu kadar, çünkü bu oyunda Cranmer'in rolü böyle yazılmış. Sevecenlikle bakmak. Hoşgörülü olmak, mülkiyet hırsına sahip olmamak. Çocukları idealizmleriyle başbaşa bırakıp evin kendine ait yanına çekilmek. Bu, ağırbaşlılıkla oynanacak kolay bir rol değil. Belki de Larry bunun birazını olsun yüzümden okuyor ve duygulanıyor, suçluluk değilse de en azından bir acıma hissediyor, elini omzuma atıp, beni kendisine doğru çekiyor.

"İki yaşlı ibneyiz, değil mi Timbo?"

"Milletin ağzına sakız olduk," diyorum, Emma da dostluğumuza gülümserken.

"Al. Hepsini oku." Larry çantasından *Bir Halkın Çarmıha Gerilişi* adında beyaz kapaklı bir kitapçık çıkarıp bana uzatıyor. Söz konusu halkın hangi halk olduğunu anlamıyorum. Pazar seminerlerimizde son aylarda o kadar çok çözümsüz çatışmayı ele almışız ki, bu Çarmıha Geriliş Doğu Timor ile Alaska arasında herhangi bir yerdeki bir halkın başına gelmiş olabilir.

"İkinize de çok teşekkür ederim," diyorum. "Bu gece başucu kitabım olacak bu."

Ama çalışma odama dönünce kitabı kitaplığımın "at-ve-unut" köşesine, Larry'nin yıllar boyunca zorla verdiği, okunmamış diğer broşürlerin arasına bırakıyorum.

* * *

Resimlere bakıyordum.

Emma'nın aşk yuvasından aldığım posteri benim bâkir sığınağımda eğrilmiş bir çiviye asmıştım.

Sen kimin nesisin Hacı Beşir?

Sen BB'sin, Büyük Başbuğsun.

Sen Hacı Beşir'sin, çünkü imzanı öyle atmışsın: *Hacı Beşir'den büyük savaşçı dostu Mişa'ya.*

"Larry, seni çılgın," diye söylendim. "Sen *gerçekten* çıldırmışsın."

* * *

Koşuyordum. Yağmur ve karanlıkla mücadele ederek eve doğru koşuyordum. İçimdeki o tehlike alarmı kontrol edemeyeceğim bir noktaya gelmişti. İki büklümdüm, ayaklarım birbirine dolaşıyordu karanlıkta yamaçtan aşağı koşup küçük köprüyü geçerken. Dizlerimi, kollarımı çarpıyor, düşüyordum ve gökyüzünde kara bulutlar, kaçan ordular gibi birbirlerini izlerken rüzgârla karışık yağmur tokat gibi yüzüme çarpıyordu. Mutfak kapısına varınca içeri girmeden çevreme bakındım ama ağaçlar arasında bir şey göremedim. Yerde çamurlu ayak izleri bırakarak büyük holden geçip taş koridordan çalışma odama gittim ve aradığım şeyi masamın ardındaki raflarda buldum: *Bir Halkın Çarmıha Gerilişi* adlı ve bir üniversite tezini andıran beyaz kapaklı bir kitapçık. Birinci sayfasına bakınca üç Rus yazarın adını gördüm: Muttaliev, Fargiev ve Pliev. Çeviri Larry'nindi. Kitabı kazağımın altına sokup mutfağa döndüm ve kendimi yine geceye bıraktım. Fırtına hafiflemişti. Irmaktan yer yer buharlar yükseliyordu. Tepenin yan tarafında koşan birini mi görmüştüm? Sanki onu gördüğümü fark ederek sol taraftan sağa doğru kaçan uzun boylu birini? Rahip sığınağıma girince, ışığı yakmadan önce mazgal deliklerinden çevreyi bir kere daha gözden geçirdim. Ama canlı namına bir şeye rastlamadım.

Masaya dönünce beyaz kitapçığı açtım. Bu, dolambaçlı sözlerden ve ağdalı bir dilden hoşlanan yazarlarda, zaman duygusu diye bir şey yoktu. Bir anda, anlamın anlamı hakkında konuşmaya başlarlardı. Sayfaları sabırsızlıkla çevirdim. Tamam, işte çözümü olmayan bir insanlık trajedisi daha, dünya bunlarla doluydu zaten. Sayfa kenarlarında Larry'nin çocukça notları . . . herhalde benim için, diye düşündüm: " . . .Filistinlilerle kıyasla" – "Moskova her zamanki

gibi yalan söylemekte" – "Jirinovski manyağı bütün Rus Müslümanlarının vatandaşlık haklarının ellerinden alınması gerektiğini söylüyor."

Yazının Emma'nın elektrikli daktilosundan çıktığını biraz geç fark edebildim. Londra'dayken yazmış olmalıydı. Sonra döndüklerinde düşünceli davranıp bir tane de bana armağan etmişlerdi. Çok kibardılar doğrusu.

* * *

Artık ne bildiğimi, ya da inançsız ruhumun bildiği ama kabul etmeyi reddettiği şey için daha ne kadar kanıt istediğini yine tahmin edemiyordum. Ama birbiri ardından gelen ipuçlarını buldukça, yakın geçmişte kurtulduğum suçluluk duygusu geri dönüyordu ve ben kendimi onların bu çılgınlığını yaratan, kışkırtan ve olumsuz başlangıcı harekete geçiren, hoşgörüsüzlüğü yüzünden en istemediği duruma neden olan bir bağnaz olarak görmeye başladım.

* * *

Tartışıyoruz: Cranmer ile İngiltere'nin geri kalanı. Tartışma dün gece başladı ama gece ara verip uyumayı başardım. Fakat kahvaltıda, küller arasındaki közler birden alev aldı. Ve bu kez onları tatlı sözlerle söndüremem. Bu sefer sinirleri bozulan Larry değil, Cranmer.

Beni dünyanın çektiği ıstıraba karşı kayıtsız kalmakla suçlayıp kışkırtıyordu. Nezaket sınırını aşmış benim benliğimde, ahlaken uyuşuk Batı'nın bütün eksikliklerini barındırdığını ima etmeye başlamıştı. Hepsini dinlemiş olan Emma hiçbir şey söylememesine karşın onun tarafını tutuyor. Elleri kucağında ve avuçları sanki içlerinin boş olduğunu göstermek için yukarı dönük olarak uslu uslu oturuyor. Ben şimdi çileden çıkmış bir halde Larry'nin saldırısına karşılık veriyorum. Beni, orta sınıfın halinden memnunluğunun bir örneği olarak sunuyorlar. Pekâlâ, onlar için öyle olacağım. Ve bu aksilikle bir sürü şey söylüyorum.

Dünyanın hastalıklarından sorumlu değilim ben, ne onlara neden olmaktan, ne de onları tedavi etmekten. Benim gözümde dünya her zaman olduğu gibi bugün de vahşilerle dolu bir ormandır. Sorunlarının çoğunun çözümü yoktur.

Ve ben yine dünyanın, örneğin Honeybrook gibi sakin bir köşesini cehennemin pençesinden koparılmış bir sığınak olarak gördü-

ğümü hep söylemişimdir. Bu nedenle bir konuğun oraya ıstırap listeleri getirmesini saygısızca bir davranış olarak görüyordum.

Ve yine bütün yaşamım boyunca komşularım, yurttaşlarım ve dostlarım için fedakârlık yaptığımı ve yapmaya devam edeceğimi söyleyebilirdim. Ama haritada bir santim yer tutan ülkelerde vahşileri birbirlerinden kurtarmaya gelince, benim için çok önemli olmayan bir köpeği kurtarmak için kendimi yanan bir eve atmakta hiçbir haklı gerekçe göremezdim.

Bütün bunları böyle açık seçik söylüyorsam da, yürekten söylüyor değildim, ama böyle olduğunu belli etmiyordum. Belki de biraz riske girmek hoşuma gidiyordu. Birden herkesi şaşırtan bir tavırla Larry de benden çok hoşnut olduğunu söylüyor.

"Tam üstüne bastın Timbo. Yürekten konuştun. Kutlarım seni. Öyle değil mi, Emm?"

Emma hiç de aynı fikirde değildi.

Alçak ama hırçın bir sesle, "Korkunçtun," diyor yüzüme. "İnanılmaz bir şey." Aslında kendisinin suçlarını haklı çıkaracak derecede kötü davrandığım için rahatladığını söylemek istiyor.

Aynı gece yazılarına devam etmek için yukarı çıkarken, "Sen insanlara yakınlık duyma diye *bir şey* bilmiyorsun," diyor.

* * *

Bir Halkın Çarmıha Gerilişi'ne dönmüştüm. Tarih okuyordum; hızla okuyordum ve geçmiş günümüzü açıklıyor da olsa, tarih okuyacak havada değildim. Vladikafkas kentinin tarihi konusunda akademik tartışmalar: Kent İnguş toprağında mı kuruldu, Osetya toprağında mı? Osetya taraftarları "çarpıtılmış tarihi gerçeklerden" söz ediyorlar. On sekiz ve on dokuzuncu yüzyılda köylerini korumak için silaha sarılmak zorunda kalan İnguşların kahramanlıkları. Tartışmalı Prigorod bölgesinin şimdi Osetyalılarla İnguşlar arasında paylaşılamaması. Haritada bir santim boyunda yer tuttuğu halde halkı ayaklandı mı, tüm Rus imparatorluğunu uğraştıran küçük bölgeler. Sovyet Komünizminin gelmesiyle yükselen umutlar ve kızıl Çarların da beyaz selefleri kadar korkunç oldukları ortaya çıkınca bütün bu umutların yıkılması.

Birden içine düştüğüm geçici çaresizliğe rağmen kafamın içinde bir ışık parladı ve bir kere daha heyecanla ayağa fırladım.

* * *

Taş duvarın dibinde ÇÇ arşivine sakladığım eski okul sandığım duruyordu. Sandıktan bir tomar dosya çıkardım. Dosyalardan birinde eski gözetleme raporları, ikincisinde karakter notları, üçüncüsünde dinleme aygıtlarının kaydettiği notlar bulunuyordu. Dinleme dosyasını alıp masaya döndüm ve okumaya devam ettim: Bu sefer Çarmıha Gerilen ÇÇ'nin ta kendisi olduğu halde hayalimde ÇÇ'nin, Larry ile Heathrow'daki otelin odasında diş fırçalama bardaklarıyla viski içip konuşurken – şivesi biraz düzelmiş – Rusçasını dinliyordum.

Larry ile ÇÇ arasındaki bu görüşmelerde bana hep tılsımlı bir şey varmış gibi gelirdi. Larry ÇÇ'ye bir yakınlık duyuyorsa, ben de duyuyordum. Ortak paydamız değil miydi Larry? İkimiz de onun karşısında kimi zaman sevinir, kimi zaman korkuya düşmez miydik? Düş kırıklığına uğramaz mıydık, öfkelenmez ya da büyülenmez miydik? Her ikimiz de efendilerimizin karşısında iyi bir yer alabilmek için ona bağımlı değil miydik? Ve ben çözülmüş bantların notlarını okurken ya da onları dinlerken Larry üzerinde bir kontrole sahip olmakla gurur duymakta haklı değil miydim?

Heathrow, ÇÇ'nin en gözde yerlerinden biridir. Orada yarım günlüğüne oda tutabilir, sırayla otel değiştirir ve kendini görünmez hissedebilir. Ancak Larry sayesinde dinleyiciler kendisinden genelde hep bir adım öndedir. Larry'nin daha sonra verdiği rapora göre bu görüşmede ÇÇ cüzdanından bir tomar soluk fotoğraf çıkarmıştı:

> Bu benim ailem Larry; burası babamın hayatta olduğu yıllardaki köyüm; bu hâlâ Osetyalıların işgalinde olan evimiz; bu babamın gerdiği ipe asılmış çamaşırlarımız; bunlar kız ve erkek kardeşlerim; işte şu da halkım Kazakistan'a sürülürken trene bindirildiği istasyon... O yolculukta o kadar insan öldü ki, Ruslar treni durdurup toplu mezarlar kazmak zorunda kaldılar... şurası da babamın kurşuna dizildiği yer...

ÇÇ fotoğraflardan sonra diplomatik pasaportunu çıkartıp Larry' nin yüzüne doğru sallıyor, bir çevirmeninki kadar iyi İngilizcesiyle:

Benim 1946'da doğduğumu sanıyorsun. Ama doğru değil bu. 1946 burada olduğum öteki kişiliğim için. Ben 23 Şubat 1944'te, Kızılordu Günü'nde doğdum. Bu Rusya'da büyük bir bayramdır. Ve pasaportta belirtildiği gibi Tiflis'te değil, Kazakistan'ın donmuş bozkırlarına doğru giden bir yük vagonunda doğdum.

... Benim doğduğum gün ve herkesin neşeli bir ulusal bayramı kutladığı ve Rus askerlerinin köylerimizde dans edip eğlendikleri 23 Şubat 1944'te ne oldu, biliyor musun? Bak sana anlatayım. Jozef Stalin'in emriyle İnguşların ve Çeçenlerin tümü hain ilan edilip o verimli Kafkasya ovalarından, Aral Gölü'nün kuzeyindeki bozkırlara yerleştirilmek üzere sürüldüler ...

Bir iki sayfa atlayıp heyecanla okuyorum:

1943 Ekiminde Stalin'in adamları Karaçay'ları sürmüşlerdi. 1944 Martında Balkarları sürdüler. Sonra Şubatta sıra Çeçenlere ve İnguşlara geldi... Beria ile yardımcıları, sürülüp yeniden iskân edilişimizi seyretmek için geldiler... tıpkı Kaliforniya'dan bir insanı alıp Antartika'ya yerleştirmek gibi bir şey...

Yarım sayfa daha atladım: ÇÇ'nin o kara mizahı, daktilografla-rımızın basmakalıp üslubuna rağmen yer yer kendini belli etmeye başlamıştı.

... yaşlılar ve hastaları yolculuğun zahmetinden kurtardılar. Onları bir binaya soktular ve sonra üşümemeleri için bina ateşe verildi, sonra da makineli tüfeklerle tarandı. Babam daha talihliydi. Stalin'in askerleri onu, hamile karısının trene binerken itilip kakılmasına karşı çıktığı için ensesinden vurarak öldürdüler ... Annem babamın cesedini görünce kendini o kadar yalnız hissetti ki, oracıkta doğurdu beni. Dul kadının oğlu kendisini sürgüne götüren bir yük vagonunda doğdu ...

Daktilografla r burada o titizlikleriyle bir ara verildiğini belirtiyorlar, ÇÇ tuvalete gidiyor ve Larry kadehlerini bir daha dolduruyor.

... Yolculukta sağ kalanlar bir gulagda işe koyuldular, donmuş bozkırlarda ekin ektiler, günde on altı saat altın madeninde çalıştılar, İnguşların bugünkü altın işine yatkınlığının nedeni

budur . . . Sözde Almanlarla işbirliği yaptıkları için esir-işçi olarak sınıflandırılmalarına karşın İnguşlar Almanlara karşı çarpışmışlardı, oysa Stalin'e ve Ruslara karşı nefretleri, Almanlara olan nefretlerinden fazlaydı . . .

Ve kendini göstermek isteyen bir öğrenci gibi Larry, "Ve Osetyalılardan da nefret ederlerdi," diyor.

Belki de isteyerek hassas bir noktaya dokunmuş olmalı ki, ÇÇ bir konferansa başlıyor.

Osetyalılardan neden nefret etmeyelim ki? Onlar bizim insanlarımız değiller! Bizim kanımızı taşımazlar! Onlar Hıristiyan olduklarını iddia eden İranlılardır ve gizlice putlara taparlar. Onlar Moskova'nın uşaklarıdır. Bizim evlerimizi ve tarlalarımızı çalmışlardır. Neden? Nedenini biliyor musun?

Larry bilmediğini söylüyor.

Stalin'in *neden* bizi Sovyet halklarının düşmanı ilan ettiğini ve bizi *neden* sürdüğünü biliyor musun? Çünkü Stalin Osetyalıydı. Gürcü, Abhaz, Ermeni, Azeri, Çeçen ya da İnguş değildi – Allah biliyor ya İnguş değildi. Bir yabancıydı, bir Osetyalıydı. Şair Osip Mandelstam'ı sever misin?

ÇÇ'nin bu patlamasının tutkusuna kapılan Larry, Mandelstam'a olan hayranlığını itiraf ediyor.

Stalin şair Mandelstam'ı neden kurşuna dizdirdi biliyor musun? Şiirlerinden birinde Stalin'in Osetyalı olduğunu yazdığı için! İşte bu yüzden Mandelstam, Stalin tarafından kurşuna dizdirildi!

Ben Mandelstam'ın bu nedenle kurşuna dizildiğinden kuşkuluydum. Bana daha akla yatkın gelen görüşe göre o, bir akıl hastanesinde ölmüştü. Ve Stalin'in de gerçekten bir Osetyalı olduğundan da kuşku duyuyordum. Belki Larry de aynı kuşkuyu taşıyordu, ama böylesine ateşli bir konuşma karşısında, kaydedilen tek tepkisi sadece bir homurdanma. Onun ardından iki adamın içkilerini yudumladıkları uzun bir sessizlik. ÇÇ daha sonra hikâyesine devam ediyor. Stalin 1953'te öldü. Üç yıl sonra Kruşçev, Sovyet halklarına yaptıklarından dolayı onu itham ettiğini açıkladı ve bundan kısa bir

süre sonra da Çeçen-İnguş Özerk Cumhuriyeti haritalardaki hakkı olan yeri aldı:

> Kazakistan'dan yurdumuza döndük. Yol çok uzundu, bazılarımız biraz geç kaldılarsa da, sonunda dönmeyi başarmıştık. Annem yolda öldü. Ben kendisini anayurdumuzda gömeceğime söz vermiştim. Ama geldiğimizde evlerimizin kapılarının yüzümüze kapalı olduğunu, pencerelerden Osetyalıların baktıklarını gördük. Dilenciydik artık, kendi sokaklarımızda yattık, kendi tarlalarımızdan yiyecek çaldık. Yasaların Osetyalıların gitmesi gerekir demiş olmasına kulak asma. Osetyalılar yasaları hiç takmıyorlardı. Onlar ancak silahtan anlardı. Ve Moskova Osetyalılara bir sürü silah vermiş, bizim silahlarımızı ise elimizden almıştı.

Üst Birim'de bu görüşmeye dayanarak Çeçeyev'in bizim tarafa geçmesi için bir deneme yapılıp yapılmamasının çok tartışıldığını hatırlıyorum. Ne de olsa kendisi KGB kurallarının en az yarısını çiğnemişti. Kimliğini açıklamış, Sovyet aleyhtarı duygularını dile getirmiş, yasaklanmış olan etnik borazanı çalmıştı. Ama sonunda benim mantığım üstün geldi ve amirlerim Larry'nin en değerli ajanımız olduğu ve böyle bir hareketin onu tehlikeye atacağı yolundaki görüşümü, istemeyerek de olsa kabul ettiler.

* * *

Yine rahip sığınağımın ortasında, tavandaki ışığın altında durmuş BBC İzleme Servisi'nin yayınladığı broşürlerden birinin kalıntılarını inceliyordum. Kalan parçalardaki önemli sözcükler yeşil keçe kalemle işaretlenmişti. Daktilografların kendilerine özgü üslubuna dokunulmadan öylece bırakılmıştı.

Kuzey Osetya... sakin ama... çatışma yıldönüm...
ITAR-TASS haber ajansı (Dünya... Mosk... Rusça 1106 GMT, 31 Ekim 93
Metin...
Vladikafkas, 31 Ekim: Silahlı çatışmanın başla... 31 Ekim 1992 trajedisinin yıldön...
*Oset...İngu...*çatışmasının yumuşatılması.....

Çatışma bilançosu:
1300 ölü.....
her iki taraf... 400'den fazla.....
yıkılmış ev ve .....
evsiz.

Bir iki kararmış sayfa daha çevirdim. Yeşil kalemle işaretli yerler hâlâ devam ediyordu. Kalemin Emma'ya mı, yoksa Larry'ye mi ait olduğu belli değildi, ancak ikisinin de aynı çılgınlığı paylaştıklarını bildiğimden artık bunun bir önemi yoktu:

.....*kitle karışıklığı ve iç* .....
çatışmaların güç.. kullanımıyla..... *silahlar ve savaş araçları*.....
... mülteci durumu... 60.000'den fazla..... bir felaket..... Bu durum, bir halkın uğradığı bu trajedi hiç kimsenin istemediği...
... Rus askerleri Kuzey Osetya ve İnguşya topraklarında bir olağanüstü hal durumunda... eşkıya çetelerini... General... Osetya-İnguş çatışma bölgesindeki geçici yönetim.....

Ama sol kenarda Larry öfkeli büyük harflerle şunları yazmıştı:

EŞKIYA YERİNE YURTSEVER
ÇETE YERİNE ORDU
ORTADAN KALDIRMAK YERİNE ÖLDÜRMEK;
İŞKENCE ETMEK, SAKATLAMAK,
DİRİ DİRİ YAKMAK.

* * *

Sırtımda şiddetli bir ağrı başlamıştı, ama kontrolümü kaybetmiyordum.

Ayakta duruyordum ve sırtım çok ağrıyordu. Ama aradığım dosyayı bulmuştum: LP, SON RAPORLAR yazmıştım dosyanın üstüne. Okumak için bütün telaşıma karşın dosyayı masaya taşımak için yaralı bir karga gibi duvara tutunarak yürümek zorunda kaldım.

İskemlenin üstünde çömelmiş, masanın üzerine eğilerek ağırlığı mümkün olduğu kadar belkemiğimden almaya çalışıyordum. Sol dirseğim Bay Dass'ın öğrettiği gibi bir mindere dayalıydı. Ama, ih-

malci körlüğümün kanıtı olan kâğıtlara baktıkça ruhumda duyduğum ıstırabın yanında, sırtımdaki sancılar hiç sayılırdı.

LP'ye ÇÇ'nin o kadar hevesli olduğu Kafkasya yolculuğunu bir bahaneyle atlatıp atlatamayacağını sordum. Kendisine bir şey demedim ama, uydu ve dinleme istihbaratı ile bölgede çalışan ABD petrol şirketlerinin raporlarına bakılırsa, bölgeye duyulan siyasi ilgi çok az. LP bunu kabule yanaşmadı:

LP: Bunu ona borçluyum Timbo. Ona yıllardır söz veriyorum, ama bir kere bile gitmedim. Halkı onun önem verdiği tek şey. Onlar ÇÇ'nin ta kendisi.

Parmaklarımı ıslatarak sayfaları çevirip üç hafta sonraki raporumu buluyorum:

LP Kafkasya yolculuğuna çok tepki gösterdi – bu andropoz havasında da kendisinden beklenen bir şey bu. Onun için her şey bir ilk ve son. *'Mesleğimin en acıklı, en heyecanlı, en dokunaklı ve trajik deneyimi vs'. Rapor edilecek çok şey var. Huzursuzluk, barut fıçısı her an patlayabilir, her yanda etnik ve dini kargaşa, aşiretler arası gerginlik. Rus işgalciler tümüyle aptal, İnguş'ların çektikleri acılar, bölgedeki ezilen bütün küçük Müslüman milletler için örnek...*

Not: Ş/Eski Sovyetlerle ilgili Değerlendirme Bölümü Şefi bana kayıt dışı söylenenleri dosyalamayacağını söyledi.

* * *

Ama Cranmer dosyalamıştı.

Dosyalamış ve unutmuştu.

Cranmer o suç sayılacak ihmalci miyopluğuyla İnguş halkının davasını ve onunla birlikte LP'yi tarihin çöplüğüne atmış, sonra da aptal kafasını Somerset'in üzüm bağlarına gömmüştü. Hem de ne Larry'nin yaşamında, ne de onun acınacak taklidinde hiçbir şeyin asla kaybolmadığını bilmesine karşın.

... çünkü onları vadilerdeki küçük kentlerinde ve dağlarında gördüm... İkimizin de bildiği gibi yaşamda kiminle ne zaman karşılaşacağın ve elinde insanlara verecek ne kaldığını anlamak

için, 'benden buraya kadar, bundan sonra her şeyin canı cehenneme, ben burada kalıyorum' deme noktasına gelmek bir rastlantı işidir.

Resimli bir kart. Diklemesine yırtılmış. Cambridge Sokağı'nda Sally Anderson'a yazılmış ve bir tarlada uzanmış bir çifti gösteriyor. Ressam David Macfarlane adında biri. Adı: "Sessiz Öğle 1, 1979." Bulunduğu yer: Emma'nın çöp torbası.

Emm. Önemli. AM Cuma öğlene kadar hesabına 50.000 istiyor. Güzel gözlerini özlüyorum. L.

Not: Bundan sonra onun adı Nutty olacak.

Başka eski anılar kafamın içinde uyanırken zihnimde kısa bir ara veriyorum. Nutty olan AM. Mayısta Nuts. Bay Dass gibi konuşuyor ve arabasında yeni bir telefon var. Anılar uyandılar, düzene girdiler ve sıralarını beklemek için kenara bırakıldılar.

Emma tarafından buruşturulmuş ve benim düzelttiğim sarı bir kâğıt parçasını alıyorum. Bulunduğu yer: Emma'nın Honeybrook' taki masası.

Emm. Çok önemli. Yarın Bath'ta saat 10'da Nutty'yi göreceğim. ÇÇ sakallı bir arkadaşıyla sipariş listesini gönderdi. Liste LONDRA'da Pall Mall'da Royal Otomobil Kulübü'nde beni bekliyor. Kulübü ara, onlara benim sekreterim olduğunu söyle, zarfı bana Özel Ulakla buraya göndermelerini söyle. Yarın elimde olsun. Bu günler yaşamımın en güzel günleri. Bu güzel günler için teşekkür ederim sana. Yaşam için teşekkür ederim. Nutty yüzde yirmi beş rüşveti de hesaba katmamızı söyledi. Auden ya birbirimizi sevmemiz ya da ölmemiz gerektiğini söyler.

L.

BBC İzleme Servisi'nden yeni bir rapor dosyası. Bu kez dünyanın her köşesinden cenaze marşı notaları gibi, her tarafı düşülmüş sağlam notlarla işaretlenmiş özetler:

Prigoradniy bölgesinde çatışmalar 1 Kasımda da devam etti... İnguş çetelerinin saldırıları püskürtülüyor.. Köylerde ölü ve yaralı sayısı çok... çatışma bölgesinde karşılıklı ateş...

hava indirme birlikleri şiddetli direnişle karşı karşıya... İnguş köylerine karşı roket ateşi açılıyor... Rus başbakanı varolan sınırları gözden geçirmeyi reddetti... Rus tankları İnguşya'da... İnguşlar dağa çıktı... Kış mevsimi çatışmaları azaltmadı...

Tim Cranmer, seni budalalar budalası diye düşünüyorum. O körü körüne masumluğuna ne demeli? Hiçbir numarayı yutmamakla övünen *sana* ne oldu?

* * *

Belki de başımı aniden kaldırmama neden olan şey bu öfkeydi. Başımı kaldırdım ve dinledim; ne duyduğumu bilmiyorum, ama bir şey duydum. Duvarı tutarak altı mazgal deliği turumu bir kez daha yaptım. Fırtına bulutları gitmişti. Bulutlarla kaplı bir ay, çevredeki tepeleri gri bir parıltıyla aydınlatıyordu. Kilisenin çevresinde aralıklı olarak mevzilenmiş üç kişi gördüm. Benden seksen metre kadar uzaktaydılar ve her birinin arasında yaklaşık ellişer metre vardı. Her biri tepenin kendisine ait bölümünde nöbetteymiş gibi duruyordu. Ortadaki adamın ileri doğru bir adım atmasıyla diğerleri de birer adım attılar.

Evime doğru baktım. Kapının önündeki ışıkta dördüncü bir adamın da arabamın yanında durduğunu görüyordum. Bu kez paniğe kapılmadım. Yukarı koşmak ya da telefon numaralarını unutmak diye bir şey söz konusu değildi. Sırtımdaki ağrı gibi panik de geçmişe ait bir şeydi artık. Yerdeki kâğıtlara, masaya, darmadağınık arşivime, okul sandığımdan taşan dosyalara baktım. Bunları düzene sokmak için duyduğum gülünç dürtüyü bastırarak, önemli kâğıtları topladım.

Bairstow'un kaçış çantası kapının yanında açık duruyordu. Kâğıtları ve bir iki kutu yedek cephaneyi çantaya, 38'liği de belime soktum. O sırada bir içgüdüyle, cebimdeki Zorin'in mektubunu hatırladım. Sandığa dönüp 'Peter' yazılı bir dosyayı aradım. Zorin'in kişisel özellikleriyle ilgili sayfaları da çantanın içindeki önemli kâğıtların yanına yerleştirdim. Sonra ışığı söndürüp dışarı son bir kez baktım. Adamlar kiliseye yaklaşmaya devam ediyorlardı. Çantayı alıp dönen merdivenden aşağı indim, bir kutu kibrit alıp dolabı arkamdan kapattıktan sonra kiliseye girdim.

Onlardan öndeydim. Ay ışığının yardımıyla güney kapısının kilidini açtım, sonra Norman döneminden kalma oymalı mihraba koştum. Dört ahşap basamağı çıkıp çantayı görülmeyecek bir şekilde tahta panonun altına sakladım. Sonra mihraba dönüp mumları yaktım. Sakin bir şekilde. Ellerim titremeden. Kuzey tarafındaki sıraya gittim, dizüstü çöktüm, ellerimle yüzümü örttüm ve kafamın içindekileri toparlamaya çalışarak kurtuluşum için dua ettim, bunu Emma ile Larry'yi çılgınlıklarından kurtarabilmek için istiyor olsam bile.

Bir süre sonra güney kapısının dışardan açıldığını, sonra rahip sığınağında çalışan biri için erken uyarı sistemi olarak yağlamamaya dikkat ettiğim menteşelerin gıcırdadığını duydum. Gıcırtının ardından ayak sesleri duyuldu – ıslak, kauçuk tabanlı ayakkabılar – ve birisi bana doğru yaklaşmaya başladı.

* * *

Böyle durumlarda dua için bir protokol vardır ve onu da düşünmüş olmalıydım. Biri sabahın ikisinde özel kilisene girdi diye ona orada ne aradığını soramazsın. Ama dua etmek kulaklarını sağırlaştırmış gibi de davranamazsın. En iyisi böylesine kaba bir davranış karşısında daha büyük bir dindarlık özlemindeymişim gibi ağrısı geçen sırtımı kıpırdatmak, omuzlarımı dikleştirmek ve yüzümü daha çok ellerime gömmek olacak diye düşündüm.

Ancak bu incelikler boşuna olmalıydı ki, sol tarafıma birinin çöktüğünü, trabzandaki ellerimin yanına bir çift pardesülü kolun dayandığını ve Munslow'un acımasız yüzünün bir karış öteden bana bakmakta olduğunu gördüm.

"Pekâlâ, Cranmer. Birdenbire bu Tanrı'ya düşkünlük de nereden çıktı bakalım?"

Arkama yaslandım. İçimi çektim. Hâlâ dualarımın yoğunluğu altındaymışım gibi, elimi gözlerimin önünden geçirdim.

"Tanrı aşkına," dedim. Ama o bu lafa daha çok sinirlendi.

"*Ben* bu palavraları yutmam. Kontrol ettim. Dosyanda Tanrı'dan bir kere bile söz edilmiyor. Ne haltlar çeviriyorsun yine? Buraya birini mi sakladın yoksa? Pettifer'ı mı? Çeçeyev Yoldaşı mı? Kimsenin bulamadığı sevgilin Emma'yı mı? Altı saattir buradasın. Papa bile o kadar dua etmez."

Yorgun ve içe dönük sesimi koruyarak, "Kafam çok meşgul Andy," dedim. "Beni rahat bırak. İnancım hakkında kendimi sorguya çektirmem. Ne sen yapabilirsin bunu, ne de başkası."

"Öyle bir yaparlar ki. Eski patronların seni inancın hakkında da, kendilerini rahatsız eden başka şeyler hakkında da sorguya çekmek istiyorlar. Yarın sabah saat on birden itibaren, artık ne kadar sürerse. Bu arada kaçınayı düşünersen evinde de birkaç konuğun olduğunu söyleyebilirim. Emirler böyle."

Munslow ayağa kalktı. Dizleri yüzüme çok yakında. İçimde onun dizlerini kırmak için gülünç bir istek belirdi, her ne kadar bu işin nasıl yapılacağını unutmuşsam da. Bunu eğitim kampında öğretmişlerdi. Dizleri ters yöne çevirecek bir rugby hamlesiydi bu. Ama dizlerini falan kırmadım. Böyle bir şeye kalkışsaydım herhalde o benimkileri kırardı. Onun yerine başımı yere eğdim, yine elimle gözlerimi kapattım.

"Seninle konuşmam gerek Andy. İçimdeki yükü boşaltma zamanı geldi. Kaç kişisiniz?"

"Dört. Bunun konuşmamızla ne ilgisi var?" Ama sesinde bir açgözlülük ve heyecan vardı. Ayaklarının dibinde, kendisini üne kavuşturacak olan, diz çökmüş bir suçlu görüyordu.

"Seninle burada konuşmayı yeğlerim," dedim. "Onlara eve gidip bizi orada beklemelerini söyle."

Diz çöktüğüm yerde, onun telsiziyle emirler yağdırdığını duydum. Karşıdan onay sesi geldiğini duyduktan sonra hemen tabancamı çektim ve kasıklarına dayadım. Sonra hemen hemen yüz yüze gelecek şekilde doğruldum. Üzerinde, haberleşme teçhizatıyla donatılmış bir yelek vardı. Ceketinin içine elimi sokup mikrofon düğmesini kapattım.

"Bana ceketini ver," dedim. Artık sadece emir veriyordum.

Aldığım ceketi sıranın üzerine yaydım. Tabancayı kasıklarından çekmeden göğsündeki haberleşme teçhizatının tümünü alıp ceketin üstüne yerleştirdim.

"Şimdi ellerini başının üstüne koy ve bir adım geri git."

Dediğimi yaptı.

"Şimdi dön ve kapıya doğru yürü."

Onu da yaptı. Ben güney kapısını kilitleyip anahtarını aldım.

Sonra onu rahibin giyinme odasına soktum ve kapıyı kilitledim. Kapı da kilit de çok esaslıydı. Ancak pek çok kilisenin aksine bu giyinme odasının dışarı açılan ne kapısı vardı ne de penceresi.

"Eğer bağırırsan kapının dışından ateş ederim," dedim. Aptal bana inanmış olmalıydı ki, sesini çıkarmadı.

Mihraba koşup çantayı sakladığım yerden aldım, mumları yanar durumda bırakıp kuzey kapısından çıktım ve bir başka önlem olarak da kapıyı dışardan kilitledim. Yeni sökmüş şafağın soluk fırça darbeleri önümü aydınlatıyordu. Bağ duvarı boyunca, fıçılama ve şişeleme işlemlerini yaptığımız binaya kadar giden ve kilise tarafından görünmeyen bir patika vardı. Hava mantar kokuyordu. Oradan koşmaya başladım. Belime takılı zincirdeki anahtarla samanlığın çifte kapısı açtım. İçerde Honeybrook Malikânesi'nin malı olan ve arasıra kullandığım bir Volkswagen kamyonet duruyordu. Larry ile aramızda geçen o kavgadan beri depoyu hep dolu tuttuğum gibi, içinde de elbiselerimle dolu bir bavul vardı. Kaçan bir insanın kötü giyimli olmasından daha beter bir şey olamaz.

Farları yakmadan yola çıktım ve yol kavşağına kadar, bir kilometre boyunca da yakmadım. Eski Mendip yoluna girdim, Priddy Gölü'ne bakmadan yanından geçtim ve Bristol havaalanına varıncaya kadar bir daha durmadım. Kamyoneti orada bıraktım ve Cranmer adıyla günün ilk uçağında Belfast'a bir bilet aldım. Sonra otobüsle Bristol Temple Meads'e gittim. Hep birlikte takımlarının marşlarını söyleyip duran Galli futbolseverlerle doluydu istasyon. Oradan Cambridge Sokağı'na son bir kez baktıktan sonra Paddington trenine bindim. Trenden Reading'de inip Bairstow adıyla gezici satıcıların kaldıkları gösterişli bir otele gittim. Uyumaya çalıştımsa da, korku içimde ikinci bir nabız gibi atıyordu. Ve bu korkuların en kötüsüydü, yakınlarını uyaramadığı için onlara yaklaşan felaketi önleyemeyen birinin saplantılı suçluluk korkusu. Larry'yi bir uydurma yaşama atan, ona hilekârlık sanatını öğreten ve şimdi çılgına dönmüş olan bu mekanizmayı onun kafasının içine yerleştiren bendim. Onu kendime kusursuz bir eş olarak seçtiğimde, Larry için de kusursuz bir eş olacağını tahmin edemediğim Emma'nın boynuna da ilmeği ben kendi elimle geçirmiştim.

Otel odasının bütün ışıklarını yaktım, kendime bir fincan sütlü çay hazırladıktan sonra sığınağımda yanıma alıp çantama doldur-

duğum kâğıtları çıkardım. Bankama uzun bir talimat mektubu yazarak başka şeylerin yanı sıra Bayan Benbow, Ted Lanxon ve Toller kız kardeşler için para bıraktığımı bildirdim. Zarfı daha sonra kent merkezinden postaladım. Bir telefon kulübesinden birkaç telefon ettikten sonra öğleden sonrayı bir sinemada geçirdimse de, filmle ilgili hiçbir şey hatırlamıyorum. Saat beşte Bairstow adına kiraladığım kırmızı bir Ford'la Reading'den çıktım. Reading'in kahverengi çitleri arasındaki her altın sarısı tarla benim parçalanmış dünyamın kırıkları gibiydi.

Larry, Emma'ya, "Sana geri dönen gençliğin sesleri ve kokularıdır," diye yazmıştı. "Çocukluğunda baktığın gökyüzüdür. Her şeyi yeniden anlamaya başlıyorsun. Paranın hiçbir gücü olmadığını da."

Onun bu lirizmini paylaşmak isterdim.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

"Harika! Tim!" diye bağırdı Clare Dugdale – Thatchervari heyecanlı gülüşüyle, kendisine sokaktan telefon edip de oralarda olduğumu söyleyince. "Simon havalara uçacak. Haftalardır *konuşacak* bir *tek* Allahın kulunu bulamıyordu. Erken gel de birer *içki* içelim, sonra da *eski* günlerde olduğu gibi çocukları *yatıralım*. Petronella'yı görünce gözlerine inanmayacaksın. *Kocaman* oldu. Balık yer misin? Simon'ın kalbinde yeni bir sorun var. Yalnız mı geleceksin Tim, yoksa *biriyle* beraber misin?"

Köprüyü geçince aşağıda şimdi griye dönüşmüş olan beyaz otelimizi gördüm. Kıyı boyundaki çimenler epey uzamışlardı. Onu beklediğim barın kapısına tebeşirle "Disko" yazılıydı. Bir zamanlar biftek yediğimiz, çoraplı ayaklarıyla dizimi okşadığı ve yatağa gitme zamanını beklediğimiz görkemli yemek salonunda şimdi ucuz masalar göz kırpıyorlardı. Fırsatını bulur bulmaz yukarı çıkar yatardık, çünkü sabahın dördünde kalkmış ve eve gitmek üzere makyajını yapmaya başlamış olurdu.

"Çocukların beni aramalarına fırsat vermemeliyim değil mi sevgilim?" diyor. "Ve zavallı Simon beni Washington'dan telefon edip erkenden uyandırmak isteyebilir. O *kısa* yolculuklarda hiç uyuyamaz."

Ben, şimdi anladığım kadarıyla bir suçluluk duygusundan çok meraktan soruyorum: "Bir şeyden kuşkulanıyor mu?"

Dudak boyası çizgisine bakarken bir duraklama. "Sanmam. Simon, Berkeley'cidir. Gözüyle *görmediği* her şeyin varlığını reddeder." Clare bir Dışişleri görevlisinin eşi olmanın entelektüel yükünü üstlenmeden önce Cambridge'de felsefe doktorası yapmıştı. "Ve biz de varolmadığımıza göre canımızın istediğini yaparız değil mi? Ve yine de hiçbir şey yapmış sayılmayız, ha?"

Maidenhead'de arabayı tren istasyonunda park edip Bairstow'un

çantasını alarak bir taksiyle, oturdukları o ellili yıllardan kalma çirkin binaya gidiyorum. Girişte, çimenlerle kaplı bir bahçe kat kat, çerçeveli bir tarzda düzenlenmiş. Clare'in Renault'su ayrık otları kaplamış araba yolunda tehlikeli bir açıda bırakılmış. Zilin yanında soluk bir yafta var: CHIEN MÉCHANT. Bunun Simon'ın Nato'nun Moskova gözlemcisi olarak Brüksel'e yaptığı yolculuklardan bir anı olduğu belli. Kapı açılıyor ve çocuk bakıcısı kız merakla bana bakıyor.

"Anna Greta. Hâlâ burada mısın? Ne güzel."

Kızı geçip hole giriyorum, çocuk arabaları, çocuk bisikletleri ve bir oyuncak kızılderili çadırı arasından yolumu güçlükle buluyorum. Clare tam o anda merdivenden koşarak iniyor ve kollarını boynuma doluyor. Yakasında kendisine armağan ettiğim amber broş var. Simon onun uzak bir akrabasından miras kaldığını sanıyor. Ya da Clare ona öyle dedi.

"Anna Greta, şekerim, lütfen gidip ocağın altını yakar mısın?" diyerek elimi tutup beni yukarı çıkartıyor. "Hâlâ *çok* esaslısın, Tim. Simon harika bir kız bulduğunu söyledi. Kız çok gençmiş. Çok ama çok akıllısın. Petronella, bak kim geldi!" Kolunu arkama dolayıp kalçamı çimdikliyor. "Yemekte balık yok, ördek var. Si'nin kalbi bir kerelik perhizi bozmaya dayanır nasıl olsa. Dur da sana bir daha *bakayım*."

Petronella banyodan bir havluya sarılı olarak ve başında bir duş bonesiyle kaşlarını çatmış bir halde çıkıyor. Dişleri telle tutturulmuş, babasının o sarsak gülümsemesine sahip on yaşında nankör suratlı bir kız.

"Annemi neden öpüyorsun?"

"Çünkü biz *çok* eski arkadaşız Pet," diye güldü Clare. "Saçmalama. Sen de Tim kadar esaslı birini kucaklamak istersin herhalde."

"Hayır, istemem."

İkiz oğlanlar *Sevimli Ayı Robert* masalını istiyorlardı. Hubbie adındaki misafir arkadaşları ise *Siyah İnci*'yi. Ben arabulucu olarak *Tavşan Peter*'ı seçtim ve masalda tam Peter'ın babasının Bay McGregor'un bahçesinde bir kaza geçirdiği yere gelmiştim ki, Simon'un merdivenleri çıkan ayak seslerini duydum.

"Merhaba Tim, seni gördüğüme çok sevindim." Cansız elini uzattı. "Merhaba Pet. Merhaba Clive. Merhaba Mark. Merhaba Hubbie."

"Merhaba," dedi çocuklar.

"Merhaba Clare."

"Merhaba," dedi Clare.

Simon kapıdan bizi dinlerken ben çocuklara masal okumaya devam ettim. Artık ben de boynuzlunun teki olduğuma göre benden daha çok hoşlanır diye düşündüm. Ama, belki de boynuzlarım görünmediği için olacak, benden hoşlanıyormuş gibi bir hali yoktu.

* * *

Bazı et parçalarının hâlâ soğuk olduğuna bakılırsa ördek dondurulmuş olmalıydı. Tam pişmemiş butları parçalamaya çalışırken hep böyle korkunç yemekler yediğimizi hatırladım: Dağılacak hale gelene kadar kaynamış patatesler ve tabakta yeşil bir suyun içinde yüzen lahana parçaları. Katolik ruhları böyle bir perhizden huzur mu alıyordu acaba? Böylece kendilerini Tanrı'ya daha yakın ve inançsız sürüden daha uzak mı hissediyorlardı?

Simon, o kuru ve genizden gelen sesiyle, "Seni buraya hangi rüzgâr attı?" diye sordu.

"Doğrusunu istersen evde kalmış, yaşlı bir teyzemi ziyaret ediyordum."

"Yoksa yine zengin biri mi Tim?" dedi Clare.

"Nerede oturuyor?" diye sordu Simon da.

"Bu seferki beş parasız," dedim Clare'e. Simon'a da, "Marlow'da," dedim.

"Hangi yaşlılar evinde?" diye sordu.

"Sunnymeades," dedim, kent rehberinin sarı sayfalarından baktığım bir yerin adını söylerken orasının hâlâ açık olduğunu umarak.

"Öz teyzen mi?" diye sordu Simon.

"Aslında annemin kuzeni," dedim Simon'ın Sunnymeades'a telefon edip, orada yakın bir akrabamın kalıp kalmadığını kontrol edebileceğini düşünerek.

O akşamın şerefine konuk rütbesine yükseltilen Anna Greta, "Hâlâ eskisi gibi üzüm yetiştiriyor musunuz?" diye atıldı.

"Eh işte, aslında öyle çok büyük bir şey değil Anna Greta. Ama fena da değil. İlk tadımda doğrusu çok umut verici."

"Oo!" dedi Anna Greta sanki şaşmış gibi.

"Doğrusunu isterseniz bağla birlikte bir sürü dert de miras kal-

dı. Bu işe zevk için başlayan Bob Amcam Tanrı'ya güvendiği kadar bilime güvenmemiş."

Clare güldü ama Anna Greta'nın çenesi şaşkınlıkla açıldı. Bilinmez bir nedenle söze devam ettim.

"Yanlış bir yere yanlış bir üzüm dikmiş, sonra üzümlerin güneş görmesi için dua etmiş, ama karşılığında don gelmiş. Ne yazık ki bir asmanın ömrü yirmi beş yıldır. Bu da ya bağdaki asmaları katletmeniz, ya da doğayla bir on yıl daha mücadele etmeniz demektir."

Çenemi bir açtıktan sonra bir türlü susmak bilmiyordum. Kendi çabalarımı yerden yere vurduktan sonra İngiliz ve Galli rakiplerimin başarılarını övdüm, devletin umursamaz bir şekilde onlara bindirdiği vergi yükünü eleştirdim. İngiltere'nin, dünyanın en eski üzüm yetiştirici ülkelerinden biri olduğunu anlattım. Zavallı Anna Greta beni ağzı açık dinliyordu.

"Vah zavallı," dedi Simon.

Clare, "Şu birlikte yaşadığın reşit olmamış kızcağızdan söz et biraz," diye umursamazca daldı konuşmaya. İki kadeh Romen şarabı içtikten sonra aklına gelen her şeyi söyleyebilirdi. "Müthişsin Tim. Simon kıskançlığından *yemyeşil* kesildi. Değil mi Si?"

"Hiç de değil."

"Güzel, müzisyen, yemek yapmasını hiç bilmez ve ben ona tapıyorum," dedim. Emma'nın meziyetlerini övmek için bir fırsat bulduğuma sevinmiştim. "Ayrıca çok iyi yürekli ve çok akıllıdır. Başka ne öğrenmek istiyorsun?"

Kapı açıldı, Petronella fırtına gibi içeri daldı. Sarı saçları sabahlığının arkasına atılmıştı. Mavi gözleri bir ıstırap ifadesiyle annesine çevrildi.

"O kadar çok gürültü yapıyorsunuz ki, *uyuyamıyorum!*" Bir ayağını da yere vuruyordu. "Bunu *özellikle* yapıyorsunuz."

Clare kızı yatağına götürdü. Anna Greta tabakları topladı.

Ben, "Simon seninle Büro'yla ilgili bir şey konuşmak istiyordum," dedim. "On, on beş dakika yalnız kalabilir miyiz acaba?"

* * *

Simon bulaşıkları yıkadı, ben kuruladım. Beline mavi bir iş önlüğü takmıştı. Bulaşık makinesi yoktu. Birkaç yemeklik bulaşığı birden yıkıyor gibiydi.

"Ne istiyorsun?" diye sordu.

Onun Dışişleri Bakanlığı'ndaki zevksiz odasında, Whitehall'un casusları tozlu pencereden bizi gözlerlerken böyle pek çok konuşma yapmıştık.

"Vereceği bazı bilgiler için çok para isteyen biri bana geldi," dedim.

"Senin emekli olduğunu sanıyordum."

"Emekliyim. Bu yeniden açılan eski bir dosya."

"Onlarla başını ağrıtmak zorunda değilsin, kendi başlarına hallederler. Sana ne gibi bilgiler satmak istedi?"

"Kuzey Kafkasya'da çıkacak silahlı bir ayaklanma hakkında."

"Bu sefer kim kime karşı ayaklanıyor? Teşekkür ederim." Eline kirli bir tava sıkıştırmıştım. "Onlar hep ayaklanırlar. İşleri bu."

"İnguşlar. Ruslara ve Osetyalılara karşı. Çeçenlerin de yardımıyla."

"1992'de de bunu denediler ve ezildiler. Silahları yok. Sadece çaldıkları veya gizlice yurt dışından satın aldıkları silahlar var. Oysa Osetyalılar Moskova sayesinde tepeden tırnağa silahlanmışlardı. Hâlâ da öyleler."

"Ya İnguşlar da esaslı bir şekilde silahlanırlarsa?"

"Yapamazlar. Dağınık ve ruhsuzlar. Onlar ne bulursa Osetyalılar daha fazlasını bulurlar. Silah bulmak Osetyalılar için işten bile değil. Geçen hafta Estonya'dan Kızılordu'nun silah fazlasını satın alıp Rus gizli istihbaratının da yardımıyla Bosna'daki Sırplara ulaştırdıklarına dair bir şeyler duyduk."

"Benim kaynağım, İnguşların bu sefer işi ciddiye aldıklarını söyledi."

"Tabii öyle söyleyecek, başka türlü konuşacak hali yok ya."

"Onları durdurmak olanaksız diyor. Yeni bir liderleri varmış. Hacı Beşir adında biri."

"Beşir eski zaman kahramanıdır," dedi Simon, epey kirli bir tavayı iyice ovalayarak. "Aslan gibi yürekli. At üstünde eşi benzeri yok. Ruslara isyan eden dini bir lider. Ama iş Rus roketlerine ve helikopterlerine karşı savaşa gelince elinden hiçbir şey gelmez."

Daha önce de buna benzer konuşmalarımız olmuştu. Kafkasya hakkında gizli istihbarata ait bilgileri elde etmek için tam adamına gelmiştim.

"Bana bilgi veren adamın dediğine göre, Beşir Batının yüksek

teknolojiye sahip silahlarını sağlamayı ve Ruslarla Osetyalıları geldikleri yere göndermeyi vaat ediyormuş."

"Bak, dinle!" Simon tavayı tezgâha vurarak ıslak parmağını yüzüme doğru uzattı. "1992'de İnguşlar Prigoradniy bölgesinde ellerindeki ufak tefek silahlarla küçük bir patırtı çıkarmışlardı. Ellerindeki bütün teçhizat Ruslardan çaldıkları birkaç tankla zırhlı bir nakliye aracından, bir-iki toptan ibaretti. Yani senin anlayacağın fazla silahları yoktu. Karşılarında da – parmaklarıyla tek tek saymaya başladı – Kuzey Osetya Güvenlik Güçleri, OMON Rus özel güçleri, Cumhuriyet muhafızları, o yöredeki Terek Kazakları – küçük parmağına varmıştı bu arada – ve Rusların, önce İnguşları kılıçtan geçirtip sonra da Prigoradniy'e yerleştirmek üzere Güney Osetyadan getirdiği sözde gönüllü askerler vardı. İnguşların dışardan aldığı tek destek ise Çeçenlerin gönderdiği gönüllülerle birkaç parça silahtı. Çeçenler Ruslara karşı İnguşlarla dostturlar, ama onların da başlarında yeterince dert vardır ve Ruslar da bunu çok iyi bilirler. Bu nedenle Ruslar İnguşları kullanarak Çeçenleri bölmeye çalışıyorlardı. Eğer birisi, Beşir'in ya da bir başkasının İnguşya'da Ruslara karşı kapsamlı bir harekâta girişeceğini iddia ediyorsa, ya bunu söyleyen uyduruyordur, ya da Beşir keçileri kaçırmıştır."

Öfkesi yatışan Simon yine bulaşığına dönüp ellerini köpüklü suya daldırdı.

Başka bir yola başvurdum. Onun bildiğini tahmin ettiğim bir şeyi ağzından almak istiyordum. Larry'nin duygusal mantığının doğrulanması için bir kere daha duymak istediğim bir şey.

"Peki bu davanın haklılığı?" dedim.

"*Ne?*"

Kızmaya başlamıştı. "İnguşların davasının haklılığı. İnguşlar bu mücadelede haklı mıdır?"

Süzgeci çıkartıp kurutma bezi üstüne koydu. "*Hak* mı? Yani geçmişte İnguşların başına neler geldiğini, tarihi açıdan haklı ya da haksız olup olmadıklarını mutlak terimlerle mi duymak istiyorsun?"

"Evet."

Bir kızartma tavasını aldı ve bulaşık süngeriyle hırsla ovmaya başladı. Simon Dugdale karşısındakinin dolduruşuna gelmeye çok müsait bir insandı.

"Üç yüzyıl Çarların baskısı altında ezildiler. Onlar da Çarların

saldırısına aynı şekilde karşılık verirlerdi. Sonra Komünistler sahneye çıktı. Sahte bir durgunluk dönemi ve ardından eskisi gibi devam. Stalin tarafından hain ilan edilip sürgüne gönderildiler. On üç yıl çöl ortasında yaşadılar. Yüksek Sovyet'in kararıyla rehabilitasyon ve çöp tenekelerini karıştırarak yaşamalarına izin verildi. Barışçı olduklarını iddia ederek uzlaşmayı denediler. Barışçı protesto denemesi. İşe yaramadı. Ayaklandılar. Moskova kıçlarının üstüne oturttu onları. Komünistler gidiyor ve Yeltsin geliyor. Tatlı tatlı konuşuyor. Rus Parlamentosu yerlerinden yurtlarından sürülmüş halkların kendi topraklarına geri dönmesi için bir karar çıkartıyor. İnguşlar bunu yutuyorlar. Yüksek Sovyet Rus federasyonu içinde bir İnguş Cumhuriyeti kabul ediliyor. Sevinç gösterileri ve zafer çığlıkları. Fakat hemen ardından Yeltsin kolları sıvıyor ve bir başkanlık kararı çıkararak Kafkasya'da sınır değişikliğini yasaklıyor. Ortalıkta zafer çığlığı falan kalmıyor. Moskova'nın en son planı Osetyalıları, belli sayıda ve koşullu olarak İnguşları geri almaya zorlamak. Sanki böyle bir şey mümkün olabilirmiş gibi. Dünyanın her yerindeki siyasi anlaşmazlıkların uzlaştırılması anlayışına dayanan bir mantıkla – ki ne yazık ki benim mesleğim de bunun kapsamı içinde – İnguş davasının çözümü mümkün değil. Olayın İnguşlar açısından çözümünde ısrar edilecek olursa, bölgedeki bütün dengeler alt üst olacaktır. Yasal bir çözüm de getirilemiyor, gerçi bu Sovyet sonrası dönemin sözde yasal düzenlemelerinin de canı cehenneme. Osetyalılar yasa falan takmıyor, İnguşlar da suçsuz. Fakat Kafkasya'da olup bitenler açısından bu neyi değiştirir ki?"

"Peki, Amerikalıların tavrı ne?"

"*Ne?*" diye yadırgayarak soruyor, sadece Kuzey Kafkasya uzmanı olduğunu ve Amerika Birleşik Devletleri'nin kendisine yabancı bir kavram olduğunu ima edercesine.

"Sam Amca."

"Sevgili dostum, – Simon o güne kadar bana hiç böyle hitap etmemişti – hey, dinle, tamam mı?" Amerikalılar gibi konuşmaya başlıyor, Güneyde plantasyon sahibi biriyle New Yorklu bir balıkçınınki arası bir aksan. "*İnguş* nedir, ahbap? Bir tür Kızılderili mi? *Ameringuş mu?*"

Âdet yerini bulsun diye gülümsüyorum, neyse ki sesine o her zamanki sıkıntılı tonu veriyor da rahatlıyorum.

"Amerika'nın bölgede Sovyet sonrası sürdürdüğü bir politika varsa, bu hiçbir politika uygulamama politikasıdır. Bu da Amerika'nın dünyadaki Sovyet sonrası politikasıyla uyumludur. Buna bilinçli bir tepkisizlik demek doğru olur: Doğal davran ve etnik temizlik işi bitip, politikacıların siyasi istikrar dedikleri şey bölgede yeniden kurulurken, başını öte tarafa çevir ve görmezden gel. Bu da, kimse fincancı katırlarını ürkütmedikçe, Washington'ın Moskova'nın yaptığı her şeyi onaylaması demektir. Politikanın amacı da budur zaten."

"Şu halde İnguşlar ne umuyor olabilirler?"

Simon Dugdale büyük bir keyifle, "Hiçbir şey!" dedi. "Kötü işletilerek canına okunmuş olsa bile, Çeçenya'da büyük petrol yatakları vardır. Madenler, kereste, bütün ticari hammadde yani. Bölgeden geçen Gürcü Askeri Otoyolu vardır ve Çeçenlerle İnguşlar'ın bu konuda farklı planları olsa da Moskova onu açık tutmakta kararlı. Rus ordusu Çeçenya'ya girecek de, İnguşya'ya kıyamayıp, hem de ardında bir düşman kalesi bırakacak değil ya! Tüh, ne yaptım!"

Önlüğüne döktüğü bir şey kumaşın altına geçip pantolonunu lekelemişti. Birincisinden daha pis bir önlük alıp beline bağladı. "Her neyse," diye devam etti. "*Sen* Kremlin'in yerinde *olsaydın* kimi kollardın? Bir Müslüman eşkıya çetesini mi, yoksa her gün Stalin'in dönmesi için dua eden Sovyetleşmiş, Hıristiyanlaşmış, göt yalayıcı Osetyalıları mı?"

"Sen Beşir olsaydın ne yapardın?"

"Ama değilim. Gerisi varsayım."

Onun birden tıpkı Larry'nin haklı ve haksız savaşlar konusunda konuştuğu zamanki gibi konuşmaya başladığını şaşırarak fark ettim. "Önce kendime o peruklu sırıtkan Washington senatörlerinden birini tutardım. Bu, bir milyon demektir. İkincisi, ölü bir İnguş bebeği, hatta bir kız olması daha etkileyicidir, bulur ve onu da televizyonda yine peruklu ve tercihen erkek bir haber spikerinin kolları arasında milyonlarca insana izlettirirdim. Kongre'de ve Birleşmiş Milletler'de konuyla ilgili sorular sordurarak tartışma açılmasını sağlardım. Ve her zaman olduğu gibi, bir sonuç alamayınca da, canı cehenneme der, eğer hâlâ param kalmışsa ailemi güney Fransa'ya götürür ve hepsini orada harcardım. Hayır, öyle yapmazdım. Yalnız giderdim."

"Ya da savaşa giderdin," dedim.

Yere çömelmiş, tavaları alçak bir dolabın zifiri karanlığına yerleştiriyordu.

"Senin hakkında bir uyarı var," dedi. "Sana söylemem gerektiğini düşündüm. Seninle görüşen herkesin bunu Personel'e bildirmesi isteniyor."

"Sen bildirecek misin?"

"Sanmıyorum. Sen Clare'in arkadaşısın, benim değil."

Sözünün bittiğini sanıyordum ama anlaşıldığı kadarıyla daha içini boşaltamamıştı.

"Açık konuşmak gerekirse, senden pek hoşlanmıyorum. Ve o lanet Büro'ndan da. Eğer daha önce bir gazetede okumamışsam, senin ve seninkilerin söylediğiniz hiçbir şeye inanmam. Ne aradığını bilmiyorum, ama onu burada aramazsan çok memnun olurum."

"Bana sadece duyduklarının doğru olup olmadığını söyle."

"Neyin?"

"İnguşlar ciddi bir hazırlık içindeler mi? Bunu yapabilirler mi? Ellerinde silah olsa yani?"

Onun sarhoş olabileceği aklıma çok geç gelmişti. Dikkatini toplayamıyor gibiydi. Ama yanılmıştım. Konuya yeni yeni ısınıyormuş.

"Aslında bu çok ilginçtir," dedi her türlü felaket karşısında gösterdiği o çocuksu heyecanla. "Gelen bilgilere göre Beşir epey hareketlenmiş. Doğru bir iz üstünde olabilirsin."

Emma gibi saf bir tavır takındım. "Bunu *kimse* önleyemez mi?"

"Önleyebilir elbette. Ruslar. Geçen sefer yaptıklarını yapabilirler. Osetyalıları üzerlerine salarlar. Köylerini roket ateşine tutarlar. Gözlerini oyarlar. Onları vadilerinden çıkartıp gettolara kapatırlar. Sürgüne yollarlar."

"Ben bizden söz ediyordum. Amerikalılar olmadan bir Nato. Ne de olsa, Avrupa'da bir bölge söz konusu. Bizim ilgi alanımıza girer."

"Başımıza yeni bir Bosna derdi mi açalım yani?" dedi her çaresiz duruma karşı kullandığı o muzaffer ses tonuyla. "Rus topraklarında mı? Parlak fikir. O kadarını yapmışken bari bizim saldırgan futbol fanatiklerini yola getirmek için de birkaç Rus yıldırım birliği getirtelim." Onda körüklediğim öfke sonunda patlamıştı. "Bir-

birlerini boğazlamaya karar vermiş herhangi iki grup arasına girmenin ya da adını kimsenin duymadığı putperest vahşiler arasında arabuluculuk yapmanın ve yeryüzünün bekçisi kesilmenin, bu ülkenin – hatta *herhangi* bir gelişmiş ülkenin – yerine getirmesi gereken bir *sorumluluk* olduğu *iddiasını* mı kastediyorsun?" Tıpkı benim gibi konuşmaya başlamıştı.

"Orman nedir?" diye soruyorum.

"Delirdin mi sen?" diyor.

"Bir İnguş'un birilerini bir orman hakkında uyarması ne demektir?"

Yüzü bir daha aydınlandı. "Osetya Ku Klux Klan'ı. KGB veya onun halefi olanlar tarafından beslenen karanlık bir grup. Yarın sabah uyanıp da penisini ağzında bulursan, ki bence bu hiç de *fena* olmazdı, bu Orman'ın işi olacaktır. Önden buyur Tim," diyerek bana kapıyı gösterdi.

Clare oturma odasında kucağında bir dergiyle oturmuş, bir yandan da gözlüğünün üstünden siyah-beyaz televizyona bakıyordu.

"Tim, sevgilim, seni istasyona götüreyim. İki çift laf edemedik."

Ama telefona doğru yönelen Simon, "Ben bir taksi çağırıyorum," dedi.

Taksi geldi ve Clare beni kolumdan tutup dışarı çıkarırken, gözüyle göremediği her şeyin varlığını inkâr eden Berkeleyci Simon içerde kaldı. Aynı nezaketi Emma karşısında benim de gösterdiğimi hatırladım: Emma kapı önünde Larry ile vedalaşırken ben evin içinde burnumdan soluyarak dolaşıyordum.

Clare kulağımı ısırarak, "Senin hep kendi istediğini yapan bir adam olduğunu düşünmüşümdür," diye fısıldadı. "Zavallı Si o kadar *akademiktir* ki."

Clare'e karşı hiçbir şey hissetmiyordum. Onunla yatan başka bir Cranmer'di.

* * *

Arabayı ben kullanıyordum, Larry yanımdaydı. "Sen delisin," dedim. "Tehlikeli ve ikna edici bir deli."

Sözümü şöyle bir tartıyormuş gibi yaptı, karşı saldırıya geçmeden hep böyle yapardı.

"Timbo, ben deli diye, bütün gerçeklere sahip olan adama derim."

Gece yarısıydı. Chiswick'e yaklaşıyordum. Ana yoldan çıkıp daracık sokaklardan geçerek özel bir malikâneye girdim. Ev Edward üslubunda yapılmış, cephesi aşırı süslü bir mimari şaheserdi. Ardında, karanlık sularında kentin ışıkları parıldayan Thames nehri akıyordu. Arabayı park ettim, 38'liğimi çantadan alıp belime soktum. Çantam sol elimde, kırık bir çitten geçip nehir kıyısındaki yürüyüş yolunda durdum. Nehir, koyu ve yağlı bir koku yayıyordu. Kıyıda bir bankta, bir çift kucaklaşmışlardı, kız ata biner gibi oturmuştu erkeğin kucağına. Yerdeki, lağım farelerinin ve kuşların yaptığı çamur birikintilerinin kenarından ağır ağır yürüdüm. Çitin öteki yanındaki evlerden birinde konuklar evsahiplerine veda ediyorlardı:

"Mükemmel bir parti oldu çocuklar."

Başkalarının taklidini yaparken Larry'nin kullandığı ses tonunu hatırladım. Eve bu sefer arkadan yaklaşıyordum. Arka kapının üzerinde ve garajda ışık yanıyordu. Çitin alçak olduğu bir yeri seçtim, teli elimle yere doğru bastırıp çantayı bahçeye attım ve kendim de ardından atlarken az daha hadım oluyordum. Biçilmiş çimlerin ve gül tarhlarının arasına tepetaklak düştüm. Kafamı kaldırdığımda, iki çıplak çocuğun kollarını bana doğru uzatarak bana baktıklarını gördüm ama üzerlerine doğru yürüyünce bir çift porselen aşk tanrısına dönüştüler. Garaj solumdaydı. Gölgesinden yararlanıp penceresinden içeri baktım. Araba yoktu. Yemeğe gitmiştir. Ya da bir savaş toplantısına gitmiştir. İmdat, imdat, Cranmer tüydü.

Duvara yaslandım, gözlerimi ön kapıya diktim. Saatler boyunca böylece bekleyebilirdim. Bir kedi dizime sürtündü. Sanki bir tilkinin o sevimsiz kokusunu aldım. Bir araba sesi duydum, toprak yolda üzerime doğru gelen ışıklarını gördüm. Garaj duvarına biraz daha yaslandım. Araba yoluna devam edip elli metre ilerde durdu. İkinci bir araba belirdi, daha iyi bir araba: Beyaz farlar, daha sessiz çift motor. Yalnız ol Jake diye mırıldandım. İşimi güçleştirme. Bana yanında Önemli Bir Başkası'nı getirme. Sadece Önemsiz Merriman'ı getir.

Merriman'ın pırıl pırıl Rover'i ön bahçe kapısından geçip garaja giden rampayı tırmandı. Direksiyonda Jake Merriman vardı ve ara-

bada, bir Başkası yoktu. Jake arabayı garaja soktu, farları söndürdü. Bundan sonra belirli bir yaşa gelmiş bekârlarda gözlemlediğim o duraklamalardan biri oldu, Jake oturduğu yerde arabanın loş iç ışığında göremediğim bir şeyler yapıyordu.

"Sakın telaşa kapılma Jake," dedim.

Kapısını açmış tabancayı birkaç santim geriden kafasına doğrultmuştum.

"Kapılmam," dedi.

"Arabanın ışığını kapat. Anahtarları bana ver. Sakın ellerini direksiyondan çekeyim deme. Garaj kapıları nasıl kapanıyor?"

Başıyla uzaktan kumanda cihazını işaret etti.

"Kapat," dedim.

Kapılar kapandı.

Arka koltuğa oturdum. Tabancayı ensesine dayayıp sol kolumu boğazına geçirdim ve başını dikkatle geriye çektim. Şimdi neredeyse yanak yanağaydık.

"Munslow bana senin Emma'yı aradığını söyledi," dedim.

"Öyleyse aptallık etmiş."

"Emma nerede?"

"Bilmiyorum. Hiçbir yerde bulamadık. Farkında mısın bilmem ama Pettifer'ı da arıyoruz. Onu da bulamadık. Bu geceden itibaren senin de peşine düşeceğiz."

"Jake bu işi *yapabilirim.* Bunu biliyorsun değil mi? Eğer gerekirse seni gerçekten vururum."

"Beni ikna etmeye uğraşmana gerek yok. İşbirliğine hazırım. Ben korkağın biriyim."

"Dün ne yaptım biliyor musun Jake? Somerset Emniyet Müdürlüğü'ne bir mektup yazdım ve mektubun bir kopyasını da *Guardian* gazetesine göndermek üzere hazırladım. Büro'daki bazılarıyla birlikte Çeçeyev'in de yardımıyla Rus Büyükelçiliğini soymaya nasıl karar verdiğimizi anlattım. Senin adını da kullandım."

"Sen aptalın biriymişsin."

"Çete reisi olarak değil de, gerekli anlarda başını öte yana çevirerek görmezden gelecek biri olarak gösterdim seni. Zorin gibi pasif bir komplocu. Ben aksini bildirmedikçe mektuplar yarın sabah dokuzda postalanacak. Eğer bana Emma hakkında bildiklerini anlatırsan o tılsımlı sözcüğü söyleyip işi durdururum."

"Sana Emma hakkında bildiğimiz her şeyi söyledik. Sana Emma'nın o lanet olası dosyasını da verdim. Orospunun biri o. Başka ne bilmek istiyorsun ki?"

Boynundan iri ter damlaları boşanıyordu. Tabancanın namlusu terden ıslanmıştı.

"Son durumu öğrenmek istiyorum. Ve *lütfen* ona orospu deme Jake. Ona kibar bir kadın falan de. Orospu deme."

"Paris'teydi. Gare du Nord'da bir telefon kulübesinden aradı. Onu iyi eğitmişsin."

Larry eğitti, diye düşündüm. "Ne zaman?"

"Ekimde."

"Şimdi de ekimdeyiz. Ekimin kaçında?"

"Ortalarında. On ikisinde. Sen ne yaptığını sanıyorsun? Vazgeç. İtiraf et. Geri dön."

"On ikisi olduğunu nereden biliyorsun?"

"Amerikalılar uydu taraması sırasında duymuşlar."

"Amerikalılar mı? Amerikalılar bu işe nasıl girdiler?"

"Bilgisayar dünyası canım. Onlara kadının ses örneğini verdik. Eski taramalarını gözden geçirdiler. Ve sevgili Emma'n çıktı ortaya, sahte bir İskoç aksanıyla konuşuyordu."

"Kimi arıyordu?"

"Philip bilmem ne."

Philip diye birini hatırlamıyordum. "Ne dedi?"

"İyi olduğunu, Stockholm'den aradığını. Bu yalandı. Paris'teydi. Bütün kızların ve oğlanların mutlu olduğunu ve yeni bir başlangıç yapacağını bilmelerini istiyordu. Otuz yedi milyon sterlinle bunu yapması beklenirdi zaten."

"Konuşmayı sen dinledin mi?"

"Bunu CIA'den bir kolejliye bırakacağını sanmıyorsun herhalde?"

"Bana onun ne dediğini söyle."

"'Geldiğim yere gidiyorum. Yeni bir başlangıç yapacağım.' Philip de buna, 'Tamam, tamam,' dedi ki, alt tabakadan insanlar bugünlerde hep böyle konuşuyorlar. Ve teşekkür ederim yerine, sağ ol... Kadının seni beklediğini duyunca sevinirsin herhalde. Sana sadık. Sana kul köle. Doğrusu senin adına gurur duydum."

"Onun kullandığı kelimelerle anlat," dedim.

"'Onu ne kadar uzun sürerse sürsün, bekleyeceğim,' dedi. Çok ikna edici konuşuyordu. 'Gerekirse yıllarca. Bana geri gelene kadar, kefenini gündüz örüp gece geri söken Penelope gibi sabırla bekleyeceğim.'"

Elimde tabancam ve çantamla arabama döndüm. Bournemouth'un dış mahallelerine varana kadar arabayı güneye sürdüm. Orada koridorlarında sanki cenaze müziği çalan ve mor gece lambalarının yangın çıkışlarını işaret ettiği bir motele gittim. Seni almaya geliyorum, dedim Emma'ya. Dayan. Tanrı aşkına, dayan.

* * *

Emma soğuktan ölmüş gibi, ama titriyor. Sanki onu dondurucu denizden çıkarmışım gibi. Bana tutunurken nemli teni yapışıyor. Yüzü yüzüme öyle yapışmış ki, direnemiyorum.

"Tim, Tim, uyan!"

Çırılçıplak bir halde odama girmiş. Örtümü açmış ve donan vücuduyla sarmış beni. "Tim, Tim," diye mırıldanıyor ama "Larry, Larry," demek istiyor. Titriyor ve boşuna sürtünüyor bana, ama ben onun âşığı değilim, sadece boğulmak üzereyken tutunacağı bir gövdeyim. En kısa zamanda Larry'ye koşacak.

"Onu sen de seviyorsun," diyor. "Seviyor olmalısın."

Sonra sessizce odasına süzülüyor.

* * *

Merriman, *Paris*, demişti. Gare du Nord'dan *bir telefon kulübesinden. Onu iyi eğitmişsin.*

Paris, diye düşünüyorum. Yeni bir başlangıç için.

Dee'nin yaşadığı yer, diyor Emma; *yeniden yaşama döndüğüm yer.*

Dee de kim? diye soruyorum.

Dee bir melektir. Dee pes ettiğimde beni kurtarmıştı.

Merriman o parfümlü sesiyle Emma'nın sözlerini yineliyor: Yeni bir başlangıç yapacağım. *Geldiğim yere dönüyorum.*

* * *

Güneşsiz boz renkli bir sabah. Eve kadar uzun bir yol, martılar ve tavuskuşları geldiğimi bildiriyorlar. Adımı söyleyince bahçe ka-

pıları "Açıl susam açıl" demişim gibi önümde açılıyorlar. Sisler içindeki çimenliğin ötesinde Tudor taklidi bir köşk yükseliyor. Kimsenin oynamadığı bir tenis kortu ile içinde kimsenin yüzmediği bir yüzme havuzu. Uzun beyaz direkten ölgün bir İngiliz bayrağı sarkmakta. Evin ardında golf sahası. Uzaklarda eski bir savaş gemisi hayaleti göğe doğru yükselmiş. Aynı yokuşu on beş yıl önce tırmanıp da Ockie Hedges'e çekinerek silah ticaretiyle pek de ilişkisiz olmayan bir işte bize biraz yardım etmesini teklif ettiğim zaman da o gemi oradaydı.

Ockie Napolyonvari masasının ardından, "Ne *tür* bir yardım evlat?" diye soruyor. İşlerini resmi olarak Wight Adası'nda görürse de, yaşamının bu son dönemlerinde bu Bournemouth tepesindeki köşkte çalışmayı yeğliyor.

"Savunma Bakanlığı ile işbirliği yaptığınızı biliyoruz, ama bizimle de bir işbirliği yapacağınızı ummuştuk," diyorum.

"Ne hakkında evlat?" – biraz sinirli gibi – "Açık konuş. Nedir istediğin?"

"Ruslar gizlice silahlanmak için Batılı tüccarları kullanıyorlar," diyorum.

"Mutlaka yapıyorlardır."

"Bu silah tüccarlarından bazıları sizin iş münasebetiyle tanıdığınız kişiler," diyorum ama aslında ortakları olduklarını söylemiyorum. "Sizin bizim haber kaynağımız olmanızı, soruları yanıtlamanızı, bizimle düzenli olarak görüşmenizi rica ediyoruz."

Uzun bir sessizlik.

"*Ee?*" diyor.

"Efendim?"

"Bana ne *teklif* ediyorsun, evlat? Benim çıkarım ne olacak?"

"Öyle bir şey yok. Bu ülkeniz için bir hizmet."

"Bu kadarı da fazla," diyor Ockie Hedges.

Ama bahçede birkaç tur attıktan sonra, yaşlı bir baba ve yasadışı silah ticaretinin en büyük adlarından biri olan Ockie Hedges doğruların safına katılma zamanının geldiğine karar veriyor.

* * *

Üzerinde bir blazer ceket olan uzun boylu bir genç holde önümde yürüyor. Geniş omuzlu ve kısa saçlı. Tıpkı Ockie'nin bütün

adamlarının olmasını istediği gibi. Ockie'nin lambri kaplı çalışma odasının çifte kapısını ok ve yaylarıyla iki bronz savaşçı bekliyor.

"Jason, bize çay getir," dedi Ockie. Hem elimi hem de kolumu tuttu. "Yemeğe de esaslı şeyler hazırla. Bay Cranmer her şeyin en iyisine layıktır. Nasılsın evlat? Uşaklara yemeğe kalacağını bildirdim."

Yetmiş yaşında, tıknaz ve güçlü, yeleğinin altındaki düz karnı üzerindeki altın saat zinciriyle ısınarlama kahverengi elbisesi içinde küçük çaplı bir diktatör. İnsanı selamlarken küçük göğsünü gururla kabartarak sizi de askerlerinden biri yapıyor. Elinizi tuttuğunda boksör yumruğu insanı pençe gibi kavrıyor. Geniş bir pencereden bahçenin ötesindeki deniz görünmekte. Odaya Ockie'nin en değer verdiği ödüller serpiştirilmiş: Başkanı olduğu kriket kulübünden ve ömür boyu Başkanı olduğu polis kulübünden.

"Seni gördüğüme sevindiğim kadar kimseyi gördüğüme sevinmemiştim Tim," dedi Ockie. Sosyal sınıflar arasında sanki radyo dalgalarıymış gibi gidip gelen, bir İngiliz uçak kabin memuru gibi konuşuyor. "Şu telefonu kaç kere açıp da, 'Tim, gel buraya da biraz konuşalım,' demeyi düşündüm bilemezsin. Beni tanıştırdığın o genç bir işe yaramadı. Öncelikle bir berbere ihtiyacı var zaten."

"Haydi haydi, Ockie," dedim gülerek. "*O kadar* da kötü olamaz."

"Haydi haydi de ne demek? Kötüden de beter. İbnenin teki o."

Oturduk ve ben talihsiz halefimin hikâyesini dinledim.

"Bana kapılar açtın Tim ve ben de sana bazı iyilikler yaptım. Mason olmayabilirsin ama sanki öyleymişsin gibi davrandın. Ve uzun yıllar gayet güzel bir işbirliği geliştirdik. Tek üzüntüm Doris'le tanışmamış olmandı. Ama bu yeni getirdiğin çocuk her şey kitabına uysun istiyor. Bu bilgiyi kimden aldın, onu kim söyledi, neden öyle söyledi ve hepsi lütfen iki kopya olsun falan filan. Ama gerçek yaşam böyle değildir Tim. Yaşam esnektir. Bunu sen de biliyorsun, ben de. O neden bilmiyor peki? Zamanı yok, sıkıntısı bu işte. Her şeyin dünden hazır olması gerekiyor. Herhalde bana yeniden işe dönüğünü söylemek için gelmedin, değil mi?"

"Uzun vadeli olarak değil."

"Yazık. Peki, istediğin nedir? Hatırladığım kadarıyla buraya her gelişinde bir şeye ihtiyacın vardı ve ben de seni hiç eli boş göndermemiştim."

Kapıya bakarak sesimi alçalttım. "Büro, ama Büro değil. Bilmem anlatabildim mi?"

"Hayır, anlamadım."

"Kayda geçmeyecek bir şey. Çok hassas. İkimizden başkası olmasın istiyorlar. Eğer bu seni rahatsız edecekse, şimdiden söyle."

"Rahatsız etmek mi? Şaka ediyorsun." O da benim gibi alçak sesle konuşuyordu. "Benden sana bir öğüt, o çocuğu bir araştırsınlar. Bir barış mücadelecisi o. Giydiği o plili pantolonlara bak."

"Eski kötü günlerde ilgilendiğimiz biri hakkında son bilgilere ihtiyacım vardı."

"Kim?"

"Yarı İngiliz yarı Türk biri," dedim, Ockie'nin o korkunç ırkçı damarına basarak.

"Bütün insanlar eşittir Tim. Bütün dinler insanı aynı yere götürür. Adı neydi?"

"Dublin'de bazı kişilerle ve Londra'da bazı Rus diplomatlarıyla çok sıkıfıkıydı. Kıbrıs'tan İrlanda Denizi'ne giden silah yüklü bir gemiyle de ilgisi vardı. O seferde senin de bir hissen vardı hani?"

Ockie o zalim gülümsemesini göstermeye başlamıştı bile. "Bergen yoluyla," dedi. "Ufak tefek bir halı tüccarı, Aitken Mustafa May."

Ockie'yi o üstün belleği için kutlarken, Macclesfield'de *AM'ye ödeme*, diye düşünüyordum.

"Kulaklarını iyice açmana ihtiyacımız var," diyorum. "Özel adresleri, ticaret adresleri, hatta eğer varsa Siyam kedisinin adı falan."

* * *

Ockie'nin kulaklarını açmasının pek bilinen bir yöntemi vardı. Bunu her yaptığında, biz zavallı casusların ancak tahmin edebildiğimiz korkunç bir gizli İngiltere sezerdim, gizli bilgisayarlarda özel işaretler gönderirler, verilen eski sözler, anlaşmalar hatırlatılırdı. Ockie önce taş yüzlü bir kadın olan ve gri tayyörüyle patronunun isteklerini ayakta kaydeden Bayan Pullen'i çağırdı. Kadının diğer görevi de Ockie'nin gelecek kuşaklar için hazırladığı otobiyografisine yardım etmekti.

Ockie asıl amacını gizlemek için kadından istediği işlerin bir listesini yazdırdıktan sonra sanki birden aklına gelmiş gibi, "Ha,

bir de kuzeyde bir yerde Hardwear adında bir şirket hakkında sessiz bir araştırma istiyorum," dedi. "Bay May. Aitken M. May. Onlarla eskiden küçük bir iş yapmıştık, ama şimdi görevde aynı kişiler yok. Kredi durumlarını, şirket hesaplarını, ortaklarını, şu anda neyle ilgilendiklerini, özel adreslerini, ev telefonlarını falan istiyorum."

Bayan Pullen on dakika sonra, istediği bilgilerin yazılı olduğu bir daktilo sayfası getirdi ve Ockie yan odaya geçip kapıyı kapatarak benim güçlükle duyabildiğim telefon konuşmalarına başladı.

Döndüğünde, "Senin Bay May büyük bir satış yapmış," dedi.

"Kimin adına?"

"Mafyanın."

Beklediği rolü oynadım. "*İtalyan* mafyası mı?" diye bağırdım. "Ama Ockie, dünyanın bütün silahları onların elindedir."

"Sen bile bile aptal rolü oynuyorsun," dedi. "Rus mafyası. Gazete okumaz mısın sen?"

"Ama Rusya'da silahtan bol bir şey yok ki. Askerler yıllardır her gelene satıyorlar."

"Orada da çeşitli mafyalar vardır. Belki bazı özel şeyler isteyen mafyalar vardır ve alışverişlerini yaparken komşularının omuzları üzerinden eğilip kendilerini dikizlemesini istemezler. Belki elinde dövizi olup da biraz üstünlük elde etmek isteyen mafyalar vardır." Ockie Bayan Pullen'in verdiği kâğıtlarla kendi notlarına baktı. "Senin Bay May bir aracı. O herifin göstermelik bir kılıftan başka bir şeyi varsa şaşarım doğrusu."

"Ama *hangi* mafya Ockie? Düzinelerce mafya vardır orada."

"Bütün bildiğim bu. Mafyalar. Müşterisi, resmen ortalarda görünmek istemeyen büyük bir ülke olduğundan, sözde son kullanıcısı Ürdün. Gayri resmi olarak mafyadır ve seninki de haddini aşmıştır."

"Neden?"

"Çünkü satın aldıkları şey kendisine göre çok büyük. May boktan bir hurdacıdır. Ama birden Stingerler, ağır makineli tüfekler, tanksavarlar, gece dürbünlü tüfekler ve akıl almayacak kadar çok cephane alıyor. Bunları gönderdiği yer de ayrı bir hikâye. Bazıları Türkiye'nin kuzeyi, bazıları da Gürcistan diyor. Herif küstah da. Geçen gece bir tanıdığını Claridge'de yemeğe davet etmiş. Onu

içeri almalarına şaştım doğrusu. Al. Bu kadar çok adresi olan bir insana asla güvenme."

Elime tutuşturduğu bir tomar kâğıdı çantama yerleştirdim. Jason yemeğe çağırınca içeri geçip sekiz metrelik masif meşe masanın başına geçtik. Ockie zararsız ama evrensel bir nefretle entelektüellere, Yahudilere, siyahlara, Uzak Doğu'nun Sarı Tehlike'sine ve eşcinsellere verdi veriştirdi. Ve Tim Cranmer o iğreti gülümsemesini yüzüne yerleştirip balığını yedi; çünkü son on beş yıldır Ockie Hedges'le yaptığı hep aynı şeydi; ufak tefek adamın gururunu okşamak, bağnazlıklarını duymazdan gelmek ve daha güvenli ve daha sağduyulu bir İngiltere'nin hizmetinde olarak onun o iğrenç mesleğini pohpohlamak.

"Bence doğuştan kusurlular. İnsandan aşağı bir seviyedeler. Sizlerin bu gibilerini öldürtmediğinize şaşıyorum doğrusu."

"O zaman geriye kimse kalmazdı Ockie."

"Kalırdı. Biz kalırdık. O kadarı da yeter zaten."

Yemekten sonra her yaprağın yerli yerinde olduğu bahçeye hayranlık duyma zamanıydı. Sonra antik silah koleksiyonuna yeni parçalar ilave edilmişti. Silahlar bir asansörle inilen bodrumda iyi şarap gibi belirli derecede bir ısıda saklanırdı. Saat dörtte kollarını kavuşturmuş olarak kapı önündeydi; bir tepede yaşayan çocuksuz ve yaşlı bir zorba, ardında da direkte dalgalanan İngiliz bayrağı. Alçakgönüllü Ford'uma binerken arkamdan bakıyor.

Çenesini kaldırarak, "Yurdun senin için bu kadarını mı yapabildi?" diye sordu.

"Yeni Çağdayız artık Ockie. Ne şişkin masraflar var, ne de gıcır gıcır arabalar."

"Buraya daha sık gel, belki de ben sana bir tane gıcır gıcır araba alırım," dedi.

* * *

Yine yola koyulunca hareket bir süre için korkularımı köreltti. Kimi zaman yolda önüme konaklanacak bir yer çıkıyordu ama içeri sinmiş sigara kokusunu ve üstü mumlu masaları düşününce hevesim kırılıyordu. O yüzden iyice yorulana kadar sürdüm arabayı. Birden yağmur başladı ve ufukta hava iyice karardı. Emma gibi ben de, sadece doğru dürüst bir yemek bile olsa, beni avutacak bir kon-

for ihtiyacı duydum. Karşıma çıkan ilk köy bana bu konforu sundu: Taş avlulu eski bir posta arabası hanı ve çerçeve içinde bir menü. Beni genç bir köylü kızı karşıladı. Rozbif ve odun ateşi kokusu aldım. Mutluluk duydum.

Resepsiyondaki kız elindeki oda listesine bakarken, "Mümkünse binanın sakin tarafında olsun," dedim.

Tam o anda gözüm kızın çıplak kolunun ardındaki bir dizi rakamın yazılı olduğu, başaşağı duran bir kâğıda ilişti. Ben pek rakamları aklımda tutamazsam da, tehlikenin kokusunu uzaktan alırım. Kâğıtta ad yoktu, sadece dörtlü gruplar halinde dört rakamlı sayılar. Kâğıdın üzerinde DİKKAT yazıyordu ve gezgin satıcı Colin Bairstow'un çoktandır müşterisi olduğu bir kredi kartı şirketinden geliyordu.

Ama bu müşterilik artık sona ermişti. Bairstow adına düzenlenmiş kredi kartımın numarası kâğıdın sağ sütununun en altındaydı.

Resepsiyon memuru, "Nasıl ödeme yapacaksınız, efendim?" diye sordu.

"Nakit," dedim ve elim titremeden kayıt defterine yeni adımı yazdım: Henry Porter, The Maltings No.3, Shoreham, Kent.

* * *

Odamda oturuyordum. Kendi kendime, arabadan kurtul, diye düşündüm. Plakalarını sök. Sonra sakinleşmeye çalıştım. Ford biliniyorsa bu bir işe yaramazdı. Ama biliniyor muydu? Ya ben? Pew-Merriman kendi durumlarını polise açıklamadan benim ardıma adam salabilirler miydi? Casuslarıma kimi zaman şöyle derdim: Derin bir soluk alın ve yatağa uzanıp gözlerinizi kapatın.

Yıkandım, traş oldum, temiz bir gömlek giydim. Yemek salonuna inip oradaki en iyi şaraptan bir şişe ısmarladım. Yatağıma yattığımda kulağımda hep fısıltılar vardı: *Kuzeye gitme, Mişa... Mişa lütfen dikkat et... Eğer yola çıkmışsa hemen geri dönsün.*

Ama bu yolculuğu ben seçmiş değildim. Ben bir yerden bir yere aktarılıyordum ve Orman'ın ya da bütün gölgeler vadisinin beni gözetleyip gözetlemediğine boşvermeliydim.

* * *

Yokuş dik ve ev de yaşlı arkadaşları arasında ayakları yere sağlam basan ciddi yüzlü yaşlı bir hanımefendiye benziyordu. Kilise

Okulu'na benzer bir cephesi ve sabah güneşinin saçtığı rengârenk pırıltılarıyla etrafı cennete çeviren renkli camdan bir sundurması vardı. Dindar tül perdeleri, bir yas havası, çiçekleri, kuş evi ve altın yapraklarını döken bir kestane ağacı da.

Zili çalınca merdivenlerde güçlü, genç birinin ayak seslerini duydum. Saat dokuzu yirmi beş geçiyordu. Kapı açıldığında karşımda blucinli ve kareli gömlekli genç ve güzel bir kadın belirdi. Gülümsüyordu ama benim umduğu kişi olmadığımı görünce gülümsemesi soldu.

"Özür dilerim," dedi. "Sizi bize sürpriz yapan biri sanmıştık. Değil mi Ali? Baban sanmıştık." Sesi dünyanın öteki ucundan gelen bir sesti, ama yumuşaktı. Yeni Zelandalı olduğunu tahmin ettim. Arkasında boyu beline kadar gelen, çıplak ayaklı Asya melezi bir oğlan vardı.

"Bayan May mi?"dedim.

Gülümsemesi geri geldi. "Eh, öyle de denilebilir," dedi.

"Erken geldiğim için özür dilerim. Aitken'le randevum vardı."

"Aitken'le mi? Burada, evde mi?"

"Adım Pete Bradbury. Müşterisiyim. Aitken'le sürekli iş yaparız. Saat dokuz buçukta burada randevum vardı." Hâlâ canlı ama yumuşak bir tonda konuşuyordum: Güneşli bir sonbahar sabahı kapı önünde çene çalan iki kişi.

"Ama o bayileri eve *hiç* çağırmaz ki." Kadının gülümsemesi yalvaran ve hafifçe de inanmayan bir ifade almıştı. "Herkes satın almak için mağazaya gider. Değil mi Ali? Kural budur. Baba işini asla eve getirmez, değil mi küçüğüm?" Çocuk annesinin elini tuttu ve eve doğru çekiştirdi.

"Ben onun çok iyi bir müşterisiyim. Bir süredir iş yapıyoruz. Kural olarak işini özel yaşantısına karıştırmadığını biliyorum ama bana gösterecek özel bir malı vardı."

Kadın etkilenmişti. "Siz o *büyük* müşteri misiniz? Bizi çok zengin edecek kişi siz misiniz?"

"Umarım öyle olur. Ben de onun *beni* zengin edeceğini umuyorum."

Kadının kafası daha da karıştı.

"*Unutmuş* olamaz," dedi. "Aitken bunu unutmuş olamaz. Gece

gündüz sizin işinizi düşünüyor. Belki de yoldadır." Sonra yine kuşkuya kapıldı. "Acaba siz yanlışlıkla mağaza yerine buraya gelmiş olabilir misiniz? Demek istediğim havaalanından doğruca oraya gidebilirdi. Bazen tuhaf şeyler yapıyor."

"Ben hiç mağazaya gitmedim. Hep Londra'da buluşurduk. Mağazanın nerede olduğunu bile bilmiyorum."

"Ben de. Ali, yeter artık. Demek istediğim, o asla böyle bir şey yapmaz. Yurtdışındaydı. Şimdi dönmek üzeredir. Her an burada olabilir belki de."

Konuşması dönüp dolaşıp aynı yere gelene kadar bekledim.

"Peki, bari içeri gelin de o gelene kadar bir fincan çayımızı için," dedi. "*Çok* kızacaktır. İnsanlar *kendisini* bekletirse çok kızar. O bakımlardan hiç doğulu değildir doğrusu. Benim adım Julie."

Kadının arkasından içeri girdim, onlar gibi ayakkabılarımı çıkartıp kapının yanındaki diğer ayakkabıların yanına bıraktım.

* * *

Oturma odası hem mutfak hem de oyun odasıydı. Bir köşede eski bir bebek evi, hasır koltuklar, İngilizce, Türkçe ve Arapça gelişi güzel yerleştirilmiş kitaplar, gümüş kaplama bir semaver, ipekli işlemeler ve duvarda Kuran'dan ayetler vardı. Duvardaki süslü çerçevede Osmanlı karanfilleri ile bir Mısır haçı da gözüme ilişti. Kapının üstünde cinleri kovmak için yaldızlı ve mavi bir nazar boncuğu asılıydı. Oymalı bir duvar dolabında atın üzerinde bir ana tanrıça figürü vardı. Televizyonun üstünde Julie ile sakallı bir adamın stüdyoda güller arasında çekilmiş renkli bir fotoğrafları duruyordu. Televizyonda ise bir çizgi film oynuyordu. Kadın televizyonun sesini kıstı ama Ali mızmızlanınca tekrar açmak zorunda kaldı. Julie çay ve bisküvi ikram etti. Uzun bacakları vardı ve bir modelin o rahat yürüyüşüyle ortalıkta dolanıyordu.

"Bunun ne kadar olağandışı ve aptalca olduğunu bilseniz," dedi. "Hiç böyle bir şey yapmazdı. Siz... buraya yalnız *bu iş* için gelmediniz ya?"

"Önemli değil," dedim. "Ne zamandan beri yurtdışındaydı?"

"Bir hafta oluyor. Sizin uzmanlığınız ne üzerine?"

"Efendim?"

"Hangi tip üzerinde çalışırsınız?"

"Hangisi olursa. Hemedan. Beluci. Kilim. İmkân bulabilirsem hepsinin en iyisi. Siz de bu işle ilgileniyor musunuz?"

"Pek sayılmaz." Kadın gülümsedi, beklemekte olduğu için gözü hep penceredeydi. "Ben Ali'nin okulunda öğretmenim. Değil mi Ali?"

Kadın yan odaya geçti, Ali de peşinden gitti. Telefon ettiğini duydum. Mutlu çiftin resmine daha yakından baktım. Fotoğrafçı onları oturur pozda çektiğine iyi etmişti. Ayakta dursalardı Bay Aitken Mustafa May cilalı ve topuklu ayakkabılarına karşın sakallı başıyla kadının ancak omuzlarına gelecekti. Ama gülümsemesi gururlu ve mutluydu.

Kadın geri gelince, "Telesekreterden başka bir şey çıkmıyor," dedi. "Bütün hafta hep aynı şey. Oysa mağazada bir sekreter ve bir depocu var. Neden makineyi kapatıp telefonlara kendileri yanıt vermezler ki? Saat dokuzdan itibaren orada olmalılar."

"Onların evlerini arayamaz mısınız?"

"Aitken çok garip insanları işe alır," dedi, başını iki yana sallayarak, "Bunlara da Garip Çift der, *kadın* emekli bir kütüphane memuru falan, *adam* da emekli askerdir. Ovada küçük bir evde otururlar ve keçilerinden başka kimseyle konuşmazlar. Aitken de açıkçası onları bunun için tutar zaten."

"Telefonları yok mu?"

Kadın yine pencere önündeydi. "Sularını kuyudan çekerler. Ne telefon vardır ne de başka bir şey. Aitken'in mağaza demediğinden *emin* misiniz? Kabalık etmek istemiyorum ama buraya *hiç* müşteri getirmemişti de."

"Nereye gitmişti?"

"Ankara. Bağdad. Bakü. Nasıl olduğunu bilirsiniz. Burnu bir koku aldı mı, kendisini durdurmak olanaksızdır." Parmaklarını sıkıntıyla pencere kenarında tıkırdattı. "Müslüman yanı işte. Kadınları isten uzak tutmak gerektiğine inanır. Onu ne zamandır tanıyorsunuz?"

"Altı, belki de yedi yıl oldu."

"Tanıdığı insanlardan söz etmesini isterdim. İçlerinde çok ilginç kişiler olduğundan eminim."

Yokuş yukarı gelen bir taksi yavaşlamadan geçip gitti. Boştu.

"Onlara neden *para* öder bilmem ki? Bütün gün telesekreteri

dinleyip kıçüstü oturmaktan başka şey bilmeyen iki zombi. Sizin için çok üzgünüm. Aitken onları öldürecektir."

"Aman Tanrım!"

"Hangi uçağa bineceğini bile söylememek gibi garip bir alışkanlığı vardır. Kendisini havaya uçuracaklarını falan sanır. Kimi zaman öyle *gariptir* ki. Bakalım sonunda *ben* mi *ona* benzeyeceğim, yoksa *o* mu *bana*, çok merak ediyorum doğrusu."

"Arabası ne marka?"

"Mercedes. Metalik mavi. Yeni. İki kapılı. O araba onun gururu ve neşesidir. Sizinle yaptığı anlaşma sayesinde aldı."

"Yurtdışına çıktığında arabayı nerede bırakır?"

"Kimi zaman havaalanında. Kimi zaman mağazada."

"Terry ile gitmedi değil mi?"

"Kim?"

"Aitken'le yaptığımız işte benim ortağım sayılır. Terry Altman. Neşeli bir arkadaştır. Çok konuşur. Sally adında yeni bir sevgilisi var. Sally Anderson. Ama her nedense arkadaşları kendisine Emma derler."

"Eğer iş arkadaşlarıysa boşuna yorulmayın."

Ayağa kalktım. "Bir yanlış anlaşılma oldu herhalde. Ben şimdi mağazaya gidip sekreteri uyandırmaya çalışayım. Bir şey öğrenirsem sizi ararım. Adresi var bende. Yokuşun aşağısından bir taksiye binerim artık."

Ayakkabılarımı giyip bağladım. Güneşe çıktım. Boğazım düğümleniyor, kulaklarım uğulduyordu.

ON İKİNCİ BÖLÜM

Arabayı sürerken, yollar daralıp dikleşiyordu. Tepelerin yukarılarındaki kayaların üst kısımları sanki yanmış gibi kararmıştı. Damları düz taştan, yıkık duvarlı, yollarına eski araba lastikleri ve plastik torbalar saçılmış bir köye girdiğimde taş duvarlar üzerime kapanacak gibiydi. Yoluma domuz yavruları ve tavuklar çıkmış, meraklı koyunlar beni gözetlemişlerse de hiç insana rastlamadım. Yanımdaki koltukta Ockie'nin Aitken May'ın kabarık adres listesinin yanında açık bir de harita duruyordu.

Taş duvarlar geride kalınca yer yer güneşin aydınlattığı ve derelerle bölünmüş geniş bir vadiye çıktım. Cetvelle çizilmiş gibi görünen dörtgen çayırlarda kestane rengi atlar otluyorlardı. Ama ben geç kalmış olma korkusuyla bu manzara karşısında zevk değil umutsuzluk duyuyordum. Neden çocukluğumda burada hiç oynamamış, neden hiç bu çayırda koşmamış, şu kulübelerden birinde yaşamamış, nehir kıyısında onunla hiç sevişmemiştim? Neden bu renklerin resmini yapmamıştım? Emma, bütün bu umutlar sendin işte.

Yol kenarında durup haritaya baktım. Nereden çıktığını anlamadığım yaşlı bir adam arabanın camının dışında belirdi, buruşuk yüzü bana gittiğim ilk yatılı okuldaki oyun sahasının bekçisini hatırlattı.

"Su deposunu geçtikten sonra Gospel Hall'da sağa dönün . . . önünüze bir değirmen çıkana kadar gidin . . . sonra da o yol bitene kadar devam edin . . ."

Kambur tepelere doğru sürdüm arabayı. Benekli bir yeşilden maviye dönen karaçam koruluğuna doğru. Tam ilk tepeyi aşmıştım ki, sanki yolun kenarında, başında düz golf şapkasıyla Larry'yi gördüm, bir elini Emma'nın omzuna atmış, diğeriyle de beni durdurmak için işaret ediyordu, oysa Larry ile Emma sandığım çift, yanlarında köpekleriyle yolculuk eden iki gezginden başkası değildi.

İkinci tepeyi aştığım sırada dikiz aynasından baktığımda adamın bana el işareti yaptığını gördüm. Ama içimdeki korku, bu endişeli fantezilerden daha beterdi. Yarım yamalak uyarılar arkamda bıraktığım yol boyunca çınlayan sesleriyle beni izliyordu. "*Bir hafta,*" demişti Julie, "*Hep telesekreter çıkıyor, tam bir haftadan beri . . .*"

Yaşlı adamın bana tarif ettiği gibi Gospel Hall'dan sağa döndüm, sonra gözleri oyulmuş bir canavara benzeyen değirmen kalıntısını gördüm. Artık yol diye bir şey kalmamıştı, bir dereyi aşıp çürüyen karnabaharlar, plastik şişelerle, turistlerin ve çiftçilerin çöpleriyle dolu bir alana girdim. Tenekeden yapılmış bir evin kapısı önünde toplanmış çocuklar bana bakıyorlardı. İkinci bir dereyi ya da aynı dereyi ikinci kez geçtim, bir taş ocağının yanından saptım ve turuncu bir ok ile TEÇHİZAT TOPTAN SATIŞ yazısını gördüm. Oku izleyince farkına varmadan epey aşağı inmiş olduğumu anladım; şimdi önümde alt yamaçları ağaçlarla dolu, ağaçların berisinde yemyeşil çimenlikleriyle yeni bir vadi uzanıyordu. Bir başka ok tahta bir bahçe kapısını gösteriyordu. Sarı bir tabelada ÖZEL YOL diye yazıyordu. Arabadan inip bahçe kapısını açtım, arabayla içeri girdikten sonra tekrar inip kapıyı arkamdan kapattım. Bir tabelada TEÇHİZAT İLERDE diye yazıyordu.

Yolun iki yanına dikenli tel çekilmişti. Dikenlere koyun yünleri takılmıştı, kayalar arasında beyaz renkli sığırlar otluyorlardı. Yol yokuş yukarı çıkıyordu. Üç yüz metre kadar ilerde kimi pencereli kimi penceresiz çiftlik binaları gördüm. Bunlar bir yanda yüksek binaları, öteki yanda kümesleri ve domuz ağılllarıyla bir yük katarını andırmaktaydı. Yol beyaz bir köprüden geçiyordu. Bir tabelada DAVETLİ ZİYARETÇİLER yazmaktaydı. Turuncu bir ok doğruca evi işaret ediyordu.

Köprüyü geçince evin önünde burnu bana dönük mavi bir Mercedesin park edilmiş olduğunu gördüm. Metalik, demişti kadın. Ama mavinin metalik olup olmadığını seçemiyordum. İki kapılı, demişti. Ancak arabanın burnu bana dönük olduğundan kapılarını sayamadım. Yine de, kötü tahminlerime karşın, kalbim umutla çarpmaya başladı. Aitken May burada. Dönmüş. Evde. Onlarla. Larry de burada. Larry uyarıya karşın kuzeye geldi. Larry zaten ne zaman uyarılara kulak astı ki? Sonra da Emma'yı bulmak için Paris'e gitti.

Eve yaklaşınca içeri girmemi engellemek istercesine tepeden aşağı beyaz bir toz bulutu yuvarlandı, sonra üzerimden aşıp yola doğru uzaklaştı. İki araba daha vardı: Bir Volkswagen Golf, bir de anteninde üç köşeli solmuş kırmızı bir flama olan ve lastikleri sönmüş hurda bir gri Dormobile. Volkswagen avlunun uzak bir yerinde park etmişti. Dormobile ebedi istirahatgâhı olduğu anlaşılan samanlıkta duruyordu. Artık Mercedesin iki kapılı ve boyasının metalik olduğunu, camlarının da toz, toprak kaplı olduğunu görebiliyordum. Julie, "*sizin işiniz sayesinde aldı,*" demişti. Telefon antenini görünce o gururlu ve pek de İngilizi andırmayan doğulu sesi hatırladım: *Merhaba Sally, Teçhizatçı, arabadan arıyor...*"

Kırmızı Fordumu park ederken daha önce çözmüş olmam gereken bir sorunla karşı karşıyaydım: Çantamı yanıma mı alayım, yoksa arabada mı bırakayım? Eve sırtımı dönüp arabanın açık kapısı ardına gizlenerek tabancayı çantadan çıkartıp bir kere daha belime soktum. Bunu yapmaya bayağı alışmaya başlamıştım artık. Çantayı arabanın bagajına kilitledim. Mavi Mercedesin yanından geçerken elimi kaputuna sürdüm. Buz gibiydi.

* * *

Evin ilk girişinde, siyah ocak tuğlasından yapılmış, fırtınaya karşı orunaklı bir sundurma vardı. Ev kapısı yeşildi. Zilin yanında bir mikrofon vardı. Bir yanında da üzerinde rakamlar olan çelik bir levha. Ya zile basıyordunuz, ya da çelik levhadaki düğmelerle şifreyi giriyordunuz. Kapının bir dikiz deliği, iki yanında renkli cam parçaları vardı. Camın arkasının görünmemesinden, arka tarafa tahta çakılmış olduğunu anladım. Ucu kıvrılmış bir kartvizitin üstünde "Aitken Mustafa May, BADA, Doğu Halıları, Sanat Eserleri Teçhizat Şirketi" yazıyordu. Zile basınca, sesin içerde çınladığını duydum: O insanı sakinleştirdiği söylenen ama aslında sinir bozan çıngırak sesli bir zil. Gözlerimi Volkswagen'den ayırmadan bir daha çaldım. Bu yılın tarihi. Yerel plakalar, Mercedes gibi. Mercedes gibi mavi. Ve yine onun gibi toz, toprak içinde. Aitken voliyi vurduğunda herkese yeni birer araba, diye düşündüm. *Siz o büyük müşteri misiniz? Bizi çok zengin edecek kişi siz misiniz?* Hayır, o kişi aslında arkadaşımdır: Kafkas halıları almak için ödeyecek otuz yedi milyon çalıntı sterlini olan odur.

Zili üç kere daha çaldım. Çıngırak seslerini dinlemek yerine, evin cephesi boyunca başka bir kapı aradım ama bulamadım. Pencerelerden de sadece beyaza boyanmış tuğla duvarlı bir koridor görünüyordu. Camı vurduğumda beni karşılayacak dost bir yüz görmedim, hatta Larry'ninkini bile.

Arkaya geçip eski bir bıçkıhanenin kalıntıları arasından yürüdüm; paslı dairevi testereler, kayışları aşınmış ağır makineler, yıllar önce kesilip düştükleri yerde kalmış kütükler, paslı bir balta, üzeri yosun ve otlarla kaplı talaş yığınları. Hepsi de sanki bir tek emirle terk edilmiş gibi. Bir bıçkıcı ile adamlarını yıllar önce her şeyi böyle bırakıp kaçmaya iten nedenin ne olabileceğini düşündüm. Ve Aitken Mustafa May, depocusu ve sekreteri, yeni arabalarını terk edip bıçkıcıyı neden izlemişlerdi?

Sonra kan gördüm, belki de onu daha önce görmüştüm de, kafam başka şeylerle meşgul olduğundan fark etmemiştim. Bir parça cinsiyeti belirsiz kan. Emma'nın da olabilir Larry'nin de. Talaşların üstünde otuz santim uzunluğunda ve on beş santim eninde kurumuş kan. Çok yağlı, çok şişkin bir kan pıhtısı; öyle ki ilk gördüğümde kurumuş bir sıvı artığı değil, katı bir madde olduğunu sandım. Eğilip almak üzereydim ki, elim birden geri gitti ve talaşların arasından Emma'nın solgun ölü yüzünü görür gibi oldum. Uzanıp karıştırdım ama talaş yığının dibinde bir şey yoktu.

Ancak keskin gözlü bir detektifi bir sonraki ize götürecek damlalar ya da lekeler de yoktu. Bir parça kan vardı ve bu bir talaş yığınının üstünde, yığın da arka kapıdan beş adım berideydi. Talaş yığını ile arka kapı arasında her iki yönde pek çok ayak izi vardı ama bu sefer bunların cinsiyeti belirsiz değildi; bir erkeğin ayak izleriydi: Ya spor ayakkabısı ya da sıradan düz tabanlı herhangi bir özelliği olmayan ayakkabılar. Ama yine de bir erkeğe ait izler ve birkaç kez gidip gelmekten çiğnenmiş çamurun yağlı izini bırakmış. Kapı ile kan gölü arasında gidip geliyor.

İz belki de orada bitmiyordu. Talaş yığınının ardında iki lastik tekerlek izi. İzler araba tekerleği olmayacak kadar dardı; motosiklet tekerleğinin izi olabilirdi, ancak iki tekerlek izi olduğuna göre bu belki de daha çok bir çiftlik aracı olabilirdi. İçimden bir ses telaş etmememi, tekerlek izleri yerine, kan gölünün sahibiyle ilgilenmemi söylüyordu.

Bir römork mu? O, teknelerin karadan nakledilmesinde kullanılan, günün en sıkışık saatinde Somerset içinden geçip yolları daha da tıkayan taşıyıcılardan biri mi? Bir top arabası mı? Bir cenaze arabası mı? O tür bir römork mu? Nereye gittiğini tahmin etmek olanaksızdı, çünkü birkaç metre sonra beton bir yol başlıyordu. Ve beton yol hiçbir yere gitmiyordu, bu arada tepeden aşağı yepyeni beyaz bir bulut kümesi yuvarlanmaya başlamıştı.

Arka kapının kilitli olması beni önce duraksattı, sonra aniden öfkelendim. Hem de acı, umutsuzluk, çaresizlik, korku gibi kapılabileceğim yararsız duygulardan en engelleyici ve yetişkinlere en az yakışanının öfke olduğunu bile bile. Arabaları yakından incelemek üzere bir iki adım atmıştım ki, öfkem beni birden yarı yolda durdurdu, geri çevirdi ve kilitli kapıya saldırmaya yöneltti. "Açın! Lanet olsun! Açın!" diye bağırarak yumrukladım kapıyı. "Larry! Emma!" Birkaç omuz darbesi indirdimse de, bundan etkilenen kapıdan çok omzum oldu. Kendimi kaybetmiş olmamdan gelen o tedbirsizlikle, "May! Aitken May!" diye bağırdım. "Larry! Emma!" kütüklerin yanında duran paslı baltayı hatırladım. Daha usta bir casus, kilidi 38'liğiyle darmadağın ederdi, ama ben o sırada kendimi pek de usta hissetmiyordum ve zaten dalgınlığımdan kapının kilitli olup olmadığını bile durup düşünmüş değildim. Larry'ye saldırdığım gibi, ama bu kez baltayla, kapıya yüklendim.

İlk darbem kapıda bir yarık açmış ve bir karga sürüsünü havalandırmıştı. Evin çevresindeki ağaçlar seyrekti ve çoğu kurumuş olduğundan etrafta karga bulunmasına şaşmıştım doğrusu. Daha boy atar atmaz kurumuş, rüzgâr yanığı, biçimsiz bir sıra ağaç. İkinci darbem kapıyı da sol bacağımı da bir iki santim farkla sıyırdı. Ama baltayı bir daha savurdum. Dördüncü darbede ise kapı kâğıt gibi parçalandı. Baltayı açılan gedikten fırlatıp, "Çekilin! Geri durun piç kuruları!" diye kükreyerek ben de ardından içeri daldım. Bağırıp çağırmam belki de insanın cesaretini toplamak için ıslık çalması gibi bir şeydi, çünkü yere baktığımda ayağımın dibinde ilkini andıran, ama çok daha büyük bir kan gölü görmüştüm.

Ve o kirişli çiftlik mutfağında gözlerim, parçalanmış kapkacak, yerlere saçılmış çatal bıçaklar ve tencereler, devrilmiş masa ve iskemleler ve parçalanmış ocağın ardındaki badanalı duvara çizilmiş olan bir ağaç resminden önce o kan gölünü seçmişti. Ve ardından

da bir kalemle ya da bir boyayla mutfağın beyaz duvarına çizilmiş gövdesi dümdüz ağacı gördüm – dalları yana doğru yayılan bir kestane ya da sedir ağacı ve ağaçtan damlarken çam kozalakları ve iğneleri gibi kuruyup kalmış kan. Orman gözetliyordu.

Simon Dugdale'in, *Osetya Ku Klux Klanı* dediğini duydum yine. *KGB tarafından beslenen karanlık bir grup . . .*

Ama bütün bunları ayaklarımın altındaki kanı gördükten sonra incelemiştim. Ve bir sonuca varacak kadar inceledikten sonra da – herhalde beni canlılardan çok ölülerden koruması için – tabancamı elime alarak koridora çıktım. Orada bize eğitim kampında öğretildiği gibi sol kolumu yüzüme doğru çaprazlamasına tutarak, "Aitken Mustafa May. Çık dışarı! Neredesin?" diye bağırarak yürüdüm ama aslında bağırmam gereken adların hâlâ "Larry" ve "Emma" olduğunu biliyor ve onları bulmaktan da korkuyordum. O yüzden belki de en korktuğum şeyi görmemek için sol kolumu yüzüme doğru kaldırmıştım.

Ayağımda Oxford'da Ducker'dan alınma, el yapımı, yekpâre kauçuk tabanlı kır ayakkabıları vardı. Omzum üstünden bakınca tozlu parke üzerinde yapışkan ayak izleri gördüm. Kanın sahibinin kim olduğu her ne kadar belli değilse de, izlerin bana ait olduğu kesindi. Kapalı bir kapının önünden geçerken, "Hey! Kim var orada?" diye bağırdım. Sonra o boru gibi sesimle, "May! Aitken May!" diye bağırdım. Ancak benim bu haykırışımı izleyen sessizlik, gelebilecek herhangi bir yanıttan çok daha meşumdu ve bunun Orman'ın sessizliği olmasından korktum.

Bir pencere önünden geçerken dışarda otlayan sığırlarla köprüyü gördüm ve bana dışardaki dünyayı yeniden algılatan bu görüntüye şükrettim. Kapalı bir başka kapıyı da geçtikten sonra, balta marifeti ile açtığım arka kapı yerine araştırmaya ön kapıdan başlamaya karar verdim. Ayrıca, ben sağ elimi kullanırım ve eğer orta yaşlı bir komando gibi davranacaksam tabancamı sağ elimde tutup kapıların sol tarafımda olmasını yeğlerim. Eğitim okullarında ve filmlerde böyle yapmayabilirler, ama bu yaşımda bana doğal gelen buydu ve herhalde tabancayı iki elimle tutacak değildim.

Ne zaman Emma ile yatsam, her seferinde aklıma takıldığı gibi bu anda da sık sık yaşımı düşünüyordum. Bu işi yapabilir miyim? Tutkularıma karşılık çok mu yaşlıyım? Bunu daha genç biri daha

iyi yapmaz mıydı? Giriş holüne varmıştım. Sakin ol Cranmer. Koşma, yürü.

Öncekine göre daha sakin bir sesle, "Evde kimse yok mu?" diye seslendim. "Ben Cranmer. Tim Cranmer. Sally ile Terry'nin arkadaşıyım."

Yumuşak döşemeli iskemleler. Bir sehpa, halıcılık ve antikacılıkla ilgili, epey elden geçmiş mesleki dergiler. Bir masa üzerinde telesekreter: Hâlâ çalışan telesekreter. Şemsiyelikte kurutulmak üzere açılmış bir kadın şemsiyesi. O gün yağmur mu yağıyordu? Hangi gün? Arka kapı dışında çamurdaki ayak izlerini hatırla.

Duvarda, çölde alçak irtifadan uçan jet uçaklarının bir posteriyle, Asya işi nakışlı örtüler. Masa üzerinde kirli çay fincanları ve içi izmarit dolu, minyatür bir otomobil lastiği biçiminde bir kül tablası. Fincanın dibinde kalan çayın kalıntıları koyu renkli, sütsüz ve şekersiz. Rus çayı mı? Rus çayı olsaydı o zaman şekersiz içilmezdi. Asya çayı? O zaman da o kadar koyu renkli olmazdı. İkisinin arasındaki o büyük doğal engelden gelen bir çay belki de. Ve Larry'ninkiler gibi Rus sigaraları.

İlk kapıyı açacakken bir an duraklayıp bir ayak sesi, yoldan bir araba sesi ya da postacının kapıyı vurarak neşeyle, "Evde kimse var mı?" diye seslenmesini bekliyorum. Çok iyi bildiğim gibi kırsal bölgeler asla sessiz değildir, ancak ben telaşımı artıracak bir şey duymamıştım. Kapının kolunu yoklamadan hemen çeviriyor ve mümkün olduğu kadar sertçe açıyorum. Sonra kendim de hemen ardından atılıyorum eğer içerde biri varsa, eğer ölmemişlerse, kendilerini şaşırtmak için.

Ama aynı sürpriz daha önce yapılmış olmalı ki, oda sistematik bir şekilde darmadağın edilmiş. Masanın çekmeceleri çıkarılıp, içindekiler gibi yere atılmış. Faks ve fotokopi makineleri tanınmayacak derecede parçalanmış. Masanın önündeki koltuk içi dışına çıkacak şekilde yarılmış. Dosya dolapları yere devrilmiş ve paramparça edilmiş. Perdeler savrulan bıçak darbeleriyle lime lime olmuş. Odada oturan kişinin hangi cinsten olduğu belli değilken araştırmalarımla, bir zamanlar bu odada bulunan bir kadına ait izler fark ediyorum: Yapay deriden bir omuz çantasının bir parçası, Emma'nın zevkine uygun değil. Emma'nın hiç kullanmayacağı bir rujla lekelenip atılmış bir kâğıt mendil; ayak altında yamyassı edil-

miş rujun kendisi de duruyor. İnsan külü gibi serpiştirilmiş yüz pudrası. İçinde parkmetrelere uyacak bozuk paralar olan bir kadın para çantası. Parçalanmış bir uzaktan kilitleme aygıtıyla, bir Volkswagen anahtarı.

Ve bir çift ayakkabı. Emma'nın sevdiği botlara ya da siyah bağcıklı çocuk ayakkabılarına benzemeyen, bütün gün masa başında çalışırken ayaklarınızın biraz hava alması için kolaylıkla çıkarabileceğiniz tipten alçak kenarlı, hemen hemen yeni, otuz sekiz numara kahverengi ayakkabılar. Emma'nın ayakları otuz altı numaraydı.

Bir zamanlar Aitken Mustafa May'ın sekreteriyle patronun odalarını birbirine bağlayan iki kapı varmış. Bu iki kapı birbirlerinden bir karış mesafede; üzerleri düğmeli çirkin bir yeşil plastikle kaplıymış. Ancak May bu düzenlemeden nasıl bir mahremiyet elde etmek istemişse, şimdi artık buna olanak kalmamıştı; birinci kapı kibrit gibi küçük parçalara ayrılmış, ikincisi de masanın üstüne yatırılmıştı. Kurbanın üzerine böyle bir tahtanın uzatıldığı ve orada günahlarının yükü altında pestilinin çıkarıldığı ortaçağ işkencelerini hatırlatıyordu. Ancak burada kapının üzerine, silah ve nişancıların dergileri, silah katalogları, bayilerin stok ve fiyat listeleri, tankların, topların, ağır makineli tüfeklerin, roketatarların, savaş helikopterlerinin ve torpido botların parlak fotoğrafları yığılmıştı.

Adımlarımı bu dağınıklığın arasında titizlikle atarken eve girenlerin niyetleri karşısında şaşırmıştım. Sanki silah işiyle ilgili her şey bir puta tapma sembolü olarak görülüp sistemli bir şekilde araştırılıp yok edilmiş gibiydi; ancak bildiğim kadarıyla yandaki banyonun lavaboları, küvetin içine atılmış cam raflar ve tuvaletin içine sokulmuş perdeler gibi hiç de silahla ilgili olmayan şeyler de aynı akibete uğramıştı.

En çok hakarete uğrayan şeyler de Aitken Mustafa May'ın en değer verdiği şeylerdi: Farklı kadınlardan oldukları anlaşılan çocuklarının fotoğrafları, sahibinin gururu olan yeni Mercedes'in evrakları, bronz figürler ve antika seramik vazolar; parçaları hâlâ asılı bulunduğu koltuğun arkasından sallanan, Aquascutum mağazasından alınma yepyeni lacivert takım elbisenin ceketi; üzerinde durduğu masayı bile parçalayan sert darbelere maruz kalan tezhipli Kuran; herhalde Julie ile Aitken'in evde gördüğüm resimleriyle aynı yerde çekilmiş, ama bu sefer sanki bir Karayipler yatının güvertesindey-

miş gibi mayosuyla gülerek kameraya poz veren Julie'nin fotoğrafı. Ve Aitken'in öteki yaşamının ciddi ödülleri: Çiçek vazosu olarak kullanılmak üzere kesilmiş büyük mermi kovanı ve kendisine minnettar ama kimliği belli olmayan bir müşterisi tarafından armağan edilmiş gümüş kaplama zırhlı personel taşıyıcı biblosu; ikisi de yamyassı.

Koridora çıkıp geldiğim yoldan döndüm. Mutfak kapısı hâlâ açıktı ama önünden hiç bakmadan geçtim. Bakışlarım önüme çıkan çelik kapıya dikilmişti. Kilidin üzerinde bir tomar anahtar asılıydı, ben kilide sokulmuş olan anahtarı çevirirken gözüm aralarındaki Aitken May'ın Mercedes'inin anahtarına takıldı. Anahtarları cebime indirirken çelik eşiği aştığım sırada arkamdaki açık kapının aralığından gelen ışıkta önümdeki koridorun, tuğla duvarlı ve pencerelerin kum torbalarıyla örtülmüş olduğunu gördüm. Evin dışardan görünüşünü hatırlayınca ikinci bir binada olduğumu anladım. Tam bu keşfi yaptığım sırada, birdenbire karanlıkta kaldım.

Aklımı başıma toplamaya çalışarak arkamdaki çelik kapının biri ittiği için değil, otomatik olarak kapandığını anladım ve bir elektrik düğmesi aramam gerektiğini düşündüm; hoş, böylesine bir yıkımdan sonra herhangi bir elektrik sisteminin hâlâ çalışır durumda olacağına pek olasılık veremiyordum ya. Ama sonra aklıma telesekreterin çalıştığı geldi. Ve iyimserliğim boşa çıkmadı; elimle tuğla duvarı yoklarken sıvaüstü bir kabloya rastlamıştım. Tabancamı yine belime yerleştirerek – bu zifiri karanlıkta neyi görebilir de neye ateş ederdim? – kabloyu parmak uçlarımla izledim ve birden hemen bir karış ilerde yeşil yeşil ışıldayan fosforlu bir elektrik düğmesi fark ettim.

Kapalı bir atış alanındaydım. Salon, bina boyunca, otuz metre kadar uzanıyordu. Öteki uçta parlak projektörler altında, son derece pervasız ırkçı bir anlayışı yansıtan insan boyunda hedefler duruyordu: Hafif makineli tüfeklerini göğüslerinde tutan, az önce yere yıktıkları kurbanlarına sapladıkları süngülerini çekerken bir dizlerini kaldırmış, başlarındaki çelik miğferler disiplinsizliklerini gösterecek biçimde hafifçe arkaya atılmış Siyah ve Asyalı sırıtkan figürler. Benim durduğum yer ateş edilen bölümdü: Arkasında ayakta durulacak ya da diz çökülecek kum torbaları, silahın dayanacağı madeni çatallar, hedefleri incelemek için kullanılan teleskoplar ya da bütün

bunları kullanmaktan vazgeçtiğiniz takdirde oturacağınız koltuklar vardı.

Ve ateş edilen bölümün birkaç metre ötesinde, tam atış alanının ortasına atılmış, alanın kullanılmasına ciddi bir engel teşkil eden kanlı bir silah onarım tezgâhı duruyordu. Tezgâhın ayakları da, yer de kanlıydı. Yağ ve kullanılmış barut kokusuyla kan kokusu birbirine karışmıştı. Mezbaha kokusu. Ve kıyım bu tünelde, kanlı kıyım eğlencelerine ayrılmış bu ses geçirmez koruganda yapılmıştı. Kurbanlar sürüklenerek buraya getirilmişti, biri ayakkabısız, biri ceketsiz ve biri de – usta aletlerinin asılı olduğu rafın üstündeki çivide asılı duran kahverengi pamuklu önlükten anlaşıldığına göre – önlüksüzdü. Bu insanlar burada, bu yapay sessizliğin içinde keyifle biçilmişler ve sonra, normal ya da sporcu ayakkabıları giymiş kişiler tarafından, mutfaktan ve dışardaki talaş yığını üzerinden geçirilerek kendilerini bekleyen iki tekerlekli bir araca taşınmışlardı.

Ve yolda biri durup bir ağaç resmi çizmişti. Orman'daki bir ağacın resmini: Kanla.

* * *

Mercedes ve Volkswagen'in anahtarları cebimdeydi. Bacaklarım kurşun gibi ağır, kafam arabaların bagajlarında bulmayı umduğum yedi gündür yatan ceset görüntüleriyle doluydu. Ama bu işi ya hemen yapacaktım ya da yapacak gücü bir daha bulamayacaktım, bu yüzden koşuyordum. Mercedes kilitliydi, şoför mahallinin kapısını açmaya çalışırken büyük bir gürültüyle alarm çalmaya başladı, beyaz inekler başlarını kaldırıp bana baktılar ve alarmı kapattıktan sonra bile komşu çayırdaki kara yüzlü koyunlar melemeye devam ettiler. Arabanın içi yeni yeni kokuyordu. O çok değer verilen araç telefonunun yanında bir çift domuz derisi eldiven duruyordu. Dikiz aynasından bir tespih sarkıyor, sekiz gün öncesinin *The Economist*'i açılmamış bir halde yan koltukta duruyordu.

Ama ceset yoktu.

Derin bir soluk alıp Mercedes'in bagajını açtım. Kapak otomatik olarak yarıya kadar kalkarken geri kalan kısmının da açılması için itmek zorunda kaldım. Küçük bir valiz, bir takım elbisenin sadece bir parçası. Siyah deriden bir evrak çantası. Bir erkeğin ancak el çantası olabilecek kadar küçük. Kilitli. Sonra incelerim. Onları

kırmızı Ford'a aktarmayı düşündüm ama sonra bir daha düşününce oldukları yerde bırakmaya karar verdim. Volkswagen'e gidip mendilimle camındaki çamuru sildim. İçeri baktım. Ceset yoktu. Bagajı açıp kapağı kaldırdım. Yeni çekme ipi, bir teneke antifriz, bir şişe cam silme deterjanı, bir ayak pompası, bir yangın söndürücü, bir paspas ve portatif bir radyo. Ceset yoktu. Gri Dormobile'e doğru giderken birden taş kesildim; şimdiye kadar gözümden kaçan bir şeyi görmüştüm: Samanlar arasına yarı yarıya gömülmüş lastik tekerlekleri ve uzun okuyla eski bir at arabası. Ve aynı arabanın tekerleklerinin tepeye kadar uzanan otlar arasında açıkça görülebilen izleri. İzlerin bittiği yerde, tepenin şimdi bulutların çekildiği tarafında inşa edilmiş, kurumuş bir ağacın yanında durduğu düz granit damlı bir kulübe. İlk gördüğümde at arabasından beş metre kadar uzaktaydım, o mesafeyi her nasılsa bir solukta aştım ve arabayı örten samanları bir kenara çektim. Arabanın tahtaları ve döşemesi kan içindeydi. Yeniden Dormobile'in yanına gidip kapının kolunu koparırcasına sertçe çevirdim. Kapı birden açıldı ve içerde bazı torbalar, fare pislikleri ve bir tomar eski pornografik dergiden başka bir şey bulamadım.

Bu sefer kâh yürüyerek, kâh koşarak tepeye tırmanmaya başladım. Otlar çok sık ve Priddy'deki gibi dizboyuydu. Üç adım sonra paçalarım sırılsıklam olmuştu. Yanıbaşımda taş bir duvar da sanki benimle birlikte koşuyordu. Yıldırımlarla kabukları soyulmuş, yağmur ve güneşten gövdeleri incelmiş ve gümüş rengine çalan çıplak ağaçlar ince dallarını bana doğru uzatıyorlardı. İki kere sendeleyip düşecek gibi oldum. Kulübeyi çevreleyen dikenli telden bir çit vardı ama, tekerleklerin geçtiği yer açıktı. Kulübe üç metreye dört metre boyutlarında, dikdörtgen şeklindeydi, ama inşa edildikten daha sonra, şimdi sadece ahşap bir iskeleti kalmış olan kaba bir eklenti yapılmıştı. Bulutlar çekilmişti, vadinin iki yanında rüzgârla dalgalanan otlarla kaplı kara tepelerin dorukları bana bakıyordu.

Bir pencere ya da bir kapı arıyordum. Kulübenin çevresinde bir tur atmış ama böyle bir şeye rastlamamıştım. Dikkatle bakınca tekerlek izlerinin kulübenin yokuş tarafında sona erdiğini gördüm. Taş eşik ve ahşap kasadan anlaşıldığı kadarıyla burada eskiden bir kapı olmalıydı; ancak kapı boşluğu granit taş ve alçıyla kapatılmıştı. Kapı önünde, eşikle araba arasında gidip gelen ayak izleri gördüm:

Mutfak kapısının dışında gördüğüm erkek ayak izlerinin aynısı. Kan görmedim ama cebimden çıkardığım madeni parayla kapının yerine sıvanmış alçıyı kazıdığımda epey yumuşak olduğunu fark ettim.

Burada bu işi yapanlar hakkında yeni bir şeyler öğrenir gibi oldum: Bunlar sadece iyi bıçak kullanan ve gözünü kırpmadan adam öldürebilen insanlar değil, aynı zamanda sert yaşam koşullarına, açık havada yaşamaya alışmış kişilerdi. Kendi kendime bunları düşünürken bir yandan da eski bir demir parçasıyla alçıyı kazıyordum. Yeteri kadar kazıdıktan sonra demiri sokup taşları araladım ve içeri baktım. Anında gerileyerek dışarı taşan koku üzerime yağarken kusmaya başladım. O delikten giren ışık altında elleri başları üzerinde bağlı, ağızları aynı sessiz çığlık ile açık üç ceset görmüştüm. Ancak, insanoğlu en kritik anlarda öylesine bencildir ki, o iğrençliğin ortasında bile Larry ile Emma onların arasında olmadıkları için içimden Tanrı'ya şükrettim.

* * *

Daha önce nasıl yapılmışsa aynını yapmaya dikkat ederek taşları elimden geldiği kadar yerlerine yerleştirdikten sonra, ıslak paçalarım bacaklarıma dolanarak ağır ağır yokuştan aşağı indim. Ölüm karşısında inatla sıradan şeyler yaparız, ben de kuşkusuz bu nedenle May'in müşterilerini kabul ettiği girişteki odaya döndüm ve telesekreterden kaseti çıkartıp cebime attım. Sonra odaları dolaşarak başka ne alabileceğimi ve oradaki varlığımın kanıtlarını yok etmemin, harcayacağım zamana değip değmeyeceğini düşündüm. Ancak parmak izlerim, hatta ayak izlerim her yerdeydi. May'in bürosuna bir kere daha uzun uzun baktım. Ceketinden kalan parçayı ellerimle yokladım ve masanın üstündeki eşyayı karıştırdım. Ne cüzdan vardı, ne para, ne de kredi kartı. Arabanın bagajındaki siyah evrak çantasını hatırladım o sırada.

Ağır adımlarla Mercedes'e dönüp May'in anahtarlığında küçük bir konserve açacağını andıran anahtarı buldum. Evrak çantasının içinde bir dosya, bir cep hesap makinesi, bir Alman dolmakalemi ve kurşunkalemi, May'in adına bir İngiliz pasaportu, seyahat çekleri, ABD dolarları ve uçak biletleri buldum. Pasaport Bairstow'unkinden farksızdı: Mavi kapaklı, doksan dört sayfa, uzak ül-

kelere vizeler, bol miktarda giriş çıkış damgası, on yıl geçerlilik. Boyu 1.70, doğum 1950 Ankara, pasaportun veriliş tarihi 10 Kasım 1985, 10 Kasım 1995'e kadar geçerli. Üçüncü sayfadaki pasaport hamilinin fotoğrafının, sevgilisi Julie ile fotoğrafçıda resim çektiren orta yaşlı beyefendiyle fazla bir ortak yanı yoktu. Hele kulübedeki elleri bağlı cesetle hiçbir ilgisi yoktu. Uçak biletleri Bükreş, İstanbul, Tiflis, Londra ve Manchester'a olduğu için sevgilisi Ankara ve Bakü konusunda yanılmıştı. Sadece Bükreş uçağı okeylenmişti ve onu da kaçırmıştı. Yolculukların dönüşü kapsayan kısmı açıktı.

Hepsini yine evrak çantasına doldurdum, kırmızı Ford'dan kendi bavulumu aldım, 38'liği çantama koyup hepsini Mercedes'in bagajına yerleştirdim. İki araba arasında bir seçim yapıyordum: Colin Bairstow'a ait olan Ford bütün polislerin arananlar listesinin başında yer alıyor olabilirdi; mavi Mercedes de, cesetler bulunduğu andan itibaren ülkenin en çok aranan arabası olacaktı. Ama o zamana kadar temizdi. Yedi gün geçmişti nasıl olsa, neden bir sekizinci gün de geçmesindi? Aitken May herkesin bildiği kadarıyla yurtdışındaydı. Mektuplarını Macclesfield'de bir posta kutusundan alıyordu. Buraya postacının gelmesi için bir neden yoktu. Garip Çift'in de o ıssız evlerinde olmadıklarının dikkat çekmesi için kimbilir daha ne kadar zaman geçecekti?

Ford'u Dormobile ile at arabası arasında, dışardan bakınca kolayca fark edilmeyecek bir yere çektikten sonra bir saman balyası indirip üstünü örttüm. Sonra geç kaldığım her saatin aleyhime olduğunu bilerek beyaz köprünün üzerinden Mercedes ile geçtim.

* * *

Emma yine benimle konuşuyordu. Israrla. Onun bu gergin ve emir veren sesini daha önce hiç duymamıştım.

İlk mesajda, "Teçhizatçı," diyordu. "Ben Sally. Neredesin? Seni merak ediyoruz. Bana telefon et."

İkincisi: "Aitken. Yine ben. Sally. Sana çok önemli bir mesajım var. İşle ilgili bir pürüz çıktı. *Lütfen* beni ara."

Üçüncüsü: "Teçhizatçı, yine Prometheus. Dinle. Terry işi yapamayacak. Durum değişti. Bunu duyduğunda lütfen elindeki bütün işi durdur ve bana *telefon et*. Eğer işte değilsen, oradan uzak dur. Ailen varsa, hepsini topla tatile çık. Teçhizatçı, konuş benimle.

Kaybetmiş olman olasılığına karşılık numaramı bir daha veriyorum. Sevgiler. Sally."

Teybi kapattım.

* * *

Şimdi bir dehşet içindeydim. Sanki incecik bir buz tabakası üzerinde yürüyordum, sükunetimi kaybedecek olursam buz tabakasının arasından sulara gömülmem an meselesiydi, bu da her şeyin sonu demek olurdu. Görevim ve kendi güvenliğimle ilgili bütün kuşkularım umurumda değildi artık. Larry ile Emma korkunç bir tehlikedeydiler. Larry ölmüşse Emma iki kere tehlikedeydi. Larry' nin içinde yirmi beş yıl önce yaktığım ve işimize yaradığı sürece körüklediğim ateş artık kontrolden çıkmıştı ve bilebildiğim kadarıyla alevleri şimdi Emma'nın bacaklarını yalamaya başlamıştı. Pew-Merriman'a ruhumu açmak suçluluğumu artıracak ve hiçbir yarar sağlamayacaktı: "Onlar hırsızdan da kötüler Marjorie. Onlar hayalperest. Kimsenin adını bile işitmediği bir yerde savaşa girmişler."

Biri Bairstow, diğeri May adına düzenlenmiş iki pasaportum vardı. Yanımda May'in ve Bairstow'un bavulları vardı ve May'in arabasını sürüyordum. Kafamda bu iki kimliğin bana hayrının çeşitli birleşimlerini deniyordum. Bairstow'un pasaportu güvenli değildi, ama sadece İngiltere içinde; doğrusu Büro'nun, o içgüdüsel açığa çıkma korkusuyla, Bairstow'un adını İnterpole vermeye cesaret edebileceğini sanmıyordum. May'in pasaportu sahibinden daha iyi durumdaydı ama hâlâ May'e aitti ve onun pasaportundaki fotoğrafla benim suratımın benzer bir tarafı yoktu.

İdeali May'in pasaportunun fotoğrafın bulunduğu – ama kişisel özelliklerin belirtilmediği – üçüncü sayfasını Bairstow'unki ile değiştirmek, böylece pasaport hamilinin benim yüzüme sahip olmasını sağlamaktı. Ancak İngiliz pasaportları böyle değişikliklere pek elverişli değildir ve May ile Bairstow'un her ikisinin de eski model pasaportları ise bu işe en elverişsiz cinstendir. Sayfalar birbirinden ayrı değildir. Büyük sayfalar katlanarak pasaport boyuna indirilmiş ve sonra tek bir parça iplikle dikilmiştir. Matbaa mürekkebi ise su temellidir ve üzerinde oynamaya kalkıştığınız anda bulaşmaya başlar. Su damgaları ve renk dereceleri de o kadar karmaşıktır ki, Büro'nun sahte evrak kısmının beyaz önlüklü eğitmenleri bizlere ıs-

rarla aynı şeyi söylemekten hiç usanmazlardı: "Beyler, elinizde bir İngiliz pasaportu varsa belgeyi insana uydurmak yerine, insanı belgeye uydurmanız çok daha doğru olur." Bunu, askeri okullarda başçavuşların subay adayı öğrencilerle konuştukları o acımasız sesle söylerlerdi.

İyi ama, benim boyum 1.83'ken bunu May'in – herhalde yüksek topuklarla – 1.70 olan boyuna nasıl uydurabilirdim? Kara bir sakal, esmer bir ten, boyalı kara saçlar, benim amatörce olsa da az çok becerebileceğim şeylerdi. Ama boyumu on üç santim nasıl kısaltacaktım?

Bu sorunun yanıtını Mercedes'in boyu ayarlanabilir sürücü koltuğunda bulunca rahatladım. Kapının içindeki bir düğmeye basmak beni cüceye döndürüvermişti. Bu keşfin sonunda Nottingham'dan çıktıktan bir saat sonra arabayı yol kenarında bir kır kahvesine çektim, May'in biletleri arasındaki turizm acentası etiketlerini alıp üzerlerine May'in ad ve adresini yazdıktan sonra Bairstow'un etiketlerinin üzerine kendi bavuluma yapıştırdım; sonra May adına o gece saat dokuz buçukta Harwich'den Hollanda'ya gidecek olan feribotta kendim ve Mercedes'im adına yer ayırttım. Bütün bu işlerden sonra da telefon rehberinin sarı sayfalarında en yakın tiyatro kostümcüsünü aramaya başladım ve birini elli mil kadar ilerdeki Cambridge'de buldum.

Cambridge'de kendime mavi bir ince takım elbise ile May'in hoşlanacağı tipten renkli bir kravat, koyu renk bir fötr şapka, güneş gözlüğü, – Cambridge dışında bir yerde kolay kolay bulamayacağım – elden düşme bir Kuran aldım ve onu, gözlük, şapka ve evrak çantasının bulunduğu yan koltukta, en üste, pasaporttaki fotoğrafla beni kıyaslamak için camdan içeri başını uzatacak gümrük memurunun görebileceği şekilde yerleştirdim.

Şimdi, eğer daha keyifli bir anımda olsaydı hoşuma gidebilecek olan bir durumla karşı karşıya kalmıştım: Mütevazı bir erkek casus görünüşünü değiştirmek için dört saatini nerede geçirebilirdi? Kısacası bir başkası olarak girip başka bir kişi olarak çıkacağı yer neresiydi? Kılık değiştirmenin altın kuralı bunu mümkün olduğu kadar kısa sürede yapmaktır. Ancak saçlarımı koyulaştırmam, yüzümün ve ellerimin İngilizlere özgü ten rengini esmerleştirmem, çeneme mastik sürmem ve Aitken May'in gösterişli zevkine uygun olarak

biçim vereceğim kır sakalı takabileceğim bir yer bulmam zorunluydu.

Harwich çevresini şöyle bir dolaştıktan sonra çözümü odalarının önünde numaralı park yerleri olan ve münasebetsiz erkek resepsiyon memurunun oda parasını peşin istediği tek katlı bir motelde buldum.

"Uzun süredir görevde misin?" diye sordum otuz sterlinimi sayarken.

"Hem de çok uzun," dedi.

Elimde fazladan bir beş sterlinlik tutuyordum. "Bu gece seni tekrar görecek miyim? Feribota yetişeceğim," dedim.

"Ben saat altıda nöbeti devrediyorum."

"Eh, o zaman şimdiden şunu vereyim," diyerek beş sterlinlik bir bahşişle onun, yeni kimliğimle otelden ayrıldığım sırada beni görmeyeceğini güvenceye almış oldum.

İngiltere'yi terk etmeden son işim Mercedes'i yıkattırıp cilalatmak oldu. Çünkü ciddi bir işle uğraşırken – derslerimde böyle söylerdim – alçakgönüllü olamıyorsanız, hiç olmazsa temiz olun.

* * *

Sınırlar, özellikle kendi ülkemin sınırları, beni hep gerginleştirmiştir. Kendimi bir yurtsever olarak görmeme karşın yurdumu her terk edişimde omuzlarımdan bir yük kalkmış gibi olur, dönüşümde de sanki bir müebbet hapis cezasına devam etmeye dönüyormuşum gibi gelir. Bu nedenle olsa gerek, yurtdışına çıkan biri rolü oynamak daha kolay geldiğinden, herhalde hepsinin elinde benim fotoğrafımın bulunması işten bile değilken, gümrük memurlarına doğru arabayı neşeyle ve kendimden emin bir şekilde sürdüm. Memur beyaz kasketli ve omuzlarına kadar inen sarı saçları olan bir gençti. May'in pasaportunu adamdan yana salladıysam da, bakmadı bile.

"Biletler, ahbap," dedi.

"Ah, affedersiniz. Buyrun."

Ama onunla konuşabilmem bile bir mucizeydi, çünkü tam o anda, yanımdaki koltuğun önünde, artık silah tüccarı Aitken Mustafa May'e ait olan çantanın içinde duran ve Bairstow'un adına kayıtlı olan 38'liği hatırlamıştım.

* * *

Güvertede sert bir gece rüzgârı esiyordu. Rüzgâra dayanıklı bir iki yolcu, güverte bankları arasında ayakta duruyorlardı. Ben arka tarafa gittim, loş bir yer buldum ve demirlerin üzerinden önce silahı, ardından mermileri karanlığa bırakıverdim. Suda bir şapırtı sesi bile duymadım, ama denizden esen rüzgârda Priddy'de o geceki çayırın kokusunu aldığıma yemin edebilirim.

Kamarama dönünce öylesine derin bir uykuya daldım ki, sabah aceleyle giyinip Mercedes'e ucu ucuna yetişebildim ve feribottan çıkınca arabayı bir katlı otoparka bıraktım. Sonra bir telefon kartı aldım ve bir telefon kulübesinden May'in evinin numarasını çevirdim.

"Julie? Ben dün evinize gelen Pete Bradbury," dedim ama daha fazla bir şey söyleyemeden kadın sözümü kesti.

"Hani dün bana telefon edecektiniz? *Hâlâ* eve dönmedi ve *hâlâ* telefonlarıma telesekreter çıkıyor. Eğer bu akşama kadar dönmezse sabaha ilk iş olarak Ali'yi alıp oraya gideceğim ve . . ."

"Bunu yapmasanız iyi olur," dedim.

Endişeli bir duraklama.

"Neden?"

"Yanınızda biri var mı? Ali'den başka yani? Evde sizden başka biri var mı?"

"Bundan size ne?"

"Gidebileceğiniz bir komşunuz var mı? Ya da sizinle kalmaya gelebilecek bir arkadaşınız?"

"*Tanrı aşkına, ne söylemek istiyorsanız söyleyin!*"

Ben de söyledim. Ne meslek ustalığı kalmıştı artık, ne de taktik. "Aitken öldürüldü. Üçü de öldürüldü. Aitken, sekreteri ve sekreterinin kocası. Binanın ardındaki tepedeki taş kulübedeler. Aitken halının yanı sıra silah da satardı. Çıkan bir çatışmada ölmüşler. Çok üzgünüm."

Bu söylediklerimin tamamını duyup duymadığını anlayamadım. Öyle tiz bir çığlık duydum ki, bu ses ancak bir çocuktan çıkabilirdi. Bir kapının hızla çarpıldığını ve bir şeyin devrildiğini duydum. "Orada mısınız?" diye soruyor ve bir karşılık alamıyordum. Telefon alıcısının kordonun ucunda sallandığını ve bomboş bir odaya konuştuğumu görür gibiydim. Bir süre bekledikten sonra telefonu kapattım ve hemen o akşam, sakalımı çıkartıp saçlarımı ve

tenimi eski rengine yakın bir renge dönüştürdükten sonra Paris trenine bindim.

* * *

Emma yatak odamın penceresi önünden, *Dee bir melektir,* diyor.

Quantocks'da iki koluyla benim koluma sarılmış bir halde yürüdüğümüzde, *Ben berbat bir haldeyken beni Dee evine aldı,* diyor.

Onun yatak odasında şöminenin karşısında uzanmışız, omzuma yaslanmış, geçmişi hatırlarken, *benim kendimi toparlamamı Dee sağladı,* diyor. *Dee olmasaydı kapıdan dışarı çıkamazdım. O bana ana, baba, dost, büyük bir destek, her şey oldu.*

Larry'ye nasıl daha yararlı olacağımız konusunda çok ciddi konuşmalar yaptığımız sıralarda, *Dee beni yaşama geri döndürdü,* diyor. *Müzik yapmak, sevişmek, hayır diyebilmek... Dee olmasaydı, öldürdüm...*

Benim başkalarının yaşamını denetlemeye alışkın casus şefi gururum, onun yaşamının diğer denetleyicisine yavaş yavaş içerliyor. Dee'yi unutmak ve onu kafamdan silmek istiyorum. Paris'te, içinde bir tek yatakla bir piyanodan başka hiçbir şey olmayan görkemli şatoda oturan Dee. Aristokrat adı ve adresi Emma'nın telefon rehberinde yazılı olan Dee: Kontes Ann-Marie von Diderich ve Ile Saint Louis'de bir adres.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Islak atkestanesi yaprakları kaldırımlara yapışmış. Hep hayalimde canlandırdığım yüksek gri duvarlara ve pancurları kapalı pencerelere bakarken, işte bu ev, diye düşünüyorum. Şu kulede Penelope kefenini örerek oturuyor ve kalbinde onun yerine başka kimseyi kabul etmeyerek Larry'sine sadık kalıyor.

Saatlerce arkamı kollamıştım. Kafelerde oturmuş, arabalara, balıkçılara ve bisikletlilere dikkatle bakmıştım. Metroya ve otobüse binmiştim. Klasik tarzda yapılmış parklarda, bahçelerde dolaşmış, sıralarda oturmuştum. Kendisine sadık olmayan metresini Merriman ve Pew'dan, Bryant ve Luck'tan ve Orman'dan korumak için bir Casus'un aklına gelebilecek her şeyi yapmıştım. Ve arkamda kimsecikler yoktu. Bunu biliyordum. Uzmanlar asla emin olmayın derlerse de, ben öyle olduğunu biliyordum.

Kapıyı kırışık yüzlü yaşlı bir kadın açtı. Kır saçlarını ensesinde topuz yapmıştı, sırtında bir hizmetçinin kaba lacivert elbisesi vardı. Ayağında da pamuklu çoraplar ve tahta ortopedik terlikler.

Fransızca, "Kontes'le görüşmek istiyorum," dedim. "Adım Timothy. Matmazel Emma'nın arkadaşıyım."

Bunlara ekleyecek başka bir şey gelmedi aklıma; onun da gelmemiş olacak ki, orada durup başını yana eğerek, sanki beni görebilmek için gözlerini kıstı. Ancak kısa bir an içinde onun önce yüzümü, sonra ellerimle ayakkabılarımı ve sonra da tekrar yüzümü inceden inceye süzdüğünü anladım. Onun bende gördüğü şey her ikimiz için de huzursuz edici bir esrar ise de, benim onda gördüğüm bu kadar küçük bir çerçeve içine sığmak zorunda kalamayacak kadar güçlü bir zekâ ve insanlıktı. Ve yukardan hafif bir piyano sesi geliyordu, ama bunu biri mi çalıyordu veya plak mıydı o da ancak benim tahminime kalmıştı.

İngilizce, "Lütfen beni izleyin," dedi. Ben de ardından iki kat taş bir merdivenden çıktım ve her basamakta piyano sesi biraz daha arttı. Bir yandan bu sesin bana hatırlattığı şeyler, bir yandan da her yarım kat penceresinde bir başka manzaraya bürünen Seine Nehri – pencerelerin birinde hızla akan, diğerinde sakin, üçüncüsünde ise bir kanal kadar durgun bir görüntüye sahipti – başımın dönmesine neden oldu, tıpkı insanın yükseğe çıktığı zaman hissettiği bir başdönmesi gibi. Bir kapı aralığından kahverengi tenli çocuklar bana bakıyorlardı. Arabistanın parlak pamukluları içindeki genç bir kız yanımdan geçerek kendine özgü bir yürüyüşle aşağı indi. Yüksek tavanlı bir odaya girdiğimizde nehirler yine birleştiler ve yine, kıyılarında bereli balıkçıları, kol kola sevgilileriyle Seine oldular. Bu odada müzik sesi biraz daha hafifse de, Emma'nın Honeybrook'ta Umutsuz Davalar'a dalmadan önce parmak egzersizleri için çaldığı adı bilinmedik İskandinav melodisini tanımıştım. Ve işte bu sabah yine aynı parçaları, kendisi yeterli olduğuna ikna olana kadar arka arkaya tekrarlıyordu. Ve bir şeyi daha hatırladım: Başkaları bu sürekli tekrardan bıkmış olsalar bile, ben buna alışkındım. Bana sanki onun her engeli aşması için fiziki bir yardımda bulunuyormuşum gibi gelirdi; bunun nedeni kendi kendime onun yaşamında üstlendiğim roldü: Onun orkestra şefi ve sadık dinleyicisi, her sendelediğinde onu kaldırmaya hazır olan kişi.

Kadın sanki benim fazla konuşmayacağım gerçeğini önceden kabullenmiş gibi, "Benim adım Dee," dedi. "Emma'nın arkadaşıyım. Bunu biliyorsunuz herhalde."

"Evet."

"Emma yukarda. Onu da duyuyorsunuz."

"Evet."

Kadının aksanı Fransız aksanından çok Alman aksanına çalıyordu. Ama yüzündeki çizgiler, evrensel bir ıstırabın çizgileriydi. Dik arkalıklı bir koltuğa oturmuş, koltuğun iki kolunu kavramıştı. Ben de karşısındaki tahta tabureye oturdum. Döşeme tahtaydı ve tahtanın çizgileri onun ayakları altından bana doğru uzanıyordu. Odada halı, duvarlarda resim yoktu. Pek de uzak olmayan bir odada bir telefon çalıyordu ama kadın aldırış etmedi ve ses bir süre sonra kesildi. Ama sonra yine çalmaya başladı. Bir doktor telefonu gibi sık sık çaldığını düşündüm.

"Ve siz onu seviyorsunuz. Buraya gelmenizin nedeni bu."

Kapıda beliren küçücük bir Asyalı kız bizi dinlemeye başladı. Dee sert bir sesle bir şey söyledi, kız koşarak uzaklaştı.

"Evet," dedim.

"Ona sevdiğinizi söylemek için mi geldiniz? Bunu biliyor zaten."

"Onu uyarmak için."

"Uyarılmıştır. Tehlikede olduğunu biliyor. Mutludur. O da âşık, ama size değil. Tehlikede, ama sevgilisi ondan daha büyük bir tehlikede olduğu için, kendisi tehlikede sayılmaz. Gayet mantıklı bir durum. Anlıyor musunuz?"

"Elbette."

"Onu sevmesi için mazeret aramayı bıraktı artık. Ona bunu sormamalısınız. Daha fazla özür dilemek zorunda kalması kendisi için çok aşağılayıcı olur. Lütfen bunu ona sormayın."

"Sormam. Sormayacağım. Onun için gelmedim."

"O zaman bir kere daha sormak gerekiyor: Neden geldiniz? Öğrenmek zorunda kalmamayı tercih ederdim, bu daha onurlu bir davranış olurdu. Eğer onu gördüğünüzde, ancak o anda, gerçek nedenlerinizin farkına varacak olursanız, lütfen önce onun duygularını düşünün. Sizinle tanışmadan önce kayalara çarpmış bir tekne gibiydi. Dengesi bozulmuştu. Herhangi biri olabilirdi. Sizin gibi belki de. Bütün istediği bir kabuğun içine girmek ve onun içinde yaşamaktı. Ama bu geride kaldı artık. Siz onun kabuklarının sonuncusuydunuz. Şimdi o gerçek artık. Kendini buldu. Bir tek kişi. Ya da öyle olduğunu hissediyor. Eğer öyle değilse bile, en azından içindeki çeşitli kişilerin hepsi aynı yönde yürüyorlar. Larry sayesinde. Belki de sizin de sayenizde. Üzgün görünüyorsunuz. Larry'den söz ettiğim için mi?"

"Ben buraya onun teşekkür etmesi için gelmedim."

"Neden geldiniz öyleyse? Zorunlu bir dram yaratmak için mi? Umarım öyle değildir. Belki bir gün siz de gerçekten kendinizi bulacaksınız. Belki de Emma ile birbirinize çok benziyorsunuzdur. Hem de pek çok. Her biriniz diğerinin gerçek olmasını istediniz. Sizi bekliyor. Birkaç günden beri sizi bekliyordu. Onun yanına yalnız çıkabileceğinizden emin misiniz?"

"Neden olmayayım ki?"

"Ben Emma'nın selametini düşünüyordum Bay Timothy, sizinkini değil."

Beni merdiven sahanlığına çıkardı. Piyano sesi kesilmişti. Küçük kız bizi gölgelerin arasından gözetliyordu.

"Ona pek çok mücevher armağan ettiniz sanırım," dedi Dee.

"Bunun onun gururunu incittiğini sanmıyorum."

"Gerçekten sadece onun hoşuna gitsin diye mi vermiştiniz? Yoksa onu, ona zarar verecek bir şeylerden korumak için mi?"

"Güzel olduğu ve onu sevdiğim için vermiştim."

"Zengin misiniz?"

"Yeteri kadar."

"Belki de mücevherleri onu *sevmediğiniz* için vermiştiniz. Belki de sevgi sizin için bir risktir, bedeli ödenecek bir şeydir. Belki de sevgi, içinizdeki diğer tutkularla bir yarış içindedir."

Pew-Merriman ikilisiyle karşı karşıya gelmiştim. Müfettiş Bryant ve Çavuş Luck'la karşı karşıya gelmiştim. Ama Dee ile karşı karşıya olmak onların hepsinden beterdi.

"Yukarı çıkmak için bir kat daha var," dedi. "Ne için geldiğinize karar verdiniz mi?"

"Arkadaşımı arıyorum. Ve onun sevgilisini."

"Kendisini bağışlamak için mi?"

"Onun gibi bir şey işte."

"Ya da onun sizi bağışlaması için olmasın?"

"Neden?"

"Biz insanlar tehlikeli yaratıklarız Bay Timothy. Ve en tehlikeli olduğumuz zamanlar da, aslında en zayıf olduğumuz zamanlardır. Başkalarının zaafları hakkında o kadar çok şey biliriz ki. Ve kendi zaaflarımızın sınırları hakkında da o kadar az şey. Sizin güçlü bir iradeniz var. Belki de onun karşısındaki gücünüzü bilmiyordunuz." Güldü. "Çok tutarsız bir insansınız. Bir an Emma'yı arıyorsunuz, hemen ardından arkadaşınızı. Biliyor musunuz? Bence siz arkadaşınızı *bulmak* değil, arkadaşınız *olmak* istiyorsunuz. Emma'nın yanında dikkatli olun. Sizi görünce heyecanlanacaktır."

* * *

Heyecanlıydı. Ben de.

Emma büyük, uzunlamasına bir odanın ucunda duruyordu ve

oda Honeybrook'taki evin onun kaldığı tarafını o kadar andırıyordu ki, ilk aklıma takılan soru neden buraya gelme zahmetine girdiği oldu. Odada, tepede birleşen yüksek tavanıyla ve pencereden göz alabildiğine uzanan nehir manzarasıyla Emma'nın çok hoşlandığı tavanarası havası vardı. Bir köşede gülağacından eski bir piyano duruyordu, bunun kendisine Bechstein'ı alırken Portobello Sokağında hayran olduğu tipten bir piyano olduğunu tahmin ettim. Bir köşede masası vardı, Cambridge'deki gibi alelade bir masa değildi bu. Masanın üstünde bir yazı makinesi ve yerde de benim Cambridge Sokağı'ndaki evde yağmaladığım kâğıtların benzerleriyle yeniden yaratılmış bir tepe vardı. Kâğıtlar korkunç bir çarpışmadan sonra yeniden bir araya gelmişler gibi mağrur bir yeniden dirilme havasına sahiptiler. Aralarında parçalanmış bir bayrak dalgalanıyor olsaydı hiç de garip kaçmayacaktı.

Emma'nın elleri iki yanına sarkmıştı. İlk karşılaştığımız gün olduğu gibi, eldivenliydi. Üzerindeki rahibe giysisini andıran buruşuk patiska önlüğüyle her zamanki doğal halindeydi: Kendi teninden ve de benden kasten kopuş. Siyah saçları atkuyruğu biçiminde toplanmıştı. Ve bütün bunların bendeki hiç beklenmedik etkisi kendisini eskisinden çok daha fazla arzulamam oldu.

Sıkıntılı bir halde, "Mücevherler için özür dilerim," dedi.

Buna kırıldım aslında; onun için çektiklerimden – kaygı, sıkıntı ve ondan mahrum kalmak – sonra sanki mücevher gibi önemsiz bir şey beni ilgilendirebilirmiş gibi.

"Larry iyi demek?" dedim.

Başı birden çevrildi, gözleri umutla irileşti. "İyi mi? Ne demek istiyorsun? Ne duydun?"

"Özür dilerim. Genel olarak konuşmuştum. Priddy'den sonra," diye cevap verdim.

Biraz gecikerek anladı ne demek istediğimi. "Ah, tabii. Onu öldürmeye çalıştın, değil mi? Bütün ölümlerinin bu kadar rahat olmasını umduğunu söyledi. Aslında onun öyle konuşmasından nefret etmiştim. Şaka bile olsa. Böyle şakalar yapmaması gerekirdi. Ama bunu kendisine söyleyince, yapmaması söylendiği için, yine yaptı. Islah olmaz biri." Başını salladı.

"Şimdi nerede?"

"Orada."

"Orası neresi?" Sessizlik. "Moskova'da mı? Grozni'ye mi döndü?" Yine sessizlik. "Ama o Çeçeyev'in peşinden gitti herhalde."

"Larry'yi kimsenin bir kukla gibi oynattığını sanmıyorum. ÇÇ'nin bile."

"Ben de sanmam. Onunla nasıl ilişki kuruyorsun? Yazıyor musun? Telefon mu ediyorsun? Bunun yöntemi ne?"

"Hiçbir şey yapmıyorum. Sen de böyle bir şeye kalkışmayacaksın."

"Neden?"

"Öyle dedi."

"Ne dedi?"

"Eğer gelip bana onu sorduğunda bilsem bile sana söylemememi tembih etti. Bunun sana güvenmek ya da güvenmemekle bir ilgisi olmadığını söyledi. Senin Büro'ya daha sadık olmandan kaygılanıyordu. Bunun güvenli olmadığını söyledi. Ne onun için ne de benim için. Ondan mesajlar alıyorum. 'İyidir...' 'Sevgilerini gönderiyor...' 'Değişiklik yok...' 'Yakında...' ve 'Güzel gözlerini özledim,' tabii. Hep böyle şeyler."

"Elbette." Sonra belki de bilmediğini düşünerek söylemeyi uygun buldum. "Aitken May öldü. İki yardımcısı da onunla birlikte öldürüldüler."

Yüzünü, sanki bir tokat indirmişim gibi, birden öteki yana çevirdi. Sonra da sırtını döndü.

"Onları Orman öldürdü," dedim. "Korkarım uyarın çok geç kaldı. Üzgünüm."

"O zaman ÇÇ onun yerine başka birini bulur," dedi sonunda. "Larry'nin tanıdığı biri vardır. Her zaman olur."

Sırtı hâlâ bana dönüktü. Onun, oldum olası böyle, sırtı bana dönükken daha rahat konuşabildiğini hatırladım. Pencereden dışarı bakıyordu ve içeri süzülen ışıkta önlüğünün içinden vücudunu görüyordum. Onu öylesine arzuluyordum ki, konuşmaya cesaret edemiyordum. Bence aramızdaki cinsel çekimle ilgili bir şeydi bu: Birbirine uygunsuz bir çift olarak, sanki iki yabancı gibi sevişirdik ve böylece aramızdaki erotik çekim her zaman aşırı derecede güçlü olurdu. Güzel günlerimizde olduğu gibi onun ihtirasının da, benimki kadar güçlü olup olmadığını ve Dee aşağıda benden centilmenlik beklerken, hemen orada – kendisini kollarıma alıp yere ya-

tırarak – ona sahip olmamı bekleyip beklemediğini düşündüm. Connaught'ta beni yüzyıllık uykumdan uyandıran öpücüğünü ve bir sevgili olarak o içgüdüsel yaratıcılığının bana nasıl, varlığını bile bilmediğim duygular yaşattığını hatırladım.

Hayal meyal hatırlıyormuş gibi, "Honeybrook'takiler nasıl?" diye sordu.

"Aslında herkes iyi. Üzümler çok daha iyi..."

Ve biraz da, onu hastanede, cesur davranan ağır bir hasta olarak gördüğümden – fazla duygusallık zararlı olabilirdi – Toller kız kardeşler hakkında bir hikâye uydurup, her zamankinden daha keyifli olduklarını ve kendisine sevgilerini gönderdiklerini söyledim. Bayan Benbow da selam söylemişti ve Ted Lanxon'un öksürüğü daha iyiydi ama doktorun bronşit olduğunu söylemesine karşın karısı hâlâ kanser olduğundan emindi. Emma bunların hepsini beklediğim gibi neşeli haberler olarak karşıladı ve pencereden bakarken başını sallayıp, "*Çok iyi,*" ve "Çok *iyi* insanlar," gibi yapay şeyler söyledi.

Sonra bana yine neşeyle planlarımın ne olduğunu, kışın bir yolculuğa çıkmayı düşünüp düşünmediğimi sordu. Ben de kış için bazı planlar uydurdum hemen orada. Havadan sudan söz etmemin benim için – hatta onun için – bu kadar kolay olduğu bir zamanı hatırlamıyordum. İki insanın birbirine çok kötü şeyler yapmalarından sonra her ikisinin de sağ ve esen ve daha da iyisi, birbirlerinden kurtulmuş olduklarını anladıkları zaman üzerlerine çöken ferahlığı yaşadığımızı fark ettim. Başka koşullar altında olsaydı bu, sevişmek için bir neden oluştururdu.

"Larry döndüğü zaman ne yapacaksınız?" diye sordum. "Bir yuva falan kuracak mısınız? Seni hiç çocuk sahibi olarak düşünememiştim doğrusu."

"Beni çocuk sandığın için," dedi. Havadan sudan söz ettikten sonra şimdi ciddi konulara gelmiştik ve bunun sonucunda da hava gerginleşmişti.

Emma bir sahiplenme havasıyla, "Hem o dönmeyebilir," dedi. "Ben oraya gidebilirim. Orada yaşananların Tanrının son gazabı olduğunu söylüyor. Sadece savaş olmayacakmış. At sırtında yolculuklar, yürüyüşler, olağanüstü insanlar, yeni müzik, her şey varmış. Ancak şu anda büyük baskının yıldönümü olduğundan durum çok

gerginmiş. Ona yük olabilirim. Özellikle orada kadınlara karşı olan tutum nedeniyle. Yani beni ne yapacaklarını, nereye oturtacaklarını bilemeyecekler demek istiyorum. Her şeyin korkunç derecede ilkel ve basit olmasına aldırış ettiğim yok, ama Larry benim için kaygılanacaktır. Bu da onun dikkatini dağıtacaktır ki, bu da istediği en son şeydir. Hele şu anda."

"Elbette," dedim.

"Yani demek istediğim, onların başında bir general falan gibi. Özellikle de lojistik cephede – malların nakledilmesi, paralarının nasıl ödeneceği ve bunları kullanacak insanların eğitimleri falan."

"Elbette," dedim.

Sesimde tanıdığını sandığı ve hoşlanmadığı bir şey hissetmiş olacak ki, "Ne demek istiyorsun?" dedi. "Neden, *elbette* deyip duruyorsun? Bu kadar kaypak olma Tim."

Ama ben kaypaklık etmiyordum, en azından bilinçli olarak. Larry'nin kadınlarıyla yaptığım konuşmaları hatırlıyordum: "Yakında dönecektir, Larry'yi bilirsin... Ya yazar ya da telefon eder..." ya da "Korkarım ilişkinizin sona erdiğini düşünüyor," türünden konuşmaları. Larry'nin Emma'ya olan aşkı sürdüğü sürece – ki, bilebildiğim kadarıyla hâlâ da sürüyordu – Larry'nin ona karşı duyguları büyük bir tutku olsa bile, ben Emma'yı, Larry'den daha çok ve daha büyük riskleri göze alarak sevmiştim. Kadınları bu kadar kolay elde edebileceğinden emin olmasının nedeni, elini uzattığı an koşa koşa gelmeleri ve onun kollarına atılmalarıydı. Oysa, Larry'ye anlatmak her ne kadar güç olmuşsa da – özellikle Priddy'deki gece – Emma benim için eşsiz bir kadın olmuştu. Ve ben düşüncelerim arasında, Larry'nin Emma'ya 'yününü ör ve beni bekle' demenin ötesinde, onu sevdiğinin daha açık seçik bir kanıtını arıyordum. Ve böyle bir şey bulamayınca da, en iyisi, Larry'nin aşk ateşi bir başkasına yönelmeden Emma'ya gidip onu bulması için cesaret vermekti.

"Şu anda aklıma geldi – senin de bildiğin gibi – İngiltere'de pek çok insan şu anda ikinizi arıyor, üstelik yalnız İngiltere'de değil. Bu insanlar çok da öfkeliler. Polis ve diğerleri. Yani demek istediğim otuz yedi milyon, garsona bahşiş bırakılacak bir para değil, değil mi?"

Âdet yerini bulsun diye hafifçe gülümsedi.

"Yani demek istediğim, Kafkasya'ya gitmen bir ölçüde gayet

mantıklı geliyor. Öteki kadınlar gibi yaşamak zorunda kalsan da ve Larry'yi çok sık görmesen de. En azından bir süre için. Ortalık yatışana kadar."

"Yani *pratik* açıdan demek istiyorsun," diye sesini hafifçe yükseltti.

"Eh, pratik görüş her zaman en kötü görüş değildir. İşin komik yanı, benim de aynı durumda olmam."

"Sen mi? Saçmalama Tim. Neden?"

"Büyük güçler beni de sizin operasyonunuza kattılar. Benim de o işin bir parçası olduğuma inanılıyor. Sonuçta ben de kaçıyorum işte."

"Çok *saçma* bir şey bu. Onlara bu işle bir ilgin *olmadığını* söyle." Onların kendi ortak suçlarının yüceliğine benim de dahil edilmiş olmama kızmıştı. "Sen istediğin zaman çok ikna edici olabilirsin. Hiçbir yerde imzan falan yok. Sen Larry değilsin. Sen sensin. Hiç bu kadar *saçma* bir şey duymamıştım."

"Eh, her neyse, ben de biraz dolaşayım," dedim. Nedense, içimden bir ses beni, kendi hesabıma geleceğe ait planlar yaptığımı söylemeye zorluyordu. "İngiltere'den biraz uzak kalayım. Ortalık yatışana kadar."

Ancak Emma'nın benim geleceğe yönelik planlarımla hiç ilgilenmediği açıkça belliydi.

"Artık bunun kötü bir Kremlin komplosu olmadığını biliyoruz," dedim her şeye olumlu yanından bakmaya kararlı biri gibi. "Yani sen, Larry ve ÇÇ'nin etrafımda toplanıp Honeybrook'u güvenli bir ev gibi kullandığınız falan. Moralim bozukken bu korkunç komplo kuramlarına kapılmıştım. Ama hepsinin saçma olduğunu öğrenmek de beni çok rahatlatmıştı doğrusu."

"Tim, *açıkçası*, Tim, *gerçekten*..." Bana acıyarak başını öyle bir salladı ki, bir kere daha benim ondan uzakta olduğumu anlamakla ferahladığını fark ettim.

Emma veda ettiğimi fark edemeden ben kapıya varmıştım bile. İyi şeyler söylemeyi düşündüm; "Beni aradığında her zaman yanında olacağım," ya da, "Larry'yi bulursam onu sevdiğini söylerim," gibi, ama sadece sözlerin değil, kendi varlığımın gereksizliğini de çok iyi anladığımdan hiçbir şey söylemedim. Penceredeki Emma da aynı sonuca varmış olmalı ki, sanki Larry'nin nehir kıyısından, ba-

şında o şapkalarından biriyle, kendisine doğru gelmekte olduğunu görmeyi umuyormuş gibi dışarı bakmaya devam etti.

"Evet. Güle güle," dedi.

* * *

Uykusuz yatarken okuyordum: *Bu mektubu benim için postalayacak olan Sergey ile ilişki kur. Onunla bildiğin numaradan, İngilizce konuş*... Zorin'in dünyasında bir Sergey'e sahip olmak akıllıca bir şeydi.

Moskova'daki numarayı çevirdim ve altıncı deneyişimde çaldı. Bir erkek çıktı karşıma.

İngilizce olarak, "Ben Timothy," dedim. "Peter'ın arkadaşıyım. Sergey ile konuşmak istiyorum."

"Sergey benim."

"Lütfen Peter'a Moskova'ya gelmekte olduğumu bildirin. Ona Bairstow adındaki arkadaşıma haber bırakmasını söyleyin. Bairstow birkaç gün sonra Luxor Oteli'nde olacak." Bairstow adını heceleyerek tekrarladım, her ihtimale karşı Colin'i de ekledim.

"Bir mesaj alacaksınız Bay Timothy. Lütfen bu numarayı bir daha aramayın."

* * *

Vizemi beklediğim üç gün içinde sanat galerilerini dolaştım, yemek yedim, gazete okudum ve birilerinin beni izleyip izlemediğinden emin olmak için arkamı kolladım. Ama hiçbir şey görmedim. Gündüzleri Emma'yı sevgiyle hatırlıyordum. Aileden biriydi, eski bir arkadaştı. Yaptığı, çoktan bağışlanmış olan düşüncesiz bir eylemdi. Ama geceleri orman içindeki göllerde ölü Emma görüntüleri parçalanmış cesetlere karışıyordu. Yatağımın çevresindeki Kafkas sıra dağlarından kanlı talaş yığınları yükseliyordu. Yaşamımda o ana kadar başıma gelen her şeyin neden-sonuç ilişkisini izliyor ve başarısızlığın suçunu hep Emma'ya yüklüyordum. Kendimden kaçışımı ve yalanlarımı hatırlıyordum. Geçmişe dönüp, değer verdiğim her şeyi bir kez daha gözden geçiriyordum: Çok doğal ve masum bulduğum sığınağıma ve rahatıma önem verişimi, düşüncesizce davranıp önyargılarımdan kopmayışımı ve kendi gözlemlerimi önemsemekten nasıl kaçındığımı, hepsini tek tek gözden geçirdim. Yatak odamın penceresinde oturmuş eski bir kentin kışa hazırlığını

seyrederken, fazla bir açıklamaya gerek duymadan Emma'nın öldüğünü anladım: Yani, onun benim korumama ihtiyacı olmadığını anladığım andan itibaren benim için sokaktan gelip geçenler kadar uzak ve yüzü belirsiz biri olduğunu.

Emma ölmüştü çünkü beni öldürmüştü ve ayakları çamura gömülü, bakışları gerçekleşmeyecek düşlerle dolu ufka dikilmiş olarak kendisini bulduğum yarı-gerçek dünyaya dönmüştü. Sadece Larry ayakta kalmıştı. Ve ben de sadece Larry'nin ardından giderek o kadar zamandır ruhum sandığım boşluğu doldurabilirdim.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sergey'den bir mesaj yoktu.

Çarlık avizeleri büyük salonu aydınlatıyor, alçıdan su perileri gökkuşağı çeşmesinde dans ediyor, parlak gövdeleri altın çerçeveli aynalar içinde sonsuza kadar uzanıyordu. Kartondan yapılmış bir dansöz kız, üçüncü kattaki kumarhaneyi tavsiye ediyor, hostes maketleri hayatın tadını çıkarınamı söylüyorlardı. Bunu dışarda sokak köşelerindeki yaşlı dilenci kadınlara, trafik ışıklarında ya da pislik içindeki alt geçitlerde belli bir amaç peşinde bekleşen ölü gözlü çocuklara ya da kapı içlerinde dikilip, ayakta ölüler gibi uyuyan yirmi yaşındaki insan enkazlarına ya da sürekli değer kaybeden rublelerıyle dolar ekonomisinden bir lokma kapmaya çalışan yılgın yaya ordusuna söylemeliydiler.

Ama Sergey'den hâlâ mesaj yoktu.

Otelim gerçek Lubyanka'dan yürüyüşle on dakikalık mesafedeydi. Otelin önündeki karanlık kaldırıma bastıkça kaldırım taşları madenden yapılmış gibi ses çıkarıyor ve aralarından sarı çamur fışkırıyordu. Kapıda altı kişilik bir nöbetçi grubu vardı. Dışardaki mavi üniformalı, sert bakışlı biriydi. İki sivil memur gelip giden arabaları gözetliyorlardı; lobide duran, siyah elbiseli üç kişilik gruptakiler ise o kadar ciddiydiler ki, onların beni tepeden tırnağa kadar süzmelerinden, tabut ölçümü alan cenaze levazımatçıları olduklarını sanabilirdim.

Ama onlar da Sergey'den mesaj getirmemişlerdi.

Geniş sokaklarda hiçbir şeyi analiz etmeden, her şeye karşı tetikte olarak, kaçacak bir sığınağımın, başım derde girdiğinde arayacak güvenli bir telefon numarasının olmadığını, korunmasız çırılçıplak olduğumu, bütün yaşamımca düşman toprağı olmuş bir yerde takma adla dolanıp durduğumu bilerek gezindim. Buraya daha önce, görünüşte Elçilikte iki haftalık bir görevle gelmiş Bir Dışişleri ele-

manı sıfatıyla, ama aslında satacak malı olan bir parti teknokratı ile gizlice buluşmak için geldiğimden bu yana, yedi yıl geçmişti. Arabalara gizlice binip inerken ve karanlık kapı önlerinde beklerken bazı heyecanlı anlar yaşamışsam da, karşılaşacağım en kötü şey, deşifre olarak, gururu kırılmış bir şekilde Londra'ya geri gönderilmek ve gazetelerde bir iki satır yanlış haberle yer alıp, Kıdemli Yöneticiler barında meslektaşlarının acı gülümsemeleri ile karşılaşmak olacaktı. Eğer kendime de çevremdeki mutsuz insanlara baktığım gibi, öyle dışardan bakabilseydim, bütün yürek çarpıntılarıma rağmen kendimi üstün bir dünyanın gizli bir temsilcisi olarak görecektim. Ancak şimdi böyle soylu hayallerle avunamıyordum. Ben de, sokakta gördüğüm o insanlardan biriydim; onlar gibi geçmişimle yönlendiriliyor ve geleceğimden habersiz bulunuyordum. Evsiz ve yurtsuz bir kaçaktım şimdi, tek kişilik bir ulustum.

Sokaklarda yürüyordum ve baktığım her yerde tarihin çılgınlığıyla karşılaşıyordum. Bir zamanlar dünyanın en kötü elbiselerinin satıldığı eski GUM binasında yeni zengin Rusların iriyarı kadınları Hermes'in elbiselerini ve Estee Lauder'in parfümlerini denerken dışarda şoförlü limuzinleri ve korumaları bekliyordu. Ancak sokağa şöyle bir bakınca pislik içindeki darağaçlarından dünün iskeletlerinin sallandığı görülebiliyordu: Sovyet zaferinin paslı yıldızlarının kuyruklarından sallandığı demirden hilaller, dökülmeye yüz tutmuş duvarlara kazınmış orak ve çekiçler, duvarlarda eski parti sloganları. Ve akşam yaklaşırken her yanda gerçek fatihlerin yanıp sönen mesajları: "Bizi satın alın, bizi yiyin, bizi için, bizi giyin, bizi sürün, bizim yüzümüzden ölün. Kölelik yerine biz varız artık!" Larry'yi hatırladım. Onu çok sık hatırlıyordum artık. Belki de Emma'yı hatırlamak acı verdiği için, onun yerine Larry'yi hatırlıyordum. Beni kızdırmak istediği zamanlar, "Bütün dünya emekçileri birleşin," derdi, alay ederek; "Size zincirlerimizden başka satacak bir şeyimiz yok."

Odama girince çift kişilik kral dairesi yatağımın rahat yastıkları üzerinden bana bakan kahverengi zarfı gördüm.

"Yarın saat 1:30'da lütfen bu adreste yedinci katta 609 no'lu odaya gelin. Yanınızda bir demet çiçek getirin. Sergey."

* * *

Adreste belirtilen yer kentin doğusunda, pis ve dar bir sokaktaki daracık bir evdi. İşlevinin ne olduğunu belirten en ufak bir iz yoktu. Yanımda bir gazeteye sarılmış kokusuz bir demet çiçek getirmiştim. Oraya, gereğinden fazla aktarma yaparak metro ile gitmiştim. Sonra bir durak önce inmiş ve son yarım mili yürümüştüm. Hava kasvetliydi. Bulvarlardaki ağaçlar bile kapkara görünüyorlardı. Arkamda beni izleyen kimse yoktu.

Bina altmış numaraysa da, kapısında numarası yazmadığı için bunu sağındaki ve solundaki binalara bakarak bulmak gerekiyordu. Kapının önündeki siyah Zil arabada, biri sürücü iki kişi oturuyordu. Önce bana, sonra çiçeğime baktılar, sonra da başlarını çevirdiler. Luck ile Bryant'ın Rus kopyaları diye düşündüm. Eşikte durup zili çaldığımda kötü yapılmış kapıların arasındaki boşluktan kâfuruyu andıran bir koku gelince Aitken May'ın mezarını açtığımda yüzüme çarpan kokuyu hatırladım. Kapıyı yaşlı bir adam açtı, bir masa başındaki beyazlı kadın bana bakınadı bile. Bir sırada deri ceketli bir adam oturuyordu. Adam beni gazetesinin üstünden şöyle bir süzdü ve sonra yine okumaya devam etti. Mermer sütunlu, yüksek tavanlı ve kırık asansörlü, köhne bir holdeydim.

Cilalı taştan merdivenlerin üstünde halı yoktu. Sesler de aynı derecede düşmancaydı: Seramik döşeme üzerinde çınlayan topuk sesleri, tekerlekli sandalyeler, yaşlı kadınların odalardaki hastaların mırıltılarını bastıran tiz sesleri. Şimdi kötü günler yaşayan, bir zamanların ayrıcalıklı bir yeri. Yedinci katta renkli camdan bir kubbe, merdiven boşluğunu aydınlatmaktaydı. Bunun altında, üzerinde siyah elbise, elinde sarı zambaklardan bir demet tutan, sakallı ve gözlüklü ufak tefek bir adam çekingen bir tavırla beklemekteydi.

Acele bir sesle, "Arkadaşınız Peter, Bayan Eugenie'yi ziyaret ediyor," dedi. "Koruyucuları kendisine yarım saat izin verdiler. Lütfen görüşmenizi uzatmayın Bay Timothy." Ve zambakları bana uzattı.

Zorin bir kere bana bir itirafta bulunmuştu: *Arkadaşım Sergey bir Hıristiyandır. Kendisini cezaevinden uzak tutarsam beni Cennete götürecektir.*

* * *

Bayan Eugenie üzerini kaplayan kirli örtüler altında ince beyaz bir yükseltiydi. Ufacık kalmıştı, teni sapsarıydı ve hırıltıyla soluk

alıyordu; asker Zorin ise onun yanında omuzlarını geriye atmış, göğsü hak ettiği madalyalarla doluymuş gibi kabarmış, tek kişilik bir şeref kıtası gibi oturmaktaydı. Yüzünde bir yas ifadesi vardı. O bana bakarken, ben cam bir vazoya su doldurdum, çiçekleri içine yerleştirdim ve sonra yatağın onun bulunduğu tarafına doğru yürüyüp uzattığı elini sıktım. Zorin ayağa kalktı, beni kucaklamak için bir güreşçi gibi kendine çekti, bir solumdan bir sağımdan kucaklayıp yanağımdan öptü ve sonra beni bırakmadan, yatağın yanındaki, süt sağma taburesine benzeyen bir şeyin üzerine oturmam için işaret etti.

"Geldiğin için çok teşekkür ederim Timothy. Sana rahatsızlık verdiğim için özür dilerim."

Bayan Eugenie'nin elini bir an tuttu. Kadın hasta bir çocuğa ya da yaşlı bir erkeğe benziyordu. Gözleri kapalıydı. Zorin onun elini göğsüne bıraktı, sonra ağır geleceğinden korkarak, alıp yan tarafa koydu.

"Karın mı?" diye sordum.

"Olması gerekirdi," dedi.

Konuşmaya ilk başlayan olmamak için susarak birbirimize baktık. Gözlerinin altında koyu halkalar vardı. Herhalde ben de ondan iyi görünmüyordum.

"Çeçeyev'i hatırlıyor musun?" dedi.

Mesleğimizin kurallarına göre hafızamı yoklamam gerekirdi.

"Konstantin. Elçiliğinizin kültür ataşesiydi. Neden sordun?"

Sabırsızlıkla kaşlarını çatarak kapıya baktı. İngilizce konuşuyordu, alçak sesle ama acele. "Kültür ataşeliği onun göstermelik göreviydi. Bunu senin de çok iyi bildiğini tahmin ediyorum. Elçilikte iki numaralı adamımdı. Pettifer adında bir arkadaşı vardı. Marksist bir burjuva aydını. Onu da tanıdığını sanıyorum."

"Uzaktan," dedim.

"Timothy, bugün oyun oynayacak zaman değil. Ne Zorin'in buna vakti var, ne de Bay Bairstow'un. Bu Pettifer, Çeçeyev'le komplo kurup Londra Büyükelçiliği'ni kullanarak Rus devletinden büyük paralar çaldı. Benim ticaret ataşesi olduğumu hatırlarsın. Çeçeyev bazı belgelerde benim imzamı taklit etti. Çaldıkları para akıllara sığmayacak miktarlarda. Yaklaşık elli milyon sterlin olabilir. Bunları biliyor muydun?"

"Kulağıma bazı söylentiler çarptı." Zorin'in elli beş yaşında hâlâ casus okulunun eski deyimlerle dolu İngilizcesini kullandığını düşündüm. Shepherd Market'teki güvenli evde kendisini dinlerken dil öğretmenlerinin Bernard Shaw hayranı eski Fabiancılar olduklarını düşünürdüm.

"Hükümetim bir günah keçisi istiyor. Ben seçildim. Zorin, kara şalvarlı Çeçeyev ve İngiliz muhalifi Pettifer'la işbirliği yaptı. Zorin mahkemeye çıkarılmalı. Senin eski Servisinin bu işteki rolü nedir?"

"Hiç."

"Gerçek mi?"

"Gerçek."

"Demek bu konuyu biliyorsun? Sana danıştılar mı?"

Sorularının hızı, yoğunluğu ve gösterdiği ciddiyet, tedbiri bir yana bırakmamı sağlamıştı.

"Evet," dedim.

"Fikrini öğrenmek için mi?"

"Beni de sorgulayıp suçlamak için. Beni senin suç ortağın olarak görüyorlar. Seninle ikimiz gizli görüşmeler yapmıştık, şu halde hırsızlığı birlikte yapmış olmamız mümkündür."

"O yüzden mi Bairstow adını kullanıyorsun şimdi?"

"Evet."

"Pettifer nerede?"

"Belki de burada. Çeçeyev nerede?"

"Arkadaşlarım onun ortadan yok olduğunu söylüyorlar. Belki Moskova'dadır, belki de dağlarda. Sersemler onu her yerde aradılar, ailesinden bazılarını tutukladılar. Ama İnguşları sorguya çekmek kolay değildir." Yüzünde acı bir gülümseme belirdi. "Şimdiye kadar konuşmaya gönüllü olan çıkmadı. Çeçeyev zeki adamdır, onu severim, ama bütün benliğiyle bir *kara şalvarlıdır* ve biz kara şalvarlıları sinek gibi öldürüyoruz. Parayı halkına yardım için çaldı. Senin Pettifer da ona yardım etti. Belki para için – kim bilir? Belki de dostluk hatırına."

"Sersemler de böyle mi düşünüyorlar?"

"Elbette ki hayır! Böyle düşünemeyecek kadar sersemler çünkü!"

"Neden?"

"Bütün bunların kendi beceriksizliklerinin bir sonucu olduğu-

nu kabul etmek istemiyorlar." Zorin'in içinde bastırdığı öfkesi su yüzüne çıkarken, sesini yükseltmemek için güçlük çekiyordu. "Çeçeyev bir İnguş yurtseveriyse onun gibi birini asla Londra'ya göndermemeleri gerekirdi. Kremlin'in dünyaya bir vahşi kabilenin milli emellerini yaymak istediğini mi sanıyorsun? Uluslararası bankacılar birliğine kara şalvarlı birinin bir Rus Elçiliği'ni kullanarak elli milyonluk bir çek imzalayabileceğini söylemek isterler mi sanıyorsun?"

Eugenie öksürüyordu. Zorin iri kollarıyla kadını kucaklayıp doğrulttu ve umutsuzlukla yüzüne baktı. Böylesine büyük bir ıstırap ve hayranlık ifadesinin bu kadar ters düştüğü bir yüzü daha önce görmüş değildim. Kadın özür dilercesine hafifçe inledi. Zorin'in başıyla işaret etmesi üzerine kadının yastıklarını yumruklayıp şişirdim. Zorin kadının vücudunu yavaşça yastıklara dayadı.

"Timothy, bana Çeçeyev'i bul," diye emretti. "Ona yediği haltı dünyaya ilan etmesini, davasını anlatmasını, iyi bir adam olduğunu söylemesini, neyi ve neden yaptığını açıklamasını söyle. Ve bunu yaparken Volodya Zorin'in de, Cranmer'in de suçlu olmadığını söylesin. Ona, bu sersem herifler enseme bir kurşun sıkmadan, acele etmesini söyle."

"Onu nasıl bulayım?"

"Tanrı aşkına, Pettifer senin ajanındı! Bize bir mektup yazıp, bütün bunları itiraf etti. *Bize.* KGB'ye, ya da bugünlerde bize ne diyorlarsa ona. Suçunu tam olarak itiraf etti. Bize önce sana ve ancak ondan sonra bize tabi olarak çalıştığını söyledi. Ama artık kendi başına buyruk olmak istiyormuş. Ne sizin, ne de bizim. Ancak mektubu bu sersem heriflerin elinde olduğundan asla gün ışığına çıkmayacak. Çeçeyev'in başardığı tek şey, kendini de senin Pettifer'ı da hedef yapmak oldu. Sersemler Çeçeyev ile birlikte Pettifer'ı da öldürürlerse çok sevinecekler." Zorin cebinden bir İngiliz kibrit kutusu çıkartıp yatağın üzerine, benim önüme koydu. "Timothy, İnguşlara git. Onlara Pettifer'ın arkadaşı olduğunu söyle. O bunu doğrulayacaktır. Çeçeyev de. Bunlar hareketin Moskova'da bilinen elebaşlarının telefon numaraları. Onlardan seni bu ikisine götürmelerini iste. Önce seni öldürmek isteyebilirler ama bunun senin kimliğinle ilişkisi yoktur. Kara şalvarlı, her zaman kara şalvarlıdır. Eğer Çeçeyev'i görürsen benim için taşaklarını kesersin."

"Bir sorun var."

"Yüzlerce sorun var. Bir tanesinden ne çıkar ki?"

"Ben senin patronun olsaydım ve Çeçeyev'i yakalamak isteseydim, seni gözaltında tutardım ve Cranmer bu odadan içeri adımını attığı anda senin söylediklerini söylerdim." İtiraz etmeye kalkıştı, ama ben sözüme devam ettim. "Sonra Cranmer'in beni Çeçeyev'e götürmesini beklerdim. Ve de pek tabii, arkadaşı Pettifer'a..."

Zorin öfkesini bastırmaya çalışarak bir homurdanmayla sözümü kesti. "Eğer yapabilecek durumda olsam bunu yapmaz mıydım sanıyorsun? Tanrım! Sersemlere ben kendim giderdim. 'Dinleyin, sersemler!' derdim. 'İngiliz casus Cranmer beni görmeye geliyor. Kendisi biraz kafadan kontaktır! Beni dostu sanıyor. Onu kandırdım. Bırakın onu İnguşlara göndereyim. Onu birlikte sudaki bir lekeyi izler gibi izleriz, ta ki pınarın başına varana kadar! İsyancı serserileri ezer ve İngiliz efendilerini de cehenneme göndeririz!' Bunların hepsini yapardım; eğer bize onurumuzu ve dünyadaki yerimizi geri verecekse bunların hepsini ve daha da fazlasını yapardım. Ben bütün yaşamımca yaptığımız şeye inanmışımdır. 'Zaman zaman yanlışlar yapabiliriz, hatta yanlış yollara girebiliriz, biz melek değil, insanız,' derdim. 'Ama doğru olan tarafız. İnsanlığın geleceği bizim elimizde güvenliktedir.' Biz tarihin kuramsal araçlarıyız. Perestroika geldiğinde ben destek verdim. Servis'im de verdi. 'Ama yavaş yavaş,' dedik. 'Onları kaşıkla beslemek gerek. Özgürlükleri birer birer vermeliyiz.' Ama onlar kaşıkla beslenmek istemediler. Kazanı devirdiler ve yemeğin hepsini bir seferde yediler. Şimdi ne oldu ama?"

Eugenie'e bakıyordu. Sesi hafiflemiş ve biraz da yumuşamıştı sanki ona da hitap ediyor gibiydi.

"İnsanları öldürdük," dedi. "Hem de pek çok kişiyi. Bazıları iyi insanlardı ve öldürülmemeliydiler. Diğerleri boktan insanlardı ve on kere dünyaya gelseler onunda da öldürülmeyi hak etmişlerdi. Ona bakarsan Tanrı kaç kişiyi öldürmüştür? Ne için? Her gün haksız yere, bir nedeni, bir açıklaması olmadan ya da merhamet göstermeden kaç kişiyi öldürüyor? Ve bizler sadece insanız. Ve üstelik bizim bunu yapmak için *nedenimiz* vardı."

Odadan çıkarken arkama baktım. Kadının üzerine eğilmiş, gergin bir tavırla soluklarını dinlerken yüzü gözyaşlarıyla ıslanmıştı

* * *

Odamda biri siyah biri kırmızı iki telefon vardı. Parlak renkli broşüre göre kırmızı olanı, 'Bütün Dünyaya Direkt Hat'tı. Ama beni sabahın ikisinde uyandıran siyah telefon oldu.

"Bay Bairstow?" Bir erkek sesi, düzgün ama aksanlı bir İngilizce.

"Kimsiniz?"

"Ben İsa. Bizden ne istiyorsunuz Bay Bairstow?"

Emma'nın Cambridge Sokağı'ndaki telesekreterinden İsa, diye düşündüm. "Ben Mişa'nın arkadaşıyım," dedim.

İki gündür Zorin'in bana verdiği numaraları gerek sokak telefonlarından gerekse kafelerden arayarak aynı şeyi telesekreterlere ve çok kısa konuşan aracılara söylemiştim: Ben buradayım, adım Bairstow, Mişa'nın arkadaşıyım, çok acele olarak benimle burada bağlantı kurun, otel telefonum şudur. Kısmen de olsa Zorin'in ajanı olarak hareket etmek, itiraf edeyim ki, bana biraz garip geliyordu.

"Mişa kim, Bay Bairstow?"

"Mişa bir İngiliz centilmenidir, tıpkı benim gibi, İsa," dedim konuşmamız bizi dinleyen yirmi kişiye, bir komplo kuruyormuşuz gibi gelmesin diye canlı bir sesle.

İsa bu söylediğimi tartarken bir sessizlik oldu.

"Bu Mişa'nın mesleği nedir?"

"Halı tüccarıdır. Yurtdışından halı getirtip özel müşterilerine satar." Durup bekledim ama İsa'dan bir karşılık alamadım. "Ancak ne yazık ki, Mişa'nın mal teslim ettiği belirli bir ihracatçı..." ama İsa sözümü kesiverdi.

"Moskova'da ne işiniz var Bay Bairstow?"

"Dostumu ziyarete geldim. Mişa'ya önemli mesajlar getirdim."

Hat kesildi. Larry gibi Rusların pek azı da telefonu kapatmadan önce veda eder. Bir süre karanlıkta tavanı seyrettim. On dakika sonra telefon yine çaldı. Bu kere İsa'nın arkasında sesler vardı.

"Adınız nedir Bay Bairstow?"

"Colin," dedim. "Ama dostlarım bazen bana Tim de derler."

"Tim mi?"

"Timothy'nin kısaltılmışıdır."

"Colin Timothy mi?"

"Ya Colin ya da Timothy. Timothy bir lakap gibidir." Lakabın Rusçasını söyledim.

Telefon yine kapandı. Yirmi dakika sonra yine açtı.

"Bay Colin Timothy?"

"Evet."

"Ben İsa."

"Evet İsa."

"Otelinizin önünde bir araba olacak. Beyaz bir Lada. Plaka numarası" – sanki biriyle konuşuyormuş gibi telefonun ağzını kapattı – "plaka numarası 686."

"İçinde kim olacak? Beni nereye götürecek?"

Sesi, sanki kendisi benimle konuşurken talimat alıyormuş gibi bir telaş içinde, birden emreden bir tona büründü. "Araba şimdi otelin dışında. Sürücüsünün adı Muhammed. Hemen gelin, lütfen. Hemen."

Giyindim. Koridorda karla kaplı ormanlar içinde dans eden mutlu Rus köylülerinin ilginç tablolarından oluşan bir sergi vardı. Kumarhanede iki aksi yüzlü Finli bir oda dolusu krupiye ve hosteslere karşı kumar oynuyorlardı. Sokağa çıktım. Bir sürü kadın beni müşteri sanıp pezevenkleriyle birlikte üzerime yürüdü. Onlara elimde olmayarak öyle bir şiddetle "Hayır!" diye bağırdım ki, irkilip gerilediler. Buz gibi, karla karışık bir yağmur yağıyordu. Şapkam yoktu ve yağmurluğum çok inceydi. Kapıcı Almanca, Herr, taksi isterler mi? diye sordu. Hayır, Herr taksi istemiyordu. Herr, Larry'yi istiyordu. Kaldırımdaki kanalizasyon kapaklarının arasından buharlar yükseliyordu. Sokağın gölgeleri arasında insanlar gidip gelmekteydi.

Yolun ortasında iki kamyon arasında bir Lada duruyordu. Rengi beyaz değil yeşil, numarası 686 değil, 688'di. Ama yine de bir Lada'ydı ve nihayetinde burası Moskova'ydı. Boyu bir elliden fazla olmayan çok iri kalıplı bir adam bana gülümseyerek kapıyı açtı. Başında tepesinden bir püskül sarkan bir takke, üzerinde bir eşofman ve yelek, yüzünde ise bir palyaçonun kederi vardı. Arka koltukta gölgeler arasında biri daha oturuyor, şapkasının altındaki zayıf yüzü pek seçilemiyordu. Fakat yukardaki sokak lambasının ışığında sırtında açık mavi bir gömlek olduğunu görebildim. İnsanın çok gergin olduğu anlarda, ya hiçbir şeyi fark etmemesi ya da sadece böyle anlara özgü garip bir dikkatle birçok ayrıntının farkına varması mümkün olabilir. Herhalde ben de bu ikincisi yüzünden ada-

mın gömleğinin, el dokuması kaba bir kumaştan yapılmış, kalın boynunu saran, mintan yakalı ve iki ucu desenli kopçalarla tutturulmuş bir gömlek giydiğini fark ettim.

Palyaço, "Bay Timothy siz misiniz?" diye sordu. Elimi sıktı. Benimki gibi heybetli bir Rusçayla "Benim adım Peygamber'inki gibi Muhammed, efendim," dedi. "Üzgünüm ama arkadaşlarımın çoğu öldü."

Adamın, benim arkadaşımın da mı öldüğünü söylemeye çalıştığını merak ederek ön koltuğa oturdum. Kapıyı ardımdan kapatıp arabanın önüne geçerek silecekleri eliyle düzeltti. Sonra kendisi için epey dar olan sürücü koltuğuna oturdu. Kontak anahtarını bir kere, sonra birkaç kere daha çevirdi. Hiçbir şeyin gerektiği gibi işlemediğini bilen bir insan gibi, püsküllü kafasını salladı ve anahtarı bir daha çevirdi. Sonunda motoru çalıştırmayı başardı ve yola çıktık. Muhammed, önceden tahmin ettiğim gibi, bizi izleyen biri olup olmadığını anlamak için gözlerini dikiz aynasından ayırmıyordu.

Arka koltuktaki adam elindeki cep telefonuyla anlamadığım bir dilde mırıl mırıl bir şeyler konuşuyordu. Zaman zaman konuşmasını kesip Muhammed'e nereye sapacağını tarif ediyor, birkaç dakika sonra da gösterdiği yolu değiştiriyordu. Sonunda, bir dizi yanlış yola girip çıktıktan sonra bir sürü limuzinin ardına park ettik. Kürk kalpaklı, balıkçı kazaklı ve kovboy çizmeli gençler bir kapıdan çıkıp bizi karşıladılar. Birinin elinde küçük bir makineli tüfek, bileğinde bir altın zincir vardı. Muhammed ona bir soru sordu, çocuk bekledi ve düşünüp sonra yanıt verdi. Sokağın iki başına baktı ve sonra bizim körlere yol göstermemizi andıran bir tavırla dirseğimden tuttu. Muhammed birbirlerinden kirişlerle ayrılan iki deponun arasındaki dar yola girdi. Geniş adımlarla yürüyordu, iri göğsünü çıkarmış, başını geri atmış, elleri geçit törenindeymiş gibi iki yanında sarkmıştı. İki üç delikanlı bizi izliyorlardı.

Bir kemerin altından geçtik, taş basamaklı bir merdivenden inip üzerinde bir ışık yanan sürgülü, kırmızı demirden bir kapının önünde durduk. Muhammed kapıyı vurdu, yağmur ensemizden içeri süzülerek bekledik. Kapı açılınca çevremiz bir anda sigara dumanıyla sarıldı. Rock müziğinin temposunu duydum ve Muhammed'in yüzleri bembeyaz ölü arkadaşlarının başlarının asılı olduğu leylak rengi tuğla bir duvar gördüm. Işıkta leylak rengi turuncuya

dönüşünce yüzlerin altında koyu renk giysili gövdeler, silah parıltıları ve boğuşmaya hazır sert eller gördüm. Yedi sekiz silahlı adamdan oluşan küçük bir birliğin karşısındaydım. Kemerlerinde el bombaları asılıydı. Arkamdaki kapı kapandı. Muhammed ve arkadaşları gitmişlerdi. İki adam beni kırmızı bir koridordan salonu görebilen loş bir balkona götürdü. Buradaki renkli camın ardında Moskova'nın zenginlerinin bir gece kulübünün rahat bölmelerinde uzandıkları görülüyordu. Aralarında ağır hareket eden garsonlar dolaşıyor, bir iki çift dans ediyordu. Bir sahnede çıplak go-go kızları şuursuzca rock müziğinin temposuna uyarak dans etmekteydiler. Hava, ancak bir havaalanı bekleme salonunda olabilecek kadar erotik ve bir o kadar da gergindi. Balkon, bir köşeyi dönerek bir projeksiyon odası ve bir büroyla son bulmaktaydı. Bir duvarda bir dizi kalaşnikov, kutuyla cephane ve el bombaları duruyordu. Balkonun penceresinde iki genç nöbet tutuyor, bir üçüncüsü kulağına cep telefonunu dayamış, sokağı, park etmiş arabaları, taş merdiveni ve giriş lobisini gösteren televizyon monitörlerini izliyordu.

Uzak köşede üzerinde sadece donu ve bir de yeleği olan bir adam bir iskemleye kelepçelenmişti. Adam öne eğilmiş kendi kanının içinde oturuyordu. Onun bir metre ilerisinde bir masada kahverengi elbiseli ufak tefek bir adam yüz dolarlık banknotları elektronik bir para sayma makinesinden geçiriyor ve toplamı tahta bir abaküsle hesaplıyordu. Paraları sayarken zaman zaman kafasını sallıyor ya da gözlüğünün üzerinden bir deftere bakıyordu. Zaman zaman da durup kahvesinden bir yudum almaktaydı.

Altın düğmeli, yeşil kruvaze ceketli ve bileğindeki altın Rolex saati elmaslar ve küçük yakutlarla süslü kırk yaşlarında atlet yapılı bir adam ifadesiz bakışlarla odanın her tarafını gözden geçiriyordu. Geniş yüzlü ve geniş omuzluydu, boynundaki kasları hemen fark etmemek mümkün değildi.

Telesekreterden hatırladığım İngilizcesiyle, "Timothy dedikleri Colin Bairstow siz misiniz?" diye sordu.

"Siz de İsa olmalısınız," dedim.

Adam mırıldanarak çevresindekilere bir emir verdi. Sağımdaki adam ellerini omuzlarıma dayadı. İkincisi arkama geçti. Dört elin vücudum, bacak aram, baldırlarım ve bileklerimde dolaştığını hissettim. Ceketimin iç cebinden cüzdanımı alıp İsa'ya verdiler. İsa

cüzdanı sanki kirli bir şeymiş gibi parmaklarının ucuyla tuttu. Kol düğmeleri eski penilik sikkeler kadar iriydi ve üzerlerinde kabartma kurt desenleri vardı. Adamlar cüzdanımdan sonra dolmakalemimi, mendilimi, oteldeki odamın anahtarını, otel kartımı ve bozuk paralarımı verdiler. İsa hepsini titizliklikle kahverengi karton bir kutuya yerleştirdi.

"Pasaportunuz nerede?"

"Otel resepsiyonunda."

"Öylece kıpırdamadan durun."

İçlerinden bir adam cebinden küçük bir fotoğraf makinesi çıkartıp bana doğrulttu. Flaş iki kere çaktı. Aynı adam çevremde dolaştı. Her iki yandan birer poz daha çektikten sonra filmi sarıp makineden çıkardı ve diğerlerinden birine verip odadan çıktı. Bu arada iskemleye kelepçeli adam boğuluyormuş gibi bağırarak, başını arkaya attı, burnu kanamaya başlamıştı. İsa bir emir daha verdi, gençlerden ikisi kelepçeleri çıkarttılar ve adamı koridora doğru götürdüler. Kahverengi elbiseli adam ise para sayma makinesinden dolarları geçirip abaküsünde toplamaya devam ediyordu.

"Buraya oturun."

İsa bir masanın başına geçti, ben de karşısına oturdum. Cebinden bir kâğıt çıkartıp açtı. Aramıza küçük bir ses kayıt cihazı yerleştirince karakoldaki Bryant ile Luck'ı hatırladım. Adamın iri elleri, becerikli ve şaşılacak derecede zarifti.

"Mişa dediğiniz adamın gerçek adı nedir?"

"Dr. Lawrence Pettifer."

"Bu adamın yetenekleri nelerdir?"

"Efendim?"

"Becerileri. Başarıları. 'Yetenek' sözcüğünün ne kusuru var?"

"Hiç. Bir an anlamadım da. Bir devrim öğrencisidir. Küçük milletlerin dostudur. Bir dilcidir. Sizin gibi."

"Bu adam başka ne iş yapar?"

"Eski bir KGB ajanıdır, ama aslında İngiliz Gizli Servisi'nin ajanıdır."

"Bu adamın İngiltere'deki durumu nedir?"

"Şu an bir kaçak. İngilizler onun Rus Büyükelçiliğinden büyük miktarda para çaldığından kuşkulanıyorlar. Ruslar da. Her ikisi de haklı, çünkü bunu yaptı."

İsa kâğıdı benim göremeyeceğim bir biçimde tutarak inceledi. "Bu Mişa ile en son ne zaman görüştünüz?"

"Bu yılın on sekiz eylülünde."

"Bu görüşmenizi anlatın."

"Geceydi. Somerset'te Mendip tepelerinin yüksek bir yeri olan Priddy'de. Yalnızdık."

"Ne konuştunuz?"

"Özel konular."

"Ne konuştunuz?"

O an basiretsizlik edip o güne kadar Rus bürokratlarıyla konuşurken çoğunlukla işime yaramış olan kaba konuşma tarzına başvurdum.

"Benimle sanki köylüymüşüm gibi konuşmayın. Size özel dedimse, özeldir."

Okulda epey tokat yemiştim. Aynı kadının ikinci kez denemesine izin vermemekle birlikte, kadınlardan tokat yediğim de olmuştu. Ama İsa'nın masanın üzerinden eğilip peş peşe suratıma indirdiği iki tokat o güne kadar hiç görmediğim renkler ve hiç duymadığım sesler gibiydi. Bana sol eliyle ve hemen ardından da sağ eliyle vurdu ve sağ elinin parmaklarındaki altın yüzükler suratıma demir bir boruyla vurulmuş gibi bir etki yaptı. Bana vururken elleri arasından üzerime dikilen o keskin nişancı gözlerini görünce beni öldürene kadar tokatlayacağını sandım. Ancak odanın öte yanından yükselen bir ses üzerine bana vurmayı bıraktı, muhasebeciyi bir yana itip televizyon monitörleri başındaki gencin kendisine uzattığı cep telefonunu aldı. Dinledi, telefonu geri verdi, dönüp muhasebeciye bir şey sordu, muhasebeci dolarları saymaya devam ederek başını salladı.

"Bunlar maskara," diye yakındı muhasebeci. "Üçte bir diyorlar ama onda birin üçte biri bile değil. Bir sıçanı bile doyurmaz bu. Bunlar öylesine budala haydutlar ki, insan işlerini nasıl olup da yapabildiklerine şaşıyor doğrusu."

Muhasebeci masadaki paraları bir seferde toplayıp İsa'ya verdi, abaküsünde acele bir hesap yaptı, bir cetvelle kırmızı bir kalem alıp defterin dört sayfasına birer çizgi çekti, gözlüğünü çıkartıp madeni kutusuna yerleştirerek kutuyu da kahverengi ceketinin iç cebine soktu. Bir anda hepimiz – muhasebeci, gençler, İsa ve ben – kırmızı koridordan geçip lobiye indik. Demir kapı açıktı, silahlı gençler her

iki tarafımızdaydılar ve temiz hava bir özgürlük rüzgârı gibi üzerimden geçerken soluk sabah göğünde son yıldızlar göz kırpmaktaydılar. Merdivenin başına uzun bir araba yanaştı. Muhammed'in zayıf arkadaşı sürücü koltuğuna oturdu, direksiyonu eldivenli elleriyle kavradı. Arka kapının önünde duran Muhammed elindeki puanlı eşarbı bir hemşire titizliğiyle gözlerime bağladı.

Karanlığa gömülünce, aynanın içinden öteki tarafa geçiyorum, dedim kendi kendime. Priddy Gölü'nde boğuluyorum. Ben bir Berkeleyciyim. Göremiyorum, o halde soluk alamıyorum. Bağırıyorum ama herkes sağır ve kör. Muhammed eşarbı sıkarken gördüğüm son şey yanımdaki İsa'nın zarif İtalyan ayakkabılarıydı. Kahverengi deri parçalarından yapılma, örgülü ve altın zincirli tokalı ayakkabılar.

* * *

Ne istiyorlar?

Kimi bekliyoruz.

Bir aksilik çıkmış olmalı. Planlarda değişiklik var.

Şafakta kurşuna dizileceğimi gördüm rüyamda. Uyandığımda şafak sökmek üzereydi, kapının dışında ayak sesleri ve alçak sesle konuşmalar duyuyordum.

Larry'nin yatağının kenarında oturduğunu, bana bakarak uyanmamı beklediğini gördüm rüyamda. Uyandım ve Zorin'in üzerime eğilmiş nefes alıp verişimi dinlediğini gördüm. Oysa gelenler kahvaltımı getiren genç nöbetçilerdi.

Emma'nın Honeybrook'taki kilisede Peter Maxwell Davies çaldığını duydum.

* * *

Hücrem, duvarlarına jimnastik aletleri dizilmiş ve kapısında ONARIM NEDENİYLE KAPALIDIR yazılı bir jimnastik kulübüydü. Gözlerim kapalı yolculuğumda tahmin ettiğim kadarıyla kulüp, Moskova'nın merkezinden bir saat uzaklıkta, çöp, yağ ve çürümekte olan ağaç kokuları içindeki engebeli bir yolun sonunda, dev bir apartman blokunun altındaydı. Yeryüzünde, hatta yeraltında bile bir insan için bundan daha uygunsuz yer olamazdı. İçerdeki rutubetli hava pis pis kokuyor, tavandaki borulardan çatlak beton döşemeye sular sızıyordu. Bunlar kanalizasyon boruları, sıcak su boru-

ları, içme suyu boruları, kalorifer boruları, elektrik ve telefon kablolarının borularıydı ve aralarında küçük gri fareler cirit atıyordu. Ben hesap edebildiğim kadarıyla orada on gün on gece kaldıysam da, insan ilk hapsedildiğinde birkaç saniyenin birkaç yıl gibi geldiği ve iki öğün arasındaki zamanın neredeyse yaşamınızın tümünü kapsadığı gözönüne alınırsa, bu koşullarda zamanı hesaplamaya kalkışmak boşuna zahmetti. Gece hayatınız boyunca tanıdığınız kadınlarla yatarsınız ama uyandığınızda hâlâ gecedir ve siz hâlâ yatakta tek başınıza titriyorsunuzdur.

* * *

Hücremin penceresi yoktu. Havalandırmayı sağlayan duvardaki demir kafesler uzun zaman önce sımsıkı kapatılmıştı. Farelerin kemirdiği bir atlama beygirine çıkıp da kontrol ettiğimde demir çerçevelerin pastan birbirlerine kaynamış olduğunu gördüm. Hücremin kokusu ilk gün dayanılır gibi değildi, ikinci gün beni daha az rahatsız etmeye başladı ve üçüncü gün iyice alışıp, kokuyu hiç almamaya başladım. Ancak yukardan gelen ayçiçeği yağı, sarmısak, soğan, kuzu eti ile tavuk kokusuyla, daracık odalara sıkışmış kalabalık ailelerin pisliklerinden gelen kokular benim için sabit bir duyu tiyatrosuydu.

* * *

"Hacı Beşir!"

Muhafızlarımın, bir hayreti, şaşkınlık ya da ıstırabı dile getiren çığlığıyla, geceyarısı titreyerek uyandım.

Önce salıra telefonu çalmıştı. Sonra da bu acı ya da sevinç çığlığı.

Hacı Beşir adına bir şeyi mi kutluyorlardı?

Onun adını tepelere haykırarak bağlılıklarını mı ilan ediyorlardı? Yoksa ağıt mı yakıyorlardı onun için? Ya da ona lanetler mi yağdırıyorlardı?

Ardından olacakları bekleyerek uyanık yattım. Ama arkası gelmedi. Uyuyakaldım.

* * *

İnguşların tutsağı kendini yalnız hissedebilir ama aslında hiç yalnız kalamaz.

Hiç çocuğum olmadığı halde ben bile burada çocuklarla haşır neşir olmuştum. Üst katlardaki çocuklar tepemde koşuyorlar, zıplıyorlar, ayaklarını yere vuruyorlar, gülüyorlar, bağırıyorlar ve anneleri de onlara bağırıyordu. Arada sırada şiddetli bir tokadın ardından acı ve soluksuz bir sessizlik oluyor, ardından yine yaygara kopuyordu. Köpek havlamaları da duyuyordum, ama bunlar binanın dışından geliyorlardı. Ben dışarı çıkmaya hasretken köpekler içeri girmek istiyorlardı. Her yerden kedi sesleri geliyordu. Evlerdeki bütün gün açık olan televizyonların bangır bangır seslerini duyuyordum. Rusçaya çevrilmiş Meksika dizileri, onu kesen acil bir haber, bir mali kuruluşun daha battığı haberi duyuluyordu. Çamaşır yıkanışını, öfkeyle kavga eden erkekleri, sarhoşların naralarını, karılarına bağırıp çağırmalarını ve onların eziyetlerine maruz kalan karılarının ağlamalarını dinliyordum.

Müzik olarak adi Rus diskosu, anlamsız Amerikan rocku vardı ve arada daha derin, daha hoş bir şey: Ritmik bir davul sesi, telaşlı ve ısrarlı, beni ayağa kalkmaya, güne cesaretle göğüs germeye, çabalamaya teşvik eden bir ses. Ve bunun sürgünde yaşayanların dinlediği, onların yurtları olan vadilerde ve dağlarda gelişen bir müzik, Emma'nın sevdiği tür bir müzik olduğunu biliyordum. Ve geceleri bu seslerin çoğu uykudayken kamp ateşleri çevresindeki, denizler kadar yaşlı olan, bitmek bilmeyen dedikoduları işitiyordum.

Böylece bir yeraltı yaşamına katılmış olduğum izlenimini edinmiştim; çünkü, eğer benim evsahiplerim kendi yurtlarından uzaksalar ve hor görülüyorlarsa, bana da onların tutsağı olarak, aynı zamanda hatırlı bir konuğun ayrıcalıkları tanınmış oluyordu. Muhafızlarım parmaklarını dudaklarına götürüp sesimi çıkarmamamı işaret ederek beni günlük ihtiyacım için binanın dehlizleri arasından geçirip, tuvalet kâğıdı yerine yazısı okunmayan yeni yırtılmış gazete parçalarının bulunduğu küçük helaya götürürken, ben de kendimi onların tutsağı kadar, suç ortakları gibi de hissediyordum.

* * *

Pettifer'ın korku üzerine görüşlerini dinliyorum. Uzun bir konuşma değil, bir pazar semineri hiç değil. Otelimiz Texas'ta Houston'da ve Larry hesapta, uyuşturucu bulundurduğuna dair sahte

bir suçlamayla bir Küba cezaevinde on gün yatıp yeni çıkmış. Aslında bu işin, Güvenlik Polisi'nin bu sayede kendisini daha yakından tanımak istemesiyle ilgili olduğuna inanıyor. Önce uyumasına izin vermemişler. Sonra yirmi dört saat aç ve susuz bırakmışlar. Sonra da duvara çakılı dört halkaya ellerinden ve ayaklarından zincirleyerek Amerikan casusu olduğunu itiraf ettirmeye çalışmışlar.

Larry havuzun kenarında uzandığı yerden, gelip geçen bikinili kızları seyredip pina kolada'sını yudumlarken, "Bir kere kan beynime sıçradıktan sonra gerisi kolaydı," diyor. "Onlara bir İngiliz centilmenine yapılabilecek en büyük hakaretin onun bir Amerikan casusu olduğunu iddia etmek olduğunu, bunun orospu çocuğu demekten daha beter bir şey olduğunu söyledim. Sonra asıl onların orospu çocuğu olduklarını söyledim ki, aşağı yukarı tam o sırada Rogov gelip beni indirmelerini ve yıkanmama izin verdikten sonra salıvermelerini söyledi."

Rogov KGB'nin Havana şefiydi. Bense içten içe bu soruşturmayı emredenin Rogov olduğuna inanıyorum.

O abes soruyu soruyorum: Nasıldı? Larry hayrete düşmüş gibi görünüyor.

"Habire kırbaçlandığım Winchester gibi bir yerden sonra mı? Hiç fena değildi. Küba cezaevini meclis kütüphanesine tercih ederim açıkçası. Hey Timbo!" diyor beni dürterek. "Bak, tam sana göre bir kadın. Çirkin ve birini bulmaya can atıyor. Hiç sorun çıkarmaz sana."

* * *

Başımda bekleyen iki muhafızım vardı ve muhafızlarımın benden başka bir işleri yoktu. Gece gündüz her şeyi birlikte yapıyorlardı. Gece kulübünde gördüğüm diğer arkadaşları gibi, sanki parmaklarının ucunda yürürcesine, sessizce hareket ediyorlardı. Her ikisi de güneyin o ağır Rusçasını konuşuyorlarsa da, Rusça, öğrendikleri ikinci ya da üçüncü dildi. İkisi de Nazran'daki İslam Üniversitesi'nde birinci sınıf öğrencileriydi ve gördükleri dersler Arapça, Kuran ve İslam tarihiydi. Herhalde aldıkları emir uyarınca bana adlarını söylememişlerdi, ancak dinleri yalan söylemeyi yasakladığından, adlarıyla ilgili başka bir şey de söylememişler ve o on gün boyunca hiç adları olmamıştı.

Bana gururla Mürit olduklarını, kendilerini Tanrı'ya ve dini liderlerine adadıklarını, yaşamları boyunca kutsal bilgiyi aramaya baş koyduklarını söylediler. Müritliğin, İnguş davasının kuramsal açıdan can damarı olduğunu, Rusya'ya karşı askeri ve siyasi muhalefet anlamına geldiğini anlattılar. Dindarlık, doğruluk, kahramanlık örneği olmaya ve kendilerini bu davaya adamaya yemin etmişlerdi. Daha iriyarı ve aklı başında olanı – ikisi de bence yirmi yaşın üstünde değillerdi – Nazran civarında büyük bir köy olan Ekazhevo'dan, daha ufak tefek olan arkadaşı ise, bana eskiden İnguşya'nın yarısını oluşturduğunu söyledikleri, İnguşlarla Osetyalılar arasında ihtilaf konusu olan Prigoradniy özerk bölgesinin güneyinde ve Gürcü Askeri Otoyolu'na yakın dağların tepesindeki Jayrakh'tan gelmişti.

Bütün bunları ilk gün, hücremin öteki ucunda üzerlerinde havacı montları, ellerinde makineli tüfekleriyle mahçup bir tavırla durup, ben Aitken May'in bekleme odasında bulduğuma benzer siyah çayı bir dilim limonla içip ekmek, peynir ve katı yumurtadan oluşan kahvaltımı ederken anlatmışlardı. Müritlerim tepsiyi geri alırken eliaçıklıklarından büyük gurur duymuşlardı. Çok geçmeden onların yemeklerinin benimkinden farklı olmadığını fark ettim. Bana yemek konusunda dini kuralları çiğnememek için Nazran'dan getirdikleri şeyleri yediklerini söylediklerinden, ben de bana ikram edilenleri büyük zevkle yiyormuş gibi yaptım. İkinci gün aşçılarım görünmeye başladılar: Bunlar kapının önünde durup bana bakan başörtülü kadınlardı, genç olanları utangaç, daha yaşlılarının ise parlak gözleri sorgulayıcı.

Sadece bir kere bir yanlış anlama sonunda sadece bir kere ilişkimizin daha az sosyal olan bir yanını tattım. Yatağımda uyurken rüya görüyordum, bir ara kâbus görmeye başlamış olmalıyım ki, kan ter içinde gözümü açtığımda birinin elinde bir kalıp sabun ve havlu, diğerinin elinde akşam yemeğim olan iki Müritimi bana bakarken gördüm, nasıl olduysa birden bir çığlık atıp panikle ayağa kalkmaya çalışırken ayağım burkuldu, güçlükle doğrulduğumda ise bir tabancanın yağlı namlusu enseme dayandı. Yine yalnız kaldığımda onların sahra telefonunun çatırtısını ve alçak sesle olayı bildirdiklerini duydum. Sonra dönüp yemeğimi yememi izlediler ve yemeğim bittiğinde tepsiyi alıp beni yatağıma zincirlediler.

Bu olaydan sonra, kendi selametim için her türlü bedensel ve ruhsal direnmeden vazgeçtim. Orada sırt üstü uzanmış, hiç kıpırdamadan yatarken dünyanın en büyük özgürlüğünün insanın kaderi üzerinde hiçbir kontrolü olmaması olduğuna kendimi ikna ettim.

Ama yine de muhafızlarım beni sabah kaldırıp bileğimdeki zinciri çözdüklerinde bileklerim kanıyordu ve ayak bileklerim o kadar şişmişti ki, soğuk suya sokmak zorunda kaldık.

* * *

Muhammed bir şişe votkayla çıkageldi. Gözlerinin çevresi kızarmıştı ve uzamış sakalı takkesinin altındaki toparlak yüzünü karartıyordu. Onu bu kadar üzen neydi? Yoksa hep böyle hüzünle mi gülümserdi? Votkayı bir bardağa doldurdu, ama kendisi içmedi. Bana halimden memnun olup olmadığımı sordu. "Krallar gibi ağırlanıyorum," dedim. Uzaklardan bir gülümsemeyle, "Krallar gibi," diye sözümü yineledi. Oscar Wilde, Jack London, Ford Madox Ford ve Bulgakov'dan söz ettik. O bana böyle kültür ağırlıklı bir sohbeti pek seyrek yapabildiğini söyledi ve İngiltere'de bu tür konuşmalar yapıp yapamadığımı sordu.

Ben onu konuşmaya zorlayacağımı umarak, "Sadece Larry ile," dedim.

Ancak yanıtı Larry'nin varlığını ne doğrulayan ne de yadsıyan hüzünlü bir gülümseme oldu. Müritlerimle iyi geçinip geçinmediğimi sordu.

"Sana iyi davranıyorlar mı?"

"Kesinlikle."

"Onlar şehit oğludur." Yine o hüzünlü gülümseme. "Belki de sizin Tanrı'nın iradesine aracılık ettiğinizi düşünüyorlardır."

"Neden öyle düşünsünler ki?"

"Şeyh Şamil'in on dokuzuncu yüzyılda sizin Kraliçe Victoria'nıza yardım istemek üzere mektuplar göndermesinden bu yana dini çevrelerde inanılan bir kehanet vardır: Rus İmparatorluğu bir gün çökecek ve İnguşya ve Çeçenya da içinde olmak üzere Kuzey Kafkasya İngiliz hükümdarının egemenliğine girecektir."

Bana anlattıklarını, en az onunki kadar ciddi bir ifadeyle dinledim.

"Büyüklerimizin çoğu bu İngiliz kehanetinden söz ederler," di-

ye sözüne devam etti. "Rus İmparatorluğu çöktüğüne göre ikinci işaretin ne zaman geleceğini soruyorlar şimdi."

Aniden Larry'nin söylediği bir şeyi hatırladım. Onunki kadar dikkatle seçilmiş sözcükler kullanarak, "Yanlış hatırlamıyorsam Kraliçe Victoria'nın Şeyh Şamil'e Rus zulmünü yenmesinde yardımcı olmak üzere silah gönderdiğine dair bir şeyler okumuştum," dedim.

Muhammed buna fazla bir ilgi göstermeden, "Olabilir," dedi. "Şeyh Şamil bizim ulusumuzdan değildi ve en büyük kahramanımız da değildir." Kendisini talihsiz bir ilişkiden arındırmak istermiş gibi tombul elini kaşlarından ve sonra sakalından geçirdi. "Çeçen ve İnguş uluslarının kurucularının bir dişi kurt tarafından emzirildikleri hakkında bir efsane vardır," dedi. "Böyle bir hikâyeyi belki siz de duymuşsunuzdur."

"Duydum," dedim. İsa'nın altın kol düğmeleri üzerindeki kurt desenlerini hatırlamıştım.

"Daha yaygın bir görüşe göre İngiltere'nin Rusların bizi tutsak etme kararlılıklarını ılımlı bir şekle dönüştürülebileceğine inanılır. Bunu boş hayallerimizden biri olarak mı görüyorsunuz, yoksa sizin bizim alınmadığımız meclislerde bizlerden söz edeceğinizi umabilir miyiz? Bunları size gayet ciddi olarak soruyorum Bay Timothy?"

Onun ciddiyetinden kuşkulanmamı gerektirecek bir neden yoktu, ancak güç bir soruyla karşı karşıya kalmıştım.

"Rusya komşularıyla yaptığı anlaşmaları çiğnerse..." diye söze başladım.

"Evet?"

"Tanklar 1968'de Prag'a girdikleri gibi Nazran'a girerlerse..."

"Girdiler bile Bay Timothy. Belki siz o zamanlar uyuyordunuz. İnguşya Rus işgali altında bir ülkedir. Ve bizler burada, Moskova'da paryalarız. Bizi sevmezler ve adam yerine koymazlar. Biz Çarlık zamanından kalma önyargıların kurbanıyız. Komünizm de bize aynı şeyi getirmiştir. Yeltsin'in hükümeti Kazaklarla doludur ve Kazaklar ezelden beri bizden nefret ederler. Yeltsin'in Kazak generalleri, Kazak casusları, yeni sınırlarımızı belirleyecek komitelerde görevli Kazakları vardır. Bizi her zaman aldatacaklarından emin olabilirsiniz. Son iki yüzyılda dünya bir nebze olsun değişmemiştir. Biz baskı altındayız, kızgın demirle dağlanıyoruz ve direniyoruz.

Bütün gücümüzle direniyoruz. Belki de bunu Kraliçe'nize söylemeniz iyi olur."

"Larry nerede? Onu ne zaman görebileceğim? Beni buradan ne zaman çıkartacaksınız?"

Muhammed gitmek için doğrulmuştu bile. Sesimdeki umutsuzluğun konuşmamızın o anına kadar sürdürdüğüm iyimserlikle tutarsızlığı yüzünden sorumu duymazdan geldiğini sanmıştım. Ancak geri adım atarak beni içtenlikle kucakladı, gözlerimin içine baktı ve anlamadığım, ama Tanrı'nın beni koruması için bir dua olmasından korktuğum bir şeyler mırıldandı.

Daha büyük olan Mürit gururla, "Muhammed İnguşya'nın en usta güreşçisidir," dedi. "Büyük bir Sofi ve felsefe doktorudur. Büyük savaşçı ve tasavvuf ehlidir. Pek çok Rus öldürmüştür. Cezaevinde çok işkence görmüştü, çıktığında yürüyemiyordu. Şimdi ise bütün Kafkasya'nın en güçlü bacaklarına sahiptir."

"Muhammed sizin dini lideriniz mi?" diye sordum.

"Hayır."

"Ya Hacı Beşir?"

Konuşulması yasak konuların duvarına çarpmıştım. Müritler sustular, sonra koridorun karşısındaki kendi bölmelerine çekildiler. Çöken derin sessizlikte onların mırıltılarını duyuyordum. Şehit evlatlarının namaza durduklarını anladım.

* * *

İsa sırtında parlak ve yepyeni bir meşin ceketle geldi. Elinde de kaldığım otelden almış olduğu bavulum ve evrak çantam vardı. Kendisine iki silahlı genç eşlik ediyordu. Muhammed gibi o da traş olmamıştı, yüzünde üzgün ve ciddi bir ifade vardı.

Üzerime öyle bir hışımla geldi ki, bir tokat daha atacağını sandım ama o "Bir şikâyetin var mı?" diye sordu.

"Yok canım. Bana çok iyi ve saygılı davranıyorlar," diye karşılık verdim aynı saldırganlıkla.

Ama bana vuracak yerde elimi tutup, tıpkı Muhammed gibi o da beni kendisine çekerek kucakladı ve onun gibi omzumu okşadı.

"Buradan ne zaman çıkacağım?" diye sordum.

"Bakacağız. Birkaç gün. Bakalım."

"Neden ama? Ne bekliyoruz ki?" diye sordum. Müritlerle sohbetlerim bana cesaret vermişti. "Sizinle bir anlaşmazlığım yok. Kö-

tü bir niyetim de yok. Buraya arkadaşımı görmek gibi şerefli bir görevle geldim."

Öfkeli bakışları beni rahatsız etmişti. Uzamış sakalı, kızarmış gözleriyle korkunç şeyler görmüş geçirmiş bir insan izlenimi bırakıyordu. Ama beni yanıtlamadı. Topuğu üstünde dönüp arkasındaki adamlarıyla yürüdü gitti. Bavulumu açtım. Eşyalarının arasından Aitken May'in kâğıtları da, Emma'nın telefon rehberi de eksilmişti. İsa'nın otel parasını ödeyip ödemediğini, eğer ödemişse bunu Bairstow'un iptal edilmiş kredi kartıyla mı yaptığını merak ettim.

* * *

Bir casusun uzun vadeli yalnızlığı içinde Pettifer'ı duyuyorum. Benliğinin bir yanı mutlu, diğer yanı ise yakınıyor. Kendini, çok sevdiği dağa tırmanmayla kıyaslıyor.

"Karanlıkta büyük, lanet bir kaya. Bir an doğada tek başına olmakla gururlusun. Bir an sonra ipin ucunda iki kişi daha olsa her şeyini verebileceğini düşünüyorsun. Kimi zaman da bıçağını çekip, ipi kesmek ve biraz uyumak istersin."

* * *

Günler geçtikçe en çok oyalandığım – ve en çok bilgi edindiğim – saatler Müritlerle konuştuğum saatler oluyor.

Önceleri yanımda namaz kılmadıkları halde, şimdi kimi zaman hiç çekinmeden önümde namaz kılıyorlar. Odama başlarında namaz takkesiyle geliyorlar, oturuyorlar, başlarını benden öte yana çevirerek gözlerini kapatıyorlar ve tespih çekiyorlar. Bir Müritin Tanrı'nın adını ağzına almadan bir tek tespih tanesine bile dokunmadığını söylüyorlar. Tanrı'nın doksan dokuz adı olduğu için tespihlerinde, her biri onun bir adına karşılık gelen doksan dokuz tespih tanesi var. Müritliğe kabul edilmeden önce imanın sınandığı çeşitli yollardan geçildiğini anlatıyorlar. Mürit hiyerarşisi anlaşılması güç ve merkezi olmayan, otoritenin kendi içinde aşamalı bir şekilde dağıldığı bir sisteme dayanıyor. Her köy çeşitli mahallelere ayrılmış. Her mahallenin, başında bir *turg*'un bulunduğu küçük bir çevresi var. Turg'lar *tamate*'ye, o da şeyh vekiline bağlı. Onları dinlerken, örgütlerine sızmak gibi olanaksız bir görev almış olan talihsiz Rus istihbarat ajanına karşı bir acıma ve anlayış hissediyorum.

Benim Müritler, bir bölmede sakladıkları seccadelerde günde beş vakit namaz kılıyorlar. Benim yanımda ettikleri dualar bunlara ek oluyor, bu dualar belirli kutsal kişilerin ruhuna ve kutsal davalarının selameti için okunan dualar.

"İsa da Mürit mi?" diye sorunca, neşeli bir kahkahayla karşılaşıyorum.

Kahkahalar arasında İsa'nın *çok* laik olduğunu söylüyorlar. İsa davamıza hizmet eden kusursuz bir haydut! Bize haraç işlerinden mali destek sağlıyor! İsa olmasaydı silah alamazdık. Onun mafya içinde pek çok dostu var. İsa bizim köydendir. Bütün vadinin en keskin nişancısıdır. Judo ve futbolda üstüne yoktur...

Sonra yine sessizlik. Ben İsa'yı, Çeçeyev'in suç ortağı ve muhtemelen otuz yedi milyon sterlinin çalınmasını planlayan beyin olarak düşünüyorum...

Benim onların ağzından laf almaya çalışmam onların benimle ilgili merakları yanında hiç kalıyor. Tepsimi önüme koyar koymaz sorularını sormaya başlıyorlar: En cesur İngiliz kimdi? bilmek istiyorlar. En iyi askerler, güreşçiler kimlerdi? Elvis Presley İngiliz miydi, Amerikalı mı? Kraliçe'nin yetkisi mutlak mıydı? Köyleri yok edebilir, idam emri verebilir, parlamentoyu dağıtabilir miydi? İngiltere'nin dağları yüksek miydi? Parlamentoya yalnız yaşlılar mı girebilirdi? Hıristiyanların gizli mezhep ve tarikatları, kutsal insanları, şeyh ve imamları var mıydı? Onlara dövüşmesini kim öğretirdi? Ne gibi silahları vardı? Hıristiyanlar hayvanları öldürmeden önce Müslümanlar gibi kanlarını akıtırlar mıydı? Onlara kırsal bölgede yaşadığımı söylediğime göre, kaç hektar toprağım, kaç koyunum ve kaç büyükbaş hayvanım vardı?

Benim özel yaşamıma da çok şaşıyorlardı. Erkek gibi bir erkeksem neden karım yoktu, neden yaşlılık günlerimde bana yardımcı olacak çocuklarım yoktu? Onlara boşanmış olduğumu boşuna anlatmaya çalıştım. Boşanma onlar için bir ayrıntı, birkaç saatlik bir düzenlemeydi. Hemen ardından tekrar evlenebilirdim. Neden bana erkek evlatlar verecek yeni bir kadınla evlenmemiştim?

Ben de karşılığında aynı dürüstlükle cevap alacağını umarak çok dikkatli yanıtlar veriyordum.

"Siz ikinizin Moskova'da ne işiniz var?" diye sordum bir akşam çaylarımızı içerken. "Nazran'da okuyor olmanız gerekmez miydi?"

Birbirleriyle hangisinin bu soruyu yanıtlama şerefine sahip olacağını tartıştılar.

Vadiden gelen delikanlı büyük bir gururla, "Dini liderimiz bizi önemli bir İngiliz tutsağının başında durmamız için seçti," dedi.

Dağdan gelen işe, "Biz İnguşya'nın en iyi iki mücahidiyiz," dedi. "Bizim rakibimiz yoktur. En cesur, en dayanıklı ve en sadık mücahitler bizleriz."

"Ve en fedakâr," dedi arkadaşı.

Ancak o anda övünmenin dinlerince yasak olduğunu hatırlamış olmalılar ki, ciddi bir ifade takınarak alçak sesle konuşmaya devam ettiler.

"Moskova'ya amcamın bir tanıdığına gelen büyük miktarda parayı güvenli bir şekilde getirmek için geldik," dedi birincisi.

İkincisi, "Para, üzerine çok güzel nakış işlenmiş iki minderin içindeydi," dedi. "Kafkasyalılar havaalanında arandıkları için bu yola başvurulmuştu. Budala Ruslar minderlerimizden kuşkulanmadılar."

"Bir ara, taşıdığımız paranın sahte olduğunu düşündük ama bundan emin olamazdık," dedi birincisi. "İnguşlar çok iyi sahte para basarlar. Havaalanında bizi karşılayan biri minderlerimizi aldı, cipine atıp götürdü."

Bir süre bu hizmetleri karşılığında aldıkları parayla neler alacaklarını anlattılar: Bir stereo teyp, giyecekler, altın yüzükler ya da Almanya'da kaçak getirilen çalıntı bir Mercedes. Onlar bütün bunları anlatırken sabırla dinledim, benim acelem yoktu. Bütün gece bekleyebilirdim.

"Muhammed bana sizlerin şehit oğlu olduğunuzu söyledi," dedim tartışmaları sona erince.

Dağlı çocuk birden durgunlaştı. "Babam kördü," dedi. "Geçimini ezberden Kuran okuyarak sağlardı. Osetyalılar tüm köyün gözü önünde ona işkence ettiler. Sonra Rus askerleri ellerini ayaklarını bağlayıp üzerinden bir tank geçirdiler. Cesedini almak isteyen köylülere de ateş açtılar."

Vadiden gelen genç, "Benim babam ve iki ağabeyim de Tanrı'nın rahmetine kavuştular," dedi.

Arkadaşının babasından söz etmesi gibi sükunetle, "Bizim de

ecelimiz geldiği zaman, buna hazır olacağız," dedi. "Babalarımızın, ağabeylerimiz ve arkadaşlarımızın intikamlarını alacağız ve öleceğiz."

Arkadaşı aynı coşkuyla, "Biz *gazavat* yemini ettik," dedi. "Anayurdumuzu Ruslardan ancak bir kutsal savaşla kurtarabiliriz."

Dağlı genç, "Halkımızı adaletsizliğin pençesinden kurtarmalıyız," dedi. "Kâfirlerin eline düşmemeleri için halkımızı güçlü ve inançlı kılmalıyız." Kalkıp belinden çektiği kıvrık hançeri tutmam için bana uzattı. "İşte benim *kıncal*'ım. Elimde başka silahım kalmamışsa, çevrem düşman tarafından sarılmışsa, cephanem de yoksa, evimden dışarı fırlayacağım ve karşıma çıkan ilk Rusu bununla öldüreceğim."

Bu ateşli konuşmanın durulması için epey uzun bir süre geçti. Ancak kâfirlerden söz etmeleri bana bütün bir gecedir beklemiş olduğum fırsatı vermişti.

"Bir kâfir bir Müritin dualarının konusu olabilir mi?" diye sordum.

Vadiden gelen genç kendisini manevi konularda daha yetkili görüyordu. "Eğer kâfir saygın ve ahlaklı bir kişiyse ve bizim davamıza hizmet ediyorsa, bir Mürit onun için dua edebilir. Bir Mürit Tanrı'nın iradesine aracılık eden herkes için dua eder."

"Saygın ve ahlaklı bir kâfir sizin aranızda kendisine bir yaşam kurabilir mi?" diye sorarken Larry'nin bu tanıma ne kadar uyacağını ben de merak ettim doğrusu.

"Bir kâfir bizim evimizde konuksa ona *haşah* denilir. Bir haşah kutsal sayılır. Ona zarar verecek olan kişi onu koruyan aşireti karşısında bulur. Haşah'ın ölümünün intikamını almak ve aşiretin namusunu temizlemek için bir kan davası başlatılır."

"Şu anda aranızda yaşayan böyle haşah var mı? Bir İngiliz belki de? Sizin davanıza hizmet eden ve dilinizi konuşan biri?"

Bir an onları konuşturmak için izlediğim sabırlı stratejinin işe yaradığını sanarak çok keyiflendim. Delikanlılar birbirlerine heyecanla baktılar, gözleri parlayarak alçak sesle, ama telaşlı telaşlı bir süre aralarında konuştular. Dağlı çocuğun bu soruma yanıt vermek istediğini ama vadiden gelen arkadaşının kendisine ağzını açmamasını tembihlediğini tahmin ettim.

Aynı gece rüyamda Larry'yi günümüzün bir Lord Jim'i olarak

gördüm, Kafkasya'nın hükümdarı olarak tahtında oturuyordu ve yanında ürkek bir tavırla oturan Emma da karısıydı.

* * *

Beni almaya sabah, cellatların geldiği saatte geldiler. Geldiklerini önce rüyamda gördüm, sonra gerçekten geldiler. Muhammed, zayıf arkadaşı ve gece kulübünde İsa'nın beni tokatladığını gören gençlerden ikisi. Müritler ortadan yok olmuşlardı. Belki de Nazran'a geri çağrılmışlardı. Belki de olacaklardan uzak kalmak istemişlerdi. Yatağının ayak ucunda astragan bir kalpak ve bir *kıncal* duruyordu; onları ben uyurken oraya bırakmış olmalıydılar. Muhammed'in uzamış traşı artık tam bir sakal şeklini almıştı. Başında vizon bir kalpak vardı.

"Hemen gideceğiz Bay Timothy," dedi. "Lütfen ihtiyatlı bir yolculuk için kendinizi hazırlayın."

Sonra sanki bir tören yönetirmiş gibi geniş kalıbıyla koltuğa yerleşip cep telefonun anteni şişkin yeleğinin yakasından çıkmış olarak delikanlıların – kıncalı bavula, kalpağı da başıma yerleştirerek – hazırlanmama yardım etmelerini izledi. Koridordan gelebilecek herhangi şüpheli bir sese karşı kulaklarını dikmiş, tetikteydi.

Muhammed'in cep telefonu çaldı, açıp alçak sesle bir emir verdi, sonra sanki şampiyonunu yarışa başlatan bir antrenör gibi, haydi dercesine omzuma dokundu. Delikanlılardan biri bavulumu, diğeri evrak çantamı aldı. Her ikisinin de öteki ellerinde birer makineli tüfek vardı. Onların ardından koridora çıktım. Yüzüme vuran buz gibi hava beni ince elbisemin içinde titretti, başımda kalpak olmasına sevindim. Zayıf adam, Rusça, "Lanet olsun, *çabuk*," dedi ve beni itekledi. İki kat merdiven çıktım, ikincisine vardığımda yukardan yüzüme doğru karlar savrulmaya başladı. Bir yangın çıkışından, karla örtülü bir balkona vardım. Orada bekleyen tabancalı bir delikanlı demir bir merdivenden aşağı inmemi işaret etti. Ayağım kaydı ve birden belime çok acı veren bir darbe indi. Delikanlı bana küfürler yağdırıyordu. Ben de ona küfrü bastım ve tökezleyerek yürüdüm.

Ellerinde eşyalarımı taşıyan diğer gençler önümdeki kar perdesinin ardında kaybolmak üzereydiler. Toprak yığınları, park etmiş iş makineleriyle bir inşaat alanındaydım. Bir dizi ağaç, ağaçların öte-

sinde de park etmiş arabalar gördüm. Kar, ayakkabılarımın içine doluyor, bacaklarımı sarıyordu. Bir çukura gömüldüm, dirseklerim üzerinde doğrularak, ellerimle kendimi çukurdan kurtarmayı başardım. Kar gözlerimi âdeta kör etmişti. Gözlerimdeki karları silince Muhammed'in önümde yarı palyaço yarı ceylan gibi sıçradığını, zayıf adamın da onun ardında olduğunu gördüm. Onların ayak izlerine basarak yürümeye devam ettim. Ancak kar o kadar derindi ki, her adımda Priddy'dekini andıran çamura biraz daha batıyor, bir çukurdan diğerine düşe kalka çırpınarak ilerliyordum.

Muhammed ile arkadaşı adımlarını ağırlaştırıp beni beklediler. İki kere beni çekerek kaldırdılar, sonunda Muhammed çaresizlikle homurdanarak beni sırtladığı gibi karların üstünden ve ağaçların arasından aşırıp arkası brandayla örtülü bir kamyonetin bulunduğu yere götürdü. Ben kamyonetin ön koltuğuna yerleşirken gece kulübündeki iki gencin brandanın altına sürünerek girdiklerini gördüm. Muhammed direksiyona geçti, zayıf adam da benim sağıma geçti. Dizleri arasında Kalaşnikovu ve ayakları dibinde de yedek şarjörleri duruyordu. Kamyonetin motoru, kar yığınında sarsılarak homurtuyla çalıştı. Karla kaplı camdan, eski bir savaş filminden çalınmış gibi görünen ve ancak şimdi görebildiğim karanlık apartmanlara, sıcak havanın duman gibi çıktığı kırık bir pencereye bakarak, bu ürkütücü manzaraya veda ettim.

Genişçe bir yola çıkınca üzerimize akın akın kamyonlar ve arabalar gelmeye başladı. Muhammed elini kornaya bastırdı ve zorla kendisine bir yer açana kadar da bir daha çekmedi. Sağımdaki arkadaşı ise bizi geçen her arabayı gözlüyordu. Elinde bir cep telefonu vardı ve ara sıra kahkahayla başını arkaya çevirmesinden brandanın altındaki gençlerle konuşmakta olduğunu anladım. Yol meyilliydi ve kamyonetin hafifçe yana yatmasına neden oldu. Önümüzde bir dönemeç vardı. Dönemece dikkatle girdiysek de, kamyonetimiz inatçı bir at gibi, dönmeyi reddederek ileri kaydı ve tam yolun kenarına bindirip, karlar içinde iyice yan yattı. Muhammed ile üç adam hemen aşağı atladılar. Elbirliğiyle yüklenerek kamyoneti doğrulttular ve ben daha korkmaya fırsat bulamadan yeniden yola koyulduk.

Şimdi yolun iki kenarında çatı pencerelerinin pervazları karla dolu, küçük bahçeleri beyaz örtüleri içinde daça'lar vardı. Daça'lar bitti sonra. Yanıbaşımızdan düz tarlalar ve direkler, ardından çok

zengin Rusların malikânelerini koruyan yüksek duvarlar ve üç metre yüksekliğinde ustura keskinliğinde tel çitler akıp geçiyordu. Sonra – kimi çam, kimi gövdesinin kabuğu dökülmüş huş ağaçlarından oluşan – bir ormana girerek kütükler ve esrarengiz bir şekilde terk edilmiş arabaların yanmış kalıntılarının yanından geçen, hiç ezilmemiş karla kaplı bir yolda ilerlemeye başladık. Yol daraldı ve karanlıklaştı. Kamyonetin kaputu üzerinde sis bulutları yuvarlanıyordu. Ormanda bir açıklığa gelince durduk.

Muhammed ısıtıcıyı çalıştırmaya devam edebilmek için motoru kapatmamıştı. Ancak çok geçmeden kontak anahtarını çevirdi ve camını indirdi. Çam ormanının ve nemli havanın kokusunu aldık, tipinin ve kamyonete değer değmez erimiş olan karın kaçamak damlalarının sesini dinledik. Paltom iyice ıslanmış, soğumuş ve ağırlaşmıştı. Brandanın altındakiler için kaygılanmaya başladım. Islık sesi duydum. Peş peşe üç ıslık sesi. Muhammed'e baktım ama o gözlerini kapatmış, dua eden bir din adamını andıran bir tavırla başını geriye atmış, dalıp gitmişti. Elinde yeşil, el yapımı bir el bombası vardı ve serçeparmağını kancasına geçirmişti. Oraya sığacak tek parmağı o olmalıydı. İkinci kez ıslık sesi duydum. Bu sefer sadece bir kere çaldı. İki tarafımdaki ağaçlara, sonra yola baktım ama bir şey göremedim. Muhammed de yanıt olarak iki ıslık çaldı. Hâlâ kimse kıpırdamamıştı. Dönüp Muhammed'e bakınca yanındaki camda İsa'nın yarım sakallı yüzünü gördüm.

* * *

Adamlardan biri kamyonetin başında kaldı. Biz yola koyulduğumuzda kamyonetin hareket ettiğini ve ardından karın dalgalandığını gördüm. Bir çift avcı gibiydiler; İsa önden giderek rehberlik ediyor, Muhammed onu izliyordu. İkisi de Kalaşnikovlarını yan taraflarına, ormana doğru çevirmişlerdi. Zayıf adamla iki delikanlı arkadan geliyorlardı. Muhammed bana eldivenle birlikte, kar çizmeleri de vermişti, böylece rahatça yürüyebiliyordum.

Dik bir yamaçtan aşağı iniyorduk. Başımızın üstündeki ağaçlar sık bir kemer oluşturuyor, gökyüzü aradan yer yer görünüyordu. Kar yerini çalılığa ve yosunlara bırakmıştı. Çöp yığınları ve eski lastikler arasından, sonra ağaçtan oyma sincap ve geyik şekilleri arasından geçtik. Masalar ve sıraların bulunduğu bir meydana geldik,

daha ileride bir dizi ahşap kulübe vardı. Terk edilmiş bir yaz kampıydı burası. Tam ortada eski bir tuğla baraka duruyordu. Kilitli kapının üstüne askeri boyayla "KULÜP" diye yazılmıştı.

İsa önden yürüdü. Muhammed elini kaldırıp bizlere olduğumuz yerde durmamızı işaret ederek bir ağaç altında durdu. Başımı kaldırınca üzerimizdeki tepenin yamacında üç kişi gördüm. İsa kapıyı belirli bir işaretle vurdu, sonra aynı şeyi ikinci kez yaptı. Kapı açıldı. İsa Muhammed'e başını salladı. Muhammed bana yanına gelmemi işaret ederken zayıf adam da arkamdan iteledi.

Muhammed beni önüne aldı. Barakaya girince odanın öteki ucunda derme çatma bir sahne üzerinde bir adamın başını umutsuzca elleri arasına almış olarak, tek başına oturmakta olduğunu gördüm. Arkadaki yırtık tabloda, ellerinde kürekleriyle tarım işçilerinin resmi görülüyordu, sanki onları zafere götüren yollarını açıyorlardı. Kapı arkamdan kapandı. Girdiğimizi duyan adam sanki bir uykudan uyanıyormuş gibi başını kaldırdı, dönüp bana baktı. Karla kaplı pencerelerden giren ışıkta Konstantin Abramoviç Çeçeyev'in zayıf ve sakallı yüzünü tanıdım. Gizlice çekilmiş son fotoğrafından bu yana, neredeyse on yıl yaşlanmış gibi görünüyordu.

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

"Sen Cranmer'sin," dedi. "Larry'nin arkadaşı. Onun öteki arkadaşı. Tim, büyük İngiliz casusu. Onun orta sınıf idolü." Sesi yorgunluktan ağırlaşmıştı. Eliyle çenesini sıvazlayışı, bana Müritleri hatırlattı. "Larry bana seninle ilgili her şeyi anlattı. Birkaç ay önce, Bath'ta. 'ÇÇ, sıkı dur!' dedi. 'Kocaman bir yudum viski al da sana bir itirafta bulunayım.' İtiraf edecek şeyi kalmış olmasına şaşırmıştım. Bu duyguyu bilir misin?"

"Hem de çok iyi bilirim."

"Ve böylece itiraf etti. Dehşet içinde kalmıştım. Aptallaşmıştım. Neden şok olmuştum ki? Ben yurduma ihanet ettim diye, neden onun da kendi yurduna ihanet etmesi gerekiyordu? Biraz daha viski içtikten sonra dehşet falan kalmadı. İyi viskiydi. Berry Kardeşler'den Glen Grant. Sonra güldüm. Hâlâ gülüyorum."

Ama ne hırpalanmış yüzünde ne de yorgun sesinde, gülüşe dair bir ifadeye rastlanmıyordu. Yorgunluktan ve benim anladığım kadarıyla kendinden nefret etmekten bu kadar harap olmuş bir başkasını gördüğümü hatırlamıyordum.

"Bairstow kim?" diye sordu.

"Takma bir ad."

"Pasaportunu kim verdi?"

"Ben çaldım."

"Kimden?"

"Benim eski Büro'mdan. Yıllar önce, bir operasyon için hazırlanmıştı. Sonra da emekliliğime sakladım."

"Neden?"

"Bir güvenlik sigortası olarak."

"Neye karşı?"

"Herhangi bir talihsizliğe. Larry nerede? Onu ne zaman görebilirim?"

Bu sefer buna inanmadığını gösteren bir ifadeyle, yine çenesini sıvazladı.

"Yani sen buraya gerçekten özel bir iş için mi geldiğini söylemek istiyorsun?"

"Evet."

"Seni kimse göndermedi mi? Kimse, bize Pettifer'ın kellesini getirirsen seni ödüllendiririz demedi mi? 'Hatta ikisininkini birden getirirsen, seni iki kat fazla ödüllendiririz,' demediler mi? Sen sadece arkadaşını ve casusunu arayan bir tek kişi misin?"

"Evet."

"Larry olsa palavra derdi. Bence de öyle. Palavra. Bizim ülkede pek küfür edilmez. Durduk yerde küfretmeyi hakaret sayarız, fakat palavra da aynı şey. Hem de ne palavra!"

Ortada tek başına oturuyordu, bir ayağını ileri atmıştı, duvardaki işçilerin resmine bakıyordu. Masanın üzerinde yanan bir mum vardı. Diğer mumlar aralıklarla yere yerleştirilmişlerdi. Kıpırdayan bir gölge görünce yalnız olmadığımızı anladım.

"Sevgili büyük Albay Zorin nasıl?" diye sordu.

"İyi. Selam söyledi. Parayı senin kendi davan için çaldığını açıklamanı istiyor."

"Belki seni iki taraf birden göndermiştir. İngilizler ve Ruslar. Yeni *ittifak* ruhu içinde."

"Hayır."

"Belki de seni gönderen dünyanın tek süper gücüdür. Bundan hoşlandım işte. Amerika, büyük polis: Hırsızları cezalandır, isyancıları bastır, düzeni ve barışı sağla. Savaş olmayacak, ama barış için mücadelede taş üstünde taş kalmayacak. Soğuk Savaş döneminin o çok komik esprisini hatırlıyor musun?"

Hatırlamıyordum ama evet dedim.

"Ruslar Batı'dan barışı korumak için kaç para istiyorlar? Bu hikâyeyi de duymuş muydun?"

"Öyle bir şeyler okuduğumu hatırlıyorum."

"Doğru ama. Gerçek yaşamdan alınmış bir espri. Ve Batı parayı veriyor. Bu daha da komik. Eski Sovyetler Birliği'nde barışı korumak için. Batı parayı veriyor, Moskova askeri ve etnik temizliği tamamlıyor. Mezarlıklar barış içinde ve herkes mutlu. Sana kaç para veriyorlar?"

"Kim?"

"Seni gönderen her kimse."

"Beni kimse göndermedi. O yüzden kimsenin bir para verdiği yok."

"Demek serbest çalışıyorsun. Hür teşebbüs adına bir kelle avcısı. Buraya piyasa güçlerini temsil etmek üzere geldin. Bizler, Larry ile Çeçeyev, serbest piyasada kaç para ediyoruz, ha? Bir anlaşma mı yaptın? Anlaşmada avukatın mı aracılık etti?"

"Bana kimsenin para verdiği yok ve beni kimse göndermedi. Kimseden emir almadığım gibi kimseye de rapor vermiyorum. Ben buraya Larry'yi bulmaya geldim. Sizleri satmak istemiyorum. Satabilecek olsam bile. Ben serbest bir ajanım."

Çeçeyev cebinden çıkardığı mataradan içti. Kullanılmaktan rengi matlaşmış ve hırpalanmışsa da, Zorin'in bana verdiği, üzerinde eski Servis'inin arması bulunan mataranın eşiydi.

"Adımdan nefret ediyorum. Benim pis ve lanet adım. Bunu sıcak demirle vücuduma dağlamış olsalardı, daha fazla nefret edemezdim."

"Neden?"

"'Hey, kara şalvarlı, Çeçeyev adından hoşlanıyor musun?' 'Bir sorun yok,' derim ben. 'Güzel bir ad. Bir kara şalvarlı adı ama o kadar da kötü değil. Kulağa hoş geliyor.' Başka bir İnguş'un yüzüne kara şalvarlı dersen seni öldürür. Ama ben? Ben bir komedyenim. Onların beyaz zencisiyim. Onların hakaretlerini onlardan önce ben kullanırım. 'Peki, Konstantin'e ne diyorsun?' diye soruyorlar. 'Bir sorun yok," diyorum. "Büyük bir imparator, büyük bir âşık.' Asıl eğlence baba adını verirken başladı. 'Hey, kara şalvarlı, seni biraz da Musevi yapsak iyi olacak,' dediler. 'Böylece onları şaşırtırız. Hz. İbrahim'in pek çok oğlu vardı. Bir tane de biz eklersek farkına bile varmaz.' Böylece ben hem kara şalvarlı, hem Yahudi oluyorum ve hâlâ da gülüyorum."

Ama gülmüyordu. Öfkeli bir umutsuzluk içindeydi.

Mataranın ağzını koluna silerek, "Onu bulursan ne yapacaksın?" diye sordu.

"Ona bir felakete doğru sürüklendiğini ve sevgilisini de sürüklediğini söyleyeceğim. Ona İngiltere'de daha şimdiden üç kişinin öldürüldüğünü..."

Sözümü kesti. "Üç mü? Daha şimdiden *üç* mü? Bir felaket mi? Stalin'in çok hoşuna giden espriyi hatırlıyor musun? Bir trafik kazasından sonra üç ölü milli felakettir. Ama bir milletin sürülmesi ve yarısının öldürülmesi bir istatistik meselesidir. Stalin esaslı adamdı. Konstantin'den daha iyiydi."

Ben kararlılıkla konuşmaya devam ettim. "Büyük soygun yaptılar, boğazlarına kadar yasadışı silah ticaretine battılar, yasaları çiğnediler..."

Çeçeyev kalkmış, elleri arkasında olmak üzere odanın ortasında duruyordu. "Ne *yasası?*" diye sordu. "Lütfen söyle, ne *yasası?* Larry hangi yasayı çiğnedi?"

Artık sabrım taşıyordu. Soğuktan çaresiz bir haldeydim.

"Hangi *yasadan* söz ediyorsun? İngiliz yasası mı? Rus yasası mı? Amerikan yasası mı? Uluslararası yasalar mı? Birleşmiş Milletler yasaları mı? Yerçekimi yasası mı? Orman yasası mı? Kimin yasası olduğunu anlamıyorum. Seni bunun için mi gönderdiler? Senin Büro'n, benim Büro'm – duyarlı ve iyiliksever Albay Zorin – seni *bana* yasalar konusunda vaaz vermen için mi gönderdiler? Onlar yaptıkları yasaların hepsini çiğnediler. Bize verdikleri sözlerin hepsini çiğnediler. Son üç yüzyıldır sırtımızı sıvazlamaları – hepsi yalandı! Bizi öldürüyorlar, köylerde, dağlarda, kentlerde, vadilerde öldürüyorlar ve *sen* de *bana* yasalardan söz etmek istiyorsun!"

Onun öfkesi bana da geçmişti. "Beni kimse göndermedi!" diye bağırdım. "Duyuyor musun? Cambridge Sokağı'ndaki evi *buldum.* Larry'yi Bath'ta ziyaret ettiğini *duydum.* Hepsini birbirine *ekledim.* Kuzeye gittim ve cesetleri buldum. Sonra da ülkeden kaçmak *zorunda kaldım!*"

"Neden?"

"Senin yüzünden ÇÇ. Senin entrikaların yüzünden. Ve Larry'nin entrikaları yüzünden. Ve Emma'nınkilerin. ÇÇ'nin suç ortağı olmamdan kuşkulanıyorlardı. Zorin gibi ben de tutuklanacaktım. Senin yüzünden. Onu görmem gerekiyor. Onu seviyorum." İyi bir İngiliz olarak bunu açıklama gereğini duydum. "Ona gönül borcum var."

Gölgeler arasındaki bir kıpırtıdan ya da onun öfkesinin şiddetinden kaçınma isteği ile çevreme bakındım. Muhammed ile İsa kapının yanında baş başa vermişler, bizi seyrediyorlardı. Diğer iki

adam pencerelerin önünde nöbet tutuyorlar ve üçüncüsü bir gaz ocağında çay hazırlıyordu. Dönüp Çeçeyev'e baktım. Yorgun bakışlarını üzerimden ayırmamıştı.

"Belki de senin gücün yoktur," dedim. Onu kızdırarak harekete zorlayabileceğimi düşünmüştüm. "'Hayır' yerine 'Evet' diyebilecek biriyle mi konuşmam gerek? Belki de beni Başbuğunuza götürmelisiniz. Belki Hacı Beşir'e götürürsünüz de derdimi ona anlatabilirim."

Onun adını söyleyince odada bir gerginlik hissettim. Gözümün ucuyla penceredeki nöbetçinin başını bana çevirdiğini, kendisiyle birlikte Kalaşnikovun namlusunun da bana doğru döndüğünü gördüm.

"Hacı Beşir öldü. İnsanlarımızın çoğu da onunla öldü. Tam olarak kimlerin öldüğünü bilmiyoruz. Yastayız şimdi. O yüzden aksiyiz. Belki senin de yas tutman gerekir."

* * *

Üzerime müthiş bir yorgunluk çökmüştü. Soğuk artık karşı koymaya değmez gibiydi. Çeçeyev odanın bir köşesine yaslanmış, elleri ceplerinde duruyordu, sakallı başı kaputunun yakaları içine iyice gömülmüştü. Muhammed ve İsa dalıp gitmiş gibiydiler. Sadece pencerenin önündeki gençler uyanık görünüyorlardı. Konuşmaya çalıştım ama soluğum çıkmadı. Yine de bir şeyler söylemiş olmalıyım ki, Çeçeyev'in İngilizce veya Rusça yanıt verdiğini duydum.

"Bilmiyoruz," diye yineledi. "Yükseklerde bir köydeydi. Önce yirmi ölü dediler, şimdi iki yüz diyorlar. Trajedi bir istatistik olma yolunda. Ruslar daha önce hiç görmediğimiz şeyleri kullanıyorlar. Stealth bombardıman uçaklarına karşı havalı tüfekler gibi. Sen daha bir kurşun sıkamadan seni yakıyorlar. Çevredeki insanlar korkudan sayı saymasını bile unuttular. Biraz ister misin?"

Matarayı bana uzatıyordu. Uzun uzun içtim.

* * *

Her nasılsa akşam olmuş, bir masa çevresinde oturmuş bir yolculuğa çıkmayı bekliyorduk. Çeçeyev masanın başında oturuyordu. Ben de karmakarışık duygular içinde yanında oturuyordum.

"Bütün o belgelerini sen icat ettin demek," diyordu.

"Evet."

"Sen kendin? Kendi profesyonel dehanla?"

"Evet," dedim.

"Hiç fena değil. Bir orta sınıf idolü için fena değil. Belki de sen kendi sandığından daha çok sanatçısındır."

Birden Larry'nin çok yakında olduğunu hissettim.

* * *

Muhammed askeri bir portatif radyo başındaydı. Radyoda karşı taraftan seyrek olarak ses geliyordu. İsa ellerini Kalaşnikovunun üstünde birleştirmişti. Çeçeyev başı elleri arasında oturuyor, yarı kapalı gözlerle karanlığa bakıyordu.

Sanki bana söylediği kadar kendi kendine de konuşur gibi, İngilizce, "Burada İslamın şeytanlarını bulamayacaksın," dedi. "Eğer seni bunun için göndermişlerse, unut gitsin. Ne köktendinciler, ne kaçıklar, ne bombacılar, ne de büyük süper İslam devleti hayalcileri yoktur burada. Larry'ye sor."

"Larry sizin için ne yapıyor?"

"Çorap örüyor."

Bir süre uyuklar gibi oldu.

"Bir espri daha ister misin? Biz barışçı bir halkız."

"Ama sıradan bir gözlemcinin bunu fark etmemesi mazur görülebilir," dedim.

"Aramızda yüzlerce yıl Yahudiler yaşamıştır. Konstantin Abramoviç'e sor. Hep iyi muamele görmüşlerdir. Onlar da diğerleri gibi bir aşiretti. Bir mezhepti. Onları öldürmediğimiz için bize teşekkür edilmesi gerektiğini söylemiyorum. Sana barışçı bir tarihe sahip barışçı insanlar olduğumuzu ve bunun için herhangi bir takdir görmediğimizi söylüyorum."

İki yorgun boksör gibi bir süre dinlendik.

"Larry'den hiç kuşkulanmadın mı?" diye sordum.

"Ben bir bürokrattım. Larry önemli kişiydi. Aptal Prezidyumun yarısı onun raporlarını okuyordu. Oraya gidip de onun kötü olduğunu ve yirmi yıldır bunun böyle devam ettiğini söylemek ister miydim sanıyorsun? Hem de, benim gibi aralarında varlığına göz yumulan bir kara şalvarlı olarak."

Sonra yine daldan dala atlayarak konuşmaya devam etti. "Tamam, bizler dövüşçü vahşileriz. Kazaklar kadar değil ama. Kazaklar

en berbatlarıdır. Ama Gürcüler kadar da değil. Gürcüler Kazaklardan da berbattır. Ama hiçbiri Ruslar kadar berbat değildir. İnguşların doğru ve yanlış konusunda seçmeci bir yaklaşıma sahip olduklarını varsayalım. Biz dindarız – ama laik olamayacak kadar değil." Öne düşen başını sertçe kaldırdı. "Ama çılgın bir polis bize ceza yasasını uygulamaya kalkarsa, yarımız cezaevlerine gireriz, öteki yarımız da ellerinde Kalaşnikovları bizi dışarı çıkarmak için sokaklara dökülür." Durup mataradan biraz içki içti. "Biz Tanrı'yı, içkiyi, dövüşmeyi, övünmeyi, çalmayı, sahte para basmayı, altın kaçakçılığı yapmayı, kan davaları gütmeyi seven bir grup asi dağlıyız ve bir kişiden fazla gruplar halinde organize olamayız. Biraz daha içmek ister misin?"

Matarayı aldım yine.

"İttifakları ve politikayı unut bir kere. Bize istediğin sözü verip çiğneyebilirsin ve ertesi gün sana yine inanırız. Kimsenin duymadığı bir sürgün yaşantımız, çok yüzeysel olsa bile televizyonlarda gösterilmeyen bir ıstırabımız vardır. Zorbalardan hoşlanmayız, miras yoluyla geçen soyluluklarımız yoktur ve bin yıldır aramızdan bir despot bile çıkmamıştır. Konstantin'in şerefine."

Konstantin'in şerefine içti ve ben uyudu sanırken başını kaldırıp parmağını bana uzattı.

"Siz Batılılar bizim ezilmemiz zamanının geldiğine karar verdiğinizde – ki, bu olacaktır Bay Timothy, çünkü taviz vermek denen şey sizin İngiliz anlayışınızın çok uzağındadır – bir kısmınız öleceksiniz. Çünkü bizde olan şey, sizlerin bir zamanlar erkek gibi erkekken, uğrunda savaştığınız şeydir. İnanmazsan Larry'ye sor."

Radyodan tiz bir ses yükseldi. Muhammed ayağa fırladı, İsa penceredeki gençlere bir emir verdi. Çeçeyev beni kapıya götürdü.

"Larry her şeyi bilir," dedi. "Ya da bilirdi."

* * *

Muhammed, İsa, iki Mürit, Çeçeyev ve ben küçük çelik pencereli ve tavanında bize ait olmayan askeri çantaların asılı olduğu bir askeri otobüse bindik. Otobüsün önünde ve arkasında 964 rakamı yazılı birer plaka vardı. Askeri üniformalı şişman bir adam direksiyondaydı. Onun ardında Kalaşnikovlarını aşağı indirmiş olan iki çelik yelekli Mürit oturuyordu. Onların birkaç sıra gerisinde Mu-

hammed ile İsa hırsızlar gibi fısıltıyla konuşmaktaydılar. Şişman adam otobüsü hızlı sürüyordu, buzlu yollarda arabaları sıyırarak geçmekten zevk alır gibiydi.

Çeçeyev matarasını isteksizce bana uzatıp ben reddedince yine geri alarak, "Ben bir kara şalvarlı için akıllı bir çocuk sayılırdım," dedi. Arka sırada oturuyor ve sadece İngilizce konuşuyorduk. Çeçeyev için Rusçanın sadece bir düşman dili olduğunu hissediyordum. "Ve sen de bir İngiliz olarak akıllı bir çocuk sayılırsın."

"Pek değil."

Otobüsün içindeki mavi ışıkta süzgün yüzü bir ölüm maskesinden farksızdı. Üzerime dikilen çökmüş gözlerinde şiddetli bir ısrar vardı.

"Hiç zekândan kuşkun oldu mu?" diye sordu.

Yanıt vermedim. İçti. Ben de karar değiştirdim ve zekâmı bir yana bırakıp içtim.

"Şoktan kurtulunca ona ne dedim, biliyor musun? Bana, 'Ben senin değil, Cranmer'in çocuğuyum,' dedikten sonra?"

"Hayır."

"Neden gülmeye başladım, biliyor musun?"

Bu kez de güldü, kuru ve boğucu bir kahkahayla. Mataradan bir yudum içip bana uzattı.

"'Bak,' dedim. '1992 Ekim'ine kadar Ruslardan ne kadar nefret ettiğimi unutmuştum. Bugün, Rusya aleyhine casusluk eden herkes benim dostumdur.'"

* * *

Larry öldü, diye düşündüm. Hacı Beşir ile öldürüldü. Orta sınıf idolünden kaçmaya çalışırken vuruldu.

Suyun içinde yatıyor, yüzükoyun veya sırtüstü, hiç fark etmez.

Onun ölümü bir felakettir, bir istatistik meselesi değil. Byronvari ölümünü buldu sonunda.

* * *

Çeçeyev o dokunaklı monologlarından birine daha başlamıştı. Yakalarını kafasına kadar kaldırmış, sanki önündeki koltuğun arkasına konuşuyormuş gibiydi.

"Köyüme döndüğümde arkadaşlarım ve akrabalarım beni hâlâ seviyorlardı. Tamam, KGB'dendim. Ama İnguşya'da KGB değil-

dim. Kardeşlerim benimle gurur duyuyorlardı. Benim hatırım için Ruslardan nefret ettiklerini unutuyorlardı." Çok büyük bir acı içindeymiş gibi bir hali vardı. " 'Belki de bizi Kazakistan'a süren Ruslar değildi,' diyorlardı. 'Belki babamızı hiç vurmadılar. Hem onlar ağabeyimizi eğitip bir Batılıya dönüştürmediler mi?' Ben bu tür tatlı konuşmalardan nefret ederim. Neden lanet radyoyu dinlemiyorlar, neden o lanet gazeteleri okumuyorlar, neden büyümüyorlar artık? Neden beni taş yağmuruna tutarak karşılamadılar, neden bıçaklamadılar, neden vurmadılar? Neden bana kahrolası hain demediler? Kendi halkına ihanet eden bir insan sevilmek ister mi? Bu konuda bir fikrin var mı? Sen kime ihanet ettin? Herkese. Ama sen İngilizsin."

Heyecanlanmıştı. "Ve büyük Sovyet İmparatorluğu kıçüstü oturduğunda arkadaşlarım ve akrabalarını ne yaptılar, biliyor musun? Beni avuttular! Bana kaygılanmamamı söylediler! 'Göreceksin, bu Yeltsin iyi adamdır,' dediler. 'Artık komünizm olmadığına göre Yeltsin bize adalet getirecektir.'" Kendi kendine küfrederek biraz daha içti. "Biliyor musun? Kruşçev iktidara geldiğinde aynı budalaca hikâyeyi ben onlara anlatmıştım! Aynı aptallığı kaç kere yapabilirsin? Onları duymak isterdim. Zorin, bütün Zorinler. Kantinde oturmuşlar. Beyaz zenci yaklaşınca seslerini alçaltıyorlar. Sovyet İmparatorluğu daha mezarında tümüyle can vermemişken Rusya İmparatorluğu başını kaldırıyor. 'Sevgili Ukrayna'mız gitti! Sevgili Transkafkasya'mız gitti! Milliyetçilik mikrobu güneydoğuya yayılıyor. Gürcistan'ımız gidiyor! Dağlık Karabağ gidiyor! Ermenistan, Azerbaycan gidiyor! Çeçenistan gitti! Tüm Kafkasya gidiyor! Ortadoğu'ya açılan yolumuz elden gidiyor! Hint Okyanusu'na açılan yolumuz elden gidiyor! Güney kanadımız Türkiye'ye açık kalacak! Herkes Rusya Ana'nın ırzına geçiyor!'" Otobüs yavaşladı. "Uyuyormuş gibi yap. Başını öne yasla, gözlerini kapat. Onlara güzel kürklü kalpağını göster."

Otobüs durdu. Sürücü kapısı açılırken içeri buz gibi hava doldu, Çeçeyev benim başımı öne bastırıp, otobüsün ön tarafına doğru yürüdü. Gözkapaklarımın arasından uzun gri kaputlu birinin otobüse binip Çeçeyev'i kucakladığını gördüm. Alçak sesle konuştuklarını duydum, şişkin bir zarfın el değiştirdiğini gördüm. Kaputlu adam çıktı, kapı kapandı, otobüs hareket etti. Çeçeyev sürücü-

nün yanında kaldı. Barakaların ve aydınlatılmış bir futbol sahasının yanından geçtik. Karlar arasında eşofmanlı adamlar altışar kişilik takımlar halinde oynuyorlardı. Bir kantinin önünden geçerken Rus askerlerin floresan ışıklar altında yemek yediklerini gördük. Bu askerler benim için o ana dek hiç olmadığı kadar düşmandılar şimdi. Sürücümüz ağır ağır ilerliyor, acele hiçbir şey yapmıyordu. Çeçeyev bir eli cebinde olduğu halde, onun yanında ayakta duruyordu. Bir kontrol noktasına yaklaşıyorduk. Kırmızılı beyazlı bir bariyer yolumuzu kesmişti. İki Mürit Kalaşnikovlarını dizlerine yatırdılar. Bariyer kalktı.

Kardaki kara tekerlek izlerinin üzerinden bir havaalanının karanlık tarafına doğru gitmeye başladık. Her an kurşunların bize isabet etmesini bekliyordum. Birden farlarımızın ışığında, eski, çift motorlu bir uçak belirdi. Kapıları açılmış, merdiveni yerleştirilmişti. Otobüs yan yan kayarak durdu, dondurucu geceye indik. Bizi kovalayan kurşunlar falan yoktu. Uçağın pervaneleri dönüyordu, kalkış ışıkları yakılmıştı. Pilot kabininde üç beyaz yüz acele etmemiz için işaret ediyordu. Sallanan basamaklardan çıkarken eski bir alışkanlığa uyup kuyruktaki numarayı ezberledim ve sonra bunu yapmakla aptallık ettiğimi düşündüm. Uçağın içinde ağ ile örtülü karton kutulardan ve oturmak için kenarlara monte edilmiş çelik kutulardan başka bir şey yoktu. Birkaç metre ilerledik, yükseldik, motorun kalkış sesi kesilip de yine alçalırken bir tepede ay ışığında yükselen bir kilisenin soğan biçimli üç kubbesini gördüm; en büyüğü yaldızlıydı, diğer ikisi de tamirat iskeleleriyle sarılıydı. Tekrar yükselip öyle sert bir dönüş yaptık ki, doğru mu yoksa ters yüz mü uçtuğumuzu anlayamadım.

"Muhammed sana İngiliz kehaneti hakkındaki palavraları anlattı mı?" diye bağırdı Çeçeyev yanıma oturup matarayı uzatırken.

"Evet."

"O kuş beyinliler her şeye inanırlar."

Larry, diye düşündüm. Tam sana göre bir yolculuk. *Bakü'ye uçakla git, kıyı yolunda biraz gittikten sonra soldan içeri doğru ilerliyorsun, işten bile değil.* Tehlikeyi düşünmek beni avuttu. Larry bu yolculuktan sağ çıkmışsa, her şeyden sağ çıkmış olmalıydı.

* * *

Çelik kutunun üzerinde oturan Çeçeyev iki yıl öncesinin sonbaharı hakkında konuşuyordu.

"Rusların ateş açmayacaklarını sandık. Bunu bir daha yapamazlardı. Yeltsin, Stalin değildi. Elbette değildi. O Yeltsin'di. Osetyalıların tankları ve helikopterleri vardı, ama Ruslar Osetyalıların bir zarar görmeyeceklerinden emin olmak için geldiler yine de. Propaganda malzemeleri, bahaneleri hazırdı. İnguşlar kana susamış vahşilerdi, Ruslar ve Osetyalılar iyi adamlardı. Bunu kaleme alan büyük beyinleri yakından tanıdığımı hissediyordum. Osetyalılar bizi fena vurdular ve altmış bin İnguş canını kurtarmak için kaçarken Ruslar onları seyredip güldüler. Rus askerlerinin çoğu Terek Kazaklarından oldukları için espriden iyi anlarlardı. Ruslar güneyden de Osetyalılar getirmişlerdi. Bunlar daha önce Gürcüler tarafından etnik temizliğe tabi tutulduklarından bu işi yapmasını iyi bilirlerdi. Ruslar bölgeyi tanklarla sarıp İnguşya'da sıkı yönetim ilan ettiler. Ama Osetya'da değil, çünkü Osetyalılar uygar insanlardır, Kremlin'in eski dostlarıdır, Hıristiyandırlar." Bir daha içip matarayı bana uzattı. Ben hayır anlamında elimi salladıysam da, görmedi.

"Ve sen de o zaman milletine, aslına döndün," dedim.

"İnguşlar bütün dünyaya çağrıda bulundular, ama dünya onları duyamayacak kadar meşguldü," diye beni duymamış gibi dünyanın neden çok meşgul olduğunu anlatmayı sürdürdü. "'Bu İnguşlar da kim oluyor? Hey, orası Rusya'nın arka bahçesi değil mi? Hey, bu parçalanma işi de biraz fazla ileri gitti artık. *Biz* ekonomik *sınırları* kaldırırken bu etnik çılgınlar milli sınırları yükseltiyorlar. Bunlar muhalifler, değil mi? Müslüman bunlar, değil mi? *Ve* de caniler. *Rus* canilerini unut, gerçekten cani olanlar bu kara şalvarlılar. Adaletin büyükler için olduğunu bilmiyorlar mı bunlar? En iyisi bırak Boris istediğini yapsın.'"

Uçağın motorları öksürdü ve motorun sesi azaldı. İrtifa kaybediyorduk.

"Bu işi çözümleyebilirdik," dedi. "Altı ayda. Bir yılda. Bizim için sorun değildi. Savaş olacaktı. Birkaç kelle uçacaktı. Bazı eski hesaplar görülecekti. Ruslar ensemizde olmadığı takdirde bu işi çözebilirdik."

"İniyor muyuz yoksa düşüyor muyuz?" diye sordum.

Sık sık gördüğüm bir karabasanda kendimi bir gece uçakta ve

giderek daralan binaların aralarında hızla uçarken bulurdum. Şimdi de aynı şeyi yaşıyordum ama bu kez ışıklı kuleler arasından kara bir tepeye doğru uçuyorduk. Tepe sanki birden yarıldı, kedigözleriyle aydınlanan bir tünele girdik ama kedigözleri üzerimizde kalıyordu. İki yanımızda kırmızı ve yeşil ışıklar uzanıyordu. Onların ötesinde savaş uçakları, itfaiye arabaları ve yüksek tel örgüler ardında yakıt tankerlerinin durduğu, soluk bir beton saha uzanıyordu.

Çeçeyev'in o düşünceli tavrı uçup gitmişti. Uçak daha yavaşlarken artık ayılmıştı. Uçağın kapısını açıp dışarı bakarken iki Mürit de arkasındaydılar. Muhammed elime otomatik bir tabanca sıkıştırdı. Tabancayı belime soktum. Laik İsa öte yanıma geçti. Mürettebat bütün dikkatiyle gözlerini ileri doğru dikmişti. Uçağın motorları sabırsızlıkla gürlemekteydiler. Sisler içindeki bir depodan bir çift far yanıp söndü. Çeçeyev piste atladı, biz de arkasından atladık, yanlara açılarak bir yarım ay biçimi aldık. Uçta Çeçeyev, kanatlarda Müritler vardı. Bir süre böyle ilerledik. Müritler Kalaşnikovlarıyla sanki kayarcasına yürüyorlardı. Uzun bir rampanın sonunda bizi iki eski cip bekliyordu. Muhammed ile İsa dirseklerimi kavrayıp beni ikinci cipin arkasından içeri atarlarken uçağımızın kalkış için ilerlediğini gördüm. Cipler rampadan inip asfalt bir yoldan nöbetçinin bulunmadığı kontrol noktasına doğru yol almaya başladılar. Dolambaçlı bir yoldan, bir kavşağa geldik, sola doğru sapıp anayol olduğunu tahmin ettiğim bir yola girdik. Rusça bir tabelada Vladikafkas 45, Nazran 20 kilometre diye yazıyordu. Hava gübre, saman ve Honeybrook kokuyordu. Larry'yi köylü önlüğü ve şapkasıyla üzüm toplayıp 'Greensleeves'i söylerken ve Toller kız kardeşler ile Emma'yı eğlendirirken hatırladım. Onu Priddy'de yüzükoyun ya da sırtüstü yatarken hatırladım. Ve kendisini öldürdüğümü sanırken yeniden dirildiğini hatırladım.

* * *

Güvenli evimiz beyaz duvarlı bir avlunun içindeki iki evden oluşuyordu. Biri yola, diğeri otlağa açılan iki kapısı vardı. Otlağın ötesinde ay ışında parça parça gölgeli olan tepeler yıldız dolu göğe yükseliyordu. Tepelerin ötesinde dağlar ve onların ötesinde yine dağlar uzanıyordu. Uzak köylerin ışıkları tepeler arasında yanıp sönüyordu.

* * *

Yere şilteler serilmiş ve ortasında üstü plastik bir masanın bulunduğu bir odadaydık. Ana kız olduğunu tahmin ettiğim başörtülü iki kadın sofrayı hazırlıyorlardı. Ev sahibimiz elimi tutup ciddi bir tavırla konuşan altmış yaşlarında bir adamdı.

Çeçeyev o alışılmış alaycılığını bırakarak, "Hoşgeldiniz diyor," dedi. "Burada bulunmanızdan büyük bir onur duymuş ve yanında oturmanızı istiyor. Biz savaşlarımızı kendimiz yapabiliriz, diyor. Dışardan yardıma ihtiyacımız yoktur. Ama İngilizler bize destek verdikleri zaman onlara minnettar kalırız ve Tanrı'ya şükrederiz. Söylediklerinin her kelimesine inanarak içtenlikle söylüyor, onun için gülümse ve bir İngiliz kralı gibi davran. Onun yanına otur, o bir sufi olduğundan yetkisini tartışmayız."

Adamın yanına oturdum. Yaşlılar da masa başında yerlerini aldılar, gençler ayakta beklediler. Kadınlar somun ekmek, sarımsakla kavrulmuş et ve çay getirdiler. Duvarda Hacı Beşir'in bir fotoğrafı asılıydı. Cambridge Sokağı'ndaki fotoğrafın eşiydi, ama alt köşesinde yazı yoktu.

Gençler saygılı bir sessizlikle dinlerlerken Çeçeyev ev sahibimizin anlattıklarını çevirdi. "Köye gece saldırdılar. Ruslar evleri yıkıp da sakinlerini vadiye sürdükleri zamandan beri köy boştu. Eski günlerde dağlara sığınabilirdik ama günümüzde artık teknoloji var. Önce roket ateşi açtılar, sonra da helikopterleri getirdiler. Ruslar veya Osetyalılar, hatta her ikisi de..." Çeçeyev kendi yorumunu ekledi: "Osetyalılar orospu çocuklarıdır ama bizim orospu çocuklarımızdır. Biz onlarla kendi bildiğimiz gibi uğraşırız." Sonra yine çevirmeye devam etti: "Yakın köylerdekiler gökgürültüsünü andıran sesler duyduklarını ve gökyüzünde parıltılar gördüklerini söylüyorlar. Sessiz helikopterler, diyor. Ama tam köylü konuşması bunlar. Sessiz helikopteri icat eden dünyayı ele geçirir." Konuşma temposunda herhangi bir değişiklik olmamıştı ama yine yorum yapıyordu: "Buralarda Ruslara meydan okuyacak kişiler sufilerdir. Onlar yerel vicdanın koruyucularıdır. Ama tüfekler ve eğitim söz konusu olduğunda tersine dönmüş kaplumbağalardan farksızdırlar. O yüzden İsa'ya, bana ve Larry'ye ihtiyaçları vardır." Sonra yine çeviriye devam etti: "Bir kadın on kilometre kadar uzak bir köye annesinin cenazesine gitmiş. Köyüne döndüğünde herkesin ölmüş olduğunu

görünce annesini gömdüğü köye geri dönmüş. Ertesi gün bir grup erkek yola çıkmış. Bulabildikleri cesetleri yıkayıp, geleneklerimizin gerektirdiği gibi dua ederek gömmüşler. Beşir'e bıçakla işkence edilmiş ama kendisini tanımamışlar. Ev sahibimiz ihanete uğradığımızı söylüyor."

"Kim ihanet etmiş?"

"Bir hain diyor. Osetyalı bir casus. Bütün bildiği bu."

"Sen ne diyorsun?"

"Uydularla, casus kameralarıyla, casus dinleme aygıtlarıyla mı? Bence bütün modern teknoloji bize ihanet etmiştir." Sormak için ağzımı açmıştım ama o ne soracağımı tahmin etti. "Başkaları teşhis edilememiş. Bu konuda onu sorguya çekmek saygısızlık olur."

"Ama bir Avrupalı herhalde..."

Ancak bunu söylerken Larry'nin çevremdekilerden farksız olan kara saçlarını ve güneşte benimki pembeleşirken onun kararan derisini hatırladım.

Muhammed sayıklar gibi dua ediyordu. "Hepsini öldüreceğiz," diye anında çevirdi Çeçeyev, ev sahibimizin söylediklerini onaylayarak. "Helikopter pilotlarının ve operasyonu planlayanların, komutanlarının ve katılanların adlarını öğreneceğiz ve Tanrı'nın yardımıyla hepsini öldüreceğiz. Yeltsin'in bize söz verdiği gibi tanklarını, tüfeklerini ve helikopterleriyle roketlerini ve askerlerini, memurlarıyla casuslarını Terek Nehri'nin öteki yakasına çekmelerine ve kendi anlaşmazlıklarımızı kendi başımıza çözmek ve halkımızı barış içinde yönetmemize izin verene kadar Rusları öldürmeye devam edeceğiz. Tanrı'nın emri budur. Sana bir şey söyleyeyim mi?"

"Söyle."

"Ben ona inanıyorum. Ben aptaldım: Gerçek kişiliğimden bir süre ayrılmıştım sanki. Bu yirmi yıl sürdü. Şimdi memleketime döndüm ve buradan hiç ayrılmamış olmayı isterdim."

* * *

Konuk odası Winchester'da kızamık salgınındaki hastane koğuşundan farksızdı: Duvar diplerinde yataklar, yerde şilteler ve işemek için bir kova. Bir Mürit uyurken arkadaşı pencerede durmuş yolu gözetliyordu. Yanımdakiler birer birer uykuya daldılar. Larry zaman zaman konuşuyordu benimle ama ne diyeceğini çok iyi bil-

diğimden onu dinlememeyi yeğliyordum. Sen hele benim için sağ kal, diyordum ajanıma. Sağ kal, bu bir emirdir. Senin öldüğünü bilmediğim sürece sen bizim için sağsın. Bir kere kurtuldun ölümden. Şimdi aynı şeyi bir daha yap ve o düşük çeneni *kapat*.

Saatler geçti, horozları, koyunların melemelerini, bir hoparlörden yükselen müezzinin sesini duydum. Kalkıp penceredeki Mürit'in yanına gidince yine birbiri ardına sıralanan dağları gördüm ve Larry'nin Emma'ya yazdığı bir mektupta *yamçı*'sını burada yere atıp Vladikafkas yolu üzerinde çarpışacağını söylediğini hatırladım. Kadınların şafak sökmeden önceki alaca karanlıkta, sığırları avluya çıkardığını gördüm. Alelacele bir kahvaltı ettik, Çeçeyev'in ısrarıyla her çocuğa onar dolar verirken Cambridge Sokağı'nda beni izlemiş olan o zenci çocuğu hatırladım.

Çeçeyev kupkuru bir sesle, "İngiliz kehanetini gerçekleştirmek niyetindeysen iyi bir izlenim bırakmalısın," dedi.

Hava hâlâ karanlıktı. Önce anayola çıkıp vadide, tek tük kayalıkların serpildiği bir alana doğru genişleyen bir yolda ilerledik. Yol burada kayalıklar arasından geçiyordu. Öndeki cip durdu, onun ardından biz de durduk. Farların ışığında bir nehir üzerindeki yaya köprüsünü ve onun yanında dimdik yükselen bir patika gördüm. Nehir kıyısında eyerlenmiş sekiz at ve yanlarında uzun kürk kalpaklı, dizlerine kadar uzun çizmeli, dar bir pantolon giymiş yaşlı bir adamla ince yapılı bir dağlı genç vardı. Larry'nin Emma'ya mektubunu hatırladım ve Negley Farson gibi ben de yalvardım.

* * *

Önce yanında Müritlerden biri olan dağlı genç yola çıktı. Onların atlarının nal seslerinin karanlıkta kaybolmasını bekledik. Sonra rehberimiz, onun ardından Çeçeyev, ardından da ben yola çıktık. İsa, Muhammed ve ikinci Mürit de arkamızdan geldiler. Muhammed bana verdiği tabancanın yanına şimdi bir kılıf ve el bombası asılacak yerleri olan bir kütüklük vermişti. El bombalarını almak istemedim, ama Çeçeyev öfkeli bir sesle, "O lanet şeyleri al ve beline tak," diye emretti. "Osetya sınırına ve Askeri Otoyol'a, Rus kamplarına çok yakınız. Burası Somerset değil, tamam mı?" Sonra kulağına bir şeyler fısıldayan yaşlı rehbere döndü. "Alçak sesle konuşun, hatta gerekmiyorsa hiç konuşmayın diyor. Zorunlu kalmadıkça

ateş etmeyin, zorunlu olmadıkça durmayın, kibrit çakmayın ve küfür etmeyin. Ata binmesini bilir misin?"

"On yaşımdayken bilirdim."

"Çamura ya da dik yerlere aldırış etme. At yolunu bilir ve gerekeni yapar. Öne doğru eğilme. Korkarsan aşağı bakma. Saldırıya uğrarsak teslim olmak yok. Burada gelenek böyle olduğu için buna uyacaksın. Biz burada kriket oynamıyoruz."

"Teşekkür ederim."

Rehber yine bir şeyler fısıldadı, sonra ikisi birden acı acı güldüler.

"Çişin varsa biz Rusları öldürene kadar tut."

Dört saat kadar at sırtında gittik, eğer beni bekleyen şeyden o kadar korkmasaydım, yolculuktan daha çok korkacaktım. Yola çıktıktan birkaç dakika sonra yüzlerce metre aşağımızdaki köylerin ışıklarına bakıyorduk ve dağın kara yüzü neredeyse yüzümüze sürtünüyordu. Ancak önümde giden bu yıkılmış insanlarla birlikte yol alırken, ilk kez, o güne kadar yaşadığım her şeyin böylesine kesin bir şekilde sona erişine tanık oluyordum. Gökyüzü aydınlandı, bulutlar arasından tepeleri karlı, yamaçları kara doruklar belirdi ve kalbim de onlara mistik bir yanıt vererek ferahladı. Bir dönemeci aşınca altımızdaki yamaçlarda kara koyun sürüleri gördük. İki çoban derme çatma bir sığınakta yaktıkları ateşte ısınıyorlardı. Gölgeli bakışlarıyla silahlarımıza ve atlarımıza bir göz attılar. Ağaçların sarmaşıklarla kaplı olduğu bir ormana girdik, ancak orman bir yanımızdaydı, öteki yanımızda ise dönüp duran sabah sisleri, rüzgârın iç çekişi ve altımızdaki vadiden yükselen kuşların çığlıklarıyla uçurumun dibindeki vadi vardı. Ben yüksekliğe pek gelemediğim için uçurumu, atımın ayakları altındaki kaygan zemini, vadinin tabanının dar dönemeçlerini ve yer yer taş parçalarının ufalanarak düştüğü, kimi zaman birkaç karış eninde, hatta daha dar olan ve dağın yamacındaki tek tutulacak yol olan patikayı gördükçe bayılacak gibi oluyordum. Ve başka bir dünyaya aitmiş gibi, esrarengiz bir şırıltıyla akan zarif derenin sesini duymak, sanki onu içmek ya da nefes almak gibiydi. Ama dileğim benim değil, Larry'nin sağ kalmasıydı ve dağların karşı konulmaz görkemi beni yukarılara doğru çekiyordu.

Hava manzara kadar vahşi bir şekilde değişiyor, dev sinekler yüzümün çevresinde dolanıyor, yanaklarımı dürtükleyip neşeyle uçup

gidiyorlardı. Kâh dost beyaz bulutlar masmavi gökte yumuşacık süzülerek gidiyor kâh hemen ardından bardaktan boşanırcasına yağan sağnaktan kaçınmak için dev okaliptüs ağaçlarının arasına sığınmaya çalışıyordum. Az sonra ise vadinin çuha çiçekleri, biçilmiş ot ve sıcak hayvan kokularıyla sanki Somerset'te kavurucu bir Haziran günü başlıyordu.

Bu ani değişiklikler bende sevilen ve uçarı bir dostun ruhsal durumları gibi bir etki yapıyordu ve bu dost kimi zaman Larry, kimi zaman da Emma oluyordu. Yanıbaşımdan geçen kayalara ve ormanlara senin koruyucun, dostun, müttefikin, hayallerinin gerçekleştiricisi olacağım diye fısıldıyordum yüreğimde. Son tepeyi aştığımda ise kendimi 'bırak Larry yaşasın, bundan önce ben her ne idiysem, bundan sonra asla o olmayacağım,' derken buldum.

Bir açıklığa varınca yaşlı rehberimiz durup başımızın üstündeki bir kayanın çıkıntısı altında toplanmamızı emretti. Güneş yüzlerimizi yakıyor, kuşlar sevinçle cıvıldayarak tepemizde dönüyorlardı. Muhammed inmiş, hem yolu gözetliyor hem de heybesinde bir şeyler arıyordu. İsa sırtını ona vermiş, yerde oturuyor ve kucağında silahıyla, geldiğimiz yola bakmaktaydı. Atlar başlarını öne eğmiş, bekleşiyorlardı. Önümüzdeki ağaçlar arasından yola ilk koyulan o dağlı genç çıktı. Yaşlı rehberimize bir şeyler mırıldandı, rehber sanki bir işaret yapıyormuş gibi uzun kürklü kalpağının önüne dokundu.

"Yola devam edebiliriz," dedi Çeçeyev.

"Bizi durduran neydi?" diye sordum.

"Ruslar," diye cevap verdi.

* * *

Bir köye girdiğimizi ilk önceleri fark edemedim. Dağdan ayrılmışa benzeyen geniş bir düzlük gördüm. Ancak düzlük öylesine parçalanmış taşlarla kaplıydı ki, Honeybrook'taki papaz sığınağımdan görülen Beacon görüntüsünü hatırlamıştım. Üzerlerinden mavi bulutlar yuvarlanan dört yıkık kule gördüm ve önce acemilikle onları eski fırınlara benzettim. Deniz seviyesinden bu iki bin beş yüz metre yüksekteki ıssız dağ başlarında yüz küsur yıl önce taş fırınlarda kömür ya da başka bir şey yandığı düşüncesini güçlendiren yanık izleri bende bu izlenimi yaratmıştı. Sonra bir yerde bölgenin eski taş gözetleme kuleleriyle ünlü olduğunu okuduğumu hatırla-

dım. Ve Emma'nın çizdiği, deniz fenerine benzeyen kuleyi ve Larry ile birlikte üst kat pencerelerinden dünyayı seyrettiklerini gösteren resmi hatırladım.

Çevrede kara siluetler gördüysem de, bunları önce çobanlar ve sürüleri, sonra da hasat sonunda başak toplayıcıları sandım. Bunlar eğiliyorlar, doğruluyorlar ve sonra yine eğiliyorlardı. Topladıkları her neyse, elleriyle topladıklarını güvenceye almak için sonra kollarına yatırıyorlardı sanki.

Rüzgârın sesi ile birlikte – bu açık yerde rüzgâr çok sertti – genizden gelen ısrarlı, tiz bir sesin yükselip alçaldığını fark edince bunun burasını yurt tutmuş dağ hayvanlarına, vahşi bir koyun ya da keçi türüne, çakallara, belki de kurtlara ait olduğunu düşündüm. Arkama dönüp bir göz atınca zırhlar kuşanmış kara bir şövalye gördüm, ama bu sadece sakallı Muhammed'in cüssesiydi; ona benimkinden birkaç karış daha yüksek bir at vermişlerdi ve başında yukarı doğru genişleyen, koyun postundan bir kalpak vardı. Onun göğsünde fişeklikleriyle geleneksel *çerkeska*'yı giymiş olduğunu görerek şaşırdım. Kalaşnikovu da büyük bir yay gibi omuzlarından yükseliyordu.

İnilti sesi giderek arttı ve bunun ne olduğunu anlayınca birden ürperdim: Bu ses, ölülerine yas tutan kadınların ağıtlarıydı. Odun dumanı kokusu aldım ve ilerdeki yamaçta iki ateşin yanmakta olduğunu gördüm; kadınlar ateşlere bakıyor, çocuklar da çevrelerinde oynuyorlardı. Ve baktığım her yerde tanıdık bir poz ya da jest görmeyi umuyordum: Larry'nin bir ayağı ilerde, elleri arkasında o şaşmaz İngiliz duruşu; ya da bir emir verirken ya da tartışmada bir görüşü ileri sürüp puan kazanırken alnına düşen perçemi geri atması. Ama boşuna baktım bunları görmek için.

Dumanların, rüzgâr tepeden aşağıya, bana doğru savurana kadar yükseldiğini gördüm. Bir ağaçtan baş aşağı ölü koyunlar sarkıyorlardı. Duman kokusundan sonra ölüm kokusunu aldım ve geldiğimizi anladım. Kanın koyu, yapışkan kokusu ve gökyüzüne açılmış yanık topraklar. Attığımız her adımla rüzgâr daha sert esiyor, rüzgâr ve kadınlar birbirleriyle anlaşmışlar gibi ağıtlar daha yüksek sesle söyleniyorlardı; rüzgâr ne kadar sert eserse kadınların sesi o kadar çok yükseliyordu. Tek kol halinde ilerliyorduk; Çeçeyev öndeydi, hemen arkamdan gelen Muhammed'in varlığı beni avutu-

yordu. Onun ardından İsa geliyordu. Büyük laik ve sahtekâr ve mafya üyesi İsa tören giysileri içindeydi; başındaki uzun kalpak ve sırtındaki kalın, geniş bir gocuk, bir pelerin gibi belinden yukarısını bir piramite benzetiyorsa da, yeşil ceketinin sarı düğmelerini pek saklayamıyordu. Muhammed gibi onun da gözleri kalpağının gölgesiyle ve yas için bıraktığı sakalıyla kararmıştı.

Yıkıntılar arasındaki insanların yaptıklarını da artık ayırt etmeye başlamıştım. Hepsi siyahlar içinde değillerdi ama bütün başlar örtülüydü. Düzlüğün kenarında, en uzak iki gözetleme kulesine hemen hemen eşit bir mesafede kaba saba tabut yığınları görüyordum. Kadınlar bunların arasında dolaşırken her birinin yanında duruyorlar ve çömelerek ellerini taşlara dayayıp, sanki tabutların içindekilerle konuşuyorlardı. Ama onları uyandırmaktan çekinerek, alçak seslerle. Çocuklar ise uzakta durmaktaydılar.

Kadınların bir kısmı sebze soyuyor, kazanlar için su taşıyor, ekmek kesip derme çatma masaların üzerine yerleştiriyorlardı. Koyun etleri ve diğer yiyecekleri bizden önce gelenlerin getirdiklerini anladım. Ancak en büyük kadın grubu diğerlerinden ayrıydı ve bunlar samanlığa benzeyen yıkık bir yerde toplanmışlardı; her yeni yas heyetinin gelişiyle, acıyla ve kendilerini paralayarak ağıtlarını yükseltenler onlardı. Samanlıktan elli metre kadar uzakta ve yamaçta yanık çitlerle çevrili bir avlu kalıntısı vardı. Üzerinde bir parça çatı kalmıştı ve kapıyı andıran bir yerden içeri giriliyordu, ama artık ne kapı ne de kapı kasası kalmıştı ve duvarlar mermilerle öylesine delik deşikti ki, binadan eser kalmamış sayılırdı.

Yine de yeni gelen erkekler bu kapıdan geçiyorlar, diğer erkeklerle el sıkışıp kucaklaşıyorlar, birbirlerine bakıp dua ediyorlar, sonra oturup konuşuyorlar ve sonra omuzlarında yüzyılların ağırlığıyla kalkıp gidiyorlardı. Muhammed ve İsa gibi onlar da tören giysileri içindeydiler: Uzun koyun postu kalpaklı ve dizlikli, geniş Kafkas kemerli, uzun çizmeli ve altın saat köstekli, beyaz ya da yeşil çizgili takkeli, *kıncal*'ları yanlarında duran, sakallı kutsal adamlar – ve pelerinden çok bir keçe çadırı andıran ve geleneksel olarak çocuklarını tehlikeden ya da fırtınadan korunmak için altına aldıkları – *yamçı*'sı içinde yaşlı bir adam. Ancak ne kadar baksam da perçemi gözlerine düşmüş, rahat hareket eden ve başkalarının şapkalarını yürüten uzun boylu bir İngiliz göremiyordum.

Çeçeyev atından inmişti. Arkamdaki Muhammed ve İsa da atlarından atladılar, ancak yayan çok yılı geride bırakmış olan Cranmer eyerine yapışıp kalmıştı. Kurtulmaya çalıştım, ama ayaklarım üzengiden çıkmıyordu; sonunda yardımıma yine Muhammed yetişti, beni önce havaya kaldırdı, sonra kolları arasına alarak yere indirdi. Gençler atlarımızı alıp götürdüler.

Avluya önde Çeçeyev, yanımda İsa olduğu halde girdik. İçeri girerken adamların birbirlerini Arap diliyle selamladıklarını duydum ve oturanların ayağa kalktıklarını, ayakta duranların sanki hazırol emri almış gibi doğrulduklarını gördüm. Yaşlıları sağımızda olmak üzere çevremizde yarım daire biçiminde toplandılar. Ceketli ve dizlikli dev bir adam hepsinin sorumluluğunu üstlenmiş gibiydi. Onun içlerinde en çok zarar göreni ve en yaşlısı olduğunu anladım; yüzünde ölüm döşeğindeki sevgilisinin yanındaki Zorin'i hatırlatan, ancak acıyı reddeden bir ifade vardı. Burada nasıl ağıt yoksa, erkekliğe sığmayan hareketler ya da uygunsuz yas gösterileri olmayacağını anladım; bu, kadınca gözyaşları zamanı değil, metanet, sabır, mistik gönül bağı ve intikam zamanıydı.

ÇÇ tekrar konuştuğunda dua çağrısında bulunduğunu anladım; sesli dua edilmediyse de, çevremdeki erkeklerin hepsi avuçlarını açarak ve bir iki dakika bakışlarını yere indirip dudaklarını kıpırdatarak dua ettiler, arada sırada topluca amin sesleri yükseldi. Duadan sonra amin derken, artık tanıdığım o hareketi yaparak elleriyle yüzlerini sıvazladılar ve böylece bir sonraki duaya hazırlık olarak yüzlerini temizlemiş oldular. Onları seyrederken, kısmen dini bir saygıdan, kısmen de manzaraya olduğu gibi bu insanlara da karışmış olduğumdan ve bana tanıdık gelen jestlerle gelmeyenler arasında artık ayrım göremediğim için, kendi ellerimi de onların hareketlerine uydurdum.

Sağımda yaşlı bir adam Arapça bir dua mırıldandı, diğerleri de tek tek sözle değilse de dudak kıpırtıları ve aminlerle ona katıldılar. Yakınımdaki İsa'nın İngilizce konuştuğunu duydum.

"Şehitliğini kutsuyorlar," dedi.

"Kimin?" diye fısıldadım. Odada kimse sesini alçaltmadığı halde neden ben fısıltıyla konuşuyordum ki?

"Hacı Beşir'in," dedi. "Tanrı'dan onu bağışlamasını, ona karşı merhametli davranmasını ve *gazavat*'ını mübarek kılmasını istiyor-

lar. İntikam yemini ediyorlar. İntikam Tanrı'nın değil, bizim işimizdir."

Larry de şehit mi? diye soruyordum. Ama yüksek sesle değil.

Çeçeyev dev adamla ve onun aracılığıyla hepsiyle konuşuyordu.

İsa onun sözlerini İngilizceye çevirdi. "Yaşamımızın ve ölümümüzün Tanrı'nın elinde olduğunu söylüyor."

Bir an yine mırıltılı bir sessizlik oldu, yine yüzler sıvazlandı. Kim *hayatta* kaldı? diye yalvardım ve *Kim öldü?* Ama yine yüksek sesle değil.

"Başka ne diyor?" diye sordum. Çünkü o anda *Larry* sözcüğü bir bıçak gibi saplanmıştı böğrüme. Sözcüğü Çeçeyev söylemiş, sonra soldaki devden sağdaki en yaşlı ve en saygın olanına kadar tek tek herkes tarafından yinelenmişti. Ve bazıları bana başlarını sallayarak bakıyorlardı.

İsa, "Onlara senin İngiliz Larry'nin arkadaşı olduğunu söylüyor," dedi.

"Başka?" diye yalvardım. Dev yapılı adam Çeçeyev'e bir şeyler söylemiş, odada amin sesleri yükselmişti.

"Tanrı'nın en iyilerini ve en sevdiklerini aldığını söylüyorlar. Tanrı kadın erkek ayrımı yapmaz."

"Demek Tanrı Larry'yi aldı?" diye bağırdım. Ama sadece onların ses düzeyinde konuşuyordum.

Çeçeyev bana dönmüş bir şeyler söylüyordu. Harabeye dönmüş yüzünde hem bir uyarı hem de öfke gördüm. Ve eğer Larry'ye daha önce kendisini öldürmek iyiliğini yapmamışsam, bunu burada, yeryüzünde Priddy'den daha uzak ve göğe daha yakın yerde yaptığımı anladım.

Çeçeyev'in sesinde bir görev telaşı vardı.

"Seni erkek olarak görüyorlar, onun için erkek gibi konuş. İngilizce söyle. Hepsine. Cesaretini duysunlar."

Ben de dev yapılı adama İngilizce olarak, karakterime ve aldığım terbiyeye aykırı olarak çok yüksek sesle konuştum. Muhammed ve İsa arkamda dururlarken Çeçeyev de sözlerimi çeviriyordu. Larry'nin özgürlüğü her şeyden çok seven bir İngiliz olduğunu söyledim. İnguşların cesaretlerini sevmiş, onların zorbalara karşı duydukları nefreti paylaşmıştı. Ve Larry sevdiği şeyler için yaşayacaktı, öldükleri an yitip gidenler sevmesini bilmeyenlerdi. Cesaretle, şe-

refle ve her ikisi de sadakatle bir arada olduklarından, sadakatin tanımının giderek güç olduğu bir dünyada Larry, bunun sonucunda gidip ölümünü bir mücahit gibi karşılamış olsa da, şerefli bir insan olarak kalmayı başarmıştı.

Her ne kadar sözcüklere dökmedimse de, konuşurken aklıma bir şey gelmişti: Larry yanlışlarla dolu bir yaşam sürdürmüşse de, en azından sonunda doğru ölümü bulmuştu.

Çeçeyev'in sözlerimi doğru düzgün çevirip çevirmediğini asla bilemedim. Çevirdiyse de dinleyicilerin bunu nasıl karşıladıklarını da bilemedim, çünkü tam o sırada başka bir heyet geliyordu ve tören yinelenmeye başlamıştı.

* * *

Bir çocuk grubuyla birlikte tepeye çıktık. Çocuklar Muhammed'in ellerini tutuyorlar, bu büyük kahramana hayranlıkla, bana da şaşkınlıkla bakıyorlardı. Samanlığa varınca bizler rüzgâr altında beklerken Çeçeyev içeri girdi. Kadınların yanında iken duyguların gizlenmesi gerekmiyor olacak ki, Çeçeyev bembeyaz yüzlü bir kadın ve üç küçük çocuğuyla dışarı çıkıp bunların Beşir'in ailesi olduğunu söylediğinde, gözlerinin rüzgârın neden olmadığı yaşlarla dolu olduğunu gördüm.

Bana, "Ona kocasının bir şehit olarak öldüğünü söyle," diye emretti.

Ben söyledim, o da çevirdi. Sonra Larry'nin arkadaşı olduğumu söylemiş olmalı ki, yine *Larry* sözcüğünü duydum. Larry'nin adı geçince kadın çekinerek bana sarıldı ve öyle bir ağlamaya başladı ki, düşmemesi için onu tutmak zorunda kaldım. Çeçeyev onu tekrar samanlığa götürdüğünde kadın hâlâ ağlıyordu.

* * *

Bize yolu bir genç gösteriyordu. Muhammed onu avluda bulup bize getirmişti. Onun ardından yürürken parçalanmış taşlar ve mobilyalar arasından, yanık şiltelerden oluşmuş bir yığının yanından ve delik deşik olmuş tenekeden bir banyo küvetinin önünden geçtik. Cornwall'da St. Loy adındaki çakıllı kıyıyı hatırlamıştım, Bob Amca beni kimi zaman tatilde oraya götürür, o gazetesini okurken ben de denizin taşıyıp getirdiği öte beriyi toplardım.

Bir grup adam bir koyun kesiyor, çocuklar da kendilerini seyre-

diyordu. Koyunun ayaklarını bağlamışlar, hayvanı yan yatırmışlardı. Koyunun başının nereye bakacağı konusunda bir tartışma başlayınca başın Mekke'ye çevrilme zorunluluğu olduğunu anladım. Sonra kısa bir dua ve ani bir bıçak darbesiyle koyun kesildi ve kanı taşlar arasından akarak oradaki kanlara karıştı. Bir ateşin üstünde suları fokurdayan büyük bir kazan gördük. Yaylanın en uzak köşesindeki gözcü kulesine geldiğimizde Larry'nin terk edilmiş yerlere olan tutkusunu hatırladım.

Üzerindeki uzun pardesüsü ne yeşil ne de Avusturya malı pardesüye benzemeyen rehberimiz gözcü kulesinin girişine geldiğimizde tur rehberleri gibi kolunu başımızın üstündeki yıkık binaya doğru kaldırdı ve Çeçeyev aracılığıyla saldırıda kulenin yarıya inmiş olduğunu söyledi. Sonra savaşı ayrıntılarıyla anlattı, ama Çeçeyev herkesin son kurşununa kadar, son *kıncal* darbesine kadar nasıl çarpışıp öldüğünü, Tanrı'nın burada şehit olan kahramanlara nasıl merhamet göstereceğini ve burasının bir gün kutsal bir yer olacağını çevirirken pek dinlemedim. Kutsal bir yerde adı anılan bir hayalet olmanın Larry'nin hoşuna gidip gitmeyeceğini düşünüyordum.

Sonunda içeri girdik ama büyük anıtlarda hep olduğu gibi burada da, yıkıntıların dışında görecek başka bir şey yoktu. Sığırlar ve atlar için ayrılan ilk kat geleneksel olarak çıplaktı; ancak ben Emma'nın resimde oraya bir inek yerleştirdiğini hatırlıyordum. Ortalıkta bir iki tabak çanak, bir gaz ocağı, bir yatak, birkaç parça giyim eşyası vardı. Kitap yoktu ve olması da beklenemezdi zaten. Görebildiğim kadarıyla bir radyo bile yoktu. Şu halde saldıranlar kuleyi top ateşine tutup Larry dahil, herkesin öldüğünden emin olduktan sonra etrafı yağmalamışlardı. Ya da yağmalanacak fazla bir şey yoktu. Ben Larry'den küçük bir anı aradıysam da, bir insanın gelecekte yalnızlık duyduğu bir an için alıp cebine atabileceği hiçbir anı yoktu. Sonunda bir parça yanmış hasır buldum, bir yanı yuvarlak, birkaç santim boyunda bir parça; herhalde bir hasır ya da bir sepet parçasıydı, ama ben onun Larry'nin hasır şapkasından bir parça olabileceğini düşünerek cebime indirdim.

Bir yanda diğerlerinden ayrı, belki de bir mezar taşı olarak üst üste yığılmış taşlardan bir yığın vardı. Rüzgâr çok sert esiyordu ve bakarken yığın sanki giderek küçülüyor gibi geldi bana. Cranmer Pettifer'ın içinde dünyaya geldiği kutuydu diye mırıldandım; ama

bunu söylememin nedeni bu mezarı aslında kendi mezarım olarak düşünmemdi. Çeçeyev bana bir iki parça tahta bulmuş, Muhammed de biraz sicim vermişti. Rahibin oğlu Larry'nin Yaratan'ından ne kadar yakındığını bildiğim için, biraz da sıkılarak acemice bir haç yapıp tümseğin üzerine oturtmak istemiştim. Ama toprak demir sertliğinde olduğundan bunu başaramadım. Sonunda Muhammed *kıncal*'ıyla bana bir çukur açtı.

Ölü bir insan yaşayanların en kötü düşmanıdır, diye düşündüm.

Onun senin üzerindeki gücünü değiştiremezsin.

Ona olan sevgini ya da borcunu değiştiremezsin.

Ona karşı işlediğin suçların bağışlanmasını dilemek için çok geçtir.

Seni her bakımdan yenmiştir o.

Sonra Dee'nin Paris'te bana söylediği, ama duymazdan gelmeyi yeğlediğim bir şeyi hatırladım: Sen belki arkadaşını *bulmak* değil, arkadaşın *olmak* istiyorsun.

* * *

Avlunun temizce bir yerinde erkekler bir halka oluşturmuşlar, Tanrı'nın adını tekrar ederek dans ediyorlardı. Küçük oğlanlar da onlara katıldılar. Yaşlı erkekler, kadınlar ve çocuklar ilahiler okuyorlar, dua ediyorlar, ellerini yüzlerinden geçiriyorlardı. Dans giderek hızlandı, başka bir zaman ve boyuta taşınmış gibi oldu.

Çeçeyev'e, "Şimdi ne yapacaksın?" diye sordum.

Ama soruyu kendi kendime sormuş olmalıydım, çünkü Çeçeyev'in ne yapacağı konusunda bir kuşkusu yoktu. Rehberimizi göndermiş, kendisi önümüze düşerek yaylanın kenarından uçuruma dimdik inen daracık keçiyoluna yönelmişti. Üzerinden atla geçtiklerimizden çok daha dik ve ürkütücü bir çıkıntı üzerinde yol aldığımızı fark ettim. Altımızda, ama bana sadece deniz seviyesinin değil yeryüzü seviyesinin de altındaymış gibi gelecek kadar aşağıda hayvanların otladığı yemyeşil çayırlar arasında küçücük gümüş renkli bir ırmak akıyordu. Ama rüzgârın savrulduğu, kayaların üzerimize yürüdüğü ve ayak bastığımız her yerin ayağımızdan bile küçük olduğu bu dağ yamacında biz Cennet'in ayaklarımız altında serildiği göksel bir Cehennem'deydik.

Bir kayayı dönünce bizi bekleyen bir yenisini gördük. Bile bile ve sessizce ölümlerimize gittiğimizden emindim. Şehitler ve kahraman kâfirler arasındaki yerimizi alıyorduk. Bir daha bakınca çevresi taşlarla çevrili korunaklı bir çimenlik üstünde olduğumuzu gördüm. Önündeki pencereden kıyametin göründüğü taştan bir odadaydık sanki. Çimenlerin üstünde yaylada gördüğüm yanık, çizme ve ağır teçhizat izleri vardı. Ve odanın içindeki durgun havada yine yanma ve patlama kokusu vardı.

Dağın içine girince büyük bir cephaneliğin kalıntılarını gördük: Parçalanmış ve yan yatmış tanksavar topları, ustaca yerleştirilen dinamitlerle, namluları ikiye ayrılmış makineli tüfekler, parça parça edilmiş roketatarlar. Ve uçuruma doğru, bana Aitken May'in çiftliğini hatırlatan çamurlu ayak izleri vardı.

* * *

Yaylada rüzgâr kesilmiş, geriye insanı donduran bir soğuk kalmıştı. Biri, herhalde Muhammed, bana bir palto vermişti. Üçümüz tepenin yamacında duruyorduk: Muhammed, Cranmer ve Çeçeyev. Altımızdaki avluda yanan ateşin çevresinde aralarında İsa ile Müritlerin de bulunduğu her yaştan erkek oturmuş konuşuyorlardı. Kimi zaman bir genç ayağa fırlıyor, Çeçeyev de onun intikamdan söz ettiğini söylüyordu. Kimi zaman da yaşlı biri fazla heyecan göstermeden öfkeleniyor, Çeçeyev onun da sürgünlerden ve hiçbir şeyin değişmemiş olduğundan söz ettiğini anlatıyordu.

"Ona söyleyecek misin?" diye sordum.

"Kime?"

Emma'yı gerçekten unutmuş görünüyordu.

"Emma. Yani Sally. Sevgilisi. Paris'te onu bekliyor."

"Haber verilecektir."

"Şimdi ne diyorlar?"

"Merhum Beşir'in erdemlerini anlatıyorlar. Onun için büyük bir öğretmen, gerçek bir insan diyorlar."

"Öyle miydi?"

"Burada bir insan ölünce onun hakkındaki kötü düşünceleri kafamızdan siler atarız. Sana da aynı şeyi yapmanı salık veririm."

Yaşlı bir adam bize sesleniyordu. Çeçeyev adamın sözlerini çevirdi. "İntikam kutsaldır ve ona el sürülemez. Ancak bir Osetyalıyı

ya da bir iki Rusu öldürmek yeterli değildir. Bizim şimdi bizi hayvanlar gibi tutsak olmaktan kurtaracak yeni bir lidere ihtiyacımız var."

"Düşündükleri biri var mı?" diye sordum.

"O da bunu soruyor işte."

"Peki kim?"

"Manastırın başına bir orospunun geçmesini mi istiyorsun?" Biraz dinledikten sonra yine çevirdi. "Yeteri kadar büyük, yeteri kadar cesur, yeteri kadar dindar ve alçakgönüllü kimimiz var – sanki neden yeteri kadar çılgın deyip bitirmiyorlar?"

"Kim peki?" diye ısrar ettim.

"Buna *tauba* derler. *Tauba* töreni. Tövbe etmek demektir."

"Kim tövbe ediyor? Ne yanlışlık yaptılar? Tövbe edilecek ne var?"

Bir süre sorumu duymazlıktan geldi. Onun sinirine dokunduğumu hissediyordum. Ya da benim gibi o da başka şeyler düşünüyordu. Matarasından bir yudum aldı.

"Sufi bilgisine sahip ve eğitilmiş bir Mürit arıyorlar," dedi sonunda. "On yıllık iştir bu, yirmi de olabilir. Böyle bir insanı KGB arasından seçemezsin. Bir tasavvuf ehli olmalı. İyi bir cengâver olmalı."

Bir hırıltı başladı, bir çağrıya dönüştü. İsa dairenin ortasına yakın bir yerde duruyordu. Dönüp tepeye doğru işaret ederken ateşin parıltısı sakallı yanaklarını aydınlatıyordu. Birkaç adım aşağımızda olan Muhammed ona bakmaktaydı, geniş *çerkeskasını* omuzlarına atmıştı.

İsa'ya başka sesler de katılarak destek verdiler. Birden herkes bize seslenir gibi oldu. İki Mürit avludan fırlayıp bize doğru koşmaya başladılar. Muhammed'in adının yinelendiğini duydum. Muhammed, Çeçeyev ile beni yalnız bırakarak ağır ağır Müritlerin yanına doğru inmeye başladı.

Şimdi yeni bir tören başlamıştı. Muhammed kendisi için dairenin ortasına serilen kilimin üzerinde oturuyordu. Genç ve yaşlı erkekler çevresinde bir halka oluşturmuşlar, gözlerini kapatmışlar, aynı sözcüğü bir ağızdan söylüyorlardı. İnsanlar elele tutuşup halka oldular ve söylenen şeyin temposuna uyup dansa başladılar.

El çırpmalarının, duaların ve ayaklarını vurmalarının gürültü-

sünü bastıran sesi tanıyarak, "Bu konuşan Muhammed mi?" diye sordum.

"Tanrı'nın şehitlere merhamet etmesini diliyor," dedi Çeçeyev. Onlara Ruslara karşı daha pek çok savaş yapılacağını söylüyor. Haklı da."

Çeçeyev bundan sonra başka bir tek sözcük söylemeden ve benim Batılılığımdan, bir işe yaramayışımdan ya da kendisinin bir işe yaramayışından bıkmış bir tavırla tepeden aşağı inmeye başladı.

"Bekle!" diye bağırdım.

Ama ya beni duymadı ya da duymazdan geldi, başını bile çevirmeden inmeye devam etti.

Karanlığın çökmesiyle birlikte rüzgâr da kesilmişti. Dağların üzerinde büyük parlak yıldızlar sanki ışıltılarıyla aşağıdaki ateşlere karşılık veriyorlardı. Ellerimi boru gibi ağzıma götürerek, "Bekle!" diye bağırdım.

Ama aşağıdan gelen sesler artık çok yükselmişti, istese de beni işitemezdi artık. Bir kere daha orada tek başıma, artık hiçbir şeye dönüşemeyerek, hiçbir şeye inanamayarak durdum. Dönecek bir dünyam, kendimden başka gidecek kimsem yoktu. Yanımda bir Kalaşnikov duruyordu. Onu omzuma asarak, koşar adımlarla ardından seğirttim.

"Çelik kutunun üzerinde oturan Çeçeyev iki yıl öncesinin sonbaharı hakkında konuşuyordu.

'Rusların ateş açmayacaklarını sandık. Bunu bir daha yapamazlardı. Yeltsin, Stalin değildi. Elbette değildi. O, Yeltsin'di. Osetyalıların tankları ve helikopterleri vardı, ama Ruslar Osetyalıların bir zarar görmeyeceğinden emin olmak için geldiler yine de... Propaganda malzemeleri, bahaneleri hazırdı. İnguşlar kana susamış vahşilerdi... Osetyalılar bizi fena vurdular ve altmış bin İnguş canlarını kurtarmak için kaçarken, Ruslar onları seyredip güldüler... İnguşlar bütün dünyaya çağrıda bulundular, ama dünya onları duyamayacak kadar meşguldü.'"

Casuslar dünyasının "çirkin" oyunundan kaçan İngiliz casusu Larry Pettifer, 90'lı yıllarda bütün dünyanın gözleri önünde varoluş mücadelesi veren İnguş direnişçilerine katılır. İkili ajan olarak çalıştığı günlerden tanıdığı KGB ajanı Çeçeyev, onun yol göstericisidir. Pettifer'ın milyonlarca sterlinle birlikte ortadan kayboluşu, İngiliz istihbaratını karıştırır. Larry'nin hocası, dostu ve rakibi olan casus Tim Cranmer hem aralarındaki hesaplaşmayı tamamlamak, hem de kendini temize çıkarmak için Larry'nin izini sürmeye başlayacak, ve kendini yine o "çirkin" oyunun içinde bulacaktır.

John Le Carré'dan hüzün ve gerilim dolu bir roman.

ISBN 975-14-0531-9

9 789751 005319